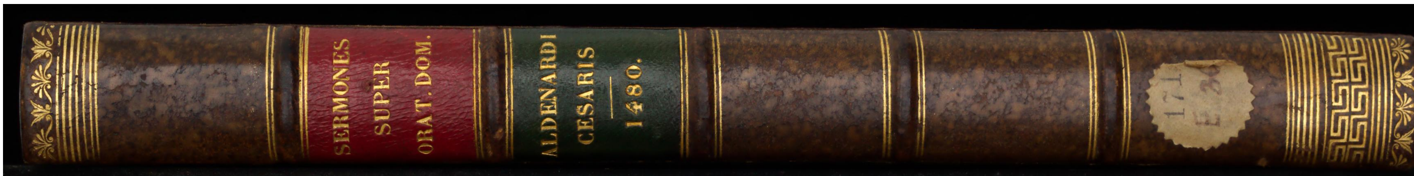
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

1.

171 E 36

CA. 919

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

In ſequenti opuſculo/inaudita
ac melliflua cõtinetur expoſitio ꝓ
ceſſu ſermocinario magiſtraliter lu
culenta/pre ceteris ſaluberrima de
noto a religioſo viro ordĩs carthu
ſienſis bene merito/noviter edita
ſuper orõne dñica/videlꝫ pater noſ
ter/tam ſpiritualibus ꝙ ſeculari/
bus animarum ſalutem anhelanti
bus ſumme neceſſaria magis ma
giſꝫ conſciencie ſuſcitatiua:

Sequens vero tabula/cuncta ſer
monibꝫ vna cũ exẽplis eorũdẽ/ma
terie ꝑlatiuis repñſentat cõtenta

·I·

In primo ſermone cõtinetur

Quomodo xpũs docuit diſci
pulos ꝛ nos omnes orare
Orare debemus propter
tres rationes·
In oratione duo ſunt petenda/ſci
licet amotio mali/ꝛ collatio boni
Orãdum eſt omni tempore/et ſpe
cialiter ſeptem horis diei naturał
in quibꝫ horas canoĩcas pſoluimꝰ
Orandum eſt ĩ omni loco/ſpeciali
ter tamen in loco ſecreto et conſe/
crato· Exemplũ de prioriſſa que
ſe portari fecit ĩ eccleſiam et ibidẽ
orans miraculoſe conualuit

·II·

In ſecundo ſermone·

Orãdum eſt alacriter/humiliter/
rationabiliter/confidẽter/lacrima
biliter/et perſeueranter·
Quõ poſſumus ĩplere ãmoĩtionẽ
apłi dicẽtis/ſine ĩtermiſſioẽ orate
Quare deus differt qđ tñ vult dare
Exemplũ quomõ orauit kathe
rina de ſenis pro quodam infirmo
peccatore et deſperante/ꝛ ſibi con/
uerſionem et ſalutem impetrauit.

·III·

In tercio ſermone·

Bene et efficaciter volens orare/
debꝫ habere ſex cõditiones· Exm̃
de ſancto ſeuerino epiſcopo/qui pe/
nas poſt mortẽ ſuſtinuit propter
verba impertinentia/que tempore
perſolutionis horarum dixit
Deuote orandum eſt/ꝛ ꝙ deuotio
cordis cauſatur ex duobꝫ· Exm̃
de monacho carthuſie qui litteras
quaſdam conbuſtas orando inte/
gras in medio ignis fecit reperiri·

·IIII·

In quarto ſermone·

Qꝛ deus voluit ex ſua magna cari
tate appellari pater noſter·
Quare docuit nos dicere pater nr̃
et non pater meus·
Deus ſex modis pt̃ dici pater nr̃.
Deus eſt pater noſter/ratione
vniuerſalis creationis·
Quomõ nos dicimur ĩfideles filij
Tribus modis homo derelinquit
patrẽ ſuũ celeſtem qui genuit eũ.
Exẽplũ de theophilo/qui xp̄m
verbo et ſcripto negauerat/et adiu
torio beate marie ſaluatus fuit:
Exẽplũ de q̊dam iuuene q̄ xp̄m
abnegauit/ut quandam puellam
in vxorem haberet/et p beatũ baſi
lium adiutus ſalutem optinuit·
Exemplũ de quodam fratre qui

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE'SHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

1

propt̃ filiã ſacerdotis paganorum
xp̃m negauit/ nec tñ eã habere po
tuit. ¶ Exẽplũ de muliẽ q̃ retro ſal
tãs dixit. H ſalto de poteſtate dei ĩ
poteſtatẽ dẏaboli/ ꝛ mox abducta
nõ cparuit. .12.

¶ In quinto ſermone/.

Deus ẽ pr̃ nr̃ ratioẽ gubnatioĩs.
¶ Quatuor ſũt quibꝫ deus gubernat
vniuerſa/ ſcilicet potentia/ ſapien
tia/ iuſticia/ et miſericordia.
¶ Homo tria ignorat de ſtatu ſuo.
¶ Exemplũ de ſtudente/ qui in ui
ſione uidens magnam tempeſtatẽ
edoctus fuit intrare religionem.

.16.

¶ In ſexto ſermone/.

Deus eſt pater noſter ratioẽ edu
cationis uel enutritionis.
¶ Deus ſpecialiter paſcit tria gene
ra hominum et quomodo.
¶ Deus dr̃ pr̃ nr̃/ ratione eruditioĩs.
¶ Docet nos pater/ docet nos filius/
docet nos ſpiritus ſanctus.
¶ Docꝫ nos ds̃ ṫpliciṫ ſcꝫ ꝑ occultã
ĩſpirationẽ/ ꝑ ſacrã ſc̃pturã/ et per
creaturas. ¶ Ex̃m̃/ de ſcõ bnardo q̃
ſacrã ſcripturã nõ didicit ab hoĩe.
¶ Ex̃m̃/ de q̊dã canonico r̃gulari q̃
clauſis oculis mĩrãbiliṫ totã ſc̃ptu
rã ſacrã vidit. ¶ Ex̃m̃/ de q̊dã abba
tiſſa/ q̃ miraculoſe illũata fuit di
na ſc̃ptuã. ¶ Ex̃m̃/ de ſc̃ia ꝛ arte legẽ
di katherĩe ꝯ ſcis mĩrãbiliṫ ẽ data.

.17.

¶ In ſeptimo ſermone

Deus eſt pater noſter ratioẽ fla
gellationis/ ſeu caſtigationis.
¶ Deus hoĩeꝫ flagellat ꝑ ſe/ uel per
aliq̃m creaturã/ ꝓpṫ quatuor rõẽs
¶ Ex̃m̃/ de nabugodonozor/ ꝓpṫ ſu
perbiam caſtigato. ¶ Exemplũ/ de
puero monacho/ per priorem caſti
gato et propter hoc ſaluato
¶ Flagella dĩ libenṫ tollerarẽ debemus.
¶ Flagella dei q̊dã ĩpatiẽṫ ſuſtinent.
¶ Ex̃m̃. de q̊dã milite lep̃ ꝑcuſſo/ ꝛ
ꝓpṫ h̃ ꝑ ĩpacientiã blaſphemante.

.18.

¶ In octauo ſermone/.

Deus dr̃ pr̃ nr̃ rõe hereditationis.
¶ Differentia inter hereditatem ce
leſtem et terrenam.
¶ Quatuor ſũt ꝑ q̃ q̃s efficiṫ filiꝰ dĩ
et eiꝰ hereditatẽ mereṫ. ¶ Exẽplũ
de btõ bnardo q̃ in exceſſu mẽte po
ſitus dẏabolũ eũ accuſantẽ audi
uit et quomodo ei reſpondit.
¶ Maligni ſp̃s tribꝫ malis moueṫ
ad obſiſtendũ ſaluti nr̃e. ¶ Exem
plũ/ de dẏabolo qui dixit ſe malle
ad infernum deſcẽdere cũ vna aĩa
ꝑ ipſum decepta q̃ꝫ redire in celum

.21.

¶ In nono ſermone/.

Filiꝰ dĩ dr̃ ſpãliṫ nr̃ q̃tuor modis.
¶ Filiꝰ dĩ voluit fieri fr̃ nr̃ ꝛ ſuſcipẽ
nr̃ãꝫ naturã ṫplici de cauſa. ¶ Ex̃m̃
de familiaritate katherine de ſenis
cũ xp̃o. ¶ Ex̃m̃/ de martirio mõcho
quõ portauit xp̃ꝫ ĩ ſp̃e leꝓſi. ¶ Ex̃m̃
de ep̃o quẽ leproſus rogauit ut lin
gua ſua abſtergeret ſordes nariũ.
¶ Filiꝰ dei voluit fieri doctor nr̃ et q̊
mõ nos docuit tria. ¶ Ex̃m̃ de ſup
bia mgr̃i ſẏmonis de tornaco et de
horribili vindicta ĩ eo diuinitus facta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

·25·

¶ In decimo ſermone·

Filius dei factus eſt redemptor noſter fortiſſimus·
¶ Filius dei oſtēdit īplicite fortitudinē cōtra dyabolū mediāte paſſione ſua·
¶ De duobus brachijs dyaboli·
¶ De utili memoria paſſiōis xpriſti cū grarū actione· ¶ Exēm de religioſo q̄ vidit xpriſtū ad ſe venientē et portātē crucē ſuā· ¶ Exēm de cōuerſo qui poſt obitū ſuū mox apparuit priori et dixit ſe ire ad dominum·
¶ Filius dī erit iudex nr̄ ī extremo iudi°
¶ Accuſatores noſtri in extremo iudicio erunt quatuor·
¶ Teſtes tres erūt ī iudicio cōtra nos
¶ Exēm de abbate ducto ī iudi° cuius ſīna dāpnatiōis fuit data ſed tamen adiutus fuit p btām vgīnē.

·26·

¶ In vndecimo ſermone·

Celum eſt quadruplex·
¶ Deus pr̄ nr̄ quō ē in celo beatorū
¶ Deus cum ſit ubiqz quare dicatur eſſe in celis·
¶ Deus pater noſter eſt in celis cū dilectis filijs ſuis tāq̄ lux pulcherrima· ¶ Exēm de lumine diuino qd̄ benedicto fuit oſtenſū· ¶ Exemplū de anima todali que ducta ad regē animarum beatorū totū mundū infernū et purgatoriū clare puidit.
¶ Deus pater noſter eſt in celis ciuibus beatorum delectabiliſſimus.
¶ Deus pr̄ nr̄ eſt in celis melodya dulciſſima· ¶ Exēm de ſeruulo palatico ⁊ morte ipſius· ¶ Exemplum de romula virgine ⁊ morte ipſius·

·28·

¶ In. xijº ſermone·

Quomodo deus eſt in celo ſpūali idest in anima iuſti·
¶ Aīa ad modū celi viſibilis debet eſſe ornata et pulchra· ¶ Exēm de ſolitario q̄ putabatur eſſe ſctūs et nō erat ⁊ q̄ miſerābilit̄ extracta fuit aīa eius a corpe· ¶ Exēm de mgrō theologie pariſius mortuo q̄ clara voce dixit ſe accuſatū iudicatū ⁊ cōdēpnatum.
¶ Aīa ad modū celi viſibilis debet habere motū ordiātū· ¶ Exēm de mōcho ſigkis vite q̄ abbati ſuo n̄ acq̄euit
¶ Anima ad modum celi debet eſſe firma et incorruptibilis·
¶ Tria ſūt q̄ faciūt aīaz iuſti firmā·
¶ Exēm de monacho miracula faciēte q̄ nec pſpis nec aduūs mouebatur.
¶ Aīā ad modū celi debet eſſe alta·
¶ Quatuor debent hoīēm mouē ut q̄rat que ſurſū ſunt n̄ q̄ ſup terrā.
¶ Exēm de morte alexandri magni·
¶ Exēm de īterfectiōē iulij ceſaris·
¶ Exēm de nabugodonozor quō cadauer eius fuit de ſepulcro extractū diuiſū ī trecētas ptes et datū auibus.
¶ Exēplū de maª pōpoſiſſimā comitiſſa cāpaīe ⁊ de miſerābili morte eius

·31·

¶ In. xiijº ſermone·

Nomen dei cum ſit ſanctum quare petimus ut ſanctificetur·
¶ Nomen dei dupliciter ſāficatur in nobis·
¶ Nomē dn̄i dr̄ oleū effuſū ppt̄ tria.
¶ Nomē dn̄i quō ſanat vulnera aīe·
¶ Exemplū de quodam obſtinato q̄ cū in frōte ipſius ſcriberet Ihs nazarenus imutatus fuit ⁊ cōuerſus
¶ Nom̄ dn̄i quō lucet ⁊ lum̄ pbz ī aīa·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

¶ Nomen domini cibat et nutrit aiãz
per gr̃tiã · ¶ Ex.m de beato ignatio i
cuius corde poſt mortẽ eis repertũ
fuit nomen ihesu ·

·37·

¶ In xiiij.o ſermone

Nom̃ dm̃ ẽ amabile hoiƀs ĩ hac vita
Nomẽ dnĩ adiuuat ĩ homie · ¶ Ex.m
de alexãdro epõ qui diſputans cũ
pho gentili fecit eum per nomen
ihesu penitus obmuteſcere ·
¶ Nomẽ domini ꝓtegit et defendit a
malis · ¶ Ex.m de edmũdo epõ et de
virtute huius nominis ihesus ·
¶ Per ipſũ nomẽ dm̃ ĩpetrm9 optata ·
¶ Nomẽ dm̃ blaſphemare ꝙ̃ malum
ſit. ¶ Ex.m de quodã blaſphemãte
nomẽ dm̃ inter filios iſrael · ¶ Exẽ
plũ de puero quĩq̃ ãnoꝝ deũ blaſpe
mante ꝛ ob hoc a demonibs rapto
¶ Nomẽ dm̃ ẽ honorabile btĩs ĩ patria ·
¶ Nomẽ dm̃ eſt terribilit formida⸗
bile demonibus · ¶ Exẽplũ de iuſti
na vgine q̃modo dyabol9 audiens
nomen eius noĩari ſtatĩ euanuit ·
¶ Exemplũ de quodam ſaluato
quia conſueuit ſe ſignare per hec
verba ihesus naſaren9 rex iudeorũ ·

·38·

¶ In. xv.o ſermone

Quatuor aĩaz diſponũt ut nomen
domini in ea ſanctificetur ·
¶ Sanguis xp̃i ꝑparat aĩaz q̃tuor
modis ut ſãficet · ¶ Ex.m pabolicũ
de puella ꝑ filiũ regis liberata a⸗
dñatu cuiuſdam tyranni ·
¶ Contemptus terrenorũ preparat
animam ad ſanctificationem ·

¶ Exerciciũ bonũ preparat animã
ad ſanctificationem ·
¶ Cõſtãtia ꝑparat aĩaz ut ſãficetur ·
¶ Ex.m de mirabili cõſtãtia cuiuſ⸗
dam dyaconi qui appellabatᷣ ſcũs

·39·

¶ In xvi.o ſermone ·

Saluator nr̃ deſcẽdit ad nos ut
nos ad regnum celorũ perduceret ·
¶ Regnũ dei intra nos eſt ideſt ĩ aĩa ·
¶ Regnũ dei ĩtra nos nitit dyabolus
turbare ꝑ ſupbiã et ĩobiãz · ¶ Ex.m
de q̊dã gũſo quẽ demoẽs ex mõſte
riũ extraxerũt ꝛ g̃uiſſie afflixerũt ·
¶ Regnũ dei ex nos. ſcilꝫ ſcam̃ eccle
ſiã catholicã q̃dã niſi ſũt ſcindere ·
¶ Ex.m de arrio heretico et ſuo er⸗
rore. ꝛ de cõſilio nicheno ·
¶ Regnũ dei quod ẽ ſupra nos. ſcilꝫ
regnũ celeſtis glorie ꝙ̃ delectabile
ꝛ amenũ ſit · ¶ Exemplũ de demone
qui noluit dicere dñe deus peccaui
ignoſce michi ·

·40·

¶ In xvij ſermone ·

Sex ſunt proprietates regni celeſ
tis mouentes affectum noſtrũ ad
ipſum conſequendum ·
¶ Regnum celorum eſt ſpecioſiſſi⸗
mum propter tria ·
¶ Regnum celorum habet pulcritu
dinem a patre et filio ꝛ ſpiritu ſanc
to · ¶ Exẽplũ de ãmirabili pulcritu
dine pro ut quidam demoniacus
retulit magiſtro iordano · ¶ Exẽ
plũ de mirabili viſione dei ꝛ ſancto
rũ que oſtenſa fuit cuidam conſo⸗
brino regis tartarorum ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

¶ Exemplum de quadam monia
li cuius facies ĩ cõtẽplatõe mirabi-
liter fulgebat. ¶ Exm̃ de q̊dam car
thuſienſi cuius facies ĩ tãtũ radia
bat ꝙ tota cella ſua ĩde fuit fulgo
re repleta. ¶ Exemplum de puero.
qui faciem dei clare videre non po-
terat propt̃ paruum peccatum do
nec per ignem purgatus eſſet.
¶ Regnũ celoꝝ eſt quietiſſimũ ſiue
pacatiſſimũ ꝓpter tria. ¶ Exm̃ de
beato auguſtino quõ accẽſus fuit
caritate xpĩ poſtꝙ̃ iohannes bap
tiſta vna cũ beato ieronimo ſibi
apparuerat ĩ viſiõe. ¶ Exm̃ de puel
la rixoſa et maledica ſemi ꝯbuſta
poſt mortẽ. ¶ Exemplum de quo
dam inquieto cui pater defunctus
videbatur cũ lapide frõtem illidere
et occidere.

¶ In xviij° ſermone.

Regnũ celorum eſt copioſiſſimũ
et omnibus deſiderabilibus pleniſ
ſimũ ꝓpter tria q̃ ibidẽ ſunt.
¶ Ad iſtud copioſiſſimũ regnũ nõ p-
ueniũt auari ſꝫ paupes. ¶ Exm̃ de
petro theolonario q̃ ſeipſũ fecit vẽdi
et pauperibus dare pecuniam.
¶ Ad r̃gnũ celoꝝ ñ ptigũt accidioſi
ſꝫ bñ opantes. ¶ Exm̃ de mõcho q̃
ad op9 cõmune ſegnit̃ ibat et ꝓpte
rea poſt mortẽ patiebat̃. ¶ Exm̃ de
conuerſo feruenter laborante cui
beatus bernardus dixit ꝙ aliud
purgatorium non haberet.
¶ Regnũ celoꝝ eſt honorabiliſſimũ.
¶ Beati laudant deũ in regno celoꝝ
cũ grãrũ actione ꝓpter ſex bñficia
¶ Quomodo deus honorat beatos in
regno celorum. ¶ Exm̃ de herode a
grippa et eius morte miſerabili.
¶ Exemplũ de paulo et barnaba.
q̃ ꝓhibebãt gẽtiles ipſis ĩmolare

¶ In xix° ſermone.

Regnũ celoꝝ eſt gaudioſiſſimum.
¶ Plenitudinem gaudij tria minuũt
¶ Exemplũ de minimo gaudio btõ
rũ, vñ dyabol9 dixit. ¶ Et aĩa bea-
ti ieronimi ad beatũ auguſtinum
ait. ¶ Exemplum de monacho deſi
derãti cognoſcere minimũ gaudiũ
beatorũ. ¶ Exemplum de canonico
regulari qui audiuit angelos can
tãtes. gaudent ĩ celis aĩe ſanctoꝝ.
¶ Regnum celorũ eſt ſecuriſſimum
et duratione longiſſimum.
¶ Huius ſecuritatis et perpetuitatis
tres ſunt cauſe. ¶ Exemplum de fi
lio principis religionem ingreſſo.
qui dixit patri ſuo ꝙ non egredere
tur niſi prius tolleret vnam con-
ſuetudinem de terra ſua. ¶ Exem
plum de radbodo duce friſonũ quo
modo ludificatus fuit a dyabolo
quando debebat baptizari.

¶ In xx° ſermone.

Voluntas nr̃a que et qualis ſit
¶ Voluntas propria ꝙ̃ ſit nociua
¶ Exemplũ de cõuerſo q̃ deceptus
a dyabolo voluit fieri epiſcopus ſꝫ
pro cathedra patibulum aſcendit.
¶ Voluntas perfecta ſiue bona ſiue
mala pro opere reputatur. ¶ Exẽ
plum de monacho qui apoſtatans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ꝫ tandē penitēs in habitu ſeculari fuit ſepultus. poſtea vero receptus ī habitu religionis. ¶ Ex^m de qua dam moniali dampnata ꝓpter ſo lam voluntatē carnaliter peccādi de qua non confitebatur.

·72·

¶ In xxiº ſermone.

Voluntas dei ē rectiſſima ꝓpt̄ ea.
¶ Voluntas dei eſt potentiſſima.
¶ Voluntas dei eſt clementiſſima. in remittendo et patiēter ſuſtinēdo
¶ Volūtas dei eſt largiſſima ī dādo.
¶ Volūtati dei acq̄eſcē ꝙ ſalubre ſit.
¶ Volūtati dei r̄pugnare ꝙ pnicioſū ſit. ¶ Ex^m de obia abrahe. ¶ Ex^m de iobia ſaul r̄gis. ¶ Ex^m de rebel lione dathan et abiron. ¶ Ex^m de ſacerdote diuitꝰ āmonito ut fieret carthuſienſ. ¶ Ex^m de katherina de ſenis quō moritura p̄cepit vni diſcipuloꝝ ſuoꝝ ut itraret ordinē carthuſieñ. ¶ Ex^m de puella lubica diuitus āmonita ut conuerteret ſed non emēdata et de morte eius.

·74·

¶ In xxijº ſermone.

Quid deus velit a nobis fieri.
¶ Vult deus ut peniteamꝰ ⁊ a pctis mūdemꝰ. ¶ Exēplum de q̊dā canoni co qui audiuit vocem dulciſſimā dicentem. fiat voluntas tua.
¶ Vult deus ut veritatē agnoſcamꝰ
¶ Nolētes veritatē agnoſcē ipſi diui ne r̄pugnāt volūtāti. ¶ Ex^m de iuli ano auguſto q̄lit̄ apoſtatauit ab ordine et a fide ⁊ de miſerabili fine eiꝰ. ¶ Exēplū de q̊dā clerico q̄ cū hē ticis ꝯburēdis voluit ꝯburi ſeductꝰ a diabolo ꝫ a ſocijs ſuis r̄tractꝰ fuit

·76·

¶ In xxiijº ſermone.

Vult deꝰ ut eū diligamus. ¶ Exē plū de puella que ī amore iuuenis exarſit. ſed dn̄s eā ad amorē ſuū dulciter īuitauit. ¶ Exēplū de vir gine cuius cor ſcindebatur quando audiuit in ſermone r̄ctari illa vba qui manet in me et ego in eo.
¶ Vult deus ut operemur bonū quia dilectio non eſt ocioſa.
¶ Opantur aliqui bonū ſed nō bona intentione. ¶ Exēplū de quodam miſtrali ducis bauarie dāpnato ꝓpter inanē gloriam quā habuit in bonis opibus. ¶ Exēplū de hōie q̄ dyabolum ī hoſpicio r̄cept, quem fortunatꝰ epiſcopus eiecerat ab obſeſſo quodam.

·78·

¶ In xxiiijº ſermone.

Vult deus ut patiamur ꝓ eo. ¶ Ex ēplū de quodam conuerſo qui nūꝙ̄ fuit viſus iraſci.
¶ De hijs qui pati nolunt.
¶ Vult deꝰ ut ī omībꝫ grās agamꝰ ei ¶ Ex^m de q̊dā prē mōſterij et de mirabili patientia eius.
¶ Ingratitudo quantum deo diſpli cet. ¶ Exēplū de quodam piſcato re ingrato quō poſtea punitus fuit
¶ Vult deus ut ī bonis perſeueremꝰ Perſeuerantia in bono quantū deo placet. et econtra imperſeueran tia quantum deo diſplicet.
¶ Exēplū de filio cuiuſdā comite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

qui intrauit ordinem predicatorũ
ꝛ ſua cõſtãtia auũculũ ſe ab ordĩe
trahere volẽtẽ cõuertit · Exẽm̃ de
nouicio carthuſieñ q̃ cũ rediẽ vellꝫ
ad ſc̃lm ꝛ corã ẏmagĩe btẽ marie
genua flecteret ẏmago ſe auertit ab
eo · Exẽm̃ de nouiº carthuſieñ quẽ
ſoror ſua decipiẽs ab ordĩe ẽxit ꝓ
ambo a beſtia quadam ignota la-
cerati fuerũt · Exẽplum de milite
facto heremita qui ad ſeculum redi
re volens repletus fuit demonio

·61·

In xxvº ſermone

Voluntatem dei debemus implere
per obedientiam ſimplicem et verã
De quĩtuplici expoſitione huius
particule fiat voluntas tua ſicut
in celo et in terra
Quare ſaluator docuit nos dicere·
fiat voluntas tua. et non facias
voluntatem tuam
Obĩa quõ ꝯpatᵣ currui ẏmagĩario
Obĩe currus quomodo habet au
rigam et equos tres.
Obĩa quõ ducit ad regnum celorũ·
Exẽplum de mõcho carthuſie
miracula poſt mortem faciẽte qui
ex precepto prioris ſui miracula
facere ceſſauit ·
Inobĩa q̃ntũ deo diſpliceat Exẽm̃
de q̊dã canonico q̃ mgrõ iacobo de
vitriaco ſibi precipiẽti nõ obediẽs
uſq꜒ ad mortem infirmatus fuit ·

·62·

In xxviº ſermone

Obediẽdũ ẽ prudẽt Exẽplũ de mõ
cho q̃ abbati ſuo p̃cipiẽti ut carnes
edẽt nõ acq̃euit. Exẽm̃ de mõcho
q̃ noluit comedẽ piſcẽ ẽ ab abbate
miſſũ Exẽm̃ de mõcho q̃ ad p̃ceptũ
btĩ benedicti noluit oleũ dãẽ cuidã
petẽti. Exẽm̃ de iohe elemoſinario
quomodo ꝓ xv. libris auri cuidã
pauperi datis cẽtuplum accepit
Obediẽdũ ẽ hilarit · Exẽm̃ de q̊dã
mõcho ĩfirmo feſtinãte ad agrũ
ad cuius aſpctũ piſa vtebãtᵣ añq̃
cõuẽtꝰ adueniret Exẽm̃ de nouicio
cui abbas p̃cepit ĩtre clibanũ ardẽ
tẽ · Exẽm̃ de mauro quomõ traxit
placidũ ex aqua currẽs ſup aquã
Obediẽdũ ẽ humilit. Exẽm̃ de q̊
dã abbate q̃ fugit a mõſterio ſuo.
et ĩ alio mõſtio humilit vixᵗ ignotꝰ
Exemplum de alano q̃ in q̊dam
mõſtio tãq̃ cõuerſus humilit vixit
Obediẽdũ ẽ ꝯſtãtᵣ ꝛ pſeuerãtᵣ Ex
ẽplũ de nouicio q̃ ad p̃ceptũ abbatꝭ
aridam virgã rigauit q̊uſq꜒ creuit
et frõduit · Exẽplũ de capolo obe-
diente uſq꜒ ad mortẽ · Exẽplũ de
monacho ĩfirmo cui beatꝰ bñardꝰ
p̃cepit ne moreretur donec cõuen
tus excitaretur ad matutinas ·

·6Λ·

In xxviiº ſermone

Panem noſtrum ĩ quo intelligũtᵣ
omnia neceſſaria vite · vult deus
ut cotidie petamus ab eo ·
Panis quadruplex eſt ·
Panis nature eſt cum labore acq̃
rendus · Exemplum de ſcriptore
cuius manus dextera incorrupta
fuit reperta poſt eius mortem ·
Labor triplex pro quo requies da
bitur in regno celorum ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

¶ Ociositas multum eſt fugienda.
¶ Exẽplũ de quodã iuuene ocioſo cuiꝰ cibi videbantur verti ĩ ãgues.
¶ Exẽplũ de quodam monacho ocioſo qui poſt mortem apparuit circa pedes vlceroſus.
¶ Panis nature eſt cũ moderamine ſumẽdꝰ. ¶ Exẽplũ de nouicio qui frequẽter ſimulauit ĩfirmitates ut carnes comederet. ¶ Exᵐ de mirabili mutatione carnium ĩ optimos piſces.
¶ Panis nature ẽ cũ gratiarũ actiõe et bñdictiõe ꝑcipiendꝰ. ¶ Exẽplũ de moniali comedẽte lactucã ſine bñdictiõe ⁊ ob hoc a dyabolo obſeſſa
¶ Panis nature ẽ largiter et liberaliter diſtribuẽdꝰ. ¶ Exᵐ de largitate tiberij ĩꝑatoris ſcdi qui reppe rit ſub quadã ymagine ſcẽ crucis plus ꝙ mille cẽtenaria auri. ¶ Exᵐ de iohãne elemoſinario quomodo reprehenſus a dño de largitate dul‑ citer cũ eo cõtẽdit. ¶ Exemplũ de abbatia ꝗ ceſſãtibꝫ elemoſinis depaupata fuit ꝓpt̃ date ⁊ dabit̃ vobis

·10·

¶ In xxviiᵒ ſermone.

Panis doctrinalis ſollicite ẽ que‑ rendus ꝓpter quatuor vtilitates.
¶ Panis doctrine viuificat.
¶ Panis doctrine confortat.
¶ Panis doctrine illuminat.
¶ Panis doctrine ĩflãmat. ¶ Exᵐ de effrem qñ vidit linguam beati baſilij quaſi igneam.
¶ Verbũ dei nolle audire ꝙ malũ ſit ¶ Exᵐ de ruſtico nolẽte audiẽ verbum dei pro ꝗ mortuo dñs noluit audire orõnes.
¶ Verbũ dei ẽ meõrie ꝯmẽdãdũ ⁊ opere ꝑficiẽdũ. ¶ Exᵐ de btõ bnardo qñ audiuit ẽ diuitus dici ꝙ diu hoc donũ ſpẽs tenueris aliud ñ ꝛcipies
¶ Exẽplũ de beato bernardo qui pariſijs ꝑdicãs vna die nullos. ſꝫ altera die valde multos clericos ꝯuͤtit.

·11·

¶ In xxixᵒ ſermone.

Sacramẽtũ euchariſtie ẽ panis gratie quotidie deuote petẽdus.
¶ Paĩs ſacrmẽti euchariſtie nutrit ⁊ reficit aĩaz deuotã multũ ſalubrr̃.
¶ Euchariſtie ſacrmentũ qui digne vult ſumẽ debet ſe ꝛplicit̃ ꝑparare.
¶ Euchariſtie ſacrmẽtũ nullꝰ immũdꝰ ꝑſumat accipẽ. ¶ Exᵐ de ſacdotibꝫ ĩdigne celebrãtibꝫ ⁊ ꝯuit̃ puniti
¶ Euchariſtie ſacrmẽtũ ſñ fide nulla tenꝰ ẽ ſumẽdũ. ¶ Exẽplũ de mirabili mutatione ſacrmẽti in manibꝫ cuiuſdã mali ſacerdotis et de ipſo ſacramento dubitãtis.
¶ Euchariſtie ſacrmẽtũ ſumẽdũ ẽ cũ deuotõe ĩteriori ⁊ ferueti deſiderio.
¶ Quare ꝗlibꝫ ſumẽs ſacrmtũ euchariſtie nõ ſentit dulcedinẽ. ¶ Exẽplũ de abbatiſſa quadam ꝗ ſenſit mirabilẽ dulcedinem in ſumptõne ſacramenti. ¶ Exẽplũ de virgine quadam que ſumẽdo ſacramentũ rapiebatur in exceſſum mẽtis.
¶ Euchariſtie ſacramento debita reuerentia eſt exhibenda. ¶ Exemplũ de milite qui proſtrauit ſe in luto coram ſacramento: et ſurgens nullam habuit maculam in veſtibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

¶ In xxx° ſermone. ·76·

Gloriã eterne beatitudinis debemus diligenter petere deſiderant̄ esurire propter tria.
¶ Panis gr̄e quod dr̄ nr̄ / ⁊ cotidianus.
¶ Gl'a celeſte qꝛ multa ⁊ qꝛ magna ſit. ¶ Ex^m de btõ petꝰ quõ in mõte thabor voluit tria tabnacula face ꝓpt̄ dulcedinē quã ſenſit. ¶ Ex^m de beata maꝛ magdalena quõ triginta annis fuit ĩ ſpelũca. ¶ Ex^m de quadã monali que mirabilem ſenſit dulcedinem quando per negligentiam non fuit ei pitantia ſicut alijs miniſtrata.

·78·

¶ In xxxi° ſermone.

Debitũ nr̄m ē triplex q̃ obligam̄.
¶ Debitores ſumus õmbus hoĩbus.
¶ Proximum noſtrũ ſtantē debemꝰ ſuſtentare et lapſum ſubleuare.
¶ Proximos ſuos quidam nõ adiuuant ſed eis multipliciter nocent.
¶ Proximos noſtros debemꝰ abſtrahere a mundo / et trahere ad deum.
¶ Exemplum de ſerapione quomodo ſe vendidit ĩfidelibus ut eos conuerteret ad deum.

·81·

¶ In xxxii° ſermone.

Debitores ſumus ſanctis in patria in duobus.
¶ Sanctos qui ſunt in patria debemus honorare multiplici de cauſa.
¶ Exemplũ de meſſore q̃ inuenit magnam dragmam auream eo qꝛ honoraret ſanctum quemdam

¶ Dampnatis non obligamur / nec poſſumꝰ eos liberare / ſed iniurias eis remittere ⁊ male acquiſita ab eis reſtituere. ¶ Exemplũ de maꝛ de oegmes q̃ cognouit matrē ſuã eſſe dampnatã. et ꝓ ea ãplius nõ orauit. ¶ Exemplũ de clerico q̃ vidit aiãm ludouici lantgrauij in inferno / ⁊ de cõmiſſione quã accepit ab eo ad filios. ¶ Exemplũ de ĩfirmo / qui filium ſuum hortabatur curtam iniuſte acquiſitam reſtituere / et facere recuſauit.
¶ Dãpnatoꝝ ſtatũ cõſiderãtes / duo documenta trahere inde debemus.
¶ Dilatio uiſionis dei eſt graue purgatorium anime ſepate.
¶ Ex^m de mõcho q̃ pꝰ mortē dixit ſe nil aliud pati qꝛ qꝛ deũ non uidit
¶ Animabꝰ in purgatorio exiſtētibꝰ quomodo obligamur ſuccurrere
¶ Aiē ĩ purgatorio exiſtētes / ſex ſuffragijs adiuuantur / et quibus.

·82·

¶ In xxxiii° ſermone.

Beneficia dei multa / obligant nos ad eum diligendum.
¶ Debitores dei ſumus / ſpecialiter propter octo magna beneficia nobis ab eo data / ſcilicet.
¶ Beneficiũ creationis / recreatiõis / exaltationis / ditationis / inſtructionis / miſericordie / defenſionis a malo et gratificationis.

·86·

In xxxiiii° ſermone.

Dimittere debitoribus noſtris / multa nos monere debent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

¶ Fraťne caritatꝫ tres poſuit̃ ꝛ̃gule.
¶ Quũz motiã dimittẽdi pͥxĩs debita
¶ Noleñs dimittere pͥxĩo ĩcurrit tri-
plex malũ. ¶ Exm̃ de viro nobili q̃
remiſit et indulſit occiſori fr̃is ſui
¶ Exẽplũ de quodam qui noluit
offenſã dimittẽ niſi ĝuiter punit9
·89·
¶ In. xxxvͦ ſermoẽ.

Quare petim9 ñ īduci ī tẽptationẽ.
¶ Quõ dicit̃ dñs īducẽ ī tẽptationẽ.
¶ Temptari dñs voluit a dyabolo.
multis de cauſis et quibus.
¶ Tẽptatio hominis ẽ duplex. ſciliz
actiua. et paſſiua.
¶ Temptat deus hoiẽz et qualiter.
¶ Exm̃ de abrahã quẽ tẽptauit
deus ĩimolatioẽ filij. ¶ Exẽplũ de
comite theobaldo q̃ inueĩt pauperẽ
nudũ in via et veſtimẽta petentẽ.
¶ Temptatur homo a carne et a ſẽ-
ſualitate.
¶ Tẽptat̃ homo a mũdo ꝛ mũdanis
¶ Temptatur homo diuerſimode a
dyabolo. ¶ Exemplum de ſancto
hugone lincolnienſi epiſcopo qui ĩ
nouiciatu fuit valide carnaliter
temptatus et a deo liberatus.
¶ Exemplum de quodam noui-
cio qui cum exire vellet uidit in ui-
ſione ſe per nigros canes effugari
¶ Exemplũ de nouicio cartuſieñ
q̃ tẽptatus exire ſi habuiſſet decẽ
florenos dixit ſe ibi non manere.
quos poſtea inuenit.
·92·
¶ In xxxvi͠o. ſermoẽ.

Tẽptatio dyabolica q̃drupler eſt

¶ Impatiã in tribulatioĩb9 triplex
malum facit homini.
¶ Murmuratio et blaſphemia ɔtra
deũ q̃ꝫ ɔ̃ue ẽ pctm̃ ꝛ q̃ꝫ ɔ̃uit̃ punitũ.
¶ Tribulationes patiẽter tolerate
opãt̃ in hoiẽ quatuor vtilitates
¶ Tribulatio facit hoiẽz cognoſcere
ſeptẽ et q̃. ¶ Exm̃ de katherina de
ſenis quomodo tribulata et quaſi
martirizata fuit a demonibus.
·97·
¶ In xxxvijͦ ſermone.

Temptatio ãbitionis et ſuperbie.
¶ Superbia ſiue ambitio q̃ꝫ mala
et deteſtabilis ſit.
¶ De multis exemplis caſus et de-
iectioĩs ſupboꝝ ĩ ſac̃ ſcripturã repte
¶ Temptatio ambitionis et ſupbie
q̃ꝫ ſit piculoſa ſi non caute ei reſiſ
tatur. ¶ Exẽplũ de archidyacono
aſpirãte ad epiſcopatum qui fecit
epiſcopo ꝓpinari venenũ. ¶ Exm̃
de ſolitario qui ut temptationem
elationis ſuperaret. petijt quinq̃
menſibus repleri demonio.
·98·
¶ In. xxxviijͦ ſermoẽ.

Temptatio voluptatis gule uel
luxurie dicitur aquea et cõparat̃
aque ꝓpter multas cauſas.
¶ Voluptas carnalis dicitur aqua
contradictionis et quare.
¶ Per carnalem voluptatẽ dyabol9
multos trahit ꝛ ſubmergit miſe-
rabiliter. ut oſtenditur per mul-
ta exempla ſacre ſcripture.
¶ Per voluptatem carnis q̃ꝫ grauiter
ter dyabolus quoſdam temptauit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

¶ Exēplū de tēptatioē ſcōꝝ Bn̄dic
ti et anthonij. ¶ Exm̄ de epō q̄ cōcu
binā ipatoris pcuſſit i maxillam
¶ Exēplū de pdicatore ſollicitato
a quadā meretrice ad cōcubitū po
ſuit ſe ſup prunas ardētes z illeſ9
pmāſit. ¶ Exēplū de monacho q̄ ſi
mulabat ſe ieiunaē ꝫ occulte come
debat. ¶ Exēplū de celleārio oſſa
turā occulte comedēte quē dyabo
lus aſportauit et poſuit ſup tectū
cāpanilis. ¶ Exemplū de 9uſo tēp
tato poſt cōpletoriū bibere quem
dyabolus leſiſſz niſi añ quoddam
altare trāſiens pfūde inclinaſſet.

·100·

¶ In xxxix° ſermone.

Homo dicitur trib3 modis terra.
¶ Auarus dicit terra propter qua
tuor proprietates terre.
¶ Auaricie due ſunt ſpecies.
¶ Auaricia fugiēda ē qꝛ mltas hab3
cōparationes ſatis deteſtabiles.
¶ Auari ſtulticia apparet in ſeptem.
¶ Auaricia fugienda eſt ꝓpt multa
exempla auaroꝝ q̄ miſere periert.
¶ Exemplū de abbate q̄ rn̄ſū ac
cepit qꝛ in ordine ſuo tria diſplice
bant deo. ¶ Exemplū de priore qui
poſt mortē patiebatur eo qꝛ nimis
ſollicitus fuit āpliare poſſeſſioēs
monaſterij. ¶ Exēplū de conuerſo
q̄dā auaro quē corripuit ꝑpoſit9.

·102·

¶ In xl° ſermone.

Temptari et vinci deus aliquādo
hominem permittit.
¶ Tēptatioē hō fit erudit9 z expt9.

¶ Temptationē et reſiſtentia homi
nis deus glorificatur.
¶ Temptatio hoīs viriliter ſtante
āgelos letificat dyabolum 9fūdit.
¶ Temptatio facit hominē timoratū.
¶ Temptatio facit hominem ſollici
tum et feruidum.
¶ Tēptatione homo meretur eter
nā glam. ¶ Exemplū de iuuene g̃
uiter tēptato qui noluit a tempta
tione liberari propter utilitatem
eius. ¶ Exemplū de monacho car
naliter tēptato ꝫ viriliter r̄ſiſtēte.

·101· 2°

¶ In xli° ſermone.

Temptat dyabolus hominem di
uerſis modis.
¶ Dyabolus hoiēm cōtinue tēptat
¶ Dyabolus conat̄ cognoſcere icli
nationem et cogitationes hoīs.
¶ Dyabolus conſulit et perſuadet do
loſe tribus modis.
¶ Dyabolus conatur hominem ſpo
liare tribus modis.
¶ Dyabolus reddit hominem per
plexum duobus modis.
¶ Dyabolus excuſat malum cōmiſ
ſum ut minus ponderetur. ¶ Exē
plū de ſancto machario q̄ uidit dya
bolū cū multis āpullis incedēte et
de tēptatione cuiuſdam monachi.

·103· 2°

¶ In xlij° ſermone.

Temptationū nouē remedia bona
et q̄. ¶ Exēplū de quadam vgine
tēptata ſeipſam ſubmergere volē
te que liberata fuit p uiſionem ſa
cramenti et apparitionē crucifixi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

·106·

¶ In. xliij° ſermone/·

Malum duplex/culpe et pene·
¶ Cogitationes ſunt quaſi radices
operum exteriorum·
¶ Cogitationes vane et inutiles
quō ſunt fugiende· ¶ Ex^m/ de ſte
phano abbate q̄ cogitatioēs extra/
neas cōſueuit relīqre ī oſtio eccle
ſie ¶ Exēplū de ſancto hugone linco
mēſi q̄ reliqt occupationes rerū ex
teriorum ī cappa cū eſſet procurator
¶ Peccatū moroſe delectationis quo
modo eſt mortale·
¶ Conſenſus in mortale peccatum·
quō maīfeſte eſt peccatū mortale·
¶ Cogitatioēs blaſphemie ī aliqbꝫ n̄
tā ḡues ſūt ſicut videt̄ q̄tuor roībꝫ
¶ Conſenſus in cogitatioībus blaſ/
phemie quomō eſt intelligendus.
¶ Exemplū de beato anthonio q̄ pul
ſatus varijs cogitatioībꝫ dixit/dn̄e
volo ſaluus fieri et non permittunt
me cogitatioēs mee· ¶ Exēplū de
iuuene tēptato cogitatioībꝫ blaſ/
phemie et de liberatione eius·

·108·

¶ In. xliiij° ſermone/·

Locutioīs peccatum eſt multiplex
¶ Locutio vana/magniloqua/īmun
da/doloſa/offenſiua/et maledicta.
¶ Lingua vicioſa ⁊ effrenis facit ho
mini ſex magna mala/et que·
¶ Loq̄ndo pt̄ homo mereri q̄tuor mo
dis· ¶ Exēplū de clerico q̄ audiēs
legi ī eccl̄ia/q̄ ſe hūiliat exaltabit̄
·dixit·falſū ē/et igne deſup veniente
fuit extinctus· ¶ Exēplū de q̄dam
blaſphemāte beatū iheronimū qui
fulmīe percuſſus iterijt· ¶ Exēplū
de pueris ī tyro ludētibꝫ q̄s t̄ra ab
ſorbuit· ¶ Exēplū de epō cuiꝰ cleri
cus maledicꝰ dāpnatꝰ fuit. ex cu
ius fetore epūs ī purgatorio exiſtēs
grauiter torquebatur.
¶ Remdia ſeptē q̄t dāpna male lin
gue· ¶ Exēplū de monacho tacit/
no/q̄ pcepit igni ſtare et ultra nō
procedere· ¶ Exemplū de ſcdo phi
loſopho q̄ potiꝰ elegit mori q̄p loq̄

·111·

¶ In. xlv° ſermone/·

Iuramēto uel obligatioē nullꝰ obli
gat̄ malū agē nec bonū dimittere.
¶ Ex^m de ſcō hugone licomēſi q̄ pro
miſſū nō obſeruās qd̄ fecit priori
ſuo/nūq̄p tamē īde ſe doluiſſe dixit·
¶ Opus malum/fugiendum eſt pp
ter quatuor cauſas·
¶ Opus malū/amaritudinē īducit.
¶ Ex^m de q̄buſdā raptoribꝫ q̄ fate
bāt̄ ḡuioribꝫ laboribꝫ ptigē ad dāp
natione/q̄p r̄ligioſi ad regnū celoꝝ
¶ Opus malū fugiendū ē/q̄z vile et
īmundū· ¶ Ex^m/de āgelo nares ob
ſtruēte corā iuuene q̄ ppt̄ ptā ſe
debat· ¶ Ex^m de katherina de ſenis
quō ſēſit fetorē cuiuſdā peccatcis.
¶ Opus malū ē īfructuoſū et īutile
¶ Ex^m/de barlaā qui dixit ſe eſſe
xlv. annoꝝ cū eſſet quaſi ſeptua/
genarius· ¶ Exemplū de ſaul quō
dicit̄ duobꝫ annis tantū regnaſſe
¶ Opus malū eſt fugiendū/q̄z ē ſi/
ne q̄ete· ¶ Ex^m de monacho a dya
bolo tēptatus/q̄ cepit dubitare de
prouidentia diuina/et tandem apoſ
tatans dampnabiliter vixit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

·116·

In. xlvi° ſermone

Cõſuetudo mala / naturã corrũpit

Exemplũ de vicio male conſue tudinis alexandri magni·

Conſuetudo mala / ratione͂ exceca t·

Ex^m de q̊dam qui puellã ĩ vigilia paſche de baptiſmo ſuſcepit / et eadem nocte eandem corrupit / et de miſerabili fine ipſius·

Conſuetudo mala ducit homine͂ de malo ĩ peius. uſq; in fine͂ peſſimũ·

Conſuetudo mala perducit hoĩe͂m in quatuor mala·

Cõſuetudine͂ malã dimitte͂ nolle q̄ꝑ piculoſum ſit· Ex^m de mõſterio monialiũ ꝓpt͂ ſymoniã deſtructo

·117·

In. xlvii° ſermone·

Obſtinaͦ ut ĩduratio q̄ꝑ mala ſit·

Obſtiãͦ facit hoĩe͂z dyabolo ſile͂m·

Obſtinaͦ facit hoĩ quatuor mala·

Cor durũ deus emollit per incuſſionem timoris· Exemplũ de peccatrice / q̄ in anglia in ſermone maxime compuncta expirauit·

Cor durũ deus emollit p aliquod ſignũ exteri9 oſtenſũ· Exẽplũ de quadã bgine / que fr͂em habuit de ſalute ſororis deſperãte͂. in cuius fr͂is manu ſilex frãgebatur·

Cor durũ deus mollit p flagellũ:

Exemplum de manaſſe rege / et de cõuſiõe ip̄ſi9 poſtq̄ꝑ anguſtiat9 fuit· Exẽplũ de pbr̃o ſancti caſſii / qui dño non obediẽs punitus fuit

Exemplũ de q̊dã maledico flagellato. ꝫ parũ ã michil emẽdato·

Cor durũ / deus emollit p ãmoĩtione͂ itrinſecã ã extrĩſecã· Exẽplũ de mgr͂o iohanne de niuella / q̄ fere agonizans audiuit ꝯfeſſione͂ cuiuſdã vagi· Exemplũ de quodã archiep̄o horribiliter dampnato·

·118·

In xlviii° ſermone·

Deſperatio / q̄ꝑ odibilis ſit deo / et dyabolo amabilis·

Deſperatioĩs / q̄tuor ſũt cauſe / z q̄·

Deſpatioĩs / q̄tuor ſt͂ remedia / et q̄·

Exẽplũ de q̊dã diſſoluto morti ꝓximo qui vidit dracone͂ ad ipſũ deuorãdũ paratũ· Exẽplũ de q̊dã ſacerdote / qui ut infirmũ quẽdam deſperãte͂ ad penitẽtiã ĩduceret / pc̄ca ſua emit· Exemplũ de quodam ſacerdote / qui ex auaricia emit peccata cuiuſdam egrotantis·

·119·

In. xlix° ſermone·

Impenitẽtia final / q̄ꝑ piculoſa ſit·

Impenitentia finalis / ex radice ſuperbie oritur·

Peccator ĩpenitẽs / ſex ꝯtẽp nit q̄re merito impi9 appellat· Exẽplũ de cõrardo r͂ge anglie / q̄ hortabat^r quẽdã milite͂ ĩfirmũ vt cõfiteret^r· ſed miſer decept9 a dyabolo r͂cuſauit. Exẽplũ de ſacerdote morti ꝓximo / q̄ dixit ſe videre tot demoẽs circa ſe quot erãt calami in horreo iuxta poſito. Exẽplũ de clerico egroto / qui ait· tuba canit apud inferos / eam9 hĩc et ſic obiit· Ex^m de quodã latrone dãpnato ꝓpter finalem ĩpenitẽtiã / z quõ apparuit curato ſuo poſt mortem.

¶ In .1º ſermone·

Amen quomodo diuerſimode accipitur et exponitur.

¶ Quare interpretes non poſuerũt fiat uel vere pro amen·

¶ Oratio deuota deo placet propter multas cauſas·

¶ Oratio deuota iuuat proximum.

¶ Exemplum de ſancta elizabeth· que iuuenẽ quẽdam cõuertit orando/et religionem intrare fecit·

¶ Oratio deuota multũ torquet dyabolum· ¶ Exemplum de katherina de ſenis quomodo quoſdam male/factores blaſphemantes orando traxit ad penitentiã/et poſtea eorum animas a purgatorio liberauit·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

AD ho
norem
et glo
riā ſu
perbe
nedic
te tri-
nitate
ſcilicet
patris
et filij/ et ſpiritus/ſancti/ad erudi/
tionem ſimplicium/propoſui ſcᵐ pui
tatē mei ingenij/quedam ex dictis
ſanctoꝝ patrum/et doctorū colligē/
ac conſcribere ꝓ aliquali declara-
tione ſeu explanatione ſacre dnīce
oratiōis/ Viz pater noſter/ ꝛ h̄ per
modū ſermonū.q̄ declamatorie ſo/
lent vulgaribus p̄dicari. Non ꝙ
ego ſacris illis verbis orōis a dn̄o
inſtitute ac edite velim aut audeā
q̄dꝙ̄ p̄ſumptuoſe addere/q̄ſi ſint
imperfecta ā diminuta Sꝫ qꝛ illa
ſacra verba gp̄ſdioſa ſunt/ et gra-
uida myſterijs/mirabilē ꝗꝫ dulcedi
nem includētia/ideo ut tanto iocū/
dius redoleant/dulcius ſapiāt/et
plenius aiām reficiāt/ac ut homi/
nes maiori deuotione ad legendū/
uel meditandū ipſa tⱨant/et af-
ficiant non uidetur abſurdū/aut ī
utile ipſoꝝ explanationi/ꝓut do-
minus dederit aliquātulū inſudaē/
ipſaqꝫ uerba tāꝙ̄ panes integros
ōni ſuauitate repletos/exponēdo
frāgere ac indigentibꝫ tāꝙ̄ frag-
mēta porrigere Sperans et ego
m̄cedē ab illo recipe/qui ſub pſona
ſapientie introducitur dicere ecā
xxiiijᵒ Qui illucidant me/vitā et
nam habebūt Si quid igit in h̄
libello reptum fuerit minus bene
poſitū/hūiliter ſupplico/ut illud li
ma pie correctiōis emendet De
omnibꝫ vero et ſingulis bene poſite
omniū bonoꝝ auctori/et largitori/
debite grāꝝ actiones referantur.

Primus ſermo

DOmine/doce nos ora
re/luce xiᵒ capᵒ Sal
uator noſter domin9
ihēſus/humanitatem
non ſolum pati ꝛ mori/ut homines
de manibus inimicorum ſuorum
liberaret/ꝫ eciā longo tempore cū
hominibus ī t̄ra cōuerſatus fuit/
ut ip̄ōs doceret ac ſaluberimis do-
cumentis in viam ſalutis dirigeret
Inter alia vero documēta ſalutis
orare docuit/et petere/verb̄/et exē/
plis/ut infra patebit Quod cū
diſcipuli eius ſollicite ab eo fieri
cōſideraret̄/vnus eoꝝ ī pſona oīm
ait ad ipſū. Domine doce nos ora
re/ac ſi dixiſſet Exquo tā ſalubꝭ
et utilis ē oratio/petim9 ut doceas
nos modū et formā orandi/quati-
nus orō noſtra deo placeat/et nob̄
ſit fructuoſa Dn̄s autē oībus reſ/
pondit/dicens/ſic autē orabis Pa
ter noſter/et cetera/ut dr̄ mat̄. viᵒ.
Sꝫ qꝛ ſcriptum eſt ecā. xviijᵒ
Ante orōnem/p̄para aiām tuam/ꝛ
noli eſſe quaſi homo/qui temptat
deū/idcirco anꝙ̄ deſcendam ad ſpe-
cialem declarationē orōis dnīce p̄/
dicte/quedā puncta/orōnem uel pe
titionē hoīs generalit̄ reſpiciētia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſunt pertractāda/ p que q̄s magis
aptus ⁊ ẏdoneus efficitur/ bene pe
tere ſeu orare ac facilit̄ impetrare
¶ Sūt autē ſex huiuſmodi pūcta·
Primum eſt/ quare ſit petendū uel
orandū· Scd̄m/ quid ſit in oratione
petendū· Terciū/ quando ſit orādū
uel petendū· Quartū/ vbi ſit petē/
dum uel orandū· Quintū/ q̄liter ſit
petendum· Et ſextū/ qualis debeat
eſſe petens ut impetret ¶ Quātū
ad primū/ dico· q̄ homo debet orare
et petē/ q̄a ſaluator noſter docuit
orare/ nō ſolū v̄bo/ ſ̄ eciā exemplo
Certū eſt autē· q̄ ipē michil docuit
verbo uel facto/ q̄n ſit nobis vtile
et ſalubre· Nam cū omnis vita eiꝰ
ſit nobis ꝓpoſita/ tāq̄ ſpeculū uel
exemplar/ aut liber apertus/ ut vi
deamus/ et pre oculis habeamꝰ for
mam ſ̄m quam viuere debeamus·
indubitāter hoc nobis ad ſalutē
noſtrā inſtituit/ quod ipſe nobis
imitandū ꝓpoſuit· Nā ipſe autem
qui nulliꝰ rei defectum uel indigē/
tiam habuit orauerit/ patet in mlt̄
tis locis euangelij· ¶ Ipſe namq̄
baptizatus/ orauit· luce iiȷ°· ¶ In mō
tem uel̄ deſertū locū fugit ut oraret
Math. xiiij°/ Marci p̄° et vi°. ¶ In
monte thabor/ quando t̄nſfigatus
fuit orauit luce ix°. ¶ Interdū in ora
tione pernoctauit Luce. vi° ¶ Poſt
vltimā cenā orauit Math. xxvi°.
Mar. xiiij°/ et luce. xxij ¶ Et finalit̄
in cruce pendens orauit· luce. xiiij°
¶ Sed queritur/ quare ſaluator nr̄
docuit nos orare et petere· et ſic de/
ſiderū noſtrum ſibi exponere/ cum
ipſe ſciat defectus noſtros/ et poſſit

et velit hoc preſtare/ q̄d digne peti
muꝰ/ ſicut ipē ꝓmiſit dicēs· petite et
accipietis. Jo. xvi°/ Itē· petite/ et da
bit̄ vob̄. mt̄. vij° ¶ Quidq̄d ergo de
dat h̄ p̄uediſpoſuit ⁊ p̄deſtiauit ſe
daturū· ⁊ ſic n̄ videt̄ neceſſariū ora
re uel petere/ ut aliquid ab ipſo re
cipiatur· ¶ Reſpondetur· q̄ q̄uis
omnia que dare vult/ eciam dare
diſpoſuit: tamen vult nos orare tri
bus de cauſis· ¶ Prima eſt· quia que/
dam ſic predeſtinata ſunt a deo/ ut
non niſi orando poſſint optineri
Vnde gregorius in dẏalogo dicit
Optineri nequaq̄ poſſunt/ que pre
deſtinata non fuerunt· Sed ea que
ſancti viri orando efficiunt· ita pre/
deſtinata ſunt ut precibus optine/
antur. Nam ipſa quoq̄ perhennis
regni predeſtinatio/ ita eſt ab om/
nipotenti deo diſpoſita: ut electi
ad hoc ex labore perueniant· q̄tenꝰ
poſtulando mereantur accipere/
quod eis ōnipotens deus ante ſe/
cula diſpoſuit donare· Et poſt pau
ca loquens de ẏſaac deprecanti pro
vxore ſua ſterili· ſubdit dicens·
Nimirum conſtat/ quia predeſtina/
tio precibus impletur/ quando is
in quo deus multiplicare ſemen
abrahe predeſtinauerat· oratione
optinuit. ut filios habere potuiſ/
ſet hec gregorius. ¶ Secunda eſt
cauſa/ ut homo agnoſcat beneficia
dei/ et ad gratiarum actiones mo/
ueatur· Nam quando conſiderat ſu
os defectus et miſerias. et q̄ ſibi
non poteſt ſubuenire: tunc cogi/
tur recurrere ad deum/ et ipſius
auxiliū querē· Et q̄n cōſiderat deū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſibi ſuccurrē/tūc monet᷑ eiꝰ bōitā
tē agnoſcere/et ē grās r̄ferre/ipm̄
ꝙ diligere Jdeo p̄ᵃ ad theſſ̄ vᵒ dr̄.
Sine ītermiſſioē orate/ī oībꝫ gra
tias agite Ac ſi dicat᷑ Cū neceſſi/
tas urget/orate ⁊ cū exauditi fue
ritꝭ grās agite Vn̄ ī ep̄la ad fra/
tres de mōte dei dicit᷑. Caritas tot
modis in oroē/uel grār̄ū actione/
aut ī deum ſe iugit᷑ refundit·q̊t in
ſuis uel neceſſitatibꝫ/uel ꝯſolatioī
bus cauſales ī h̄ materias īuenit
pius affectꝰ· Tercia cā eſt·ut hō
petēdo laboret/⁊ ſic magis dignus
fiat īpetrare/ qd̄ deſiderat: Qd̄ em̄ la
borioſiꝰ acq̄rit᷑/digniꝰ obtinetur/
magis diligit᷑/et ſollicitiꝰ cōſuat᷑
Et h̄ eſt vna cauſa/quare deꝰ qn̄
petitur/nō ſp̄ ſtatim cōcedit/ſꝫ dif
fert/viꝫ ut non vilia/ſꝫ p̄cioſa iu/
dicemus dei dona/uel bn̄ficia q̄ daē
tardat/et tardando quādam diffi
cultatē oſtēdit/in ope quam non
habet in voluntate ¶ Quantū ad
ꝫᵐ p̄ncipale/ſcilꝫ quid ſit in oroē
petēdum/dico ꝙ duo ſūt nobis ne/
ceſſaria/et neceſſario petenda/ſciꝫ
āmotio mali/et collatio boni Nam
in hijs duobus/ſcꝫ carentia omnis
mali/⁊ in poſſeſſione ōnis boni/cō
ſiſtit noſtra finalis felicitas Jdeo
q̄nto pfectius illa in nobis ſūt/tā
to beatiores ſumus Debet autem
eſſe āmotio duplicis mali/ſciꝫ cul
pe/et pene· quatenus culpa non in
quinet/et pena nō torqueat. Ad pe
tendū ut malū culpe a nobis tolla
tur/fere tota ſcriptura/et lib̄ ſpal
moꝝ nos hortat᷑/ut patet ꝯſiderā/
ti Et ī oroē dn̄ica dicimꝰ/dimitte
nobis debita noſtra/ut infra decla
rabitur Et merito debemꝰ petere
āmotionem culpe/q̄ qui egrotꝰ ē/
et ſeipſū curare non poteſt/fidelem
medicū debet īquirere/ut curetur.
Jō ecā xxxviii° dr̄ Ora dn̄m/et ip
ſe curabit te Nec ſolū eſt orādum
ut culpa commiſſa tollatur/ſed e/
ciam ut a futura culpa fiat tute/
la uel cuſtodia Jdeo in oratione do
minica dicimus/et petimus· Et ne
nos inducas in temptationem/Et
ſaluator noſter dixit diſcipulꝭ ſuis
Oratis ut non intretis in tempta
tionem. Math xxvi° ·/· Malum
pene/eſt duplex ſcilicet preſens et
futurum. Malū pene preſens/eſt
duplex·ſcilicet preſens et futurū.
Malum pene preſens/eſt tribula
tio actualiter affligens· qd̄ petimꝰ
tolli a nobis quando dicimꝰ/cum
pſalmiſta· Da nobis auxilium de
tribulatione Vn̄ dominus p pꝫᵐ
hortatur ⁊ promittit dicens Jnuo
ca me/in die tribulationis eruam
te et cet. Malum pene futurū/pe/
timꝰ āmoueri/ne ſuperueniat no/
bis· Vnde luc̄ xxi° Vigilate om/
ni tempore orātes/ut digni habea
mini fugere que ventura ſunt.
¶ Scd̄o dico ꝙ debemus petere
collationem duplicis boni/ſcilicet
preſentis/quod eſt gratia/et futu
ri quod eſt gloria. Et merito/quia
gratiam et gloriam dabit dominꝰ/
ut dicit pſalmiſta. Petamus igit᷑
grām in p̄nti dari/ut p eā illūine/
mur ad ītelligēdum/moueam̄ ad
opandum/cōfortemur ad pugnā/
dum de qua petitioē dicit᷑ ecā xl°.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Gratiã et ſpeciẽ deſiderabit oculꝰ/
Deſiderium quippe/petitio eſt ani
me Petamus eciam gloriam in fu
turo dari Nam licet in pñti nõ detꝛ
tamen debet peti/et laboribus pro/
mereri in hac vita/ut poſtmodum
valeat digne poſſideri· De hac pe/
titione dicitur. Mt. vi°. Primum
querite regnum dei Et. io. xvi°. pe
tite et accipietis/ut gaudium veſ/
trum ſit plenum. Qđ gaudiũ ple/
num non in hac vita/ſed in futuro
dabitur et accipietur· ¶ Quãtum
ad tercium ſcilicet principale/quã/
do ſit orandum/et petendum/dico
primo/ꝙ omni tempore eſt orandũ
iuxta illud. lu. xxi°. Vigilate omni
tempore orantes. Quomodo autẽ
hoc fieri poſſit/dicetur in fine ſer/
monis ſequẽtis ¶ Cauſa quare ſem
per ſit orandum/eſt/quia ſemper
indigemus adiutorio dei/et benefi
cijs eius. Item orandum eſt certe
horis/quas ſancta eccleſia ordina
uit et inſtituit in memoriam illoꝝ
que ſaluator noſter in hoc mundo
geſſit et pertulit. Et ſunt ſeptem
hore diei naturalis in quibus ho/
ras canonicas perſoluimus. Vnde
pš dicit Septies in die laudẽ dixi
tibi Laudamꝰ enim/et honoramꝰ
deum/quando petimus/uel quãdo
oramus deũ Et pš Diuerſas ho/
ras orandi tangit dicens. Veſpere
ꝛ mane ꝛ meridie narrabo/ꝛ ãnũ
ciabo Et quia loquitur de petitiõe
uel oratiõe/iđ ſubdit Et exaudiet
vocem meam. Et ſaluator noſter
diuerſis horis/oraſſe legitꝛ. Ora/
uit namqꝫ mane/iuxta illud. mar.
i°. Diluculo valde ſurgens abijt in
deſertum locum/ibiqꝫ orabat. Itẽ
orabat veſpere. Mt. xiiij° Dimiſſa
turba aſcẽdit ĩ montẽ ſolus orarẽ
Veſpere autẽ facto ſolus erat ibi.
Similiꝛ et añ paſſionẽ/Veſpe ora
bat ut p̃dictũ ẽ Itẽ orabat meridie
pẽdẽs ĩ cruce Itẽ orabat ĩ nocte. lu.
vi° Et erat pnoctãs ĩ orõe/qđ cre
ditꝛ/nõ ſolũ ſemel/ꝫ frequẽtꝛ feciſ
ſe. Itẽ orãdũ ẽ tpe neceſſitatẽ/iux̃
illud. pš. Orabit ad te õnis ſcũs
in tpe oportũo Itẽ tribulatiões cor/
dis mei multiplicate ſũt/de neceſſi
tatibꝫ meis erue me Itẽ pš Neceſ
ſitate ꝯpulſus dixit. Saluum me
fac deus/qm̃ intrauerũt aque/uſqꝫ ad
animã meam Et hoc ſaluator do/
cuit/qui ĩminente paſſiõe/ter ora
uit. Mt. xxvij°. Et factus eſt in a
goĩa ꝓlixiꝰ orabat. lu. xxvij° Itẽ
orandũ ẽ in p̃ncipio cuiuſlibꝫ boni
opis/quatinus adiuuãte domino/
finem bonum ſortiatꝛ. Vñ boetius
3° de ꝯſolatione ꝓſa ix̃ᵃ. Introdu
cit phĩaꝫ ſibi dicere ſic Cum uti in
thimeo platoni nrõ placet/ĩ mini
mis q̃qꝫ rebus diuinum auxili/
um debeat ĩplorari quid nunc fa/
ciẽdũ cenſes/ut illius ſũmi boni ſe
dẽ repire mereamꝛ. Et boetiꝰ rñdit
Inuocãdũ ĩ quã oĩm rꝝũ prẽꝫ/q̃ p̃/
tmiſſo/nullũ rite fundatꝛ exordiũ.
In ſignũ huiꝰ dñs eleurꝰ xij. apoſ
tolos orõnẽ p̃miſit. lu. vi° ¶ Quã
tũ ad 4ᵐ p̃ncipale/ſcꝫ ubi ſit orãdũ
Dico p̃° ꝙ ĩ õni loco pt fieri orõ/qꝛ
dñs ubiqꝫ ẽ/ꝛ ſic ubiqꝫ orãtes ex/
audiẽ pt Vñ p̃ᵃ ad thĩo. ij° dt. Volo
viros orarẽ ĩ õi loco/leuãtes puras

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

manus. De quo auguſtinus in q̈/
dam ſermone. Non tantum locus
queritur in oratione. quantum ſen
ſus. Nam non eſt locus ubi non
ſit deus / hec ille. Specialiť tamen
debet eligi locus ſecretus. ne elatio
uel huāna gloria ſubrepat / ne ſēſꝰ
diſpergāť. et ne orō faciliter interū
patur. Jdeo math. viº. dicitur. Tu
autē cū orauerís / intř ĩ cubiculum
tuū / et clauſo hoſtio ora prēm tuū
Sic em̄ xp̄s facē cōſueuit. Jtē orā
dum ē in tēplo materiali / q̄r ad h̄
ſpāliter. dedicatū ē. Jdeo dn̄s dixit
Domus mea domꝰ orōnis vocabiť
Math. xxiº / mar. xiº / lu. xixº. Et h̄
ſūpſit ex p̄ſa. lviº caº. Jn ſignum
huiꝰ ſalomō edificato tēplo / petiȳt /
pro oībus orātibꝫ in tali loco. Cui
dominus apparēs dixit. Oculi mei
erūt apti. et aures mee erecte ad
orationē eius q̈ orauerit ĩ loco iſto
Elegi et ſāficaui locum iſtū. ut ſit
nomen meū ibi ĩ ſempiternū / et ut
p̄maneant oculi mei / et cor meum
ibi cunctis diebꝫ. ȳº. pali. vȳº. Et
gloſa ſuper math. dᵗ de xp̄ō. Jngreſ
ſus vrbem / primo tēplū adiȳt / dās
formam religionis / ut quocumq̄
ingꝰ domum orationis ſi ibi eſt pri
mum adeamus. et per oratioēs deo
commendati ad agenda negocia
ſecedamus. Jtem orandum eſt in
tēplo ſpūali. ſcilꝫ ĩ corde / qđ vbiq̄ꝫ
nobiſcum circumferimus. et ideo
ſemper et vbiq̄ꝫ in tēplo interiori
orare. et orationis incenſum offer
re poſſumus. Vnde p̄ma ad chor.
ȳº dicitur. Tēplū dei ſanctū eſt qđ
eſtis vos. ſcilꝫ q̈ ad aīaꝫ. Jtē ibidē

Neſcitꝭ quia tēplū dei eſtis / et ſpūs
dei habitat in vobis / ideſt in aīa
veſtra. Jdeo p̄ma ad chor. xiiȳº dᵗ
apoſtolus. Orabo ſpū / orabo et mē
te. Sic dauid dixit. Jnueīt ſeruus
tuus cor ſuū / ut oraret te. ut dr̄ ȳº
r̄gum. vȳº / ꝛ de āna ſamuel dr̄ p̄º
.r. p̄mo. Anna loq̄batꝭ. ĩ corde ſuo /
et vox illius penitus non audiebatꝭ
De alȳs duobus pūctis dicetur.
in ſermonibus ſequētibus. Et q̄r
interdū auditores magis exēplis
q̄ documentis ꝓuocātur ad bonū /
ideo quantū valet oratio tēpore et
loco / et modo debitis facta poteſt ex
hoc exemplo perpēdi. Exemplū
Scribitur em̄ in libro apum q̄
cū in ſuevia quedam p̄oriſſa ordīs
p̄dicatorū bone vite / ꝛ diligens in
officio grauiť infirmaretur / et nec
abſolutionem in officio obtinere
poſſet / nec pre infirmitate facere
valeret / quadam die cōuentu come
dēte in refectorio / ſe añ altare por/
tari fecit / quatenus locū ſecretū ꝛ
deuotū haberet / et alȳs de mādato
eius recedētibus cum ſola iaceret /
dominum deprecabatur / ut aut eā
ſanaret / aut de hoc mundo tolleret
Que mox ſana ſurrexᵗ / et cōuētui
pro gratȳs poſt prandium eccleſiā
intranti obuiam venit. Cuius ſana
tionem tam inopinatam cum
conuentus agnoſceret / pſalmum
Miſerere mei deus / quem pro gra
tȳs cecinit / in ẏmnum te deum
laudamus commutauit / et cum
magna leticia decantauit. Nos
igitur inſtanter / et deuote deum
oremus / quatenus exaudiri et

ſanari non ſolum in corpore / ſed et
multo amplius in anima merea-
mur Ipſo preſtante / qui nos orare
docuit / et dare ꝓmiſit ſcilʒ domino
noſtro ihesu xpriſto / qui eſt cū pa-
tre et ſancto ſpiritu benedictus in
ſecula·Amen··

Sermo Secundus·

POſtq̄ʒ dictū ē in ſmoē
pcedēti / quare / quid / qn̄ /
et vbi / ſit orādū uel pe
tendū : Videdū eſt nūc
de q̄nto pūcto ſcʒ q̄liter ſit orandū
Pro quo notādū eſt / ꝙ multe cōdi
tiones ſunt attendende / ſm̄ quas
orandū uel petendū eſt ut oratio
bene et ſalubrit̄ effundatur Pri
ma conditio eſt / ꝙ alacriter eſt pe-
tendum / ideſt cū ſpirituali leticia et
feruenti deſiderio·Nam talis ora-
tio eſt quaſi fidelis nuncius / non
neggligens / non tardans / non tor
pens·ſed expedite ac velociter . om
nem creaturam tranſiens · et uſqʒ
ad conſpectum ſummi regis pertin
gens / ac negociū ſuum diligenter
ꝫ fideliter expediens·Et ut nō patia
tur repulſam / ſed id impetret ꝓpter
quod mittitur / querit interceſſores
ſcilʒ ſanctos in patria / ꝑmmo ipſū
ſanctum ſanctorū . i . xpriſtum ihesū
qui eſt ad dexteram dei . et interpel
lat pro nobis ut dicitur ad rō . viijº
De quo fideli nūcio dicit auguſtꝰ
Itaqʒ fratres / bonus nūcius ē orō .
orationis pure magna eſt virtus /
et velut fidelis nūcius mandatum
pagit / et penetrat / quo caro nō p-
uenit hec ille Et bnardus dicit Eſt
oratio nūcius fideliſſimus / notus
regi / et omni curie / qui in ſecreto
noctis ſilentio per occultas et ſibi
notas ſemitas / archana celi pene-
trare / et cubiculū regis adire / et ſua
importunitate et miſerabili ſuppli
catione piū regis animū flectere / et
laborantibus opē impetrare ſolitꝰ
eſt hec ille / Iſte ē legatus fidelis /
de quo dicitur ꝓū . xxv legatus fi-
delis ei qui miſit eū / animam illiꝰ
requieſcere facit·Vnde in hoc aiāʒ
mittentis facit requieſcere / ꝙ im-
petrat / illud quod anima deſiderat /
et quo indiget·Nam experientia do
cet / ꝙ homo deſideriū habens rei q̄
indiget non quieſcit / quouſqʒ illam
accipiat / Per oppoſitum / oratio que
non alacriter ſʒ tepide et quaſi cū
faſtidio emittitur . vix pertingit ad
aures dei / et tam neggligenter / et
quaſi ſompnolente / negocium pa-
git vix vnq̄ʒ impetret Vnde grego
rius iijº mor . dicit Eternā vitā ſi
ore petimꝰ / nec tn̄ corde deſideramꝰ /
clamantes tacemꝰ Ideo iubemur
vigilare in orōnibꝰ / dixit eī dn̄s
diſcipulis ſuis·Vigilate et orate
Mt̄ xxviº / ꝫ mar xiiijº / Et pª . pe .
. iiijº dr̄ Vigilate ī orōnibꝰ Et ad
coloſenſes iiijº dr̄ / Orōni inſtate /
vigilātes ī ea Scd̄a cōdicio ē / ꝙ
petēdū uł orādum eſt humilit̄ / ſic ꝙ
homo non q̄ſi ex debito uł iuſticia
exigat / ſʒ q̄ſi ex miſericordia uel ǵ
tia humilit̄ ſupplicʒ Tūc eīn ſua pe-
titio placebit deo / et ſn̄ fructu n̄ erit
Vn̄ gregꝰ Orō humiluī dīnū ꝓmet̄
auxiliū Et pē dr̄ Reſpexit ī orōēʒ

humilium/ et non ſpreuit precem
eoꝝ Et iudith ixº dicitur humiliū
et deuotorū ſemper tibi placuit de-
pcatio. et ecā xxxviijº dicit Ora-
tio humiliantꝭ ſe/ nubes penetrbit/
et nō diſcedet donec altiſſim9 aſpi
ciat/ Debet autē orās ſe humiliaē
ut ſe indignum reputet exaudiri/
Ideo suā vilitatem/ ꝛ indignitatē
pre oculis habendo/ debet ſe corde
proſternere corā deo/ Sic olī ſancti/
volentes petendo uel orando impe-
trare/ corpaliter ſe proſtrauerunt.
et puluerē ſuper caput ſuū poſuerūt.
ut multis exēplis poſſet declarari
Secūdū hunc modū abraham
volens deprecari ꝓ ſodomitis dixᵗ
Loquar ad dominū meū cum ſim
puluis ꝛ cinis/ genͤ. xviijº/ De hoc
dicit gᵉg9 in morā. Ille deo veram
orationē exhibet/ qui ſemetipſum
quia puluis ſit humilit uidet/ qui
nichil ſibi uirtutis tribuit/ qui bo-
na que agit/ eſſe de mīa cōditoris
agnoſcit/ Item/ debet ſe humiliare/
defectus ſuos et neceſſitates vere-
cūde detegendo et exponendo. Sicᵗ
pauperes verecūde petunt et īfirmi
verecunde detegunt medico ſuas ī
firmitates ult vulneā Sic eſdras
dixit Deus meus confundor/ et e-
rubeſco leuare faciē meā ad te/ qm̄
iniquitates nrē multiplicate ſunt
ſuper caput noſtrū/ et delicta noſtra
creuerūt uſqꝫ ad celum/ ut dicitur.
iº eſdre ixº/ Sic fecerūt dauid/ ma
naſſes/ ꝛ mlti aliȷ/ Sic maª mag-
dalena acceſſit retro ad pedes dm̄.
lu. vijº. Et publicanus a lōge ſte
tit ꝛ non audebat oculos leuare.

Luce xviijº/ Item debꝫ ſe humiliaē/
ſuam voluntatē diuine voluntati
ſubmittendo/ ſicut ſaluator noſter
docuit in pater noſter/ ut dicamus
Fiat voluntas tua ꝛcet. Et ſicut
ipſemet dixit ad patrē./ Verūptā-
men non ſicut ego volo ſed ſicᵗ tu
Mᵗ. xxviº/ Idē ſē dr̄ Mar. xiiijº.
Lu. xxijº/ Sic iudas machabeus
dixit Sicut fuerit voluntas in ce
lo ſic fiat. Vt dicit pmo macha-
beoꝝ iijº Et merito/ quia quidquid
petierim9 ſcꝫm voluntatē ei9 audit
nos pª Io. vº. Per oppoſitū vo/
q̄ ſupbe petit/ nō exaudit/ nec īpe-
trat/ ſicᵗ pharizeꝰ/ ut dr̄ Lu. xviijº
Tercia conditio ē/ ꝙ petēdū uel
orandū ē rationabilit Iō catho dᵗ
Rō iuſtū. i. rationabile eſt/ petito.
Et boetius/ vº de cōſolatiōe phīe
pſa vlª dᵗ Nec fruſtra ſunt in deo
poite ſpes/ et pces/ que cū recte. i.
rationabiles ſūt/ īefficaces eſſe n̄
poſſunt/ Petimus ergo rationabi-
liter/ quādo hoc petim9/ qd nō eſt
in ſe malū ſꝫ bonū/ Nā cū de9 ſit ī ſe
ſūme bon9. Nō ē ab eo petendū qd
malū ē/ qꝛ talē petitionē n̄ exandᵗ
Sic fuit de petitōe filioꝝ zebedei/ q̄
volebāt ut deſcēderet ignis de celo
et ꝯſumeret ſamaritanos ut dr̄. lu.
ixº/ Sed dn̄s eos reprehendit di-
cēs Neſcitꝭ cui9 ſpūs eſtꝭ ꝛc/ Hinc
eſt ꝙ herodes n̄ debueāt admiſiſſe
petitionē filie hodiad/ qꝛ qd petijt
ī ſe malum fuit/ et petitio ex malo
motiuo proceſſit. De tali petitio-
ne uel oratione dicit pſalmiſta.
Oratio eius fiat in peccatū. Sup
quo verbo dᵗ gᵉg9 ī ome./ Oratio

in peccatū ē illa petere q̄ ꝓhibet ipē
qui petit· Itē petimus rōnabilit̄.
qn̄ petim9 hoc/ qd̄ nō ē ꝯtra ſalutē
noſtrā/ ꝫ magis eſt ꝓ ſalute nr̄a/ ⁊
ſic impetemus Ideo io xiiiͦ dr̄ Qd
cūqꝫ petieritis prēm ī noīe meo/ hoc
faciā Itē io xviͦ Si qd petieritis
prēm ī noīe meo/ dabᵗ vobis Nā bᵗ᷑
greg᷑ ī ome· Ille petit ī noīe ihū
qui hoc petit qd ē ad ſalutē ſuā/ eo
ꝙ ihesus itp̄retatᵗ ſaluator uel
ſalutaris Ideo paulus petēs ſibi
auferri ſtimulū carnis/ nō fuit ex
audit9/ ꝫ dcm̄ fuit ei a dn̄o/ ſufficᵗ
tibi grā mea/ ut dr̄ ſcd̄a ad chor.
xiiͦ Quia bᵗ᷑ greg᷑ nō fuiſſꝫ ſibi
ad ſalutē ꝙ fuiſſꝫ exaudit9/ eo ꝙ
talis ſtimul9 erat ſibi hūiliatiōis
Vn̄ ergo dicit aug9 ī libro exhor-
tatiōis Dn̄s nō faciēs aliqn̄/ qd
peti videt cōtra ſalutē/ potius ſe ex
hibet ſaluatorē Itē petimus rōna
biliter/ quando bonū petēdo nō exce
dimus menſurā congruā· Vn̄ qui
modicū petit/ ne nimis petiſſe vide
atur/ multo plus recipere merere-
tur q̄ꝫ petit· Sic filius prodigus
petiit recipi in mercenariū/ et recep
tus fuit ad gratiā filii· lu. xvͦ Et
ſeruus qui debuit decē milia talen
torū/ petiit ſolūmodo dilationem/ ⁊
meruit plenā remiſſionem Math
xviiiͦ Et latro pēdens iuxta domi
num/ petiit eum/ ut ſui meōriam
haberet in regno ſuo/ ⁊ meruit au
dire/ hodie mecum eris ī paradiſo
luce xxiiiͦ Ideo ambroſius bene di
cit· Vberior eſt gratia q̄ꝫ precatio.
ſemper enim dominus plus tribuit
q̄ꝫ rogatur/ Sed filii zebedei inter-

uenientē mr̄e petentes lateralem
confeſſionem xpriſti in regno ſuo/
menſuram rationabilē excedebant
Ideo dictum fuit eis a domino· neſ-
citis quid petatis· ut dicitur math
xxͦ ⁊ mar. xiiͦ Petamus igitᵗ rō-
nabiliter/ ut exaudiamur/ ⁊ impe
tremus nā irrōnabiliter petētes
non accipiunt/ eo ꝙ male petunt·
quibus dicitur Iacobi. iiiiͦ petitis
et non accipitis/ eo ꝙ male petatis
Quarta cōdicio eſt ꝙ petēdum
uel orandum eſt confidenter· Vult
enim deus/ ꝙ petens ſibi confidat
Sicut dauid petiit q̄ dixit Inueīt
ſeruus tuus fiduciam/ ut oret corā
te/ iͦ pali. xviiͦ· Et pma. io. iiiͦ dr̄
Habemus fiduciam ad deum ut qd-
quid petierimus accipiemus ab eo
Ideo iacobi pͦ dicitᵗ Poſtulet autē
in fide nichil heſitās· Sic ſuſanna
orabat corde/ ⁊ erat eius cor habēs
fiduciam in domino· daniel xiiiͦ Et
merito confidendum eſt deo/ quia
miſericors eſt/ ⁊ potens/ et verax
Cum enim deus eſt miſericors/ uti-
qꝫ vult dare/ Sicut iudith petiit do
minum confidens de miſericordia
eius que dixit Deus celorum cre
ator/ et deus totius creature/ exau
di me miſeram deprecantem/ et de
tua miſericordia preſumentem· Iu
dith/ ixͦ/ Et pſalmiſta dixit Miſe
rere mei deus miſerere mei/ quoni
am in te confidit anima mea Vn-
de auguſtinus dicit Erubeſcat hu
mana pigricia qꝫ plus vult ds da
re q̄ꝫ nos accipere. plus ille vult
miſereri/ q̄ꝫ nos a miſeria liberari
Et quia deus eſt omnipotens/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ideo poteſt dare qd̄ petit᷑. Vñ lepro
ſus bñ dixit Dñe ſi vis/potes me
mundare Mt᷑.viijº Mar.iº Luce.
vº Sic duobꝫ cecis petētibus dñm
ut uideret/dixit dñs. Creditis q꜓ h̄
poſſū facere vob/ ꝛ cū dicerēt utiq̄ꝫ
dñe/ſtatim illūīauit eos. Mt᷑.ixº
Et q꜓ deus eſt verax/ideo qd̄ ꝓmi/
ſit idubitāt᷑ faciet Promiſit aūt da
turū ſe petentibus/id qd̄ peterēt di
cens Petite et accipiet᷑. Mt᷑.vijº
Luce xiº et Jo.xviº Item petite et
dabitur vobis lu.xiº Itē q̄cūꝫ orā
tes petitis credite quia accipietis
Mar.xiº Itē Qd̄cūꝫ volueritꝫ/pe
tetis/ ꝛ fiet vobis Jo.xvº Et ſic de
multis alijs Unde ergo dic᷑ augꝰ
Non tantum hortaretur ut petere
mꝰ/niſi daē vellet Petamus ig̃ cō
fidenter ut exaudiamur/ne forte
propter diffidētiam oratio noſtra
refutet᷑ Nam de petēte et non cōfi/
dente dicitur Jaco.iº Non eſtimet
homo ille/ꝙ accipiat aliq̄d a dño.
Ideo augꝰ dic᷑ Inaniter oramus
ſi ſpei fiduciā non habemus Et b̄/
nardus d᷑ Indignus celeſti bene/
dictione eſſe cōuīcit᷑ qui deū dubio
q̄rit affectu. Quīta condicō eſt/
ꝙ petēdū uel orandū eſt/lacrima/
bilit᷑/nā lacrima cogit deū/ut dic᷑
gloſa ſup thobiam Unde orō nrā ē
quaſi quedā lrā dep̄catoria ad deū
directa/ꝫ lacrima/eſt quaſi ſigil/
lū illius littere De huiuſmodi pe/
titione lac̄moſa dr̄ Primo.r.iº Cū
eſſꝫ anna amaro aīo/orauit dñm/
flens largit᷑ Si igitur āna oraūt
cū lac̄mis/ut fructū corpalē acci/
peret/quantomagis nos debemus

cū lacrimis petē ut aīa nrā ſterit᷑
fructuoſa fiat Et dauid orauit cū
lac̄mis dicēs. Exaudi orōnē meā
dñe/et dep̄cationem meā auribus
pcipe lacrimas meas Et notāt᷑ d᷑.
auribꝰ percipe lacrimas meas/oſ/
tēdens ꝙ lacrima eſt quaſi oratio
clamans in auribus dei Et iudith
viijº dr̄. Indulgētiā illius fuſis la
crimis poſtulemꝰ Et de iacob pa/
triarcha dr̄ Ozee xijº fleuit et ro
gauit eum Tales igitur orōes la
crimoſe ſolent exaudiri a dño Uñ
p yſayam prophetam dñs dixit
ezechie regi Audiui orationē tuā/
et vidi lac̄mas tuas. Ecce adiciā
ſup dies tuos quindecī annos et de
manu regis aſſiriorū eruam te/et
ciuitatē iſtam. yſaye xxxviijº Ec
ce ꝙ̄ fructuoſe petijt cum lacrimis
Sic ecā.xxxvº dicitur Non deſpi
cit deus preces pupilli/nec vidu/
am/ſi effundant loquelam gemi/
tus ideſt orationem lac̄moſam. In
ſignum huius criſtus ut creditur
in cruce orauit cum lacrimis Nam
ad hebr᷑.vº dicitur Qui xpriſtus
preces/ſupplicationes q꜓ effudit ꝛ
ſubditur Cū clamore valido et la/
crimis offerens/exauditus eſt/
pro ſua reuerentia Ad has lacri/
moſas preces mouetur homo/aut
ex neceſſitate periculi/ uel dolorū
urgentium aut ex nimio deſiderio
impetrandi aut ex caritate dei
cum quo loquitur orando. Et li/
cet homo non habeat ſemper la/
crimas exteriores/tamen debet
conari/ ut habeat ſaltem lacri/
mas/et gemitus interiores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Sed quidam ſunt ita avidi/ ꝙ pe-
tūt ſine gemitibus et lacrimis tā
īterioribus ꝙ̄ exterioribꝫ. In quorū
pſoᵃ. dᵗ pē. Aīa mea ſicᵗ t̄ra ſine
aq̄ tibi. Tales vocat Judas ī epl̄a
ſua. Nubes ſine aqua/ que a ventis
cir̄cūferunt. Sexta cōditio eſt/ ꝙ
petendū uel orandū eſt pſeuerant̄.
Sic de apl̄is et alijs diſcipulis di
citur ꝙ erant pſeuerātes vnani-
mit̄ in orōe/ quouſqꝫ acciperēt ſpiri-
tū ſanctū act̄ pᵒ Et cornelius cen
turio erat dep̄cans dn̄m ſp. act̄ xᵒ
Et cū petrus ſuaretur ī carc̄e/ ora
tio fiebat ſine intermiſſione ab ec
cleſia ad deū ꝓ eo. act̄ xijᵒ. Jō ecc̄i
xviijᵒ dr̄. Non īpediaris orāe ſemp
Et pᵃ ad theſſa ultimo dr̄ Sine ī-
termiſſione orate. Et luc̄ xviijᵒ.
Oportet orare ſemp/ et nō deficere.
Sed hic querit̄/ quō poſſit homo
ſemp uel ſine intermiſſione orare.
Reſpōdetur/ ſc̄m gloſam/ ſup illo v
bo. ſine intermiſſione/ ꝙ ſp orat. q̄
ſemper bene agit Item alia glō ſu
per eodem dicit Juſtus nūꝙ̄ deſinit
orare/ niſi deſinat eſſe iuſtꝰ Et au
guſtinꝰ liᵒ de hereſibꝫ dicit. Deſide
riū tuum/ oratio tua eſt Et ſi deſi-
deriū eſt cōtinuū/ ꝯtinua eſt oratio
Hoc eſt ꝙ āmonebat apoſtolꝰ ſine
intermiſſione orāe Quicqd aliud
agis/ ſi deſiderās nō intermittis ora
re/ Si ergo non vis intermittere o
rare/ noli intermittere deſiderare.
Hec augꝰ. Sed quidam/ quādo nō
ſtatim exaudiuntur/ ceſſant orare/
uel quia attediantur/ uel quia re-
trahi ſe permittunt/ uel quia impe
trare deſperant. Non ſic fecit illa ſa
maritana/ petens pro filia. Jō im
petrauit qd̄ petijt. ut dicitur Math̄
xvᵒ. Similiter cecus clamans ad
dominum non ceſſauit/ q̄uis icre-
paretur a pretereūtibꝰ/ donec me-
ruit illuminari. lu. xviijᵒ. Huius
perſeuerantie exemplum/ docuit
xpiſtus de illo qui tres panes pe-
tijt ab amico/ ꝛ ꝓpter improbitatē
ideſt inſtantiam petendi/ optinuit
quod petijt. lu. xiᵒ. Sed adhuc que
ritur/ quare deus ſic differat dare
quod tamen vult dare/ Ad hoc reſ
pondet auguſtinus dicens Si ali-
quando dominus tardius dat/ com
mendat dona/ non negat. Diu deſi
derata/ dulcius optinentur. Cito
autem data/ vileſcunt/ Seruat ti-
bi deus/ quod non vult cito dare.
ut et tu diſcas magna/ magne deſi
derare. Itē idē/ Cur petere/ querere
pulſare/ nos compellit/ qui nouit
quid ſit nobis neceſſarium/ ꝑuſꝙ̄
petamus. niſi quia exercere noſ-
trum deſiderium voluit in oratioī-
bus/ quo poſſimus capere/ qd̄ pre-
parat dare/ hec auguſtinus/ Aliam
cauſam ponit yſydorus dicens.
Multi orantes non exaudiuntur.
Prouidet enim eis deus meliora/ ꝙ̄
petunt Sicut contingere ſolet par
uulis in ſcolis/ qui ne vapulēt de-
um exorant. Sed non datur poſ-
tulationis effectus/ quia impedit
talis exauditio ad profectum.
Supradictas conditiones habe-
bant ſancti in ſuis orationibus ut
requeſte/ ideo fructuoſe petierunt.
Et hoc multis exemplis poſſꝫ
oſtendi Sed ſufficit h̄ conſiderare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

in modo petendi et impetrandi ſa-
cre virginis katherine de ſenis de
qua ſic. Exᵐ. Legitᶜ in legenda
ſua/ ꝙ anno domini. Mᵒ cccᵒ lxxᵒ
in ciuitate ſenenſi. ciuis qͥdam an/
dreas nomine graui corpis morbo
tactus/ decidit ĩ lectum/ ⁊ medicoꝝ
auxilio deficiente/ tendebat non ſo
lum ad mortem corpis/ ſed eciam
ad perpetuam mortẽ anime/ fueãt
enim diues rebus tpalibus/ et ple
nus vicijs/ utputa ſine timore/ et
amore dei/ ludo taxilloꝝ deditꝰ/ dei
⁊ ſanctorum aſſiduus blaſphema
tor Et cum in ultima infirmitate/
nec a curato/ nec ab alijs perſonis
deuotis/ et religioſis utriuſqꝫ ſexus
poſſet ad penitentiam emolliri/ ſed
omnium verba et moīta deſpiceret
ſeqꝫ in baratrum deſperationis et
finalis impn̄ie totaliter ĩmerge-
ret. Fiunt hec nota ſacre virgini p̄
dicte/ que caritatis et conpaſſio-
nis igne ſuccenſa/ ad deprecandum
dominum/ validiſſimis mentis vo
cibus/ ſe cõtulit/ dicens. ꝙ nulla-
tenus poſſet permittere/ ſuum ꝓxi
mum redemptum ꝓpriſti ſanguine
pire/ Cui reſpondit dominus/ iniqui
tates illius ad celum aſcendiſſe ſi
cut horribilis blaſphemi. Non em̄
ait dominus/ ore tantum me blaſ-
phemauit/ et ſanctos meos/ quĩym
mo tabulam ubi erat ymago mea/
⁊ matris mee ſanctiſſime ac alio-
rum ſanctorum proiecit in ignem.
Dignus eſt ergo ut eternis igni-
bus comburatur Sine eum cariſ-
ſima/ quia dignus eſt eterna mor
te At illa cum lacrimis ad pedes
ſui ſponſi prouoluta dixit: Si tu
amantiſſime domine iniquitates
noſtras volueris obſeruare/ quis
eternam dampnationem euadet.
Nũquid propter hoc ĩ uterum vir
ginis deſcendiſti/ mortiſqꝫ crudeliſ
ſime ſupplicium pertuliſti/ ut iniq̄
tates noſtras obſeruãdo punires/
an potiꝰ/ ut deleres. Quid michi
narras peccata pditi hominis/ qui
cuncta crimina ſup ſacratiſſimos
humeros tuos portaſti An forſitã
diſputare veni tecum/ de illius iuſ
ticia et non tuam miſericordiã pe-
titura. Ego refrigerium hic non
habeo/ niſi videro proximos meos
conuerti ad te Ac propter h̄ tan-
tum abſentiam tui patienter ſuſti
neo Si hoc gaudium michi nõ p̄ſ-
titeris quid ſum infelix actura.
Et cum hec et multa alia diceret a
quinta hora noctis uſqꝫ ad aurorã
ſtans in ſompnis et lacrimis ple-
na/ pro ſalute illius anime cum do
mino diſputarᵗ. Domino allegã-
te grauiſſima et multa illius cri-
mina/ de quibus iuſticia petebat
vindictam/ et virgine adducente
miſericordiam eius/ qua fuerat ĩ-
carnatus et paſſus Tandem miſe
ricordia/ vicit opera domini Et ait
dominus virgini Dulciſſima filia/
ecce ſuſcepi faciem tuam/ eumqꝫ ꝓ
q̊ tã feruẽter poſtulas mox cõuertã.
Eadẽ hora/ andree p̄dicto q̃uiᶜ de-
cũbenti apparuit dñs dicẽs Cur ca
riſſiẽ offenſas/ q̃s ꝯᵗ me feciſti nõ
vis ꝯfiteri Cõfitearis o͞io/ qꝛ patꝰ
ſũ liberaliᷓ tibi remittẽ culpas. Ad
hanc vocem cor eius induratum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

fuit mollificatū a deo ꝙ voce mag
na clamauit/ut mitteretur ꝓ ſacer
dote dicēs ſe uidere ihm xp̄m dn̄m
et ſaluatorē nr̄m · / Quo vemente
pfecte cōfeſſus fuit/ ⁊ diſpoſite re/
bus ſuis cū magna cōtritione ⁊ de
uotione migrauit ex vita hac ad do/
minū Cui eſt honor et gloria in ſe/
cula ſeculorum · A M E N ·

Tercius ſermo ·

IN ſermonibus prece/
dentibus declarata
ſunt quinqꝫ puncta/
de modo ⁊ forma petē
di uel orandi· nunc uidendum eſt/
de ſexto ſcilicet· qualis debeat eſſe
petens uel orans ut poſſit impe/
trare. Et licet h' aliqualiť pateat
ex ſmone p̄cedenti/tn̄ ꝓ maiori de
declaratioē adhuc uidēde ſūt q̄dam
ꝓpetates orantē/quibꝫ dign9 fiat
exaudiri et īpetrare Primo igitur
orans debet eſſe mūdus .i. nō inq̄/
natus pctō/ ſaltē mortali De h' di
cit' Iob viiº Si diluculo conſur/
rexeris ad deū ⁊ oīpotētē fueris de
precatus/ſi mūdus et rectus īceſ/
ſeris ſtatim euigilabit ad te ideſt
p̄ces tuas acceptabit Et p'a Io iiiº
dicitur. Si cor nr̄m nō rephenderit
nos/fiduciā habem9 ad deū/ut q̄d/
q̄d petierimus ab eo accipiemus.
Ideo auguſtinus bene conſulit di/
cens Munda cubiculū cordis/int9
eſt qui exaudiet· In ſignum hui9
ſacerdotes in veteri lege/qn̄ vole/
bant itrare tēplum ad faciendum
ſacrificiū vel orationem pro ſe uel
pro populo/lauabant manus et pe
des/ Sic nos volentes offerre ſac/
ficiū orationis debem9 lauare ma/
nus et pedes ideſt peccata operū et
affectionum abſtergere. Per oppo
ſitum homo īmundus peccatis mor
talibus fruſtra orat/eo ꝙ non im
petrat Vn̄ Io.ixº dicitur. Scim9
quia peccatores deus non exaudit
Et ps̄ dicit Iniquitatē ſi aſpexi ī
corde meo/non exaudiet deus Et y
ſaye iº dr̄/ Cum multiplicaueritis
orationē non exaudiā/manus eīm
veſtre plene ſunt ſanguine/ideſt o
pera veſtra ſunt uicioſa Et treñ iiiº
dicitur Nos inique egim9/ ⁊ te ad
iracundiam prouocauim9 Idcirco
tu inexorabilis es Ite ibidem Op
poſuiſti nubem tibi ne trāſiret ora/
tio Et yſaye lixº dicitur· Peccata
noſtra abſconderūt faciem eius a
nobis Vnde ſicut non eſt ſpecioſa
laus in ore peccatorum ut dicitur
ecc̄i xvº/ſic nec fructuoſa oratio
Iſtud autem intelligendum ē
de peccatore. qui nec penitere nec
peccata deſerē curat Qui vero dolet
de peccatis/et vitam emendare ꝓ/
ponit abſqꝫ dubio eius oratio non
refutatur ſed exauditur a deo Si/
cut fuit oratio publicani in tem/
plo Lu.xviiiº/vel latronis in cruce
xxiiiº. Iō ſalomon bene petijt di/
cens Si quis cognouerit plagam
cordis ſui/ ⁊ extenderit manus ſu/
as in domo hac ſcilicet orando tu
exaudies in celo. iiiº.R. viiiº/ Pla/
ga cordis eſt peccatum/quod vul
nerat animā et mordet cōſcientiā.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Sic dauid/ et manaſſes/ ⁊ aliȷ plu
res conſiderantes peccata ſua/ ora
uerũt/ et veniam ꝓmeruerũt. Igi
tur qui orare vult fructuoſe/ et ex
audiri/ mundet non carnẽ/ ſed ſpi
ritum/ non corpus ſed animam/ et
abſtergat ſordes cordis/ deo diſpli
centes/ ne forſan eius oratio nõ ſo
lum diſpliceat/ ſed feteat corã deo
et ne oratio eius deũ magis irritet
et ꝓuocet/ ꝙ̃ mitiget Nam gregoꝰ
dicit Cum is q̃ diſplicet ad inter
cedendũ mittit̃ irati animꝰ ad de
teriora ꝓuocat̃ ¶ Scdo p̃ncipalit̃
orans debet eſſe obediens. Nam q̃
ſuſcipit mãdata dei/ eius vota ſuſci
pit deus. Et qui facit volũtatẽ dei/
eius voluntatem ĩ quantum ſalu
bris eſt/ facit deus/ et qui acq̃eſcit
deo/ illi acquieſcit deꝰ. ¶ Ecce ꝙ̃ mi
ra dei benignitas eſt. Nos tenemur
ſibi obedire tã ꝙ̃ ſuperiori/ ymmo
tã ꝙ̃ deo noſtro. Et tamẽ ſi obedie
rimus ei/ acquieſcet deſideriȷs et pe
titionibus noſtris/ licȝ ad hoc non
obligetur De h̃ dic̃ g̃r̃gꝰ ĩ mor.
Si id quod precipit deus/ facimꝰ/
id quod petimꝰ ſine dubio optine
mus Et iª. Io. iiȷº dicitur Quicq̃d
petierimus/ accipiemus ab eo/ q̃m̃
mandata eius cuſtodimus Et au
guſtinꝰ in libro de opere monacho
rum dicit Citius exauditur vna
obedientis oratio/ ꝙ̃ decem milia
contemptorũ ¶ Iſtud eſt leuare ma
nus in oratione/ ſicut treñ iiȷº dicit̃
Leuemus corda noſtra cum mani
bus ad dominum Super quo ver
bo dicit yſidorus/ Cor cum manibꝰ
leuat/ qui orationem cũ opere ſub
leuat Et pſalmiſta dic̃ Eleuatio
manuum mearum/ ſacrificium veſ
pertinum/ Bene ergo dic̃ pſalmiſ
ta in alio loco. Oculi domini ſuper
iuſtos/ ideſt bene operantes/ et au
res eius in preces eorum Et prou̾.
xvº dicitur/ Orationes iuſtorum
dominus exaudiet ¶ Quocontra/ de
inobedietia dic̃ gregorius in dyã
logo/ Quid mirum ſi poſtulantes
tarde a domino exaudim̃/ q̃ precipi
entẽ dominũ tarde aut nullomodo
audimꝰ ¶ Itẽ idẽ ĩ mor. d̃/ Clamorẽ
hominis ãguſtie tpe/ dñs nõ exau
dit/ quia tranquillitate tpe/ in pre
ceptis ſuis/ ipſe clamorẽ domini nõ
audiuit Et yſidorus dic̃. Non po
teſt habere p̃cũ certã fiduciam. q̃
adhuc in preceptis dei pigritat
Et prou̾. xxviȷº dicitur Qui decli
nat aurem ſuam ne audiat legem
oratio eius erit exec̃bilis. ¶ Igitur/
obediamus deo/ bene operando/ ut
ei placeamus/ et oratio noſtra ex
audiat̃ ab eo. Nec mirũ/ quia obe
diendo/ fit homo amicus dei/ iuxta
dictum ſaluatoris. Vos amici mei
eſtis/ ſi feceritis que precipio vob̃
Io. xvº ¶ Tercio principalit̃ orãs
debet eſſe diligens cuſtos lingue.
Qđ duplr̃ poteſt intelligi. Vnomõ.
ut caueat loq̃ qđ in ſe malũ/ et vi
cioſũ ẽ. Nec ĩmerito/ qꝛ lingua qua
offendit̃ ds/ malum loquendo/ fit
indigna/ ut deus orõnẽ eius exau
diat Quomodo namq̃ȝ poteſt homo
placere deo/ per tale inſtrumentũ/
per quod deus totiens irritatur.
Quomõ poteſt nũcius/ p̃ncipẽ pla
cacẽ qui extra gratiam eius/ ymmo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

quodammodo in odio eiꝰ eſt. Quō
poteſt ferculū placere/preſentatū
ꝑ manum ſordidam/aut in vaſe fe
tido. Quō vero mala lingua deum
offendat/et animā hominis inquinet.
Vide infra ſmone xliiijᵒ. Aliomō
intelligit᷑/ꝙ homo debeat cauere/
a multiloquio/tpe orōnis/etiā ſi
vba ꝓlata non videant᷑ eſſe mala
vñ math vjᵒ. Orātes/nolite mł/
tū loqui/ſicut ethnici faciūt/putāt
enim/ꝙ ī multiloqo ſuo exaudiāt᷑
Nolite ergo aſſimulari eis. Qđ nō
videt᷑ ſic intelligendū/ꝙ homo nō
debeat ꝓlixe orare/cū ipſe dñs nr̄
ꝑnoctauerit in orōne. Et hoc etiā
de qbuſdam legitur patribus.
Sȝ potius ītelligendū videt᷑/de vi
tatione vboꝝ ſuperfluoꝝ/et īperti
nentiū tpe orōnis/qꝛ talibus ver
bis orō interrūpitur/et quodāmō
lacerat᷑. Nec deo placere poteſt ho
mo/qui ſtans corā eo et orans in/
ꝑmiſcet verba impꝺtinentia/et ſic a
uertens ſe a deo/cōuertit ſe ad ho
mines. Exemplum. Huius le/
git᷑ de ſancto ſeuerino epō/q̄ poſt
felicē eius trāſitū/apparēs cuidam
ſibi noto/videbatur ſup̄ caput ſuū
habere nubem ex qua ſtille ignee
cadebant ſuper eū/ꝛ dixit ſe nondū
eſſe ī gloria/et pati tale ſtillicidiū
guttarū ignearū ꝓpt᷑ verba/q̄ rōe
officij/cū occurrētibus ꝯſueuit lo
qui hoibus/tpe ꝑſolutionis hora/
rū ſuarū. Et cū alter non multum
ponderaret hoc tormentum/iuſſit
ſcūs ſeuerinus ut manū ſuā extē/
deret. Qua extēſa/cecidit vna gut
ta ſup eā. et ſtatim eam ꝑforauit.

Vnde grauiſſimū ſenſit dolorē. Sed
ſanctus ꝑdictus ꝓ eo orauit/et ſu
bito curatus fuit. Et dixit ei ſcūs
Ecce vides/quantū valeo apud deū/
et tamen iſtud tormētū cogor ſuſ/
tinere/ſȝ ī breui liberabor. Quar
to ꝑncipaliter/orans debet eſſe de/
uotus corde/ut non ſolū ore ſed et
corde/ymmo plus corde/q̄ ore/deū
exoret/deus eñ magis intuet᷑ cor
q̄ attēdat verba oris. Cauſatur
autem deuotio cordis/ex duobus.
Primū ē/expulſio uel excluſio
īutiliū cogitationū. Scđm ē ad
miſſio uel aſſūptio bonarū medi/
tationum. Primū tollit deuotiōis
īpedimētū. Scđm eſt orōis adiu
mētū. Primo igr̄ reqrit᷑ ut īutiles
cogitatiōes excludant᷑/qꝛ vane ſpe
cies et inutiles/diſtrahunt corda
hoīm/et faciūt ea vage et īordiāte
diſcurrere/de vna re ad aliā/ꝛ ſic
non calefiūt calore deuotiōis/ſicut
aqua currens non calefit ex calorē
ſolis/q̄ tamen aquā ſtantē nota/
biliter calefacit. Redeamus igr̄ ad
cor et oīs ſpecies fātaſticas/ꝛ q̄ſi
ſompniales ꝓcul abiciamus/exᵒ
abrahe/de q̊ dr̄ gen̄. xvᵒ abigebat
abrahā volucres de ſacͥficio. Vbi
ꝑ ſacͥficiū ītelligit᷑ orō/et ꝑ volu/
cres nō icōuenient᷑ ītelligūt᷑ vage
et volatiles cogitationes/que etiā
muſce nūcupātur/iuxta eccᵉ. xᵒ
Muſce morientes/perdunt ſuaui/
tatem vnguenti/ideſt cogitatio/
nes vane et inutiles annichilant
dulcedinem deuotionis. Ideo ma/
thei. viᵒ dicitur. Tu autem cum
oraueris/intra in cubiculum tuū

et clauſo hoſtio/ora patrem tuum
Et bnardꝰ docet ꝙ intrantes ec/
cléſiam uel oratorium/dicamus
occupationibus noſtris et cogita/
tionibus extraneis ut foris expec
tent. Et ſi ſe ingeſſerint/remitta/
mus eas ad locū/ubi eas dimiſeā
mus Nam ſi tempore oratiōis eas
admiſerimus/oratio noſtra non
erit pura/ ſꝫ mixta/et quaſi ſtripa
tica/ac quaſi ex diuerſis pitachis
conſuta Jdeo yſidorus bene dicit
Purgandus eſt pͥmo animꝰ/atꝫ
a tp̄alium rerum cogitationibꝫ ſe/
gregandus/ut pura acies cordis/
ad deū vere et ſimplr̄ dirigatᷣ. Jte
idē. Pura eſt oratio/quam ī ſuo tē
pore ſeculi non interuenerūt cure.
Et ſuper iᵒ verbo Vigilate in ora/
tionibus/quod ſcribitur prima pe/
tri uel dicit gloſa Ne animus cogi
tet aliqͩ preter illud ſolū/qd̄ pre
catur Et deutᵒ. iiijᵒ dicitᷣ Cū que/
ſieris dn̄m deum tuū/īuenies eum
ſi eū toto corde q̄ſieris Cui cōſonat
illud Jerᷣ. xxixᵒ. Cū q̄ſieritis me/in
toto corde veſtro/īueniar a vobis.
Jlle autē in toto corde querit deū/
qui tp̄e orōis/om̄s extraneas co/
gitationes a ſe expellit Vn̄ augꝰ
ſuper ps̄ dicit. Tunc in toto corde
clamatᷣ/qn̄ aliūde non cogitatur.
¶ Scd̄o ad deuotionē reqͥritur/bo
narū cogitationū admiſſio uel aſ
ſūptio/nā ex illis generatᷣ feruor
in mente orantis Et hoc ſenſit ps̄
dicens. Concaluit cor meū intᷣ me/
et ī meditatiōe mea/exardeſcet ig/
nis Jſte feruor/eſt ignis ppetuus.
q̄ ſemp in altari cordie debꝫ ardere.

nutriendus cotidie/p bonas cogi/
tationes uel meditationes/ſicᵗ fi/
guraliter dicitᷣ. leui. viᵒ. Et ſicut
ignis materialis ebulire facit a/
quā ex olla/ſic iſte ignis deuotōis
educit lacrimas ab intᷣ/ quibꝫ ſacᷣ
ficiū orationis pfūditur. Sataga
mus igitur colligere bonas cogita
tiones/quibus mens incaleſcat/et
oratio nr̄a fiat incenſū odoriferum
corā deo ¶ Quīto pͥncipalr̄ orās ut
īpetret/debet eſſe miſericors/et meri
to/qꝛ qui orat/mīam dei querit/et
implorat Jd̄o ſi miſericors ē/facilitᷣ
exaudietur/qꝛ beati miſericordes/
ipſi nāqꝫ miſericordiā ꝯſequentur.
Mtᷣ. vᵒ. Eadem quippe menſura q̄
homo menſus fuerit remetietur ei
Debet autē homo dupliciter eſſe
miſericors proximo/ſcilicet remit/
tendo/ꝛ dando. ¶ Primo igitur de/
bet eſſe miſericors/ut dimittat de/
bitoribus ſuis iuxta illud. Mtᷣ. xiᵒ
Cum ſtabitis ad orādū/dimittite
ſi qd̄ habetis adūſus aliū. ¶ Cauſa
eſt quia qui habet aliquid aduer/
ſus aliū/cōmunitᷣ ſolet habere rā/
corē/ꝛ malum animū aduerſus ip
ſum/quo faciliter mouetur ad irā/
et vindictam. Sed ubicūqꝫ uidet
ds̄ rācorē/et defectū caritatis/ac af
fectū vīdicte/illiꝰ hoīs orōnē n̄ ac
ceptat/ſꝫ refutat/de hac matia uide
īfra ī qnta petitōe orationis dn̄ice.
¶ Scd̄o debet homo libenter dare
paupibus/et indigentibꝫ elemoſi/
nas corporales uel ſpūales. Vnde
yſaye lviijᵒ dicitᷣ. Frāge eſurienti
panem tuum/et egenos vagos qꝫ
induc in domum tuam et cetᷣ.

Sequitur poſt Tunc inuocabis / et
dñs exaudiet / clamabis / et dicet /
ecce aſſũ / Eſt aũt indubitãt tenẽ
dũ ꝙ illi q̃bꝫ nũc miſericordiã faci
mus / ſiue ſint in hac vita / ſiue / in
purgatorio / cũ ad regnũ celoꝝ per
uenerĩt / ꝓ nobis orabũt / et faciẽt
orationẽs nr̃as a deo exaudiri. ¶ Sꝫ
ꝑ oppoſitũ / q̃ cõtẽpnit pauperes / et
eis nõ ſubuenit q̃n clamãt ad dũ /
fruſtra orat deũ / q꞉ nõ exaudietur
De h̃ dr̃ pũ xxi° Qui obturat au
rẽ ſuã ad clamorẽ paup̃is / et ipſe
clamabit / et nõ exaudiet. ¶ Sex/
to p̃ncipaliter / orãs debꝫ eſſe exo/
neratꝰ ab õni retinente ipſũ a deo.
¶ Sunt autẽ duo onera q̃uantia
ipſam aĩãꝫ / ne libere ſe conuertat
ad deũ / ꝑ orationem / ſcilꝫ amor re/
rũ tpaliũ / et carnalis ſeu ſenſual̃
voluptas. ¶ Primo ig̃ amor et poſ
ſeſſio rerũ tpaliũ grauãt et ĩpedi/
unt animã ne fructuoſe oret. q꞉ cũ
res tpales ſint de terra / deorſũ tra
hunt / et abſtrahunt a deo Ideo ps̃
dicit. Filij hoĩm uſq̃ꝫ q̃ graui cor
de ꝛ cet̃ Hinc eſt. ꝙ orõ pauperis
placet deo. Ipſe nãq̃ꝫ nõ ſpreuit
neq̃ꝫ deſpexit dep̃cationẽ paup̃is ut
dicit ps̃ / Itẽ iſte paup̃ clamauit. ſ.
ĩ orõe et dñs exaudiuit. eũ. Itẽ nõ
ẽ oblitꝰ clamorẽ paup̃is. Itẽ deſi
deriũ pauperis exaudiuit dñs. Et
eccĩ xxi° dr̃ Deprecatio pauperis
ex ore uſq̃ꝫ ad aures dei veniet. Vñ
non ĩmerito ps̃ / Volens p̃ces ſuas
exaudiri. ſe paupem noĩauit / dicẽs
Inclina dñe aurẽ tuam et exaudi
me. quoniã inops et paup̃ ſũ ego.
¶ Scd̃o dico ꝙ carnalitas ſeu ſẽ
ſualitas grauat / ꝛ inhabilẽ facit
aĩãm / ad orandũ. q꞉ t̃hit ad ꝓpam
carnem / et abſtrahit a deo Sicut a
uis carnoſa nõ poteſt alte volare /
et canis pinguis nõ poteſt velocit̃
currere Ideo ſapientie ix° bene dr̃
Dep̃mit terrena ĩhabitatio ſẽ
ſũ / multa cogitãtẽ Sicut dañ. xiij°
De duobꝫ preſbiteris amore car/
nali excecatĩs dicit̃ / ꝙ declinauerũt
oculos ſuos ut nõ viderent celum /
¶ Deponamꝰ ig̃ iſtud onꝰ / domã
do / et refrenãdo ſenſualitatẽ ꝑ ieiu
niũ / et caſtigationes carnis. quia
tunc ſpũs erit leuis et habilis ad
orandũ Sic daniel fecit / qui de ipõ
dicit Poſui faciẽ meam ad dñm de
um meũ rogare / et dep̃cari in ieiu/
nijs dañ ix° / Et neemie p̃mo dicit̃
Ieiunabam et orabã ſcilꝫ ego nee
mias. Et frequẽter legimꝰ ſanc/
tos ieiunaſſe / ut ĩpetrarent. ¶ De
ponendo g̃ amorẽ rerum tpaliũ / et
ſenſualẽ voluptatẽ. orõ noſtra e/
rit exonerata ꝛ leuis / ut quaſi fa/
ciliter volãdo ptingat ad deũ. ¶ I/
deo raphael dixit thobie / bona eſt
orõ cũ ieiunio et elemoſina. Thoᷓ
xij° / Sup quo dicit yſidorus Ieiu/
niũ et elemoſina ſũt tãq̃ꝫ due ale
orõis Vñ ieiuniũ / tollit grauitatẽ
carnalis voluptatẽ / et elemoſina
tollit onus tpaliũ rerũ / et ſpecial̃r
illa elemoſina / qua homo ꝓpter
deũ õnia reliquit. ¶ Ex predictis g̃
patet. qualis debeat eſſe orans ut
exaudiatur et ĩpetret qd̃ deſiderat.
Et de hoc multa poſſũt exẽpla po
ni et adduci. Sed tamen propter
edificationẽ ſimplciũ / vnũ tãgam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Ex^m. Legit̃ nãq̧ cronicis car
thuſie / ꝙ tẽpore dõpni iohĩs bircel
ligeneral̃ p̃oris carthuſie / fuit q̃=
dam mõchꝰ deuotꝰ valde / et feruẽs
in oratioẽ / dictus Johẽs tornerij /
procurator domus carthuſie Ad
hũc veĩt quidã ruſticꝰ dicte domꝰ
cõuicinus / deferẽs ſecũ q̃ſdam lr̃as
ſiue ĩſtrumenta publica q̃rũdam
terrarũ / q̃s idẽ ruſticꝰ emerat / ut
ipſũ ſup hĩs cõſuleret / uel ut dic=
tas lr̃as eius cuſtodie cõmitteret
Et quia frigus erat magnũ / idem
procurator dixit ruſtico / ut ligna
trita et minuta ad ignem ꝓiceret
Qđ cũ idem ruſticus feciſſz / im ꝓ=
uiſe lr̃as ſuas cũ lignis ad ignem
ardẽtẽ ꝓiecit / et ad dcm̃ procurato
rẽ acceſſz ſecũ locuturus Poſt lon
gum vero tẽporis ſpaciũ / cũ dictas
lr̃as q̃reret nec īueĩret / r̃cordatꝰ ẽ
eas ſe in ignẽ cũ lignis ꝓieciſſe /
ꝓpt̃ qđ flens ⁊ eiulãs ac clamans /
deſperato hoĩ ſilis videbat̃ Dictꝰ
vero pius procurator miſericordia
et cõpaſſione cõmotꝰ / eũ ſilẽ iuſſit
parũꝑ ab ip̃o ſegregatus / oratioĩ
ſe dedit / ſtatĩ q̧ dictũ ruſticũ aduo
cans . Vade inq̃t ⁊ lr̃as tuas ubi
ꝓieciſti r̃quire Tũc dictus ruſticꝰ
ad ignẽ valde ardentẽ acceſſit / et
lr̃as ſuas in medio repperit / ſine le
ſione flãmarũ Predictus autem
procurator / timẽs humanã gloriã /
eũdem ruſticum ut nulli hoc mira
culum intimaret. Ipſe vero neq̃ꝙ̃
ſibi in hoc acquieuit / ſed omnibus
quibus potuit reuelauit ad hono=
rem dĩ et edificationẽ ꝓximorum /
deo idip̃m ſibi ut credit̃ inſpirãte /

qui ẽ ſup bñdictus ĩ ſecula Amen

Sermo quartus.

Poſtꝙ̃ in ſermoĩbs p̃ce=
dẽtibꝫ declarata ſũt q̃dã
pũcta / generalit̃ orõ=
nes reſpiciẽtia q̃bus
orãs qđ ãmodo p̃parat̃ / et diſpoĩt̃
ad bene et ſalubter orãdũ Nunc
ſpecialit̃ accedendũ ẽ / ad pĩcipale
ꝓpoſitũ / ſcilʒ ad ptractãdũ ſacram
dñicã orationẽ Que cũ ſũma deuo
tione / et cordis affectione / ẽ reue=
renter ãplectẽda / hũiliter depromẽ
da / et aſſidue freq̃ntãda . tũ / ꝓpter
reuerentiã ſaluatoris nr̃i qui eam
edidit / diſcipulis ymmo cũctis fide
libus legẽdam r̃didit . tũ / q̃r vtruſq̧
hoĩs . ſcilʒ interioris et exterioris /
quo ad vtrãq̧ vitã ſcilʒ p̃ntẽ ⁊ fu
turã ſalutẽ briuiſſie ꝫ tñ pleniſſie
cõp̃hendit / ꝓut diligens lector ex
hĩs q̃ dicẽda ſũt poterit cõſiderare /
Ipſe nãq̧ intellectũ ſuũ / luĩe dĩne
gratie illuſtr̃tũ dilatãs et extẽdẽs /
poterit ex hĩs pu'is ⁊ planis ma=
iora et profũdiora pſcrutãdo elicẽ
Igitur orõ dominica diuiditur
in duas ptes aut clauſulas princi
pales Quarũ prima / q̃ eſt breuis
premittitur / q̃ſi quadam captatio
beniuolẽtie Scda vero q̃ largior ẽ
petitionũ expreſſio eſt / et ĩcipit ibi
Sanctificet̃ et c. Hũc modũ ſolẽt
dictatores in ep̃lĩs ſupplicatorijs
obſeruare videlicʒ ut anteꝙ̃ ſuam
petitionẽ exp̃munt / humilẽ ſaluta
tionẽ uel breuẽ cõmẽdationẽ eiꝰ /
quem rogauit p̃mittãt Sic eciam

captatur beniuolentia/ qz ille qui
rogatur ſic allicit᷑ et quodammō
inclinatur admittere/ qd̄ rogatur.
Sic in prima clauſula orationis
dominice/ fit captatio beniuolentie
nam fit quedam dulcis et amica-
bilis allocutio/ cum dicit᷑. Pater
noſter./ Et ſubditur quedam bre-
uis commendatio/ cū dicitur/ q̄ es
in celis. Igitur/ quātū ad primū
dico/ ꝙ eſt dulcis et amicabilis al
locutio/ cū deum noſtrum appella-
mus patrem noſtrum/ quia per hoc
inſinuamus/ nos eſſe filios ſuos/
et per hoc dilectionē dei ad nos/ ex-
ꝑmimꝰ/ et nos ad dilectionē dei/ ꝓ
uocamus Ipſe enim tāq̄ pater fi
lios/ diligit nos/ ⁊ nos ipſum/ tāq̄
filii patrem/ diligere debemꝰ./ Ideo
p̄ͣ Joh. iiiͦ/ bene dicit᷑ Videte qua-
lem caritatē dedit nobis deus pat̄/
ut filii dei nominem̄ et ſimus. Ad
hanc dulcē allocutionē/ hortatur
nos dominꝰ per ꝓphetā volens/ ut
eū pr̄ē vocemꝰ/ cū dic᷑ Patrē vo-
cabis me/ et poſt me īgredi/ nō ceſ-
ſabis. Je̅ͬ. iiiͦ Et qd̄ amplius eſt.
ipſe ſolus vult appellari pr̄ iuxta
illd̄ Math. xxiiiͦ Patrē nolite vo-
care vobis ſuper terrā Vnꝰ eſt em̄
pr̄ vr̄ q̄ in celis eſt. Qd̄ intelligit᷑
de ꝑncipali pr̄nitate/ ẜm quā ipſe/
tāq̄ ꝑncipale agens nos ꝓduxit
ad eſſe. Vſualiter tamen hēmꝰ pa
tres naturales/ q̄ tāq̄ īſtrumēta-
lia agentia nos genuerūt. Vult igr̄
deus vocari pr̄ nr̄/ et ipſe appellat
nos filios/ cū p p̄s̄ᵐ d̄ᵗ Venite filii
audite me/ Conſideremꝰ igit᷑ qua-
lis ſit ipſe paṫ nr̄/ ut cognoſcamus

quales debeamus eſſe filii illiꝰ pa
tris. Ideo ut eꝰ paṫnitatē quā no-
bis inceſſāter exhibet/ et filiatio-
nem quā ſibi exhibere tenem̄ ſem
per pre oculis habeamꝰ/ ipſe nos
docuit in ꝑncipio cotidiane orōnis
noſtre dicere/ Paṫ noſter. Sz hic
q̄ri poteſt/ quare dn̄s docuerit nos
dicere. Pater noſter/ et non/ pater
meus/ Cū em̄ plures ſimul oramꝰ
nō eſt dubiū q̄n melius ⁊ cōuenīē
tiꝰ dicamus/ paṫ noſter in plurali
Sed qn̄ diuiſim q̄libꝫ p ſe orat/ et
eciam ꝓ ſe/ videt᷑ ꝙ tūc cōuenīētiꝰ
diceret Paṫ mi/ uel paṫ meus. Vi-
detur enim/ ꝙ faciliꝰ exaudiretur/
orans pro ſe ſolū/ q̄ ꝓ ſe. et ōmibꝫ
aliis Nullus em̄ excludit᷑/ qn̄ dicit᷑
pr̄ nr̄/ uṫ qn̄ petit᷑ panē nr̄m. co. da
no. ho. et ſic de aliis petitionibꝫ ſe-
quentibꝫ/ Reſpōdet᷑/ ꝙ dn̄s voluit
nos petere pluālit᷑/ et dicere in plu
rali/ paṫ noſter/ multe rationibus.
Primo/ ut ꝓximos nr̄os agnoſ
ceremus eſſe fr̄es nr̄os Nam p̄ ocu
lis habendo/ nos vnū habere pr̄ē
cōmunē/ īſtruim̄ ꝓximos nr̄os no
bis eſſe ī origine ꝯformes/ et coe-
quales Et ideo/ licz q̄ ad ſtatū for
tune/ uel q̄ ad bona gr̄ē/ aut eciā ī
moribus et ſciētiis ſimꝰ īequales
et diſſiles/ nullus tn̄ dz aliū ꝯtēp
nere/ nec ſe ſup aliū extollere./ Itē.
ut prouocem̄ diligere proximos.
Naturalē em̄ non ſolū q̄libꝫ homo
ẜ et q̄libꝫ aīal dilig᷑ ſile ē/ nā na
tuāk ꝯformitas. ꝓuocat ad dilcōez
Vn̄ ecā xiiiͦ dr̄ Oē aīal dilig᷑ ſile
ſibi/ ſic et ōis hō ꝓximū ſibi./ Iſta
vero ſilitudo/ ꝓcedit ex ideꝑitate

paterna dei ad oẽs hoĩes et ex cõ
formitate fr̃na oĩm hoĩm adĩuicẽ
Et ſic diligẽdo ꝓximũ/ implemus
illud mãdatũ vtꝰſʒ legis ut teſta
mẽti .ſ. diliges ꝓximũ tuũ ſicᵗ teip
ſum Nã q̃ orãdo pro ſeipõ/ aſſumit
ſuũ ꝓximũ tãq̃ frẽm ſuũ/ et ab ſu
diſcretioẽ ut orã ꝑ ipõ ſicut ꝑ ſe pe
tit et orat/ oñdit ſe ꝓximũ ſicᵗ ſeip
ſũ diligẽ/ Et h̃ itẽ debat ſaluator nr̃
dicẽs hoc ẽ p̃ceptũ meũ/ ut diligatꝭ
inuicẽ/ ſicᵗ dilexi vos. Ac ſi dixiſſʒ/
ad h̃ amate/ ad qd̃ amaui vos/ ut di
cit gregꝰ/ Tertiũ ẽ autẽ/ ꝙ ſaluator
nr̃ amauit nos ad h̃/ ut ꝑpetuã ſa
lutẽ ꝯſeq̃remur/ ꝓpt̃ h̃ ei fcũs fuit
hõ in hoc exilio cõuerſatꝰ labora
uit/ et docuit ⁊ tãdẽ paſſꝰ ⁊ mortuꝰ
fuit/ Ideo ſic diligẽ debemꝰ ꝓximũ
noſtrũ/ ut ad illã gloriã/ quã nos
deſideramꝰ ipſũ nobiſcũ ducẽ ſata
gamꝰ. Itẽ ut orõ nr̃a tãto ſit effi
cacior ad impetrãdũ q̃ ꝑ inuicẽ ma
iori caritate petimꝰ. nã qñ ꝑ inuicẽ
oramꝰ/ tũc inuicẽ adiuuamꝰ cõfor
tamus ⁊ facilius impetmus/ Fr̃ ei
q̃ adiuuatᵗ a frẽ/ q̃ſi ciuitas firma
ut dic̃ ꝓũ. xviijᵒ Ideo. ia. vltiᵒ dic̃
Orate ꝑ inuicẽ ut ſaluemi. Hiis eni
orõ et ex caritate ad deũ effuſa/ deo
placet/ dyabolũ fugat/ orãtes cõfor
tat/ et facilit̃ impetrare facit. Nec dʒt
hõ timẽ/ ꝙ eo difficilius ut tardi
us exaudiatᵗ/ ꝙ nõ ꝑ ſe ſolũ/ ſʒ pro
multis ſecũ orat/ ac ſi difficilius ſit
impetrare ꝑ multis q̃ pro ſe ſolo. Nã
ſicᵗ nõ ẽ orã ĩ cõſpcũ dei ſaluare in
multis/ ſicut et ĩ paucis/ ut dixit iu
das machabeus/ pro ut ſcbitᵗ p̃mo
machabeoꝝ iijᵒ/ ſic Nõ ẽ orã in con
ſpectu dei exaudire orõnẽ ex cari
tate fuſã ꝑ multis ⁊ ꝑ vno/ ymmo
firmit̃ tenẽdũ ẽ/ ꝙ facilius ⁊ ꝓp
tius/ illã admittet ⁊ exaudiet/ quã
vera caritas fr̃na tranſmittit pro
multis/ q̃ illã quã p̃uata dilectioẽ
ſuiipſius q̃s ꝑ ſe ſolo effũdᵗ/ Hiis
igit̃ nõ inutilit̃ p̃miſſis/ magis ac
cedẽdo ad ꝓpoſitũ principale. Notã
dũ ẽ/ ꝙ ſex modis/ deꝰ pt̃ dici pr̃ nr̃
.ſ. rõne creatioĩs. gubnatioĩs. edu
catioĩs. eruditõis. caſtigationis ⁊
hẽditationis. Quãtũ ad p̃mũ no
tandũ eſt/ ꝙ deꝰ ẽ vniũſalꝭ creator
oĩum creaturarum/ quia omnia
per ipſum facta ſunt/ ⁊ ſñ ipſo fac
tum eſt nichil Io. i. A primo quidẽ
ente/ quod deus eſt/ diriuatum eſt
ſingulis eſſe/ et viuere/ hiis quidẽ
clarius/ hiis quidem obſcurius/ ut
dicit ariſtotiles p̃mo de celo ⁊ mun
do/ Quod ſatis pulcre oſtendit boe
tius iijᵒ de conſolatione phie me
tro ixᵒ dicens/ Tu cuncta ſuperno
ducis ab exemplo pulcrum pul
cerrimus ipſe/ mundum mentem
gerens/ ſimili q̃ ymagine formãs
Idcirco deus poteſt appellari/ pat̃
omnium creaturarum. Vñ ad ephe
iijᵒ. dicᵗ apoſtolus/ flecto genua me
a ad patrẽ dñi nr̃i iheſu xp̃i/ ex quo
oĩs p̃nitas in celo ⁊ ĩ terra noĩa
tur. Et boetius .iijᵒ de conſolatioẽ
phie metro viᵒ dicit. Omne hoĩm
genꝰ ĩ t̃ris ſimili ſurgᵗ ab ortu/ Vnꝰ
eĩ rex pr̃ ẽ. vnꝰ cũcta miniſtrat. Ille
dedit phebo radios/ ⁊ cornua lune
Ille hoĩes eciã t̃ris dedᵗ/ et ſidera
celo Hic clauſᵗ mẽbris aĩos celſa
ſede petitos mortales igit̃ cunctos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

cõdidit g̃men nobile. Hec boetius
Hinc est / q̄ oẽs creature pñt dici
filij et filie dei / et adinuicẽ fratres
et ſorores Sũmꝰ em̃ conditor / oĩ-
bus et ſingulis creaturis / q̄ddam
veſtigiũ ſcẽ trinitatis ĩpoſuit / ſicut
artifex ſolet opi ſuo q̃nq3 ſignũ im
primere / q̊ cognoſcat̃ h' opus ſuũ
eſſe Vñ dt magiſter p̊o ſniaꝝ diſ
tinctione. 3a / allegans ad hoc au-
guſtinũ / Et q̄uis deus ſic ſuũ ſig-
nũ ĩpreſſerit ſingulis creaturis.
quo poſſint agnoſci / ab ipſo exiſſe
originẽ Tamẽ ſpecialiter ⁊ ſingu-
lariter ãgelos et hoĩes / ad ſui ſimi
litudinẽ ⁊ ẏmaginẽ fecit / ⁊ ↄdidt.
quapropt̃ / poteſt eoꝝ pr̃ dici ⁊ ipi
eius filij Vñ de ãgelis dicit̃ Iob.
xxxviijo / Quis dimiſit lapidẽ ãgu
larẽ eius. ſ. xpm / cũ me laudarẽt aſ-
tra matutina / et iubilarẽt oĩes fi-
lij dei. i. ãgeli. Vñ plato ĩ thy̆ꝰo dt
ĩ pſo' dei / O dij deoꝝ / quorũ opifex
ideq3 pr̃ ſũ ego Vbi p deos deoꝝ ĩ-
telligit̃ ãgelos / De hoĩbus vero q̄
deus ſit pat̃ eoꝝ / patet p illd deuto.
xxxijo / Nũquid non ipſe ẽ pat̃ tuꝰ.
q̊ poſſedit te et fecit et creauit te.
Deus em̃ fecit hoĩez totũ / tã quo
ad aiãz q̄ q̊ ad corpus Vñ Iob xo
et ĩ pſo dr̃ Manꝰ tue fecerũt me.
ſ. q̊ ad aiãz / et plaſmauert̃ me. ſ. q̊
ad corpꝰ Aiãz em̃ creaut deꝰ / ſine
medio / iux̄ illd gen̄. p̊o / Inſpiraut
ĩ faciẽ eiꝰ ſpiraculũ vite. i. ſpm̃ vi
talẽ Cui ↄſonat illd dcm̃ heliũ Spi
raculũ oĩpotẽtis viuificauit me / ut
dicit̃ iob xxxiijo / Itẽ deꝰ fecit ⁊ cre
auit corpus iux̄ illud iob xo / Me-
mento q̄ſo qd ſicut lutũ feceris me

Seq̄t̃ poſt / pelle et carnibꝰ veſtiſti
me / oſſibus et neruis cõpegiſti me
Et licz parẽtes et natura aliquid
coopentur / deus tñ p̄ncipalit̃ agit.
ut homo pducat̃ ĩ eẽ Vñ pſ dicit.
Tu es qui extraxiſti me de ventre
Hunc igit̃ prẽm nr̃m / ex oĩ qd ſu-
mus. i. aĩa et corpe / viribus et mẽ
bris tãq̄ boni filij honoremꝰ ⁊ di-
ligamus / Sed heu ipẽ de nobis p ĩ-
crepationẽ ↄquerit̃ dicẽs / filiꝰ ho-
norat patrẽ ſuũ / et ſeruus timet do
minum ſuũ Si ergo ego pr̃ ſũ / vbi
eſt honor meus / et ſi dñs ego ſum.
vbi ẽ timor meus / Mala. p̊o / Id-
c̃o nos appellam̃ filij ĩfideles / filij
ſceleãti / filij aliei ⁊ mẽdaces / Pri-
mo appellamur filij infideles / quia
fidem debitã prĩ noſtro celeſti non
ſeruamꝰ / ſed freq̄nter infringimꝰ
non obedientes ſibi / ꝫ cõfederãtes
nos inimicis ſuis / Ideo deuto xxxijo
dicitur Generatõ pu̇erſa eſt et ĩ-
fideles filij Itẽ / appellam̃ filij ſcele
rati / quia multa ſcelera non ſolũ
contra volũtatẽ patris nr̃i / ꝫ eciã
ĩ contumeliam eius perpetramus
Ideo dicitur yſa. p̊mo Ve genti pec
catrici populo graui iniquitate ſe
mini nequam filijs ſceleratis dere
liquerunt dominũ / blaſphemaue-
rt ſanctũ iſrael / abalienati ſũt re
trorſũ / Itẽ appellamur filij alieni
et mendaces / q2 ſponte nos a prẽ
noſtro recedimus / et ipſum dereli-
quimus / eiq3 repugnamus / cui ta
men obediẽ promiſimus ⁊ tene-
mur Ideo dominꝰ per pſalmiſtam
dicit / filij alieni mentiti ſunt
michi / filij alieni inueterati ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

et claudicauerūt a ſemitꝭ ſuis Vn̄
ꝙ̊ ad iſta p̄dcā bn̄ dr̄ deut°. xxxii°.
Deū q̄ te genuit dereliq̄ſti et obli
tus es dm̄ creatoris tui Et qꝛ hō
deū ſuū et genitorē dēliq̄t· Jō. Je.
xvii° dr̄. Dn̄e oēs q̄ te dereliquūt
cōfūdētur/ recedētes a te ī t̃ra ſcbē
tur/ qm̄ dēliq̄rūt venā aq̄rū viuē/
tiū dominū Confūdēt autē/ qꝛ dn̄s
dicet eis/ diſcedite a me maledcī ī
ignē et̃nū In t̃ra vero ſcribēt. qꝛ
noīa eoꝝ delebūt de libro vite. qꝛ/
uis ī t̃ra memoriā ad tp̄s r̃tineāt
Et qꝛ hō obliuiſcit̃. dm̄ creatoris
ſui/ iō ppetue obliuioī t̃det pijcietꝰ
ī infernū Jux̄ illud ps̄. Conūtāt
peccatores ī infernū oēs gētes q̄
obliuiſcūt deū Quilibꝫ aūt ī infer
no exiſtēs dicē poterit illud. pſa.
xlix° reliq̄t me dn̄s/ et dn̄s oblitꝰ
ē mei· ¶ Sed h̄ q̄rit/ q̊t modis hō
dereliq̄t patrē ſuū celeſtē/ q̄ genuit
eū Rn̄det ꝙ tribꝰ modis Primo.
.ſ. mortaliter peccādo Tūc em̄ cō/
tēpnit deū et recedit ab eo/ dorſū ꝙ
ſuū ī faciem dei v̄tit Vn̄ augꝰ dicit
Qꝛ peccatū ē auerſio a bono incō/
mutabili qd̄ dē eſt Jtē idē/ peccatū
ē dcm̄ ul' fcm̄ ul' cōcupitū aliq̄d ꝯt̄
legem dei Sed de talibus dn̄s dic̄t
p ꝓphāz Loquar iudicia mea cū
eis ſup oī malicia eoꝝ/ qꝛ dereliq̄rt
me Je. p° Jō. Je. ii° dr̄ Scito ꝛ vi
de/ qꝛ malū ꝛ amarū eſt reliq̄ſſe te
dominū dm̄ tuū et nō eē timorē eiꝰ
apud te ¶ Scdo dēliq̄t hō deū pa
trē ſuū/ colēdo deos alienos· Sicut
iudicū. ii° dicit/ filij iſrael dimiſe/
rūt dn̄m deū patrū ſuoꝝ/ qui edux̄t
eos de terra egypti/ et ſecuti ſunt
deos alienos Jtē iudicū x° dr̄ Reli
q̄ſtis me ꝛ coluiſtis deos alienos Et
licet h̄ mō nō colamꝰ deos alienos/
ſic̄t filij iſrael ydolatrātes fecer̄t.
tn̄ dicim̄ colē deos alienos/ qn̄ amo
rē deo debitū/ ꝛ honorē diuinū ꝯuer
timus ſup creaturas Vn̄ Jeronīꝰ
ſup illo verbo pſalmiſte Nō erit in
te deus recens ꝛc̄· dic̄t· Vnuſquiſqꝫ
qd̄ cōcupiſcit et veneratur/ hoc illi
deus eſt Sic guloſoꝝ deꝰ/ eſt ven/
ter/ ut dicitur phil' iii° Et auaroꝝ
deus/ eſt pecunia/ ꝓpter qd̄ auari/
cia dr̄ ydoloꝝ ſeruitus ut patet ad
eph̄. v°. Et ad colo. iii° ¶ Tercio
dereliq̄t hō deū prēz ſuū/ qn̄ negat
eū. ꝛ ex ꝓpoſito ſe penitus alienat
ab eo/ quaſi non velit eum habere
pro deo· ¶ Sicut de quibuſdam le/
gitur/ ꝙ xpiſtum et matrem eius
et fidem xpiſtianam penitus abne
gauerunt Et hoc propter aliquod
cōmodum temporale a dyabolo cō
ſequendum· ¶ Exēplū· ¶ Sic̄t phi
libertus carnoteñ epiſcopus ſcri/
bit de theophilo cuiuſdam epiſcopi
vicedn̄o/ qui de ſua dignitate per
epm̄ deiectus/ ad tantā deuenīt īpa/
tientiā/ ꝙ ad conſiliū cuiuſdam iu
dei malefici demoni homagiū fec̄t.
abnegans xp̄m et matrē eius et
abrenūciās xp̄iaē ꝓfeſſioī· ¶ Exm̄
· ¶ Similit̄ legitur ī legēda beati
baſilij epiſcopi/ de quodam iuuene
q̄ ut puellā quādam poſſet ducē ī
vxorē/ ꝯſulto q̊dā malefico abne/
gauit xp̄m abrenūciās baptiſmati
ꝛ ꝓfeſſioī xp̄iane Et uterqꝫ p̄dic
toꝝ qd̄ v̄bo et facto fecerat/ eciā cy
rographo/ manu ꝓpa ſcpto ꝛ dyabo°

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

tradito confirmauit Sed uide ob/
ſecro ineffabilem patiētiā ⁊ benig
nitatē dei· Nā quaſi a tergo ſequēs
et monens/ vocās et trahens utrū/
q; retraxit de faucibus dyaboli· Nā
uterq; peccatoꝝ reuerſus ad coꝛ ſu
ū/ locū miſericoꝛdie dei reperit· Pri
mus em̄ ꝑ ītercesſionē btē marie.
Et ſcd's ꝑ inuentōnē beati baſilij
et alioꝝ fideliū veniā meruit/ ⁊ cy/
rogꝛphū ſuū recepit· Ecce q̄ꝫ mira/
bilis et īſcrutabilis eſt miā dei· nā
iudicia dei nō ſolū iuſticie puniētis
ſꝫ eciā miē indulgentie ſūt abiſſꝰ
multa Ipſe em̄ deſerentes ſe/ non
ōnino deſerit· recedentes ꝛ̄uocat· et
a dyabolo deuoratos quodāmō/ et
abſoꝛptos reſumit/ ⁊ in ſinū ſuum
collocat ·Exm̄· De h̄ legitur in
vitaſpr̄m. Nam quidam frat̄/ vi/
dens filiā ſac̄dotꝫ paganoꝝ/ ꝯcupīa
carnis victus/ petijt eā ī uxoꝛem a
patre ſuo Pater aūt eiꝰ ꝯſiu͛t a de
mone quē colebat an eam ſibi dar̄e
deberet. Cui demon dixit/ ꝙ deberet
negare deū ſuū/ et baptiſmū/ ⁊ ꝓpo
ſitū monachi Qd' cū monachꝰ fe/
ciſſꝫ uidit colūbā exire de oꝛe ſuo.
et volar̄e ī celū Et cū ſacerdos dixiſ
ſꝫ ꝙ mōchus illa tria feciſſꝫ/ reſpō
d͛ demō Nō des illi filiā tuā ī uxoꝛē
q2 de eiꝰ nō r̄ceſſit ab eo/ ſꝫ adhuc
adiuuabit eū Qd cū ſac̄dos dixiſ/
ſet mōcho/ dix͛ ille ī ſemetipō· Si
ego miſer negaui deū meū/ et bap/
tiſmū/ et ꝓpoſitū mōchi/ et adhuc
deus meꝰ nō r̄ceſſit a me/ ſꝫ adiu/
uat me· cur ego recedam ab eo· Et
ſic r̄uſus in ſe/ venit ad quēdam ſe/
nē ſanctū/ narrās ei q̄ fcā fuerāt.

et geſta Cui ſenex dixit· ſede mecū
in cella/ et ieiuna tres ebdomadas
cōtinuas/ ⁊ ipſe ſenex oꝛauit ꝓ eo
dicēs· Dn̄e dona michi aiāꝫ hanc
et ſuſcipe pn̄iaꝫ eius Et cōpleta v
na ebdomada Vidit frater ille co
lūbam ſurſū in celo ſꝫ dircē cōt̄ ca/
put eius. Secūda vero ebdomada
ꝯpleta/ uidit ſuperius iuꝓ capꝫ ſu/
um colūbā· Sꝫ 3ª ebdōda ꝯpleta.
Vid͛ colūbā īt̄re ī os ſuū Sꝫ iſtud
nemo r̄hat ī exm̄ ꝙ velit et poſſit
ſic facere et ī grāꝫ redire. Nā ſicut
pē d͛ Judicia dei abiſſus multa.
Exm̄· Narrat em̄ ceſariꝰ ꝙ ī q̄/
dam villa dioch. Traiecten̄. Mu/
lier q̄dam pedes ſuos pelui īponēs.
et ex̄ illā retroꝛſū ſaltās ait · Hic
ſalto de poteſtate dei/ ī ptātē dya/
boli· Quā dyaboluꝰ moꝝ rapiēs ⁊ ī
aera mr̄te uidētibus ſuſtollēs ab/
duxit· q̄ poſtea nuſq̄ꝫ ꝯparuit· Nos
vero caſu alioꝝ edocti/ et cautioꝛes
effcī adheamꝰ pr̄i nrō/ q̄ nos fecit
⁊ creau͛/ q̄tenꝰ nob adherēs/ nūq̄ꝫ
nos deſerat Ipō prānte q̄ ē bn̄dictꝰ
ī ſcla De alijs modis/ dei pr̄nitate
dicetur in ſermonib; ſequentibus

Quintus ſermo

Viſo qualiter ſit deus
pater noſter/ ratione
creationis· Videndū ē
qualir̄ ſit pr̄/ ratione
gubnationis Patrū em̄ eſt guber
nare filios/ et dirigere/ ut bene vi/
uant Deus igitur ſicut generalr̄
ē ōmiū rerꝫ creatoꝛ/ ſic ē et earū gu
bernatoꝛ Vnde· Boetius pꝛimo de

ꝯſolatōne phie met° ix° dicꝫ/ Oīa
certo fine gubnās Itē idē in iiij° li
bro metro ix° dicit. O qui ppetuū
mūdum rōe gubnas. Cui cōſonat
illud ſapie xiiij°. Tu autē pr̄ gub-
nans cūcta ꝓuidētia/ ꝛ ideo deus
dicitꝫ eſſe vnicꝰ pnceps mūdi oīa
bene diſponēs Vn̄ ariſtotiles xij°
metha. dicꝫ/ Entia nolūt male diſ
poi/ nec ē bona pluralitas pncipū
vnꝰ ergo pnceps ħ ille Et qꝛ ipſe
vnicus ē pnceps ōmū/ et optimus
rector/ iō oīa rcē fiūt Iuxta illud
boetij iiij° de cōſolatōe .ꝓſa. vꝫ di-
cētē Nec mirū ſi qd ordīs ignorata
rōne temerariū cōfuſū qꝫ credatur
Sed tu qūuis cauſā tāte diſpōnis
ignores /tn̄ qm̄ bonꝰ mūdum rcōr
tēperet rcē fieri cūcta ne dubites ħ
ille. Ac ſi velit dicere Quis nos
ignoremus occulta dei iudicia et
abyſſum cauſarū. ſm̄ q̄s ꝛ ꝓpt q̄s
deus ſic et ſic entia diſponat/ tamē
quātū ad ipſū ſpectat. oīa bn̄ diſ-
ponūtꝫ et gubnātꝫ. Nec tn̄ ꝓpt hoc
peccator excuſatꝫ de pccō Nā licꝫ ħ
vs fieri pmittat ī ſuo regimine ꝓpt
aliquod bonū nobis ignotū homo
tn̄ ħ ex ſua malicia ppetrat Quis
enim dubitat paſſionem xp̄i fuiſſe
bonā ex pte xp̄i q̄ patiebatꝫ. et ſa-
lubrē nobis ꝓ q̄bꝰ patiebatꝫ. et tn̄
eos ḡuiſſime peccaſſe/ a q̄bus pa-
tiebatur Et notādū qꝫ eadē vtute
res create ī ſuo eē cōſeruātꝫ. et de-
bite gubnātꝫ qua ſūt create Et ſi-
cut nulla creatura ſeipſam ā aliā
quācūqꝫ ſimplicitꝫ creauit/ ſic nec
ſeipſam ā aliā quācūqꝫ in ſuo eſſe
cōſeruare poteſt/ nec ad vltimatū

finem dirigere. Hinc ē qꝫ ſi deꝰ ſuā
pn̄tiā et vtutē conſeruatiuā alicui
rei ſubſtraheret/ ī inſtāti tali s res
deſineret eſſe/ et in nichilū redige
retur/ et ſm̄ hūc ſenſū deus dr̄ ha-
bere curā ōmū rerum. Iuxta illud
ſapientie xij°. Nō eſt alius deus q̄
tu cui cura eſt de ōibus. Et qꝛ ds
hoiēz p̄ ceteris creaturis huiꝰ mū
di īferioris nobiliorē ꝛ ad meliorē
finē creauit/ ideo uidetur qꝫ maiori
cura uel diligentia hominem gub
net et conſeruet et in finem ſuum
debitum dirigat. In ſignum huiꝰ
pro ſolis hominibus ſaluandis et
in perpetuum beatificandis voluit
incarnari et mori. Non qꝫ habeat
uel habuerit maiorem laborem q̄
ad ſuam deitatem in gubernatio-
ne uel ſaluatione hominis q̄ alte-
rius creature/ ſed quia affectualitꝫ
plꝰ fecit ꝓ bono eē hoīs q̄ alteriꝰ
rei ¶ Notandū eſt igitur/ qꝫ q̄tuor
ſunt quibus deus gubernat ſuas
creaturas/ et precipue homines. ſ.
potentia/ ſapientia iuſticia/ et miā
¶ Primo dico/ qꝫ deus potenter gu
bernat homines/ nam potenter ho-
mines ſaluauit quando ipſe fortis
et potens in prelio humanū genꝰ
de manu potentis inimici liberauit
Et hoc pſalmiſta p̄uidens fore fu-
turū p̄dixerat ꝓphetali certitudiē
quaſi p̄teritū dicēs Saluauit eos
proptꝫ nomē ſuū/ ut notam faceret
potentiā ſuā. Nec tn̄ dominus vſus
fuit ex ſua potētia contra dyabolū
quaſi vim ſibi faciens aut īferēs
ſꝫ quaſi iuſte ipſū vincens et ꝓſter
nens. De hac potētia dei ī huāno

generere pꝫ̃ dicit Cõfiteãt tibi dñe
oĩa opera tua et ſcĩ tui bñdicãt tibi
Gloriam regni tui dicent et potẽti
am tuam loquẽt / ut notam faciãt
filijs hoĩm potẽtiam tuã Itẽ deus
ne derelinquas me / donec annũciẽ
brachiũ tuũ generatõi oĩ que ven
tura eſt · potẽtiã tuã et iuſtitiã tuã
Itẽ deus potent̃ hoĩeʒ cuſtodit ⁊ a
malo ꝯſeruat Nã hoſtis nr̃ / licʒ ſit
victus a dño / nõ tñ ceſſat hoĩeʒ ĩ/
pugnaẽ / ut ipſum deiciat et perdat
in contumeliã ſui creatoris · Sed
deus hominem protegit · ſicut gal/
lina pullos ſub alis Unde pꝫ̃ dicit
Sub vmbra alarum tuarũ prote
ge me Item pꝫ̃ . / In vmbra alarũ
tuarum ſperabo / donec trãſeat ini/
quitas / id ẽ donec ceſſet iniqui hoſ/
tis impugnatio · Item · in velamen/
to alarum tuarũ exultabo / adheſit
aĩa mea poſt te / me ſuſcepit dexte/
ra tua Ipi vero . ſ . maligni ſpũs / ĩ
uanũ queſierũt animã meã · Sub
alis enim dei / aĩa tuta ẽ et ſecura ·
nec alicuius hoſtis incurſũ timere
habet ꝙ diu ſe ſub illius alis cõ/
ſtanter tenuerit / Currat ergo aĩa
ad deum quãdocũꝗ impugnat ut
ibi protegatur / dicẽs fiducialiter .
cum pꝫ̃ Protegar ĩ velamẽto ala
rum tuarũ / ne forte extra alas ꝓ/
tectioĩs diuine repta ab hoſtibus
deuoretur Sicut pullus vidẽs mil
uum / ſi non currat ad alas galli/
ne / a miluo rapitur / et abducitur
Item · deus potenter hominem con
ſeruat ſicut eſdras dixit Ego con/
fortatus manu domini dei mei qui
erat in me · primo eſdre . vij° / Ideo
pꝫ̃ bene dixit Viriliter agite et cõ
fortetur cor veſtrũ õnes qui ſpe/
ratis in dño Nã qui ſperat in dño
confortabit ab eo / ſicᵗ ⁊° pali . xiij°
dicit Vehemẽtiſſime cõfortati ſũt
filij iuda / eo ꝙ ſperaſſẽt in dño deo
patrum ſuorũ Qui enim ſperãt in
dño / mutabũt fortitudinẽ · ut dicit
yſaye xl° / Sic ꝯfortatꝰ fuit apoſ/
tolꝰ potẽti manu dei / q̃ dixᵗ ad phil
Ultimo / Oia poſſum in eo qui me
confortat xp̃s Scd̃o principalr̃
dico / ꝙ deus ſapienter gubernat
hominem · Nam licet omnia per ſa/
pientiam creauit iuxta illud pꝫ̃
Omnia in ſapientia feciſti / et om/
nia per ſapientiam diſponat ac gu
bernet Iuxta illud ſap̃ xiij° · Sapi
entia attingit a fine vſʒ ad finem
fortiter / et diſpoĩt omnia ſuauiter :
tamen ſpecialiter ſapiẽter ymmo
ſapientiſſime hominem gubernat
Et licʒ deus in multis hoĩem ſapi/
enter gubernet et regat / tñ ſapien
tiam regiminis ſui / in hoc vno cõſi
derare poſſumꝰ . ſ . ꝙ homo nullam
habʒ certitudinẽ ſtatus ſui Igno/
rat enĩ homo ẽa de ſtatu ſuo · Pri/
mum ẽ ꝙ neſcit vtrũ de facto uł de
preſenti ſit in grã dei uel extra eã
Unde ecc̃ . ix° dicitur Neſcit homo
vtrũ amore an odio dignꝰ ſit Qui
enĩ in grã dei ẽ / ab ip̃o amat / et q̃
extra grãʒ di ẽ / ab ip̃o q̊dãmõ vi/
det odiri · Odit aũt a deo tali mõ .
q̃li deꝰ odiẽ dr̃ qd̃ reprobat uł qd̃ ei
diſplicʒ Sicᵗ ſap̃ xiij° dr̃ · Silr̃ ſũt
deo odio ĩpiꝰ ⁊ ĩpietas eꝰ · ⁊ᵐ ẽ
ꝙ neſcᵗ q̃ fiẽ dʒ vitã ſuã ẽmiaẽ . ſ .
q̊ loco q̊ tpe / quõ / ⁊ ĩ q̊ ſtatu . Unde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ecã ix° dr̃ Neſcᵗ hõ finẽ ſuũ.i.finẽ
uite ſue.ꝑ ſicᵗ piſces capiũtᶜ hamo
⁊ aues cõp̃hendũtur laqueo.i.im/
prouiſe/ſic capiuntᶜ hoĩes tp̃e ma
lo ideſt hora morte/cũ eis extimplo
id eſt ſubito ſuperuenerit. ¶3ᵐ
eſt/ꝙ neſcit quo iudicio ſit iudicã/
d9.i.utrũ finalit̃ ſaluãd9 uel dãp
nandus/eo ꝙ bonus/ſi ãca finem
auerterit ſe a bono ad malũ/damp
netur/⁊ malus ſi añ finẽ conuer/
tat ſe a malo ad bonum/ſaluetur.
¶Exᵐ.¶De iuda q̊ ad p̃mũ q̃ ca/
dens de ſacratiſſimo apoſtoloꝝ col
legio dampnatus fuit.¶Et exẽ/
plũ quo ad xᵐ de latrone ſuſpenſo
cũ dño/q̃ de latrocinio ſũpt9 et ſuſ/
p̃ẽſus fuit ſaluatus/Bene g̊ p̃s̃ dᵗ
Iudicia tua abiſſ9 mlᵗa.¶Sz que/
ritur/quõ in hĩs appareat/deũ ſa/
pient̃ regere hoĩez/ꝙ ipſũ facit ig/
norare ſtatũ ſuũ ſiue p̃ntẽ ſiue fu/
turũ¶Reſpõdetᶜ/ꝙ hᶜ ignorãtia eſt
maxima cauſa timendi deũ et ſem
p eſſe pauidũ/p quẽ timorẽ uł pa
uorẽ homo declinat a malo et fer/
uens ſit ad bonũ Quis em̃ ſane
mente debeat eſſe liber ad peccãdũ/
aut ſegnis ad bene agendũ/ſi con/
ſideret huiuſmõi ĩctitudinẽ ſui ſta
tus/Et p oppoſitũ/ſi hõ ᶜtus eſſet
de lõga uita/aut bona morte ã fina
li ſalute forte mĩn9 tĩeret deũ/mi/
nus cauẽt pccã/mĩn9 formidaẽt fu
tura mala et minus curaret bene
operari ¶Tercio p̃ncipaliter dico.
ꝙ de9 iuſte ſiue p iuſticiã gubnat
hoĩez.|Abſit em̃ ut ille iuſtiſſim9
et eq̃ſſim9 rex aliq̃d ĩiuſte faciat ĩ
ſuo r̃gimĩe/de q̊ p̃s̃ dᵗ Iuſticia tua

iuſticia ĩ etnũ.Iuſt9|iuſt9 dñs ⁊ iuſ/
ticias dilexit/⁊ ſic de aliĩs¶Apparz
aũt iuſticia dei ĩ regimĩe hoĩm/ĩ hᶜ
ꝙ nõ relĩqt malos ĩpuñitos/aut bo
nos irremuneratos Vñ boeti9 im°
de ↄſolaᵒᵉ.Proſa prima dicit/Cog
noſces ſemp potẽtes eſſe bonos.
malos vero abiectos ſemper ⁊ ĩbe
cilles/nec ſine pena vnq̃ eſſe uicia
nec ſine p̃mio ꝟtutes.bonis feli/
cia/malis ſemp ĩfortunia cõtingẽ
¶Pro quo notãdũ/ꝙ ex diuina iuſ/
ticia/p̃ter penã futurã ꝟicĩs debi/
tã/mali ſemp ad intᶜ gerũt penam
occultã/quia õne malũ ſapit/uel
ſaporẽ habz/ex origine ſua mala
et p̃libare facᵗ ppetuũ malũ/ad qδ
tendit/et ad qδ ᶜthit.Et pccõr ſem
per habet penam/ex remorſu con/
ſciencie ſue/q̃ ẽ quaſi ꝟmis ĩtrin/
ſecus/rodens et nũq̃ moriens.Bo
ni vero p oppoſitũ/p̃ter grãz quã
in futuro poſſidebũt/ſemp intrĩſe/
cus gerũt quãdam ſpũalẽ leticiã.
q2 õne bonũ ex origine ſua/q̃ deus
eſt dulcit̃ ſapit/et p̃guſtare facᵗ il
lã dulcedinẽ ad quam tendit ⁊ ad
quã ᶜthit.Et bon9 homo quietẽ et
pacẽ habet ad intra/eo ꝙ cõſciẽcia
ſua nõ remurmurat alicui malo/⁊
cõ ᵹtulatᶜ bono.¶Quarto p̃ncipa/
lit̃ dico/ꝙ deus miſericordit̃ ſiue p
ſuã miãz gubnat hoĩez.|Vñ ſapiẽ
xv° dicitᶜ Tu aũt deus noſter ſua/
uis/et verus es/patiens et in miã
diſponens õnia.|Ipſe nãq3 miſeretᶜ
tãq̃ pr̃ clemens/et patiẽs/iuxᵃ illδ
pſalmiſte.|Quõ miſeretᶜ pater fi/
liorum miſertus eſt dominus ti/
mentibus ſe/quoniã ipſe cognouᵗ

ſigmentum noſtrum Remitt' eñ
miſericordie offēſam/ īmitt' graã.
et ꝑmittit gloriã. Vñ non īmerito
dr̄ pr̄ miarũ Iux̄ illð apli Bñdic
tꝰ de⁊ ⁊ pr̄ dñi nr̄i ihũ xp̄i pr̄ miarũ
⁊c̄. Ad theſſ.i° Et licet illa Vba
ſc̄pta ſint ad lr̄az de pr̄e celeſti/ nõ
tñ eſtimādũ eſt minorē eſſe miām
ī filio/ ꝟ ī ſpũ ſcõ/ ꝙ ī pr̄e/ cũ ipſarũ
pſonarũ/ ſic' Vna ē ſubſtātia ſic ⁊
vna ipſarũ eſt miã. Nec ſolũ deus
nobis eſt miſericors ut pat̄/ ſed eci
am ut mat̄ Iuxta illud pſa° xlix°
Nũqd obliuiſci poteſt mulier īfan
tē ſuũ/ ut ñ miſereat' filio vteri ſui
Et ſi illa oblita fuerit/ ego tñ non
obliuiſcar tui/ ait dñs omp̄s Et ē
notādũ ꝙ licet pr̄ diligat filiũ ſuũ
et eꝰ miſeat'/ gı̄t tñ mr̄ maiori af-
fc̄ōe īcliāt' naturalr̄ ad filiũ ꝙ̄ pr̄
Cuiꝰ cã naturat̄ ē quia mr̄ filiũ
portauit ī utero/ ⁊ ꝓpiqus cordi ꝙ̄
pr̄. Itē cũ pena pepit/ et cũ cura et
ſollicitudīe magna fouit. Itē ma-
gis c̄ta ē de filio/ ꝙ ſit filius ſuus
ꝙ̄ pr̄. Deus igr̄ nõ ſolũ ut pr̄/ ꝟ eci
am ut mater/ miſeret' filiorꝫ ſuorũ/
et cõpatit' eis/ ipſos ꝗ cõſolatur.
Ideo pſa° ultimo dr̄ Queãdmodũ
mat̄ cõſolat' filios ſuos/ ita ⁊ ego
ꝯſolabor Vos Ex p̄dict̄ nũc ſatꝫ ap
paret/ q̄mõ de⁊ r̄gat ⁊ gubnꝫ hoīes
tāꝙ̄ pr̄ filios/ ꝑ iſta q̄tuor q̄ ſũt po
tētia/ ſapīa/ iuſticia/ ⁊ miã Ex q̄bꝫ
tria p̄ꝰbñ ꝯſiderata generãt ī hoīe
timorē dñi Nam cõſiderando ꝙ ip-
ſe eſt potens/ cuiꝰ potētie nemo po
teſt repugnare. ꝙ ipſe eſt ſapiens
cuius ſapientie nemo poteſt reſpõ
dere. ꝙ eſt iuſtus/ cuius iuſticiam

nemo poteſt corrumpere/ non īme-
rito quilibꝫ dicere poterit illð Iere.
x° Quis non timeb' te o rex gen-
tiũ. Ipſe nãqꝫ ꝑ potētiã õmia com-
plectit'/ et quaſi in manu conclud'.
Per ſapientiam õmia ſcrutatur/ ⁊
quaſi oculis uidet et diſcernit. Per
iuſticiam omnia diiudicat/ ⁊ quaſi
ꝑ librã ponderat. In dei ergo gub-
natione potētia eſt latiſſima/ ſapi-
entia eſt profundiſſima/ ⁊ iuſticia
equiſſima. Quartũ vero p̄dcõꝝ/
id eſt miã/ generat ſpem. Nam q̄n-
tūcũqꝫ predicta tria/ ſcilꝫ/ potētia.
ſapientia/ iuſticia/ t̄reant/ ⁊ timorē
īcutiant/ tamen miſericordia cõſo
latur/ et ſpem infundit. Nec valet ti
mor ſine ſpe/ ne trahat in deſpera-
tionem. Nec ſpes ſine timore/ ne le-
uet in p̄ſũptionē. Sic igit' deꝰ gu-
bernat hoīeꝫ/ ut ī tiõre ⁊ ſpe viuat:
q̄tinꝰ hinc timor ſpem ne p̄ſumat
humiliet/ ⁊ illinc ſpes timorē ne ni
mis contriſtet moderet'. Et ut ſic
homo in timore et ſpe ambulãs. a
recto t̄mite nõ deuiet/ ſed directe ī-
cedens deo placeat Beneplacitum
ē eñi dño ſup timētes eũ/ et ī eis q̄
ſperant ſup miã eius Vt dicit p̄s.
Et licet potētia/ ſapientia/ et iuſti
cia dei/ ſit ſemp habenda pre ocul̄.
tã in vita actiua ꝙ̄ cōtēplatiua: ad
miſericordiã tñ dei/ ē ſēp r̄currēdũ
a quocũqꝫ hoīe. ſiue iuſtus ſit ille/
ſiue pctõr. Ipē eñi clemētius cõpa
tit'. dulciꝰ ſuccurrit. ⁊ fidelius ſub
uenit miſeriis/ ad eã ꝯfugiētibꝫ. Nã
nullũ miſerũ abicit. nullũ deſolatũ
contempnit. nullũ afflictum ſine
conſilio uel adiutorio relinquit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

De h̕ ſcribit magr̄ alexād̕er epūs
vindocinenſ̄ i poſtillis ſuis dicēs:
Exm̄. Erat q̄dam ſcolaris/ ſtu
dij bononienſ̄ ſceleribꝰ deditꝰ· cui
uidebat̕ in uiſione ꝙ īminēte mag
na et ḡui tēpeſtate ipē ī cāpo mag/
no erat· et videns a lōge domū/ ad
illā celerit̕ fugiebat/ ⁊ uidens eam
et clauſam īueniēs/ pulſabat ad ia
nuā petēs ut intromitteret̕· Cui do
mina domꝰ abitꝰ r̄ndit. Ego ſum
iuſticia q̄ hic habito/ tu q̄ nō es iuſ
tus hic int̄re nō poteris Cū autē
ſic excluſus maneret/ vid̕t aliā do
mū ad quā cū cucurriſſȝ/ et pulſaſ
ſet/ r̄nſū fuit Ego veritas hic ha/
bito/ tu q̄ veritatē nō diligis/ h̕ nō
int̄bis Videns aūt terciā domū/ et
ad eā veniēs ⁊ pulſans audiu̕t di
centē. Ego pax hic habito/ ꝫ qꝛ nō
eſt pax ip̄ijs/ hic nō int̄bis Verūp
tamen/ qꝛ ego cogito cogitationes
pacis ⁊ non afflictionis/ ꝯſulo tibi
ꝙ fugias ad ſororem meā q̄ iuxta
me habitat/ que nullū ad ſe cōfu/
gientē repellit/ ꝫ ōnibus clemēter
ſuccurrit/ pulſante aūt eo ad hoſ/
tiū q̄rte domꝰ/ dixit hoſpita. Ego
ſū mīā que hic habito/ Si me vis
in adiutorium habere/ et ab īminē
te tempeſtate liberari· Vade ad do/
mum fratrum predicatoꝝ ī bono/
nia/ nam ibi ſaluaberis· Predictus
vero ſcolaris ad ſe reuerſus/ uiſio/
nem enarrauit/ ⁊ ordinē predicato
rum intrauit ſeruiens deo/ et eius
miſericordiam pre oculis habens
cui eſt gloria in ſc̄la ſc̄loꝝ Amen·

Sextus ſermo·

Poſtq̄ ostenſū ē/ quō
deus ſit pr̄ nr̄/ q̄ ad ꝛ̄m
modum paternitatis·
qui cōſiſtit in pr̄nali
gubnatōe/ r̄ſtat nūc uidē de 3º mō
q̄ cōſiſtit ī pr̄nali educatōe/ ſiue e/
nutritōe Nec dȝ iſtud ſolū ītelligi
de cibatōe· ſed generalit̕/ noīe edu/
cationis/ intelligi dȝ prouiſio ne/
ceſſariorum/ ſiue in victu/ ſiue in
veſtitu/ ſiue in alijs neceſſarijs.
Igitur/ deus oſtendit ſe patrē nr̄m·
qui ſicut volatilia celi paſcit/ ſic et
nos paſcere paratꝰ eſt Jō Mt̕ viº
dicit̕ Reſpicite volatilia celi/ que
non ſerūt/ neqȝ metunt/ neqȝ colli/
gūt in horrea/ et pr̄ vr̄ celeſtis paſ
cit illa· Nōne vos magis pluris eſ
tis illis Jd ē nōne vos dig̃ores eſte
et magis reputati apud deum/ ubi
poſt pauca cōcludēdo ſubdit̕ Noli/
te ḡ ſolliciti eſſe dicētes/ q̄d man/
ducabimus/ aut q̄d bibemꝰ ā quo
operiemur/ h̕ em̄ oīa gētes req̄rūt
Scit enim pr̄ vr̄ qꝛ hijs ōnibꝫ īdi
getis hec ibi/ Deus ergo cū paſcat
ōnia viuētia/ iuxta illd̕ pſalmiſte.
Qui dat eſcam ōni carni Et iux̄
illud Oculi ōniū ī te ſperāt dn̄e/ et
tu das eſcā illoꝝ in tp̄e oportuno.
Tamē hoīeȝ quē ceteris viuētibꝫ
meliorem fecit/ mlt̄o nobiliori cibo
paſcit/ q̄ alia viuentia corporalia
et h̕ ſpecialit̕ q̄ ad aīāȝ/ quā ex ſe/
ipō ſine medio ad ſui ẏmaginē fec̕t
Et idcirco paſcere eā dignat̕/ cibo
nobiliſſimo/ q̄ ex ipō ꝓcedit. ſ. grā
ſua/ ẏmmo ſeipō ī ſac̄mēto altaris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ut verificetur illud dictum phi/ ex
eiſdē ſumꝰ et nutrimur. Et ē nōndū
ꝙ deus ſpūali cibo/ non cibat aīas
pccōꝝ eo ꝙ plene ſūt veneno mor/
tifero viciōꝝ/ qd cibū aīe ſpūalem
quē dat deus/ tāq̄ ſibi ꝯtrariū exclu
dit. Sed cibū corꝑalē/ et exteriora
neceſſaria concedit bonis et malis
gratis/ docēs nos/ ꝙ nos tāq̄ boni filij
debeamꝰ ipſū imitari/ nō ſolū bōis
ſꝫ eciam malis bn̄faciēdo/ et carita
tis effc̄m īpendendo Vn̄ Mt. v° dr̄.
Diligite īimicos vr̄os benefacite
hijs q̄ oderūt vos/ orate ꝓ pſequē
tibus et calōpniātibus vos/ ut ſitis
filij pr̄is vr̄i/ q̄ ſolem ſuū oriri fa/
cit ſuꝑ bonos et malos/ et pluit ſu/
per iuſtos et īiuſtos. Itē notādū ē.
ꝙ ſicut deus corꝑalit̄ paſcit piſcēs
maris/ beſtias terre/ ⁊ volucres ce
li/ ſic ſpūalr̄ tria genera hoīm/ q̄ ꝑ
piſces maris/ beſtias/ et volucres
deſignātur. cotidie paſcit ſalubriter
Primi igitur quos deus ſpūaliter
paſcit/ et deſignātur ꝑ piſces/ ſunt
ſeculares hoīes/ q̄ ſe cuſtodientes.
⁊ a peccatis abſtinētes exteriora bo
na mūdi tractāt/ et mūdanis tumulti
bus circūdati/ nulli malū inferūt.
nullū ledūt/ nemīnē calūpniātur. Iſ
tos deus a ſua grā non excludit/ ſi
tn̄ a peccatis mortalibꝫ ſe cuſtodiāt
et mūdis maībꝫ exteriora tractēt.
Alij q̄s deus ſpūalit̄ paſcit/ et deſig
nātur ꝑ beſtias terre/ ſūt actiui ſcilꝫ
q̄ actiuā vitā ducūt exercēdo vtu/
tes/ ſeu opa vtutū/ et ꝓgrediendo
de virtute ī vtutē/ et de bono ī me/
lius. Tales ſūt quaſi martha/ deo
in ſuis mēbris ſuiētes ꝑ opa miſe
ricordie/ q̄ proxīs īdigētibꝫ ꝓpt̄ deū
īpēdūt ⁊ exhibent Qui nichilomi/
nus/ ſicut feruētes ſūt in exerciciis
bonis/ ſic patientes ſūt/ ī aduerſis ⁊
humiles ī proſperis. Alij vero quos
deus ſpūaliter paſcit et deſignātur
ꝑ volucres celi/ ſūt cōtēplatiui qui
dicere poſſunt cū apl̄o. Nr̄a cōuer
ſatio ī celis eſt/ ad phil. iij° Quos
yſayas ītuēs quaſi admirādo dixit
Qui ſunt iſti q̄ ut nubes volant/ ⁊
quaſi collumbe ad feneſtras ſuas.
yſaye. lx°/ Hoꝝ volatū ⁊ ſtatū con
cupiuit ps̄ dicēs Quis dabit michi
pennas ſicut collumbe/ et volabo ⁊
requieſcam Tales ſunt qui omni/
bus trāſitoriis tranſcēſis/ ⁊ qua/
ſi ſub ſe relictis/ tam intellectu/ q̄
affectu ad deum totaliter ſe cōuer
tunt/ ⁊ in ipſo quantū in hac vita
poſſunt requieſcere conantur.
Hos tres ſtatus hominum deꝰ
gratioſe in hac vita paſcit/ dans
eis in vita preſenti paſcua gratie
tanq̄ cibum peregrinantium/ quo/
uſq; perueniant ad patriam/ et de
menſa patris percipiant cibum fi/
liorum regnantium. Primis enim
licet ſeculi negociis occupatis/ q̄a
tamen a corruptione viciorum ſe
continent et cauent/ dat uberem
gratiam. Scdis quia ſe in bo/
nis operibus et virtutibus exer/
cent/ et propter deum patienter
aduerſa ſuſtinent dat gratiam
uberiorem. Terciis vero quia
plene quātū poſſunt deo coherent.
et in ipſo ſolo delectantur/ dat gra
tiam vbrimā. Primi ergo paſcū
tur dulciter/ et ſalubriter/ q̄uis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

fluctuent in aq̃s mundi. Scd̃i paſ
cũtur dulcig et ſalubus/ q̃uis la/
borãt ĩca trã. Tercij paſcũt̃ dul
ciſſime et ſalubrĩmie/ qr pcipiunt
micas decidẽtes de menſa celeſti/ eo
q̄ p̃guſtant dulcedinẽ glorie. Nos
ergo prĩ nr̃o ſic nos nutrienti grã/
tum actiones/ totꝫ p̃cordijs refera
mus/ quatinꝰ digni pñti cibo effã.
ad futuras epulas pueĩre meãm.
Sed heu multi deo prĩ nutriẽti nõ
referũt grãrũ actiones/ ꝫ cõtẽpti/
biliter ei repugnãt. De q̃bus dñs
p yſaỹã cõq̃ritur dicẽs. Filios enu
triui ꝫ exaltaui/ ipſi aũt ſpreuerũt
me yſa. p̃o. De q̃rũ eciam quolibꝫ
illud dici poteſt deut°. xxxij°. Incrẽſ
ſatus eſt dilectus/ et recalcitrauit.
incraſſatus/ ĩpinguatꝰ/ dilatatꝰ.
dereliquit deum fctõrem ſuum et re/
ceſſit a deo ſalutari ſuo. Sꝫ time/
ant illi/ ne cõtingat eis ſicut cõti/
git filijs iſrael in deſerto/ de quibꝫ
ps̃ d. Adhuc eſce eoꝝ erant in ore
ipſoꝝ et ira dei aſcendit ſuper eos.
ꝫ occidit pingues eoꝝ ꝫc̃. De hac
materia diuine refectionis uł edu
cationis/ ſcilꝫ qua pr̃ noſter celeſ/
tis nos paſcit in hac vita tã corpo
raliter/ q̃ ſpũaliter latius dicetur
infra. ſ. in ꝫ°. petitione. Dicto de
3° modo diuine paternitatis erga
nos/ videndũ eſt nunc de quarto/ q̃
cõſiſtit in eruditõe uel inſtructiõe
qua nos deus erudire/ et inſtruẽ co
tidie non ceſſat. Eſt igitur deus pa
ter noſter in docendo iuxta illd̃ ps̃
Venite filij audite me/ timorẽ dñi
docebo vos. Cõcurramus et audia
mus patrem qui promittit nos do

cere timorem domini. Sꝫ queri po/
teſt· quare pretermiſſis alijs vir
tibus et donis ſpiritus ſancti mul
to nobilioribus/ et excellentioribꝫ.
q̃ ſit timoꝛ dñi/ vocat nos ad doctri
nam timoris dñi. Reſpondetur/ q̄
deus more boni mgr̃i docet alpha/
betum et rudimenta litterarũ/ añ/
q̃ de ſublimioribus et magis ar/
duis inſtruat. Primus poĩt fundamẽ
tum/ antec̃ altum erigat edificiũ.
prĩꝰ filios ſuos teneros lacte paſ/
cit/ q̃ ſolido cibo foueat. Certũ eſt
autem/ q̄ timoꝛ dñi eſt fundamẽtũ
omnis ſapientie. Iuxta illud ps̃.
Iniciũ ſapientie timoꝛ domini. Itẽ
dicit̃ ecc̃i. i°. Et pu̇. i°. Timoꝛ dñi
principium ſapientie. Itẽ ecc̃i. xv°
dicit̃. Timoꝛ domini diſciplina ſa/
pientie. Itẽ/ eſt principiũ diuine ca
ritatis/ iuxͣ illud ecc̃i. xxv°. Timoꝛ
dei iniciũ dilectiõis eſt eius. Vñ tiõꝛ
dñi inducit caritatẽ/ ſicut acꝰ ĩdu
cit filũ. Nec ſolũmõ timoꝛ domini ẽ
fundamẽtũ ſapientie et caritatis.
que ſũt regine oĩm uirtutũ/ ſed eſt
fundamentũ totius edificij õmium
uirtutũ/ quo deficiente/ õnes uir/
tutes corruũt. Iõ bñ dr̃ ecc̃i. xxvij°
Si nõ ĩ timore dñi tenueris te/ in/
ſtãt/ cito ſubuertet̃ domꝰ tua. Igi
tur docet nos deus/ q̃ tãq̃ fidelꝫ pa/
ter et ſapiens magiſter/ ſuã doctri
nã nobis exhibet et infundit· Do
cet enim nos pater celeſtis/ docꝫ fi
liꝰ dei/ docꝫ ꝫ ſpũs ſcũs. Et qr opa
tũ pſonarũ ĩ diuĩis ſũt ad ext̃ ĩdiui
ſa/ iõ docet nos ipſa ſcã trinitas.
Vñ pr̃ celeſtis docet nos/ quia ab
ipſo omne bonũ originalit̃ pcedit

et ſpecialiter ipſa ſapientia / q̄ itel
lectū nr̄m illūiat / eſt deſcendens a
prē lūīnū / a quo oīne datū optimū
ꝛ omne donū pfectū / et q̄ dat oībꝰ
affluent̄ ut dr̄ Ja. p̄o / Nec mirum·
cū ꝛ ſaluator nr̄ dixerit· mea doc/
trina / non eſt mea / ſʒ eius qui mi/
ſit me Jo. vijo / Itē ſicut docuit me
pater hec loquor Jo. viijo· Itē filiꝰ
dei docet nos· Eſt em̄ verbū dei vi/
uū et efficax ptingens uſqʒ ad di/
uiſionē aīe ac ſpūs / i cuius cōſpec
tu nulla creatura eſt īuiſibilis / ſʒ
oīa nuda ꝛ apta ſunt oculis eius·
ut dicit̄ ad heb. iiijo / De hoc verbo
dr̄ eccā. io. Fons ſapīe verbū dei in
excelſis / Jſtud verbū. dei filius / ut
tanto nos plenius doceret / noſtrā
naturā aſſūpſit / et cū hoībus fuit
mltis ānis in t̄ra ǵuerſatꝰ / ſuā doc
trinā largiſſime diffūdēs. ſicꝫ ple
nius dicet̄ inferius ſmone ixo / Ite
ſpūs ſcūs docet nos. Vn̄ ſaluator
noſter dixit diſcipulis ſuis Para/
clitus aūt ſpūs ſanctus / quē mit/
tet pr̄ ī noīe meo / ille vos docebit
oīa Jo. xiiijo / Item· cū venerit ille
ſpūs veritatē docebit vos oēm veri
tatē Jo. xvio· Itē· dū ſteteritis ante
reges et pſides / nolite pmeditari.
q̄lit̄ rn̄deatis / dabit̄ ei etc̄. Non em̄
vos eſtis q̄ loq̄mini / ſʒ ſpūs prīs
veſtri q̄ loq̄t̄ in vob Mt. xo· ¶ No
tādū ē igr̄ / ꝙ d̄s ēplicit̄ docʒ hoīēm
ſcʒ p occultā īſpiātionē / per ſacrā
ſcpturā / et generalr̄ p creaturas.
¶ Primo dico / ꝙ d̄s docʒ nos p occul
tā īſpiratōēʒ / ſicꝫ olī docuit ꝓphas
et ſcōs / ꝛ adhuc cotidie docere non
ceſſat / cuiꝰ doctrinā merito deīmus
attēdē et dicē cū pś· Audiā q̄d loq̄
tur ī me dn̄s d̄s· Jdeo baruth. iijo:
dr̄· Audi iſrael mādata vite / et bn̄
tibi erit et viuet aīa tua / Hec ē di/
uina īſpiratō· de q̄ dr̄ Job xxxijo
Inſpiratō oīpotētē dat ītelligētiā
¶ 2o dico / ꝙ deus docʒ nos p ſacrā
ſcpturā et p ſcōs doctores / ubi effi/
caciꝰ docēt v̄ba diuina q̄ ſcpta cete
ris pibus· Quecūʒ ei ſcpta ſūt / ad
nrāʒ doctrinā ſcpta ſūt· Ad rōnos
xvo· Vn̄ hugo ī libro de archa noe
dt· Sac̄ ſcptura ē liber vite / cuiꝰ
origo et̄na / cuiꝰ īcorruptibilē eſſen
tia / cuiꝰ ǵgnitō vita / cuiꝰ ſcptura
īdelebilē / cuiꝰ īſpcūs deſideābilē / cu
ius doctrina facilē / cuiꝰ ſciā dulcis /
cuiꝰ ꝓfūditas īſcrutabilē / cuiꝰ ūba
īnumerabilia / ꝛ vnū tn̄ ūbū / oīa h̄ il
le Dn̄s ē̄ narrabit ī ſcpturis ut dt
pś· ¶ Tercio dico / ꝙ d̄s docet nos
p oēs creatuās· de h̄ dt hugo ubi
ſup̄ Mūdus iſte ſenſibilē q̄i q̄dā li
ber ē ſcptus digito dei / ꝛ ſinglē cre
ature quaſi figuē Jō iob xijo / Bene
dr̄· Jnt̄roga iumēta et docebūt te.
et volatilia celi / et īdicabūt tibi / lo
q̄re t̄re et rn̄debit tibi / et narrabūt
piſces maris· ¶ Exm· ¶ De ſup̄dictis
modis docēdi hēmꝰ in btō bnardo
de q̊ dr̄ ī legēda ſua / ꝙ q̄dq̄d ī ſcp/
turis didiceāt mapīe ī ſiluis et in
agr̄s meditādo / ꝛ orādo ſe cōfiteba
tur accepiſſe / nullos ſe mgrōs ha
buiſſe / niſi quercꝰ ꝛ fagos / it̄ ami
cos dicere ſolebat Deiqʒ cōfeſſus
eſt aliq̄n meditanti uel oranti om
nem ſacram ſcripturam velut ex/
poſitam ſibi apparuiſſe Eius ſa/
pientiam diuinitus ſibi datam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

agnouit / venerabilis hugo de ſcō
victore / q̄ ad pceptū rgis frācie / cū
audiſſz btm̄ bnardū pſſius pdicā
tem / reuerſꝰ ad regē et īterogatꝰ a
rge qd ſibi videret̄ de illo abbate /
reſpōdit / ſe hoīez vidiſſe / ſꝫ angelū
audiuiſſe Ecce q̄lit edoctꝰ fuit a dō
·// Exm̄· // Legit̄ eciā ī libro de api
bus. Qꝛ ī gallia / qdā rgularis fuit
q̄ licet ebes ingenio tn̄ valde ſtudio
ſus erat· h̄ ī ꝯſuetudine habuit ꝙ
ōni veſpere poſt ſedulā oroēz / totiꝰ
diurni ſtudij memor eēt / et ſic ad
lectulum ſe diſponebat· Mox vero cū
ſonū nole frēs excitantē audiuit / ī
nocte extrema recordatō lcoīs cū q̄
veſpe obdormierat / et ī meōriā ve-
niebat et cū illa ad matutinas p-
gens .clauſis oculis ī choro ſtabat
Et tūc apparē ſolebat ei tota ſcrē
es ſcripturaꝝ / q̄ſi āplū latū longū
et pulcrimū palaciū Et eā illa in
hora ita pfectiſſie intelligebat. ut
nulla eciā difficilliarū queſtionū
inſolubilis ei videt̄ / Sed oīa occul
ta ſcripture q̄i quīqꝫ digitos ī ma-
nu lucidiſſie diſcnebat / Si qn̄ vero
uel ad ictū oculi aperiret oculos /
viſio fugiebat / mīme pticule viſi
onis illius niſi ſupficialit tm̄ meōr
eſſē potuit. / Recluſis autē oculis
viſio repēte redibat Et illud erat ī
hac viſione ſup̄ modū mirabile / ꝙ
eo pſallēte cū ceteris ī nullo peitꝰ
uel cōtēplatione uel eius āmirāda
dulcedine fruſtrabat̄· ſꝫ diuidebat̄
q̊dāmō et pſallētis et cōtēplantis
intētio / et vtriuſꝫ frcm̄ hauriebat.
·// Itē in eodē libro de apibꝫ ſcribit̄
·// Exm̄ / ꝙ ī cāpania gallie / ī q̊dā
mōſtio ordīs ciſtercīēſis Fuit qdā
abbatiſſa / que ſine ulla litterarum
noticia artis ḡmatice non ſolū li-
bros theologie / verū eciā libros au
guſtini de trinitate pleniſſīe intel
ligebat / et difficillimas queſtiones
eoꝝ lucidiſſie exponebat Et hāc ḡ
tiā a dn̄o ſuis pcibus impetrauerat
// Exēplū· // Legitur eciā de kathe
rina de ſenis in legēda ſua / ꝙ nūq̄
litteras didicerat et tamē mirabili
ſciētia fuerit diuitꝰ illuſtrata· Nā
ut ibidē ſcbit̄ .q̊dam mane coram
dn̄o ſe ī orōne proſtnēs ait Dn̄e / ſi
placitū eſt tibi ut ſciā legere pſal-
modiā ⁊ tuas laudes valeā decātaē
p horas canonicas / tu me docē dig-
neris / quod per meipſam apprehen
dere neq̄o / Sin alias· fiat voluntas
tua / Mira res / et diuine virtutē ma
nifeſtum indicium / ante ꝙ̄ de orati-
one ſurgēt / ita diuinitus ē edocta /
ꝙ omnem ſcripturā ſciuit legē tā
velociter et tā expedite ſicut quicū
qꝫ doctiſſimus· Vbi hoc fuit mirabi
le· ꝙ quando expedite legebat / ſi
iubebatur dictionem ſillabicare nō
poterat / ymmo vix litteras agnoſ-
cebat / Nos igitur / humiliter peta-
mus patrem noſtrū celeſtem / ut ab
eo doceri mereamur cui pē dicit
Beatus homo quem tu erudieris
domine / et de lege tua docueris eū
Nam qui docti fuerint fulgebunt
quaſi ſplendor firmamenti ut dici
tur daniel .xijo / . Ve ergo illis qui
huiꝰ patris doctrinā contēpnūt / di
citur enim deuto. xviijo / Qui ver-
ba eius q̄ loquit̄ ī noīē meo audiē
noluerit / ego vltor exiſtā vn̄ act.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

xiijº dicit᷑ ꝙ paulus iudeis contra⸗
dicẽtibꝫ verbo dei/ et doctrine eius/
dixit. Indignos vos iudicaſtis vi
te eterne Ad quã nos pat̃ noſter
celeſtis pducat/ qui ſine fine viuit
et regnat. A M E N.

Septimus ſermo.

V Iſis q̃tuoꝛ modis uel
effectibꝫ diuine paťni
tatis erga nos. vidẽ⸗
dũ ẽ nũc de q̇nto/ qui
conſiſtit in flagellatione et caſti⸗
gatiõe. Solẽt aũt boni et prudẽtes
pr̃es filios ſuos flagellare et caſti
gare/ ut eos a malis ꝛ̃trahant ad bo⸗
nũ. Hũana nãqꝫ natura ſpecialiter
ĩ etate iuuenili ꝓclinis ẽ ad lapſũ
et ꝓna ad malũ. Ideo neceſſe ẽ ut
arceatur ꝛ refrenet᷑/ ne inſoleſcat
ꝛ ĩ malũ corruat. Ideo ꝓũbioꝝ iijº
bñ dicit᷑. Diſciplinã dñi/ fili mi.
ne abiciás: nec deficias cum ab eo
corriperis Quẽ em̃ diligit dñs cor⸗
ripit/ et quaſi pater ĩ filio ꝯplacet
ſibi Cui ſimile eſt qđ ad heb. xijº.
Quẽ diligit dñs caſtigat. Flagel⸗
lat autẽ omnẽ filiũ quẽ recipit In
ſignũ huius pater celeſtis filium
ſuũ ſup oĩa dilectũ ĩ naturã nrã fla
gellauit/ et penis ac paſſioĩbꝫ ex⸗
poſuit Iuxͣ illđ pſal. liijº. Propter
ſcelꝰ populi mei pcuſſi eũ/ ideſt p⸗
miſi eũ pcuti et cruciari. Sꝫ qꝛ deꝰ
nichil facit aut fieri pmittit abſqꝫ
rõnabili cauſa: Ideo uidende ſũt q̃⸗
dam cauſe ꝓpter quas deus hoiẽm
flagellat/ ſiue per ſe ſiue p aliquã
creaturã Prima cauſa ẽ emũda
tio pccõꝝ/ ſicut grana per flagellũ
uel tribulã excutiũt᷑ a paleis/ fer⸗
rũ p limam purgat᷑ a rubigine/ au
rũ p ignem amittit ſcoriã/ veſtis p
lixiuiũ mũdat᷑ a ſordibꝫ/ domꝰ per
ſcobã aſpam purgatur ab ĩmũdi⸗
cijs et ſic de ſimilibꝫ: De huiuſmõi
flagellatione dñs dicit p pſalmiſ⸗
tã Si aũt dereliq̃rĩt filij eius legẽ
meã/ et ĩ iudicijs meis nõ ambula
uerĩt Si iuſticias meas ꝓphana
uerĩt/ ꝛ mãdata mea nõ cuſtodie⸗
rint Viſitabo ĩ vga iniq̃tates eoꝝ
et in vbibus pccã eoꝝ. Exm̃.
Sic fuit de nabugodonoſoꝛ/ qui
propter ſupbiã ſuã eiectus fuit de
regno/ et tãꝙ beſtia ĩter beſtias cõ
uerſatus Sꝫ cũ ſenſus eius eſſet
ſibi redditus/ magnã fecit pñiam
abſtinẽs a carnalibꝫ/ et pane et vi
no ꝫm cõſiliũ danielis ut dicit᷑ ĩ hyſ
toꝛia ſcolaſtica super danielẽ. Sic
fuit de manaſſe de q̊ uide infra nu⸗
mero lxxixº. Sic fuit eciã de dauid.
qui ut de peccatis ꝯmiſſis pfcẽ pur⸗
garet᷑ multis modis fuit flagella
tꝰ. Et ideo ipſe cõſiderãs h̾ dixit.
Quoniã ego in flagella paratꝰ ſũ
et doloꝛ meus ĩ cõſpectu meo ſemp
Qm̃ iniq̃tatẽ meã ãnũtiabo/ et co⸗
gitabo ꝓ pccõ meo. Eſt ergo fla⸗
gellũ dei/ q̃i q̃dã medicina purga⸗
tiua maloꝝ humoꝝ Eſt aũt h̾ me⸗
dicina amara/ qñ ſumit᷑: ꝫ eſt dul⸗
cis in effectu/ qñ homo p eã curat᷑
De hac medicina dicit auguſtinꝰ
ſic. Vr̃ pris/ filij medicina eſt/ non
pena/ caſtigatõ/ nõ dampnatio. Itẽ
idẽ. melius eſt ut dñs flagellet te
et ſanet/ ꝙ tibi parcat ꝛ deſideãt te

¶ Scd̄a cauſa ē ꝓſeruatio a ma/
lis· Nā hō̄ ꝓpt̄ flagella dei uł q̄ pa
tit̄ uł q̄ timet multotiēs cauz pec/
care Jnt̄dū eciā impedit̄/ne poſſit
malū agē/ſicut patz de īcarceratis
uł infirmis Sic aduerſa q̄ patit̄.
hō̄ qn̄q3 ipſū humiliāt ne de bōis ex
tollat̄ Vn̄ augꝰ Sepe bonos fla/
gella cruciāt/ne proſpa extollant
·¶ Exᵐ de paulo q̄ de ſeipō ſcbᵗ ij°
chor xij° Ne magt̄udo r̄uelationū
extollat me datus eſt michi ſtimu
lus carnis mee/ angelus ſathane
qui me colaphizet Jſtud eſt viam
ſepire ſpinis/ut ozee ſecūdo voce do
minica dicitur Sepiā viam tuam
ſpinis.i.p aduerſa que tibi occur/
rēt/deſeres viam malam ¶ De iſta
flagellationis vtilitate ī libro de
apibus tale ſcribitur ¶ Exemplū
¶ Jn partibus anglie ī quodam mo
naſterio nigri ordinis puer quidā
nobilis traditus a parentibus eſt
diſciplinis regularibus educandꝰ
Et qꝛ erat decorus forma/ nature
donis preditus/et ſup̄ talem etatē
morum honorificentia gratioſus/
ſeniores maxime et qui officijs p̄/
erant puero vltra q̄ꝫ neceſſe erat
habenas liberas r̄laxabant/Prior
autem qui conuentum ſub abbate
regebat/diſtrictiori mēte ꝫ r̄gimīe
nec ipſi peroptime nature in tali
etate credendum putabat·Quia ut
dicit philoſophus/pueri non tātū
monendi ſūt ſed et artādi· Jdeo ag
greſſus eſt iam aliquātulum inſo
lentem puerū verbis/interdum et
verbere ab illicitis refrenare· Qui
puer/ad omnem īformationē boni
quaſi mollis cera prioris correp/
tionem accipiens/ ī adoleſcentem
ſanctum et perfectum creuᵗ Et cir
ca xx annos etatis ſue mortuus.
priori apparuit dicens Tue correc
tectioni gratias ago prior/qui me/
cum tua prouidentia id egiſti/ne
inſolentia puerili paulatim deflu/
ens/prolapſus fuerī in dampnan
da Hec cū dixiſſz/anima beata/tā
to fulgore reſplenduit/ut vix ī lo/
co angulus remaneret abſq3 tali
lumine· ¶ Tercia cauſa ē/augmē
tum uel accreſcentia meriti/quia
flagella pro deo tollerata/faciunt
amplius mereri Jdeo ābroſius be
ne dᵗ Qui fuerit ad īiuriā patien/
tior/potentior conſtituet̄ in regno
¶ Exemplū ī martiribꝰ/q̊s dn̄s
pmiſit a tyrānis crudelit̄ cruciari.
ut tāto glorioſius coronarēt̄ ī reg
no· Sic in tormētē/nō q̄ fortius p/
cutiūt̄/ꝫ qui fortius ſuſtinēt et re/
ſiſtūt/palmā meretur De hoc yſi/
dorus dᵗ Semp deꝰ hos verberat.
q̊s ad ſalutē perpetuam preparat.
Jtē idem Quantumcūq3 quis ī cor
pore/aut in mēte flagella ſuſtinet·
tantum ſe in fine remunerari ſpe/
ret Et qꝛ magnitudo p̄mij/multū
excedit grauitatē flagelli/ideo pa
tient̄ ſuſtineamus. Quia ut dicit̄
ad Rō̈.viij° Non ſunt cō̄digne paſ
ſiones huiꝰ temporis ad futuram
gloriam que reuelabit̄ in nobis
¶ Quarta cauſa ē/honor et glori/
ficatio dei. Jn flagellis enim recur
rūt hōies ad deū/agnoſcentes pro/
priam infirmitatē/ꝫ ipſius maieſ
tatē/ꝫ inuocat eū. Jdeo dn̄s p pē

dicit Inuoca me in die tribulatōis
et eruam te/et honorificabis me
Itē/ honoratur deus ꝙ ex hoc alij
trahunt exemplū ꝓ deo tollerādi
Sic de thobia et iob dicitur thob.
x° Hāc autē tēptationē .ſ. cecitate
ideo ꝑmiſit deus euenire illi ſcilicet
thobie ut poſteris daret exēplum
patiē. eius ſicut bti iob/ Item hono
ratur deus/ quādo tali patienti mi/
rabiliter ſubueīt/ Sic fuit de infir
mitate laſari/ de quo dñs dixit In
firmitas hec ñ eſt ad mortē ſ pro
gloria dei. Jo. x° Et de ceco nato
dixit dñs Neq; hic peccauit/ neq;
parentes eius ſcz ut cecus naſcere
tur ſed ut manifeſtentur opera dei
in illo Jo. ix°/ Nos ergo flagellum
dei non abiciamus/ ſed patienter
tolleremus/ quia ut predictum eſt
ſignum eſt dilectionis dei · Vñ ipſe
dicit Ego quos amo/ arguo et caſ
tigo/ apo. 3°/ Quogtra dicitur ꝓu
xiii°/ Qui parcit virge/ odit filiū ſuū
Item eſt ſignum probatioīs quia
ſcilicet deus hominem probat Dñs
enim quando aliquem flagellare
vult/ facit ac ſi dicēt accede ad me
ut tangam te/ et probem/ vtrū ſis
filius meus/ geneſis xxvij° Item
eſt ſignum vocationis/ ⁊ tractioīs
dei/ facit enim deus hominem velo/
citer currere ad deum/ non ſolū ut
liberetur. ſed eciam ut ad illum ꝑ/
ueniat et in illo requieſcat cuius ta
bernaculo flagellum non appro/
pinquat Vnde ps̄ bene dicit Mul
tiplicate ſunt infirmitates eorum
poſtea accelerauerunt · Et aug9
dicit Tribulationes que nos hic
premunt/ citius ad deum ire com/
pellunt/ Sed multi ſunt in hoc mū
do flagellis digni/ qui tamen fla/
gellari non merentur ſed pro glo/
ria celeſti accipiunt hic ſolacia/ et
commoda temporalia./ Quibus ꝑ
īcrepationem dicitur ad hebreos
xij°/ Quis eſt filius quem nō cor/
ripit pater · Qz ſi extra diſciplinā
eſtis ergo adulteri eſtis et nō filij
Et gloſa ſuper illo verbo apli ad
hebreos/ flagellat ōnem filiū quē
recipit. dicit Si exceptus es a paſ/
ſione flagellorum/ exceptus es a
numero filiorum./ Adeo enim ōnē
filiū ī eternitate hēditatē recepiēdū
flagellat/ ut nec vnigeitū ſuū de
excipēt/ q ſine ōni pccō fuit/ Qui ergo
flagellauit vnicū ſine pccō/ nūqd
relīquet adoptatū/ q ē cū pccō · Vni
cus ſine pccō ſ nō ſine flagello/ no
bis ī ſe exēplū ꝓpoſuit ut nō turbemī
cū aliqs grauia et īdigna perpeti
tur memores eorum/ que iuſtus
iuſtorum/ ſanctus q; ſanctorum ꝑ/
tulit. hec gloſa/ Predicte ſcientie
concordat auguſtin9 dicens. Qui
in hoc mundo flagellari non mere
bitur/ in inferno torquebitur. Et
gregorius ad ꝓpoitū dicit. Si ex/
cluſus es a verbere flagellorum.
excluſus es a receptione filiorū./
Sunt eciam qui a ſe repellunt fla
gella quantum poſſunt/ nolentes
pati/ et dicentes ꝙ non pñt pati
Quib9 poſſet dici/ ꝙ ſi nō velīt nec
poſſit ut dicūt h pati/ qd breue et
mōmtaneū ⁊ leue ē/ quō tūc pote
rūt pati tormēta ꝑpetua ⁊ grauiſ/
ſima/ Et q; oportz ā ī hac vita aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

poſt mortē pati / potiꝰ deberent eli/
gere / qđ leuiꝰ ⁊ breuius eſt / et ma
gis meritorium / ꝙ qđ longiꝰ / gra
uiꝰ / et ſine merito eſt / Nullus ergo
repellat flagellum dei / qꝛ dᵗ auguſ
Noli repellere flagellū / ſi non vis
repelli ab hereditate / Ite idē / Ad he
reditatē ſempiternā erudimur et
flagellari dedignamur / Itē ſūt qui
qn̄ flagellum nec effugere poſſūt
ꝭ pati cōpelluntur / grauiter īdig/
nantur / et fiunt īpatientes ⁊ ſic ꝑ
īpatiēciam / a deo ſe auertūt et diuerſꝭ
pctīs ipſū offēdūt / Qui de medicīa
faciunt ſibi venenū mortiferum / ⁊
dolorem dolori ſupaddentes / in hoc
mundo tormenta inferni in ſeipſis
quodammō ꝑguſtāt / ut ſic moriē/
tes / trāſiant de ſupplicio ad ſuppli/
cium. // Exᵐ / Sicᵗ fuit de quodā
milite / quē uidi in weſtphalia / et
dicebatur dn̄s hermānus de ludin/
chuſen / Hic erat alto ſanguine na
tus / et corpaliter formoſus / fortis
et optime diſpoītus. / Sed occulto
dei iudicio pcuſſus fuit lepra incu
rabili Et cū incurabilē ſe ſentiret /
datus fuit in rͤprobū ſenſū / et deſpe
rans de ſalute anime dixᵗ quaſi ī/
dignāti animo de deo / Deus abſtu
lit michi formoſū corpus / ego ſibi
auferam formoſam animam Et
gloriabatur miſer quaſi ultionem
faceret de infirmitate corpis / ꝙ a/
nimam ſuā ꝑ peccata ſua dyabolo
traderet Et ſic poſtmodum / timore
dei poſtpoīto / publice ſe peccatē īuol
uit q̄ntum potuit / in tantū / ut eci/
am publicus fieret uſurarius / Sꝫ
tandem accreſcentibus doloribꝫ / et
eum exire cōpellentibus / īpenitēs
obijt / et extra cimiteriū ſepultus
fuit / Nos igitur alioꝝ lapſibus e/
docti / patienter ſuſtineamꝰ flagel
lum dei quatinus purgemur / ꝑſer
uemur mereamur / ⁊ deū glorifice/
mꝰ / ac laudemꝰ / q̄ eſt ſup ōmia bn̄/
dictus in ſecula A M E N.

Sermo octauus

RESTAT nunc uidere de
ſexto modo uł effectu
diuine paternitatis er/
ga nos / et eſt hereda/
tio ſiue ꝑſtatio hereditatis / So/
lēt eñi filij legittimi ſuccedere pē/
tibus in hereditate terrena. Ergo
merito pater celeſtis filijs ſuis da
bit hereditatem celeſtem / quia ſi fi
lij / et heredes ad Rō. viijᵒ / Confert
igitur deus filijs ſuis hereditatem
non terrenam / ſed celeſtem / q̄ mul
to melior / copioſior / et deſiderabili/
or eſt ꝙ omnia terrena Et tamen
tanto melius eluceat / qualꝫ ſit he/
reditas celeſtis. Videndum eſt per
cōparationem quomodo differat.
a terrena Unde frequēter / res ma
gis innoteſcunt per cōparationem
ſiue affirmatiuam ſiue negatiuā
vnius ad alteram / ideſt per ſimili/
tudinem uel diſſimilitudinem. //
Sunt igitur multe diſſimilitudi/
nes / inter terrenam et celeſtem he/
reditatem // Prima eſt / ꝙ terrena
hereditas pertingit quandoqꝫ ad
malos / et inter malos filios quan
doqꝫ diuiditur / ſed celeſtis tantū/
modo bonis preſtatur // Scđa eſt

ꝙ terrena hereditas/ nõ poſſidetur
niſi vſz ad mortẽ corporalẽ/ ac per
mortẽ tranſit ad manus aliorũ/ ß
celeſtis incipit a morte corporali ⁊
nunꝙ̃ auferet᷑ uł amittet᷑. Vñ pꝰ
Cum dederit dilectis ſuis ſompnũ
ecce hẽditas dñi. Qđ de ſõpno mor
tis intelligẽdum ẽ. Tercia ẽ ꝙ ex
multorũ poſſeſſione hẽdũ/ t̃rena
hereditas minuit᷑. ß celeſtis ſic ñ mi
nuitur. Vñ augꝰ ſup pꝰᵐ dic᷑ hẽ
ditas xp̃i/ q̃ cohẽdes ſumꝰ ñ minui
tur copia poſſeſſorũ/ nec fit anguſ
tior numeroſitate cohẽdũ. ß tãta
eſt mkte/ quãta paucis/ tãta ſigułt
quãta õmibus. Hec ẽ hẽditas/ quã
primi pentes ꝓpt̃ pccm̃ amiſerũt.
extruſi eñi fuerũt a padiſo t̃reſtri ⁊
excluſi a r̃gno celoꝝ/ ⁊ ſic ut̃qꝫ hẽ
ditate ꝑuati ſꝫ. Cõmiſerãt ei ĉrimẽ
leſe maieſtatꝫ/ ꝓpter qđ nõ ſolũ ip
ſi/ ß et tota eoꝝ ꝓgenies ex hẽda
ta fuit. Sz hãc hẽditatẽ/ xp̃s nob
reſtituit/ et nos ad eã r̃cipiẽdã ha
bilitauit. Per mortẽ eñi ſuã oẽs fi
deles repoſuit ad ius hẽditariũ ce
leſtis regni/ ſic ꝙ illa inĝtitudo ꝓp
ter trãſgreſſionẽ ꝑmoꝝ pentũ cõ
tracta ceſſauit et q̊dammõ deleta
fuit p mortẽ eiꝰ/ et cotidie in hoĩbꝫ
delet᷑ p baptiſmũ/ vbi mors xp̃i ef
ficaci t̃ opat᷑. Qđ eñi xp̃s p mortẽ
ſuã meruit/ hoc cotidie renouat᷑ in
baptiſmo. In ſignũ huiꝰ nullꝰ añ
mortẽ xp̃i/ quãtũcũqꝫ pfectꝰ ã ſcũs
potuit int̃re regnũ celoꝝ. Et licꝫ e
noch et helyas trãſlati legãt᷑/ et in
padyſo t̃reſtri viuẽ credãt᷑/ nõ tñ
ipſũ padiſũ recepert̃ ĩ hẽditatẽ/ ß
in habitationem/ vſqꝫquo domino

volente ad hunc mũdum redeant.
et debitum mortis poſt tantã dila
tionem pſoluant. Et q꞉ ut dictum
eſt/ p baptiſmũ/ hereditatꝫ ius ac
quirit᷑. nec ſine baptiſmo/ ideo iu
dei et pagani quãtũcũqꝫ v̓tuoſe vi
uere videãt᷑ nõ poterũt int̃re regnũ
celorũ/ q꞉ non ſũt expiati a delicto
parẽtum p baptiſmũ. De iſta reſti
tutione hereditatis nr̃e/ p xpriſtũ
ſaluatorẽ noſtrũ fcã. pꝰ ſatis pul
cre añ ꝓphetauerat dicẽs. Tu es q̃
reſtitues hẽditatẽ meã michi. Vi
dit eñi a lõge aduẽtũ ſaluatoris.
et quomodo per eum debebat fieri
annus iubileus toti humano ge
neri/ ſic ꝙ quiſꝫ poſſit redire ad pa
ternam hereditatem. De hac here
ditate noſtra eciam pꝰ dicit Here
ditas mea preclara eſt michi. Et
bene dicitur ꝑclara q꞉ õmibus r̃bꝰ
preualꝫ. in cuius eciã cõparatione
cetera ſũt obſcura et inutilia et q̃ſi
nichilum reputata. Nos igitur ſic
viuamus ut p v̓tutes deo confor
mes/ filij eius et nõinemur/ ⁊ ſimꝰ
quatinꝰ a prẽ nrõ heredari/ et here
ditatem pcipere/ et poſſidere poſſi
mus. Sũt autẽ quatuor/ p que q̃s
efficit᷑ filius dei/ ⁊ hẽditatẽ meret᷑
Primum eſt odium peccati. Deus
enim qui diligit oĩa que fecit/ pec
catum odit/ quod nõ fecit/ ſed qđ ĩ
odium eius factum eſt. Idcirco de
bet homo odire peccatum/ ut ſic imi
tet᷑ prẽꝫ ſuũ/ et ei tanꝙ̃ filius aſſi
miletur. Debet autem homo in
duobus odire peccatum. videlicet
ut peccatum commiſſum protinus
abiciat per penitentiam. Item ut a

peccato nondum cōmiſſo ſe diligē/
ter cuſtodiat Abiciat ergo malū
qd cōmiſit/ et fugiat malū qd ꝯmit
tere poteſt· Agat infirmus ut ab ī/
firmitate curet̄· Agat ſanꝰ ut ab
infirmitate ꝯſeruet̄ Lapſus curet
ut ſurgat. et ſtās caueat ne cadat
Qui ergo de peccato ꝯmiſſo penitē
tiā agit/ filius dei efficit̄ Vn̄ ozee.
pmo dr̄ Et erit ī loco vbi dicit̄ eis·
nō populus meus·dicet̄ filij dei vi
uentē Nā ꝓpter peccata/ hoīes di/
cuntur/ nō populus dei· In ſignū
cuius/ dominus dixit moyſi Pecca
uit populus tuus/ receſſerunt cito
de via quam oſtēdiſti eis Exodi
xxxij° Ecce ꝙ dominus nō digna
batur vocare populū ſuū/ ꝓpter pec
cata eoꝝ/ ſed propt̄ penitentiā hō
recipitur ī grāz/ ꝫ adoptat̄ ī filiū:
ſicut ille filius prodigus/ qui nō re
putabat ſe dignū vocari filiū pr̄is
ſui Propter penitētiā/ tn̄ a pr̄e ap/
pellatꝰ fuit filiꝰ· ut pꝫ lu. xv° Itē
qui a peccato ſe cuſtodit filius dei
appellatur. Vn̄ 2ª ad chor. vi° dr̄
Immundū ne tetigeritꝭ/ et ego re/
cipiā vos/ et ero vob̄ in pr̄ez/ et vos
eritis michi in filios et filias/ Ille
dicitur īmūdū tāgere/ qui peccatū
admittit/ et per ipſū maculat̄ Qui
enim tāgit picē. i. peccatū p cōſen/
ſum/ inquinabitur ab ea ut dr̄ ecā
xiij° Iſti ḡ qui ſic pccm̄ odiūt/ me
rētur tanꝙ boni et mūdi filij here/
ditatē dei pcipere Vn̄ pē dr̄. Nouit
dn̄s dies īmaculatoꝝ/ ꝫ hereditas
eoꝝ in eternū erit./ Dicūtur autē
īmaculati/ tam q̄ nullas maculas
habuer̄t/ ꝙ̄ qui a maculis purga/
ti ſunt./ Itē de huiuſmodi dicit pē
Dediſti hereditatē timentibus no
men tuū dn̄e Et bn̄ dicit̄ timenti
bus/ qꝛ timor dn̄i odit malū ut dr̄
ꝓu. viij° Expellit em̄ peccatū com
miſſū Iuxta illud ecā. i°. Timor
dn̄i expellit pccm̄ Itē timor domini
ꝯſeruat a pccō nōdū cōmiſſo Ideo
voce dominica dicit̄ Ie̊r. xxxij° Ti
morem meum dabo in corda eoꝝ ut
nō recedant a me ſcilicet p peccata
¶ 2m̄ quo quis efficitur filiꝰ ac
heres dei/ eſt ſincera fides Vult em̄
deus ꝙ ſicut ipſe nobis eſt fidelis
pr̄/ ſic et ſimus fideles filij/ qd non
fit ſine fide Qui enim fidem nega/
uit/ eſt infideli deterior/ ut habet̄
pª ad thy̆m̄ v° Per fidē igit̄/ effi/
cit̄ qs filius dei/ iuxta illd Io. p°.
Dedit eis poteſtatē filios dei fie/
ri/ hijs qui credūt in nomine eius.
Cui conſonat illud ad galath iij°
Omnes filij dei eſtis/ p fidem que
eſt ī xpriſto ihēſu/ Iſti ergo fideles
filij hereditabūt regnum celorum.
Vn̄ Io. ij° Nonne deus elegit pau
peres in hoc mundo/ diuites autem
in fide/ et heredes regni/ qd deus re/
promiſit diligētibꝰ ſe Et ad heb̊.
vi° dicitur Fide ꝫ patientia heredi
tabunt promiſſiones Itē xi°· Sā
per fidem vicerunt regna/ operati
ſunt iuſticiam/ adepti ſunt repro/
miſſiones. i. hereditatem repromiſ
ſam Et pſå. lvij° dicitur· Qui fi/
duciā habꝫ mei/ hereditabit t̄rā/ et
poſſidebit mōtem ſanctum meum.
Sine fide quippe nemo habet fidu
ciam dei· ¶ Tercium quo quis ef/
ficit̄ filius dei/ eſt vera māſuetudo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

que pacem conſeruat intus et fo/
ris/ que nulli malum infert/ et ma/
la ab alijs illata patient ſuſtinet.
tales ſunt pacifici/ de quibus Mt
v° dicit Beati pacifici/ qm filij di
vocabūt. Iō ad phi. 2° dicit Sitis
ſn q̄rela/ et ſimplices filij dei. Iſta
mãſuetudo maxime probat ĩ ad/
uerſitatibus/ ꝫ ideo patiẽtes in tri
bulationibus et flagellis dei/ filij
dei vocabūtur/ ut dictum eſt in ſer/
mone p̄cedenti. Iſti ergo manſueti
filij/ hereditabunt regnum celorū.
iuxta illud p̄s. Manſueti autem
hereditabunt terram/ non iſtam
terram quam nos calcamus que
eſt terra morientium/ ſed illam ce/
leſtem de qua dicit p̄s Credo videre
bona dñi ĩ t̄ra viuẽtiū./ De h̄ eciã
dr̄ ia petri. iij° Nō reddẽtes malū ꝓ
malo/ nec maledictū ꝓ maledicto.
ſꝫ ecōtrio bñdicẽtes/ qꝛ in h̄ vocati
eſtis ut bñdictione hẽditatē poſſide
atis Iō et eccĩ. xxiij° dr̄ In oĩbꝰ re
q̄em q̄ſiui ſcꝫ p mãſuetudinẽ ꝫ ĩ he
reditate dñi morabor ¶ Quartū q̄
q̄s efficit filꝰ dei/ eſt ſincera dilec/
tio dei/ et proximi/ intus in corde ra
dicata/ et foris p effectum oſtenſa
¶ Primo ergo dilectio dei oſtenſa p
opera caritatis/ facit eſſe filium di
Qui enim bene operatur propter
deum oſtendit ſe diligere deum/ et
eſſe filium eius Iō eccĩ. 4° dicitur
Eris ſicut filꝰ altiſſimi obediens/
id eſt voluntatem dei ex dilectione
faciens Et prima Io 2°/ dicitur
Omnis qui fac iuſticiam id ē qui
operatur iuſte/ ex ipſo/ ſcilicet deo
natus eſt Et ad roma viij° dicit

Quicunqꝫ ſpiritu dei aguntur hij
filij dei ſunt. Iſti filij/ hereditabunt
regnum celorum Unde yſaye. lij°
dicitur quaſi demōſtrando regnum
celorum dicitur/ hec eſt hereditas
ſeruorum dei/ id ē deo ex dilectione
ſeruientium Et ad colocen̄ iij° di/
citur Quodcunqꝫ facitis/ et animo
facite/ ſicut domino et non ſicut ho
minibus ſeruientes/ ſcientes ꝙ a
domino recipietis hereditatem re/
tributionis. Et p̄s Expecta domi
num et cuſtodi viã eius ſcilicꝫ per
opera dilectionis/ et exaltabit te.
ut hereditate capias terram/ Item
dico/ ꝙ dilectio ꝓximi/ per opera ca
ritatis exhibita/ facit eſſe filiū di
Un̄ lu. vi° dicit Eſtote miſericor/
des .ſ. p opera miſericordie/ ſicut et
pater veſter miſericors ē/ videlicet
ut vos ſitis cōformes patri veſtro
ſicut boni filij Et eccĩ iiij° dicit Eſ
tote pupillis miſericors ut pater.
et eris tu velud altiſſimi filꝰ. Iſti
hẽditabūt regnū dei Nã yſa. lviij°
dr̄ Frãge eſuriẽti panē tuū et ege/
nos etc̄/ Sequit poſt. Suſtollã te
ſup altitudinē t̄re/ et cibabo te hẽdi
tate iacob pr̄is tui Iō ĩ iudicio ex
tremo dñs/ dicꝫ oĩbꝰ ſuis/ q̄ miãꝫ
exhibuerīt ꝓxīs ſuis Veĩte bñdic
ti pr̄is mei/ poſſidete paratū vob̄ rg
nū ab origĩe mūdi ut dr̄ Mt xxv°
¶ Ex p̄dc̄is tn̄ pꝫ/ quō poſſꝫ hō fieri
filꝰ ꝫ heres dei Et ideo filꝰ dei ĩ
hūc mūdū veĩēs/ ꝫ factꝰ filꝰ hoĩs/
ut nos filios di efficẽt/ ſꝫ dcã q̄tuor
efficacit docuit. Docuit enim/ odi
re peccata/ firmiter credere/ man/
ſuetudinem ſeruare/ deumqꝫ ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

proximū diligere/ quatinus ſic ce/
leſtem hereditatem obtinere poſſi
mus Nec ſolū docuit hec predicta.
ſed quod amplius fuit eciam agē/
do et patiendo meruit/non ſibi/ſed
nobis hereditatem regni celeſtis
¶ Et ideo quod de noſtris meritē nō
preſumimus/hoc ꝑ meritum xpriſ
ti/conſequi ſperamus· ¶ Exemplū
¶ De hoc nobis ſatis conſolatorie
ſcribitur inlegenda beati bernardi
Qꝛ cum vir dei grauiter infirma/
tus/extremum ſpiritum iam trahe
re videretur/in exceſſu mente ſue.
ante tribunal viſus eſt preſenta
ri· Affuit autem et ſathan ex ad
uerſo/improbis eum accuſationi/
bus pulſās· Ubi vero ille omnia
pſecutus fuerat/et viro dei pro ſua
parte dicendum/nichil territus aut
turbatus ait· Fateoꝛ/non ſum dig
nus ego/nec proprijs meritis poſ/
ſum obtinere regnum celorum.
Ceterum dnplici iure obtinet illud
dn̄s meus/hereditate ſcilʒ pr̄is/ et
merito paſſiōis· Altero ipē ɔtētus/
alterū michi donat Ex cuiꝰ dono.
iure michi illud vēdicās nō cōfū/
dar/ In h̄ vbo cōfuſꝰ inimicus/ille
cōuētus ſolutus ē/et vir dei in ſe
reuerſus eſt/ Nos igitꝛ .ꝑ hac grā
filiali et hēditate celeſti/ feruēt et
vigilāt laboremꝰ/ ut nos exules
et ī exilio gemiti/mereamꝛ īṫre illā
celeſtē hēditatē/de q̄ filij quodam
regni et in regno creati .ſ.maligni
ſpūs eiecti ceciderūt/ Intremꝰ illā
gloriā īamiſſibilit poſſidēdā/ quā
ipi ſpūs amiſert nūq̄ recupādā.
Tēdamꝰ ad illā btītudinē ꝑ grāꝫ.
quā ipi ſpūs ꝑdiderūt ꝑ maliciam
Et q̄uis odio imᵒq nos odiunt/ et
ſecū ī dāpnatione ēhē conēt/tn̄ cō
ſiſi de adiutorio dī n̄ timeamꝰ eos.
qꝛ eorū ꝑtinax malicia/ et ꝑm crax
aſtucia nitit quantū p̄t/ne ad illā
hereditatē celeſtē ꝑtingamꝰ· ¶ Un̄
notādū ē/ꝙ maligni ſpūs tbꝰ ma/
lis motiuis mouēt/ad obſiſtendū
ſaluti nr̄e· ¶ Primū ē/ut deo ī ſua cre
atura quā ſibi ſilēʒ ipē cōdidit cō/
tumeliā faciant/ut ſi q̄s ꝑmaginē
regis macularet/ regi faceret iniu
riam Sic dyabolus quod deo face
re non poteſt/ homini ad ymaginē
dei facto facere conatur · ¶ Secūdū
eſt/quia videt nos ad hoc factos et
vocatos/ut hereditatem quam ip/
ſe perdidit/poſſideamus/ideo ſtimu
latus inuidia laborat quātum po/
teſt ut nos impediat· Vellet enim
ꝙ nullꝰ hoc poſſideret quod ipſe ꝑ
didit· ¶ Terciū eſt/ut maliciam ſu/
am effectualiter oſtēdat/ipſe nāʒ
tam plenus eſt veneno malicie/ꝙ
eciam gaudet et gloriatur de hoc ꝙ
malum faciat· ¶ Exemplum/
¶ De hoc ſcribit ceſarius in dya/
logo. Erat quidam demoniacus
horribiliter a demone vexatus/per
cuius os dyabolus/ad interro/
gata reſpondebat· Unde a quo/
dam de circunſtantibus dictū fuit
ei Dic dyabole/ſi poſſes ad glori/
am in qua fuiſti redire/ quid vel/
les propter hoc ſuſtinere Reſpon
dit ille· Mallem cum vna anima
a me decepta deſcendere ad infer/
nū/q̄ redirē in celū Miratibꝰ aūt
alijs de hoc verbo Dixit dyabolus

Quid miramini/ tanta eſt malicia
mea/ et tam obſtinatus ſum ꝙ non
poſſum velle aliquid boni/ Adhere-
amus ergo domino nr̄o iheſu xpiſ
to/ et veſtigia eius ſequamur/ qua-
tinus filij eius per gratiam in pre
ſenti et per hereditatē glorie in fu-
turo effici mereamur Preſtāte eo
dem domino et ſaluatore noſtro qui
cum patre et ſpiritu ſancto regnat
per infinita ſecula ſeculorū Amen.

Sermo nonus/

Poſt ꝙ̄ in ſermonibus
precedentibꝫ aliqualiť
declaratum eſt/ quibus
modis deus poteſt dici
pater noſter et quibus effectibus
et indicijs ſuā paťnitatē nobis ex
hibeat/ ꝙ eciā generalē hʒ reſpec
tum ad oēs pſonas in diuinitate:
Nūc videndum eſt/ quō filius dei
ſpecialiť dicatur noſter/ Habet em̄
ſpecialem noſtreitatē/ ut ita loq̄r.
quā nec pať nec ſpūs ſanctus ha-
bet ad nos/ tali mō ſicut filius. In
cuius ſignū pē tāgens ťinitatē p-
ſonalem/ et vnitatē ſubſtātialē in
diuinis/ dicit. Bn̄dicat nos deus de
noſter benedicat nos deꝰ/ Ubi ter
dicit deus quia deus pater/ deus fi
lius/ deus ſpiritus ſanctus/ Et q̄a
non tres dij ſed vnus deus. Ideo
ſubdit in ſingulari. et metuant
eum ſcilicet vnum deum omnes fi-
nes terre! Ecce vbi deſignat prē̄ʒ
aut ſpm̄ ſanctum/ dicit deꝰ ſine ad
ditamento Sʒ vbi deſignat filiū.
dicit deus noſter/ Notādū ē ergo/ ꝙ
filius dei ꝓpe dicitur eſſe noſter. q̄
tuor modis/ quibꝫ nec pater/ nec
ſpiritus ſcūs/ ꝓpe noſter poteſt di
ci Dicitur em̄ fr̄ nr̄ dulciſſimus/.
per realem incarnationem. doctor
noſter fideliſſimꝰ/ p exemplarē cō
uerſationem. Redemptor noſter
fortiſſimus/ p corporalem paſſio-
nem Et iudex noſter equiſſimus:
per finalem retributionē Primo
igiť dico/ ꝙ filiꝰ dei/ eſt fr̄ nr̄. p re-
alem īcarnationē! q꜊ naturā nrāʒ
in aīa et corpore realiť ⁊ veraciter
aſſūpſit. ſic ꝙ de eo dicē poſſumus
illud gen̄. xxxvijº Caro et et fr̄ nr̄
Jō ad heb. ijº dicitur Nō ꝯfūdiť.
frēs eos vocare/ dicēs Narrabo no
mē tuū frībꝫ meis/ Et pꝰ reſurrecti
onem dn̄s apparēs mulieribꝫ dix-
it eis Ite nunciate fratribꝫ meis
ut eant in galileā/ ibi me videbūt
ut diciť math. vltimo/ Voluit aūt
filius dei nrām naturā aſſumere
et fr̄ nr̄ fieri ťplici de cauſa. Pri-
mo. ſ. ut ſuā ineffabilē mīāʒ oſtē-
deret/ quia deſcendit ad miſeros et
afflictos/ qui nullam ſpem habe-
bant et quibus ipſe non erat obli-
gatus. Deſcēdit inq̄/ non ſolum
ut miſericorditer ſubueniret ſed
eciā afflictis ſe cōformabat/ et eoꝝ
naturā aſſumpſit Et quia hoc ſo-
lū ꝓceſſit de fōte miſericordie dīne/
et ipſam miſericordiam dei pleniſ-
ſime demonſtrauit Ideo pſalmiſta
preuidens in ſpiritu incarnationē
domini/ eam petijt dicens Oſten-
de nobis domine miſericordiam tu
am et ſalutare tuum da nob. Et
zacharias/ pať Johānis baptiſte

dixit Per uiſcera miſericordie dei
nrī/ in quibus uiſitauit nos oriēs
ex alto Lu. pº. Vn̄ ad tytū iijº h̄n
dicit apoſtolus Nō ex opibus iuſti
cie que fecimus nos/ ſꝫ ſᵐ miſeri/
cordiam ſuā ſaluos nos fecit. 2º
ut ratione fraterne ꝓpinquitatis
nrāz cauſam iuſte aſſumeret/ noſ
ꝑ q̄ntū ex parte ſui fuit/ iuſte ſal/
uaret. Nam p nrām humanitatē.
qua frater noſter factꝰ fuit/ iuſte
ſatiſfecit/ prī celeſti pro toto genē
humano/ placans ⁊ pacificans eū
iuſte uicit dyabolū/ cōfundens eū/ ⁊
iuſte redemit hominē/ liberum faci
ens eum Iſtud petierat pē dicens
Exurge et intende iudicio meo deꝰ
meus Bene ergo intendit iudicio
noſtro/ qn̄ cauſam noſtram aſſūp
ſit. 3º ut genus humanū antea
deſpectū exaltaret/ et glorioſū face
ret in ſua pſona Sicut enī genus
humanū deiectū/ et contemptibile
fuit factū/ in pmis parentibus/ ꝓp
ter pccā ipſoꝝ/ ſic erectū et nobile
factum eſt/ in filio dei/ hoc in perſo
nam ſui aſſumēte Quapropꝫ/ an/
geli an̄ incarnationē dm̄/ patieban
tur homines corā ſe ꝓſterni/ et ſe
quodammō adorari ut patet de io/
ſue et loth Nec eos ꝓhibuerūt ut
ſcribitur ioſue quīto et gen̄. xixº.
Sed poſt īcarnatōnē dm̄ Iohānes
euāgeliſta volens ſe ꝓſternere co
rā angelo prohibitus fuit ab eo.
dicente ſibi Vide ne feceris. cōſer/
uus enim tuus ſū/ et fratrū tuorū
et c̄. Vt dr̄ apo. xixº et xxijº Vn̄ gre
gorius in omeꝰ dicit Quid ē ꝙ an̄
redēptoris aduētū/ angeli adorāt

ab hominibus/ et tacēt/ poſtmodū
vero adorari refugiūt: niſi ꝙ natu
rā nrām quā prius deſpexerāt. poſt/
ꝙ hanc ſuper ſe aſſumptam cōſpi
ciūt/ ſubſtratā ſibi uidere ptimeſ/
cunt Nec iam ſub ſe velud infirmā
contēpnere auſi ſūt/ quā ſup ſe in
rege celi venerātur. Nec dedignāt
habere hominem ſociū/ qui ſup ſe
adorāt hominē deum Hec gregoriꝰ
Poteſt ergo nunc homo gloriari
verbis apl̄i/ ꝙ filius dei nuſꝗ an/
gelos apphendit/ ſꝫ ſemen abrahe
ut dicitur ad hebꝛ. ijº Hanc aūt glo
rioſam fraternitatē filij dei ad nos.
conabant quidam heretici corrūpere.
aſſerētes filiū dei non aſſūpſiſſe
naturā nobis conformē. Quorum
aliq ut fotinꝰ therītus ebiō ⁊ pau
lus ſamoſitanus/ dixerūt/ xpiſtū
fuiſſe purū hominem/ nec filiū dei
aſſumpſiſſe humanā naturā Alij
ut manichei dixerūt xp̄m non ha/
buiſſe verū corpus/ ſꝫ fantaſticum
Alij ut valentinus ⁊ ſui ſequaces/
dixerūt/ xp̄m non habuiſſe corpꝰ
terreſtre ſꝫ celeſte/ et ipſum nichil
de btā maria ſūpſiſſe/ ſꝫ p eam q̄ſi
per fiſtulam tranſiſſe Alij dixerūt.
aliquid verbi ī carnē trāſmutatū/
nec illā carnē fuiſſe aſſumptā ex
corpore virgineo ut appollinaris
Alij dixerūt ut arriani/ xpm/ animā
non habuiſſe/ ſꝫ verbū habuiſſe lo
co anime Alij dixerūt/ xpiſtum ha
buiſſe animam et non mentē/ uel
ītellectū ſꝫ locū mētē/ uꝫ ītellectus
vbū ſuppleſſe Has īpietates/ dya
bolica inſtigatōe cōceptas/ et enor/
mitas/ dudum eccleſia catholica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

dampnauit. De quibus amplius
dicere/ eſſet nimis extra ꝑncipale
ꝓpoſitū diſgredi Iſtā frnam cōfor
mitatē xpriſtus frequēt poſt aſcē
ſionē ſuam/ multis ſanctis ⁊ deuo
tis pſoīs uiſibilit oſtendit · Exm
· Legitur em̄ in legēda ſancte ka
therine de ſenis/ Ꝙ ſaluator nr̄ cū
ea loqbat/ ita familiarit/ ſic amí
cus cū aliq ſibi domeſticiſſimo/ in
tantū ut frequēter p camerulā ſi/
mul ambulātes dicebāt/ pſalmos
altnatim p verſus/ ſicut ſolēt duo
clerici ſuas horas legere Ecce ꝙ
filius dei oſtendit ſe ꝑdicte vgini.
et ſecū familiariter habuit ut ami
cus aut frat · Legitur eciam ꝙ
interdū ſe xpūs oſtendit in ſpecie
humana ſatis deſpecta/ uel abiec/
ta. ſ. in ſpecie hominis leproſi/ ac ſi
vellet p h ſignare/ ꝙ nullā vilita
tē humane natue reſpueret/ i ſe oſ
tēdere/ eo ꝙ ōiū hominū/ quantū/
cūqȝ infirmoꝝ aut deſpectoꝝ/ frater
eſſꝫ effectus · Exm · De hoc gre
gorius ī omel narrat dicens Ꝙ
quidam mōchus martirius noīe.
leproſū īuenit iacētē ī via/ elephā
tino morbo p mēbra fedatum Quē
ut ad hoſpiciū duceret Pallio con
ſtrictū/ ſup humeros leuauit ⁊ por
tauit/ ſ cū foribus monaſterij ap
propinquaret/ ille q leproſus eſſe
putabat/ de collo eius exiliēs/ et in
ea ſpē apparēs/ q redēptor noſter re
cognoſci ſolꝫ ab hoīb/ ad celū mar
tirio aſpiciēte rediit/ eiqȝ aſcendēs
dixit Martiri/ tu me nō erubuiſti
ſup terram/ ego te nō erubeſcā ſu/
per celos Narrabat autē idē marti
rius ꝙ cū eū portaſſet/ pondus eius
minime ſenſiſſet · Exm · Simi/
liter ſcribit ceſarius i dyalogo Ꝙ
tpe quo hereſis albigenſiū pullu/
lare cepit/ erat qdam epiſcopus ī
frācia/ etate iuuenis ſ magne uir
tutis Hic tāte fuit hūilitatꝭ ⁊ mi/
ſericordie/ ꝙ nullū leproſū abſqȝ
largitōne elemoſine ꝑteriret Con
ſueut em̄ proprijs maībus eis ele
moſinā dare/ et eoꝝ manus oſcula
ri. Quadam die cū p viā publicā
equitaret/ uidit iuxta viā leproſū
quēdam horridū aſpectu/ et ita lep
corroſū/ ꝙ vix poterat videri ſine
cruciatu/ petijt autē rauciſſima vo
ce ut ſui miſereret. Quē epiſcopus
ut uidit/ de equo deſcēdit/ et elemo
ſinā obtulit. Sed leproſus dixit
nūmos ſibi nō eſſe neceſſarios/ ſ
hoc velle/ ut putredinē. ſ. caruncu/
lam de naribus ꝑdētē abſtergeret
Quā cū epūs manu tāgeret ut ab
ſtergeret/ leproſus clamauit/ dicēs
ceſſa/ ceſſa Aſpitatē digitoꝝ tuoꝝ
tollerare nō valeo Et cum adhibe/
ret ptē camiſie ſue de panno ſatis
ſubtili/ ſimiliter ꝓhibitus eſt. Et
epūs Vn̄ vis inquit ut abſtergat
Nil aliud admittā/ ꝙ lictionē ligue
Adqd vbū natura pōtificis exhor
ruit/ et cū luctaret natura cōt gra
tiā/ tādē grā vicit naturā/ et epūs
appoſuit linguā ſuam ut lingeret.
Mira res Mox de naribus eius q
leproſus videbatur/ gēma ſpecioſiſ
ſima cecidit ī os epiſcopi. Et ſtatī
q ī forma leproſi ſe oſtēderat/ gloſe
trāſformatus celos aſcendit/ ꝑmit/
tēs epō/ ꝙ glie ſue pticeps eē deret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

in regno celorū ¶Scdo pncipalit
dico/ q filius dei est īformator seu
doctor noster/ et hoc per suam exē/
plare cōuersationē/ quā duxit in
hoc mundo. Tota namq vita sua/
nobis ꝓponitur tāq exemplar uir
tutū/ tāq speculū salutē/ ⁊ tāq lib
vite. Ideo discipulꝭ suis dixit. Vos
vocatis me magister et dñe/ et bñ
dicitis Sū etem Vñ multis ānis
cū hominibus cōuersatus fuit/ nō
ut eos redimeret/ qꝛ h fecit in fine
vite/ ꝫ ut viā salutis preeūdo do/
ceret. Nec solū verbis ꝫ qđ multo
efficacius esse solz/ docuit bonis ⁊
ſanctis operibus Ipse namq cepꝫ
facere et docere Act.pᵒ. Et merito
cum sit ſapientia dei increata/ et ve
nerit in hunc mundum tenebrosū/
congruū fuit ut radios ſapientie
diffunderet/ et mūdi tenebras ef
fugaret Qđ psalmista videtꝫ petisse
se dicens Deus meus illūia tene/
bras meas ¶Sunt autē tria/ in
quibus vera ſapientia humana cō
ſistit/ q bnardꝰ tāgit dicens Inue
nisti plane ſapientiam/ si p̄oris vi
te pccā defleas. si huius seculi deside
ria puipendas. si etnā beatitudinē
toto desiderio cōcupiscas Ex qbus
colligitur/ q vera ſapientia cōsistꝫ
in emendatione pccoꝝ/ ī contēptu
mundi et ī desiderio celestis glorie
Et hec tria docuit magister ⁊ doc/
tor ihesus xpūs exemplo et verbo.
¶ Primo dico q xpūs docuit emē
dationem pccoꝝ exemplo Per hoc
q ipse qui peccata nō habuit/ emē
dam fecit pro peccatis nostris. Et
eciam p hoc q pccores penitentes

recepit/ et pharizeos de hoc mur/
murantes reprehendit/ ut patz lu.
xvᵒ Itē docuit emēdationē pccoꝝ
verbo/ dicens Penitentiā agite ap
propīquabit enī regnū celorū Mꝫ
iiiᵒ Et si pniāz non egeritis/ omes
pibitis Lu.xiiiᵒ Et gaudiū est an
gelis dei super vno peccatore peni/
tentiam agente Luce xvᵒ Tenea
mus igitur hanc doctrinā doctoris
nostri et peniteamus/ quatinꝰ ani
ma vulnerata sanetur. deus offē
sus placetur/ et debitū maximū fa
cilis psoluatꝫ. ¶Scdo dico/ q ma/
gister docuit cōtēptum mundi/ exē
plo. et vᵒ. Exemplo/ qꝛ nec diuiti/
as/ nec delicias/ nec dignitates/ nec
honores/ aut laudem seu gloriam
hominum quesiuit/ sed ōnia cōtēp
sit et contēpnenda mrāuꝫ Vñ dixꝫ
pplato Regnū meū non est de hoc
mundo Io.xviiiᵒ Itē verbo docuit
cōtēptū mūdi/ qñ dixit Beati pau
peres spū/ qm̄ ipoꝝ est regnū celoꝝ
Mathei vᵒ Item quādo diuiti ado
lescēti dixit Si vis pfcūs esse Va
de ⁊ vēde oīa q habes ⁊ da paupiꝫ
et habebis thezaurū ī celo/ et veni
sequere me Mꝫ xixᵒ. Igitur nos
hunc mundum cū suis pōpis ɔtēp
namus/ qꝛ plenus est falso colore
ut decipiat/ laqueis ut capiat/ et spi
nis ut pungat. ¶Tercio dico/ q
magister nr̄ docuit desideriū etnoꝝ
exemplo et verbo Exēplo qꝛ descē
dit de celo ut ostenderet/ nos ad ce
lū debere ascendere/ naturam nos/
tram assumpsit/ ut nos diuinitati
sue participes efficeret/ et tādē ī nrā
substātia celos ascēdit/ ut onderet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

quo tendere debeamus. Item verbo
docuit deſiderium eternorum dicens.
Gaudete et exultate / q̃a merces
vr̃a copioſa eſt in celis. Mt. v°
Et nolite timere puſill9 grex / q̃z
cõplacuit pr̃i dare vobis regnũ. lu.
xii° Nos igitur teneam9 hanc doc
toris nr̃i doctrinã ut ad regnum ce
lorũ diu deſideratũ tãdẽ puenire me
reamur Vbi erit plenitudo ſciẽtie
quo ad vim rationalẽ. Plenitudo
õnis boni / quo ad vim cõcupiſcibi/
lem / et plenitudo pacis p carẽtiam
omnis mali / quo ad vim iraſcibilẽ
Hec igitur ſũt tria / in quibꝫ ſcḋm B/
nardũ ꝯſiſtit ſapientia pñtis tpis.
que eciam doctor noſter docuit exẽ
plo / et verbo. Et hec tria ſub alijs
tamen verbis tangit. ſeneca libro
de quatuor uirtutibus dicens. Si
prudens eſt anim9 tuus / pñtia or/
dina / quo ad ꝫm predictorũ / futura
prouide / quo ad t̃ciũ Et p̃terita re
cordare / quo ad p̃mũ Sic igit̃ fili/
us dei / eſt xp̃s magiſter nr̃ / qui nõ
ſolũ verbo ſꝫ et uita docuit. Ideo ba
ruch iii° de ip̃o dicit̃ Poſt hec ĩ ter/
ris viſus eſt ⁊ cũ hominibus con/
uerſatus eſt Sequitur. Hic adin/
uenit õnem viam ſcieutie De quo
dicitur yſa̾e xxxiii°. Domin9 le/
gifer noſter id ẽ doctor legis noue
ipſe veniet Nos igitur diligent̃ at
tẽdam9 doctrinas tã fidel̃ doctoris
noſtri / non ſolum ut ſciamus / ſꝫ ut
ſcḋm eas operemur In ſig̃ᵐ cui9 ea
q̃ ip̃e v̄bo docuit / eciã ope demõſtra
uit Ac ſi ſua conuerſatione nobis
diceret Diſcite a me non ſolum ut
ſciatis ſed ut ſcḋm ſcientiam bene o/
peremini. Sed heu multi pcipiunt
ſciãꝫ p magnos labores / ⁊ ſiũt doc
ti / ſcire et acute intelligere / ſed ſuã
ſcientiam ad mala opa intorquẽt.
non tenentes neqꝫ imitãtes uitã.
ſꝫ nuda verba ſui doctoris. Tales
ſũt / qui ex ſcientia intumeſcunt / et
inflantur / deum offendũt / ad vicia
frena laxant / quibus ipſa ſcientia
quã pcepert / in teſtimoniũ contra
eos et in maiorem dampnationem
ipſorũ veniet. Exᵐ. De quorũ
numero fuit magiſter ſymõ de tor
naco de quo dicitur ĩ libro de apibꝫ
Qui pariſius regebat in theologia /
et erat excellens ſuo tpe in ſciẽtia
ſed ſupra modum incõtinens et ſu
perbus. Hic cũ ſup alios doctores
multos haberet auditores / et in
ſcolis coram omnibus / de humili/
tate altiſſime doctrine xpriſti / q̃ſ/
tionem diſputatione p̃hita t̃mĩa/
ret / in fine tandem datus ĩ r̃probũ
ſenſũ / in execrãda cõtra xpriſtum
blaſphemie verba prorupit. Tres
ſũt ĩquit / qui mundum ſectis ſuis
et dogmatibus ſubiugarũt Moy/
ſes Ihus Machometus. Moy/
ſes p̃° iudaicum populum infatua
uit. Scḋo ihesus a ſuo nomine
xpriſtianos. Tercio gentilẽ po/
pulũ machometus Nec mora / euer
ſis oculis / pro humana voce mu/
gitũ emiſit / et epylentia ſtatim eli
ſus in t̃rã t̃cio vindictam accepit.
Plaga ergo ĩſanabili pcuſſit eũ
õmipotẽs / et õmi ſcientia uſqꝫ ad p̃ᵃ
lr̃arũ elementa p̃uauit. Et graui
quidem in anima cũ hac plaga p/
cuſſus eſt / cũ uſqꝫ in diẽ mortis ſue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

quaſi mutus/ cõparatus eſt iumẽ
tis inſipientibus/ et in luxurie fe/
ditate permanſit Et uide ſumme
ãmirationis miraculum Alepdem
fornicariam concubinam ſuam no
minare poterat/ et ſciebat/ Boetium
vero de trinitate iuxta eũ pro ſpec/
taculo poſitum/ quem olim cor dete
nus ſciebat Poſt inditam plagam
nec nominare nouerat nec valebat
¶ Aſſit ergo timor dñi cũ humilita/
te/ ne quis de donis dei/ et ſpecialiꝰ
de ſcientia ſua intumeſcat/ et cõtra
doctorem ſuum quaſi contumax
diſcipulus erigatur. Sed potius/
cum humili gratiarum actione do
na dei ad deum referat/ quatinꝰ dig
nus acceptis/ potiora recipere me/
reatur/ ab ipſo/ a quo cuncta bona
procedunt qui eſt benedictus in
ſecula. A M E N

Sermo decimus

Viſis duobus modis/ q̃/
bus filius dei pre cete/
ris perſonis diuinis/ di
citꝰ proprie noſter. Vi/
dendũ eſt nũc/ de aliis duobꝫ moĩs
Eſt igitꝰ filius dei tcio modo/ nr̃. ſ.
tãq̃ redemptor noſter fortiſſimus/
et hoc per corporalem paſſionem.
Vñ licet a p̃ncipio vite ſue pugna
re ceperit/ et per totã vitam pugna
uerit/ tamẽ in fine p paſſionem et
mortem/ victoriam obtinuit/ homi
nemq̃ꝫ redemit. Filius enim dei vei/
ens in hunc mundum/ inuenit dya
bolũ dominantem/ in eo qui etiam
princeps mũdi dicebatur. Nam ho

mini tyrannice dominabatur/ quẽ
fraudulenter vicerat et ſubiuga/
uerat. Idcirco filius dei aſſumens
naturã noſtram/ aſſumpſit/ et cau
ſam noſtram/ et intrans hunc mũ
dum contra p̃dictum tyrannũ pug
nam ſuſcepit. Per totã enim vitã
ſuam pugnabat contra dyabolum/
ipſũ tam ab animabus q̃ a corpo/
ribus expellendo/ Fraudes eius fu
giendo/ ac homines a viciis ad vir
tutes trahendo. Vñ iª Jo. iiiᵒ dr̃ In h
apparuit filiꝰ dei/ ut diſſoluat opa
dyaboli. Perfecte tamen vicit dya
bolũ in ſua paſſione/ qñ tanq̃ pu/
gil fortiſſimus et potens in prelio
gloſe de ipõ triũphauꝰ Ideo pẽ bñ
p̃dixerat Quis ẽ iſte rex glẽ/ dñs
fortꝭ et potens dñs potens in p̃lio
¶ Oſtendit aũt filius dei triplicem
fortitudinem contra dyabolũ/ me/
diãte ſua paſſioẽ. ¶ Prima fuit q̃
illũ fortiſſimũ tyrãnũ de quo dicitꝰ
Job xliᵒ Nõ ẽ ptãs ſup trã/ q̃ cõpa
retꝰ ei/ vicit et proſtrauit/ nõ ĩ ſua
maieſtate/ ſꝫ in nrã fragilitate cũ
ipõ pgrediens. Nõ em̃ xpũs cõtra
dyabolũ pugnãdo/ utebatꝰ ſua potẽ
tia diuina/ qua ipm̃ in momẽto ad
nichilũ. rdigiſſꝫ/ ã in ĩfernũ deieciſ
ſet/ Sꝫ armatꝰ fuit nrã fragili na
tura/ et illã obiecit dyabolo/ et p il/
lam nõ tã agendo q̃ patiendo dya
bolũ proſtrauit. ¶ Scda fortitudo
xpriſti gꝰ dyabolũ fuit/ qꝛ domum
eius ſeu carcerem confregit/ et om
nes captiuos eduxit/ predamq̃ꝫ no
bilem/ quam dyabolus magnis la
boribus collegerat/ ſecũ tulit. Vñ
cõtigit illd̃ lu. xiᵒ Cũ fortꝭ armatꝰ

cuſtodit atrũ ſuum/ĩ pace ſunt om
nia que poſſidet Si aũt fortior illo
ſupueniẽs vicerit eũ/ vniuerſa ar
ma eius aufert/in quibus confide
bat/et ſpolia eiꝰ diſtribuet ¶ Ter
cia fortitudo xp̄i contra dyabolum
fuit et eſt/ ꝙ armis et ſignis paſſi
onis tantã vim contulit/ut hoĩes
per eã dyabolũ vincant. Quia eñ
xpriſtus in cruce pro nob̄ paſſus
et mortuus fuit/et tradidit corpꝰ
⁊ ſanguinẽ ſuũ pro nobis redimẽ
dis Ideo habemus ſignũ crucis in
memoriã paſſionis et mortis xp̄i.
ac precioſũ ſacramentũ corꝑis et
ſanguinis eius/ q̄bus cõfortati et
armati dyabolũ ſupamꝰ et a nob̄
fugamus In illa vero pugna qua
xpriſtus dyabolum ſuperauit/ipſe
confregit brachia eius/ quibꝫ tyrã
nidem exercuerat iuxta illud pſ.
Brachia pccõrũ conterentur Vñ
brachiũ dñi de quo yſayas dicit. Ec
ce dñs deus in fortitudine veniet/⁊
brachiũ eiꝰ dñabitur yſa. xxxiiiᵒ
et pſ. Saluauit ſibi dextera eius
et brachiũ ſanctũ eius Illud ergo
brachiũ cõtriuit/et confregit bra/
chia dyaboli ꝓ parte/ſꝫ nõ ex toto
¶ Pro quo notandũ eſt ꝙ dyabo/
lus habet duo brachia Primũ eſt.
quo ĩpellit et trahit hoĩes ad pccã
Et iſtud brachiũ dñabatur ante
aduentũ domini/ ꝙ fere totum mũ
dum exceptis paucis electis traxit
in vinculis ſuis/ſed illd eſt contri
tum pro parte et debilitatũ/ q̄a nõ
pmittitur tãtũ trahere ad malum
quantum deſiderat Vñ ambroſius
Debilis eſt hoſtis/qui non vincit
niſi volentẽ. Noluit autẽ dominus
illud brachium totaliter confrin/
gere/ut haberemꝰ pugnã/⁊ p pug
nã obtiñremꝰ victoriã/ et pꝰ victo
riam reciperemus coronam Aliud
brachiũ dyaboli eſt: quo impellit ⁊
trahit ad infernum Iſtud brachi
um tantum dominabatur ante ad/
uentum domini/ ꝙ nullus moriens
poterat ex toto illud euadere Sed
nunc pro parte fractum eſt/ſcilicꝫ
quo ad limbum patrum/quem nul
lus ammodo intrabit Eciam non
pmittitur tam libere/et tã cõmunit
homines ad ĩfernum dampnatorꝫ
trahẽ ſicut cõſueuit Agamꝰ ergo
gratias fortiſſimo ꝓpugnatori et
liberatori noſtro/ qui nõ ſolũ tpe
paſſionis ſue/nos fortiſſime libe/
rauit/ſꝫ adhuc cotidie liberare non
deſinit/Portemus arma paſſionis
xp̄i in anima noſtra/ad honorẽ li/
beratoris noſtri/et ad cõfuſionem
dyaboli.et ut nos p ea cõfortemur
et armemur/ac pugnantes vica/
mus Quantũ autem deo placeat.
huiuſmodi arma/⁊ ſpecialit̃ crucẽ
xpriſti portare in noſtra memoria.
patet p hoc Exemplũ. Scribitur
enim in libro qui appellatur ſpe/
culum humane ſaluationis. Quod
quidam deuotus et religioſus vir/
cõtinuis precibus rogabat deũ/ut
ſibi reuelaret. q̄le ſuiciũ ẽ eẽt ma/
gis acceptũ Quadã igitur vice. vi/
dit dominũ ihm ad ſe venientẽ/ mag
namqꝫ crucẽ ĩ dorſo ferentẽ ac ẽ di/
centẽ Nõ poteris michi gratiꝰ ⁊ accep
tiꝰ obſequũ pſtare/ q̄ꝫ ꝙ quẽ crucẽ
meam iuues me portaẽ. Et cũ ille

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

quereret/ quō crucē ſuā ſecū baiu/
laret Rñdit dñs. In corde portab
crucē meā/ p crebrā recordationē ꝛ
cōpaſſionē In ore p deuotā grarū
actionē In auribus p penaꝝ mea/
rū auidam auditionē In dorſo per
carnis tue aſſiduā macerationem
Qd ille audiēs/ p totā uitā ſuā ad
īplere ſatagebat. Qz fructuoſa et
utilis ſit memoria dñice paſſionis
cū grarū actione/ patet in quodam
exᵒ qd ſcribit ceſarius in dyalogo
Exᵐ· Narrat em̄ ꝙ ī quadā do
mo regulariū canoīcoꝝ/ priori dormi
tāti apparuit cōuerſus qdam/ qui
grāgie ꝯfuerat dicens/ Dñe/ cū li/
cētia vrā vado· Et ille Quo vadis
Rñdit cōuerſus. Ad deū vado/ qm̄
mortuus ſū ī hac hora Et prior Cū
mlti pſā Viri ēnſire habeāt p pur
gatoriū/ qd ē qd tu tā abſolute di/
cis/ te ſtatim eſſe iturū ad deū Reſ
pōdit gūſus Habebam ꝯſuetudiēz/
ut qtiens ēnſirē corā crucifixo di/
cerē hanc orōnē Dñe p illā ama/
ritudinē quā ꝓpꝫ me ſuſtinuiſti ī
cruce/ maꝓie qn̄ aīa tua egreſſa ē
de corpore tuo/ miſerere aīe mee in
egreſſu ſuo Et exaudiuꝫ me deꝰ/ ꝛ
miſertus eſt mei Et ait prior Quō
fuit tibi morienti. Rñdit uidebatꝫ
michi ī agonia/ ꝙ totus mūdꝰ eſſꝫ
lapis vnus et ꝯmeret pectus meū
Sequitꝫ nunc dicere de xᵒ mō
noſtreitate ſcilicet/ quomodo filius
dei dicatur noſter. Eſt autē xᵒ mo
do noſter/ tanꝙ iudex noſter Vnde
pſaꝫ xxxiiiᵒ de ipō dicitur. Dominꝰ
iudex noſter/ Et pſamiſta loquēs
de aduentu dn̄i ad iudiciū dꝫ Deꝰ
manifeſte veniet/ ſcilꝫ ad iudicādū
deus noſter id eſt xᵉ et non ſilebꝫ/.
Ꝭ expreſſe iudicabit/ et dabit ſniaꝫ
pro bonis et cōtra malos· Ipſe nā
qꝫ in pmo aduentu Venit occultꝰ.
et hūilis/ et deſpectus Sꝫ in 2ᵒ ad/
uentu veniet maīfeſtus/ exaltatꝰ.
et glorioſus/ In voce nāꝫ tube deſ/
cendet/ et mortui qui in monumen/
tis ſunt/ audient vocē filij dei. De
hoc dicit iheronimꝰ/ Siue comedo
ſiue bibo/ ſiue aliqd aliud facio/ ſꝑ
uidetur ſonare in auribus meis il
la vox terribilis Surgite mortui.
venite ad iudiciū ꝛc. Quātū ad iſ/
tud iudiciū/ tria ſūt uidenda· Pri
mū erit de iudice· 2ᵐ de accuſato
ribus· Et 3ᵐ de teſtibꝫ Quātū
ad pᵐ dico/ ꝙ filius dei erit iudex
noſter/ iuxta illd iohannis Vᵒ/ Pa
ter non iudicat quēꝙ ſed omne iu
diciū dedit filio Item ibidem. Po/
teſtatem dedit ei ſcilicet paꝫ filio
iudicium facere. Apparebit autem
ōmibus in ſua humanitate. ut ī ea
iudicet in qua iudicatus fuit/ vt
uidentes eum in maieſtate ſua/ bo
ni gaudeant/ ꝛ mali confundantur
Ideo Job ixᵒ dicitur Scio ꝙ redēp
tor meus viuit/ et ī nouiſſimo die
de terra ſurrecturus ſim/ ſcilꝫ cor/
poraliter/ et in carne mea/ uidebo de
um ſaluatorem meum/ Ac ſi dicere
velit/ cum eodem corpore qd nunc
porto reſurgam/ et cum oculis me/
is uidebo eum/ qui ſaluabit me per
humanitatem ſuam in hoc mun/
do· Deinde liberabit me ab infer/
no/ et tandem finaliter ſaluabit
me/ aſſumendo me in regnum ſuū.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Itē/ oſtendet ſigna paſſionis ſue.
ſcʒ cycatrices vulnerū ī corpe ſuo
crucē/ clauos/ et lanceā. Et ſic boī
uidebūt/ ꝙ miſericordit/ ⁊ ex quā/
ta caritate dn̄s eos ſaluos fecerit
Mali vero uidebūt/ quid deus pro
eis fecerit et pertulerat ⁊ ꝙ iuſte
dampnandi ſint. Vn̄ cʒoſtꝰ dicit.
Non erit tūc neceſſitas excuſatio/
nis cū uiderīt crucē/ et ipſū xpīſtū
habentē in corpe ſuo teſtimonia
paſſionis/ Itē dn̄s habebit aſſeſſo
res. ſ. ipſos apoſtolos q̄bus dixit.
Cū ſederit filius hoīs ī ſede maieſ
tate ſue/ ſedebitis et vos ſup ſedes
duodecī/ iudicantes xij tribꝫ iſrael.
Mt. xix°/ Et lu. xxij° dr̄/ Ex dn̄s
an̄ paſſionē ſuā dixt diſcipulꝫ ſuis
Vos eſtis q̄ mecū pmāſiſtis ī tēp
tatioībꝰ meis/ et ego diſpono vob
ſict diſpoſuit michi pater meꝰ rg/
nū/ ut edatꝫ et bibatis ſup mēſam
meam ī regno/ et ſedeatis ſup thro
nos duodecī/ iudicātes duodecī tbꝰ
iſrael. De h̄ eciā dr̄ pſal. iiij°. Dn̄s
ad iudicādū veniet cū ſenioribꝫ ppl'i
et pncipibus eiꝰ. Quātū ad 2m
dico/ ꝙ q̄tuor erūt accuſatores ī ex
tremo iudicio. Primus erit iudex.
Ipē eīn dicet malis Eſuriui et nō
dediſtis michi māducarē ⁊c̄ Math
xxv°/ Vn̄ et pē ī pſo. dm̄ dt. Ar/
guā te et ſtatuā cōt faciem tuam.
Scd̄s erit mūdus totus/ q̄ cōq̄
retur ꝙ ſeruierit ei/ ut ſeruiēt deo.
Et qꝛ pccōr h̄ nō fecit/ iō totꝰ mū/
dus poteſt cōqueri ꝙ fruſtra ſer/
uierit ei. Ideo ſapientie v° bn̄ dicit
Pugnabt cū illo orbis trarū cont
inſenſatos. Tercius accuſator

erit cōſcientia ppa. Quis ergo tūc
excuſabit peccatorē/ qn̄ ppa cōſcia
q̄ tunc manifeſtabit/ eū accuſabt
Vn̄ daniel vij° dr̄ Iudiciū ſedit/ ⁊
libri. ſ. cōſciētiaꝝ apti ſūt Et apo.
xx° dr̄. libri apti ſūt/ et alius liber
aptus eſt/ q̄ eſt liber uite ⁊ iudica
ti ſūt mortui ex hijs q̄ in libris ſcp
ta erāt. Quartꝰ accuſator erit
dyabolus cū ſatellitibus ſuis. Ipī
nāqꝫ replicabūt ōnia pccā pccōrū
et circūſtantias eoꝝ et reqrent iuſ
tā ſententiā de ipſis Quantū ad
3m dico/ ꝙ tres erūt teſtes ī iudicio
Primus erit ipē iudex/ cui michil
poteſt occultari/ iuxta illud boetij
in fine libri de ꝯſolatione phīe/ An̄
oculos agitꝫ iudicis/ cūcta cernētꝫ
Deus igit eſt teſtis fidelis et ve/
rus/ q̄ ē pncipiū creature dei/. Apo.
iij°. In pſona cuiꝰ dicit malachie
ultimo Ero teſtis velox maleficis
Et Ier. xxix° dicit. Ego ſū iudex
et teſtis dt dn̄s. Scd̄s teſtis eſt
angelus/ nob̄ in cuſtodia deputa/
tus/ qui ē ōniū actuū nrōꝝ cōſcius
Ipſe tūc oſtendet ſe mūdū a ſan/
guine pccōris/ eo ꝙ ipſe bona ſug/
geſſerit et peccator cont volūtatē
eiꝰ/ mala ppetuerit. Ideo iob xx°
dicit Reuelabūt celi. i. angeli ini
q̄tatē eiꝰ. Tercius teſtis ē ipm̄
pccm̄ qd̄ fecimꝰ/ ⁊ qd̄ p penitētiam
nō ē deletū Iō ſapie v° dicit Tra
ducēt illos ex aduerſo iniq̄tates
eoꝝ De h̄ bnardꝰ ſic dt Tūc ſcilꝫ
in iudicio loquētia eius opa dicent
Tu nos egiſti/ opa tua ſumus/ nō
te deſēmus/ ſꝫ ſemp tecū erimꝰ/ et
tecū ad iudiciū pgemꝰ/ multiſqꝫ ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

multiplicibus crimibus eum ac/
cuſabunt/ Hec ille Ecce cū q̄li vere/
cundia uel pudore peccator veniet
ad iudiciū/ portans ſecum peccata
ſua/ ſicut fur deprehenſus in furto/
ducitur ad iudiciū alligata ſibi re
quā furatus ē· Exm· De oſtē/
ſione diuini iudicij legitur int̄ mi/
racula beate marie Qȝ in dyoceſi
exonienſi fuit/ quidam abbas/ mo/
naſterij caueſchocie glalterus no
mine/ tā male vite et fame/ ꝙ ꝑ ā/
gliam cantu hiſtrionū notus fie
ret· Hic multe annis grauiſſima in
firmitate flagellatus/ vitā ſuam
non emendauit· Nec videbatur ī eo
aliquod indicium ſperādē ſalutis.
niſi ꝙ beatam mariam in magna
veneratione habuit Tercia die ā/
te obitum eius que fuit feria quī/
ta/ nam ſabbo obijt/ deſtitut9 fuit
motu corporis/ q̄ſi mortu9 et facto
eo in q̊dam mente exceſſu/ talis ſi/
bi apparuit viſio/ In quodam imē
ſe latitudinis loco/ thronū grande
ēnebat/ et ſup thronū crucē ſplen/
didiſſimā erectam/ ī qua quidam
pendebat clauis affixus/ coronam
ſpineam geſtās ī capite/ ⁊ habēs
latus lancea perforatum/ Vnde ſā
guis effluebat Ad cuius dexterā ī
throno reſidebat q̄dam matrona
reuerenda/ circa quam erat infini/
tus exercitus angelorum et diuer
ſorū ſanctorū Ad ſiniſtrā vero ꝑ lō
gi9 ſtabat innumerabil' multitudo
demonū Et ſtati innumerabil' mlti
tudo hoim̄/ diuſoꝝ ſtatuū aduenit
Qui q̄dā vi occulta/ abiuicē euel/
lebāt/ tedebātqȝ quidā cū gaudio
ad dexterā/ et q̄dā cū merore ad ſi/
niſtrā/ Cū autē abbas p̄dictus cō
pulſ9 eſſȝ venire ad iudiciū/ turba
t9 horrore nimio/ accuſante ꝯſciētia
cū ad leuam ſe tbi ſentiret/ corā iu
dice hūiliter proſtrat9 cū lacrimis
miſericordiā dei p̄cabat· Tunc ille
crucifixus/ toruo vultu intuens eū
dixit· O homo/ tēpus hoc iudicij eſt
non miſericordie Temp9 ē ut acci
pias ꝑm opera tua/ aditum tibi ob
ſtruxiſti mīē quā poſtulas/ nulla
tibi pars mecū eſt Iam enim factū
ē iudiciū tuū Et hijs dictis tacuit
Tūc abbas lacrimabilit' ſe ꝯūtit ad
mrēȝ crucifixi ⁊ magnis p̄cib9/ mlt'
tis qȝ lacrimis ei9 ſuffragiū īplora/
bat/ Tūc illa ad filiū ſe ꝯūtēs Fi/
li īq̄t/ ſi fieri p̄t/ exaudi miſeꝝ iſtū
qui ꝑ me clemētiā tuā exorat· Rp̄t
aūt ad eā· Mr̄ iuſticia n̄ ſinit fieri
qđ poſtulas/ licȝ nāqȝ miſericors
ſim/ iuſticiam omittē nō poſſū Ec
ce ut ipi dixerā/ iudiciū ſuū factū ē
Quo dicto ipa dixt ad abbatē Au
dis hō infelix/ quia ego pro te non
exaudior· Iam audiſti factum iu/
dicium tuum Quid ergo ſpei ſuper
eſt· At ille Neſcio īquit domina/ tu
meli9 noſti quō filiū tuū moueas·
et iudicē meū flectas Et ſi factū no
uerim iudiciū meū/ tn̄ nōdum au/
dio datum/ Cum igitur proſtratus
multum fleret/ et obnixe miſericor
diā eius īploraret/ illa ſurrexit et ā
te thronū genua flectēs/ oſtēdit fi
lio ſuo corp9/ q̊ ipſū portauerat/ et
man9 q̄b9 ei miſtrauerat/ ⁊ vbera q̄
b9 eū lactauerat/ ⁊ tādē ipm flexit
ſuis p̄cib9 ⁊ miſero mīāȝ impetrauit·

Tunc illa conuerſa ad ablatem.
Ecce inquit ſpem venie inueniſti.
Tu ergo redibis ad tuos / et ꝑpara
te qꝛ tercia die moriturus es. Sta
tim ille qui defunctus putabatur
ad ſe rediit / et cōuocatis ōmibus q̄
in monaſterio erant viſionē enar/
rauit. Obiit cū magna cōtritione
die ſibi ꝑdicta / maiorē leticiā ami/
cis ſuis relinquēs de ſua ſalute / q̄
de morte meſticiam Vtputa / quem
cernebant ab iſto ſeculo / cū ſpe ac
fiducia ſup miā dei migrare ad glo
riā ſempiternā. cuius nos ꝑticipes
efficiat deus ꝑ ſuā miām / qui ē ſu/
perbñdcūs ī ſecula A M E N.

Sermo vndecimus.

Qui es in celis. Hec ē
ſcda particula capta/
tionis beniuolentie. Et
eſt quedam breuis cō/
mēdatio illius cui petitur / ut tāto
facilius moueatur concedere / qd pe
titur. Cōmendatur igitur per hoc /
qꝫ dicitur eſſe in celis. Pro quo
notādum eſt / qꝫ quantū ad propo/
ſitū ſufficit / quadruplex celū diſ/
tinguitur. Primum ē celum incre/
atū. ſ. ipſa ſancta trinitas. de h̄ ce/
lo dr̄ pſalmiſta Dñs de celo proſ/
pexit. Item. dñs in celo ſedes eius.
Hoc celum eſt. Vnde filius dei deſcē
dit Iuxta illud pſalmiſte A ſūmo
celo egreſſio eius Et ad qd per aſ/
ſūptā humanitatem aſcendit. Nec
ſolum de celo / ꝫ et de celis deſcēdiſſe
dr̄ / qꝛ ꝑ⁹ nr̄ām naturā / nō ſolū mi
noꝛ patre factus fuit ſed et ab āge

lis fuit paulominus minoratus / eo qꝫ
humiliauerat ſemetipſū / formam
ſerui accipiens. Dicitur aūt ſancta
trinitas / celum et ſedes dei. qꝛ ipſa
in ſe qeſcit nunc ſicut ꝫ ſemꝑ quie
uit / et quieſcet Vñ quidam verſifica
toꝛ Bene queſiuit in vno verſu de/
loco dei / et rñdit ī altero dicēs. Dic
ubi tūc eſſꝫ / ſi preter eū nichil eſſꝫ
Tunc ubi nunc in ſe / qm̄ ſibi ſuffi
cit ipſe. Iſtud celum eſt īmobile et
īmutabile / qꝛ ꝑmū mouens eſt im
mobile ut dicit ariſtotiles in fine
viii. phyſicoꝝ / Ideo ꝑ propheta
dñs dr̄ Ego dñs et nō mutoꝛ Ma
lachie iiiº Et boetius iiiº de ꝯſola/
tioē phie metro ixº dr̄. Stabiliſqꝫ
manens / dans cūcta moueri / Sic ī
qdā ympno cātat̃. Rerū deus tenax
vigoꝛ īmotus ī te permanēs / et cet̃.
Scdm celū ē creatū et extēſū coꝛ/
poralit̃ īuiſibile / et īmobile / ſcz lo
cus btōꝝ ſpūum / et oīm ſcāꝝ aīaꝝ
Sup h̄ celū dr̄ xp̄s aſcēdiſſe. Iuxͣ
illud pſalmiſte / Pſallite deo q̄ aſcē
dit ſup celū celi / ul̃ celos celorū ad
oriētē. i. ſup ōnes choros āgelorū
uſqꝫ ad celū trinitatꝫ. vbi eſt oriēs
vñ ōne bonū orit̃ Sic eciam dr̄ ad
ephe iiiº Qui deſcēdit ipē ē et qui
aſcendit ſup ōnes celos / ut adiple
ret oīa / De h̄ dr̄ ī orōne dñica / Fiat
Voluntas tua ſicut in celo et in ter
ra / ut poſtea ſuo loco dicet̃. Et lu.
xvº dicitur Gaudiū eſt in celo ſup
vno peccōre / pn̄iaꝫ agēte. Terciū
ē celū creatū / mobile / ſtellatū / ꝫ vi
ſibile. ſ. ī q̄ ſūt ſeptē planete / ꝫ ſtel
le licꝫ ī diuiſis orbibꝫ ſeu ſperis. De
h̄ dr̄ daniel iiiº Bñdicite ſtelle celi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

domino Nec ibi ſunt anime beato-
rũ tanq̃ in requie glorioſa/ pro ut
quidam philoſophi confinxerãt/ ſi
cut auguſtinus narrat· Hoc celũ
eſt continuo motu/ circũferens pla
netas et ſtellas/ diſtinguens no-
bis dies et noctes menſes et an-
nos/ Sꝫ poſt iudicium ceſſabit mo
tus eius et ſuarum partium/ quia
tunc motus eius fruſtra fieret/ cũ
nulli deſeruiret/ q̃a beſtie non erũt·
terra ab oĩ ſorde purgata/ non fe-
ret fructum/ Homines vero erunt
in celo uel in inferno· Quartum
eſt creatum ſed ſpirituale ſcilicet
anima iuſti Unde gregorius/ Quid
per celos niſi iuſtos accipimus/ Itẽ
idem pertractans illud verbum yſ-
ſaye vltimo Celum ſedes mea eſt
dicit/ anima iuſti ſedes eſt ſapien-
tie· Quia ergo ſapientia eſt deus/ ꝛ
anima iuſti ſedes eſt ſapientie Ce
lũ vtiq̧ eſt anima iuſti/ hec grego-
rius/ Quõ anima autem iuſti ſit
celum/ dicetur latius in ſermone ſe
quenti/ Iſtud celum eſt intra nos
et mobile eſt/ et mutabile ſed ta-
mẽ incorruptibile· Mutatur enim
de bono in melius uel de bono ĩ ma-
lum· Mutatur eciam de malo in pe
ius/ et de malo in bonum/ Erit ta-
men immutabile/ quando mortale
hoc induerit immortalitatem/ ꝛ cor
ruptibile hoc induit incorruptionẽ
Premiſſa igr̃ diſtĩctioẽ p̃dicta de
multiplici celo· Dicendũ eſt quõ deꝰ
q̃ eſt pr̃ nr̃/ dicatur eſſe in celis/ Et
primo/ quõ ſit in celo beatorũ id ẽ
in regno celorum/ Deinde/ quomõ
ſit ĩ celo ſpũali id eſt anima iuſti

De aliis vero duobꝰ modis accipi
ẽdi celũ/ ñ ẽ mltũ ad ꝓpoſitũ/ Quã
tũ ad p̃mũ dico/ ꝙ pr̃ nr̃ ẽ in celo
ſurſũ cũ beatis· In ſignũ cuiꝰ ocu-
los cũ manibꝰ ſolemꝰ ſurſũ leua-
re/ qñ aliq̃d petimꝰ a deo Vñ pš di
cit Ad te leuaui oculos meos qui
habitas ĩ celis/ Sꝫ hic queritur/ q̃
mõ deus dicatur eſſe in celo beato-
rum/ cum ſit vbiq̧ Unde Ieremie
xxiiiº/ Nunquid non celum et ter-
ram ego impleo dicit dominus Et
pš dicit Si aſcendero in celum tu
illic es/ ſi deſcendero ad infernum
ades De hoc dicit gregorius ĩ mo-
ral/ ſic Deus eſt intra omnia/ ex-
tra omnia/ ſupra omnia/ infra oĩa
Superior eſt per potẽtiã· Inferior
per ſuſtẽtationẽ/ exterior per mag
nitudinem/ interior per ſubtilita-
tem/ Surſũ regẽs. deorſũ continẽs
exterius ẽcũdãs/ iterius penetrãs
Nec alia ex parte ſuperior/ alia ĩfe-
rior/ aut alia ex parte ĩterior/ et a-
lia ex parte manet exterior/ Sed
vnus idemq̧ totꝰ vbiq̧ p̃ſidẽdo ſuſ-
tinẽs/ ſuſtinẽdo p̃ſidẽs/ ẽcũdãdo pe
netrãs/ penetrãdo ẽcũdãs/ Vñ ſu-
perius p̃ſidẽs/ ide inferiꝰ ſuſtinẽs·
Et inde extiꝰ ãbiẽs/ ide ĩteriꝰ re-
plẽs/ ſine ĩq̃etudine ſuperiꝰ rẽgẽs ſi
ne labore/ ĩferius ſuſtinẽs/ Intiꝰ
ſine extenuatõe penetrãs/ exteriꝰ
ſine extẽſiõe ẽcũdãs/ hec oĩa gregꝰ
Et bernardꝰ dicit Deꝰ vbiq̧ eq̃lit
totꝰ ẽ p ſuã ſimplicitatẽ ſubãz/ Itẽ idẽ
Ubi non eſt deꝰ/ altior ẽ celo/ ꝓfũ-
dior ĩferno/ latior ẽ t̃ra/ mari diffu
ſior/ nulli abẽ/ nec vllo capitur loco
vbiq̧ regnat/ vbiq̧ imperat/ vbiꝫ

maieſtas eius Omnia replet/cō/
plectitur vniuerſa. Cū igitᷣ deus
ſit veraciter et realiter vbiq3/ qua/
re non dicimus. pater noſter q̄ es
in terris/uel in aquis ꝛc̄. ſed dicitᷣ
qui es in celis/ac ſi ſolū ſit ī celis
Reſpōdetur/ ꝙ deus potius dicitur
eſſe in celo beatorum/ q̄ꝫ alibi/ q̄a
ibi ſe magis oſtendᵗ et glorioſius
ac mirabilius operatᷣ. Sicut ani/
ma humana/dicitur eſſe in corde
uel in capite/licet ſit tota/ in toto
corpore/et tota in qualibet parte.
Eſt igitur pater noſter in celis/cū
dilectis filijs ſuis/tāq̄ꝫ lux pulcer
rima/tāq̄ꝫ cibus deſiderabiliſſimꝰ
et tāq̄ꝫ melodia dulciſſima. Pri/
mo dico/ꝙ pater noſter eſt in celis
cū dilectis filijs ſuis tāq̄ꝫ lux pul
crima Vn̄ iᵃ. Jo. iᵒ dr̄. deus lux ē ꝛ
tenebre in eo non ſunt vlle/ Sic ī
ẏmno cantatur O lux beata trini
tas. Jō ſaluator noſter dixit Ego
ſum lux mundi Jo. viijᵒ/ De ipſo
eciam dicitur Jo. iᵒ Erat lux vera
que illuminat omnem hominē ve
nientem in hunc mundum Et Jo.
iijᵒ dicitur Lux venit in mundum.
et dilexerunt homines magis te/
nebras q̄ꝫ lucem Iſta lux eſt pul/
cerrima/non ledens/ſed ultra mo/
dum delectans intuentes Vnde ec/
cleſiaſtes xjᵒ dicitᷣ Dulce lumen
et delectabile eſt oculis/uidere ſo/
lem Quod utiq3/non de ſole uiſibi
li corporaliter/nec de oculis carna
libus eſt intelligendum/cum iſte
ſol oculos intuentium ledat/et aci
em reuerberando quodammodo ca
ligare faciat et obſcuret. Iſta lux
penetrat beatos/et eos intus ꝛ fo/
ris pleniſſime illuminat/ in tan/
tum ut ipſi ſic illuminati dicātur
fulgere/ſicut ſol in regno patris
eorum Mathei xiijᵒ. Ideo ciuitas
ſuperna/plena eſt claritate/nec ī/
diget ſole uel luna/ uel ſtellis ut
luceant in ea Vnde yſaye lxᵒ dicitᷣ
Non erit tibi amplius ſol ad lucen
dum per diem/ nec ſplendor lune
illuminabit te/ ſed erit tibi domi/
nus in lucem ſempiternam Cui cō
ſonat illud apoca. xxiᵒ. Ciuitas
non eget ſole/ neq3 luna ut luce/
ant in ea Nam claritas dei illumi/
nabᵗ illam/et lucerna eius eſt ag
nus Per iſtud lumen habent ſanc
ti cognitionem dei/ſuiipſorū/et om
nium/que ſcire deſiderant Qđ cla/
re patet in exemplo qđ gregorius
in dẏalogo ſcribit/de beato benedic
to/ſic inquiens. Exemplū. Cū
vir domini benedictꝰ/ adhuc qui/
eſcentibus fratribus/inſtans vi/
gilijs nocturne orationis tempora
preueniſſet/ad feneſtram ſtans ꝛ
oīpotentē dn̄m dep̄cāns/Vidᵗ fuſam
lucē/deſup cūctas noctis tenebras
effugaſſe/tātoq3 ſplēdoꝛē clareſcē
ut diē vinceret illa lux/q̄ ī tenebris
radiaſſz. Mira aūt valde res/ī hac
ſpeculatōe ſecuta ē/qꝛ ſicᵗ pꝰ ipſe
narrauit/oīs eciā mūdꝰ velud ſub
vno ſolē radio collectus/aū oculos
eiꝰ adductus ē. Et poſt pauca ſub
dit. Fixum tene petre qđ loquor/qꝛ
anime videnti creatorem anguſta
eſt omnis creatura. Qlibet enim
parum de luce creatoris aſpexerit.
breue ſit ei omne quod creatū eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

q̄a ipſa luce viſionis intime/ mēte
laxatus ſinus tantū expandit᷑ in
deo ut ſuperior exiſtat mūdo Et pꝰ
pauca ſubdͭ Quid itaꝫ mirꝝ/ ſi mū
dum collectū āte ſe vidit/ qui ſub/
levatus in mente luīe extra mūdū
fuit/ Qꝫ autem collectus ante ocu
los eius dicitur mundus/ non celū
et t̄ra cōtracta ſūt/ ſꝫ videre eſt ani
mus dilatatus/ qui in deo raptus
videre ſine difficultate potuit om/
ne/ qđ īfra deū eſt h̄ gͥ.gꝰ/ Si ergo
beatꝰ benedcūs ī hac vita morta/
li potuit tā clare et diſtincte videre
in lumine divino q̄ntū putamꝰ bea
tos in patria clariꝰ et ꝑfectiꝰ cog/
noſcere ubi ſanctam trinitatē ſine
medio intuēt᷑ / Exꝰ / Sike huic
legitur de tungdalo milite/ cuius
anima educta ab angelo/ et deduc
ta ꝑ loca penarū/ tandem pueīt ad
requiē beatorū. Et cū ibi eſſet/ vi
dit ſine difficultate/ ꝫ ſine impedi
mento ōnia que in celo/ et ſub celo
fuerūt/ Vidit enim quaſi ſub vno
ſolis radio gaudia beatoꝝ/ tormē
ta miſerorū/ ſtatū mundi Nec ha/
bebat neceſſe ſicut prius/ ſuū duc/
torē interogare de hys que videbat.
quia omnia claē diſcernebat ¶ 2ᵒ
principaliter dico/ ꝙ pr̄ noſter ē in
celis/ cibus btōꝝ delcābiliſſimus.
Ipſe nāq̄ ſeipm̄ tribuit guſtandū
et plene fruēdū Ipē q̄ppe ē dulciſ/
ſimus/ quē ſac̄ ſc̄ptura frequēter
nominat dulcē et ſuavē. Et meri/
to/ qꝛ ipſe fons eſt oīs dulcedinis.
reſpectu cuiꝰ ōnis dulcedo. q̄ ꝑ crea
turas diſpſa ē/ eciā ſi ſimꝉ eſſet q̄i
gutta ad vniverſū mare/ Ve igit᷑
illis qui modico tp̄e guttā vnā eli
gūt lingē/ et fluēta ꝑpetue dulce/
dīs deſpiciūt/ de huiuſmōi dulcedi/
ne divina dͭ pē̄ Guſtate ꝫ videte
qm̄ ſuavis ē dñs/ Itē/ Qꝫ magna
multitudo dulcedīs tue dñe/ quā ab
ſcōdiſti timentibus te Ecce ꝙ pē̄.
volens exp̄mere dulcedinē dei. nō
dͭ ſolū magna dulcedo/ nec multa
dulcedo/ ſꝫ utrūꝫ ꝯnect᷑ Et excellē
tiā illiꝰ dulcedīs deſiḡre volens/ ꝫ
exp̄mē nō valēs/ vtrūꝫ cū āmira/
tioē ꝯiūxit dicēs Qꝫ magna mul/
titudo dulcedīs tue dñe/ Iſta dul/
cedo multū delcābiꝉ ē/ qꝛ nec ꝯtinꝫ
aliq̄d amaritudīs/ nec faſtidiū ge/
nerat/ ſꝫ ſꝑ eſuriē̄ ſatiat et ſatiā/
do eſuriētes facit. Et tā mirabiliꝉ
īmutat btōs/ ꝙ q̄ſi obliviſcē̄ ſe/
ipōs totaliꝉ ferūt᷑ ī deū/ quē tā dul
cē eſſe ſentiūt/ De iſta dulci ciba/
tione q̄ bti ſatiant᷑/ dr̄. lu. xiiᵒ/ Fa
ciet illos diſcūbere/ et t̄nſiens miſ/
trabit eis Filius ſ. dei/ miſtrat be
ate diſcūbentibꝰ in regno/ qꝛ ꝑ eiꝰ
meritū ad regnū ꝑvenīūt Iō. luce
xxiiᵒ dr̄ ꝙ diſcipuꝉ ſuis dixͭ. Vos
eſtis q̄ ꝑmāſiſtis mecū ī tēptatōi
bus meis/ ꝫ ego diſpono vob/ ſicut
diſpoſuit michi pr̄ meus regnū/ ut
edatis ꝫ bibatis ſuꝑ mēſam meā ī rg
no prīs/ Hic ē ꝙ r̄gnū celoꝝ appel/
lat᷑ cena/ vꝉ nuptie/ nō ꝙ ibi corpa
lis fiat refectio/ ſꝫ ut deſignet᷑ pcep
tioīs dulcedo. ¶ 3ᵒ p̄ncipaliꝉ dico/ ꝙ
pr̄ nr̄ ē ī celꝭ melodia dulciſſiā/ et
hͦ ꝑ intnū gaudiū/ q̄ beati replent᷑
Deus eni tāto gaudio eos ꝑfūdit
ꝙ in dulcedine ipſius/ cythariꝫare
videtur/ in tantū ut pre mag̃tudīe

gaudij/ vix pñt ſeipõs capē Iſtud
gaudiū ꝓmiſit dñs dicens. Iterū
autē videbo vos ⁊ gaudebit cor veſ
trū/ et gaudiū veſtrū nemo tollꝫ a
vobis Io. xvi° De hoc gaudio dᵗ
ps̄· Adiplebis me leticia cum vul
tu tuo· Item· letificabis eū in gau/
dio cū vultu tuo· Ad hoc gaudiū
bonus ſeruus ītromittitur/ cū dñs
ei dᵗ Euge ſerue bone et fidel et c̄.
Intra in gaudiū dñi tui· Mathei
xxv° Nec mirū/ qꝛ beati habent ple
num gaudium/ qꝛ nec habent timo
rem/ nec dolorē/ nec laborē/ nec de/
fectum/ ꝟ omne qd volūt habent.
et quod nolunt nō habent Iō bene
de gaudio btōꝝ dicit ꝑſaie li° Le/
ticia ſempiterna ſup capita eorū:
gaudium et leticiam obtinebunt.
Et in pſalmo. Exultabūt ſancti ī
gloria. letabuntur in cubilibꝫ ſuis
Et iᵃ petri i° Exultabitis leticia
inenarrabili/ ⁊ glorificata Ex iſto
gaudio beati mouentᵘʳ deum ſine ī/
termiſſione collaudare/ ſine laboē
ſine tedio/ ſine fatigatōe/ cātātes
ſemp alla. i. cāticum leticie ut dr̄
Thobie xiii° ⁊ apo. xix°. Iō apo.
xix° dr̄· Vox de throno exiuit dicēs
Laudem dicite deo noſtro ōnes ſā
eius Et auguſtinꝰ in li° de ciuita
te dei dᵗ Ibi vacabimus et videbi/
mus/ videbimꝰ et amabimꝰ· ama
bimus et laudabimꝰ De hac ma/
teria glīe btōꝝ in regno celoꝝ latiꝰ
infra dicetur/ cū ptractabitur ɜᵃ
petitio ſcꝫ Adueniat regnū tuum.
Hanc dulcedinē btōꝝ deus quibuſ/
dam in morte oſtēdit/ uel ut ipſi
cōſolentur/ uel ut ex hoc alij edifi
centur Sicut gregorius in dyalogo
et in q̄dam omelia dᵗ de q̄dam ſer/
uulo paralitico a natiuitate/ et rebꝰ
paupere· Exᵐ· Qui ī ſua infir
mitate et paupertate ſp deo ſeruire.
et grās agere cōſueuit Sꝫ cū tem
pus retributōis eiꝰ adueīret/ quo
mercedē a deo reciperet et alij corā eo
pſalmos decantarēt/ ipſeqꝫ cum eis
pſalleret Voces pſallentiū repēte
compeſcuit dicens Tacete/ tacete
Nūquid nō auditis quāte reſonāt
laudes in celoꝝ Et dū ad eaſdē vo/
ces/ quas intus audierat aurē cor
dis intēderet/ ſcā illa aīa carne ſo/
luta eſt Qua ſcꝫ exeūte/ tanta il/
lic fragrantia odoris aſpſa eſt/ ut
ōnes illi q̄ aderāt/ ieſtimabili ſua/
uitate replerentur· Exᵐ· Itē
idem in omelia et in dyalogo dicit.
de quadam romula religioſa femi/
na/ q̄ mire fuit patientie/ ſūme obe
diētie/ cuſtos oris ſui/ et ſtudioſa ī
orōne Hec multis ānis infirmata
et pene oīm mēbroꝝ officio deſtitu
ta/ quadam nocte vocauit magiſ/
trā ſuā/ redēptam nomine dicens.
Mater veni/ mater veni Et cū illa
veniſſet/ et lectulo eiꝰ vna cū alia
diſcipula aſſiſteret/ in noctis me/
dio/ lux celitus emiſſa/ ōne illius
cellule ſpaciū ipleuit Audiebatᵘʳ qꝫ
q̄ſi multitudo īgrediētium/ ꝟ mini
me videbatur Quā lucē/ miri odo/
ris fragrātia/ ſubſecuta eſt· ita ut
earum aīm/ qꝛ lux terruerat/ odor
ſuauitate rfoueret Deinde lux illa
paulatī ſubtracta ē/ ꝟ odor remanſit
uſqꝫ ad quartam noctem in q̄ via/
ticū ſuſcepᵗ· Quo facto ī platea aū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

hoſtium cellule/duo chori pſallen
tium conſtiterunt. Et ſicut pote-
rāt ſexus ex vocibus diſcerni/pſal
modie cantus dicebant viri/et fe-
mine reſpondebant. Cūq3 an̄ fores
cellule exhiberēt celeſtes exequie/
ſcā illa aīa carne ſoluta eſt. Qua
ad celum deducta/q̄nto chori pſal
lentiū altius aſcendebant/tāto ce/
pit pſalmodia levis audiri/ q̄uſq3
pſalmodie ſonitus et odoris ſuaui
tas elōgata finiretur. Nos igr̄ totis
viribus/illuc pveīre ſatagamus.
vbi pr̄ nr̄ ſe talē exhibz/ſcilz tam
clarā lucē/tā delectabilem cibum
et tā dulcē melodiam ōnibus ſc̄is
eius/qui cum eo viuunt et regnāt
in ſeculorū ſecula. A M E N.

Sermo duodecimus

POſtq̄3 dictum eſt/quō
deus ſit in celo empireo
ſiue in celo btōꝝ regnā
tiū. Nunc videdū ē quō
ſit in celo nrō interiori.i. ī aīa nrā.
Pro quo notādum/ q̄ deꝰ dicit̄ ha
bitare in bōis hoībus vn̄ Jo.xiiiº
dicit̄ Si q̄s diligᵗ me ſmonē meū
ſeruabit/et paṫ meus diliget eū/et
ad eum veniemꝰ/et māſionē apud
eum id eſt in eo faciemus Et iª ad
choꝛ.iiº dicit Neſcitis quia tēplū
dei eſtis/et ſpūs dei habitat in vo/
bis De hoc dicit Seneca in epl̄a.
Prope deus eſt/tecū eſt/intus eſt.
Ita dico Sacer inṫ nos ſpūs ſedet
maloꝝ bonorūq3 nrōꝝ obſeruatoꝛ
et cuſtos Hic pro ut a nobis trac/
tatus eſt/ita nos ipſe tractat Hec
ille Et auguſtinus dᵗ Deus ē in
anima/ſicᵗ ſpōſus ī thalamo. Ipē
nāz deus animā nrām ad h̄ ꝯdidit
et ad hoc elegit/ut eſſz domus eiꝰ:
ſic ut de ea dicere poſſit illud pſal/
miſte Hic habitabo qm̄ elegi eam
Et quia deus habitat ī aīa boni ho
minis/ideo ipſe poteſt dici celū. Vn̄
pſalmiſta dᵗ Celi enarrāt glaz dei/
qd̄ de viris apoſtolicis et iuſtis ſꝫm
gloſam intelligit̄ Itē Confitebūt̄
celi mirabilia tua dn̄e. Itē Annū
ciabunt celi iuſticiā eius ꝛ ceṫ Cū
igitur deꝰ nr̄ ſit ī celo/et nos ad h̄
fecerit et elegerit/ut in nob̄ quaſi
in cel̄ habitet/ſatagamus q̄ntū poſ
ſumus/ut celi ſimus/quatinus deo
placeat habitaē ī nob̄ Debemus
autē cōſideraē q̄tuoꝛ puncta ī celo
viſibili ſiue ſtellato/ex q̄bꝫ poſſu/
mꝰ doctrinā ƀhere/quō efficiamur
celi ſpūales. Primum ē/q̄ celū
eſt oꝛnatū et pulcrū ad videndum.
et h̄ ꝓpṫ planetas et ſtellas ibi iu
giter lucenᵗ Sic venera debet aīa
noſtra eſſe ſtellata/et lūoſa Id ē
debet eſſe plena virtutibus/et ope
ribus bonis Sicut enim in celo ſūt
diuerſe ſtelle/q̄dam maioꝛes/ꝛ q̄/
dam mīōres ſic ē de ỽtutibꝫ/et opi
bus bonis. nā faciūt aīaz lucidam
ad inṫ/et lūoſam ad exṫ Ideo ſal/
uatoꝛ nr̄ dixit lucea t lux vrā corā
hoībus/ut videāt opera vrā bona.
Mᵗ.vº.et lu/xiº. Lucne ardēᵗ in
manibꝫ vrīs Ad hāc lucē pveniunt
hoīes/qn̄ ꝯūtūt̄ a vicijs ad ỽtutes/
vel a mala vita ad bonā Sic dn̄s
dixit paulo Mitto te apire oculos
eoꝝ/ut ꝯūtāt̄ de tenebꝭ ad lucē/ꝛ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

de poteſtate ſathane ad deū/ut ac
cipiant remiſſionē pccōꝝ/ et ſortē
inter ſanctos act. xxvi°/ Et ipē nō
īmemoꝛ cōmiſſionis diuine nitebā
tur quantū potuit/ etnī ſolis ſplē/
dorē tenebris gentiū īfundere· Vñ
dixit/ abiciam9 opa tenebrarū/et
īduam̄ arma lucis Ad rō. xiii°/ Ut
aūt celū nr̄m .i. aīa nr̄a pfcē ornet
et ſalubrit̄ luceat/ debz p° ꝛ pncipa
lit̄ lucē hrē itriſecā .i. dꝫ bñ opari
et ꝟtutes colligere/ abſq꜡ vicioſa
cōmixtioē/ corrupte ītētionis/ ſic
ſtelle ſūt pure/ et mūde/ nec habent
aliqd feditatē aut ſordis admixtū·
Debet aūt intētio bñ opandi reſ/
pectū habere ad deū/ ad ipſam aīaꝫ/
et ad ꝓximū/ Ad deū ut ex nr̄a luce
glorificetur Vñ cū ſaluatoꝛ noſter
dixiſſet. Videant opera vr̄a bona.
ſubiūxit/ et glorificēt patrē veſtrū
qui in celis eſt Ideo baruth iii° dr̄
Stelle luxerūt cū iocunditate ei.
qui fecit illas· Et ps̄ dt Dñe ī lu/
mine vultus tui ābulabūt/ Seqt
poſt· Qm̄ glā virtutis eoꝝ tu es.
Ad ipſam animā/ debet ītētio fieri/
ut omnia fiant ad ſalutē eius. Nō
enim placet deo/ qꝫ h fiat quaſi ad
honorem et gloriā eius/ per qd ſa/
lus aīe negligat Iō baruth iii°.
dr̄ Stelle dederūt lumē ī cuſtodiis
ſuis id eſt in aīabus/ Etiā debet ī/
tentio referri ad ꝓximum nr̄m/ ut
ipſe poſſit edificari ex opib9 noſ/
tris Nō enim debet accēſa lucerna
poni ſub modio .i. ſub vaſe/ ſ ſuper
candelabꝝ/ ut luceat ōmibus qui ī
domo ſūt· ut dr̄ Mt. v° Sic apl̄us
cōmendauit philippēſes dicēs ·In
medio natōis pūe et puerſe/ inter
quos lucetis ſicut luminaria ī mū
do ad phil. ii°/ Sꝫ heu Ier. iiii° de q̄/
buſdā dr̄· Vidi celos/ ꝛ non erat in
eis lux Ubi p celos intelliguntur
prelati/ q̄ deberēt habere vitā celeſ
tē et lucere bonis opibus Quidam
vero lucē oſtendūt foris nō verā ſ
fictā/ nō ut edificēt/ ſ ut honorētur
ab hoīb9/ De qbꝫ dr̄ Iob xxxviii°
Auferet ab īpiis lux ſua id ē quā
fingūt et ſimulatorie oſtēdūt/ fal/
lētes ſemetipſos et alios Itē Iob
xviii° dr̄ Expellet eū de luce ad te
nebras Iſta eſt lux ypocritarū/ q̄
ſatagūt h apparere qd veracit̄ non
ſunt/ Sꝫ aduenientē morte/ lux illa
ſophiſtica/ deficiet/ et apparebunt
tenebre inſtiores/ et ipi eiciēt ī te/
nebras extiores/ ꝑpetue dāpnatio
nis · Exm̄· Sic fuit de ſolitario
qdā/ q̄ ab oībꝫ reputabat ſcūs· ꝓp
ter qd/ cū morti appropinqret/ ꝛ h
diuulgatū eſſꝫ· Venerūt qplures
hoīes cū cereis ardētibus/ ut tam
ſcō viro obſeqium funerale ſolēp/
niter exhiberent· Sꝫ cuiuſdam ſā
pris illuc adueniētē/ deus aperuit
oculos/ q̄ vidit ī hora mortē illius
ſolitarii/ tartaricum cum triden/
te nimis crudeliter animā eius ex
hentem Et facta fuit vox deſup di
cens Sicut hec anima nō permiſit
me quieſcere/ ſic nec eam quieſcere
pmitte. Exemplum· Simili/
ter fuit de illo miſero magiſtro.
regente pariſius in theologia/ de
quo legitur in cronicis carthuſie
Qui cum eſſet magne ſciencie/ ac
bone/ ac ſancte vite putaret/ obiit

circa annum domini M^ri^ lxxx vij
Ad cuius exequias/ cum pene vni
uerſitas magiſtrorū et ſcolarium
conueniſſet et ſepeliri deberet/ cla
ra voce cunctis audientibus dixit
Juſto dei iudicio accuſat9 ſum/ Se
quenti die multis pluribus cong/
gatis dix^t^· iuſto dei iudicio iudica/
tus ſum Quapropter reſeruatus
vſq3 ad alium diem cum vero tota
ciuitas cōueniſſet dixit coram om
nib3· Juſto dei iuditio cōdēpnatus
ſum Ecce/ qualiter ille falſe et ſo/
lū apparēt lucēs/ expulſ9 fuit de lu
ce ſua ad veras tenebras· ¶ Secū
dum quod cōſiderare poſſum9 ī ce
lo viſibili et ſtellato eſt/ ꝙ ipſū ha
b3 motum ordinatum/ quo circum/
uoluit^r^/ et tamē locū ſuum nūꝗ̄ mu
tat· ymmo ſp̄ in eodem loco perma
net ſic ꝙ eſt q̄dammodo mobile et
fixū· Sic aīa ut ſit celū dei ſp̄ debet
eſſe in motu obediētie reſpectu ſui
motoris qui eſt deus Et dēt habere
motum ordinatū/ ut moueat^r^ et mo
ueat· Debet eīn ſic ſubdi deo/ ut ad
ōnem et ſolam dei voluntatē moue
at^r^/ nūꝗ̄ mutans locū ab eo recedē
do. vel ei cōtradicendo. aut manda
tū eius trāſgrediēdo ¶ Itē· debet re/
gulariter mouere et gubernare cor
pus et ſenſus ac mēbra/ ut non mo
ueant^r^ niſi ſ̄m dictamen recte rōis
et ſ̄m volūtatem a deo motā et gu/
bernatam ¶ Talis eīn motus eſt or
dinatus et regularis Vbi ſuperio/
ra regūt inferiora Vbi ſpritualia
regūt corporalia Vbi et ea que rec
ta ſunt regunt et mouēt ea que ob
liqua et indirecta eſſe poſſunt· De
cet namq3/ ut dominus dominētur/ et
ſeruus famulet^r^· dominus preſit ⁊
famulus ſubſit· domin9 ꝑcipiat et
ſeruus obediat/ Sic ergo aīa noſ/
tra mota et mouens vtrobiq3 deo
placens/ et ab eius voluntate non
dicedens ſūmam habet pacem et q̄
etē· De hoc leo papa ſic dicit Tūc
eſt vera pax et vera libertas/ qn̄ et
caro aīo iudice regitur/ et animus
deo preſide gubernatur Hec eſt ve
ra pax/ a dei voluntate nō diuidi/ et
in his que ſolius dei ſunt delectari
Quando enim ſenſualitas nulla
parte reſiſtit voluntati/ et volūtas
nulla parte ꝯtradicit rōni/ tunc eſt
ſerenitas mētis/ tunc eſt regnum
dei Hec leo papa ¶ Sz quidam ſūt ſi
cut terra/ que moueri nō poteſt per
motum ſuperioris/ ſed interdū ha/
bet motum propꝛium malū et noci/
uū p ventum incluſū .i. per malam
inſpiratione̅ diabolicā Et ſicut cor
pora celeſtia p motū lumē et influ
ētias inſenſibiliter īmutant infe/
riora/ ſic reuera aīa virtutib3 illuſ
trata et ad ōnem dei voluntatē pa
rata et mobilis/ frequēt^r^ mouet et
īmutat alias aīas/ ut ad ſimilia ꝓ
uocētur/ Sed aīa puerſa et ſingu/
laris in ſua volūtate/ ſicut deo ē in/
obediēs/ ſic alias aīas n̄ ad bonū ꝓ
uocat· ſ3 magis a bono reuocat et ad
malū ꝑ̄hibit· Dat eīn malū ex^m^ ꝓxi
mis/ et ſic deū offēd^t^ et ꝯ̄ues penas
meret^r^· ¶ Ex^m^· ¶ De h̄ narrat ce/
ſarius In dialogo tāe exēplū Ait
eīn/ ꝙ in frācia/ ī q̄dam domo ciſter
ciēſ ordinis/ fuit q̄dam monachus
ſingulāis vite ex īdiſcēto feruoē q̄

ab abbate ſuo/ſuper hoc redargu-
tus/ei nõ acquieuit ſed ĩ ſuo ſenſu
pmanſit Cũqꝫ defunctus eſſꝫ/qua
dam nocte eidẽ abbati apparuit/in
ſuo ſtallo ſtanti. Quem abbas vi
dens et agnoſcens/iterrogauit eũ.
an aliqd ꝓ iobedien̄ paſſus eſſet
Rñdit ĩmmo multa et maxĩa tor
mẽta Sꝫ qꝛ intẽtio mea bona fuit
licꝫ indiſcreta/non ſũ dampnatus
¶ Terciũ qd conſiderare poſſum9
in celo viſibili/eſt/ꝙ ipſũ ẽ firmũ.
⁊ incorruptibile/qꝛ nec p ſe poteſt
corrũpi/cũ non habeat in ſe cõtra-
rias qualitates/nec aliquã actio-
nẽ/aut paſſionẽ ſui corruptiuam.
Eciã ab extͥ nec frãgi/nec cõburi
nec aliter deſtrui poteſt. Idcirco a
ſui firmitate firmamentũ appella
tur Unde Job xxxvij° dicit᷑ Celi
ſolidiſſimi quaſi ere fuſi ſũt. ¶ Sic
reuera homines q̄ volũt deũ habi-
tare in ſe/debent eſſe firmi ꝯſtãtes
et ſic incorruptibiles/ut nec p ſe a
bono deficiant nec aliũde ſe corrũpi
pmittant ¶ Sunt autẽ tria q̄ aĩam
iuſti faciant eſſe firmã. ¶ Primũ
eſt/adiutoriũ dei/deſup eum firmi
ter tenentis Unde pſalmiſta dicit
Dñe firmamentũ meum Itẽ fir-
mamentũ eſt dñs timentibus eũ.
Ideo letãt᷑ pſalmiſta dicit. Michi
autẽ adherere deo/bonũ eſt/ac ſi di
cere velit Adhereat carnal᷑ ſue car
ni/adhereat ſecularis mũdo/adhe-
reat peccator vicio/ĩmmo dyabolo
Michi autẽ adherere deo/bonũ ẽ.
Alij namqꝫ male ſtãtes cadẽt/ego
vero in domino confidens nõ corru-
am. ¶ Scdm eſt forte firmamẽtũ
inferius ſuſtinens. ſ. vera caritas
Nam forte ẽ ut mors dilectio. cãt
vl°. Itẽ ibidem Aque multe nõ po
terũt extinguere caritatẽ Sic fuit
de apoſtolo/qui ſcribens ad rõ ait.
Quis nos ſeparabit a caritate xp̄i
et cͤ que ſequũtur ad cor viij°/ Jõ
ad epſte.iij°. dicit᷑ In caritate radi
cati ⁊ firmati Caritas eñ debet eſ
ſe radix et fundamentum õmiũ vir
tutũ. Vñ quanto arbor eſt melius
et ꝓfundius radicata/et quãto do
mus eſt melius ⁊ firmius fũdata.
tanto firmius ſtat et difficilius ca
dit Caritas eñ nũqꝫ excidit/ut dr̄
pͣ ad cor.xiij°. ¶ Terciũ ẽ vbũ dei
qd auditum cõfortat in ꝓſperis et
aduerſis Ideo pſalmiſta dicᵗ Ver
bo dñi celi firmati ſunt Et licet h
poſſit ⁊ debeat principalit᷑ intelligi
de verbo dei increato/tamen poteſt
conuenient᷑ eciã intelligi de verbo
dei inſpirato/uel vocaliter expꝛeſſo
Vñ pſalmiſta dᵗ Confirma me in
verbis tuis ¶ Ve ergo illis qui incõ
ſtantes et inſtabiles ſũt/qꝛ deum
in ſe habitare nõ pmittunt. Eorũ
enim incõſtantia/ex pctõ hꝫ ortũ.
et ad peccatũ tͥbit. Jõ bñ dr̄ Trẽ
i°/ Peccatũ peccauᵗ ihrl'm/propte
rea inſtabilis facta eſt. ¶ De ſta-
bilitate uel ꝯſtãtia/qua homo me
retur fieri celũ uel hitaculũ dei/ſic
ut eciã deus p eũ mirabiliter opet᷑
Ponit ceſarius in dyalogo tale
¶ Exͫ. ¶ Quidã fuit monachus
q̄ talẽ hũit grãm a dño/ut multa
miracula faceret In tantũ ut eciã
btute veſtimẽtoꝝ ei9 mlti ſanarẽt᷑
ĩfirmi Qd cũ abbas ei9 ꝯſideraſſꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

nec aliqͦd ſpecialitatis alicuiꝰ ſin
gularis ꝟtutis ī illo audiſſet ait
ei ſecreto Dic m̄ fili que eſt cā tā-
torum miraculoꝝ Rn̄dᵗ ille neſcio
dñe Nō plus ceteris frībus oro. nō
plꝰ ieiuno. non plꝰ laboro. n̄ plus
vigilo Sed vnum ſcio quia me nō
poteſt proſperitas extollere / nec
aduͤſitas frangere ſiue de me. ſiue
de aliis. qꝛ totum deo committo Si
multum habeo cum grārum actiōe
recipio Si modicum eciam grati-
as ago Quartum qᵭ conſidera-
re poſſumus in celo viſibili ꝙ ipſū
eſt altum. Eſt enim ſituatum ſup̄
omnia elementa Sic reuera q̄ vo-
lunt eſſe celi et deum habere habi
tatorem debent eſſe alti per conſide
rationem quo ad intellectū. et per
deſideriū q̊ ad affectum ut poſſint
dicere cum paulo Noſtra conūſatio
in celis eſt Ad phi. iiiᵒ Et ad hoc
idem apoſtolus hortatur dicēs Si
cōſurrexiſtis cum criſto q̄ ſurſū ſūt
querite. vbi criſtus eſt in dextera
dei ſedens que ſurſum ſunt ſapite n̄
que ſuper terram Ad coloceſes iiiᵒ
Sunt autem multa que bene conſi
derata mouent hominem ad h̊ ut
querat ea que ſurſum ſunt. Pri
mum eſt diſpoſitō humani cordis.
quod inferius eſt ſtrictum / et ſupe
rius latū Per quod deſignatur ꝙ
reſpectu inferiorum cor debet ſe cō-
ſtringere quia ſolū debet ex eis q̄-
rere et ſumere que neceſſaria ſunt
et non que ſuperflua ſunt. Sed reſ
pectu ſuperiorum debet ſe dilatare
ꝓ plenā affectōnē Itē poteſt hoc
aliter conſiderari. ſic ꝙ cor noſtrū

inferius eſt ſtrictum quia multas
tribulationes patitur a mundo Sꝫ
ſuperius eſt latum quia vbi conū
tit ſe ad deum ibi reperit pacem et
gaudium Naturaliter enim triſtia
et doloroſa conſtringunt Et gau-
dioſa dilatant. Vn̄ q̄dā hōīes Qn̄
pungunt͛ ſe conſtringunt / et qn̄
ſentiunt aliquod delectabile ſe di-
latant. Nec mirum ꝙ conuertens
ſe ad deū / pacem habet ⁊ gaudium.
et conuertens ſe ad inferiora / triſ-
ticiam inueniat cum in deo ſit ple-
nitudo omnis boni et ſumma dulce
do. In mūdo vero plenitudo et mul
titudo mali / et multiplex tribula-
tio Ideo dominus bene dixit diſci-
pulis ſuis Hec locutus ſum / ut in
me pacem habeatis / ſed confidite
quia ego vici mundum. Johannis
xviiᵒ Secundū eſt figura corpo
ris humani / quia homo naturali-
ter habet caput ſuum ſurſum erec
tum De quo ſic dicit ouidiꝰ Pro-
naqꝫ cum ſpectent animalia cetera
terram Os homini ſublime dedit
celumqꝫ videre Iuſſit ⁊ erectos ad
celum tollere vultus. Tercium
eſt localis ordinatio celi et terre.
quia deus poſuit celum ſupra nos
tanq̄ꝫ appetendum / ſed terram po-
ſuit ſub pedibus noſtris / tanq̄ꝫ cō-
culcandam Ipſa namqꝫ / fex eſt ō-
nium elementorum / que non ſolū
pedibus hoīm / ſed et beſtiarū ſub-
iecta conculcat͛. Quartū eſt no
bilitas et ꝑeminēᵃ bonoꝝ ſupnoꝝ
Nā rcā rō nrā dictat et indicat / ut
appetamꝰ bona ꝑpetua ⁊ cōtēpna
mꝰ tranſitoria ut appetaꝰ boᵃ ꝟa et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

contempnamus falſa/ ut appeta/
mus ea que felicitant/ et contemp
namus ea. que felicitatem impedi
unt Ideo dominꝰ bene dixit Nolite
thezauriſare vobꝭ thezauros ī terra
ubi erugo ⁊ tinea demolitur ⁊ ubi
fures effodiunt et furantur Thez/
zauriſate autem vobis thezauros
in celo/ ubi neqꝫ erugo/ neqꝫ tinea
demolitur et ubi fures non effodi/
unt nec furantur Math. vi° De
cꝰ pulcritudīe dᵗ gregoriꝰ ī ome/
lia/ Si conſideremus que et quā/
ta ſunt/ que nobis promittuntur
in celis/ vileſcunt animo omnia/ q̄
habentur in terris. Terrena nam/
qꝫ ſubſtantia/ eterne felicitati cō/
parata/ pondus eſt/ non ſubſidiū
Temporalis vita eterne uite cō/
parata/ mors potius dicenda eſt ꝙ
vita Hec gregorius/ Idcirco valde
decepti ſunt/ qui contemptis celeſ/
tibꝰ perpetuis/ et veris bonis/ ter/
rena tranſitoria et falſa bona ele/
gerunt/ et ſic vitam ſuam tranſe/
gerunt/ ut per mortem cogerentur
deſerere/ que amauerunt ⁊ ea per/
cipere non poterant/ que contemp
ſerunt. ¶ Exemplum. ¶ Sic fuit
de alexandro macedone/ qui cum
totum mundum ſubiugaſſet/ et xij
annis regnaſſet/ veneno interijt.
cum eſſet annorum triginta duo/
rum. ¶ Exemplum. ¶ Similiter
et iulius ceſar/ qui et gayus cum
multa famoſa et notabilia facta
feciſſet pro romano imperio/ vigin
ti tribus cultris ſenatorum rome
fuit interfectus. Et ſic factum eſt
de multis alijs. ¶ Exemplum. ¶ Na
bugodonoſor eciam ille magnus
et prepotens rex chaldeorum/ poſt
mortem effoſſus fuit/ et cadauer
eius in tricentas partes diuiſum
et totidem auibus datū fuit ad de/
uorandum/ Ecce qualiter amato/
res huius mūdi/ vna cum ſua glo
ria pereunt/ et ad nichilum redigū
tur. ¶ Exemplum. ¶ De hoc ſatis
notabile ſcribitur in libro de api/
bus ſic/ Fuit quedam comitiſſa cā
panie/ maria nomine/ filia ludoui/
ci regis francorum/ habens qua/
tuor fratres reges/ ⁊ filium regem
Hec mortuo marito/ multis annis
cum pompoſiſſima ambitione cir/
cuiens/ talem finem ſortita eſt.
Nam laborans in extremis/ abba/
tem quemdam ſanctiſſimum et elo
quentiſſimum virum mandauit.
Qui cum veniſſet/ intromiſſus non
eſt/ quia comitiſſa iam deceſſerat
et diſtrahebantur a militibus mi/
niſtris/ et ſuis omnibus utenſilia
vaſa aurea/ et argentea veſtes p̄/
cioſe/ culcitre purpuree/ et tandem
lintheamina cum peplis/ Extremo
quidam ex garcionibus/ lectum ap
prehendit per cornua/ et reſupina/
tum corpus emortuum in ſtramen
ta deuoluit Moras autem abbate
cum tedio ſuſtinente/ quidam no/
bilis ex circumſtantibꝰ indignatꝰ
hoſtium uiolenter infregit/ et vi/
rum venerabilem intromiſit. Qui
cum introiſſet/ et nobile corpus il/
lud nudum in ſtramine uidiſſet/ ⁊
quidam ex familia/ vellet illd ſtra
minibus operire/ abbas exempli
prouidus hoc non ſinebat/ ſꝫ libera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Voce clamabat O vos õnes/ veite
et cernite pompam nobiliſſime co
mitiſſe marie· Videte illud delica/
tiſſimũ corpus/ q̃nto dedecore pu/
doris obnoluitur· Videte/ quid ei ꝓ
multiplici honore ⁊ gloria mundꝰ
exſoluit. Ecce/ ꝙ ſtulta mundus il
li computatione concluſit· Nos igi
tur exemplis tam bonorum ꝙ ma
lorum edocti/ conemur q̃ntũ poſſu/
mus/ ut intus et foris/ luceamꝰ deo/
et ſuperioribus noſtris obediamꝰ/
conſtant̃ bono adhereamus/ et cõ/
temptis inferioribus ad ſuperna
mentes noſtras transferamus·
quatinus ſic celi efficiamur ĩ qui/
bus deo complaceat habitare/ nũc
per gratiam et poſtea per gloriam·
ipſo nobis hoc preſtante qui eſt
ſuper omnia benedictus in ſecula.

Sermo tredecimus

SAnctificetur nomen tu
um. ¶· Premiſſa in
breuibus verbis capta
tione beniuolẽtie/ q̃ ſo/
let in dictaminibus precedere peti/
tionem· Sequitur ſcđa pars pñci/
palis orationis dominice· In q̃ ex/
preſſe petitur et petendo inſinuat̃
petitionum neceſſitas/ Et hec pars
continet ſeptem particulas/ ſcꝫ ꝙ
ſeptẽ petitiones in ea continentur/
prout apparebit in ſequentibus.
¶ Eſt igitur prima petitio/ Sanc
tificetur nomen tuum· ¶ Vbi no/
tãdum eſt/ ꝙ mirum videtur qua/
re dominus docuerit nos petere/ ut
ſãficet̃ nomẽ eius/ cũ btã Virgo ip

ſũ cõmẽdauerit dicẽdo· Sanctũ no
mẽ eius Lu. i°/ Quõ ergo petimꝰ ſãfi
cari nomẽ eius/ qđ ſcm̃ ymmo ſãſ/
ſimũ eſt· Nõ em̃ ſolet peti/ ut aliq̃d
det̃/ qđ iã habet̃. Et ſic̃ ñ ſolemꝰ
petere ut exaltet̃ qđ altiſſimũ aut
ſũmũ eſt/ aut ut maioret̃ qđ maxi
mũ eſt· ſic nõ videt̃ petẽdũ/ ut ſãfi/
cetur/ qđ ſanctiſſimũ eſt· ¶ Reſpõde
tur/ ꝙ reuera nomen dei ſanctũ eſt.
ymmo ſanctiſſimum Non tamẽ eſ
ſentialiter in ſe/ quia non eſt in ſe
niſi q̃dam vox/ aut quoddam ſcrip
tũ/ aut conceptus ſiue quedam ſpe
cies in anima. Sed ipſum dicitur
eſſe ſanctũ/ ymmo ſanctiſſimũ/ ꝓp/
ter eũ/ quẽ ſignificat· deſignat em̃
et repreſentat ipſum deum qui eſt
ſanctus ſanctorum· In quo/ et a q̊.
eſt omnis ſanctitas in celo et ĩ ter
ra/ de quo pſalmiſta dicit/ Sanctꝰ
dominus deus noſter/ Cui et eccle/
ſia cotidie dr̃ Qm̃ tu ſolus ſanctꝰ
Eſt em̃ ſolus ſcũs/ qꝛ ipẽ ĩ ſe ⁊ per
ſe ẽ ſcũs/ nõ hñs ſuã ſãtatẽ aliũde
ſꝫ a ſe/ ymmo ipſe ẽ ſua ſãtas/ tal̃
et tãta/ q̃lis et q̃ntus eſt ipẽ/ qꝛ eſt
ſibi coet̃na coequalis et infinita.
¶ Cum igitur nomen dei/ prout reſ/
pectum habet ad deũ quẽ ſignificat
ſcm̃/ ſit ymmo ſanctiſſimũ/ quare ergo
petimus in oratione dominica ut
ſanctificetur· Reſpondetur· ꝙ licet
in ſe non poſſet ſanctificari/ tamen
quodammodo ſanctificatur per reſ
pectum ad nos ſcꝫ in nobis et a no
bis· Huic ſimile eſt/ ꝙ nomen domi
ni/ qđ indubitãter eſt ſũme bene/
dictum Iuxta illud pſalmiſte Be
nedictum nomen maieſtatis eius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

in eternum ⁊ iuxta illd thobie iijº
Benedictum eſt nomen tuum deꝰ
patrũ noſtrorum Ipſum tamẽ pe⸗
timꝰ benedici/ dicenˢ cũ pſalmiſta
Sit nomen dñi benedictum. Item·
benedic anima mea domino ⁊ ōnia
que intra me ſunt nomini ſancto
eius Similiter nomẽ eius eſt ex⸗
celſum Iuxta illd pſalmiſte Me⸗
mento quomodo excelſum ē nomẽ
eius· Item exaltatum eſt nomen
eius ſolius Et tamen dicimus cũ
pſalmiſta. Exaltemus nomen
eius indipſum · Notandum eſt
igitur/ ꝙ nomen domini ꝗuis in ſe
ſit ſanctiſſimũ/ dupliciter tñ ſanc/
tificatur ĩ nobis· Vno modo/ in hoc
ꝙ ad ſui gloriam/ ſanctitatem ope
ratur in nobis Alio modo in hoc.
ꝙ a nobis ſbm ſuam dignitatem
honoratur/ et digne tractatur.
Quantum ad primum dico.
ꝙ nomẽ domini ſanctificat nos ad
ſui gloriam/ oſtendens/ ſuam ſanc
titatem in nobis et hoc operando
ſalutem in nobis Eſt enĩ nomen
ſalutis/ ſicut ipſe dominus eſt ſalꝰ
noſtra/ cui pſalmiſta dicit Dic ani
me mee/ ſalꝰ tua ego ſum Ideo de
nomine dicitur Iohelis ijº et act.
ijº Omnis qui inuocauerit nomẽ
domini ſaluus erit Et act iiijº di⸗
citur Non eſt aliud nomen ſub ce⸗
lo datum hominibus/ in quo opor⸗
teat nos ſaluos fieri. Hinc eſt ꝙ
pſalmiſta per nomen domini petijt
ſaluari/ dicens. Deus in nomine
tuo ſaluum me fac· Propter iſ⸗
tam operationem ſalutis noſtre.
nomen domini comparatur oleo/ ſi

cut ſponſa dicit Oleum effuſum
nomen tuum cant/ iº Et bene di⸗
citur oleum effuſum/ quia oleum
incluſum/ et ſi bonum ſit in ſe/ non
tamen prodeſt foris/ ſicut nec ſapi
entia abſcondita/ nec theſaurꝰ oc
cultus Vnde ⁊ bene ſubditur Ideo
adoleſcentule id eſt anime deuote.
humiles/ et munde tali oleo per⸗
fuſe dilexerunt te Pro quo notan
dum/ ꝙ ſbm bernardum ſuper ver⸗
bo predicto/ oleum valet ad tria.
Nam valet ad medicinam. valet
ad lucem/ et valet ad cibum Ad me
dicinam valet/ quia ſanat vulne⸗
ra/ mitigando dolorem et integran
do ac reformando menbrum leſum
Ideo in alia tranſlatione dicitur.
Vnguentũ effuſum nomen tuum.
Item valet ad lumen lampada⸗
rum. Vnde olim in templo uel in
tabernaculo non leguntur fuiſ⸗
ſe luminaria uel candele/ aut cerei
ſed tantum lampades/ oleo arden⸗
tes Item valet ad cibum/ nutrit
enim/ et cibis saporem et uigorem
tribuit Sic reuera nomen domini
ſanat/ lucet/ et cibat Eſt/ enim/ me⸗
dicina/ Lux/ et cibus aĩe · Primo
dico/ ꝙ nomẽ dñi/ ſanat vulnera
aĩe Pro q̊ notãdũ ꝙ duplicia ſũt
vulnera aĩe Nã ꝗdã ſ͛t innata ſeu
cõnata/ ſcʒ q̄ ɡ͛cta ſũt a ꝑmis pa⸗
rẽtibꝫ/ ut ſũt pccm̄ originale/ et de/
fcũs ĩde ſequẽˢ alia ſũt volũtarie
cõmiſſa/ ut ſũt pccã actualia ſiue
ſint mortalia ſiue venialia· Sed
cont͛ hec duplicia vulnera/ ſũt duo
ſacramẽta ĩſtituta/ tãq͛ quedam
antidota/ vʒ baptiſmus/ cõt͛ pccã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

origînalia. et penitentia contra
peccata actualia Et in duobus ſa
cramentis nomen domini virtua/
liter operatur/quia dari ſolent ex/
preſſe. In nomine patris et filij et
ſpirit9 ſancti. Quod patet p̄mo de
baptiſmo Nam ſacerdos baptiſans
dic^t Ego te baptiſo In nomine pa
tris et filij et ſpiritus ſancti. Ideo
dominus dixit diſcipulis ſuis.eun/
tes docete omnes gentes baptiſan
tes eos in nomine patris et filij et
ſpiritus ſancti Mathei vltimo In
ſignum cuius xpriſto baptiſato ap
paruit tota trinitas/ ſcilicet pater
in voce/ filius in carne/ ſpiritus in
ſpecie columbe Pater audiebatur
ſpiritus videbatur ſed filius vide/
batur ⁊ tāgebatur Vt pȝ M^t iii^o.
M^r i^o et Lu.iii^o De penitētia eciā
patet qꝛ in abſolutōe noīat^r ſancta
trinitas. Vtute nāqꝫ noīs diuini pec
cata remittūt^r Vn̄ i^a io. ii^o dr̄ Scī
bo vobis filioli qm̄ vob̄ remittūtur
peccata vrā ꝓpter nomen eius Et
act. x^o dr̄. Huic omnes ꝓphete teſti
moniū perhibent.remiſſionem pec
catoꝝ accipere per nomē e9/ ōnes q̄
credunt in eū Ideo pē quaſi peten
do dixit. Propter nomē tuum dn̄e
propiciaberis peccato meo Itē. et
propicius eſto peccatis noſtris ꝓpt̄
nomen tuum Ideo bernardus bn̄
dicit Hoc nomen ihesus eſt medici
na Nichil enim ita ire impetum co
hibet ſuperbie tumorem ſedat. ſa
nat liuoris vulnus/ reſtring^t lux/
urie fluxum/ extīguit libidinis flā
mam/ ſitim tēperat auaricie/ ac to
tius īdecoris fugat prurigīnē Hec

bernardus Ex predictis videtur ſe
qui/ ꝙ nemo poſſit ſaluari abſqꝫ iſ
ta prima operatione nominis domi
ni Non ē enim homo/ nec fuit/ nec
erit/ preter criſtum q̄ hac medici/
nali operatione nominis domini n̄
indigeat aut īdiguerit. Sed que
ri poteſt de beata virgine maria q̄
nunꝗ̄ vulnerata fuit aliquo pec
cato et ſic videtur nō indiguiſſe a/
liqua medicina Reſpondetur ꝙ li
cet beata maria ut pie creditur nō
contraxerit aliquod peccatum ſcili
cet nec origînale nec actuale ⁊ ſic
non fuit proprie ab aliquo vulne
re curata tamen indiguit preſerua
tione. nam ſi non fuiſſȝ preſerua/
ta ipſa cecidiſſet in peccata et vul/
nerata fuiſſȝ. Habuit ergo preſer
uationem a malo quod contrahe/
re potuit/ ſed non habuit curatōnē
a malo quod de facto contraxerit
Sic non fuit de ihesu criſto quo ad
eius humanitatem qui non indigu
it preſeruari/ eo ꝙ propter vnionē
diuinitatis et humanitatis ī eo pec
care non potuit Sicut ergo medici
non ſolum dant medicinam curati
uam vulnerum aut languoris iā
de facto contracti ſed eciam dant
medicinam preſeruatiuam ne con
t̄hat^r/ et ſic tā ſani ꝙ̄ īfirmi īdigēt
medicina Sic reuera beata maria
non fuit immunis a medicina pec/
cati qua preſeruari indiguit Et ta
lis preſeruatio eſt magis optabi/
lis et magis glorioſa ꝙ̄ curatio. Nā
ceteris parib9 eligibilius ē nō vul
nerari ꝙ̄ a vulnē curari ꝑſeruari
a cadū ꝙ̄ p9 caſū ſblenari/ cuſtodiri

a ſordibus / ꝙ poſt inquinationem lauari. Per autē nomē dn̄i / efficaciter curet hominem a pcc̄o / patet per hoc. Ex^m. Legitur enī i quodam libro de miraculis btē marie ꝙ quidam rancorē habuit contra aliū / et tā obſtinatus fuit ꝙ dixit. Nec pro deo nec ꝑ dyabolo ad hoc induci poſſū / ut remittā ei / eciā ſi perpetue deberē eſſe in iferno Quo cognito frater eius acceſſit / ⁊ cū deuotione in frōte eius ſcripſit ihe ſus nazarenus Et tūc ſtatim fuit imutatū cor illius / et cepit gemē ⁊ ait Amore iheſu totū remitto Jdeo dicit bene bnardus ſup cātica La bitur quis ī crimine / currit inſup in laqueū mortis / deſperādo / nōne ſi inuocet nomen uite / cōfeſti reſpirabit ad uitā Cui aliqn̄ ſtetit an̄ faciem ſalutaris nominis / auaricia cordis / ignauie corpor / rācor animi / languor accidie Cui fons forte ſiccatus Lacmar / inuocato iheſu / n̄ gtinuo erupcrit uberior / flux^t ſuauior Cui in aduerſꝭ diffidenti / ſi nomen iheſu inſonuit / defuit cōſtātia Nimirū morbi et lāguores iſta ſūt illud medicina Hec bern̄. Scd̄o ꝑncipaliter dico / ꝙ nomē dn̄i lucet uel lumen prebet in aīa Nā notificat deū / ſic^t nomē hoīs īducit quādā noticiā hoīs. Jnducit autē lumē fidei / quo deus agnoſcit^r in hac uita Vnde dn̄s dixit de ſpiritu ſancto q̄ docturus erat apoſtolos / ꝙ mittēdus eſſet in nomine eius Juxᵒ illd Jo. xiiii^o. Spiritus ſc̄us quē mittet pr̄ in nomine meo / ille vos docebit ōnia Sic de paulo / repleto ſpū ſancto ad effundendū lumen fidei. dicit^r / Voce dn̄ica. act. ix^o. vas electionis michi eſt iſte / ut portet nomen meū corā gētibus / ⁊ regibus et filijs iſrael Et quia fides creuit per nomen dn̄i Jdeo ꝑnceps ſacerdotū dixit petro et iohām Precipiendo ꝑcipimus vob / ne ōino doceretis ī nomine iſto / ⁊ ecce repleſtis iheruſalē doctrina vrā. act. v^o. Sic et ſaluator dixit. Pater notū feci eis nomē tuū / et notū faciam Jo. xvij^o. At ſi ſubiūgere voluiſſet / ut ſcilicet ꝑ nomen tuū te ꝯgnoſcant et in te credant Qualis autē fructus / ex hac noticia / uel fide per nomen eius ſeq̄tur / patet Jo. ꝑ^o Vbi dicit^r. Dedit eis ꝑtātem filios dei fieri / hijs qui credunt in noīe eius Jtē Jo. xx^o dicit^r. Creden^s uitā habeatis in noīe eius. Jdcirco yſa. l^o dicit^r. Qui ābulat in tenebris ſcꝫ infidelitate et nō eſt lumē ſcilꝫ fidei ei / ſperet in noīe dn̄i Patet igitur. ꝙ nomen dn̄i lucet tāꝙ lux uel lumen et hᵒ ſpecialiter ratione fidei / q̄ ꝑ nomen dn̄i ꝑdicata eſt. vn̄ bnardus dicit Vnde putas / in toto orbe tāta et tam ſubita fidei lux / niſi de ꝑdicato iheſu. Tercio ꝑncipalit^r dico / ꝙ nomē dn̄i nutrit animā ꝑ grāꝫ. Gratia enī eſt cibus anime ſpūalis / quo aīa nutritur / īpiguatur / confortatur / et creſcit / et ſine q̊ anima deficit / īfirmat^r / et ad mortem tēdit Jdeo ps̄ d^t. Diffuſa eſt grā in labijs tuis. Q. d̄ utiq3 nō de labijs corpalibꝫ / ſꝫ ſpūalibus / non de exterioribus ſꝫ de īterioribꝫ / non carnis / ſed ſpiritus ītelligendū ē.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Habet em̄ ſpiritus guſtū īteriorē
q̊ cibū ſpūalem guſtat ſicut ſpōſa
dᵗ. Fructꝰ illiꝰ dulcis gutturi meo
cāt. ijº. In hijs labijs ut in h gut
ture aīe dulciter ſapit grā dei Ideo
bnardus dicit Grā dei cibꝰ eſt aīe
dulciſſimus ſane Iſte cibꝫ datᵗ per
nomē dm̄ q̊d eſt nutrimtū amme
vn̄ ps̄ dᵗ Proptᵉ nomē tuū dedu-
ces me ⁊ enutres me Cuiꝰ dulce-
dinem guſtaueᷓat ps̄ q̄ dixit Pſal
lite nomini eius qm̄ ſuaue eſt De
opatioē huius cibi ſcꝫ noīs dm̄ dᵗ
bnardus Nomen ihū cibus eſt aīe
An non totiens cōfortaris q̊tiens
recordaris Quid eque mentē cogi-
tātē īpīguat. quid ita exercitatos
ſēſus reddit. btutes robōāt. vege-
tat bonos mores. atqꝫ honeſtos.
caſtas fouet affectiones Aridꝰ ō-
mis cibus aīe ſi nō oleo iſto īfūditᵗ
Inſipidus ē ſi hoc ſale nō cōditᵗ Si
ſcribas nō ſapit m̄ ſi nō legero ibi
ihm̄ Si diſputes ꝙ̇ cōferas nō ſa-
pit m̄ niſi ſonuerit ibi ihūs. Hec b
nardus Itē idem ihēſus ē mel in o-
re/ melos in aure/ iubilus in corde.
Sꝫ ſūt nonnulli q̄ aures aīe obtu
rāt ⁊ aggrauāt ne nomen ihēſu ef
ficacitᵉ audiant more vꝫ aſpidis q̄
vnā aurē terre īpmit ⁊ alterā cau
da obſtruit/ ne vocē incātātē audi-
at Sic reprobi cauda voluptate ⁊
ēra cupiditatis hincinde obſtruūt
aures aīe ſue ne effectualitᵉ tantā
dulcedinē apphendant Hoc cibo ita
nutri et cōfortati fuerunt amici dei
ꝙ amaritudiēs paſſionū et morte
nō curabant. vn̄ act. vº. dicitᵗ de a-
p̄lis Ibāt aūt gaudenᵗᵉˢ a conſpcū
cōſilij qm̄ digni hīti ſūt pro nomē
ihēſu cōtumeliam pati Sic de pau
lo dictū fuit ad ananiā diſcipulum
Ego oſtendam illi q̄nta oporteat
eum pro nomine meo pati act. ixº
Ideo ipē poſtmodū dixit Quid fa-
citis flentes et affligētes cor meum
Ego autē non ſolum alligari ſꝫ et
mori in ihr̄lm paratus ſū, ꝓptᵉ nomē
dm̄ ihū act. xxiº. Habebant igitur
ſcī illud mellifluum nomē domini
ſic ſcriptum in cordibꝫ ſuis ꝙ ōnes
amaritudines paſſionum nō cura
bant motus enim maiores expelle
bāt minōres. Exᵐ. Sic fuit de btō
ignatio q̄ fuit diſcipulus ſcī iohā-
nis euangeliſte et primus epiſco-
pus anthiochenus. hūc traianus
impator pductum romam multis
et immaniſſimis tormentis fecit af
fici. Ipſe vero inter omnia tormen
torum genera ſibi inflicta nūqꝫ ab
inuocatione nominis ihēſu xp̄i ceſ
ſauit. Et cū tortores de hoc admi-
rātes interrogauerunt cur hoc no
men totiens replicaret Ait Hoc no-
mē cordi meo īſcriptū habeo ⁊ ideo
ab eiꝰ īuocatōe ceſſare non valeo.
Igitᵉ poſt mortē ipſius illi q̄ h au-
dierāt volētes hoc curioſius expe
riri/ cor eius a corpore ſuo euulſum
p mediū ſcīdentes/ totum inſcriptū
hoc nomen ihēſus criſtus litteris
aureis inuenerunt. Quo miraculo
viſo. et latius necdum fidelibuſqꝫ
ac credentibus manifeſtato ꝙ plu-
res gentilium ihēſum criſtum bap-
tiſmū ſuſcipiētes libere ꝯfeſſi ſūt ⁊
credētes fuerāt cōfortati Bndictū
ſit g̊ nomē ihū xp̄i ī etnū ⁊ ultra.

Sermo decimuſquartus

PReter ea que dicta ſūt
de noīe dn̄i / adhuc vi-
dendū ē quare iſtud ver
bū dn̄i habendū eſt in
reuerētia / quatinus tātomagis in
nobis ſalutē operetur / Vn̄ nōndū ē.
ꝙ tria laude digna poſſūt ꝯſidera-
ri in noīe dn̄i. Eſt enim mirabilit
amabile hoībus / ī hac vita / reue
rēter honorabile ſc̄is in p̄ria / et ter
ribilit formidabile demonibꝫ vbiꝫ.
Et h̄ tria tāgit apoſtolꝰ dicēs ad
phil. ijº / Deus exaltauit illū ſcilꝫ
ihm filiū ſuū / et dedit illi nomē qđ
eſt ſup ōne nomē / ut in noīe ihesu.
ōne genu flectatur / celeſtiū / terreſ
triū / et infernoꝝ. Quartū igitur
ad p̄mū dico / ꝙ nomē dn̄i eſt ama
bile hoībus in hac vita Operatur
enim tria / valde neceſſaria homini.
nā adiuuat in bonis / ꝓtegit a ma
lis / et īpetrat in optatꝭ / Primo ad-
iuuat in bonis. nā facit incipere et
pficere bonū / vn̄ in inicijs opū noſ
troꝝ ut bene pficiantur ſolet dici.
In noīe dn̄i Amen. / Ideo p̄s dicit.
Propter nomē tuū deduces me .ſ.
a p̄ncipio ad finē / Itē alibi dꝛ p̄s
Adiutoriū nr̄m in noīe dn̄i / ſcꝫ ad-
inchoandū et ad pficiendū Igitur
apoſtolus ad colo. iijº bn̄ conſulit
dicens Omne qđcūꝗ facitis. ī ver
bo aut in ope / ōnia in nomine dn̄i
nr̄i ihesu xp̄i facite / Et h̄ ſatis per-
pendit pſalmiſta / qui cū grār̄u ac-
tione dicit Deduxit me ſup ſemi-
tas iuſtitie. i. bonoꝝ operū propter
nomen ſuū Vn̄ et diſcipuli nō ſolū
opera virtutū / ſꝫ eciā miracula fe-
cerūt ī noīe dn̄i / Sicut petrus dixꝛ
claudo In noīe ihesu xp̄i nazareni
ſurge et ambula act. iijº Et ſtatī
poſt / corā multitudine / dixꝛ Nomē
eius ſcilicꝫ ihesu / et fides q̄ per eam
eſt / dedit iſtam iſti ſanitatē / in con
ſpectu ōmium veſtrū Et die ſequē-
ti corā p̄ncipibus ſacerdotū / et ſe-
nioribus et ſcribis dixit petrus No
tū ſit ōmibus vobꝭ et ōni plebi iſra
el / ꝙ in noīe ihesu xpriſti nazareni
quē vos crucifixiſtis / quē deꝰ ſuſci
tauit a mortuis / in hoc iſte aſtat
coram vobis ſanus ut dꝛ act. iiijº.
Ideo multitudo credētiū int̄ cetera
orauit dn̄m dicens Extendas ma
nū tuam ad ſanitates / et ſigna et
ꝓdigia fieri per nomen ſc̄i filij tui
ihū act. iiijº / Similiter mlta alia ex
ēpla / de opatōe noīs diuini poſſēt
adduci ex ſac̄ ſcptura / q̄ ꝓpter bre
uitatē ſūt omittēda / Exm̄. / Vnū
tamē ꝓpter edificatōeꝫ alioꝝ po-
nā / qđ ſcribitꝛ in xº libro hyſtorie
triptite / Viꝫ / ꝙ apud bizātiū ciui-
tatē / q̄ ē cōſtantinopolis dꝛ / phi-
loſophi gentiles / dolētes ꝙ cōſtā
tinus īperator / eſſet xp̄ianus ef-
fectus / cōquerebantꝛ ꝙ imperator
aliū deū coleret q̄ deceret petebāt
ꝗꝫ cū alexādro ep̄o ꝯſtātinopolita
no diſputare Alexād vero cū eſſet
verboꝝ exercitatōe īexptꝰ / ſꝫ de vi-
ta cōfidēs / iubente imperatore ag-
greſſꝰ certamē dixit / ut vnū ꝓ ō-
mibus loquentē eligerēt / et ceteri
īterī tacerēt Qđ cū fcm̄ fuiſſꝫ alex
ād dixꝛ ad illū philoſophū ſic elcm̄
In noīe ihū xp̄i īpero t̄ ne loq̄ris

Et repente philoſophus ille obmu
tuit/nec vnū quidē vbū pferre po
tuit Quapropt̄ oēs illi phi con-
fuſi fuerūt et fideles cōfortati Sz
tamen hic nōndū eſt/ ꝙ iudei quia
nō poſſunt falſificare/nec corrūpē
miracula q̄ xp̄us fecit/eo ꝙ veraci
ter et realit̄ erant fcā/nec poſſunt
aſſcribere dyabolo/nec alicui vir-
tuti naturali/ ꝗ nec vt9 naturał
nec vis dyabolica poteſt mortuū
ſuſcitaē/nec cecū a natiuitate illu
minare/ideo dicūt ꝙ xp̄us uirtute
noīs dei tetragramaton/qd īeffa-
bile dicit̄ fecit miracula. Et dicūt
ꝙ q̄cūz homo/h nomē ſciret debite
pferre vtute illi9/oīa q̄cūqȝ vellz
miracula facere/poſſz Et qn̄ q̄rit̄
ab eis/q̄s xp̄m docuerit illud no-
mē/uel debitā plationē ei9/h fig-
mētū ſuo errori apponūt dicen̄s/ꝙ
xp̄s adhuc iuuenis exiſtēs/inuene
rit ī tēplo iħrłm lapidē/cui ſuper-
ſcriptū erat nomē illud et modus
pferēdi ipſū Quis nō rideat ad i-
eptias/et fatuitates iſtas fabulo
ſas/q̄ eciā tā pueriles ⁊ fatue ſūt.
ut nō uideāt̄ digne labore r̄dargu-
tioīs Et ſi ſic dicāt de xp̄o/qd reſpō
debūt de apoſtolis/et aliis poſt mł
ta tēpora miracula faciētibus/ex-
preſſe ī noīe dn̄i iħu Scdo dico
ꝙ nomē dn̄i defēd̄t et liberat a ma
lis/ne ſupuemāt ł obruāt Jō pu.
xviii° dr̄ Turris fortiſſima nomē
dn̄i/ad ipſū currit iuſtus/et exalta
bit̄ id eſt defendet̄ a caſu et cū hoc
honorabit̄ Et pſ̄ d̄t Protegat te
nomē dei iacob Itē pſ̄ ī pſona dn̄i
d̄t Protegā eū/qm̄ cognouit nomē

meum Itē pſ̄ dic̄t In nomine tuo
ſpnem9 īſurgētes ī nobis/viz tēp̄
adiuti ⁊ protecti Ideo ecā. Vltimo
dicit̄ Cōfitebor nomini tuo qm̄ ad
iutor ⁊ ptector factus es m̄ Itē no-
mē dn̄i liberāt a malo vn̄ pſ̄ pet̄ di
cēs Redīe nos ppt̄ nomē tuū Itē
ppt̄ glaz noīs tui dn̄e libera nos.
Et ecā vl° Liberaſti me ħm multi
tudiēz miē noīs tui De huiuſmo
di ptectōne uł liberatōe noīs dn̄i le
git̄ Exm̄ ī vita ſcī edmūdi archi
epi cantuariēs Ipe naqȝ cū adhuc
puer eēt etate ħ laſciuie pueił ig-
r9 Die q̄dā cā ſpaciādi coetaneis
imitātib9 ītu̇ capū Qui cū ſolita
rius īcederet/ſpōſ9 forma p̄ filiis ho
minū roſeo colore pfuſ9 ⁊ niueo cā
dore coruſc9 ſubito velud a ſūmo ce
li cardie delapſ9 ī forma puerili pue
rū ſuū viſitaturus iħs aduenit ⁊ ſic
eū alloq exorſ9 ē. Salue dilc̄e mi.
Qui cū audiſſz/t̄batus ē ī ſmōe e9
Ac ille cū eū pauefcm̄ aſpicēt/De
nuo ad eū loqns an ſe ɔgnoſcēt iq̄
ſiuit Tūc puer edmūd9 ut eāt ſim
plicitate colūbe/ſimplicē ſmōe/nul
lā iq̄t tui teneo meōriā/Et adiec̄t
ſcio loq ad eū Stupeo et ē mirabile
ī oculꝭ meis/ꝙ me minime rcognoſcite
Preſbiti cū et ī ſcolꝭ ſedeā a dexteris
tuis et tecū ſim q̄cūqȝ iēis Et ſub-
dens inquit/in faciē meā reſpice/et
quid ī frōte mea ſcriptū eſt aduer-
te Quod cum feciſſet/repperit litte
ris eximiis ſine ſtilo hominis exa-
ratum/nomen illd quod vocatum
eſt ab angelo priuſq̄ ille in vtero
marie matris et vgīs īmaculate
cōciperet̄ ſcilicet ihesus nazarenus

Nūc puer edmūd9 audiuit ꝓting
ab eo Ego ſū ih̄us nazaren9. Et
h̄ ē nomē meū / qd ſit tibi memori-
ale ī deſiderio aīe / Scribe ḡ h̄ nomē
ī frōte tua / ſingulis noctib9 / et di-
gito diligēt̄ exara illd̄ p̄uſq̄ ſomp
nū capiāt oculi tui. q̄ ſic a cunctis
caſib9 metuendis / me ꝓtegēte ſis
ſecur9 / me liberāte mūit9. Et his
dc̄is puer ille diſparuit. Puer vero
edmūd9 ꝓficiēs ſapiē̄ ⁊ grā / nom̄
illud bn̄dcm̄ ſingul̄ noctib9 ī frō-
te ſua depīgebat. ¶ Tercio dico / ꝙ
p nomē dn̄i īpetrām9 optata. h° em̄
ſaluator nr̄ ꝓmiſit dicēs Si qd pe
tieritis prēm in noīe meo / h̄ faciam
Jo. xiiij° / Itē Si qd petieritis prēm
ī noīe meo / dabit vob̄ Jo. xvi° Itē
ibidē / vſq̄ mō nō petiſtis quidq̄ in
noīe meo. Petite ⁊ accipietis. De
h̄ ps̄ dt̄ In noīe tuo leuabo man9
meas. leuaē man9 ē petere cū ope-
ratōibus / Itē ps̄ dicit Nomen dn̄i
īuocabo ſcꝫ in orōne / ut poſſim īpe
trare / Itē pſalmiſta dt̄ / In noīe dei
nr̄i īuocabim9 Itē viuificab̄ nos
et nomē tuū īuocabim9. Ideo ecc̄a
vltimo dr̄ / Laudabo nomē tuū aſſi
due et exaudita ē orō mea. Ex p̄-
dc̄is pꝫ quō nomen dn̄i ē amabile
hoīb9 ī hac vita / ex eo ꝙ adiuuat
in bonis / ꝓtegit a mal̄ et / īpetrat op
tata. Sꝫ heu / qdā nec adiuuāt̄ / nec
defēdūt̄ / nec exaudiūt̄ p nomē dn̄i
ſcꝫ q̄ illd̄ male ſumūt ī os ſuū iu-
rādo / blaſphemādo / ul' īhonorando.
deū. Tales em̄ nō ſc̄ificāt / ſꝫ pollu-
ūt nom̄ dei. Quo ꝯt̄ dr̄ leui. xix° Nō
pollues nomē dei tui Et exodi xx°
dr̄ Nō aſſumes nomē dn̄i dei tui in
vacuū Nō em̄ hēbit īſontē / eū q̄ aſ-
ſūpſerit / nomē dn̄i dei ſui fruſt̄. Si-
mile dr̄ deutro. v° Si ig̃ ꝯuiꝫ pec-
cat / q̄ nomē dei ſui fruſtra et vacue
ſumit ī os ſuū. qd de illo dicēdū ē / q̄
ſumit illd̄ īhoneſte et ꝯtumelioſe ī
os ſuū / ſic't facit ille q̄ blaſphemat.
Exm̄. Ideo dr̄ leui. xxiiij° / ꝙ q̄-
dā filius viri egiptij / hn̄s tn̄ matrē
iſraelitā iurgat9 fuit ī caſtr̄s cū vi
ro iſraelita Et cū blaſphemaſſꝫ no
nomē dn̄i / et maledixiſſet ei / iuſſū
fuit a dn̄o / ut ab vniūſo ppl'o lapi
daret̄. Et cōſtituta fuit lex a dn̄o
dicēte Qui blaſphemauerit nomē
dn̄i / moriat̄ / lapidib9 obruet eū ō-
nis multitudo ppl'i. Siue ille ciuis
ſiue peregrīn9 fuerit. Exm̄. De
h̄ narrat grego9. in q̄rto dyalogoꝝ
exm̄ terribile. Ait em̄ ſic Quidam in
hac vrbe vir notiſſim9 filiū hūit
ſic't arbitror ānoꝝ q̄nꝫ Quē nimis
carnalit̄ diligēs / remiſſe nutriebat
Atꝫ idē puul9 / qd dictu ḡue ē / mox
ut eis aīo aliqd obſtitiſſꝫ / maieſ-
tatē dei blaſphemare conſueuerat
Qui pcuſſ9 mortalitate venit ad
mortē. Cūꝫ eū pr̄ ſuus ī ſinu tenēt
ſicut hij teſtati ſūt q̄ pn̄tes fuerūt.
malignos ſpiritus venire tremen
tibus oculis aſpiciens / cepit cla-
mare Obſta pater / obſta pr̄ Qui
clamans declinabat faciem ut ſe
ab eis in ſinu patris abſconderet.
Quem cum ille trementem requi
reret / quid videret. puer adiunxit
dicens. Mauri homines venerunt
qui me tollere volunt. Qui cum
hoc dixiſſet / maieſtatis nomen ꝓ-
tinus blaſphemauit / et animam

reddidit Cuius cauſam ſubdit gre-
gorius Dicēs/quatinus reatū ſuū
pr̄ eius agnoſceret/q̄ paruuli filij
aiām negligens/nō paruulū pec
catorē gehenne ignibus nutriſſet.
·Hec de pmo pncipali/Quātū ad 2ᵐ
pncipale/dico breuit̄ q̄ nomen dn̄i
eſt honorabile beatis in pria Glo
riātur em̄ et letātur/q̄ p nomē do-
mini miſericorditer ſaluati ſūt ·Jō
diligunt ipſū et honorāt/iux̄ illud
pſalmiſte /Gloriabunt̄ in te ōnes
q̄ diligunt nomē tuum·De q̄bus
alibi dᵗ ps̄ Dn̄e in lum̄e vultꝰ tui
ābulabūt/et in noīe tuo exultabūt
tota die.i.ī ppetuum/qz ibi ē vna
dies cōtinua ſine nocte/de qua dicᵗ
ps̄ Melior ē dies vna ī atrijs tu-
is ſup milia/Hinc ē/q̄ beati ī pria
dicūt̄ portare nomē dei ī frōtibꝫ ſuis
q̄i gloriātes de noīe dei·Juxta illd
apo.xiiijᵒ·Vidi ſup mōtē ſyō agnū
ſtātē/et cū eo centū xliiij milia hn̄-
tes nomē eiꝰ ꝛ nomē pr̄is eiꝰ ſcp-
tū ī frōtibꝫ eorū/Jdeo apo.vlᵒ dr̄
Videbūt faciē eiꝰ ꝛ nomē eiꝰ ī frō
tibꝫ eoꝝ ꝛ h̄ de 2ᵒ pncipali/Quātū
ad 3ᵐ pncipale dico/q̄ nomē dn̄i ē
t̄ribilit̄ formidabile demoībꝫ/expel-
lūt̄ eni ab hoībꝫ p illd/Vn̄ dn̄s dix
it Jn noīe meo demoīa eijciēt·mar
vlᵒ et lu.xᵒ dr̄ q̄ lxxij diſcipuli rēu
ſi fuer̄t ad dn̄m cū gaudio dicētes
Dn̄e /eciā demoīa ſubijciūt̄ nob̄ ī
noīe tuo·¶ Exᵐ·¶ De h̄ legit̄ in
legēda ſc̄i ciriaci martiris/q̄ cū di-
abolꝰ quē idē ſcūs eiecerāt a filia di
ocleciaī īpatoris obſidēt filiā r̄gis
pſarū/clamauit p os puelle/q̄ n̄
exiēt n̄ ciriacꝰ diaconꝰ veniēt·Vrit
q̄ nūcius a r̄ge pſarū ad diocleciā
nū rogans ut ad ipm̄ ciriacꝰ mitte
ret̄ Ciriacꝰ igit̄ veniēs ī babiloni
ā ad filiā r̄gis/Dixᵗ demōi Jmpat
t̄ ihesus xp̄s ut exeas/Qui ſtatim
exiēs dixᵗ O nomē terribile qd̄ me
coartat exiē/Nec mirū/q̄ nomen do
mini terribile eſt demoībꝫ cū eciam
timeāt nomen b̄te marie v̄gis/Vn̄
bnardus dicᵗ Deōnes fluūt ꝛ pe-
rūt ſicᵗ cera afacie igīs/vbicūꝫ īue-
nerūt crebram huius nominis ſcꝫ
maria recordatioēꝫ/deuotam inuo-
catioēꝫ/ſollicitam imitatōnē/Jtem
idem·Non ſic timēt hoīes aciem mi
litum cōpluribꝫ ordinatam/q̄mad
modum timent demones marie pa
trocinū vocabulū et exemplū/Jtē
idem/demonum caterua fugat̄ quoti
ens maria nominat̄/Jſtud poſſet
multis exēplis oſtēdi/niſi digreſſio fiēt
a pposito pncipali/Nec ſolū per no
mē b̄te marie demones fugātur/ſed
eciam p noīa ſanctoꝝ ſubito pplatā
¶ Exemplum·¶ Legitur namqꝫ
de ſc̄a iuſtina v̄gine/q̄ cipanꝰ ma
gus eius amore ſuccenſus diūſos
demones ſcꝫ vnum poſt aliū ad eā
miſit/ut eius animū ad ipſū īcliā-
r̄et/Sed cū omnes cōfuſi nichil ob
tinerent/Vnus eoꝝ qui prīceps ali
orū videbatur transformauit ſe in
ſimilitudinē ſc̄e iuſtine/pgenſqꝫ ad ci
prianū/ad ipm̄ cucurrit q̄i amore
eius lāguēs ut ipm̄ oſcularet̄·Jgi
tur/cipanus putans iuſtinā ad ſe
veniē/gaudio r̄pletꝰ ait·Bn̄ īquit
veniſti iuſtina oīm̄ feminārū ſpecio
ſiſſiā/Mox vero ut cipanꝰ nomen
iuſtine protulᵗ/diabolꝰ īſtar fumi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſtatim euanuit Si igitur nomen
alicuius ſancti opera dyaboli diſ-
ſoluit/ et tam velociter fugat Quid
dicendum ē de illo bn̄dicto nomine
dn̄i/ qđ ē ſup omne nomen efficax et
demoībꝰ terribile Bene igit̄ dr̄ ps̄
Confiteāt̄ nomini tuo magno qm̄
terribile ⁊ ſanctū ē Jte ſanctū ⁊ ter
ribile nomē eiꝰ/ ſcm̄ .ſ. ī ſe et ī homi
ne ut dicet̄ ī ſmoē ſequēti et terribile
demonibꝫ. Quātū vero demones
timeāt nomē dn̄i/ ⁊ qđ terribile ſit
eis pꝫ ī h̄ exēplo. Exm̄. Legit̄
enī qđ qdā cōſueuit qn̄cūꝫ lectū i-
trauit uel de ipō ſurgebat/ cū polli-
ce ter ſignū crucis facere .ſ. ad ca-
put/ ſup faciē/ et ſup pectꝰ/ exp̄mē-
do titulū triūphalē ſcꝫ ihs naza-
renus rex iudeoꝝ Cum aūt ſubita
morte p̄occupatꝰ eſſet/ ⁊ demones
eū rapere vellent/ ſplēdor ad modū
ſtelle apparuit in locis/ vbi ſignū
crucis cū exp̄ſſione ſalutiferi noīs
īp̄mere cōſueuit Qui ſplēdor ī tan
tū demones terrebat/ qđ ei manꝰ īpo-
nere nō audebāt Tūc qdam vir lu
cidus a lōge cōparuit et ad eū ac-
cedēs dixit ei/ qđ licꝫ dāpnatꝰ eſſꝫ
ſm̄ exigētiā pctōꝝ ſuoꝝ/ tamē ſū-
mꝰ iudex ꝓpt̄ fidē et deuotionē quā
habuit circa eius paſſionē et nomē
et triūphalis tituli exp̄ſſionē/ par
cebat ei/ volens ut ad vitā rediret
et de pctīs ſuis ſatiſfaceret Reſti-
tutus ḡ vite/ penitētiā egit/ et emē
datꝰ viuēs poſtmodū btō fine qe
uit Hoc igr̄ nomen dn̄i tā amabile
hoībꝫ ī via/ tā honorabile beatis ī
pria/ et tā terribile demoībus/ toto
corde diligamꝰ/ ut ī nob̄ ſc̄ificet̄/ et
ſalutē nrām operet̄ Sit ḡ memo-
rie nrē iugiter īp̄ſſū iux illđ pſal-
miſte Memor fui nocte nomīs tui
dn̄e. Et ut ſm̄ illđ operemur bonū
et malū fugiamus/ vn̄ ſubdit̄ Et
cuſtodiui legē tuā Jō pſaie xxvi°
dr̄ Nomē tuum et memoriale tuū
in deſiderio aīe Jſtud eſt nomen in
quo ſpem nrām ponere debemus.
Juxta illud pſalmiſte Jn noīe ſcō
eius ſperauimus Jtē Et ſperēt in
te qui nouerīt nomē tuū. Nec ſine
magno fructu/ quia ſm̄ pſalmiſtā
Beatus vir/ cuius ē nomē domini
ſpes eius Beatus ſcilꝫ nūc p gra
tiā et poſtmodū p glām. Jpō preſ-
tāte cuius ē nomē bn̄dictū ī ſcla.

Sermo decimuſquintus

Cum dictum ſit/ qualiter
nomē dn̄i ſc̄ificet̄ in no
bis/ p h̄ qđ ſuā ſanctita
tē operatur in nob̄. nos
ꝑ ſc̄ificat. Videndū eſt nūc/ quomō
debemus ad h̄ p̄parari ut huiuſmōi
ſc̄ificatio dei/ aut noīs eius in nob̄
fiat. Oportet enim ut nos p grām
dei/ nobis datā/ aliquid ad huiuſ-
modi ſanctificationē cooperemur.
⁊ ad eam nos p̄paremus. Nā actus
actiuorum ſunt in patiente diſpo-
ſito/ ſm̄ philoſophū Sicut viſibi-
le/ non agit in oculum niſi oculus
bn̄ diſpoſitus ſit ad videndū. Hāc
cooperationē noſtrā videt̄ beatus
petrus inſinuaſſe dicēs/ dn̄m autē
xp̄m ſc̄ificate in cordibus veſtris.
Sunt igitur quatuor p̄paramēta/
q̄ diſponūt animā ut a deo ſc̄ificet̄

ſicq; nomẽ dei in ea ſãficet· Primũ
eſt· ſanguis xp̄i pro nobis effuſus
vñ apoſtolus ad eb. vi° dicit Jhe
ut ſãficaret p ſuũ ſanguiẽz ꝑꝑłm
extra portã ſcz iħrłm paſſus ẽ vi
delicz in mõte caluarie Sãficate
ſũt aũt et ſãficãt aĩe p ſanguiẽz
xp̄i· Primo q2 peccatis ſunt mũ-
date et quotidie mũdant· Jdeo apo
ꝓmo dr̃ Dilexit nos et lauit nos a
peccatis in ſanguine ſuo Jdeo iª io
i° dicit Sanguis xp̄i emũdat nos
ab omni peccato Et ad ebreos ix°
dicit Sanguis criſti emũdabit cõ-
ſcientiam noſtram ab operib᷑ mor
tuis· Secũdo q2 redemit et quoti
die redimit ſiue liberat eas a vincu
lis diaboli· vñ ad eph̄ p° dicit· ha-
bem9 redemptionẽ p ſanguinẽ ei9
Et ꝓma pe/i° dr̃ Sciẽtes ꝙ nõ cor
ruptibilib᷑ auro ul' argẽto redẽpti
eſtis de vana vr̃a cõuſatioẽ pater
ne traditõis ſꝫ p̄cioſo ſanguiẽ q̃i
agni icõtaminati et imaculati xp̄i
Jtẽ· ſcã mr̃ eccleſia cãtat· Te ergo
q̄ſumus famul' tuis ſubueĩ q̊s p̄ci
oſo ſanguiẽ r̃demiſti Jtẽ· gub̃na tu
os famulos q̊s ſanguiẽ mercatus
es · Tercio q2 ornat aiãm ut fiat
ſpõſa deo placẽs· vñ ſcã agnes dix
it Sãguis e9 ornauit genas meas
Et merito q2 coloãt eã eodẽ colore
quo coloratus eſt ſpõſus eius Jp
ſa nãq3 de ſpõſo ſuo dic' cant' ii° Di
lectus meus cãdidus et rubicũd9
electus ex milibus Spõſa igitur
per ſanguinẽ xp̄i fit cãdida .i. mũ
da a peccatis Fit rubicũda per pati
entiam ul' p memoriã paſſiõis xp̄i
et elcã ex milibus q̄ reprobantur

Quarto q2 cõſortat aiãm facit
enĩ ipſam aĩoſam ⁊ q̊dãmõ imp
ꝑritã Sicut elephas vidẽs ſãgui-
nẽ ã liq̊rẽ rubeũ ut vue rubee ł mo
ri mirabiliter aĩmat' et quaſi ip-
terit9 aggredit' hoſtes Sic hõ dz
aĩari gł' hoſtes/ hñs pre oculis ef
fuſionẽ ſanguĩs xp̄i et paſſionem
ei9 Jõ iª petri iiii° dr̃ Criſt9 paſſ9
in carne et vos eadẽ cogitatõe ar-
mamini Per hãc armaturã/ ſcĩ vi
cerũt et adhuc vincũt dyabolũ Jõ
apo. xii° dr̃ Jpſi ſcz ſcĩ vicerũt illũ
.ſ. dyabolũ ꝑpt' ſanguĩez agni Et
eſt notãdũ ꝙ xᵉ ut ſuo ſanguine
nos ſãficet/ nõ ſp illũ effũdit/ ſed
ſufficit ſemel eũ ꝓ nob' effudiſſe.
Sicut em̃ xp̄s ſemel mortuus eſt
ꝓ nob' et iã nõ morit'. nec mors ei
ult' dñabit'/ et nos quotidie morte
ſua viuificam· ſic ſuũ ſanguinem
effudit/ nec ãplius eũ effundet ꝓ
nrã purgatõe/ redẽptõe/ ornatõe.
ac 9fortatõe Sed illa effuſio quã
xᵉ fecit de ſuo corpore ſp opabitur
ĩ nob' p deuotam/ meditationẽ/ cũ
cõpaſſione/ et grãꝝ actione Cõfi-
temĩ ꝗ̊ memorie ſãficatõis ei9 ut
dᵗ p̄s Sic patet ꝓmũ p qd' ſãficat
tab̃naculũ ſuũ altiſſimus · Exᵐ
De huiuſmõi memoria effuſio
nis ſanguĩs xp̄i pulcrũ ſolz r̃citari
exᵐ parabolicũ tale Fuit q̄dã puel
la valde decora nobił' et diues/ quã
q̄dã tyrãn9 ꝑpotẽs et aſtutus dolo
ſe aggreſſ9 ſeduxit/ et ad ſibi 9ſen
tiendũ/ v̄bis blandis ⁊ mẽdacib᷑
traxit/ et ĩclinauit Quam ſibi ſic
deceptorie ſubiectam et ſubactam/
multũ crudelit' ⁊ ſine miſericordia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

grauiter afflixit Ipſa vero ī ſe re
uerſa/ ⁊ ſe deceptā vidēs/ opē petiͦt
ꝓ nō erat q̄ cōſolaretur eā aut ad/
iuuaret. Tandē vnicus filius cu/
iuſdam potētiſſimi regis/ hāc cala/
mitatē ⁊ miſeriā puelle perpēdens/
ſcʒ qualiꝰ prius doloſe decepta/ et
poſtea malicioſe afflicta fuit/ ad
ipſam venit/ eiqꝫ ɔͣ tyrānū opē ꝓ/
miſit/ dūmodo tyrānū deſereret/ ſi/
biqꝫ fidē ſeu fidelitatē ſuaret. Et
ipē induit ſe veſtimēt ꝓᵐ genera/
tionē uł ſtirpē illius puelle Quibꝫ
īdutꝰ/ oſtēdit ſe cauſam illius pu/
elle aſſūpſiſſe/ et īiuriā ei factam
velle vindicare. Et aggreſſꝰ tyrā
nū/ fraudes/ neq̄cias/ et crudelita/
tes eiꝰ detexit/ eiqꝫ in ōmibus reſiſ/
tēs machinatōes eiꝰ peſſimas diſ
ſoluit Tandē ſingulari duello/ eū
īpetēs/ et ſecū cōgrediēs/ ipſū deui/
cit et ꝓſtrauit/ ac a dn̄io qđ doloſe
vſurpauerat/ et malicioſe occupa/
uerat eiecit. et ipſam puellam ab
eius tyrānica oppſſione liberauit.
In ipō tamē ċtamine dictus filius
regis/ a ſatellitibꝫ illius tyrāni tā
ḡuiꝰ vulneratus fuit/ ꝙ licʒ vic/
tor exiſteret/ ex illis tamē vulne/
ribus mortuus fuit Qđ dicta pu/
ella cernēs accepit arma dicti ſui
liberatoris/ ſanguīe rubricata/ et
ea ī thalamo ſuo repoſuit/ q̄tinꝰ il
la ſp aſpiceret Quibꝫ aſpectis re/
cordabatᵘ fidelitatē ſeu caritatē quā
ſibi dictus regis filiꝰ exhibuerat.
eiuſqꝫ ſanguinē ꝓ ſe fuſū/ ⁊ mortē
ꝓ ſe toleratā/ cū dolore/ et luctuoſa
cōpaſſione ad memoriā reuocauit
Et ſic ī ōmibꝫ ſibi occurētibꝰ/ ſiue

ꝓſperis/ ſiue aduerſ/ ꝑ aſpectū hu
iuſmodi armoꝝ īmobiliꝰ ſtetit/ ſic
ꝙ in ꝓſpis hūiliabatᵘ/ ⁊ ī aduerſ
ɔſolabatᵘ Miſtice/ ꝑ hāc puellam
nobilē/ pulcrā/ ⁊ diuitē/ intelligitᵘ
genus humanū/ qđ fuit a deo nobi
le et decoꝝ ī pncipio factū/ qđ q̄ppe
ipē ad ẏmaginē/ et ſilitudinē ſui
fecerat Ditatūqꝫ fuit ōmibꝫ bonis
paradiſi ṫreſtris/ et ad poſſidendū
regnū celoꝝ electū Hāc puellā il/
le peſſimꝰ ⁊ ſeuiſſimꝰ tyrānꝰ/ eiec
tꝰ a regno celoꝝ. ſ. dẏabolꝰ/ doloſa
ſuggeſtione aggreſſꝰ fallaciꝰ de/
cepit/ ſibiqꝫ ſubiecit et mltoꝝ an/
noꝝ milibus ſibi ſubiectā detinuit.
cui etiā nulla creatura opē ferre po
terat/ quātūcūqꝫ gemeret et opem
poſcēt Nouiſſime vero filiꝰ dei vni
genitꝰ miſertus huic miſere ⁊ de/
ſolate/ ac quaſi iā deſpate puelle.
motuſqꝫ ſua naturali/ et īgenua bo
nitate/ nec violētia cōpulſus/ nec
aliq̄ iuris ā debiti rōe pmotꝰ/ de do
mo maieſtatē ſue deſcēdit ī hāc val
lē miſerie Et aſſūpta veſte huma
ne nature/ eādē puellā quātū pti/
net ad eccleſiā catholicā/ deſponſa
uit/ et cū ea fedus ppetuū īiͦt. Et
egreſſus de thalamo ſuo/ trigīta/
tribꝫ fere ānis fraudes dẏabolicas
et malicias detexᵗ/ hoīeſqꝫ quantū
potuit ab eius tyrānico dominatu
defēxit Sʒ in fine ſingulare duellū
ſecum habens/ in cruce ipſum vicit
et proſtrauit/ dictamqꝫ puellā ab
ipſo liberauit. Ibidē tamē a miniſ
tris dẏaboli vulneātꝰ mortē ſubiͦt
corporalē Cuiꝰ arma. i. ſtigmata.
⁊ ſigna paſſioīs/ ſanguīe rubicata

dicta puella quātū ad eccłiam fi-
deliū in ſuo thalamo.i.in tēplis et
libris repoſuit/ut illa in meōria ſp
retineat ⁊ p ea in omnibꝫ euentibꝫ
armet̃ et cōfortet̃. ¶Moraliter
vero loquēdo/ q̃libet aīa xp̃iana tāq̄
ſpōſa xp̄i ſanguine eius deſpōſata
dēt huiuſmodi arma.i.paſſionem
vulnera/ et effuſioēz ſanguīs xp̄i
in thalamo ſuo interiori p ꝯtinuā
meōriā et grārū actionē hr̄e recōdi
ta/et ad ea ſp reſpicē/ ne ꝓſperis
eleuet̃ nec adūꝑ frāgat̃/ ꝫ fide icō
cuſſā et īuiolatā tā dulci ſuo ama-
tori ſp teneat/ eiqꝫ vicē amoris q̄ꝫ-
tū pt̄ cordialiter repēdat. ¶Secū
dū ꝑparamētū diſponens aīam ut
a deo ſāficet̃ ad ſacrificādū nomē
ip̄ius in ea/ eſt cōtēptus t̄renorum
Nam ſicut amor terrenorū exclu-
dit ſāficatōnem/ dei ꝓpt̄ aūſionem
a deo ⁊ cōūſionem ad t̄rena Sic p
oppoſitū cōtēptꝰ t̄renorum ꝑparat
aīām ad ſāficatōnem dei/ ꝓpter aū
ſionem a terrenis/ et ꝯūſionē ad de
ū· Ideo/ ſcā ut magis ſāficarēt̃/ ꝯtēp
tis terrenis deſiderabant deū et ce-
leſtia Nō em̄ ſe cōpatiūt̃ in eadem
aīa/ amor t̄renorū et amor celeſtiū
Vnde ğgo. bn̄ dic̄t Tanto q̄ſqꝫ ab
amore diſiūgit̃ ſupno/ quāto īferi
us delcāt̃ Iō pſa. xlº dr̄ Qui ſpe
rāt in dn̄o/ mutabūt fortitudinē/ aſ
ſumēt pēnas ut aq̄le/ currēt/ et non
laborabūt· āmbulabūt et n̄ deficient
Mutarē fortitudinē/ ē pn̄tia et t̄re-
na tā fortiter cōtēpnere q̄ꝫ fortiter
fuerunt amata/ ac celeſtia et futu
ra tā fortiter amare q̄ꝫ fortiter fu-
erūt cōtempta/ Hr̄ aūt ſancti ſic de

ſiderāt ſupna et celeſtia/ pꝫ zacha
ixº· Vbi dicitur Lapides ſcā eleua-
buntur ſuper terram/· Illi ſcilicet
lapides viui/ ex quibus celeſtis ihe
ruſalem conſtruitur Et merito ele
uabuntur ſuper terram/ ſcilicet cō
tempnendo terram et terrena/ et
conuertendo ſe ad celum et celeſtia·
ſciunt enim ſcriptum· ve. ve. ve. ha
bitantibus in terra/ Illi namqꝫ di
cuntur habitare non ſuper terram
ſed in terra/ qui terrena diligunt
et hys inherent/ Et bene dicitur ter
ve. ve. ve. quia habent ve in vita in
morte et poſt mortē/ In vita quia
bona terre cum labore acquirūt. cū
timore poſſident. et cum dolore deſe
runt vel amittunt· Vnde quid ā ꝟ
ſificator ſic ait/ Diues diuitias nō
congregat abſqꝫ labore· Nec tenet
abſqꝫ metu/ nec deſerit abſꝫ dolore
In morte/ quia cogūtur deſerē mū
dum quem amauerunt/ carnem
cui ſeruierunt/ et ſecum ferre pecca
ta que commiſerunt Poſt mortem
vero/ quia rigide iudicabuntur reg
no celorum priuabuntur/ et in in-
ferno detrudentur/ Idcirco bene di-
citur Iob quarto capitulo Qui ha
bitāt domos luteas/ q̄ terrenū hn̄t
fundamentum/ conſumentur velud
a tinea/ de mane vſqꝫ ad veſperam
ſuccidentur/ et quia nullus intelli
git ī eternū pibūt/ Hec ibi· ¶Ter
ciū ꝑparamētū aīe ut a deo ſāficet̃/
⁊ nom̄ eiꝰ ī ea/ ē exercitiū bonū/ q̄ꝛ
h aīāz hilitat ⁊ dignā fac̄t ut ſā
ficet̃/ Cōſiſt̄t aūt exercitiū bonū/ in
agēdo et patiendo· non em̄ ſolū ī ac
tionibꝫ ꝫ et in paſſionibus/ anima

bene et ſalubriter exercetur. Sic
ſancti/tēpore pacis mirabilit̄ ope-
rabantur/uel deo ſuiēdo/ut̄ ſe caſ/
tigādo/ut̄ ꝓximo corporaliter aut
ſpūalit̄ ſubueniēdo/ Tempore ve-
ro pſecutionū/ mirabiliter patie-
bantur/ē vim iferebant/naturam
ad patiendū cogebant/tormenta
cū tortoribus irridebant/ut ſtatim
dicetur in quodā exemplo Jdcirco
de moyſe bn̄ dicitur ecc̄ xlv° Jn fi
de et lenitate ipſius ſanctū fecit il
lū/ fuit em̄ ſanctificatus p fidē/ q̄
p dilectionē operat̄. Ad gala. v°.
Quia et fides ſine opibus mortua
eſt Ja. ij° / Jdeo in fide ipſius/intel
ligitur exerciciū bonoꝝ operū/ Itē
ſāficatus fuit p lenitatē/ q̄ et q̄ſi
tēperamētū aīe in aduerſ/ p quā
ītelligitur exerciciū bonū ī paſſio/
nibus. Jlla lenitas/eciā/ mititas
uel māſuetudo dr̄/ q̄ hoīes victorio
ſos facit in aduerſ Vn̄ augꝰ dic̄
Mites vincūt ī bono malū. Et ihe
ronimꝰ dt̄/ Mitis oīa equanimiter
ſuſtinet/nō irritat nec irritat̄/nec
nocet/nec nocere cogitat· Quar
tū ꝓparamentū aīe/ut ipſa ſancti/
ficetur a deo/et nomē dei in ea/ eſt
cōſtantia ſiue ſtabilitas· Qui em̄
inconſtans ſeu inſtabilis ē/facilit̄
mutatur/et fit ihabilis a deo ſanc
tificari/ Videmus enim de aq̄ cur-
rente q̄ p radios ſolares paꝝ aut
nichil caleſit/q2 ꝓpter motū/radij
ſolis in ea nō figuntur/ et ſic non
operātur Sz aqua ſtans/notabi/
liter p radios ſolis caleſit/ Sic ve
uera eſt de hoīe incōſtāte uel iſta-
bili/ q2 licet deꝰ ſupius ſibi radios
lucis grē velit infundere/ꝛ licet ipē
qn̄qꝫ bonū videatur cōcipere/ tamē
ꝓpter inſtabilitatē/grām dei quo-
dammodo fugit/ īmmo fugat et bo
nū propoſitū ſuffocat/ Eciā inſta-
bilitas videtur eſſe certū ſignū/ q̄
pccā prius perpetrata nō ſint radi
citus extirpata et deleta/ dr̄ enim
treñ. i° / Peccm̄ peccauit ihrl̄m/ ꝓpte
rea inſtabilis fcā eſt/ Ad cōſtātiā
uel ſtabilitatem ammonitus fuit
apoſtolꝰ ab āgelo dicēte Cōſtans
eſto paule act. xxiij° / Ad quā eciā
ipſe alios hortabatur ſcribens ī i°
ad cho. / Stabiles eſtote et īmo-
biles habūdantes ī opere domini.
ſp ſcientes q̄ labor vr̄ non eſt in-
anis corā dn̄o/ Sic ſancti ī ſua ſā-
tate cōſtanter pſeuerabant/et am
plius ſanctificari meruerūt. Vnde
ps̄ dt̄ Domū tuā id eſt aīam iuſti
decet ſanctitudo dn̄e/ī longitudine
dierū. i. cōſtant̄ ſiue pſeuerantur.
Sic ꝛ lu. i° dr̄ Seruiamꝰ illi ī ſā/
tate et iuſticia corā ipſo oībꝰ die-
bus nr̄is. / Seruiamus ḡ dn̄o in
ſātate/quatinus ab ipſo plꝰ ſāfi/
cemur/ꝛ ipſe ī nobis ſanctificetur
De hoc dicitur leui. x° / Sanctifi-
cabor in hijs q̄ appropīquāt michi
ſcz ad miniſtrādū/ Et ad idem ꝓ-
poſitum dicitur numerorum xvi°
Notum faciet dominus q̄ ad ſe p-
tineant/ /et ſanctos applicabit ſibi/
et quos elegerit appropinquabūt
ei/ Seruiamus eciam domino in
iuſticia/ omnibus diebus noſtris
ut ſcilicet a tramite iuſticie non
declinemus/ſ₃ ꝯſtanter et ſtabilit̄
q̄ diu vixerimus ei adhereamus·

Sic ſancti in hoc mundo/ nullis blā
dicijs aut promiſſionibus/ nullis
minis aut tormentis/ potuerunt in
flecti/ Vt a via veritatis aut iuſticie
quoquo modo declinarent · Ex^m
De hoc pulcrum ſcribit exemplū
euſebius ceſarienſis in eccleſiaſti
ca hiſtoria/ De quodam diacono q̄
proprio nomine vocabatur ſanct9
Et reuera ſanctus fuit/ non caſſo
nomine/ ſed et veritate Iſte diaco/
nus/ comprehenſus ab infidelibus
non potuit tormentis ad hoc indu/
ci/ ut ſaltē nom̄ ſuū edicēt. Nā itro
gat9 q̄s eſſz/ ā vnde/ et q̄ noīe voca
ret· Rn̄d^t ɔſtāt̄ c̄ſtianꝰ ſū/ h̄ m̄ pa
tria/ h̄ m̄ genꝰ/ h̄ nom̄ ē Quapp̄t
tortoēs p̄ ira q̄i furēt^s imaiſſimis
tormentis eum affecerunt/ in tan/
tum ut a vertice capitis uſq̄ ad plā
tam pedis eius ſic fuit laceratus.
ꝙ totum corpus eius quaſi vnum
vulnus videbatur/ et ꝙ vix poteāt
cognoſci ꝙ erat homo· Et cū dice/
retur ei/ ut ſolummodo nomen ſuū
diceret/ et tormenta euaderet/ nō ac
quieuit· ſed dixit criſtianus ſū Ec
ce mirabilem et īflexibilem conſtā
tiam viri/ qui ſi nomen ſuum exp̄ſ
ſiſſet vtiq̄ non peccaſſet/ Sicut le/
gitur de beata katherina et de mlt̄e
alijs/ qui non ſolum nomen propri
um/ ſed et genus/ et patriam inter
rogati dixerunt/ Sed iſte ſanctus/
noluit ad hoc per tormenta uel pe/
nas induci/ ne videretur timore pe/
narum ijs ſaltem in minimo ceſſiſ
ſe/ et ut daret intelligi ꝙ multo mi
nus poſſet induci ad negādum criſ
tum aut fidē eius/ et ad adorādum

ydola/ Oſtend^t ergo conſtantiam
et fortitudinem animi/ cōtemptum
tormentorum/ firmitatē fidei/ et fi/
delitatem ad ſuum creatorem· Sāc
tificauit deū in ſe/ criſtianos cōfor
tauit/ et ſuos tortores vicit et cōfu
dit Igitur tortoribꝫ confuſis/ duc/
tus fuit ad carcerem· ſicut dictū eſt·
Vulneribus ſauciatus/ ut uel corpo
re putrefacto ibidē moreretur/ uel
ut nouis cruciatibꝫ denuo torquere
tur Et ecce mirū/ nam cum eductꝰ
fuiſſet de carcere ut iterū puniret^r/
quodcūq̄ membrū per tortores tā/
gebatur hoc ſtatim ſanabatur· et
ſic ad maiorem cōfuſionem tirāno
rū et tortorū/ per iteratam punitio/
nem corpus illud quod vulneribꝫ
erat plenum fuit plenarie ſanita/
ti reſtitutum/ Ex predictis igit^r col
ligitur/ quomodo quis debeat pre/
parari ut ſanctificetur/ nec tamen
eſtimet ꝙ ſāficationem aut prepa
rationem/ ā ſanctitatē habeat quis
a ſeipſo/ ſed a domino Quapropt̄
apoſtolus dicit Deus autē pacis
ſanctificet vos p̄ omnia/ i^a ad teſſ
Vltimo/ Et dominꝰ per ꝓphetam di
cit Sup ip̄m aūt efflorebit ſāfica
catio mea. mea ſcz q̄ a me procedit
mea q̄ m̄ ſeruit^r et miſtrat^r/ mea. q̄
glificor ꝛ ſāficor/ n̄ i me ſꝫ i eo/ Et
q̄r neō q̄ntūcūq̄ ſcūs ꝛ pfcūs fuit/
dz i hc̄ vita q̄ via et peḡnatō ē ad
deū ſe ſufficiēt̄ ſcm̄ rputaē/ ymmo
dz conari ut i ſātate ꝓficiat. Ideo
apo. vl^o dr̄ Scūs ſāficetur adhuc
· nam q̄nto ſanctior fuit tāto magis
deū i ſe ſāficab^r Cui ſit honor ꝛ glꝛa
in ſecula ſeculoꝝ· A M E N·

Sermo decimusſextus.

Adueniat regnum tuū.
Saluator nr̄ volēs ſu-
am benigniſſimā mūaz
ꝛ ineffabilē caritatem
quā cōceſſit ad humanum genus
oſtēdere / venit de ſublimi ſolio reg-
ni ſui in h exiliū / p aſſūptā huma
nitatē / ut nos hoīes saluās / et ſue
diuinitatē participes faciens / de hoc
exilio ꝛ valle miſerie in glorioſum
ſuum regnū pduceret et ſublima-
ret. Ad qd̄ qdem regnū / nec p nos.
nec p aliquā aliā creaturā puenīe
poteramꝰ. Erat enim porta regni
clauſa / via hoſtibus plena / et nos
multis peccatis onerati Sz filius
dei pctā nrā tulit / hoſtes vic / viā
pcedēdo monſtrauit / ꝛ portas reg-
ni reſerauit. Ideo ut certā ſpem et
fiduciā habeamus ad illud regnū
veniēdi et ipſū poſſidēdi. Promiſit
nob ipſū tā p ſe ꝗ per ſuos preco-
nes. Nā ſuus pcurſor dixit Penitē
tiam agite / appropinqͣbit eī reg-
num celoꝝ Math. iiȷͦ. Deinde ipē
ſaluator pſonaliter h idem repetiȷt
et pdicauit ut dr̄ Mt iiȷͦ / et h pre-
cepit apoſtolis qn̄ miſit eos dicēs.
Euntes pdicate dicētes / ꝙ appro
pinquabit regnum celoꝝ / ut dicit
Math. xͦ. Regnū ꝗ celorū qd̄ p-
miſit h plenarie dabt quādo dicet
Venite bn̄dicti prīs mei / poſſidete
paratū vob regnū / a ꝯſtitutōe mū
di Mt. xxvͦ. Vt aūt ipſū regnū ſp
pre oculis habeamꝰ / ipſūqꝫ deſide-
remus / ac ad ipſū indeſinentē tēda-
mus / ꝛ eciam ut tāto digniores ef
ficiamur ipſū recipere. Idcirco ſal-
uator nr̄ docuit nos ipſū petere in
orōne quotidiana / dicēdo Adueīat
regnum tuum. Notandū eſt igitur.
ꝙ triplex eſt regnū dei ſcilz inter-
nū / quod eſt intra nos ſcilz regnū
anime. Externū qd̄ eſt ex̄ nos ſcz
regnū eccleſie. Et ſupnū / qd̄ ē ſup
nos ſcilz regnū glīe. Primū igit
regnū dei hz homo intra ſe. Iuxta
illud luce xvijͦ. Regnū dei ītra vos
eſt. Eſt aūt regnū dei in aīa / quā-
do deus regit aīaz / ꝛ ipſa ſm̄ oīs
vires ſuas regitur a deo. De hoc
regno dicitur ad roma. xiiijͦ. Nō ē
regnum dei eſca et potus ſ iuſticia
et pax et gaudiū in ſpiritu ſancto.
Ac ſi dicatur. regnum dei in nobis
non cōſiſtit ī voluptatibus carnis
ſ in virtutibus aīe. Et ſm̄ h deus
appellatur rex anime Vn̄ ps̄ dic
Rex meus et deus meꝰ. Et ſoph
vlͦ dr̄ Lauda filia ſyon / letare et
exulta filia iheruſalem / quia dn̄s
rex ī medio tui / id eſt ītra te Et be-
ne tali anime ꝗ a tali rege regitur
Nam īplebitur oībus bonis Iux
ta illud pſalmiſte. Dn̄s regit me
et nichil michi deerit. Itē dirigitur
in via virtutū ut pficiat / et de bo-
no in melius pcedat Ideo in eodem
pſalmo dicitur. Deduxit me ſuper
ſemitas iuſticie. Itē Defendit et
cuſtodit a malo Ideo in dicto pſal
mo dicitur. Nam et ſi ambulaue-
ro in medio vmbre morte nō time-
bo mala / quoniam tu mecum es.
Iſte rex / ordinauit legem / in hoc
regno anime qua omnia bene diſ-
ponuntur in ipſo. Viz / obediētiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Nam ipſe reſidet in hoc regno|pre/
cipiens conſulens et exhortans|
et requirit ut anima cū oībȝ ſubditis
ſuis obediat|Habȝ enī aīa q̄ndam
familiam infͣ ſe/viz vires et potē/
tias ſuas que ſemp manent intra
|Hȝ enī quādā familiā ext̄ ꝫ ſbtꝰ
ſe/ſcȝ ſenſus exterioēs corpꝰ et mē
bra corporis quibus ad extra ope/
ratur|Sed hec omnia debent regi p
legem obedientie nec debent repug
nare regi|Et ſic aīa per iſtam legē
recta|et vlterius ſuam familiam re
gēs|proficit in virtutibus et bonis
ſpiritualibȝ·Vn̄ gregꝰ dicit|Obedi
entia|ſola virtus eſt|que mēti vir
tutes ceteras inſerit inſertaſq̄ꝫ cuſ
todit|Sed malignꝰ ſpiritus cona
tur hoiēm auertere ab hac obediē
tie lege|trahens ipſum ad ea q̄ deo
contraria ſunt/ut deus locum ſuū
deſerat et ipſe malignus ſpiritus
regnet|Et hoc fit maxime per ſup
biam quia per eam hō repugnat de
o|et ſibi obedire cotempnit·imitatᵘ
q̄ꝫ diabolum ſuperbum et inobediē
tem|et ei tanq̄ꝫ regi ſubijcitur·Ipſe
namq̄ꝫ rex eſt ſuper omnes filios
ſuperbie|ut dicitur Iob xliº|Iſte
rex uł potius tirannus ſcȝ diabolꝰ|
nō bene regit ꝫ tirannice et crudeli
ter affligit ſibi ſubiectos|ſpolian/
do captiuādo et occidendo aut ſaltē
deridendo et illudēdo·Ideo Thobie
tercio bene dicitur|Quia non obe/
diuimus preceptis tuis|Ideo tradi
ti ſumus in direptionem et captiui
tatem et mortem et in fabulam/et
in improperiū·|Exᵐ|De h̄ tale
ſcribitur in libro de illuſtribus vi/
ris ciſterciensis ordinis|Fuit qui/
dam conuerſus ciſterciens̄|priori
ſuo inobediens|qui ea que ſibi pre
cipiebantur ſuperba mente et irre
ligioſa voce facere recuſauit·Qua
dam aūt nocte iacēs ī lecto et vigi
lans|vidit duos tetros demones.
et ſeueros iuxta lectum eius ſtan/
tes·quorum vnus dixit·Quis eſt
iſte qui iacet hic|Reſpondit alter
Conuerſus quidam|Ait primus.
neq̄ꝫ|ſed eſt quidam inobediens.
Et alter reſpondit·Si inobediens
eſt|trahamus eū ad portā·Moxq̄ꝫ
os eius obturantes|traxerūt eum
de dormitorio|ꝫ ferētes eum per ae
ra ext̄ ſepta monaſterij ꝓiecerunt
eum ad alt̄utrum ſicut ſolent ho/
mines ludere cum pila|Cumq̄ꝫ diu/
tius illuſiſſent ei et parum dimiſiſ
ſent eum|iterū accedētes ceperūt il
ludere ei ſicut prius|Et ecce ſtatī
pulſabatur campana ad vigilias
Qua audita demones quaſi toni/
truo ſuper eos cadente territi fuge
runt|conuerſum illum in quādam
paludem lutoſam proijcientes|qui
prout poterat inde ſe erigens ſedit
ſub arbore nimio timore conſterna
tus|ne forte demones rediret·Ma
ne autem facto|cū cōuerſus hic in
de intus et foris quereretur|tandē
inuentus tanq̄ꝫ amens ductus in
infirmitoriū|didicit ex his que paſ
ſus fuerat ſuis ſuperioribȝ obedire
|Sic ergo patet primo|regnum dei·
ſcilicet ꝙ eſt intra nos|De quo nō
inconuenienter poſſunt hec verba
ſcȝ Adueniat regnū tuum|intelligi
Vt ſic quotidie petamꝰ|ꝯtinue deꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

noſter in nobis regnet/ noſq; p ve=
rā obediētiā ei ſubiecti ab ipo ſalu
bꝛit᷑ regam. ¶ Scd̄m regnū dei/ eſt
ex̄ nos ſcilꝫ ſancta eccl'a catholica
de q̄ regno dr̄ lu. ix°. / Vere ſūt aliq̄
hic ſtātes q̄ nō guſtab᷑t moꝛtē do=
nec videāt regnum dei Sup q̄ dic᷑
gregoꝛi9 ī omelia / Regnū dei h̄ lo
co pn̄s eccl'a vocat᷑ / Et qꝛ nōnulli
ex diſcipul᷑ uſq; a deo ī coꝛpoꝛe uic
turi erāt/ ut eccl'am dei cōſpicerēt
cōſtructā/ et ɔtra huius mūdi glo
riā erectā/ ɔſolatoꝛia ꝓmiſſiōe nūc
dr̄ / Sūt q̄dam de hic ſtātib; In hoc
reguo dei / ſūt boni cōgregati cū ma
lis / et electi cū reprob; q̄ tamē poſ=
tea ſeparabunt᷑. Vn̄ Mt̄ xiij°. dici
tur Mittet angelos ſuos / et colli=
gent de regno eius oīa ſcādala / Itē
ibidē dicitur Simile eſt regnū ce/
loꝝ/ ſagene miſſe in mare/ et ex ō/
ni genere piſciū cōgreganti quam
cū impleta eſſꝫ et ce᷑. Et poſt pau
ca / Exibunt angeli et ſeparabunt
malos de medio iuſtoꝝ ꝛ ce᷑. / Itē
Mt̄. xxv° Simile eſt regnū celo=
rū. x. virginibus et c̄ / . Ecce qꝫ hic
cōmixti cōiuncte ſūt prudētes vir
gines et fatue Sꝫ poſtea prudēti=
bus intrātibus cum ſpōſo ad nup
tias / fatue excludunt᷑ / Huius reg=
ni/ filius dei/ eſt rex / in quo tūc reg
nare cepit qn̄ naturā nr̄ām aſſūp
ſit et īduit Iuxta illud pſalmiſte
Dn̄s regnauit decoꝛē indutus eſt
¶ De hoc rege et eius regnatiōe ꝓ=
phetauerat ieremias dicēs Suſci
tabo dauid germē iuſtum et regna
bit rex Iheremie xxiij° / Ipſe ē ille
ſalomon rex de quo dicitur can̄. iij°

Egredimini et uidete filie ſyon re/
gem ſalomonē in dyademate quo
coꝛonauit eum mat᷑ ſua. / Coꝛona=
uit autē eū mater ſua / dyademate
carneo / quando in vtero ſuo de pu/
riſſimo ſanguīe ſuo foꝛmatū fuit
coꝛpus filij ſui · In pſona huius re
gis dicit pſalmiſta Ego autē con=
ſtitutus ſum rex ab eo ſuper ſyon
montē ſcm̄ eius. i. eccleſiā ſanctā.
¶ Iſte rex oꝛdinauit et conſtituit in
regno ſuo predicto / quādam legem /
ſcilicet fidem catholicā / quā docuit
et firmauit verbo/ et exēplo/ mira=
culis ꝛ pꝛopꝛij ſanguinis effuſio/
ne / ſine qua lege nullus ei placet /
nullus inter ſuos cōputatur/ nul
lus ab eo ſalubriter gubernatur.
¶ Per hanc legem / ſancti dei docti et
confoꝛtati vicerunt ut dicit᷑ ad he/
breos xi° / Per fidem vicerunt reg/
na Nam per eā euaſerūt mala mū
di/ tranſierunt per ignem et aquā /
et obtinuerunt regnum celoꝛum.
¶ Hanc legem quilibet debet ſeruare
in coꝛde / ſicut pſalmiſta de quodam
dicit In lege domini voluntas ei9
et in lege eius meditabitur die ac
nocte / Item lex dei eius in coꝛde ip=
ſius / Item lex tua meditatio mea
eſt / Item debet ſeruare in oꝛe / iuxta
illud exodi xiij° Lex domini ſemp
ſit in oꝛe tuo Et ioſue pꝛimo dicit᷑
Non recedat volumen legis ab oꝛe
tuo. / Item ſeruari debet in opere / de
hoc dicitur in eſdꝛe viij°. / Omnia
ſc̄m legem dei fiant/ ſcilicet quātū
ad opus/ ne foꝛte exurgat ira eius
Et pſalmiſta dicit Beati īmacu=
lati in via / qui ambulant in lege

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

domini Ambulaē eſt ꝓgredi de bo
no in melius Et ad ro. ijᵒ dicitur
Nõ auditores legis iuſti ſũt apud
deum ſed factores Sit igitur fides
in corde quia corde creditur ad iuſ
ticiam Ad romanos xᵒ Sit in ore
ſicut ps̃ dicit Credidi ꝓpter quod
locutus ſum Et nos credim9 ꝓpter
quod et loquimur ut dr̃ ijª ad cor.
iiijᵒ Sit eciam in opere quia fides
ſine operibus mortua eſt Jaco. ijᵒ.
Unde auguſtin9 in quodã ſermoē.
Interrogo te utrũ credis. dicis. cre
do. fac quod dicis et fides eſt Sz di
abolus ut iſtud regnũ diſturbaret
conat9 eſt hanc legē corrũpere et
ſup ſemē bonũ qđ ſaluator in agro
eccleſie ſeminauit ſuum ſizania ſu
perſeminare ſicut dominus docuit
in quadam parabola ut dicit' Mt
xiijᵒ Et ut r̃gnũ eccl̃ie diſturbaret
ac fidē adhuc nouellã extingueret
Inflãmauit reges et pn̄cipes mũ
di ut fideles q̊ſq3 perſequerētur et
trucidarent Sed cõſiderãs ꝙ ſcã ec
cleſia iñ magis ꝓfecit et accreuit
ac fides magis floruit eo ꝙ ubi u
n9 pro fide occidebat' qn̄q3 mlta mi
lia cõuertebant'. Ideo ad ſbtiliores
gũſus machinatiões ꝛ inſidias nõ
ab ext̃ ſic' p̄us .i. ab ĩfidelib3 gēti
lib3 ꝗ̊ iudeis ſed magis ab int̃ .i. ab
illis ꝗ criſtiano noīe gl̃abãtur rui
nas eccleſie ac fidei ꝯſuit. Sciens
enim ꝙ omne regnum in ſe diuiſũ
deſolabit' inteſtina ſuſcitauit bella
et hereſes ꝯfingēs ſub quodam co
lore veritatis ſeminauit et ipãs q̄
buſdã hoīb3 iã p̄dc̄ ꝑ electionē et va
nã gloriã īflatē tc̄p vaſ ſuis vene

nũ illđ ꝑfidie īfudit ꝛ ꝑ ipo̅s lõge
lateq3 diffudit Per q̃s ſcz hereſes
ſcã eccl̃ia multo g̃uius et periculo
ſius affligebat' ꝙ̃ p̄us a pſecutõ
rib3 gētiliũ aut iudeoꝝ Heretici nã
q3 ſe filios eccl̃ie fore gl̃abãt' et ꝑ
quãdam ſimulatoriã ſc̃itatē homi
nes decipiētes et potētiores ſeculi
ſibi adtrahentes ꝑ vim et potētiam
p̄ncipũ hoīes ad ſuos errores ꝯpel
lebãt. Int̃ q̊s ſcz hētic9s g̃uiſſime
ſcãm eccl̃iam vexabãt arriam q̄ ab
arrio q̊dã ſac̃dote allexãdriõ īfecti
filiũ dei aſſerebãt purã creaturã ꝛ
michil hr̃e ſubſtãtialit̃ ꝯē cum prē
Cont̃ quē ſcz arriũ et ſuos ſeq̃ces
fuit illud famoſũ cõſiliũ nicenũ tri
centorum et octodecim epiſcoporum
Ubi arrio dampnato et cum qui
buſdam ſibi adherentibus in exi
liũ miſſo ſtatutum fuit ut filium
dei omouſyon grece id eſt conſub
ſtancialē credamus ꝛ cõfiteamur
Huic autem conſilio conſtantinus
īꝑator tanq̃ feruidus zelator ec
cleſie et fidei perſonalit̃ affuit Poſ
tea vero arrius ab exilio reuocat9
imperante conſtantino arriano fe
re omnia regna criſtianitatē īfecit
et commouit intantum ꝙ vix fuit
regnum ciuitas villa vel congrega
tio fidelium. Quin illud dyaboli
cũ venenum aliquibus vaſis eſſet
infuſum Propter quod ſantus atha
naſius multas inſidias et perſecu
tiones paſſus cũ ubiq3 q̄reret' ad
mortem ab oriente in occidētem et
veniens treuerim a ſancto maximi
no epiſcopo treuerenſi honorifice
ſuſceptus fuit et in quodam puteo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſicco ſex annis occultatus/canticū
Quicūqꝫ vult ſaluꝰ eſſe cōpoſuit.
Deinde ꝯſtantio mortuo/ad ſedem
ſuā reuerſus/vixit/ ꝛ obijt in pace
¶ Dictus autē arrius ut ī hyſtorijs
eccleſiaſticis legitur/cū per forum
cōſtantinopolitanum armata ſa-
tellitum manu/vna cum euſebio
epiſcopo nicomedie/ſpeciali fautoꝛē
ſuo ꝓgeret/ut ſanctum allexandꝛ
epiſcopū ab eccl'ia pelleret/tactus
doloꝛe viſcerū/ſecretū locum petijt/
ubi egeſtis et effuſꝭ īteſtinis/tur
pem et miſerū finem vite ſortitus
fuit. Arriani tādē eundē locū pur-
gantes/capellam ibi cōſtruxerūt.
quatinus huius rei memoꝛia tol-
leretur/Hec igitur licet ꝓlixe non
tamen inutiliter/ſint dicta de rēgno
eccleſie quod eſt ext̄ nos/De quo
regno eciam debent h̄ verba ſcʒ ad
adueniat regnū tuū ītelligi/ut ſic
quotidie petamꝰ/q̄tenus deus ec-
cleſiam ꝑſcē vniat/et vnitā cuſto
diat/ſicqꝫ ī ea ꝑ verā fidē dominet
et regnet ¶ Terciū regnū dei ē ſuꝑ
nos ſcʒ regnum gl'e/de quo dicitur
Mt vi° Primū q̄rite regnum dei.
Et lu.xiiᵐᵒ Beatus q̄ mādicabit
panē ī regno dei. Et q꞉ ad iſtud rēg
num finalit̄ tēdere debemus et pro
ipſo ſupplicare. Jdeo de ipſo ī alijs
ſmoībus latius dicetur/Huiꝰ reg
ni/rex potēs eſt deus/de q̊ dicitur ī
pſalmo. Rex magnus ſuꝑ omnes
deos. Jtē. Sedebit dn̄s rex in etnū
Jtē. dn̄s uirtutū ipſe ē rex gloꝛie.
Jſte rex/conſtituit optimā legē in
hoc regno/ꝑ quā optime regitur et
diſponitur ſcʒ caritatē. Vnde augꝰ.

lex dei caritas eſt. Scd̄m hanc le-
gem/deus vult oīs creaturas gu
bernari. Nam ſicut ꝑ caritatē/ ꝛ ex
fonte caritatē ōīa ꝓduxꝫ/ ſic per
eā ōīa gubernat. Jō bnardus/in
ep'la ad carthuſien̄ dicit Caritas
eterna lex eſt/creatrix/ ꝛ gubna-
trix vniuerſitatē. Jpſa ē illa per-
petua ratio De qua boetius dicit
li° iii° de cōſolatōe phie metro ix°
O qui perpetua mūdū ratione gu
bernas/Soli tamen beati ī pr̄ia ſe
ꝑſcē ſubmittūt iſti legi Nec ſolum
deus regit regnum ſupnū lege ca-
ritatē/ſed et ipſe eadem lege q̊dam
modo regitur. Jdeo bernardꝰ dicit.
Deus non eſt ſine lege caritatis.
Sʒ hāc legem/dyabolus in ꝑnci-
pio huius regni ꝓuare noluit/q̄ ꝑ
ꝓuatū amoꝛē ſuiipſius ſeipſū ex-
tulit/ ꝛ illā legem quātū in ſe fuit
infrīgens/regnū illud diſturbare
tēptauit. Jpſe vero cū ōibus ſibi
cōſentientibꝫ ſtatim coꝛruit/q꞉ celū
ferre ſceleſtū nō potuit Et ī breui
hora fuit biformis/ſcilʒ/pulcer/et
deformis/felix/ ꝛ miſer/angelus ꝛ
demon. Et ſic irreuocabilr̄ ab illo
regno excluſus eſt/ꝙ ad illud re-
uertēdi nulla ſibi ſpes ſupeſt. Nā
ſupbia ſua quā in celo ꝯcepit/et q̄
intumeſcit/tam ꝑtinacit̄ radicata
eſt in eo/ꝙ nullo modo vult ſe ſub
ſuo creatoꝛe humiliare/ꝑmmo nec
miām petere dignatur. ¶ Exēplū
¶ De h̄ ſcribit auctoꝛ libri de api
bus/ſe uidiſſe mulierē diuitē et ho
neſtā poſſeſſam a demone Quā cū
viſitaret/inter alia interrogauit
demonem dicēs Eſt ne illa celeſtē

patria quã pdidiſti tam pulcra ſi/
cut dr̃. Et reſpõdit In infinitum
pulcrior q̃ dicat᷑ Et ille/ velles ne
ad illã redire ſi poſſes Reſpondit
vellẽ/ ut redire poſſẽ/ ꝛ uſq; ad diẽ
iudicii oīa excogitata ſupplicia ſuſ
tinere Cui ſacerdos dixit Et ego
ꝓmitto tibi in piculũ ſalutis mee
ſi mẽdax īueniar/ illã gloriã perdi/
tã recuperare te poſſe/ ſi tantũ dix
eris Dñe deus meꝰ peccaui/ ignoſ/
ce michi. Mox ille contorto collo
mulieris horrifice clamauit. Dñe
dñe Cũq; h̄ ſepius cũ clamore va
lido pſonaret/ tandẽ dixit Domine
deus margarete Sic enim obſeſſa
mulier vocabat᷑ Tũc ſacerdos ait
O infeliciſſime inter õnes creatu
ras/ ſupbia eliſit et depulit te de ce
lo/ et ipſa te redire non permittit.
¶ Hec igit᷑ de iſto tercio regno ꝓ
nũc ſufficiant ¶ Iſtud eſt regnũ qđ
pn̄cipaliter quotidie pre oculis ha
bere debemus/ qñ petendo dicimus
Adueniat r̃gnũ tuũ/ quatinꝰ ipſũ
tandẽ obtinere/ et ſine fine poſſidẽ
valeamꝰ Preſtante dño nrõ ihesu
xpriſto/ qui viuit et regnat rex re/
gum et dominus dominantiũ in ſe
cula ſeculorum. A M E N.

Sermo decimuſſeptimus.

Poſtq̃ dictum eſt de tri
plici regno dei/ qđ meri
to petere debemꝰ. Viden
dũ eſt nũc ſpecialiter de
regno ſupno ſiue celeſti. Ad qđ to
tis viribus aſpirare ꝛ tendere de/
bemꝰ/ ꝓ quo eciã ſingularit̃ ī orõ/
ne dñica orare debemꝰ ¶ Vt autẽ tã
to maiori deuotione et deſiderio ad
ipſũ afficiamur/ et ꝓ ipõ tanto fer
uentiꝰ laboremꝰ/ vidende ac ptrac
tande ſũt q̃dam cõditiones et ꝓpe/
tates ipſius/ quibus conſideratis
quãtũ ſit deſiderãdũ et petendũ ꝓ
parte manifeſtũ erit. Sũt igitur
ſex pn̄cipales cõditiones ſeu pro/
prietates regni celeſtis/ quãtũ ad
ꝓpoſitũ nr̃m ſufficit/ que ꝯſiderate
merito debent affectũ noſtrũ ītrere
ac monere ad ipſũ conſequẽdum.
¶ Prima cõditio ſeu proprietas
eſt q̃ illud regnũ ē ſpecioſiſſimum
Vñ gregoriꝰ Omnis pulc̃tudo hu
ius mũdi/ nõ eſt niſi vnus carcer
obſcuriſſimꝰ/ reſpectu pulcritudīs
regni celeſtis Idcirco de iuſtis ho/
minibus dicit᷑ ſapientie vº Iuſti
ī perpetuũ viuent/ et apud dñm eſt
merces eoꝝ/ et cogitatio illoꝝ apđ
altiſſimũ. Ideo accipiẽt regnũ deco
ris/ ꝛ dyadema ſpeciei de manũ domi
ni. Nec mirũ/ q̃ illud regnũ eſt deco
ris/ q̃ ibi nulla eſt macula anime/
nulla deformitas corporis/ nulla fe
ditas loci. ¶ Primo dico q̃ ibi nul
la eſt macula uel inquinamẽtum
aīe/ eo q̃ ibi nullum ē peccatũ ſcz
nec originale/ nec actuale In ſig/
nũ huius dyabolus q̃ cito peccauit
ſubito q̃ſi in ictu oculi cecidit/ iuxͣ
illud dictũ ſaluatoris Vidi ſatha/
nã quaſi fulgur cadentẽ de celo. lu.
xº. Et poſtq̃ ille cũ ſuis cõplicibꝰ
eiectus. et expulſus ceciderat/ locꝰ
ille ſic ſcĩficatꝰ et pn̄uilegiatꝰ ē/ q̃
nullus ibi exiſtẽs peccare poterit/
nec aliquis cũ peccato illuc puelet

Scd̓o dico q̄ ibi nulla erit de-
formitas corpoꝶ Nā beatoꝶ corpo-
ra in resurrectione/ nullā habebūt
deformitatē/ nullā grossiciē/ et nul
lū ōīno defectū· Sʒ erūt pulcrima/
lucidissima et optime disposita.
Fulgebunt enim iusti sicut sol in
regno patris eorum Mathei.xiiiᵒ.
Quod non solum de animabus/ sed
et de corporibus intelligendum est
Vñ ad philipēn.iiiᵒ dicitur./ Sal
uatorem expectamus dn̄m ihesum
xp̄m/ qui reformabit corpus huīli
tatis nr̄e/ cōfiguratū corpori clari-
tatis sue· Tercio dico q̄ ibi nul
la ē feditas loci/ ꝫ plenissima pul
critudo et amenitas. Idcirco apo.
xxiᵒ dicitur Ipsa ciuitas scilʒ ihe-
rusalē celestis/ ex auro mūdo/ simi
lis vitro mūdo Et thobie xiiiᵒ dr̄.
Porte ih̄rlm ex saphiro ꝛ smarag
do edificabunt̄/ et ex lapide p̄cioso
ōīs circuitꝰ muroꝶ eius Ex lapi
de cādido/ et mundo/ omnes platee
eius sternent̄· Que verba nō utiq̄
de terrestri ih̄rlm/ sed de celesti de-
bent ītelligi· Nec ꝫm litteram reg
num celoꝶ sic edificatū est/ p̄ por-
tas/ muros/ et plateas/ sicut ciui-
tas humanis manibus edificata
Sed ista ponunt̄/ ad significandū
delectabilē decorē seu pulc̄tudinē
eius· Et licet ps̄ dicat. Iherusalē
q̄ edificatur ut ciuitas Hoc intelli
gendū ē/ non de portis muris uł do
mibus Sʒ de ciuibus inhabitāti-
bus/ qui sub vna lege concordes/ ꝛ
ab vno rectore gubnati/ diuersos
habent status/ et inequalē gloriā
ꝫm inequalitatem meritoꝶ suorum

Omnes tamen absq̄ defectu suffi
cienṫ cōtentāt̄/ nec inferior/ īuidet
superiori/ nec supior contēpnit īfe-
riorē· Ideo luxuriosi nō habent lo-
cum ī regno celoꝶ/ q̄ꝛ maculāt cor
pus/ animā/ et aerē circūstantem.
Nec solūmodo sua corpora uel ani-
mas/ ꝫ et alioꝶ/ Bene ergo dicitur
ad galatas vᵒ/ Manifesta sūt ope
ra carnis/ q̄ sunt/ fornicatio/ īmun
dicia et cet̄ Et sequit̄ post pauca.
que predico vob/ sicut ꝛ p̄dixi· q̄m
qui talia agunt regnum dei nō cō-
sequent̄· Et iᵃ ad coꝶ.viᵒ/ dicitur.
Neq̄ fornicarij/ neq̄ idolis seruiē-
tes regnum dei possidebunt/ Itē/ iᵃ
ad coꝶ.xvᵒ dicit̄· Caro et sanguis
id est ꝫm carnē et sanguinē viuen
tes et operātes/ regnum dei nō pos-
sidebunt/ Nec solum luxuriosi/ sed
et ōnes peccatores/ a regno dei sunt
exclusi/ eo q̄ īmundi sunt et macu
lati/ Ideo apo.xxiᵒ dicitur Non in-
trabit in illā/ scilʒ supnā ciuitatē
aliquid coinquinatū/ Habet autē
regnum celorū pulcritudinem/ ab
ipsa diuinitate/ q̄ est fons et origo
ac plenitudo ōīs pulc̄tudinis/ res
pectu cuius eciā ōīs pulc̄tudo cre
aturarū est minor/ q̄̄ vna gutta
respectu maris/ ymmo est magis
dicenda deformitas q̄̄ pulcritudo.
Ideo sponsa introducitur dicere.
Ecce tu pulcer es dilecte mi et de-
corus· canticorum primo/ vnde de
viro iusto dicitur ysaie.xxxiiiᵒ.
Regem in decore suo uidebunt ocu
li eius./ Nec mirum. quia eius
pulcritudinem sol et luna miran-
tur. et in eum desiderant angeli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

proſpicere. De huiuſmodi pulc̄tu
dine diuinitate ſtatim dicent^r. exē^a.
Itē regnum celorum habet pulcri
tudinem ab humanitate xp̄i q̄ eſt
omnium creaturarum pulcerrima
Eſt em̄ eciam xp̄s ƀm humanitatē
ſpecioſus forma pre filijs hominū.
vt dicit pͤs. Ipſe nāqꝫ qn̄ natꝰ fuit
decorē induit Et qn̄ ſurrexit amic
tus fuit lum̄e ſicut veſtimento. Et
aſcendit formoſus in ſtola ſua. yſa
xlijº. Item regnum celorum habet
pulc̄tudinē a multitudine beatoꝝ
q̄ tꝑ̄ q̄dā lumiā clariſſima illd̄ reg
nū illuſtrāt Si enī mk̄ta lum̄a mag
na faciunt claritatem in aliqua do
mo. quantā putamus eſſe clarita
tem in regno celorum ex īnumera
bilium ſcōrum lumine ſimul lucēti
um et ſua lum̄a ſibi mutuo comitā
tium. Exm̄. De pulcritudine
diuina legit^r. q magiſter iordanus
ordinis p̄dicatorū loquens cum q̄
dam demoniaco interrogauit demo
nem vbi libentius eſſet Reſpōdit
demon in celo Et mgr̄. q̄re inquit.
Ait. vt viderē faciem creatoris Et
magiſter. eſt illa facies delectabil^r.
Reſpōdit. ego ſemel vidi eam et ſi
adhuc ſemel videre poſſem. libent^r
vellem vſqꝫ ad nouiſſimū diem om
nium dampnatorū ſpirituū penas
ſolus ſuſtinere. Quo audito magr̄
tātū expauit. q fere videbat^r fcūs
exanimis. Ad ſe vero reuſus dixit.
optime m̄ dixiſti. Hec pulcritudo
regni celeſte fuit cuidā gentili oſ̄ſa
ſaltem ƀm aliquam apparentiam
Exm̄. Legit^r em̄ ī libro de api
bus q quidam nobilis qui erat re
gis tartarorum cōſobrinus. cū acu
tiſſimam febrem pateretur mate
ria ad cerebrū aſcēdente in furiam
raptus fuit. et dormientibꝫ omnibꝫ
qui circa illum erāt aufugit nudꝰ
et tribꝫ diebus ac tribus noctibus
per herem̄ū vaſtiſſimam oberrauit
Tercia vero nocte digeſta materia
compos mentis factus fuit et in te
nebris horrens ſolitudinem quid
faceret ā quo ſe verteret neſciebat
Et ecce poſt paululum vidit in mō
tis cacumine ingens lumen Rep
tans ergo manibꝫ et pedibus aſcē
dit in mōtem Et ibidem vidit regē
ammirabilem ſuper omnē ſolis ful
gorem ſplendidum ī throno aureo
reſidentem. et ad eius dexteram re
ginam incomparabili decore fulgē
tem Vidit eciam mixtim ſeniores.
et iuuenes in thronis aureis aſſi
dentes. et miniſtros ex omni parte
vultibus ſidereis rutilantes. Hec
ut vidit gentilis ſupra id quod cre
di poteſt obſtupuit Nec mora vnꝰ
miniſtrorum a rege miſſus veſti
bus nudum induit et ad regem per
duxit Cui rex ait. Nichil in rebus
humanis ſimile quid vidiſtis^r Et
ille. nichil inq̄t dn̄e Et rex ad eum
Ego ſum ait criſtianorum deus
rex et dominus ſempiternus. Tu
autem redibis ad populum tuum.
et perquirens inuenies in gente vn
garica que mixta eſt genti tue du
os preſbiteros criſtianos talis ha
bitus et talis forme a quibus eru
dieris ad normam fidei criſtiane.
Et ut hec audiuit gentilis renuit
oīm beatorum ſocietate fruſtrari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Et mox rex ait ad eum Impoſſibi
le eſt talem/te manere nobiſcum.
Sed ſi xpriſtianā fidem receperis.
iocūdiſſima iſta ſocietate pfrue=
ris Hoc dicto/miles ſedens in equo
albo ſuſcepit illū et in exercitū tar
taroꝝ reduxit/Jlle vero ſicut iuſſū
fuerat/presbiteros ꝯſtiuit et inue=
nit/et eruditus in fide/cū mꝉtis mi
libus tartaroꝝ ſacrū baptiſma ſuſ
cepit ac poſtmodum xpriſtiane et
ſancte vixit. Veſtes autem quas
nudus acceperat/ precipui coloris
erāt atq molliciei Opus aūt eaꝝ
nec plumariū id eſt acu factū/nec
textrimū aduerti poterat/ſed ſuper
ōni humano artificio contextū vi
debatur Hec igitur dicta ſint de pul
critudine celeſtis regni que in infi
nitum pluſq̄ dici poſſet. maior eſt
Nec mirū/nā ibi deus pulcerrim9.
et a quo ut dictū eſt originalit̄ om
nis pulcritudo proceſſit/ſeipſū ſi=
cuti eſt/oſtendit/⁊ ſuam claritatē
circūfundit Que quidem claritas.
tā dulcis eſt ⁊ pulcra/ut petr9 ali
quātulū de ipſa videns/voluerit cū
dn̄o habitare in monte Et q̄d mi=
rū q̄ ōnes beati pulcerrimo lumi=
ne reſplēdeant/cū in p̄ntia ſint ve=
ri ſolis/et ab ipſo lumine ſine me=
dio inceſſanter recipiant Legitur
enim q̄ ex preſentia domini aliquo
rum ſanctorum facies reſplenduit
in tātum q̄ alij non valebant eos
reſpicere/ſicut de moyſe ſcribitur
exodi xxxiiiᵒ· Exᵐ· Sic in li=
bro de apibus/de quadam abbatiſ=
ſa berta noīe/ monaſterij q̄d dicit̄
reclinatoriū. Scribit̄/q̄ cū adhuc
eſſet monialis in aquiria/contigit
ut quādam ſanctiſſimā ex ſociab9
eius viſitaret/et in contēplatione
raptā in angulo eccleſie ſolitariā
inueniret Que ubi a facie eius ve
lum incircūſpecte dimouit/ vultus
eius ōni flamma fulgentis radia=
uit Cuius fulgore/ ſubito ꝯtuentē
temeritas repcuſſa fere exanimis
cecidit reſupina· Exemplum
Simile huic legitur in croni=
cis carthuſie/q̄ tempore domini
dompni clari prioris carthuſie
qui cepit anno domini Milleſimo
cccᵒ. xxxiᵒ. fuit quidam mona=
chus domus carthuſie dictus io=
hannes tornerij magne ſanctitatē
ac meriti. Qui cum ad ſacerdotiū
eſſet promotus/ et primam miſſā
celebrare deberet in conuentu Sa
criſta videns eum nimium tarda=
re/ad cellam eius acceſſit ut euo=
caret Et cum cellam eius aperiret
tota illa cella/intus igneo ſplen=
dore radiabat/ſicut ſol radiat ī axe
poſitus Dictus vero monachus
cum ad dictum ſacriſtā euocatus
acceſſiſſet/ velut flamma ignis to
tus ardere videbatur. Et cum ſa=
criſta nimium ſtupefactus remea=
ret/et oculos ſuos verſus eandem
cellam reduceret. quatuor cereos
in aere ſuper quatuor angulos
dicte celle ardere conſpexit. Si
ergo dominus in hac vita/ vbi ſo
lum in enigmate videmus/tantā
claritatem et pulcritudinem oſ=
tendit in ſuis electis/ quid erit in
gloria ubi facie ad faciem id eſt ſi
ne medio videbitur· Igitur/volēs

intrare regnum celorum abluat p̄
us ſordes peccatorum/ cum quibus
intrare non poterit Et ſi intus eēt
ibi remanere non poſſet/ Si hȝ pec
catum originale/ abluatur p bap/
tiſmum/ qꝛ ſi quis renatus non fu/
rit ex aqua ꝛ ſpiritu. nō poteſt in/
trare in regnum dei· Jo. iijº Et ſi ha
bet peccatū actuale. abluatur p pe
nitētiā/ iuxͣ illd· pn̄iaȝ agite appropī
qͥbͭ enī regnū celoꝝ Mͭ iiijº ꝛ iiijº/
Hoc enī pro cͤto tenedū ē/ ꝙ nullꝰ
eciā cū minimo pccō veiali poſſit cla
re videre faciem dei ·// Exͫ· // De
hoc ceſarius narrat/ ꝙ qͣdam puer
emolſus noīe/ cū eſſet mortuus et
añ cōſpectum dn̄i perductus. faciē
dei nō niſi qͥ ſub velamine/ et ſatis
iratā ē videre poterat/· ꝓpt̄ hoc ꝙ
obulū germano ſuo ſubtraxeāt/ et
de hoc penitētiam nō egerat· Idcir/
co ad p̄ceptū dn̄i in puteum igneū
proiectus fuit/ et grauiſſime torq̄/
batur/ et inde tn̄ extractꝰ et iā pur
gatus faciem dei clare contempla/
batur· Poſtea reuixit/ et ordinē tē/
plariorum intrauit/ Utrum tamē
p̄mo criſtum in ſua diuinitate uel
humanitate viderit/ eo ꝙ nondum
purgatꝰ fuit/ ignoro· ¶ Secūda ꝓ
prietas ꝛ cōditio celeſtis regni eſt·
ꝙ ipſum eſt quietiſſimum et pa/
catiſſimum· Unde yſaie xxxijº dici
tur· Sedebͭ populus meus in pul
critudine pacis/ et in tabernaculis
fiducie/ et in requie opulēta/ Nā in
illo regno non eſt labor/ non eſt im
pugnatio ab extra/ non eſt rancor
aut inuidia ad inuicem/ Primo di/
co/ ꝙ ibi non ſit labor/ ſed ſumma re

quies poſt laborem Apo. xiiij/ Be/
ati mortui/ qui in domino moriūtur
Ammodo iam dicit ſpiritus ut re/
quieſcant a laboribus ſuis Opera
enim illorum ſcilicet que hic opera
ti ſunt/ ſequūtur illos/ ſcilicet ut ꝓ
eis mercedem recipiant· Ibi namqꝫ
vnuſquiſqꝫ recipiet denarium diur
num/ ꝓ quo ī vinea domini labora
uit Ideo ad hebre. iiijº dicitur Qui
ingreſſus eſt in requiem eius/ eciā
ipſe requieuit ab operibus ſuis/ ſi
cut et a ſuis deus· Hanc requiem pe
tit eccleſia animabus defunctorum
dicēs. Requiē eternam dona eis
domine Item· Requieſcant in pace
Non tamen ut ceſſent a laboribus
operandi/ ſed a laboribus ſuſtinen
di. i. ut liberēt a penis/ Ut autē ad
iſtam requiem regni perueniamus/
debemus hic laborare bene opādo.
et ſic ad eā ābulando peruenire· Ideo
// la/ math. xjº dicitur Surgite et ite qꝛ
non habetis hic requiem Ac ſi/ di/
catur Surgite a peccatis. et ite per
bona opera/ quia non eſt in hoc mū
do requies ſed in regno celorū Sic
pſalmiſta dicit Conuertere anima
mea in requiem tuam/ Feſtinemꝰ
ergo ingredi in illam requiem/ ut
dicitur ad hebre. quarto/ quatinꝰ
poſtq̄ͣ ad illam venerimus quilibȝ
dicere poſſit cum pē Hec requies
mea in ſcl'm ſcl'i/ hic habitabo qm̄
elegi eam · // Secundo dico/ ꝙ ibi
ſcilicet in regno/ non eſt impugna/
tio ab extra/ qꝛ nullus poteſt btōs
moleſtare aut vexare aut īpugna
re· Cuilibet enim eorum dici poteſt
illd pēˢ· flagellū nō appropinqͣbͭ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

tabernaculo tuo Ideo/ quilibet be⸗
atus in regno poteſt dicere cum ſa
lomone Nunc requiem dedit deus
meus michi per circuitum/ et nō ē
ſathā/ id eſt aduerſarius/ neq; oc/
curſus malus ut dicitur iiiᵒ. regū
vᵒ Sunt igitur beati in ſūma pa/
ce/ quia ſunt cum deo/ de quo dicit
pſalmiſta. In pace factus eſt locꝰ
eius Ideo pſalmiſta dᵗ alibi Pax
ſuper iſrael. Item de celeſti ieru/
ſalem dicit Qui poſuit fines tuos
pacem. hec eſt pax dei que exupe⸗
rat omnem ſenſum ut dr̄ ad phil.
vltimo Quā apoſtolus quibuſdā
exoptādo imprecatur dicens. De/
us autem pacis det vobis pacē ſem
piternā ut dr̄ iiª ad theſſ. vltimo.
Tercio dico/ ꝙ ibi non eſt ran⸗
cor diſcordia uel inuidia/ ſed ōnes
beati ſunt ibi in vno vinculo cari
tatis colligati/ et quilibet diligit
alterū ſicut ſeipſum. Caritas em̄
ut dictum fuit in ſermone precedē
ti/ eſt lex in regno celorum/ quam
nullus beatorum/ nec in minimo
quidem traſgreditur Vnde ſi mul⸗
titudinis credentium erat cor vnū
et anima vna in primitiua eccle⸗
ſia ut dicitur act. iiiiᵒ Quanto ma
gis in regno celorum eſt pleniſſi⸗
ma caritas/ vnio beatorum regnā
tiū. De h augꝰ ſcribit ī epiſtola
ad ſanctū cyrillū ieroſolomitanū
epiſcopū. Exᵘᵐ. Ait em̄ ꝙ q̄dā
nocte in ſompnis apparuit ei bea/
tus iohannes baptiſta cum beato
ieronimo. Et ait ſanctus iohan⸗
nes baptiſta inter alia ſic. None/
ris quia honor et reuerentia/ que
ſingulis ſanctorum exhibetur. Ne
putes ꝙ in celo ſit aliqua inuidia
ſicut in mundo Sicut enim in mū
do quilibet hominum ceteris pre⸗
eſſe magis vellet q̄ ſubeſſe/ ita ī
celo propter caritatē ineffabilē
qua ſe inuicem diligunt beate ani/
me/ quilibet ſanctorum ita alteri/
us gaudet gloria/ ſicut ſua Quin/
eciam vellet quiſq; maior ut quiſq;
minor ſibi eſſ; equalis ⁊ pene ma
ior/ quia eius gloria eſſet ſua/ ita
minor maioris gloria gaudet/ ſicut
ſi eam haberet Nec vellet eam ha/
bere/ et ille non haberet ymmo po
tius de ſua/ ſi fas eſſet impartiret.
Vnde gloria ſingulorum/ eſt gloria
cunctorum/ ⁊ gloria cunctorum eſt
gloria ſingulorum Et ſubit augꝰ
Expergefactus itaq; a ſompno.
tantos ſubito ſenſi ardores carita
tis/ quantos in me nūq̄ ſenſeram
Nam deinceps/ nullatenꝰ aliqua⸗
lis/ in me inuidie uel ſuperbie ſiue
arrogantie fuit appetitus uel co⸗
gitatio. Teſtis eſt em̄ deus q̄ ōnia
anq̄ fiant nouit/ ꝙ deinde ī me exti
tit/ tātꝰ caritatis feruor/ ꝙ plꝰ alie
no bono gaudeo q̄ meo/ plꝰ affcō ō
nibꝰ ſubeſſe q̄ p̄eſſe Hec augꝰ Si
igr̄ augꝰ/ ex apparitōe ſcōꝝ ī ſomp
nis fcā/ ſic fuit īflāmatꝰ ad amorē
ꝓximi/ q̄d putamꝰ eē de btīs ī p̄ria
ex p̄ntia dei/ q̄ ē fons ⁊ origo ōnis
dilcōnis ⁊ caritatis ſcē Ad iſtud rḡ
nū tā q̄etū/ et pacificū/ ac caritate
plenum/ non poterunt pertingere
īuidi/ inquieti/ rixoſi/ turbatores.
ac moleſtatores aliorum Vn̄ apo.
vlᵒ dicitur Foris canes ⁊ venefici

id eſt qui latrāt. mordēt et inficiūt. De talibus dr̄ i.ª ad chor. vi.º Iniqui regnū dei nō poſſidebūt. ¶ Ex.m Sic fuit de quadam puella/ de qua narrat ceſarius in dyalogo/ ꝙ erat diuitū nata/ ſꝫ maledica/ et clamoroſa/ ſuſcitās rixas/ et ꝓuocās homines. Que cū defuncta et in atrio ſepulta eſſet/ mane homines venientes/ viderūt fumum de tūba eius quaſi de fornace egrediētē. Qui terrā eicientes/ inuenerūt partē corporis ab vmbelico ſurſū cōbuſtam/ et reliquam illeſam. Ubi medietas corporis in q̄ cor fel et lingua erāt oſtendebatur punita/ reliqua vero medietas. eo ꝙ virgo erat remāſit illeſa. ¶ Sed ſi ſic fuit punita in corpore/ quantū putamus eā punitam in anima. ¶ Ex.m ¶ Eciā in libro de apibus ſcribitur/ ꝙ in partibꝰ gallie fuit quidam ita ꝓteruꝰ et inquietus/ ut illud quod de hyſmahele ſcriptū eſt/ manus eius ɔ̄ omnes et manus ōnium cōtra eū. ita in eo videretur impletū/ ut nec proprios parentes q̄ſcere pmitteret/ ſꝫ ad amariſſimū finem vite perduceret. Poſt quos et ipſe infirmatus et in agone poſitus/ ſubito int̄ manꝰ aſſiſtētiū clamans horribilit̄ exiliuit dicēs Surgite ōnes. arma arripite/ cont̄ ꝓximum patrē me munite/ qꝛ ōniū īimicoꝝ meoꝝ ductor factus eſt/ et me conat̄ occidere. Et hec dicens/ q̄ſi ad īgrediētē mltitudinē ad hoſtiū conabat̄. Nec mora/ cadens euerſꝰ terribilit̄ oculis clamauit expirās. Heu me pat̄ meus/ validiſſiō lapide frontē meā ꝑcutiendo cōtriuit. Hii aūt q̄ aſtabant/ neminē quidē videbant ſꝫ q̄ſi turmā ſe cōpmentiū ⁊ ingredientiū audiebāt. ¶ Tales ergo ad regnū celorū non ꝑuenient/ ſꝫ pacifici et māſueti q̄ nulli malū pro malo reddunt/ ſed inſup alioꝝ mala patient̄ ſuſtinēt. De q̄bus pſalmiſta dicit. Manſueti aūt hereditabunt terram ſcilicet viuentiū/ et delectabuntur in multitudine pacis ſcilꝫ celeſtis. Quam nobis cōcedat princeps pacis/ videlicet dn̄s nr̄ iheſus xpiſtus benedictus in ſecula.

¶ De aliis proprietatibus regni celeſtis dicetur in ſmōibꝫ ſequētibꝫ

Sermo decimusoctauus.

Poſtq̄ȝ dictū eſt de duabus proprietatibꝰ ſeu conditionibus regni celeſtis. Dicendū eſt nūc de tercia/ q̄ eſt/ ꝙ ipſū eſt copioſiſſimū/ et omnibus deſiderabilibꝫ pleniſſimum/ vn̄ pſa. xxxiii.º dicit̄ Videbunt oculi tui iheruſalem/ habitationem opulentā. Nam ibi ē plenitudo et habundantia omnis boni. Habetur enim et poſſidet̄ ipſe deꝰ. in quo et a quo eſt omne bonū/ cū ſit ſūmum bonum et fons ac origo omnis boni creati/ ſicut enim a deo habent omnes creature ſuum eſſe/ ſic a bonitate dei habent quidquid in eis bonum eſt. Bonitatem autē dei/ copioſiſſime percipiunt beati in regno celorum. Ideo boetius bene diffinit beatitudinem iii.º de conſolatione philoſophie ꝓſa ii.ª dicēs.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Beatitudo eſt ſtatus õium bonoꝝ
aggregatione pfectus et cet̃ Jn h̃
igitur regno ſũt vere diuitie ſine
defectu/ plena ſufficiẽtia ſine alte/
rius rei deſiderio/ õia cõmunia ſi/
ne propꝛietate. Primo dico/ ꝙ ibi
ſunt vere diuitie ſine defectu/ quia
gloria et diuitie in domo eius/ dicit
pſalmiſta. De huiuſmodi diuitijs
gregorius d̃ Si diuites eſſe cupi
tis/ veras diuitias amate/ Sz que
ſint vere diuitie oſtendit auguſti/
nus dicẽs Vere diuitie ſũt ille/ q̃s
cũ habuerimus pdere nõ poſſum9
De habũdantia haꝝ diuitiarũ/ po
teſt nõ incõgrue dici et exponi/ illd̃
deutro. viij°. Dñs deus tuus intro
ducet te in terram/ vbi õium re/
rum habundantia pfrueris. Et li
cet hoc moyſes ad litterã dixerit
de terra ꝓmiſſionis/ tamen ꝗꝛ in/
troductio in illã terrã/ figura fuit
introductionis ĩ regnũ celoꝝ. Jdeo
magis ꝓpe de terra ꝓmiſſionis ce
leſti debet intelligi/ q̃ꝫ de terreſtri.
Ad hũc ſenſũ eciã intelligi et expo
ni poteſt/ illd̃ iudicũ xviij°. Tradet
dñs nob̃ locũ/ ĩ quo nullius rei ẽ
penuria. Scd̃o dico/ ꝙ ibi ẽ pleã
ſufficientia ſine alterius rei deſide
rio Nã ibi õia deſiderabilia habẽ/
tur. Vñ augꝰ. Ego ero q̃cũqꝫ ab
hoĩbus honeſte deſiderãtur/ ⁊ õia
bona. Itẽ idẽ. Jbi nichil ext̃ qd̃ ap
petatur/ nichil intra qd̃ faſtidiat̃
Jdẽo dñs ꝓmittẽs diſcipul̃ ſuis
iſtã ſufficientiam dixit. Jn illo die
me nõ rogabitis quidq̃ꝫ Jo. xvi°.
Nec mirũ/ cũ pẽ loquens ad aĩam
ſuã de deo dicat Qui replet ĩ bonis
deſideriũ tuum. Sz hic oritur du/
plex queſtio. Prima eſt de hoc ꝙ
dñs dixit Jn illo die me non roga
bitis quidq̃ꝫ/ nã beati in pr̃ia orant
ꝓ nob̃. Dicit eñ quotidie ſcã ec/
cleſia. Sancta maria/ et õnes ſcĩ ĩ/
tercedant ꝓ nobis ad dñm deum
nr̃m et cet̃. Et in multis collectis/ pe
timus orõnes ſanctorũ/ ut pro no
bis intercedant. Scd̃a queſtio
eſt/ quomõ deſideriũ btõꝝ ſit plenũ
cũ ipſi deſiderẽt corpoꝝ ſuoꝝ gloriã/
ſine quibus ſimplas ſtolas habẽt
nec adhuc duplices receperũt/ q̃s
vtiqꝫ deſiderãt/ Itẽ. deſiderãt aduen
tũ nr̃m/ ut eoꝝ numerus ꝯpleatur.
et celeſtis iherusalem ruine reſtau
rẽtur. Ad primã queſtionẽ Reſ
pondetur/ ꝙ beati in pr̃ia non petũt
pro ſe/ ſ3 indubitãter petũt ꝓ alijs/
videlicet pro nob̃ degentibus ĩ mũ
do/ et pro animabus exiſtentibus
ĩ purgatorio. Ad ſecũdam queſ/
tionẽ/ poteſt breuit̃ dici/ ꝙ beati in
pr̃ia/ ſũt ita cõformes diuine volũ/
tati/ ꝙ nichil õmino volunt uel de/
ſiderant/ niſi qd̃ deus vult. Jdcirco/
quãtũcumqꝫ iocũdum et delectabi
le fiat eis glorificatio corporũ/ eã
tamen non propꝛie deſiderant niſi
cum deo placuerit ut fiat. Ter/
cio dico/ ꝙ in regno celeſti ſunt om
nia communia/ ſine propꝛietate.
ſic ꝙ nullus habet gloriam aut
gaudium/ quin alij participent ul̃
communicent ſecum. Vñ gregori9
dicit. ꝙ illa gloria eſt cõmunis õni
bus/ et ſingulis propꝛia. Itẽ idem
dicit. qd̃ in ſe/ quiſqꝫ inde accepit h̃
ſe accepiſſe in alio exultat. habet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ergo quilibet beatus mercedem ꝑm ſuum laborem/ a qua tamē alij nō ſūt excluſi. Vn̄ ſi in ꝑmitiua eccleſia ōnia erāt cōmunia/ nec quiſꝙ eoꝝ q̄ poſſidebat aliquid ſuū eſſe dicebat ut dr̄ act. iiij° / Quid mirū ſi ī regno celoꝝ ōnia ſint cōmunia Ad regnū iſtud tā copioſū et diuitijs plenū / non pueniēt auari ꝛ accidioſi Auari non pueniunt illuc / q2 bona tēporalia preponūt eternis / Et quia ſuum affectum ad bona celeſtia non erigūt/ ſed in terrā cōuertūt Ideo non ſunt digni ꝑcipere bona eterna. Nec ſolū dicitur auarus ꝑm auguſtinum/ qui cupit et cupide cōgregat. ſꝫ eciā q̄ cupide uel tenaciter ſeruat Bene ergo dr̄ ad ephe. v° Auarus non habet in regno xp̄i .i. dei hereditatem/ ſꝫ hereditatē habebit in īferno. Nec mirū/ q2 ꝑm aug9 cōparatur inferno / eo ꝙ nūꝙ̄ ſatiatur Et q2 auaritia familiaris eſſe ſolet diuitibus. Jō dn̄s dixit Diues difficile intrabit in r̄gnū celoꝝ Math/ xix° Si enī diues vult intrare in regnum celoꝝ: attendat et ſequatur ɔſiliū pſalmiſte dicentis. Diuitie ſi affluant / nolite cor apponere Per oppoſitum vero / paupes pueniunt ad regnum celoꝝ/ et merito / q2 ipſoꝝ eſt/ iuxta illud Mt v° / Beati pauperes ſpiritu et cet̄. Hinc iacobi ij° dicitur. Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo/ diuites autē in fide ꝛ heredes regni/ qd̄ repromiſit deus diligentibus ſe Et auguſtinus dicit/ ꝙ pauptate emitur regnum. ¶ Exm
¶ Iſtud habuit pre ocul' quidam thelonearius imperatoris / petrus nomine / de quo ſanctus Jo. elemoſinarius narrare ɔſueuit. ꝙ ſcilicꝫ erat prediues/ ſed auarus ꝛ tenax / in tantū/ ꝙ nulli pauperi elemoſinam dare voluit/ ſꝫ ōnes pauperes ad domum ſuam accedentes cū indignatione repellebat / Cum autem quidam pauper ad ianuam eis veniret et elemoſinam peteret/ dictus petrus veniens/ et pauperē videns / cum lapidē non inueniret/ accepit vnum panē ſiligineum a famulo ſuo panes portante/ ꝛ cū indignatione proiecit contra pauperem ut eum ſic lederet. / Pauper vero panē accepit et receſſit / ꝛ gloriabatur ſe a petro elemoſinam recepiſſe / Poſt duos dies/ idē petrus/ infirmatus ad mortem/ vidit ſe an̄ iudiciū ſtare/ ꝛ mauros quoſdam ſup ſtatera eius mala appēdere Ex altera aūt parte ſtare/ quidam dealbati / triſtes ſtabant eo ꝙ nichil qd̄ ibi apponerent inuenirent Tunc vnus illoꝝ dixit. vere nichil habem9 niſi vnū panem ſiligineum / quem ante duos dies xpriſto inuitus dedit Quē cum ſuper ſtateram ponerent/ eq̄litas facta eſt/ ut ſibi videbatur. Dixerūtꝙ ei / adauge ad ſiliginem hāc/ alioquin te mauri apprehendent. ¶ Euigilans autem dicebat apud ſe. / Si vna ſiligo / quam pre furore iactaui ita profuit. quanto magis ſi bona cuncta indigentibus elargitus fuero. / Qui ſtatim largiter dans/ eciam dominum in veſte quam cuidam naufrago dederat/ ſicut et de beato martino

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

legitur/ Vidit ſibi gratias referẽtẽ
Cepit ergo egenos beatificare di
cens/ viuit dñs/ qꝫ non moriar/ niſi
vnus fiam ex illis. Dans igitur
õnia q̃ habebat paupibus/ tandem
venit de cõſtantinopoli in ihrlm/ et
per notariũ ſuũ fecit ſe vendi cuidã
argẽtario/ ꝓ xxx nũmis q̄bus ſcꝫ
nũmis datis in elemoſinã/ eidẽ ar
gentario in ſũma abiectione et hu
militate ſeruiebat. Sed tãdẽ a ſer/
uis ĩpatoris inuẽtus/ ⁊ agnitꝰ/ clã
aufugit/ et quomõ vitã ſuã ſanc/
tã finierit mãſit occultũ. Dixi eci
am ſuperius/ ꝙ ad regnũ celoꝝ non
ptingũt accidioſi. Nã ibi eſt locus
recipiendi mercedẽ/ ꝓ laboribꝫ Qui
ergo hic non laborãt/ ibi mercedẽ
non recipient Dicit᷑ eñi iª ad coꝝ.
iij°/ Vnuſq̄ſq꜡ propriã mercedẽ ac/
cipiet ſm ſuum laborẽ Vñ accidio/
ſi/ nõ ſũt eciam digni cibo corporali.
iuxta illd apoſtoli. Si q̄s nõ vult
opari/ nec mãducet ij. ad theſſ. vl°
Exm. In libro de illuſtribus
viris ordinis cyſtercieñ dicit᷑. ꝙ q̄/
dam monachus clareuallẽſis/ pꝰ
mortẽ apparuit dõpno ſocio abbati
dicẽs. Omnia bene ſibi eſſe/ niſi ꝙ
in vno pede adhuc maculã haberet
eo ꝙ ad laborẽ q̊tidianũ ſegniter
ibat. Per oppoſitũ vero/ bene operã
tes non ſolũ hic digni ſũt cibo ſuo
dignꝰ ẽ eñi operarius cibo ſuo Mt x°
Sed eciã ad regnũ celorũ/ ut reci/
piat perpetuã mercedẽ pueniet. Si
namq꜡ per prophetã dicitur. labo/
res manuũ tuarum quia mandu/
cabis/ beatus es/ ſcilicet ĩ preſenti.
et bene tibi erit ſcilicet ĩ futuro Jõ

ſap. x° dr. Juſtum/ id eſt bene ope/
rantẽ/ deduxit dñs per vias rectas
et oſtendit illi regnum dei Et Mt
xix° dicitur Si vis ad vitã ingre/
di ſerua mandata. Itẽ mathei v°.
Qui fecerit et ſic docuerit/ magnꝰ
vocabitur ĩ regno dei. Itẽ Mt vij°.
Nõ omnis qui dicit michi Dñe do
mine/ intrabit ĩ regnum celoꝝ. ſed
qui fecerit voluntatẽ patris mei/ q̃
in celis eſt ipſe intrabit in regnum
celorum. Non ergo accidioſi/ ſꝫ fer
uenter operãtes peruenient ad reg/
num celorum. Exm. De hoc le
gitur in libro apũ. ꝙ beatus ber/
nardus/ quadam vice videns con/
uerſũ ĩ meſſione ſegetũ/ vltra vi/
res laborantem/ dixit Eya frater/
age quod agis/ nullũ aliud pꝰ hãc
vitã purgatoriũ habebis. In ſignũ
huius/ ſeruus q̃ operabat᷑ in talen
tis ſibi traditis a dño audiuit Eu
ge ſerue bone et fidelis et c̃. Intra
in gaudiũ dñi tui/ ut dr. Mt xxv°.
¶ Quarta cõditio ſeu proprietas
regni celeſtis eſt/ ꝙ ipſũ eſt hono/
rabiliſſimũ et honore pleniſſimũ.
Nam ibi beati honorãt deũ/ et deus
honorat beatos/ et ipſi ſe inuicem.
Primo dico ꝙ beati honorãt deũ.
ipſi eñi dicũt illud apo. v° Dignꝰ
es dñe deꝰ nr̃ accipere gloriã et ho
norẽ Itẽ ibidẽ dicitur Omnes au
diui dicẽtes ſedenti ĩ throno/ et ag/
no/ bñdictio ⁊ honor ⁊ gl'a et ptãs
ĩ ſecula ſeculoꝝ. Sic iª ad thimot.
i° dr. Soli deo honor et gl'a. Hono/
norãt aũt bti deũ p grãꝝ actionẽ.
ipſm adorãdo/ laudãdo/ et maieſta/
tẽ eiꝰ reuerẽdo. Sũt aũt ſex bñfiª

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

dei/propter que beati deū honorāt.
cum gratiarum actione/dicētes il
lud apo.xi°/Gratias agimus tibi
dñe deus ōipotens/qui es et qui
eras et qui venturus es· ¶Primū
eſt/ꝙ deus eos creauit et p̄ ceteris
creaturis huiꝰ inferioris mūdi/ad
ꝑmaginē ſuā fecit/et ꝙ eos eciā in
h mūdo prefecit ōibus creaturis
corporalibus/tā celeſtibus q̄ ter/
reſtribus/iuꝓ illud pſalmiſte· Mi
nuiſti eum paulominus ab āgelis
gloria et honore coronaſti eum/ et
conſtituiſti eū ſuper opera manuū
tuarum Omnia ſubiecisti ſub pe/
dibus eius et cet· Idcirco beati ꝑm
omnes vires ſuas/et ex ōi qd ſūt/
deo gratias agunt · ¶Secundū eſt·
ꝙ filius dei ipſorum naturam aſ/
ſumpſit/mūdum perſonaliter vi/
ſitauit/homines īſtruxit/ꝛ ut eos
redimeret animā et corpus ad paſ/
ſionem et mortem tradidit. Et in
hoc ꝙ naturam humanam/non ſo
lum in ſua perſona. ſed eciam in
perſona beate marie ſupra omnes
angelorum choros ſublimauit/ et
quodammodo humanum genꝰ ſu
pra angelos nobilitauit· ¶Ter/
cium eſt/ꝙ eos miſericordit̄ a pec/
catis liberauit/ea remittendo et pe
nitus delendo Cgnoſcunt enim/ꝙ
nullus eorum ſeipſum potuit a pec
catis mundare aut mundationem
de condigno promereri Idcirco deū
honorant/ qui eos miſericorditer
collerauit/purgauit/et in ſuā gra
tiā ſuſcepit ac ad glāz ꝑduxit·Nec
ſolū honorāt deū/grās agentes/de
remiſſione pctōꝝ cōmiſſoꝝ/ ſꝫ eciā

de ꝑſeruatione pctōꝝ nō cōmiſſoꝝ
Nā ut augꝰ dr/Omnia pccā ſic ha
benda ſūt tꝙ dimittāt/a q̄bus de⁹
cuſtodit/ne ꝯmittāt· ¶Quartū ē·
ꝙ deus liberauit eos ab hoc mūdo
deceptorio/et malis pleno/in q̊ dy̲a
bolus habet laqueos extēſos· Mū
dus enim eſt quaſi mare periculo/
ſum/amarum/īquietum/ventis et
tēptationibus plenū/ in q̊ infiniti
ſubmergūt/ et de q̊ pauci ad portū
ꝑtingūt ſalutꝭ· ¶Quintū ē/ꝙ eos
ꝑſeruauit ut ad infernū quē me/
ruerāt nō deſcēdert· Conſiderāt em̄/
ꝙ in īferno multi ꝓ minoribꝰ pec/
catꝭ ſūt ſepulti/q̄ ſint illa/q̄ ipi cō
miſerūt· Idcirco/ɋlitꝫ eoꝝ poteſt di
cere illd pſalmiſte Saluaſti me a
deſcendētibꝫ in lacū ut illd· Eruiſti
aīam meā ex inferno inferiori/uel
eciam illud Niſi quia dñs adiuuit
me/paulominꝰ habitaſſet in īfer/
no aīa mea· ¶Sextum eſt· ꝙ deus
eos gratioſe ad ſuum regnū ſubli/
mauit/ſecūqꝫ regnare fecit. Sicut
em̄ rex aſſuerꝰ/ humilem heſter aſ/
ſūpſit ī ꝯſortē regni/ſic et deꝰ btōs
fecit ꝯſortes/ coheredes ſuos in ſuo
regno· Dixi eciā/ꝙ deꝰ honorat be
atos/iuxta illud dictum ſaluatoris
Si q̄s m̄ miſtrauerit honorificabt
eum pater meus qui eſt in celis.
Johannis xii°/ Sic primo regum
ii° dicitur Quicūꝫ honorificauerit
me glorificabo eū Et yſa.xliii° dr.
Ex q̊ honorabilꝭ fcūs es ī oculꝭ me/
is et glorioſus/ego dilexi te Hono
rat autem deus beatos ī regno/·qꝛ
ſecreta ſua eis reuelat· in menſa
ſua eos paſcit/ōnem volūtatē uel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

deſiderium eorum perficit/ et ſeipſū
eis tribuit/ O qualis et quantus
eſt honor/ vbi deus honorat homi=
nem/ creator creaturam/ dominus
ſeruum/ pater filiū/ magiſter diſci
pulum/ ſuperior inferiorem/ Vt igi
tur ad illud regnum honorabiliſſi
mum perueniamus/ honoremꝰ hic
deum per gratiarum actionē/ et lau
dem de beneficijs acceptis/ quia ipſe
per pſalmiſtam dicit. Sacrificium
laudis honorificabit me. Sic apoſ
tolus dicit 2ª ad cor. ixº/ Gratias
deo ſuper inenarrabili dono eius Et
iª theſſ. ultimo dicit. In omnibus
gratias agite. Et ꝙ utile ſit h̄ ho
mini/ patet per criſoſtimū/ dicentē.
Optima beneficiorum cuſtos/ eſt
perpetua confeſſio gratiarum/ Per
oppoſitū vero/ qui nō eſt gratus deo
nec ipſum honorat ꝑ grārū actio=
nem de beneficijs acceptis/ non eſt
dignus habere que habet nec reci
pere que non habet. Vn̄ ƀnardus
dicit Peremptoria res eſt īgratitu
do/ hoſtis grē/ inimica ſalutis/ qm̄
nichil ita diſplicet deo pſertim in
filijs gratie/ queadmodū ingrati=
tudo/ Ite idem/ Ingratitudo eſt ven
tus urens. ſiccans fontē pietatis
rorem miſericordie ⁊ fluenta gra=
tie. Sed heu/ quidam nō ſolum deo
nō dant honorē ꝑ humilē grāꝝ ac
tionē/ de bn̄ficijs acceptis Sed qđ
grauiꝰ eſt/ honorem deo debitū ad
ſe trahunt Et cū dn̄s dicat ꝑ ꝓphe
tam yſaiā Ego dn̄s/ h̄ eſt nomen
meum/ gloriā meā alteri non dabo
yſa. xlijº. Ipſi non verbo ſ; vita di=
cūt Et ſi gloriā tuā/ nobis nō dede
tis/ nos eā quaſi ꝑ vim rapiemus
et vſurpabimꝰ. Non ſic pē q̄ dicit.
Nō nobis dn̄e nō nob/ ſed nomini
tuo da gloriā. Exm̄. Narrat au
tem ioſephꝰ xixº. libro antiq̄tatū
de herode agrippa/ q̄ fuit filius ariſ
toboli/ filij herodis magni/ ꝓut ſuc
cincte tāgitur/ act. xijº/ ꝙ cū fuiſſꝫ
coronatus in regē iudee/ et veniſſet
ceſariā et ad eum totius ꝓuīcie vi
ri cōueniſſēt/ et ſpecialiter tirij et
ſidonij q̄bus iratus fuerat/ ille veſ
te fulgēti ex auro/ argentoq; mi=
rabiliter cōtexta indutus/ incipiē=
te die proceſſit ad theatrum/ ubi cū
primos ſolis radios/ veſtis argen
tea ſuſcepiſſet/ repercuſſo ſplēdore
duplicatam ſpectantibus lucē ful
gor metalli vibrantis effudit/ ut
intuentibus perſtringeret terror
aciem aſpectus. Et per hoc aliquid
aliud de eo ꝙ nature humane eſt
artifex arrogantia mentiretur. Il=
lico adulantis vulgi concrepant
voces dicentis. Nunc vſq; ut homi
nem te timuimus/ ſed ex hoc iā ſu=
pra humanam naturā te eſſe fa=
temur/ Et dum adulatorijs demul
ceretur honoribus/ et oblatos ſibi
diuinos honores nō reſpueret/ reſ
piciens vidit inſiſtentē ſup funicu
lū capiti ſuo angelū/ id eſt bubonē
mortis eius proxime nūcium Sci
ebat enī iux pdictionē auguris/ ſe
infra quīq; dies moriturū Et cōti=
nuo percuſſus/ et ꝑ quīq; dies vmi=
bus eiꝰ viſcera corrodētibus expi
rauit Hec ioſephus/ Si q̄s de hac
materia voluerit latiꝰ ſcire/ Legat
eccleſiaſticā ⁊ ſcolaſticā hiſtorias/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Ex^m^ Non ſic fecerūt paulus et
barnabas / quibus cum ſacerdos io
uis in liſtris ciuitate adducte tau
ros et coronis / vellet vna cum po/
pulis ſacrificare / ipſi conſciſſis tu
nicis ſuis exilierunt in turbas cla
mantes et dicentes · Viri / quid hec
facitis? Et nos mortales ſumus
ſimiles vobis homines / annunciā/
tes vobis ab his vanis conuˀti ad
deum viuum / qui fecit celum et ter
ram / mare / et omnia / que in eis ſūt
etc̄. Et hec dicentes / vix ſedauerūt
turbas ne ſibi immolarēt ut dicit^r^
act̄ xiiij^o^ Nos igitur demus gloriā
et honorem deo in hac vita / quatin9
poſtmodum ī regnum celorum trāſ
lati / dicamus illud apoſtoli ad col̄
primo / Gratias agentes deo / q̄ dig
nos nos fecit in partem ſorte ſanc
torum in lumine / q̄ eripuit nos de
poteſtate tenebrarum / et trāſtulit
in regnum filij dilectiōis ſue / id eſt
dilecti filij ſui cū quo et ſpiritu ſcō
viuit et regnat in ſcl̄a ſeculorum ·

Sermo decimusnonus ·

Viſis q̄tuor proprietatibus
ſeu cōditionibus regni
celorum. Videde ſūt ad/
huc due · Quarū pri/
ma que eſt quinta in ordine / q̄ il/
lud regnum eſt gaudioſiſſimū in q̄
ōnes b̄ti dicūt illd apo. xix^o^ / Gau
deamus et exultemus et demus gl̄am
deo Nam cātus eorum continuus / eſt
all̄a ut ibidē dr̄ / Et tobie xiij^o^ · Vn̄
in illo regno nullus dolor aut triſti/
cia ē Sicut apo. vij^o^ dr̄ Abſterget
deus omnem lacrimā ab oculis eo/
rū ſcz beatorū / et mors nō erit vlt̄.
neqꝫ luctus / neqꝫ clamor / neqꝫ dolor
Beati eni̅ ut dr̄ pſa. li^o^ Gaudium
et leticiam obtinebūt / et fugiet ge/
mitus et dolor ab eis Jdeo cuilibꝫ eo
rū dici pt̄ illud Mt̄ xxv^o^ Jntra in
gaudiū dn̄i tui / Vbi denotatur / q̄
q̄libet beatorum habet gaudium
omniquaqꝫ et vndequaqꝫ. Jn hoc
q̄ dicitur intra / dicat ergo cum pro/
pheta · Gaudens gaudebo in domi/
no et exultabit anima mea in deo
meo / quia induit me veſtimento ſa
lutis / et indumento leticie uel iuſti
cie / ſcd̄m aliam litteram circundedit
me / ut dicitur yſaie lxi^o^ Vt autē
tanto clarius videatur plenitudo
gaudij beatorum · Notandum eſt /
q̄ tria ſunt que plenitudinē gau/
dij uel omnino tollunt / uel ſaltem
minuunt que non ſunt in regno ce
lorum / ſcilicet pudor / diſplicentia /
et timor · Primum eſt pudor ·
et eſt de peccatis preteritis. Nam
peccata perpetrata / ad memori/
am reuocata / ſolent generare pudo
rem / maxime ſi ſint alijs cognita.
Vn̄ ad rō. vi^o^ dr̄ Quem fructū ha
buiſtis tūc in illis / in quibus nūc
erubeſcitis Et Jer̄ xxij^o^ dr̄ Confu
deris et erubeſces ab ōi malicia tua
Verū eſt tn̄ / q̄ talis erubeſcētia q̄n
inducit hoīem ad pn̄iam / iuxta illud
ſenece Quē diu pudor ī aīo durauer/
rit / aliquis erit bone ſpei locus. De h
cātat^r^ ī q̄dā pūmo Pudor ſit ut dilu
culū / Viz ut ſicut diluculū īcipit a
nocte / et t̄minat^r^ ad clarā lucē / ſic pu
dor incipiat a pcc̄is / et terminetur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

per penitētiā ad lucē gratie Sz in
regno celoꝝ nullus eſt pudor aut
erubeſcentia de pcc̄is ꝯmiſſis. eciā
quātūcūqꝫ grauibus vel enormi-
bus/ ſed magis eſt ibi grāꝝ actio
de remiſſiōe ipoꝝ/ ꝑut tactum fuit
in ſermone precedenti· ¶ Scd̄m qd
gaudium tollit aut minuit eſt diſ
plicētia/ ⁊ eſt proprie de malis p̄-
ſentibus/ quibus animus commo
uetur et gaudium minuitur· Ob-
iectum enim preſens mouet/ vł ad
gaudium/ ſi eſt delectabile/ vel ad
dolorem/ ſi eſt diſplicibile· Jdcirco
anthiochus rex/ qui illuſtris dice
batur/ audiens ea que ſibi diſpli-
cebant/ tantum doluit ꝙ incidit in
languorem mortalem ut dicitur
p̄mo macha. vi°. ¶ Sed in regno ce-
lorum michil diſplicet/ beatis ſcili-
cet/ nec in deo/ nec in creaturis/ nec
intus/ nec foris· Jbi namqꝫ vis ra
tionalis plene cognoſcit/ vis con-
cupiſcibilis plene poſſidet/ et vis
iraſcibilis plene quieſcit ¶ Jbi vis
rationalis non habet dubium/ vis
concupiſcibilis non habet defectū.
et vis iraſcibilis non habet motū.
¶ Jbi vis rationalis non decipitur.
Vis concupiſcibilis non inficitur·
et vis iraſcibilis non frangitur.
¶ Tercium quod gaudium tollit
aut minuit/ eſt timor/ et ē proprie
de malis futuris Jſte eſt timor ſer
uilis de quo dicitur ad rō. xiii°· Si
male feceris/ time/ ſcilicet vindic-
tā futurā Et pſa. xliii° dr̄ Noli ti-
mere/ qꝛ redemi te· Jtē ibidē. Noli ti
mere/ qꝛ ego tecū ſū/ ſic ps̄ dᵗ. Non
timebo mala quoniā tu mecum es·

¶ Sed iſte timor non eſt in regno
celorum/ Vbi perfecta caritas reg-
nat/ quia perfecta caritas/ foris
mittit timorē/ ut dicitur prima. Jo
hannis iiii°/ Et zophoꝛ. Vltimo di
citur· Non timebis malum vltra.
Tamen ibi eſt timor filialis/ qui
eſt reuerentialis/ de quo dicit pſal
miſta. Timor domini ſanctus per-
manens in ſeculum ſeculi/ Jtē ibi-
dem/ Timete dominū omnes ſanc-
ti eius De hoc timore dicit caſſio-
dorus/ Qui deū bene timet/ et amat
Qui bene amat/ bene et timet/ res
iſte ī celeſti deuotione ſociate ſunt
¶ Ex predictis patet/ ꝙ in regno ce-
lorum eſt ſummum gaudium· Jdeo
ſancti eciam ī hac vita pre oculis
habentes magnitudinē gaudii ce-
leſtis/ habuerūt magnū gaudiū cor
dis. q̄ſi quoddam preludiū celeſte
gaudii/ et ob hoc omnia triſtia/ et
doloroſa eis occurrentia patienter
tollerabant· Sic fuit de pſalmiſta
qui dicit Letatus ſum in hiis que
dicta ſunt michi in domum domini
ibimus. Vnde et apoſtolus horta-
batur nouiter conuerſos ad iſtud
gaudium dicens Gaudete in domi
no ſemper. Jterū dico gaudete ad
philippenſes iiii°. De tali gaudio
iuſtorum in hac vita dicitur eccle-
ſiaſtici xxx°· Non eſt delectatio ſu-
p cordis gaudiū/ Sz q̄dam non in
dn̄o/ ſꝫ ī malicia vł vanitate/ ⁊ ī ſe-
ipſis gaudēt et gaudia querūt/ De
gaudio ī malicia dr̄ ꝓu. ii°· letāᵗ
cū male fecerīt/ et exultāt ī rebus
peſſimis Et ecc̄i 19° dr̄ Qui gaudꝫ
ī iniq̄tate denōbitᵗ/ p.n.i. dāpnabitᵗ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſᵐ britonem/vᵉ deñotabitur p.n.
.i.maledicetᵉ ſᵐ eũdē/ De gaudio ī
vanitate/dicit gregorius Nemo po
teſt hic gaudere cũ ſclo/et illic reg
nare cum xp̄o/ De gaudio in ſeipſo
dicit idem gregorius/ Dignũ eſt/ut
in ſeipſo merores ſemper inueniat
qui derelicto creatore in ſe gaudia
querebat./ Nos igitur contemptis
gaudijs malis/gaudeamus in do-
mino.ꝛ aſpiremus ad gaudia ſup
na/ut ad illa tandem perueniamꝰ
Quā magna vero ſint illa gaudia ce
leſtia/poteſt perpendi ex quibuſdā
exemplis· // Exᵐ· // Legitᵉ nāq̧·
ꝙ diabolus interrogatus de mini-
mo gaudio regni celeſtis/dixit Si
totum celum eſſet pgamenũ/mare
incauſtum/ſtelle ſcriptores/ꝛ ſtra
mina penne/per hec omnia nō poſſ3
deſcribi minimũ gaudiũ ſanctorũ.
Cui ſatis conſonat beatus augꝰ.ī
epiſtola ad cyrillũ/dicēs/ꝙ anima
ſancti ieronimi ſtatim poſt obitum
ſibi apparēs/inter alia ſibi dixit hᵉ
verba/ Potius totum mare in artiſ
ſimo clauderetᵉ vaſculo/potius ter-
rarum orbem paruulus teneret pu
gillꝰ/potius a motu cōtinuo celum
deſiſteret/ꝙ̄ gaudiorũ ꝛ gl̄e quibꝫ
btōrum anime ſine fine potiuntur
minorem intelligeres particulam·
niſi tu vti ego experiētia doceteris
hᵉ ille· // Exᵐ· // Legitᵉ etiā/ꝙ in q̄
dam abbatia erat quidā monachꝰ
deuotus et religioſus/qui multũ pe
tijt dominum ut oñderet ſibi mini-
mum gaudium regni celeſtis/ Cō-
tigit autē quadam vice/ut finitis
matutīs exiret foras ad aurā Ubi
ſtans audiuit auiculā dulciſſiē cā
tantem Et cum ipſe propius acce
deret/auicula volauit ad aliam ar
borem/et ſic ſequendo auiculam p
uenit ad ſiluam vicinam monaſte
rio/et ſtans ſb quadam arbore au
diuit auiculam cantantem/et tan-
tũ delectabatur in cantu eius ꝙ ſe
re fuit oblitus ſuiipſius/ Tandem
auicula auolauit/et ipſe putans ſe
vix p vnam horam ibi ſtetiſſe cū
rediret ad monaſterium inuenit e
difitia mutata Et cum miraretur
et clauſtrum intraret/neminē cog
nouit/et a nemine cognoſcebatur
Ipſe vero dixit ſe eadē die poſt ma
tutinas exiuiſſe de clauſtro/et mi-
rari valde de mutatōne edificiorum
et perſonarum/ Tandem monachi
auditis ſermonibus eius et ſub q̊
abbate exiuiſſet/inuenerunt ī ſcrip
tis ꝙ quidam monachus deuotus
exiſſet clauſtrum ſub illo abbate.
et ꝙ incognitũ fuiſſet q̊ deueniſſet·
Et omnibus conſideratis et diſcuſ
ſis/inuenerūt ipſum plus ꝙ̄ cen-
tum annis ſtetiſſe ſb arbore· Qui
ſūptis ſacramētꝭ eccleſiaſticis/ſta
tim dulciter obdormiuit in domino
// Exᵐ· // De huiuſmodi gaudio
celeſti/ī libro apum/pulcrū poītur
exemplum· Videlicet· ꝙ quidam ca
nonicus regularis deuotus/cū gra
uiter affligeretᵉ a ſuis p̄latꝭ/et tñ
in omnibus obſequioſus eſſ3/ vole
bat vincere ī bono malum/ſ3 nō po
terat Veſpere igitur q̊dam/ꝓpᵗ id
qᵈ patiebatᵉ tribulatus lacrimas
amariſſiās fudit/dep̄cās ſcōs mar
tires ſc3 mauritiū ꝛ ſocios eiꝰ q̊rū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

feſtum inſtabat/ ut eoꝝ precibus
ꝯſolari mereretur ⁊ adiuuari Nec
mora/ cū cubiculūītraſſet/ et leniē
obdormiſſet/ audiuit choros ange/
loꝝ cātantiū in ſublimi Gaudent
in celis aīe ſanctoꝝ/ qui xpiſti veſ
tigia ſūt ſecuti/ et qꝛ ꝓ eius amore
ſanguinē ſuū fuderunt/ ideo cū xpō
regnāt in eternū· Dixit aūt poſtea·
ꝙ cantus ille tante dulcedinis ex
titit/ ꝙ niſi deus eū ad vitā aliter
ordinaſſet/ fere aīam eius de corpo
re rapuiſſet Et qm̄ illo tēpore gra
uiſſima infirmitate detētus erat.
in ſola delectatōe illius cātus/ tam
ſpiritu ꝙ̄ corpore ſic integre ſoſpi
tatꝰ ē/ ut vix eū poſtea ulla ꝑtur
batio/ ꝙ̄tūcumqꝫ magna ledere po/
terat· Sexta ꝓprietas ſeu cōdi/
tio regni celoꝝ eſt· ꝙ ipſū eſt ſecu
riſſimū et lōgiſſimū duratōe/ quia
perpetuū eſt/ et ipſum ſancti ſine fi
ne poſſidebūt Vn̄ apo. vi° dr̄ Dn̄s
deus illuminabᵗ illos/ ſcꝫ ſanctos
in ꝑria/ et regnabūt in ſecula ſecu/
loꝝ Nec mirū· q̄a beati de ſua gl̄a
ſecuritatē hn̄t/ ꝙ eam nullatenꝰ
amittere poſſunt. Ideo ꝑ̄ſa. xxxii°
dicitᵗ Erit ſecuritas vſqꝫ in ſempi
ternū Et ezech. xxvii° dr̄ Habi/
tabūt in ea ſecuri. Et ecā vltimo
dicitᵗ. Ibit homo ī domū eternitatē
ſue/ Sunt autē tres cauſe iſtiꝰ ſe/
curitatē/ ⁊ ꝑpetue regnatōis ſcōꝝ cū
// Prima eſt· ꝙ illud regnū dei/ in
ſe eſt ꝑpetuū· Dn̄s enim regnabit
in eternū et in ſeculū ſeculi ut dicᵗ
pſalmiſta Itē· regnū tuū/ regnum
ōnium ſeculoꝝ Et luce i°. dicitur
Regni eiꝰ nō erit finis Et daniel

vii° dicitᵗ Poteſtas eius/ poteſtas
eterna/ et regnū eius qd̄ non corrū
petᵗ· // Secūda cauſa eſt/ perpetua
adheſio btōꝝ ad deū/ quia beati nec
volūt/ nec poſſūt ſe auertere a deo.
Non enim volunt/ qꝛ nichil faſtidi
unt in deo/ et nichil appetūt extra
deū Etiā non poſſunt/ qꝛ cōfirmati
ſunt in dn̄o nec ſolū ad tēpus/ ſꝫ et
in perpetuū· iuxᵃ illd̄ pſalmiſte. Cō
firmaſti me in cōſpectu tuo ī etnū
Itē· confirmat aūt iuſtos dn̄s· Iō
de q̄libet btō dicitᵗ ecā xxxi° / Sta
bilita ſūt bona eius in dn̄o Vnde et
q̄libꝫ btōꝝ poteſt dicere cū ſpōſa il/
lud can̄. iii° / Tenui illā nec dimit/
tam · // Tercia cauſa eſt/ perpetua
vnio dei ad beatos· Nō em̄ vnq̄ꝫ de/
ſeret eos/ qꝛ deus nūq̄ꝫ auertit ſe a
creatura ſua/ niſi ꝓ̄us illa ſe au̇tat
a deo Au̇ſio nāqꝫ ſemꝑ incipit a no
bis/ ſed cōuerſio īcipit a deo/ qꝛ nū
q̄ꝫ cōu̇timur ad deū niſi deus prius
ſaltē per grām preuenientē cōuer
tatur ad nos· Vnde ꝓ̄ncipium boni
noſtri eſt a deo/ ſed ꝓ̄ncipium mali
noſtri ē a nob̄· Igitᵗ/ ſi deus nō deſe
rit ſperātes ī ſe/ ut dr̄ Iudith xiii°
Tūc vtiqꝫ nō deſeret poſſidētes ſe/
ſecūqꝫ regnātes· // Si ergo regnū
dei ē in ſe perpetuū/ quo ad ꝓ̄mū/ et
beati nūq̄ꝫ auertētᵗ a deo quo ad 2ᵐ·
et deus nunq̄ꝫ au̇tetᵗ ab eis quo ad
3ᵐ· ſequitᵗ/ q̄ beati ſecuri ſūt de ſua
regnatōne cū deo Bene ergo ꝑ̄s di
cit Non cōmouebitᵗ in etnum/ qui
habitat in ihrl̄m/ Quicūqꝫ ad hāc
ſecuritatē deſiderat ꝑtingere/ n̄ pro
mittat ſibi ſecuritatē in hac vita.
in qua nulla eſt/ iuxta illd̄ dictum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

auguſtini Nemo ſecurus debꝫ eſſe
in vita iſta/ que tota temptatio no
minatꝛ Debet aūt homo ſemper ti
mere/ et laborare bn̄ agendo/ et uſqꝫ
in finem pſeuerando Nam ſi homo
nō poſuerit finem operi ſuo bono.
deus non ponet finem mercedi ſue
Si nos ſeruierimꝰ dn̄o per totum
tēpus nr̄m/ ipſe dabit nobis mer-
cedem p totā eternitatē ſuā Ope-
remur igitꝛ bonum q̄ diu fuerimꝰ.
et dn̄s retribuet nobis q̄diu ipſe
fuerit/ Ad iſtā ſecuritatē regni ce-
leſtis/ non ptingent illi/ qui hic ſe-
curi eſſe volūt in medio maris/ in
medio inimicoꝝ ſuoꝝ/ et in loco in-
ſtabili/ ⁊ ruinoſo Et ideo/ deficiunt
a bono/ cadunt in malū/ ⁊ laqueātꝛ
ac t̄huntur ad infernū Vn̄ ī ſignū
huius dicitur Judicū xviijo/ Vene
rūt filij dan in lachis/ ad populum
quieſcentē atqꝫ ſecurū/ et percuſſe
runt eos/ in ore gladij. Jdeo grego-
rius in moꝝ. dicit Sepe quē temp
tatōis certamē ſuperare nō valuit.
ſua deterius ſecuritas ſtrauit Hinc
eſt q idē gregorius in moralibus
dicit Electi q̄ diu in hac vita ſūt/
ſecuritatis ſibi cōfidētiā nō ꝑmit-
tūt Et idcirco ſcḋm verbū auguſtini
Erūt tunc id eſt in futuro ſecuri/ q̄
modo id eſt ī preſenti nō ſūt ſecuri
¶ Exm̄. ¶ Jſtud habuit pre oculꝭ/
filius cuiuſdam magni pn̄cipis/. q̄
cū intraſſet religionē/ venit ad eū
pater ſuus/ ut eum blandis verbis
educeret Cui filius dixit/ q ſi cō-
ſuetudinē quādam que fit ī terra
ſua tolleret/ proculdubio exiret or
dinem/ Et cū pater quereret/ que eſſꝫ
talis conſuetudo tollēda/. reſpōdit
filius Conſuetudo eſt ī t̄ra vrā q
iuuenes tā bene moriūtur/ ſicut ſe
nes/ et q iuuenes non ſunt magis
ſecuri de vita q̄ ſenes. Si ergo ſe-
curitatē michi non dederitꝭ de diu-
turna vita/ nō exibo. Qd̄ pater au
diens/ ⁊ pōdus verborū attendens/
dimiſit eum in religione. ¶ Exm̄
Non ſic fuit de q̄dam duce friſonū
Legitur enim q tēpore leonis im-
peratoris tercij/ Rachbodus dux
friſonū/ ad predicationem venera-
bilis viri dompni wulfrāni ſeno-
neñ epiſcopi/ adductꝰ ut baptiza-
retur/ cū vnum pedem in lauachrū
poſuiſſet/ queſiuit/ Vbi plures ma
iorū ſuorū eſſēt/ in īferno an ī pa-
radiſo Et audiēs q plures eſſent
ī īferno/ ſtinctū pedē retrxit Letꝰ ē
inquiēs/ ut plures ſequar/ q̄ pau
ciores. Et ſic ludificatꝰ a dyabolo
t̄cia die ſubito moriebatꝛ/ Btūs eſt
ergo homo/ q̄ ſp ē pauidus. i. q̄ nul
lā ſecuritatē ſibi ꝑmittit ī hac vi
ta/ ī qua nulla ſecuritas ē. Eſt aūt
btūs/ qꝛ per talem pauorē/ ⁊ formi-
dinē/ a malo ſe retrahit/ et ad bonū
ꝑuocat/ et ad beatitudinē regni ce
leſtis tandē ptinget adiuuante do
mino nr̄o ihū xp̄o/. qui eſt cū patre
et ſpū ſcō benedcūs in ſcl'a ſcloꝝ.

Sermo viceſimus

Fiat volūtas tua. ſicut
in celo et in terra.
¶ Hec eſt tercia petitio
principalis ſacre dn̄ice
orationis/ qua petimꝰ voluntatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſue voluntati ſubmitti ⁊ ꝯfirmari
Et ut q̊ mō h̄ fieri debeat exp̄ma/
mꝰ/dicimꝰ/ſicut ī celo et in t̄ra Et
licet ſic petere diuinitꝰ ſimus edoc
ti/nos tn̄ quātū poſſumus/ad id co
nari debemus·Nā fruſtra q̄s pete/
ret volūtatē dei a ſe fieri/ q̄ ſponte
et ex propoſito voluntati dei cona/
retur reſiſtere/ſeu rebellaē Ut au
tem iſtud clarius īnoteſcat/q̄tuor
pūcta ſunt de hac materia tractāda
et videnda· Primū eſt/q̄ et qual̄
ſit volūtas noſtra · Scdm eſt/q̄
et qualis ſit voluntas dei · Ter/
ciū eſt/quid deus velit a nob̄ fieri
Quartū eſt/quomō voluntatē
dei debamꝰ īplere ⁊ pficere· Quā/
tū ad primum/ſcilicet que et qua/
lis ſit voluntas noſtra/Dico p̄mo/
ꝙ voluntas noſtra prout ſumitur
pro quadam vi/ uel potentia/ non
prout ſumitur/ꝓ actu volendi/eſt
nobis cōcreata.ꝑ quā eciā deo aſ/
ſimilamur et ōnes creaturas īnfe
riores mundi precellimus/Sed in
h̄ voluntas nrā/differt a volūtate
dei/ ꝗ volūtas nrā eſt mutabil̄/ut
ſcilicet nunc velit aliquid/ q̄d poſ/
tea non velit/ ß voluntas dei ē im/
mutabilis Et licet voluntas dei
ſit in ſe īmutabil̄/ tn̄ mirabili mo/
do/ea q̄ mutabilia ſūt aliter et ali
ter diſponit/Itē·voluntas nrā po/
teſt ſe conuertere ad bonum uel ad
malū/et auertere a bono uel a ma
lo ꝓut ſibi placet Sz volūtas dei
nō poteſt ſe auertere a bono/⁊ cō/
uertere ad malū·Et ſi dicat̄/ꝙ er/
go voluntas hoīs ſit potētior/ uel
liberior q̄ꝫ voluntas dei/eo ꝙ poteſt
ſe flectere ad vtrāqꝫ partē q̄d vo/
luntas dei nō poteſt·Dico/ꝙ h̄ non
arguit potētiam uel libertatē ma/
iorem ſed magis defectum·Nā me/
lior et felicior/potētior ⁊ liberior eſ
ſet homo/ſi nō poſſet flecti ad ma/
lum/ſicut ſūt beati in pr̄ia/Et ſi q̄/
ratur/q̄re deus ſic fecit voluntatē
nrām/ut flecti poſſit ad vtrāqꝫ ꝑtē
Dico/ꝙ ideo/ſcꝫ/ut homo mereat̄/
cōuertēs ſe ad bonū/q̄d poſſet fu/
gere/et auertēs ſe a malo/q̄d poſſꝫ
eligere ⁊ acceptare/Sic beatꝰ vir
cōmēdat̄ ecā xxxiº Ubi dr̄. Qui
potuit trāſgredi/et nō ē trāſgreſſꝰ/
et facere mala et nō fecit· Scdo
dico/ꝙ voluntas ē in homine tāq̄
rex ā dn̄s/auctoritate quadam do
minans et p̄cipiens ſenſib9 et mē/
bris exterioribus/tāq̄ ſibi ſubditꝭ
⁊ ſue dominationi ſubiectis·Ideo
voluntati obediunt Voluntas em̄
mouet oculos ad vidēdū/ os ad lo
quendum/ pedes ad āmbulādum/ et
ſic de alijs/Hanc poteſtatiuā auc/
toritatem voluntatis/ inſinuat ſe
neca ī quadam epiſtola dicēs·Va
lentior omni fortuna/eſt voluntas
Fertur igit̄ homo ſuis motib9 bo
nis uel mal̄/ßm̄ imperiū ſue volun
tatis · Tercio dico/ꝙ voluntas ē
cauſa propinqua bonorum et ma/
loꝝ in homine.i. virtutū ⁊ vicioꝝ
De virtutibus dicit ariſtotiles ijº
ethicorum/ꝙ virtus eſt habitus
electiuus/id eſt ex electione volun
taria ꝓcedens/De vicijs dr̄ ſeneca·
ōne pccm̄ ē actio volūtaria.i.ex vo
lūtate ꝓcedēs·Ideo volūtas/licꝫ
ex ſui origine ſit bona/ ꝗ a deo fcā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

et anime cõcreata/ tamẽ ab effec-
tu appellat᷑ bona uel mala. Et ſic
cõſequent᷑/ ipſa ſibi eſt cauſa ſalu
tis uel dampnatõis· Uerum eſt tã
men/ ꝙ in bonis q̄ agim9/ deus eſt
ꝑncipalis cauſa· Ipſe ē eñ qui opa
tur in nob/ et velle et ꝑficere ꝓ bo
na volũtate/ ſc᷑ᵐ apoſtolũ ad phil.
ijº/ Sz tamẽ volũtas nrã/ ē cauſa
ſecũdaria ī bonis nrĩs/ ſine q̄ homo
michil boni poteſt/ ⁊ ſine qua/ deus
nec iuſtificat hoīez ī via/ nec btĩfi
cat in pria· In malis vero q̄ agim9/
de9 nec ē cauſa/ nec cõcauſa/ et nec
ꝑncipal᷑/ nec ſecundaria· Niſi forte/
īproprie dicat᷑ cã ſecũdaria malo/
rũ/ q᷑ ꝑmittit ea fieri/ De h̄ aũt/ ꝙ
volũtas nrã ſit cã bonoꝝ uł maloꝝ
nrõꝝ dᵗ. auguſtinus ī liº de libero
arbitrio/ Hoc eťna īcõmutabili ſta
bilitate firmauit/ ut in voluntate
meritũ ſit In boĩtate ā malicia/ ꝑ
mĩũ atq̃ ſupliciũ/ Et ſeneca in q̄-
dam epiſtola dᵗ Volũtas/ ī vtraq̃
partẽ res ſuas ducit/ btẽq̃ ac mi-
ſere vite/ ſibi cauſa eſt· ¶ Quarto
dico/ ꝙ volũtas nrã mediat int᷑ deũ
et dyabolũ/ Deus .n. trahit/ monet
et mouet voluntatẽ/ ex vna parte.
ut ſibi cõſentiat Dyabol9 vero ex
altera parte ut ſibi cõſentiat· Vo-
lũtas aũt nrã/ libere ſtat in medio/
habens merã libtatẽ ad hunc uł
ad illũ ſe cõuertere· hunc uł illum
ſequi/ huic uel illi obedire/ Deus
ex vna parte ꝓmittit grãm ⁊ glo
riã Dyabolus ꝓponit carnalia et
tꝑalia/ Deus vtit᷑ veritate ut ſal
uet/ Dyabolus mendacio ut decipi
at Deus dic᷑/ prebe fili mi coꝛ tuũ
michi/ ut dr̃ ꝓũ .xxiijº./ Dyabolus
vero ſingularit᷑ in hoĩe querit coꝛ.
¶ Exᵐ·/ Vñ cuidam q̄renti a dya
bolo/ q̄d magis amaret ī hoīe Reſ
põdit hunc verſũ Solis amo rotã/
mediã lunam/ canis iram. Vbi per
mediã lunã deſignauit litteram .c.
per rotã ſolis .o. et p irã canis .r.
q᷑ lrã .r. quodammõ ſic exꝑmitur
ſicut canes ſonant qñ iraſcuntur.
et tamẽ nõ latrãt/ Igitur dyabol9
per mediam lunam rotã ſolis ⁊ ca
nis iram deſignauit hanc dictionẽ
coꝛ/ cuius rem ſignificatã amabat
/ Igitur vtq̃/ id eſt tã deus/ q̄ dya
bolus/ trahit voluntatẽ· Sz deus
ad virtutes/ ⁊ per eas ad gloriam
Dyabolus autem ad peccata/ et p
ea ad gehennam/ Nullus tamẽ eo
rum voluntatẽ cogit. Deus enim
non cogit ad bonũ/ quia non vult
coacta ſeruicia/ nec p ea poteſt ho-
mo mereri Et licet q̄dam dicantur
compelli/ ut intrent ut dicitur/ luce
xiiijº Hoc ſic intelligendum eſt/ ꝙ
quidam per aduerſitates/ quas in-
uite patiuntur/ ad deum ſe conuer
tunt Et licet illa paſſio aduerſita
tum non fuerit eis voluntaria/ ta
men conuerſio ad deum procedit
ex voluntate/ Item dyabolus non
cogit ad malum/ quia hoc deus nõ
permitteret/ nec homo ſic peccaret.
/ Videat igitur homo/ cui per ſuam
liberam voluntatem obtemperet.
aut obediat/ ſcilicet· Vtrum deo ad
ſalutem/ aut dyabolo ad dampna-
tionem. ¶ Quinto dico/ ꝙ volun-
tas nrã qñ deo ſubicitur/ voluntas
dei dici poteſt/ non ꝙ ſit in deo ſed

quia a deo regitur ei conformatur/
et ad eum perducit/ Sed quando de
o non ſubicitur/ tunc poteſt dici vo
luntas diaboli/ Sed cōmuniter tūc
vocatᶠ voluntas propria/ quia ho/
mo cōtra voluntatem dei/ vtitur ſu
a voluntate/ quam ſtatim dyabo/
lus alienatā videns a deo/ ad ſe tra
hit/ et illaqueat/ ac induat/ De hoc
dicit auguſtinus in libro confeſſ.
Suſpirabam ligatus nō ferro ali
eno/ ſed mea ferrea voluntate· Vel/
le meum tenebat inimicus/ et inde
funes michi fecerat/ Iſtos laqos
apoſtolꝰ pre oculis habebat quan
do dicebat ijᵃ ad thimot. ijᵒ/ Re/
ſipiſcant a laqueis diaboli a q̊ cap
tiui tenentur ad ipſius voluntatē·
De hac volūtate ꝓpa dᶠ bnardꝰ
ſic Voluntatē dico propriam/ que
non eſt cōmunis cum deo et homi/
nibus/ ſed noſtra tantum/ quando
quod volumus/ non ad honorem
dei/ non ad utilitatem fratrum
ſed propter nos facimus/ non in/
tendentes placere deo/ ⁊ ꝓdeſſe fra
tribus/ et ſatiſfacere ꝓpis motibus
Huic contraria eſt recta fronte ca
ritas/ que criſtus eſt· Hec enim ad
uerſus eum inimicicias exercens
eſt/ ⁊ guerram crudeliſſimā Quid
eñ odit deus ā quid punit/ niſi pro
priam voluntatem · Ne ſi volunta
tis ceſſet propria voluntas/ infer/
nus non erit In quem enim ignis
ille deſeuiet/ niſi in propriam volū
tatē· Hec bernardus/ Itē idem/ pro
pria voluntas/ q̄ntum in ipſa eſt/ de
um perimit Omnino eñ vellet deū/
aut peccata ſua vindicare non poſ

ſe/ aut nolle/ aut ea neſcire Vult ḡ
eum non eſſe deū/ q̄ quantū in ipſa
eſt/ Vult eū ā impotentem/ aut in
iuſtum eſſe/ aut inſipientē Crude/
lis plane et omnino execrāda ma
licia/ que dei potētiam/ ſapientiam
et iuſticiam perire deſiderat/ Itē i/
dem/ Grande malum propria volū
tas/ qua fit ut bona tua bona non
ſint/ Itē idem/ Propria voluntas/ de
um impugnat/ et aduerſus eum
extollitur· Ipſa eſt que paradiſum
ſpoliat/ et infernum ditat/ et ditio
ni dyaboli ſbiugat/ Qr autē p pro
priam voluntatē dyabolus homi/
nem decipiat et ad malum finem de
ducat patet per exemplum quod ce
ſarius narrat · Expᵐ · Ait enim·
qꝫ ī domo campenſi ciſtercienſis or
dinis/ conuerſus quidam a mona/
chis litteras didicit/ Huiuſmodi aūt
occaſiōe libellos occulte ſibi ꝯſc̄bi
fecit· cepitqꝫ ī vicio ꝓpetate delcāri
Cūqꝫ huiuſmodi ſtudiū eidē ꝯūſo
ꝓhiberetur/ amore diſcēdi apoſto
tauit/ modicum tñ ꝓpt etatē ꝓfecit
Deiñ/ ad monaſteriū pma ductꝰ re
diēs/ ⁊ h̄ vſqꝫ iiiᵒ actitās· nc ad ſco
las ſclares exeūdo nc redeūdo/ dia
bolo ī ſe copioſam p̄buit materiā
decipiēdi· viſiblit eñ ei apparēs in
ſpē āgeli ait· Diſce fortit qꝛ futurꝰ
ē et a deo diffitū/ ut albſtadeñ. fias
epūs./ Stultꝰ ille dolos dyaboli ñ
obſuās/ ſpeābat ī ſe ātiq̄ fore reno
uāda miracla· Quid plūa· die q̄dā
ſeductor ille ꝯūſo ſe ingerēs/ clara
voce ⁊ hilari vultu dicebat Hodie
epūs albſtadeñ mortuꝰ eſt· feſtina
veire ad ciuitatē/ cui a deo deſtiatꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ēē fieri epūs Ipi9 eīn ꝯsiliū muta
ri nō pt̄ / Stati miſer de moāſterio
exiēs nocte eadē iux̄ oppidū xāctē ſe
ī domo cuiuſdā ſacdot̄ honeſti hoſ
pitat9 eſt Vt aūt gl̄oſe ad ſedē ſuā
veīret / añ lucē ſurgēs equū hoſpite
valde bonū ſtrauit cappā eiuſ dē īdu
it ⁊ abījt Mane familia dom9 dāp
no ꝯgito / apoſtatā īſeqns apphen/
dt / a q̄ ad iudiciū ſcl̄are tct9 et per
ſmāz dāpnat9 / ñ cathedrā ut epūs
ſ; ſic fur patibulū aſcēdt· Sexto
ꝑncipalr̄ dico ꝙ volūtas nrā ſiue bo
na ſiue mala ſit / ꝓ ope r̄putat / ſi fa
cultas deſit Et capit h volūtas / ꝓ
volitōe q̄ ē act9 volūtate ad ir̄ · Vñ
aug9 ſup pſaliſtā dt Quidqd vis
⁊ ñ potes / fcūm de9 ꝯputat Et iero
ad demetadē dict· Apud deū / cui nō
ſūt oīa ātēq̄ fiāt· Volūtas pfcā fa
ciēdi ꝓ ope r̄putat / De bona volū
tate dict bnar. / Sola volūtas bo/
na īdōu ſufficit· cetera ñ ꝓſūt ſi ſo
la defūit Et greg9 dict Añ dei ocu
los / nūq̄ ē man9 vacua a munere / ſi
archa cord̄ plena ē bona volūtate
Nichil eī deo diti9 offert bō voluta
te / De mala volūtate dt aug9· So
la volūtate miſer qñz efficit· ſ; mi
ſerioꝛ cū deſideriū male volūtate ī/
plet· Qui ḡ pt̄ bñ / velit / ne poſtea
velit et ñ poſſit Vñ aug9 Cū vult
ñ poteſt / q̄ qñ potuit noluit· Ideo p
malū velle pdidt bonū poſſe / Exm
De bona volūtate q̄ ſalubris ſit v
bi facultas ñ adē / pʒ per hoc exēm
Monach9 qdā ciſtercien̄ ordinis a
poſtatat / ⁊ eccl̄iaz prochialē regē/
dā ſuſcepit / et ex cōcubina ſecū ma
nēte genuit filios et filias / Po9 lō/
gū tēpus accidit / ut beat9 bnard9
hoſpitādi grā ad domū eius diuer/
teret· Quē ille cognoſcēs / reuerēt
ſuſcepit / nec tñ fuit agitus a viro
ſcō Mane aūt fcō / cū idē ſacdos iſ/
ſet ad eccl̄iaz / ⁊ ſanct9 vir recedere
vellet / dixit filio ipi9 ſacerdot· vade
et dic dño tuo hec verba / ignorās ꝙ
puer mut9 eſſz a natiuitate· Qui
ad patrē currēs dixit clare et expſ
ſe / qd ſibi cōmiſſum erat Pater ꝑ/
mā vocē filij audiēs / et pre gaudio
lacmās / ⁊ cōpūctus / feſtinant veīt
ad virū dei / et pedib9 ei9 ꝓſtratus
retulit totā ſeriē vite ſue / dicens
ſe fuiſſe monachū / et petēs ut eum
ſecū ad monaſteriū ducēt· Cui vir
ſanct9 dixit Expecta me donec pac
to negocio reuſus fueō Et ille dix
it Domine / timeo īterū moꝛi Rñdt
vir dei Pro certo ſcias / ꝙ ſi in cōtri
tione / et tali ꝓpoſito moꝛtuus fue/
ris / coram deo monachus inuenie/
ris Receſſit vir dei et redijt / et moꝛ
tuum et ſepultum īuenit· Qui ſe/
pulcrum aperiri fecit / et quē in ha/
bitu clericali ſepilierant / in tonſu/
ra et habitu monachali cūctis qui
aderant admirātib9 repperit Mag
nificatus fuit igitur deus ab omni
qui volūtatem pro facto ſuſceperat
Exemplum· De voluntate
mala / q̄ ſit periculoſa / patet ex hoc
exemplo / Legitur enim / ꝙ in q̄dam
monaſterio monialium / abbatiſſa
habuit / et nutriuit neptem ſuam /
que in amoꝛe cuiuſdam iuuenis ex
arſit / et conſenſit in actum carna/
lem· Sed quia congruitatem tem
poris ⁊ loci non habuit / ipm pccm

opere ñ perpetrauit· Ipſa vero poſt
modum infirmata/ cum ab omni-
bus caſta et ſancta reputaretur· H
peccatum male uoluntatis non cõ
fitens obijt Et cum abbatiſſa cre
dens eam fore ſanctam coram deo.
poſt matutinas eam peteret/ ut ꝓ
ipſa intercederet/ per duos teterri/
mos dyabolos adducta/ dixit ſe ꝑ
petuo dampnatam/ propter malã
voluntatem quam confeſſa nõ fue/
rat· Nos igit̃ malam voluntatẽ ab/
icientes et fugientes/ bonum opꝰ
ſaltẽ in voluntate et propoſito habe
amus/· quatinus per ipſum in pre
ſenti mereri/ et in futuro premia-
ri poſſimus· Per ihm criſtum dñm
et ſaluatorẽ nrm viuentem ꝛ rgnã
tẽ in ſecula ſeculoꝝ A M E N·

Sermo viceſimus primus·

POſtq̃ dictũ ẽ de primo
pũcto ṗncipali/ viz q̃ ꝛ
q̃lis ſit voluntas nrã· Di
cẽdũ eſt nũc de 2º pũcto
principali· videlicet/ que et q̃lis ſit
voluntas dei. Pro quo notandũ
eſt/ ꝙ quatuoꝛ pñt conſiderari de
voluntate dei· Primũ ẽ/ ꝙ voluntas
dei eſt rectiſſima· Non em̃ habet ali
quid obliquitate vel curuitate ĩ ſe
Idcirco voluntas dei dr̃ bona/ bñpla
cẽs/ et pfecta iuxta illd apli ad rõ.
xijº Probete q̃ ſit voluntas dei bona
bñplacẽs et pfecta· Primo igitur
dicit̃ bona/ quia non continet in ſe
quidq̃ malicie vel iniquitate Unde
voluntas dei nõ eſt aliud in deo q̃ de
us ipe/ q̃ ſũme bonus ẽ/ et ſũmũ bo
nũ dr̃/ in tãtũ/ ꝙ in cõꝑatione ipiꝰ
nullus dicit̃ bonus Jõ· Mr. xº dr̃
Nemo bonus niſi ſolus deꝰ/ .i. ne/
mo ẽ ſũme bonꝰ ñ ſolꝰ deꝰ· Ipe nã
qꝛ ſolꝰ tenet ſũmũ gradũ bonitatẽ
Vel· nemo bonus eſt/ niſi deus ſcꝫ
per ſe et eſſentialiter/ vel ſic· nemo
dicit̃ bonus niſi deus/ qꝛ nemo niſi
deus ſuam bonitatẽ omnibꝫ creatu
ris cõmunicat· Nulla em̃ creatura
eſt que non habeat aliquid bonita
tis a deo· Itẽ voluntas dei ẽ bñpla
cẽs/ ſaltẽ bonis/ qui ſe cõformãt ei/
cognoſcentes ꝙ vtile/ delectabile.
et honeſtum ſit ei conformari et ſb
ici· Et ſi non placet malis/ hoc ex
vicio ipſorum contingit/· propter
quod deſpiciunt bona/ ꝛ eligũt ma
la· Idcirco ex hoc apparet bonitas
voluntatis diuine/ ſcilicet ꝙ malis
diſplicet· Dicit enim ſeneca Mal
diſplicere. laudari ẽ./ Verũptamẽ
licet voluntas dei diſpliceat malis
quantum ad eorum malam volun
tatem/ et coꝛruptam affectionẽ/ nõ
tamẽ diſplicet eis/ quantum ad e
orum conſcientiã et dictamen recte
rõnis· Itẽ voluntas dei eſt pfcã·
qꝛ nichil ei deeſt Nec ipã pt̃ auge/
ri vel minui/ nec poteſt melioꝛ aut
pfectioꝛ eſſe vel fieri/ ſicut em̃ dei p
fecta ſũt opera ut dr̃ deutro· xxxijº
Sic eius voluntas que opa pfecta
facit et operat̃/ pfecta dicenda eſt.
Cum igitur voluntas dei ſit rectiſſi
ma Eligamus eam ꝓ regula vite
noſtre/ ut ſcꝫ eam totam voluntatẽ
nrãz/ ĩmmo totã uitã nrãm regu/
lemus Sicut mechanici et operarij
habẽt regulã rectã ſine curuitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

oBliquitate/tortuoſitate/aut ineq̃
litate/quam aliȷs rebꝫ applicãt/et
quidq̃d oBliq̃tate uel deformitate
in eis deprehendũt/ꝑ illã regulã
rectificãt Vnde ſeneca in quadam
epl̃a dicit· Vnam ſemel ad quã vi
uas regulam pretẽde/et ad hãc õ/
nem vitam tuã exequare. Scd̃m
hãc regulã volũtate dei/pñt omnes
ſtatus hoĩnũ emendari/et bene diſ
poni/et regi/ſiue tales hoĩes ſint
boni ſiue mali/viri uel mulieres/re
ligioſi uel ſeclares/diuites uel pau
peres/ſani uel infirmi ſenes uel iu
uenes ſapientes uel ſimplices/ſu
periores uel inferiores· Secũdũ
principale/quod conſiderari poteſt
in voluntate dei eſt/ ꝙ ipſa eſt potẽ
tiſſima/quia deꝰ ſua volũtate cũc
ta fecit et creauit· De h̃ pſalmiſta
dicit Deꝰ aũt nr̃ in celo/oĩa q̃cũqꝫ
voluit fecit Itẽ Oĩa q̃cũqꝫ voluit
dñs fecit/in celo ꝛ in terra Et ea
dẽ volũtate deꝰ creaturas ordinatᷣ/
et ĩ quaſcũqꝫ voluit formas ꝓdux
it/et cõſtituit· Vt ſi q̃ratᷣ ab eo/q̃re
hãc creaturam feciſti hoĩez/et illã
beſtiã/ talem ã talem Ipſe poteſt
reſpõdere Sic volo/ſic iubeo/ ſit ꝓ
rõne volũtas Simil̃r pt̃ reſpõdere
ſi queratᷣ/quare nõ prius creauit
mũdum et alia que fecit Itẽ eadẽ
volũtate omnia cõſeruat in eẽ Nã
niſi creaturas ĩ eẽ cõſeruaret/in ic
tu ocli oĩa in nichilum r̃digerẽtur
Ideo bñ dicitᷣ ſap̃.xiº Quomõ aũt
poſſꝫ aliq̃d ꝑmanere/niſi tu volu/
iſſes ã quod a te vocatum nõ eſſꝫ
cõſeruaretur Hec volũtas dei/ẽ tã
potens ꝙ nullus poteſt eam fran/
gere/vincere/aut ĩmutare/ ꝑmmo
nec poteſt ei quiſq̃ꝫ reſiſtere iuxta
illud heſter xiiiº· Domine in ditõe
tua cũcta ſũt poſita/nec eſt qui poſ
ſit tue reſiſtere volũtati Et ſi dica
tur ꝙ beatꝰ ſtephanus dixerit iu/
deis/ Vos ſẽp ſpiritui ſcõ reſtitiſtis
act̃.viiº Poteſt dici ꝙ hoc non in/
telligatur de his que deus efficaci
ter vult/ſed r̃ferẗ ad ea q̃ deo pla
cẽt/et tñ in nrõ arbitrio ſũt poſita
Talir̃ pt̃ dici ꝛ magis ad ꝓpoſitum·
ꝙ dictũ beati ſtephani nõ intelligi
tur de volũtate dei/ q̃ vult nos bñ
opari/et ſaluos fieri Cũ igiẗ volũ
tas dei ſit potẽtiſſima/ humiliem̃ ſb
ea cũ timore et reuerẽtia nec r̃pug
nemus ei/ne indignationẽ eius in
curramus/et ſic dampnari merea/
mur/ qꝛ qui reſiſtũt ipſi/ ſibi dãp
nationẽ acquirũt ut dicitur ad rõ.
xiiiº· Terciũ principale quod cõ/
ſiderari poteſt ĩ voluntate dei ẽ/ ꝙ
ipſa eſt clementiſſima uel miſeri/
cordiſſima ſcilicet in remittẽdo ma
lum· nam patienter ſuſtinet pec/
catores/nec ſtatim vlciſcitur/ꝑm/
mo multꝭ et diuerſis modis eos t̃/
hit ad penitẽtiã Et quacũqꝫ hora
ſe pfecte cõuterit/et pñiam egerit
ipſos recipit· Eſt ergo voluntas
dei/ ſemp parata recipere/et remit/
tere/ſi volũtas nrã ſit parata peni
tere De h̃ dicit augꝰ in libro de cõ
flictu vicioꝝ ꝛ ṽtutũ Quecũꝫ ne
ceſſitas cogat pctõrẽ ad penitẽtiã.
nec crimĩs quãtitas/nec vite enor
mitas/nec tẽporis bñitas/nec hore
extr̃mitas/excludit pctõrẽ a venia/ſi
plena fuit volũtatis mutatio Hec

ē volūtas dei/ de qua dr̄ eze. xviij°
Nūquid voluntatis mee eſt mors
impij dicit dominꝰ/ et non ut ꝯuer
tat a vijs ſuis ⁊ viuat/ Seqꝛ· qꝛ
nolo mortē peccātis vel morientē/ ſed
ut ꝯuertat et viuat. Simile fere
dr̄ eze xxxiij° Cū igit volūtas dei
ſit miſericordiſſiā/ et nos miſeri pec
catores ſubiciamur ei/ ut nūc peccā
nr̄a nob remittāt/ ne ſi forte ipā z
cōtēpſerimꝰ/ irā dei tāto grauiꝰ ſenti
amꝰ poſtea puniētē/ q̄nto benignā
volūtatē eius in p̄nti ſentimꝰ pati
entē et nob parcētē Jō ad rō. ij° di
cit Ignoras/ qm̄ benignitas dei ad
penitētiā te adducit/ id eſt trahit
vel vocat· Seqꝛ· Secūdū duriciam
aūt tuā/ et cor īpenitēs/ theſauriſas
tibi irā ī die ire/ et reuelatōis iuſti
iudicij dei/ Quartū p̄ncipale/ quod
cōſiderari poteſt in volūtate dei/ eſt
ꝙ ipſa eſt largiſſiā ſeu liberaliſſi
ma ī dādo/ Dat eñ ut vulgarit lo
q̄r/ vtꝫ manu/ habēs plenas ma
nus ad nos extenſas et porrectas.
Dat eciā gratis et non īproperat.
Sed quid dat/ vtꝫ gratiam in p̄
ſenti/ et gloriam in futuro/ De grā
dicit ps̄. Dn̄e ī voluntate tua p̄ſti
tiſti decori meo virtutem/ Decor iſ
te conſiſtit in gratia dei/ per quam
homo bene opatur/ et intus ornat
De gloria dicit ps̄. in pſona btōꝝ
Domine ut ſcuto bone voluntatis
tue. coronaſti nos/· ac ſi dicāt beati
Dn̄e tu coronaſti nos/ ex bonitate
tua eterna glīa/ que eſt nob tāq̄
ſcutū rotūdum et ſine termino/ De
huiuſmodi volūtate dei q̄ ad glīaz
btōꝝ/ dixit ſaluator nr̄ pꝰ vltimā ce
nam Pr̄ q̄s dediſti michi/ volo ut v
bi ego ſū/ et illi ſint mecū ut videāt
claritatē meā Jo. xvij° Qd vtiz
nō ſolū dixit de illis q̄ tūc p̄ntialit
aderāt/ ſꝫ eciā de oībꝫ futuris ſibi p
electōnē p̄deſtinatōis datē/ Cū igit
volūtas dei largiſſiā nc̄ hēat manū
porrectā ad dandū/ accedamꝰ ad eā
fiducialr̄/ petētes quatinꝰ ab ipā r
cipere mereamꝰ larga dona/ nobis
exhibita ī p̄nti quo ad dona grati
e/ et quo ad dona glorie in futuro.
Nichil eñ habemus de gratia dei.
ut habebimus de glīa/ niſi p volūta
tē eius largiſluam Jdeo metriſta
dicit Quidq̄d habes meriti preuē
trix gratia donat· Nil deus ī nobis
preter ſua dona coronat · Petamꝰ
igit nūc qn̄ recipe poterimꝰ/ ne for
te poſtea neceſſitate cōpulſi petaꝰ
et recipere non mereamur/ Sicut ꝯ
tigit quinqꝫ virginibus/ que tarde
venientes et dicētes dn̄e/ dn̄e/ aperi
nobis/ audierūt a domino Amē di
co vobis neſcio vos Mt. xxv° vel·
ſicut cōntigit diuiti/ qui poſitus in
tormentis guttam aque petijt et n̄
accepit· Luce xvi°· Ergo/ conclu
dendo dico/ ꝙ quia voluntas dei eſt
rectiſſima/ debemus ei diligenter
conformari· Et qꝛ eſt potētiſſima.
debemꝰ ei reuerēter ſubici· Et quia
ē clemētiſſima/ debemꝰ ī eā confidē
r ſperare· Et qꝛ ē largiſſiā debemꝰ
ei humilr̄ ſupplicare/ ut igit volūta
tē nr̄ām deus faciat in omnibꝫ que
ſaltem noſtram concernūt/ ſubmit
tamus eam diuine volūtati. q̄tidie
corde et ope plus q̄ ore petētes/ et
dicentes Fiat voluntas tua· Q̄ṝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſalubre vero et vtile ſit homini vo
lũtati diuine acquieſcere et ei per
veram obediẽtiam ſe ſubmittere:
et ꝙ͂ perniciosum ſit ei repugnare.
poſſꝫ ꝑ multa exēpla tã veteris ꝙ͂ no
ui teſtamenti ꝓbari / E quibꝰ pau
ca ſũt tãgenda · ¶ Exēm̄ · ¶ Primo ꝙ
in tota ſerie veteris teſtamẽti / dig
num eſt ſingulariter pre oculꝭ ha
bere obedẽtiã abrahe / q̄ dn̄o ꝑcipiẽ
ti ſtatim obediuit · Nã qñ dn̄s dixit
ei Egredere de t̃ra tua et de ɔgnatõe
tua / ⁊ de domo prĩs tui et veni ĩ ter
rã quã mõſtrauero t̄ / egreſſꝰ fuit ſi
cut ꝑceperat ei dn̄s ut dr̄ gen̄. xij°
¶ Itē qñ dominꝰ ꝑcepit ei ꝙ carnem
ꝑpucij ſui et ſuorũ vernaculorũ ac
empticiorũ circũcideret / ſtatim ĩ ipſo
die fecit / quod ꝑceperat dn̄s ut dr̄
gen̄ xvij° ¶ Itē quando dn̄s precepit
ei · ut filiũ ſuum dilectum yſaac of
ferret ĩ holocauſtum / ſtatim de noc
te conſurgens perrexit ad locũ quē
dominꝰ ſibi monſtrauerat ut iuſſi
onē dn̄i perficeret ut dr̄ gen̄. xxij°
Idcirco bn̄dictionem oim̄ gentium
in ſuo ſemine promeruit · ¶ Exēm̄
Quo contra ſaul rex iſrahel cũ ac
cepiſſꝫ preceptũ a dn̄o ut percuteret
amalech / et oĩa q̄ ipſius erãt demo
liret̄ / et ipſe hoc preceptũ trãſgre /
diretur / reprobatꝰ fuit a dn̄o · Et
cum increparetur a ſamuele ꝓphe
ta / dixit ſe melioribꝰ gregibꝰ ouiũ
et armentorũ pepercisse / ut ĩmola
rẽtur deo · Reſpõdit ei ſamuel · Nũ
qd vult dn̄s victimas ⁊ holocauſ
ta / et nõ potius ut obediat̄ voci do
mini Melior ē eni̅ obediẽtia ꝙ͂ vic
time et aſſcultare magis ꝙ͂ offer

re adipē arietũ · Qm̄ q̄ſi pccm̄ ario
landi eſt repugnare / et quaſi ſce /
lꝰ ydolatre / nolle acq̄eſcere · Et ſub
dit̄ · Pro eo ꝙ abieciſti ſermonē do
mini abiecit te dn̄s ne ſis rex / i° re
gũ xv° / Et licet ſaul rex multa ma
la cõmiſerit / ꝓpt̄ que abiectus a do
mino / ꝑdidit regnũ iſrahel / et vitã
tã corporis ꝙ͂ aĩe / predcã tñ inobe /
diẽtia et trãſgreſſio volũtate diui
ne fuit ei cauſa õmiũ malorũ ſuorũ
¶ Exēm̄ · ¶ Nec mirũ ꝙ ſaul ĩobedi
ēs voci dn̄i ſic punitus fuerit / cũ de
dathan ⁊ abyrõ ſcriptũ ſit / ꝙ voca
ti a moyſe famulo dei / et venire nolē
tes / rupta terra ſub pedibꝰ eorum
deſcẽderũt viuentes in ĩfernum / de
uorati a terra cum tabnaculis / et
omni ſubſtantia eorũ ut dr̄ / nume
rorũ xvi° · ¶ Ceterũ ſub tẽpore grẽ
ꝙ͂ multi obediẽtes ſaluati / ꝙ͂ mul
ti rebelles dãpnati legãtur / nõ eſ /
ſet facile queq͂ edicere · Vñ h̄ ſuffi
ciat pro pñti dicere ꝙ vocati ad per
fectiorem vitam et obedientes / mi
rabiliter profecerunt / et inobediē
tes horribiliter perierunt · ¶ Exēm̄
Legitur eni̅ in libello de ortu et de
curſu carthuſienſis ordinis / ꝙ q̄dã
ꝑſbiter celebrãs magũcie ĩ eccl̄ia
maiore / audiuit tẽpore cõmuniõis /
ſcꝫ poſt agnus dei vocē ſibi dicentē
Intra ad carthuſiẽſes / q͂ ab hodie
duobus annis trãſactis morieris.
Obedit̄ aũt ille citiꝰ / et qd ꝑdictũ
fuit / euenit certius · Dixit aũt tã ſcē
in ordĩe / ꝙ ex h̄ dicebat̄ bonus ludo
uicꝰ / ⁊ ſanitatē obtinuit cruris qd
pꝰ debile habuerat · ¶ Exēm̄ · ¶ Inſu
ꝑ ĩ legẽda ſacre vginis katherine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

de ſenis/Legitur/ꝙ ipſa morti ap/
propinquans/ꝛ videns iuxta ſe ſte
phanū de ſenis/qui fuit diſcipulꝰ
eius/dixͭ ei·Fili voluntas dei eſt.
et ex parte eius/tibi precipio ut ī
tres ordinem carthuſiēſem/Qui li
cet nunꝙ̄ ꝓpoſuerat dcūm ordinē
aut alium quemcumqꝫ intrare·tñ
obedire volens ꝑdicte virginis pre/
cepto/ꝑmmo veracis diuine volūta
ti/ſtatim poſt mortem eius dictum
ordinem intrauit Qui ſic ī eodē or
dine ꝓfecit/ut ī breui factꝰ fuerit
prior/et plurium domorum viſita
tor/et poſtea ꝑor carthuſie ac totiꝰ
ordinis rector·// Exͦᵐ /Quo gᵉ ceſa
rius in dyalogo ſcribit/ꝙ ī quadā
villa dioceſis colomēſis/fuit que
dam puella ſecularis et luxurioſa
Que quadam nocte in ſompnis ſe
raptam vidit ante tribunal criſti/
vbi infinitos ſcōs vidit in circuitu
Vidit eciam aīmas in mediū deduc
tas et quaſdam ad gloriā/et quaſ
dam ad infernū iudicari. Timens
igitͬ remordēte conſciētia/ſupplicit
manus ad iudicem tetēdit·Cui ille
miſertꝰ ait Quid me oras Da m̄
minimū digitū tuū/et ego dabo tibi
manꝰ meas·Sicqꝫ euigilās ad ſe
redijt Cūqꝫ viſū retuliſſꝫ cuidam
religioſe matrone Vitilla·miſera
emēda vitā tuā/ſatꝭ cōmonita es
Nō cū illa modico tēpore feciſſꝫ re
dijt ad vomitū/Poſt multas aūt infir
mitatͤ cū mortua eēt et ſuppoſito
linteamiē ſup ťrā poſita Vēs fere
canes ville/ſeuicē mordētes/añ do
mū ī q̄ funꝰ iacebat cōuēnrūt. De
inde domū intrātes/linteamē corpo
ri ſuppoſitū/dētibꝫ comminuerūt Sꝫ
cū a ruſticis vix eſſent expulſi/ſe
pulto cadauere iterū cōuenerūt/et
ſup ſepulcrū eius interrupta bella
r̄nouauerūt/Ex q̄ poterat cōiectu
rari ꝙ eiꝰ aīa fuerit canibꝫ īferna
libus ad deuorādum tradita/eo ꝙ
volūtati dei/et eius ammonitionibꝫ
nō acquieuit·// Nos igitͬ/alioꝝ ex
ēplis edocti/volūtati dei ſubiecti ſi
mus quatinus regnū celoꝝ/quod
īobedentibus eſt precluſū/et obedi
entibꝫ apertū/conſequi mereamur
Ipſo preſtāte qui eſt ſuper omnia
deꝰ bn̄dictꝰ in ſc̄ła·A M E N·

Sermo viceſimuſſecūdus/

Viſis duobꝫ pūctꝭ ꝑnci/
palibꝫ ꝓ declaratōe iſti
us petitōis Fiat volun
tas tua/etc̄·Vidēdū eſt
nūc de iijͦ·viꝫ q̄d deus velit a nobꝭ
fieri/Nam ſi debemus ꝑfecte volū/
tatem dei facere/neceſſe ē eam ag
noſcere non ſolum qualis ſit/ſed e
ciam quid precipiat a nobis fieri·
ne ſimus reſpectu volūtatꝭ diuine
ſicut equus ꝛ mulus/quibus nō ē
intellectus·Ideo pſalmiſta dixit V
nam petij a domino et hāc reqrā ꝛc̄
Sequitur Vt videam volūtatē do
mini Et apłs ad ephеſios vͦ dicit·
Nolite fieri īprudētes/ſꝫ ītelligē/
tes q̄ ſit volūtas dei/Itē ad rō.xijͦ
dͭ Reformamini ī nouitate ſenſꝰ
vrī/ut ꝓbetꝭ q̄ ſit volūtas dei·Itē
ad coloc̄.iͦ dͭ·Nō ceſſamꝰ ꝓ vobꝭ
orātes ꝛpoſtulātes ut adimpleami
agitōe volūtatꝭ dei/Si igitͬ volumꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

clare cognoſcere/ ꝛ quaſi in quodã
ſpeculo videre voluntatem dei/ re-
curramus ad criſtum/ eius vitam
et doctrinam conſiderãdo· In q̃ luce/
clarius apparebit/ q̄d deꝰ velit a no
bis fieri/ Vñ cip̄anꝰ ī quadã ep̄la
dicit ſic· Voluntas dei eſt/ quã criſ
tus et fecit/ et docuit Ipſe nãqꝫ fe/
cit voluntatẽ patris/ ſicut ip̄e dixit
Non q̄ro voluntatem meã ſꝫ eius
qui miſit me Io. vº/ Item Deſcen
di de celo/ nõ ut faciã volũtatẽ me
am/ ſꝫ volũtatẽ eius qui miſit me.
Io. viº/ Itẽ añ paſſionẽ ſuã orãdo
p̄rẽm ſuũ dixit· Nõ mea volũtas ſꝫ
tua fiat· Luce xxijº/ Simile habetʳ
Mt. xxviº/ Et Mar. xiiijº/ Eciam
verbo docuit volũtatẽ dei/ qñ docuit
diſcipulos ut orãdo dicerẽt/ Fiat vo
lũtas tua Mt. viº· Sũt igitʳ ſep
tem cõſideranda/ que xp̄s vita et
vbo docuit/ Per que volũtas dei a
nobꝫ et ī nobꝫ ſit/ Et p que volũtas
nrã diuine volũtati cõformatʳ et ſb
icitʳ Primũ ẽ/ ꝙ deus vult ut peni
teamꝰ et a pcc̃is emundemur/ Pec
catores em̃ ſumus/ et in mltis offẽ/
dimus oẽs/ et ſic volũtatẽ eius pec
cãdo trãſgreſſi ſumus· Nam ipſe o/
dit pccã in tãtũ/ ut hominẽ quẽ ad
ẽmaginẽ ſuã nobiliſſime fecit/ ꝓpt̃
pccã dampnet/ et hereditati celeſti
ad quã poſſidendam conditus fuit
perpetuo priuet/ Nõ tñ deus inuite
quodammõ facere videtur· Ipſe nã
qꝫ per ezechielem dicit/ nolo mortẽ
morientis Ezechiel/ xviijº/ Vnde
deus ſaluat homines penitẽtes ꝓp
ter bonitatem ſuã/ et dãpnat pccõ/
res ꝓpt̃ maliciam ipſorum/ Igitur
cauſa ſalutis bonorum eſt in deo ꝛ
ex deo/ Sꝫ cauſa dãpnationis ma
lorum/ eſt in ipſis et ex ipſis/ Hu
iuſmodi volũtatem penitẽdi/ xp̄s v
bo et vita docuit/ Verbo docuit/ qñ
exhortãdo dixit Penitentiam agi/
te/ appropinquabit enim regnum
celorum Mt. iiijº/ Ecce ꝙ xp̄s nõ
ſolum penitẽtiam docuit/ ſꝫ eciam
penitentibus regnũ celorum ꝓmi/
ſit/ Itẽ comminando et t̃rendo dixit
Si penitentiam non egeritis oẽs pe
ribitis Lu. xiijº/ Promiſit igitʳ reg
num penitentibus/ quatinus vis
cõcupiſcibilis alliceretʳ ãplecti pe
nitentiam· Comminabatur pditionem
nõ penitentibus/ quatinꝰ vis iraſ
cibilis non penitẽtiã ſed pccã abhor
reret/ Itẽ docuit hãc volũtatẽ vi/
ta et cõuerſatõe/ nã ip̄e q̃ nullũ pec
catũ cõmiſerat nec ad aliquã peni
tentiam fuit aſtrictus/ agere peni
tẽtiam pro pcc̃is nr̃is voluit Et q̃
pro ſe nõ indiguit/ pro nobꝫ ſatiſfe
cit/ exſoluens q̃ nõ rapuerat Et ī
hoc fecit ſicut prudẽs et fidelis me
dicus/ qui medicinam quã īfirmꝰ
abhorret accipere videntẽ infirmo
preguſtat/ et poſtea dat eam infir
mo· Quod vtiqꝫ medicus/ nõ prop
ter ſe facit/ cum ſit ſanus et ea nõ
indigeat/ ſed propter infirmũ ut
eam ſumere non timeat/ Satiſfe-
cit igitʳ xp̄s pro nobꝫ/ duplci de cã.
Primo ſcz/ qꝛ nos digne ſatiſfacere
ñ poteramꝰ· Secũdo ut nos ad ali
q̃lẽ ſatiſfactõez prouocaret et aĩa
ret/ De hac pᵃ voluntate dei dr̃ iª
ad teſſ. iiijº Hec ẽ volũtas dei ſã
ficatõ vrã .i. mũdatõ ut abſtineatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

vos a fornicatōe ut ſciat vnuſquiſq₃
veſtrū vas ſuū poſſidere in ſanctifi/
catōe et honore/non in paſſiōe deſi
derij vbi per fornicatōez/non ſolū
peccatū carnale debet intelligi/ſed
generalr̄ omne peccatū ſaltē mor/
tale/ qz in quolibet tali/anima ſpi
ritalem committit fornicatōem/ſu
um ſponſum deſerendo/et dyabolo
per conſenſum adherendo/Et cum
dicitur vas ſuum poſſidere ꝛc̄ Hoc
poteſt intelligi de vaſe extrīſeco/qđ
eſt corpus Sicut primo regū xxi°
dr̄ fuerunt vaſa puerorum ſancta
Vel de vaſe intrīſeco/quod magis
congruit/quod eſt cor Juxta illud
gregorij ī omelia/vaſa autē noſtra
ſunt corda/in quibus ferimus om/
nia q̄ cogitamꝰ/Itē de hac volūta
te dei dr̄ ijª petri vltimo/Dominus
patiēter agit propter vos/nolēs a
liq̄s pire/ſed oēs ad penitētiā redi/
re ſupple volens/Cui cōſonat illud
ezechi. xviij°/Nūqđ volūtatis mee
ē mors ipij dicit dn̄s deus/ et nō ut
cōuertatur a vijs ſuis et viuat In
ſignū huius leproſo dicēti/Dn̄e ſi
vis potes me mūdare/Dominꝰ reſ
pōdit/Volo/mundare·Mathei viij°
Mar. i°/Et luce v°/Ac ſi dn̄s dix
iſſet Tu confiteris/me poſſe/et de
ſideras me velle Et ego dico tibi/
me non ſolū poſſe/ſed eciam velle
Et ideo/ut tā velle q̄ȝ poſſe oñdam·
mundare/Sicut igit̄ penitētes/et
ſe ut emēdētur preparātes/ac beni
uolos exhibētes volūtatē dei faci/
unt Sic per oppoſitū/illi qui per pe
nitētiā ſe emēdare nolūt/volūtati
dei repūgnāt/Sicut dn̄s de ihrlm

conqueritur p ꝓphetam dicēs·Jm
mūdicia tua execrabilis/qz mūda
re te volui et non es mūdata/a ſor
dibꝫ tuis eze. xxiiij°·/Ex°/Ve
aꝫ huiuſmodi pn̄ia/et conuerſio de
malo in bonū ſit de volūtate dei/pꝫ
per hoc exēplum/Ceſarius in ſuo
dyalogo/ſcribit/qꝫ quidam canoni/
cꝰ eccłie ſcī cuniberti colonieñ henri
cꝰ noīe/q̄dam die ſolꝰ eq̄tās·Vidit
qꝫ nubecula lucida/viam q̄ trāſiuit
trāſuolauit·voceq₃ clariſſimā de ip
ſa nube audiuit/Fiat volūtas tua
ſicut in celo et in terra/Erat q₃ vox
illa tāte dulcedinis/ut quotiens e
ius recordaretur fleret·Cūq₃ hanc
vocē non attēderet/nec vitam ſuā
emendaret/nocte q̄dam p viſum ſe
ſtare corā ymagine beate marie eā
q₃ ſalutare vidit Et illa dixit ei ut
quid me ſalutas? Homo perditus
es/et cito peribis/ſi te non emenda
ueris Ego enim et benedictus/in/
terceſſimus pro te Vnde apparet
qꝫ illa vox fuit btē marie/et beati
bn̄dicti/petētiū deum/ ut ſicut volū
tas eius fiat in ſcō/ ſic et in illo pec
catore/Ipſe vero ad cor rediēs/ fac
tꝰ fuit monachus ordinis ciſterciē
ſis in domo brigēſi/Scđm pn̄cipale
qđ deꝰ vult a nobis fieri eſt/ut ve
ritatē agnoſcamꝰ·Vult eīm deꝰ/ut
de tenebris erroris/conuertamus
nos ad lumen veritatis/Que ſcilicꝫ
veritas ꝯgnita q̄ȝ vtilis ſit/ pꝫ per
illud Johannis viij° Cognoſcetis ve
ritatem ꝛ veritas liberabit/id ē li
beros faciet vos Hec veritas eſt in
hoīe/tāq̄ȝ lumen anime creatum.p
cedens a veritate diuina/q̄ eſt lux

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

increata· Nam ſicut a luce ſolis / p
cedit lumen qđ aerē illuminās ad
nos ptingit / ſic veritas tā℥ lumē
illuminās animā / eſt anime infuſa
a veritate q̄ i deo eſt / ymmo verax
us / que deus eſt / Hec aūt cognitio
veritatis / merito ſequit᷑ mūdatio=
nem aīme p penitētiā / qꝛ aīa pur/
gata a ſordibus pccōꝝ / poteſt pu=
ro ſeu claro ītuitu videre ⁊ cognoſ
cere veritatē Vn̄ gregorius ī mora
libus dt / Quo vberius culpa flet᷑
eo altius veritatꝭ agnitio attingi/
tur / qꝛ ad videndū īternum lumē
polluta dudum cōſcientia / lacmis
baptiſata renouat᷑· Jō Mathei vº
bene dr̄· Beati mundo corde / qm̄ ip
ſi deum videbunt. Certū eſt autē.
ꝙ deus nō videtur niſi p cognitionē
veritatꝭ· Per oppoſitū vero / ſicut ho
mo non poteſt bene īmundis ocul̄
videre / ymmo iudicat res viſas ali
ter eſſe colloratas ꝙ̄ ſint / et ſic in
iudicio viſus decipitur· Sic revera /
in iudicio rationis / pctōꝛ frequent̄
decipitur et falſe iudicat / iudicādo
ſcilꝫ bonum fore malū / aut ecōuer
ſo / Quod contingit ex h / ꝙ iudicat
ꝓm̄ īmundiciā pccōꝝ ſuoꝝ· Nō enim
amaritudo eſt in cibo / quā īfirmus
iudicat eſſe ī cibo / ꝫ ē in lingua ſua
ſic eſt et in ꝓpoſito· Bene ergo di/
cit auguſtinꝰ ī libro de agone xp̄i=
ano / Errat quis / q̄ ſe veritatē ag=
noſcere putat / ſi adhuc / nequit᷑ vi
uit Vn̄ ſapientie pº dr̄· Jn animā
maliuolā nō ītroibit ſapiētia / nec
habitabit ī corpore ſubiecto pccīs.
Jſtud xᵐ velle xp̄s docuit verbo / et
vita / verbo docuit / dicēs. Ego in h

natus ſū et ad h veni ī mundū / ut
teſtimonium phibeam veritati Jo
xvmº / Vita docuit / qꝛ nō fuit īuen
tus in ore eius dolus / ut dicit᷑ 1ª pe
tri ijº / Et h ꝓphetatū fuit p yſaiā
ut dr̄ yſa. lmº / Jdcirco phariſei tēp
tāᵉ ipſū verū dixerūt / licet mala
intētione dicentes. Magiſter ſci=
mus qꝛ verax es / et viam dei in ve/
ritate doces Mᵗ xxijº Ecce / ꝙ ſal/
uatoꝛ nr̄ etiā ab inimicis ſuis teſ/
timoniū habuit de doctrina verita/
te. Qđ ſcilicet teſtimoniū validiſſi
mū eſt / Eſt igitur voluntas dei / ut
cognoſcamus veritatem / ne a via
veritatꝭ erremus· De hac volūtate
dei dicit᷑ pª ad thimot. ijº / Omnes
hoīes vult ſaluos fieri / et ad agni
tionē veritatꝭ venire· Jn ſignū hu
ius cū dn̄s diceret ceco. Quid tibi
vis faciā / et ille reſpōderet· dn̄e ut
videā· Dn̄s dixit illi: Reſpice· luce
xvmº / Ac ſi diceret dn̄s Tu vis vi
dere / et h ego volo· Jō dico tibi / reſ
pice Si ergo dn̄s voluit illū cecū.
corporalit᷑ videre viſibilia exteri=
ora / multomagis vult nos videre
ſpūalit᷑ intelligibilia / lumine veri
tatꝭ / Qui ergo veritatē agnoſcere
nolunt / ipſi volūtati diuine repug
nāt / refugiētes lumē / ⁊ tenebras
eligentes De quibus dicitur Job
xximº / Jpſi fuerūt rebelles lumini
De h ſatis pulcre dicitur Jo iijº.
Hoc eſt autē iudiciū / qꝛ lux venit
in mundum / ⁊ dilexerūt hoīes ma
gis tenebras ꝙ̄ lucē Erāt eīn eoꝝ
opera mala. / Omnis enim q̄ male
agit / odit lucē / et non venit ad lucē
ut non arguātur opera eius. Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

autē facit veritatē/ venit ad lucem
ut manifeſtentur opa eius/ quia ī
deo ſunt facta Hec ibi. ¶ Ex hῗs
concluditur/ ꝙ ōnes pagani/ iudei.
heretici/ et infideles/ q̊cūqꝫ nomine
cenſeantur/ repugnēt volūtati dei·
quia volūtarie excecati/ et erroris
tenebris inuoluti/ a lumine verita
tis ſunt alieni Et ideo deo placere
non poſſunt Per veritatē enim/ et
cognitionē veritatē/ homo placet
deo/ iuxta illud pſalmiſte Cōpla-
cui in veritate tua Itē Ecce enim
veritatē dilexiſti Et ſic qui verita
tem nō admittit ꝟ ↄtempnit/ aut
eā admiſſam excludit/ eiqꝫ repug
nat/ deo diſplicꝫ ⁊ execrabilis eſt/
qꝛ ſeq̄tur principē tenebrarꝫ/ ⁊ ma
giſtrū errorū/ id eſt dyabolū· de q̊
dicit̄ Io. viij°/ ꝙ in veritate nō ſte
tit/ et veritas in eo non eſt ·¶ Exm̄
¶ Sic fuit de Iuliano auguſto.
de q̊ legit̄/ ꝙ fuerit nepos cōſtan-
tini magni/ ex fratre/ ⁊ baptizatus/
ac poſtea in q̊dam monaſterio mo
nachus ꝓfeſſ9/ nō tñ intuitu ſalu
tis uel amore dei ſicut metu mortꝭ
Conſtantin9 enim predicti cōſtāti
ni filius/ frēm Iuliani occiderat/ ideo
timens/ et ipſe iulianus ab eodem
occidi/ monaſteriū ītrauit corpore.
non corde/ timore/ nō amore/ ſimula
tione non deuotione Deinde apoſ-
tatās/ et ad imperiū aſpirās/ que-
ſiuit magos/ ac demones cōſuluit.
quorꝫ fultus auxilio p̄mo ↄſulatū
rome/ deinde totū īperium obtinuit
Et ſic apoſtata a religione/ apoſ-
tatauit a fide/ et xpriſtianos pſeq̄-
batur/ et xpriſtum ore blaſphemo

conſueuit appellare galileū. Tan
dem vero ī bello pſico diuinitus p-
cuſſ9/ cū ſentiret ſe moriturū/ ma
nū ſuā ꝓprio cruore repleuit et ī ae
rē proiecit dicens/ viciſti galilee.
Viciſti/ ut in hyſtoria triptita legi
tur/ et ſic miſerabilit̄ expirauit. Et
cū a ſuis inſepultus relinq̄retur/ a
perſis fuit excoriatus/ ⁊ de corio e9
factum fuit regi pſarū ſubſtrato-
riū pedum Ecce qualiter a cogni-
tione veritatis/ cadens excecatus
fuit. ¶ Exm̄· ¶ Sic et de hereticis
multa reperiūt̄ exēpla. ¶ Fert̄ eñ
ꝙ dū q̄dam heretici ducerentur in
curru extra ciuitatē ut cōburerēt/
quidam clerici ſeq̄bantur/ quorum
vnus increpauit hereticū/ qui ī ex-
tremitate currus ſedebat/ cur ſic
excecatus eſſet ī ſuo errore ꝙ ſe cō
buri faceret/ Cui ille dixit. Si tu
videres quod ego video/ tu faceres
ut ego Et clericus/ q̄d inquit vides
Reſpōdit hereticus Aſcende currū
Qd cum feciſſet/ ſtatim clamauit.
vere iſti hoīes ſūt iuſti/ ⁊ ego credo
q̄d ipſi credūt/ Socij vero ipſius h̄
audiētes/ cōturbati traxerūt eum
de curru/ et pcutientes ↄculcauerūt
eum quouſqꝫ alij cum curru trāſi-
rent/ Qui ad ſe reuerſus dixit/ vere
dyabolus eſt ī curru illo· et niſi me
inde traxiſſetis/ ego feciſſem me cō
buri cum illis· ¶ Hec de ſcdo pncī-
pali/ q̄d de9 vult a nobis fieri. ¶ Et
ne ꝓlixitas ſmonis faſtidiū gene
neret De alijs videndū ē in ſmo-
nib9 ſequētibus· Adiuuāte illo de
cuius voluntate loq̄ geſtimus/ qui
eſt bn̄dictus in ſecula. Amen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Sermo viceſimuſtercius

Terciū ꝑncipale qđ deꝰ
vult a nobis fieri ē/ut
ipſm diligamꝰ·put ipſe
q̄mlibꝫ nr̄m hortat᷑ di/
cēs/Prebe fili mi cor tuū michi pu̅
xxiiiº/id eſt cōuerte cor tuū ad dili
gēdū me·Qđ ꝙ vtile ſit/patet per
illđ qđ ſcribit᷑ ad rō. viiiº/Scimꝰ
q̄m diligētibꝫ deū oīa coopātur in
bonū Hec dilectio/merito ſeq̄t᷑ cog
nitōez·qꝛ nemo ꝓpe et in ſpāli dili
git qđ non cognoſcit Cognitio nā/
ꝗ rei diligibil᷑/ꝓuocat cor ad dili/
gēdū Vis em̄ rōnalis/ſuſcitat vim
cōcupiſcibilē/et ꝓuocat eam ad cō
plectēdum illud quod ipſa ratio iu
dicat eſſe diligibile//Iſtud terciū
velle/xp̄s docuit verbo et vita·Ver
bo docuit/dicens·diliges dominū de
ū tuū ex toto corde tuo Mt.xxiiº.
Et mar.xiiº·Vita docuit/nā ipſe de
ſeipō teſtimoniū ꝑhibuit dicēs Cog
noſcat mūdus qꝛ diligo prēz/et ſi
cut mādatū dedit m̄ pr̄ ſic facio·Io
xiiiº/Eſt igit᷑ volūtas dei/ut dili/
gamꝰ eū/de q̄ voluntate dn̄s dixit
Ignē veni mittere in terram/et qđ
volo niſi ut accendat·Luce xiiº//In
ſignum huiꝰ/dominus ſpiritū ſanc
tum/qui eſt amor increatus/et fōs
dilectionis noſtre miſit ī ſpecie ig/
nis/act̄ iiº·De hac dilectōe/poteſt
intelligi illud pſalmiſte·Vita in vo
lūtate·Vbi p vitā/intelligi poteſt
caritas·de qua Augꝰ ī libro de lau
de caritate dicit/Caritas ē vita mo
rientium/id eſt hominū mortalium
//Quantum autem placet deo ut di
ligatur ab homine/et ꝙ̄ fructuoſū
ſit homini/patet p pſalmiſtam/qui
dicit Cuſtodit dominus omnes di/
ligentes ſe Nec mirum/quia alibi
dicit Ego diligētes me diligo·pu̅.
viiiº/Quod exp̄ſſius ipſe dn̄s dixit
Qui diligit me/diliget᷑ a prē meo·
et ego diligam eum/et manifeſtabo
ei meipſum Io. xiiiº/Iſtud terciū
velle dei/perficit duo ſupradicta/qꝛ
dilectio dei purgat animam tanꝙ̄
ignis/et facit peccata remitti Luce
viiº/Remittunt᷑ ei peccata multa
q̄m dilexit multum; Et vniuerſa
delicta operit caritas/ut dicitur/pu̅
xº/et hoc quo ad primum velle ſu/
pradictum//Item/p dilectionem dei
intellectus illuminatur ut clarius
cognoſcat·Iuxta illud eccleſiaſti/
ci iiº/Qui timetis dominum diligi
te illum/ et illuminabuntur corda
veſtra·Vnde/ſpiritus ſanctus qui
caritas ē/et caritatē dei nobis īfū
dat/datus apoſtolꝫ docuit eos oēm
veritatem Et hoc quo ad 2ᵐ velle
dei/Qui ergo dilectionem dei nō ha
bet/voluntati dei repugnat·idcirco
incidit in mortem·ſicut prima io.iii
dicitur Qui non diligit/manet in
morte·Tales ſunt qui deum odiūt/
et quantum poſſunt malis operibꝫ
ipſum perſequuntur·Vnde ſi ille qui
frēm ſuum odit·homicida eſt/ut dr̄
iª io. iiiº/Abſqꝫ dubio/qui deum o/
dit/deicida poteſt appellari·Non eſt
ergo mirū ſi manet in morte/q̄ fac
tus eſt filius morte eterne//Qꝛ au
tem deus ſit ſumme diligibilis et ꝙ
velit ſe diligi/patet per hoc· //Exē
plum/· //Scribitur namqꝫ ī libro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

de apibus/ q̄ erat quedam puella
in brabantie partibus/ nobilis et
generoſa/ que in amorē cuiuſdam
iuuenis ꝑ multos annos miro de-
monū inſultu vexabatur Hec cum
frequenter multe lacrimis in cōfeſ-
ſione dyabolicas inſidias aperiret/
cōſiliū hoc accepit a ſuo cōfeſſore.
ut ſūmopere caueret/ ne verbo aut
nutu/ iuueni/ tēptatōis occaſionē
p̄beret/ Et ipſa diligenter huic ām
nitioni paruit. Cūqꝫ adeo ḡuit tēp-
taretur/ ut ſompnū/ cibiqꝫ perderet
appetitū/ accidit quadam nocte/ ut
tanto demonū agitaretur īpulſu.
q̄ ſupueniente aurora ſurgere co-
gitaret/ et clam adire iuuenē/ q̄ in
vicinio manebat proponeret. Sed
vbi ut ſurgeret oculos aperuit/ vi
dit xp̄m quaſi plagis recētib⁹ cru
ciſixū/ leni ſermone patria lingua
ſibi dicentē. Me diligas/ qui ſū for
moſus/ bonus dulcis et generoſus
Hec ut dixit repente diſparuit/ et
puellā ī ōni pace et gaudio et gra
tiarū actione ab ōni tēptatōne li-
berrimā reliq̄t. Hec eſt igit̄ dilectio/
qua de⁹ vult a nobis diligi/ q̄ eſt
forte ut mors/ ut dr̄ cant. vi°. ȳm-
mo fortior eſt q̄ mors/ qꝛ mortē vi
cit/ et ꝑ mortē inuicta trāſit. Et ſi
cōtingat hoīem propter eā ſeu per
eā mori/ tūc ipſe multo fortis triū
phat/ de morte trāſiens ad vitam
īmortalē/ ⁊ ꝑtingens ad beatificū
āplexū ſui dilecti. Ex^m. De h
in libro de apibus tale ponit̄ ex^m.
Contigit/ ut q̄dam canonic⁹ regu-
laris dictus Jo. polinus/ p̄dicaret
in monaſterio cātip̄tēſi canonicoꝝ
regulariū iuxta cameracū ſito/ p̄-
ſentibus multe beginis/ cū populo
in feſto beatorū philippi et iacobi
apl'oꝝ. Cūqꝫ illud verbū dominicū.
qui manet ī me et ego ī eo hic fert
fructū multū/ haberet ī manibus.
et illi crebris verſationibus diligē
ter inſiſteret/ virgo q̄dam anicula
feruētiſſima ſpū/ cepit p̄mo intra
ſe fremere/ pre nimio deuotiōis ar
dore/ et ōnibus mēbris ſuis cōcuti.
Sed cū ter aut quater rep̄meret̄
circūſedentiū pulſibus ſociarū/ tā-
dem p̄dictus religioſus īſeparabi-
lem vnionē anime btē cū deo/ com
mixture aque et vini/ comparauit
Quo audito/ ſpiritus dicte virgīs/
cor eius quaſi muſtū abſqꝫ ſpira-
culo lagūculā/ rūpere ſolet. cū ſan-
guinis effuſione et clamore diru-
pit Et ſic ipſa in conſpectu ōnium
expirauit. O q̄ felix aīa/ q̄ inmixta
ſup dilectū/ celeſtes nuptias ītroi
uit. Quartū p̄ncipale q̄d de⁹ vult
a nob' fieri/ ē/ ut bonū opemur. Et
merito ſequit̄ dilcōnē dei/ qꝛ dilec-
tio non vult eſſe ocioſa. Si em̄ oci
oſa eſſet/ dilectio non eſſ3/ iux̄ illd
dictum gregorij Amor opat̄ mag
na ſi eſt Si autem operari renuit
amor non eſt/ Ideo dn̄s dixit Si di
ligitis me/ mandata mea ſeruate.
qui hab3 mandata mea/ et ſeruat
ea/ ſcil3 operādo ꝑ ea/ ille eſt q̄ me
dilig̃ Jo. xiiii°/ In ſignū hui⁹/ di-
lectio appellatur ignis/ ſ^m grego-
riū. Nam ſicut ignis inter omnia
elementa eſt maxime actiu⁹. Sic
dilectio īter ōnes uirtutes/ ē max-
ime operatiua/ Nec alit̄ clare ꝓbat̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

niſi per opa / Ideo grego. dic͛ Pro
batio dilectioīs exhibitio eſt opis
Ideo ij͛ᵃ io. iiijᵒ Bene dicitur Non di
ligamus ꝟbo neq₃ lingua / ſʒ opere
et veritate · ¶ Iſtud quartū velle
xp̄s. docuit ꝟbo / et vita · verbo docu
it qn̄ dixit Operamini nō cibū qui
perit ſʒ qui pmanet in vitā eternā
Io. viᵒ ¶ Itē docuit ſatis in parabo
la de operarijs miſſis in vineam / ſcʒ
ad opandū Mᵗ xxᵒ · Vita vero do-
cuit / quia de ipſo dicit͛ act. iᵒ Cepᵗ
iheſus facere et docere ¶ Itē act. xᵒ
Pertrāſiit bn̄faciēdo Ideo ipſe con
fidēter dixit Opa que ego facio in
noīe pr̄is mei / Hec teſtimoniū per
hibēt de me Io. xᵒ Itē ibidē / Mul
ta opa bona oñdi vobis ex prē ¶ Vn̄
xp̄s ut bonum opare͛t / et nobis ex
emplū bn̄ operādi preberet / labo-
rauit freqūēter vſq₃ ad fatigatō-
nem / et tādē vſq₃ ad ſudorē ſangui
neū Et hoc tā feruēt͛ fecit ut dice
ret Meus cibꝫ eſt / ut faciā volūta
tē eius / q̄ miſit me / ut pficiā opꝰ
eius Io. iiijᵒ ¶ Et nōbilr̄ gpat iple
tionem pr̄ne volūtatē / cibo corpora
li Nā ſicut eſuriens appetit cibum
et delcātur ipſum comedere · ſic xp̄s
delectabatur cū deſiderio pficere vo
luntatē patris ſui Et ſic nos debe
remus feruēter ⁊ cū delcātione vo
lūtatē dei adimplere Et hoc eſt e-
ſurire et ſitire iuſticiam · ¶ Eſt igit͛
volūtas dei / ut bn̄ operemur ⁊ bonū
faciamus Vnde ijᵒ macha. primo
dicitur Det vobis cor oībus / ut co
latis eū / et faciatis eius voluntatē
Ad hoc ſaulus ſe prōptū exhibu-
it / quando ſtratus a domino in ter

ram dixit Domine q̄d me vis face
re act. ixᵒ De hoc eciam pē. dicit
In capite libri ſcriptū eſt de me ut
facerē voluntatem tuam / deus me
us volui In capite libri id eſt ī mē
te / que ſcḋm gregoriū caput eſt ani-
me · vel in capite libri id eſt in pn̄ci
pio pſalterij / Vbi de beato viro dr̄
In lege dn̄i voluntas eius · Ideo a
libi pē petijt dicēs Doce me facere
id eſt ope implere voluntatē tuam
Et merito pē petijt / et deſiderauit
facere voluntatē dei / quia dr̄ Mᵗ.
xijᵒ / Quicūq₃ fecerit volūtatē pr̄is
mei qui in celis eſt / ipſe meus fra-
ter / et ſoror / et mater ē / Itē Mᵗ vij ·
Non omnis qui dicit m̄ dn̄e dn̄e / in
trabit in regnū celorum / ſed qui fe
cerit voluntatē pr̄is mei qui in cel
eſt / ipſe intrabit in regnū celorum
¶ Bene ḡ dicit apl̄s ad romanos ijᵒ
Glr̄a / et honor / et pax / omni opanti
bonum Et hoc ideo / q₂ voluntatem
dei facit · ¶ Qui ergo nō vult bene
opari / voluntati dei reſiſtit et r̄pug
nat · Sicut quibuſdam dn̄s impro
perādo dixit Quid vocatis me dn̄e
et nō facitē que dico Lu. viᵒ · ¶ Ex
emplum de ſeruo pigro / qui de talē
to ſibi cōmiſſo noluit opari / ſed ip
ſū ſine lucro ad dn̄m reportauit.
Et ideo talēto ſibi cōmiſſo priuatꝰ
fuit / et in tenebras exteriores pro
iectus prout ſcribit͛ · Mᵗ. xxvᵒ / et
Luce xixᵒ / Vnde qui inutilis eſt / et
infructuoſus / contra cor ſuum loq̄
tur quando dicit / Fiat volūtas tua ·
quia vnū petit ore / et contrarium
ītēdit et exhibet opē Nec eſt mirū ·
ſi oratio eius fiat ī pc̄cm̄ʒ / Vex ē tn̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ꝙ aliquī bonum opant̄/ ꝫ nō bona
intētione/ quia non ꝓpt̄ deum/ ſed
ꝓpter laudē humanā/ Tales faci/
ūt bonum/ ſed non bene/ Nā bonū
ē/ ezurientē paſcere/ ſitientē potare/ et
huiuſmodi opa miſericordie īdigē
tibꝫ īpēdere/ Si tn̄ fiāt ꝓpter vanā
gloriam/ infructuoſa ſunt operanti.
et quod grauius eſt/ ipſa ſunt ſibi
dampnoſa et perpetuam dampna/
tionem ſibi pro mercede repēdentia
¶ Exm̄. ¶ De hoc ſcribit ceſarius
tale exemplum ¶ Fuit in bauaria q̄
dā ditiſſimus miniſterialis ducis
bauarie/ opibꝫ miſericordie mktū ī
tētus. Qui cū mortuus eſſet/ nocte
quadā caſtrū in quo vxor eius fu
it cōcuſſum eſt/ ac ſi terremotꝰ fu
iſſꝫ fc̄us Et ecce hoſtio camere in
qua ipā iacebat apto/ maritꝰ eꝰ de
functꝰ ingreſſus eſt/ q̊dam gygante
nigerrimo eū īpellente Quē cū de
ſtatu ſuo vxor eius īterrogaret tꝭſ
tis reſpondit Penis eternis depu
tatꝰ ſum ¶ Ad quod illa territa ait
Nonne elemoſinas magnas feciſti
Hoſtium vr̄m omnibꝫ peregrinis
patuit. Non profuit vob̄ iſta? ¶ Reſ
pondit ille/ Nichil m̄ profuit ad vi
tā eternam/ eo ꝙ ob vanam glori
ā/ et nō ex caritate a me fcā ſint.
Cūqꝫ de alijs eum interrogare vel/
let/ ait Conceſſum eſt michi appare
re tibi/ ſed non licet hic morari Ec
ce ductor meus dyabolꝰ foris ſtat
expectans me. Si omnia folia ar
borū verterentur in linguas/ tor/
mēta mea exprimere non poſſent
Statimqꝫ euocatꝰ et impulſus/ in
eius diſcuſſu/ ſicut prius caſtrum

fuit cōcuſſum/ et voces eiulatꝰ eiꝰ
lōge audiebant̄. Ecce/ ꝙ male fruc
tuoſa fuerūt opera bona/ ꝓpter ma
lam intētionem. ¶ Exm̄. ¶ De hoc
eciā beatus gregꝰ. ī libro dyalogi
tale narrat exēplū/ de fortunato e
piſcopo eccl̄ie tudertine. Vizꝫ/ ꝙ q̊dā
tēpore dictus ep̄s ex obſeſſo q̊dā
hoīe/ īmundum ſpm̄ excuſſit. Qui
malignꝰ ſp̄s cū veſperaſcēte iā die
ſecretā ab omnibꝫ cerneret horam/
peg̃nū ꝯmpiā eē ſe ſimulās/ circuire
cepit ciuitatis plateas et clamare
O virū ſanctū fortunatū ep̄m Ec
ce q̄d fecit/ peregnū hoīem de hoſpi
cio ſuo expulit Quero vbi req̄eſce
re debeā/ et in ciuitate eius non īue
nio. Tūc q̄dam in hoſpicio ſuo cum
vxore/ et paruulo filio ad prunas
ſedebat Qui vocē eius audiens/ et
q̄d ei epiſcopꝰ fecerit īquirēs. hūc
inuitauit hoſpicio/ ⁊ ſedere ſecū iuxͣ
prunas fecit Cumqꝫ viciſſim åqua
cōfabularēt. paruulū eius filiū iſ
dem malignus ſpiritus inuaſit/ at
qꝫ in eiſdem prunis proiecit/ ibiqꝫ
mox eius animam excuſſit. Qui or
batus filio miſer/ vel quē ip̄e ſuſce
perat/ vel quē ep̄s expuliſſꝫ agno
uit/ Et cū petrus de h̄ miraretur et
quereret/ gregꝰ. reſpondit Mul/
ta petre videntur bona ſed nō ſunt/
qꝛ bono animo non fiunt. Vnde et ī
euāgelio veritas dicit Si ocl̄s tu
us neq̄ȝ fuerit/ totū corpꝰ tuū tene
broſū erit Quia cū ꝑuerſa eſt intē
tio q̄ precedit/ prauū ē omne opꝰ
q̄d ſequitur/ q̄uis rectū eē videat̄
Ego nāqꝫ hūc virū/ qui dū q̄ſi hoſpi
talitatē ꝓberet orbatꝰ ē/ n̄ pietate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ope delectatū eſtimo/ſed epiſcopi derogatione· Nam pena ſubſequēs innotuit/quia p̄cedēs illa ſuſceptio ſine culpa non fuit· Et poſt pauca ſubdit grego. Eſtimo hūc virū qui malignū ſpm̄ in hoſpitalitate ſuſcepit/oſtētationi potius intendiſſe q̄ꝫ opera/ut meliora/ q̄ꝫ ep̄s feciſſe videret᷑· q̄tinus ip̄e ſuſciperet eum quē vir dm̄ fortunat9 expuliſſet. Hec grego. Nos igit᷑ ſic bonū ꝯpteris operemur/ut ītētio bona interius ſeruet᷑· qꝛ ſic ē volūtas dei· qui magis ſm̄ ītētōez opus indicat/q̄ꝫ ſm̄ extrīſecā apparētiā· Hoīes em̄ vidēt ea que foris patent/deus autem intuetur cor/qui eſt ſup benedictus in ſecula/ · A MEN·

De alijs que/de9 vult a nobis fieri dicentur in ſermone ſequenti

Sermo viceſimuſquartus/

Q Vintū p̄ncipale/qđ de9 vult a nob̄ fieri ē·ut patiam̄ ꝓ eo/Et h̄ merito ſeq̄t᷑ predcm̄ q̄rtū velle dei· Nā q̄cūqꝫ vult bn̄ opari/multa cogit᷑ ſuſtinere Jō ij̈ᵃ ad thimo. iij̈ᵒ bn̄ dicit᷑ Oēs qui pie volūt viuere in criſto/pſecutionem patiētur· Ipſi namqꝫ vndiqꝫ et omniquaqꝫ fere reperiunt obſtacula· irridēt᷑ em̄ a peruerſis hominibus/impediuntur a dyabolo/retrahuntur a mundo/fatigantur a propria natura. que laboris eſt īpatiens/et ad malum procliuis Iſtud quintum velle criſtus docuit verbo et vita/Verbo docuit quando dixit Beati qui perſecutionem patiuntur ꝓpt̄ iuſticiam Mt̄ vᵒ Itē ibidem Beati eritis cum maledixerīt vob̄ homines etc̄ Vita vero docuit/qꝛ tota eius vita a p̄ncipio uſqꝫ ad finē fuit q̄ſi vnum martirium et clarū ſpeculū paſſionis et patientie· Jō iᵃ pet̄ ijᵒ dicitur Criſtus paſſus eſt ꝓ nob̄. Vobis relinquens exemplum ut ſequamini veſtigia eius Oportuit autē pati xp̄m et ita intrare in gloriam ſuam· Luce xxiiij̈ᵒ · Eſt igitur voluntas dei ut patienter ſuſtineamus· Idarco diſcipulis ſuis criſtus dixit Ecce ego mitto vos ſicut oues ul̄ agnos īter lupos Mt̄ decimo Et Luce decimo Sic ꝫ filijs zebedei dixit Calicem quidem meū bibetis Mt̄/ xxᵒ De hac volūtate dei dicitur iᵃ petri iiijᵒ Qui patiunt᷑ ſm̄ volūtatem dei/ creatori commēdant animas ſu as· Et ad hebre. xᵒ dicit᷑/ Patientia vob̄ neceſſaria ē ut volūtatem dei faciētes/r̄portetis ꝓmiſſionē Sic qn̄ filij iſrael erāt in tribulatōe Judith dixit Dicamus flentes domino/ut ſm̄ voluntatē ſuam faciat nobiſcū miſericordiā ſuā Judith viijᵒ/ Et thobias ſuſtinens cecitatem dixit Domine fac mecum ſm̄ voluntatem tuam. Thobie tercio· Et q̄ꝫ ſic patienter pati ſit de volūtate dei/ ſignum eſt q̄ꝫ dn̄s ſuos amicos pati et trucidari permiſit/ nec eos a paſſionibus cum faciliter potuiſſet liberauit/niſi forte qn̄ꝫ ꝓpter cōſolatōez fidelium aut cōfuſionem pſecutoꝝ et infideliū· Sed eos ī paſſionibus confortauit/ volens ut ſuſtinendo

plus mereret / ⁊ ab eo glorioſius
coronarent. Eos igit magis dilex
iſſe videtur / qͦs grauioribꝫ paſſioī
bus affligi pmittebat. Et illi volū
tatē dei pfecerūt / q naturam ſuam
ſuppeditātes / et ꝓpriam volūtatem
frangētes / graues penas patiēter
et ſponte ſuſtinuerūt. Qui ergo pa
ti non vult / uel impatienter patit.
repugnat voluntati dei / amittens
fructum paſſionis / ⁊ cum hoc gra
uiter deū offēdens. Ideo prou. xix°
dicit. Qui īpatiēs ē ſuſtinebit dāp
num. Talis enim xp̄m qui per viā
paſſionis p̄ceſſit / imitari recuſat.
qꝛ ipſe dixit. Si quis vult venire
poſt me / abneget ſemetipſū / et tol
lat crucem ſuā q̄tidie. Lu. x° / Tol
lit autem homo crucē ſuam / qn̄ ſe
voluntarie caſtigat / et a voluptati
bus refrenat / aut etiam qn̄ paſſio
nes aliūde inflictas patienter ſuſti
net. Item talis propriam culpam
et penam quam meruit non agnoſ
cit / aut non ponderat / Cum tamen
gregorius in moralibꝫ dicat. Iuſta
ſunt cuncta que patimur / et valde ī
iuſtum eſt ſi de iuſta paſſione mur
muramꝰ. Ideo iudith vīī dixit. Nos
ergo non vlciſcamur nos pro his
que patimur / ſed reputātes pecca
ta noſtris / Hec ipſa ſupplicia mino
ra eſſe flagella domini / quaſi ſerui
qui corripimur ad emendationem
non ad perditionem noſtram eue
niſſe credamus. Itē talis ad celeſ
tem gloriam peruenire recuſat. cū
nemo coronetur niſi legittime cer
tauerit ut dr̄ ii° ad thymo. ii° Et
cū p multas tribulatōes oporteat

nos itrare in regnū celorū ut dr̄ act
xiiii° / Omnes eīm q placuerūt deo /
p multas tribulatōes trāſierūt fi
deles / ut dr̄ Iud. viii° / Trāſierūt aūt
fideles / qꝛ patiēt tolerātes / a ſemi
ta iuſticie n̄ declinauerūt / nec volū
tati dei reſtiterūt. ſic ḡ trāſierūt p
hūc mūdum / et de hoc mūdo ad reg
nū celorū. Exm̄. De h ponit ce
ſarius exēm̄ ſatis pulcrū / dicēs / qꝫ in
clareualle fuit cōuerſꝰ qdā / valde
religioſus. q nūqꝫ viſꝰ fuit iraſci.
aut ad impatientiam prouocatus
Ille in ꝯſuetudine habuit / ut q̄tiēſ
cūqꝫ ſiue iuſte ſiue īiuſte ꝓclama
ret / totiēs p illis ꝓclamantibus
oraret. Cū igitur q̄dam vice pro ne
gociis domus fuiſſet extra miſſus.
incidit in latrones / qui eū iumēto
cui inſedit et oībus rebꝫ diſpolia
bant. Recedētibꝫ igitur latronibꝫ.
ipſe ad oratioēꝫ ꝓſtratus / rogauit
dn̄m ut ipſis peccatū h remitteret.
Quidā aūt ex eis reūſus / ut videret
qd ageret / ut cognouit qꝫ ꝓ ipſis
oraret pcutiens pectus ſuum dixit
Ve nobis miſeris et dāpnatis. Cū
qꝫ ad ſocios ſuos rediret / et rem re
ferret / omnes illi cōpūcti redierūt.
et omnia reſtituentes / veniam poſ
tulabant. In huius morte / quidam
religioſus ſancte vite / cum et ipſe
ad extrema veniret / raptꝰ ab hu
manis aliqādiu iacuit. tandemqꝫ
reūſus dixit ſe pductū fuiſſe in pa
radiſum / ubi magna p̄paratio fie
bat / q̄ſi ad aduētū cuiuſdam īpato
ris vel regis / aliis hincinde ꝯfluēti
bꝫ / et reſonabat vndiqꝫ vox laudis
⁊ grāꝝ actio. Cūꝫ ille q̄rēt ab āgel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ductore ſuo quid hoc eſſet· Reſpō
dit angelus Hec eſt celebritas no
ua cuiuſdam ſancti/ hodie de domo
clareuallis aſſumpti/· et modo ī h̄
gaudia ītroducēdi/ Queſitū eſt igi
tᷣ et inuētum/· eadem hora ṗdictū
cōuerſū ex hac vita migr̄ſſe· Sex
tū ṗncipale q̄d deꝰ vult a nob̄ fieri
eſt· ut in omnibꝫ gratias agamꝰ
et benedicamꝰ dn̄o· Et merito gra
tiarum actio ſequitᷣ ad premiſſa.
qꝛ deo debemus gratias agere/ non
ſolū ob h̄ ꝙ bonū velle et boᵐ opꝰ
operatur in nobis/ et coopatur in
nobis/ ſine quo michil boni cogita
re aut facere poſſumus/ ſed eciā ob
hoc ꝙ conceſſit nobis ut eciam ad
cumulū glorie nr̄e pro ipſo patia-
mur/ Agamꝰ igitᷣ deo grās ꝓ ope
noſtro bono/ ſicut de dauid ſcribitur
eccli. xlvijᵒ/ In omni opere dedit cō
feſſionem ſancto et excelſo in vbo
dm̄/ et de ōni corde ſuo laudauit deū
Item Agamus deo gratias ꝓ do-
nis et beneficijs ſuis/ ſicut apoſto
lꝰ dicit ijª ad cor. ixᵒ/ Gratias deo
ſuper inenarrabili dono eius/ Itē
Pro paſſionibus pro deo illatis/ ſi
cut beatus auguſtinus ſc̄bit de be
ato cip̄ano carthaginenſi epiſcopo
Qꝛ cū pronunciata fuit ſententia
ut decollari deberet Reſpōdit hila
ri voce/ deo gratias Et merito/ quia
pati pro deo/ donū dei eſt/ et augmē
tū glorie· Idcirco apl̄s bn̄ dicit ad
phil. iᵒ/ Vobis donatū eſt pro xp̄o/
non ſolū ut in eum credatis/ ſed ut
eciam ꝓ illo patiamini/ Pro quo ta
mē notādum ē/ ꝙ ī paſſioībꝫ nr̄is
grās deo agere debemꝰ/ n̄ ob h̄ ꝙ a
lijs peccāt in nob̄ pſequēdo nos/ ſꝫ ꝙ
nos patienter tolerādo merem̄ Et
idō/ ut tāto plꝰ meream̄/ idulgeamꝰ
eis q̄ pſequūtᷣ nos/ et oremus pro
eis eiſqꝫ bn̄facere n̄ omittamꝰ dili
gētes eos tāq̄ꝫ auctores et adiuto
res gl̄e noſtre Et licet ipſi nō intē
dant augere gl̄am nr̄ām in pſequē
do nos/ ſꝫ oñdant maliciam ſuam/
nichil ad nos/ Attēdamꝰ nos vtili
tatē noſtrā/ et cōpatiam̄ inſanie ip
ſorū· Iſtud ſextū velle dei/ xp̄s do
cuit verbo et vita/ Verbo docuit/ qn̄
illi a quo legionē demonū eiecerat·
dixit Vade ī domū tuam ad tuos ꝛ
nūcia illis q̄nta tibi dn̄s fecerit/ ꝛ
miſertꝰ ſit tui Mt. vᵒ Simile ha
betᷣ· luce viijᵒ/ Itē/ cū .x. leproſos
mūdaſſet dixit Nōne .x. mundati
ſūt/ et nouē vbi ſūt Non eſt inuētꝰ
qui rediret et daret gl̄am deo niſi h̄
alienigena Luce xvijᵒ Ex quo eli
citᷣ· ꝙ diſplicuit ſibi ꝙ illi nouem
alij non fuerūt reuerſi grās agen
tes/ Vita docuit/ quia in omnibus
conſueuit gratias agere patri ſuo
et ipſum glorificare ſicut patet in
mltis locis euāgeliorum Egit em̄
gratias patri ſuo/ quando ſatiauit
quīqꝫ milia hominum de quinqꝫ pa
nibus/ et quatuor milia de ſeptem
panibus/ Itē/ qn̄ lazarū ſuſcitauit
Itē/ qn̄ ſacramentū corporis et ſan
guīs ſui inſtituit· et ſic de multis a-
lijs poſſet oñdi Ex quo cōicitur et
elicitur/ ꝙ ī cōſuetudīe habuit gra
tias agere/ Eſt igitur volūtas dei
ut ip̄m cū grārum actione laudemꝰ
et bn̄dicamꝰ Vn̄ iª ad teſſ· vlᵒ· dr̄
Sēp gaudete/ ſine ītmiſſioē orate·

in omnibus gratias agite. Hec eſt
enim voluntas in criſto iheſu in om
nibus vob. Et pſalmiſta dicit. Be
nedicite domino omnes virtutes
eius et c̄. Et ij° eſdre vi° dr̄ Cōfi/
temini dn̄o / et date gloriam deo pa/
trū veſtrorum / et facite voluntatē eꝯ
Idcirco / ſcā eccleſia ſpōſa xp̄i habꝫ
in cōſuetudīe dicere Benedicamꝰ
domino / deo gratias / Itē Grās aga
mus domino deo noſtro Et apoſto
lus tanꝗ̄ preco ecclie / docuit ſuos
neophitos dicēs Quodcūqꝫ facitis in
verbo aut ope / oīa in noīe dn̄i noſtri
ihū xp̄i facite / grās agentes deo pa
tri per ipſū. ut dr̄ ad coloſ. iij° Et
notandū dicit / grās agētes / vel. gra
tias agite / et. grās agamꝰ / ꝗ̄ huiuſ/
modi / qꝛ gratitudo non debet ſtare
in nudis verbis / ſꝫ debet operibꝫ oñdi
Qui ergo deo gratias non agunt /
voluntati dei repugnant / ſicut de q̄
buſdam dr̄ ad rō. i° Cū cognouiſ/
ſent deū / nō ſicut deū glorificauerūt
aut gratias egerunt. Super quo
verbo dicit auguſtinus Quod deꝰ dede
rat gratis id eſt gratias agentibꝫ /
tulit ingratis / Et gregꝰ dicit Non
eſt dignus dandis / qui non agit g̃
tias de datis. Exm̄. De ingr̄titu/
dine et grārum actione / et ſpecialr̄
in aduerſitatibus / poſſumus exm̄
capere et trahere / ex vita ſtephani
pr̄is monaſterij iux̄ reatine urbis
menia cōſtituti / de q̄ gregꝰ in dya/
logo ſic dicit Erat valde ſanctus ⁊
patientie virtute ſingularis / ſcꝫ
ſtephanus predictus. Hic ꝓ amore
celeſtis patrie / cūcta deſpexerat /
poſſidere in hoc mūdo aliqd̄ fugie/
bat. tumultus deuitauit hominum.
crebris ac ꝓlixioribꝫ orationibus
intētus erat / Virtus tn̄ patiētie ī
eo vehemēter excreuerat / ut eū ſibi
amicum crederet / qui ſibi moleſtie
aliquid irrogaſſet. Reddebat con/
tumelijs gratias Si qd̄ in ipſa ſu
a inopia dāpnū ei fuiſſꝫ illatū / hoc
maximum lucrū putabat Oēs ſu
os aduerſarios / nil aliud ꝗ̄ adiuto
res eſtimabat / Ad huius vite finē /
cum multi conueniſſent / ꝗ̄plures
corporeis oculis viderunt angelos
introeuntes / ſcilicet ut ei morienti
aſſiſterent et eius animam ad reg
num celorum perducerent. Exm̄
De ingratitudine ceſarius ſcribit
hoc exēm̄ Quidam piſcator in dyoc̄
traiecteñ de fornicatōe ſuſpectus.
cum timeret accuſari et puniri / cō
feſſus fuit ſacerdoti et abſolutus.
et poſtea pro ſua expurgatione fer
rum ignitum illeſa manu portauit
Quid plura. Abſolutus fuit et pe/
nam euaſit / Poſt paucos dies na/
uigans cum alio piſcatore dicente
ſibi / ꝗ̄ mirum fuiſſet eum abſqꝫ le
ſione ferrū portaſſe Reſpondit Ec
ce non plus leſit me ignis / ꝗ̄ hec
aqua / et percuſſit aquam manu ſu
a Mira dei iuſticia Mox ut aquā
tetigit / tāꝗ̄ ardens ferrum manū
eꝰ cōbuſſit. Statimqꝫ cum clamo
re manum retrahens / pellē ī aqua
dimiſit Ideo ſic punitꝰ fuit / qꝛ vel
peccatū aut peccādi ꝓpoſitū reſūp/
ſit / aut gloriando hoc dixit / et ſic v̄
troqꝫ mō / īgr̄tꝰ fuit deo Septimū
ꝑncipale qd̄ deus vult a nob̄ fieri ē
ut ī bonis et cōt̄ mala pſeueremus

et hoc uſq᷑ in finem/ quia non datᶜ
merces niſi in fine operis/ Jdcirco/
q̄ an̄ finē ceſſat a bono/ uł deſinit
reſiſtere malo/ mercede ſe p̄uat/ Vn̄
gregorius in moralibus dicit/ In/
caſſum bonum agitur/ ſi ante ter/
minum vite deſeratur/ qꝛ fruſtra
velocił currit/ q̄ p̄uſq̄ ad metā veī
at deficit/ Jtē idē ī omelia ſup euā/
gelio ferie quīte paſche dicᵗ· Virtꝰ
boni operis perſeuerātia eſt/ Vide
ibidē plura/ de pſeuerātia/ ſi placet·
Hoc ſeptimū velle dei/ xp̄s docuit
verbo et vita· Verbo docuit/ qn̄ dix
it Qui perſeuerauerit uſq᷑ in finē
hic ſalꝰ erit Mathei vᵒ/ et xximᵒ
Super quo verbo vide grego. in o
melia predicta· Vita vero docuit/ qꝛ
non ceſſauit quouſq᷑ perfecit volū
tatem ſui patris· Ideo dixit Meus
cibus eſt/ ut faciam voluntatem
eius qui miſit me/ vt perficiam o
pus eius Johannis quarto/ Vnde
an̄ paſſionē ſuā dixit ad patrem.
Opus conſummaui/ quod dediſti
michi ut facerem Johannis xvijᵒ/
et in fine vite dixit Cōſūmatū eſt
Jo. xixᵒ/ In ſignū huius noluit de
cruce deſcēdere/ qn̄ iudei dixerūt· Si
filius dei ē/ deſcēdat nunc de cruce
et credimꝰ ei· Nam licet nouerit ma
liciam ipſorum/ qꝛ licet hoc non lo
quebantur ex corde nec intēdebant
credere/ eciam ſi deſcēdiſſet/ qꝛ ſolū
hoc dixerunt improperando ei et eū
ſubſanando/ tamen ſi criſtus pre/
ſciuiſſet eos credituros per deſcēſū
eius de cruce/ non tamen deſcēdiſſꝫ
ne inſtabilit᷑ occaſionem dediſſꝫ.
bonum inceptum dimittendi· Sed
voluit perſeuerantiam cōmendare
et nobis exemplum in bono cepto
perſeuerandi prebere· Eſt igitur
voluntas dei ut perſeueremus/ et
bona incepta perficiamꝰ/ De h̄ dr̄
ijᵒ eſdre viijᵒ/ Perfice f̄ꝛᵐ volūtatē
dei Et ad coloſ. vltimo dr̄/ Stete
id eſt pſeueretis perfecti/ pleni ī ō
ni volūtate dei· Vnde illd̄ Jo. vlᵒ de
quolibet noſtro poteſt accipi Viz·
ſic eū volo manere id ē pſeuerare
Et qꝛ pſeuerātes voluntatem dei
perficiunt/ Jdcirco deꝰ eos glorifi/
cat/ iuxͣ illud apo. ijᵒ Eſto fidel᷑ uſ
q᷑ ad mortē et dabo tibi coronā vi
te· Et iᵒ parał. xxvijᵒ dr̄/ qꝛ domi
nus dixit ad dauid/ Salomonē ele
gi m̄ in filium/ ⁊ ego ero ei in prēꝫ·
et firmabo regnum eius in eternū
ſi pſeuerauerit facere p̄cepta mea·
Et ſeneca in quadā epł̄a dicit· In
excelſo eſt beata vita/ ſꝫ pſeuerā/
ti penetrabilis· Qui ḡ in bono non
perſeuerat/ volūtati dei repugnat.
et facit ſe īdignum regno dei/ iuxta
illud luce nono/ Nemo mittens ma
num ad aratrum/ et reſpiciēs retro
aptꝰ ē regno dei· Sic fuit de ſaul ⁊
ioas regibus/ quorum vterq᷑ be/
ne incepit/ ſed non perſeuerauit· Jd
circo vterq᷑ reprobatus fuit/ et ad
malum finem deuenit/ ut patet in
libris regum iᵒ/ et iijᵒ· Vn̄ cuidā p
increpatioēm dr̄ apo. ijᵒ/ Caritatē
tuā primā reliqſti Memor eſto ita
q᷑ vn̄ excideris/ et age penitētiam.
et prima opa fac· De pſeuerātia
ī bono cepto/ ſc̄bitᶜ tale exᵐ ī libro
de apibus· Exēplū· Erat qui
dam puer nobilis ī teutonia/ filiꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

cuiuſdam comitis/ et cognatus re-
gis francie/ xvi annorum/ albertus
nomine/ qui cum eſſet pariſius/ et
miſſis nunciis vocaretur ad patri
am redire/ et vxorem ducere/ venit
ad domum predicatorum/ et magiſ
trum iordanum et conuentū adiu/
rabat et conteſtabatur/ ꝙ ſi eum n̄
reciperent ad ordinem/ prout iam
pridem deſiderauerat/ deus ſangui
nem eius de manu ipſorum require
ret. Ipſis igitur fletibus et primo
quid facerent heſitantibus/ tādem
ipſum receperunt et induerūt. Qd
pater eius iam ſenex percipiēs/ cū
multis aduenit ut eum vi tolleret
ſed repulſus infecto negocio reuer
ſus fuit in patriam. Tandem qui/
dam archidiaconus auunculus e/
ius/ venit ad eum/ ut eum ab incep
to auerteret. Qui inter alia dixit
ei/ ꝙ propter ingreſſum ordinis
mater eſſet breuiter moritura pre
dolore/ et ipſemet auunculus eius
fuiſſet fere mortuus. Cui iuuenis/
in feneſtra uitrea oſtendit ẏmagi
nem crucifixi et a lateribus ẏma/
gines beate marie et beati iohan/
nis euangeliſte dicēs/ ꝙ xp̄us cri/ſ
tus matrem ſuam dilectam cogno
uerit in tanto dolore/ ꝙ gladius do
loris pertranſierit animam eius/ et
conſobrinum ſuum pre ceteris di/
lectum viderit multum contriſta/
tum/ de cruce tamen non deſcendit.
ſed ī cruce perſtitit moriturus. Sic/
et ſi mater mea moriatur/ et tu ca
riſſime pericliteris/ ego tamen de
cruce non deſcendam/ ſed in ea mo
riar. Et hanc quidem aſcende et tu/

ne te miſerabilis huius mundi la
boritus inuoluat. Quid plura. Ar/
chidiaconus motus ad lacrimas.
poſt paucos dies ſecutus eſt eum
Exemplum. Quo contra de im
perſeuerantia ſcribitur in cronicis
carthuſie/ ꝙ quidam nouicius in
domo prope maguncīa ordinis car
thuſienſis/ tentatus redire ad ſecu
lum/ cum ẏmaginem beate marie
oſſeam vel eburneam haberet ī cel
la/ et eam quaſi valefaciens ſalu/
taret/ eadem ẏmago in quodam ta
bnaculo poſita ſe viſibilr̄ regirās/
dorſū ad eum vertit. Quo viſo ter/
ritus/ ſed non correctus/ hoc quod
viderat priori et magiſtro ſuo inti
mauit. Poſtea vero cum prioris et
magiſtri ſui exhortatioībus nō ac
quieſceret/ quadam nocte poſt ma
tutinas euaſit. Et cum multi poſt
eum miſſi eſſent/ nunq̄ꝫ reperiri po
terat/ nec ūq̄ꝫ quo deuenit aliquis
perceperat. Tūc dicta ẏmago ad do
mum carthuſie pro teſtimonio/ et
pro cautela perlata fuit/ et adhuc
ibidem manet. Exemplum. Si
militer/ in quadam alia domo dicti
carthuſienſis ordinis/ fuit quidam
nouicius/ cuius ſoror nubilis venit
ad portam monaſterij flens et eiu
lans/ pro eo/ ꝙ ipſam deſolatam re
liquerat. Conſuluit prior ne dictus
nouicius ad eam vadat/ ne forte ab
ea ſeductus recedat. Ille vero pre
ſumens ſtulte de ſeipſo/ eā adijt/ et
deceptus/ cum ea receſſit. Pergen/
tibus igitur illis ſimul/ et nō lōge
a monaſterio nemuſculū q̇ddam ī
gredientibus/ agcole et paſtores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Viderunt quandam beſtiam/ prius
non viſam rapido ore venire de ſil/
ua/ que facta parua mora ĩ nemuſ
culo/ rediӱt ad locũ vnde venerat.
Mirantes illi/ quid beſtia fecerit.
cucurrerunt ad nemuſculum/ et in
uenerunt ambos occiſos/ et mẽbra
ipſorum dilaniata/ ⁊ hincinde diſ/
perſa/ ¶ Si ergo in hӱs predictis
imperſeuerantia ſic fuit punita/ ꝙ
nondum profeſſi fuerant/ quid de
profeſſis apoſtatis dicendum erit
¶ Exemplum ¶ Sed ad tam miſe
rum finem/ quidam heremita non
venit/ qui cum ſimilia facere tenta
uit/ de quo ſcribit ſeuerus in dӱa/
logo ſuo/ Ait enim/ ꝙ q̃dam miles/
depoſito cingulo militari/ intrauit
heremum/ et factus heremita mul
tum profecit/ et factus fuit proba
tus monachus Dӱabolus vero in
uidens profectui eius et ſaluti/ Im
miſit cordi eius/ ꝙ multo melius
eſſet/ ut vxorem quam reliquerat
⁊ familiam bene gubernaret/ ⁊ in
ſeculo bonis operibꝫ ĩſiſteret/ q̃ꝫ ꝙ
ſic ſolitarius in cella ſederet· Qui
tandem tentationi dӱabolice cedẽs/
receſſit a cella ut ad ſeculum per/
geret ¶ Sed cum in via quoddam
monaſterium ĩtraret· ⁊ monachi
cauſam diſceſſus audirent/· dixe/
runt diabolicam eſſe tentationem/
perſuadentes ut omnino ad cellam
rediret/ Sed cum ei perſuadere non
poſſent/ cum omnium illorum do/
lore diſceſſit· Et ecce vix ab aſpec
tu ipſorum ſeparatus/ impletus fu
it demõio ⁊ ſic reductus ad monaſ/
terium/ cum dӱabolus in eum mul
tum graſſaretur et ſeuiret vincul
ferreis fuit alligatus/ Sed poſt bi
ennium/ orationibus fratrum libe/
ratus/ ad heremum rediӱt/ ⁊ cauti
or contra tentationes factus/ uſqꝫ
in finem vite dño ſtabilr̃ ſeruiuit
Cui ſit honor ⁊ glřa in ſclřorum ſe/
cula· A M E N

Sermo viceſimuſquĩtus/

Expedite tribus punctis
principalibus/ pro decla
ratione 3ͤ. petitionis aſ
ſumpte/ videlicet que ⁊
qualis ſit voluntas noſtra/ et que
et qualis ſit voluntas dei/ et quid
deus velit a nobis fieri· Videndum
eſt nunc de quarto puncto/ ſcilicet
quomodo voluntatem dei debeamꝰ
implere· ¶ Pro quo notandum eſt/
ꝙ per obedientiam veram et ſimpli
cem/ ⁊ non aliter/ perficimus volũ
tatem dei ⁊ voluntas eius a nobis
⁊ in nobis fit/ Si dixerimus ⁊ fe/
cerimus ſicut filӱ iſrahel dixerunt
videlicet/ Omnia que locutus eſt
dominus faciemus/ ⁊ erimus obedi
entes exo. xxiiii° Et hoc dominꝰ
intendit· quando non ſolum docuit
nos dicere/ fiat voluntas tua Sꝫ
eciam appoſuit iſtam clauſulam· ſi
cut ĩ celo ⁊ ĩ terra/ Per quã voluit
modũ ⁊ formam obediendi oſtende
re ¶ Cui concordat illa petitio Iude
machabei/ videlicet· ſicut fuerit vo
luntas ĩ celo ſic fiat/ primo macha
beorum tercio ¶ Sed anteq̃ꝫ oñdat̃/
quomodo voluntas dei fiat ĩ terra
ſicut in celo/ prius exponenda ſũt
vba predicta ¶ Igitur· hec petitio

ſcilicet/ fiat volũtas tua ſicut ĩ ce
lo et in terra/ quinqȝ modis poteſt
intelligi/ quorum quatuor tangit
auguſtinus in libro de ſermone do
mini/ prout recitat doctor ſanctus
ſcilicet thomas de aquino ĩ libello
de expoſitione orationis dominice.
¶ Primo modo/ exponitur/ ut per ce
lum intelligantur beati in patria.
qui ſunt in eccleſia triumphante/
et per terram/ homines degentes/ ĩ
hoc mũdo/ qui ſunt in eccleſia mili/
tãte. Et eſt ſenſus/ ꝙ voluntas dei
fiat in hominibꝫ in hoc mundo ad/
huc mortaliť viuentibꝫ/ ſicut fit
in beatis in regno ĩmortaliter reg
nantibus Et hec expoſitio ſatis ē
cõueniens/ quia beati in regno ſu/
perno/ ſũt omnino conformes diui/
ne voluntati/ ſic ꝙ nec in minima
cogitatione ab ea diſcrepant. Peti
mus igitur/ ut eciam ſic fiat de no/
bis. Et ſi non omnino tam plene
et ꝑfecte/ fiat ſaltem ſcḋm poſſibili/
tatem noſtram/ Qꝫ autem nomine
celi intelligantur beati/ et noĩe ter
re/ viatores/ patet per illud pſſe. Le/
tẽtur celi et exultet ťra. Itẽ Lau/
date dñm de celis/ laudate dñm de
terra. ¶ Secũdo modo/ ſcḋm auguſti
num/ et ſanctũ thomam de aquino/
ſic intelligiť/ ut per celũ intelligãť
ſcã angeli/ per terrã vero ĩtelligãť
homines beati/ ſicut per pſalmiſtã
dr̃. Aduocabit celum de ſurſum/ id ē
angelos/ et terrã id eſt ſanctos ho
mines/ diſcernere populum ſuum
Et tunc eſt ſenſus ꝑdicte peticõis
Sicut in angelis voluntas tua fit
ut te perfruantur/ nullo errore ob
nubilante eorum beatitudinẽ/ ita
fiat de ſanctis tuis q̄ de terra ſũt/ et
in terra formati ſunt/ q̄ntũ ad cor/
pus. ¶ Et eſt hꝫ expoſitio cõueniẽs
pro tãto/ qꝛ ut dicit auguſtinꝰ In
illo beatitudinis regno/ vita btã ꝑ
ficitur in ſanctis/ ſicut nũc ꝑfecta
ē in angelis/ qꝛ erimus ſicut ãgeli
dei in celis. ¶ Tercio mõ ſcḋm augm
ꝫ thomam/ intelligitur ſupradicta
peticio/ ut per celum ĩtelligatur iuſ
tꝰ/ per terram vero homo peccator
Vñ gregorius in moralibus dicit
Quid ꝑ celũ/ ñ iuſtos/ ꝫ q̄d ꝑ ťrã.
niſi pccõres accipimus/ Iuſti enim
ſunt celi/ qui enarrãt gloriam dei.
et qui annunciant iuſticiam eius.
ut dicit pſ̃. ¶ Peccõres vero ťra ſũt/
que data eſt ſerpenti ad manducã
dũ/ ut augꝰ. ĩ libro de agone xp̃i.
ano exponit illḋ geñ. iiio/ Sup pec
tus tuum g̃dieris/ et terrã comedes
Eſt igiť ſenſus huiꝰ petitionis. Fi
at volũtas tua/ ſicut ĩ celo et ĩ ťra.
ꝙ ſicut iuſti et ſancti faciunt volũ/
tatem dei/ et obſeruant precepta
eius/ ſic faciant peccatores/ ſcilicet
ut conuertantur et mãdata dei ad
impleãt/ que implendo faciant vo/
luntatem dei/ ſicut ipſe voluntatẽ
patris impleuit/ ¶ Quarto modo
ſcḋm eoſdem/ intelligiť/ ut per celum
accipiať aĩa/ aut ſpiritus nr̃/ ſcḋm
quem condelectamur legi dei/ per ť
ram vero/ intelligamus corpus noſ
trum Petimus ergo/ ut ſicut fit nũc
voluntas dei in ſpiritu noſtro/ ſcḋm
quem delectamr̃ in lege ſua/ ita fiat
in ťra .i. in corpore nr̃o ut ſine aliq̃
reſiſtentia obediat anime et ꝑ ip̃m

Voluntas dei fiat/ ut deſinat eſſe/ de
quo dicit*r* ſapientie nono/ Corpus
quod corrumpitur aggrauat ani-
mam/ et deprimit terrena inhabita
tio ſenſū multa cogitantē· Quī
to modo intelligitur/ ut per celum
intelligatur criſtus/ qui eſt ſponſꝰ·
et per terram eccleſia/ que eſt ſpon
ſa Et merito/ quia ſicut terra fecū
datur a celo/· ſic eccleſia a criſto.
Et tunc eſt ſenſus/ ꝙ ſic fiat volun
tas dei in terra/ id eſt in tota eccle
ſia/ ſicut facta ē in celo/ id eſt in criſ
to/ qui dicebat Non veni facere vo-
luntatem meam/ ſed eius qui mi-
ſit me Et orādo dixit· Non mea vo
luntas ſed tua fiat· Horum quī-
ꝗ modorū intelligēdi terciā petitio
nē orōnis dnīce/ quatuor vltimos
ponit augꝰ. ut ſupradictū eſt· licet
primus modus ſit magis uſitatus
Sed circa p̄dcā/ oriūtur quedā
dubitationes/ Prima eſt q̄ p̄dictarꝫ
quinꝗ expoſitionū ſit melior Reſ
p̄detur/ ꝙ licet omnes ſint bone/ ta
men quelibꝫ earum habet quādam
excellētiā ſeu melioritatē reſpectu
aliarum/ et hoc ſcḋm aliū et aliū mo-
dum Nā ſcḋm ſtatū meritoriū prima
eſt melior Et ſcḋm pfectionem futu
re glorie/ 2ª eſt melior Et ſcḋm vni-
formitatem fidelium in profectu v
tutum/ melior eſt 3ª/ Sed ſcḋm reſti
tutionen ſtatus hominis/ in prima
creatione/ melior eſt 4ª/ Secundū
vero membrorum et capitis perfec
tam copulationem/ melior eſt 5ª
Secunda dubitatio eſt/· quare
ſaluator noſter non docuit nos di-
cere· facias voluntatem tuam/ ſed
fiat voluntas tua/ Ad hoc rn̄dit cri
ſoſtomꝰ dicens/ Signanter nō eſt
dictum· facias voluntatem tuam.
ſed fiat voluntas tua/ ne dei volun
tatē impletio/ vel boni operis exe-
cutio/ vel celeſtis regni conſecutio
videatur dei eſſe tantum/ vel homi
nis tantum/ Si enim docuiſſꝫ dice
re/ facias voluntatē tuā/ videretur
totū eſſe dei/ ꝙ bonū faciamus/ vel
ꝙ regnum celeſte cōſequamur/ Si
vero docuiſſꝫ dicere/· faciamꝰ volū
tatē tuam· videret*r* totū eſſe nr̄i li-
beri arbitrij/ Et vtrūꝗ ē falſū Nā
licet creauerit nos nō coopātibꝫ no
bis/ nr̄ām tamen iuſtificationem ꝛ
ſaluationē nō opat*r* niſi volentibꝫ
nobꝫ/ et cōuertētibꝫ ad ipſum· Cui ꝯ
ſonat augꝰ ſuper iohānem dicens
Qui fecit te ſine te/ nō iuſtificabit
te ſine te/ Eſt ergo ſenſus verbi Fi
at voluntas tua in terra/ ſicut iam
facta eſt in celo p grām tuā/ adiūc
to tn̄ noſtro libero arbitrio/ qꝛ vnū
iſtorū in adultis non ſufficit ad ſa
lutē conſeqn̄dam/ et meritoriam ac
tionem exercēdam/ Propt̄ qḋ tren̄
vlº dr̄ Conuerte nos dn̄e ad te/ ſci
licet per gratiam tuā/ et cōuertemꝰ
quantū eſt in noſtre voluntate ar
bitrio/ Et hunc ſenſum auguſtinꝰ
in libro de ſermone domini dicit J de
o dictum eſt Fiat voluntas tua/ et
non facias voluntatē tuam/ qꝛ nos
non facimus noſtris orationibꝫ/ ut
deus velit· nec facimus ipſum vel-
le/ cū eius velle ſit immutabile/
ſicut ſubſtantia eius/ Sed dcm̄ ē
fiat voluntas tua/ que in illis fit.
qui faciunt quod deus vult/ et ſcḋm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

volũtatem eius. ¶ Tercia dubita/
tio eſt / quare ſaluator noſter nõ do
cuit nos dicere / fiat voluntas tua
in nobꝭ / Rñdetur ſcḋm criſoſt. / ꝙ ſal
uator noſter hãc orationem pro to
to orbe terrarum cuilibet noſtrum
fieri iniũxit. Ideo non dixit / fiat vo
luntas tua in me / uel in illo / aut in
nobꝭ fidelibus ſolum. Sz vbiꝫ tra
rũ / ut ſoluatur error / et plãtetur veri/
tas / expellatur malicia / et reuerta
tur virtus / et ſic iam non differat
celum a terra. Vult ergo criſoſ. ꝙ
iſtam orationem iuſſit xp̃s fieri ꝓ
fidelibus et infidelibus. Ideo nõ dixit
Fiat voluntas tua ĩ nobis fidelibus /
ſed in celo et in terra / ac ſi diceret
fiat per gratiã tuã / ut infideles q̃
nomine terre nuncupantur / cõuer
tantur ad fidem / et ſciant volũtatẽ
tuã / ſicut fit ĩ celo .i. in ipſis fide/
libus / ita ut non differat celum a
terra. ¶ Et in hoc / ſcḋm auguſtinum
deſtruitur error pelagianorum di/
centium / per ſolum liberũ arbitriũ
nos poſſe conſequi fidem / et alia do
na ſpiritualia / quantum ad eorũ
inicium / licet q̃ntũ ad perfectum eſ
ſe / indigeremus diuino adiutorio ⁊
gratia criſti. Si ita eſſet / non eſſet
neceſſarium orare pro infidelibus
ut fidem habere inciperẽt / ex quo ꝑ
ſe ex ſolo libero arbitrio inicium fi
dei habere poſſent. ¶ His igitur nõ
inutiliter premiſſis / accedendum ẽ
ad principale / et videndum quomo
do per obedientiam noſtram / volũ
tas dei fieri debeat. ¶ Pro quo no/
tãdum eſt / ꝙ obedientia eſt quaſi
quidam currus ymaginarius / ĩ quo

voluntas humana ſedens ducitur /
non ſuis proprijs motibus / ſed ad
libitum alterius / et ſic abſq; labore
pertingit ſecure ac pacifice ad locũ
perpetue mãſionis optatũ / Habet
aũt iſte currus / aurigã fidelem ro/
tas firmas et trahitur equis fortibꝫ
et velocibꝫ. ¶ Primo igitur dico / ꝙ au
riga vel ductor huius currus / eſt fidelis
ſcz ſaluator nr̃ / qui eſt ductor bonus /
educens deducens et inducẽs ſuas
oues / de iſto ductore dr̃ deutrono.
xxxij° Dominus / ſolus dux eius fuit
ſcilicet populi iſrahel / ad terram ꝓ
miſſionis Ipſe eſt enĩ qui dicit ꝓ
uer. iiij° / Ducam te per ſemitas eq
tatis. Idcirco pſ̃ petiuit dicẽs De
duc me domine in via tua / Sic q̃/
libet beatorum ductus eſt / iuxta il
lud Sapientie decimo / Iuſtum de/
duxit dominus ꝑ vias rectas / etc̃
Itẽ pſalmiſta de ipſis dicit. Dedux
it eos in viam rectam / ut irẽt in ci/
uitatẽ habitatõis Et quilibet eo
rũ pt̃ dicere Deduxit me ſup ſemi
tas iuſticie / ꝓpt̃ nomen ſuum / Itẽ
tenuiſti manum dexteram meam.
et in volũtate tua deduxiſti me / etc̃.
¶ Iſte vero ductor ſeu auriga / alium
ſubſtituit ductorẽ ſeu aurigã vices
ſuas gerẽtem ſcilicet prelatũ / aut
ſuꝑiorem nr̃m / cui in oĩbus licitis
et honeſtis acquieſcere et obedire
debemus / et ad eius volũtatẽ greſſus
noſtros dirigere / ne ſi ei rebelles
fuerimus / non ſibi ſed domino cu/
ius erga nos vices gerit / repug/
naſſe videamur / et ne nimiũ grana/
tus ſub opere gemat / Volũtatemq;
nr̃am in curru obedientie ſalubrit

ducere non poſſit/ Ipſis enim vica
riis criſti congruit/ Hoc quod domi
nus dixit diſcipulis ſuis· videlicet
Qui vos audit me audit/ et qui vos
ſpernit me ſpernit Luce x°. ¶ Se
cundo dico/ ꝙ tres ſunt equi hunc cur
rū obediētie trahentes ſumme cō
cordes/ et ad eundem finem vltima
tum et optimum tendentes et tra
hētes/ ſcilicet fides/ ſpes/ et caritas
E quibus fides precedit/ et finem
vltimum ītuet'/ et per rectiſſimas
vias ad illum finem tendentes du
cit/ omniaqꝫ obſtacula et īpedimē
ta circūquaqꝫ declinat/ ꝛ lumine ve
ritatis illuſtrata/ errorū tenebras
fugat Ideo prima petri ii° dicitur.
De tenebris vos vocauit in ammi
rabile lumen ſuum/ id eſt de īfideli
tate ad fidem Bene ergo de fide di
citur prima ad chor. v° Per fidem
ambulamus/ ſcilicet de exilio ad pa
triā· Et ad Romanos v° Acceſ
ſū habemꝰ p fidē in grām/ et ſupple
de grā in gloriam/ Poſt fidē ſequit'
ſecūdus equus ſcilicet ſpes/ que fi
nem vltimatū a fide ſibi oſtēſū/ nō
ſuis meritis/ ſed diuina miſericordi
a cōfidit attingere/ et iō conat' ar
denter ꝓcedere/ et fortit' trāſire facit
Vn̄ yſa. xl° dicitur Qui ſperāt in
dn̄o mutabūt fortitudinem· Aſſu
mēt pēnas ſicut aquile/ currēt et nō
laborabunt/ ambulabūt et nō defi
cient· Ideo per ſpem voluntas per
tingit ad illud quod deſiderat· Di
cit enim auguſtinus in libro de ca
ritate/ Qui gaudet in ſpe/ tenebit ꝛ
rem/ Poſt ſpē ſequit' tercius equꝰ
ſcꝫ caritas/ alligatū trahens currū·

quia caritas omnia ſuſtinet et ſuf
fert/ ut dr̄ i° ad cor. xiii° Ipſa eſt q̄
finē vltimatū a fide oſtēſū/ ꝛ a ſpe
deſideratū nititur āplecti ꝛ poſſide
re Nec ei quicq̄ laboris aut paſſio
nis difficile videtur/ per quod illū
finem poſſit adipiſci Vnde bernar
dus/ libro de conſideratōe dicit Vbi
amor ē/ ibi labor nō eſt· ſed ſapor/ q̄
niam amāti nichil eſt difficile/ De
hoc idem dicit Qui amat ardentius/
currit velocius/ et puenit citius Et
auguſtinꝰ dicit· Si per viā vere ca
ritatis volumꝰ currere/ ad et̄nam
patriam poſſumꝰ feliciter perueni
re/ Sine his tribus equis/ currus
obedientie nullatenꝰ bene procedit·
nec voluntatē ſalubrit' ducit/ Qđ
patet primo de fide/ quia ſine fide ī
poſſibile eſt placere deo/ ad hebre.
vndecimo/ Et omne quod non eſt
ex fide/ peccatum eſt· ad Romanos
xiiii° Item patet de ſpe/· quia bt̄us
augꝰ libro de caritate/ Qui ſpē nō
habet/ ad rem nō poterit peruenire
Et yſidorꝰ in de ſūmo bono dicit· ꝙ
deſperare/ quod eſt ſpem abicere/ ē
in infernum deſcendere/ Item patet
de caritate· quia qui nō diligit ma
net in morte ut dr̄/ i° iohannis iii°
Ergo non peruenit ad vitam Ideo
gloſa ſuper epl'az primā ad cor. di
cit· Anima ſine caritate/ mortua de
putatur/ Patet igitur ex pdictis.
quō currus obediētie/ bn̄ ac ſalu
briter trahatur fide/ ſpe/ et carita
te/ tanq̄ quibuſdam equis/ De ro
tis vero iſtius currus/ dicetur in ſer
mone ſequenti· ¶ Tamē/ ꝓ maiori
declaratōe pmiſſorū/ et ſpecialit' q̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

oƀedientia ducat ad regnum celoꝝ
Exēplum· Videndum eſt quod
dam quod ſcribitur in cronicis car
thuſie Ibi namqꝫ legitᷣ· ꝙ tēpore
ancelmi prioris carthuſie ut creditᷣ
ꝗ cepit anno domini Mᵒ cᵒ lxxviᵒ
Fuit ī carthuſia quidam monachꝰ
ſanctiſſimē vite ⁊ oƀedientie ſingu
laris· qui tādem euocatus a domi/
no diem clauſit extremum Sed do
minus qui retribuit vnicuiꝫ ꝑᵐ o
pera eius/nō eſt paſſus ſeruum ſu
um ſub modio occulte latere/ſed ī/
finitis et patētibꝫ miraculis eum il
luſtrauit poſt mortē/ut innumero
ſi populi de ſabaudia et delphinatu/
quorum mlti languidos ⁊ īfirmos
ſuos differebant ad ſepulcrum eꝰ
dm ex eorum liberatione in ſeruo
ſancto benedicerent et laudarent.
Siquidem infirmi/leproſi/ceci/ſur
di/claudi/paralitici/muti/et alia ꝗ
cumꝫ infirmitate detenti cum eius
ſepulcrum attigiſſent ſanabantur
Stupor omnes circumdederat vide
tes tanta miracula/ que deus per
ſanctum ſuum operabatur/Diebꝰ
dies ſuccedunt/et menſes menſibꝫ
miraculaqꝫ quotidie accreſcūt Sꝫ
dyabolus dicte domui que tantum
virum enutriuit inuidens/tantam
turbationem et inquietem ibidem
ob ſtrepitum hominum concurrē/
tium concitauit/ꝙ nulli monacho/
rum deo libere ſeruire uel vacare li
cebat/et quod prius fuit multa in
honeſta perpetrabant Sed vir per
ſpicacis ingenij prior carthuſie/ſu
orum grauiter ferens inquietudiēꝫ
filiorum/ hac piae ſancto ſuo potu

it facere querelas Siccine fili ca/
riſſime hec eſt retributio quam re/
tribuiſti nobis Tu ad deum perpe
tua in gloria quieturus aſcendiſti/
nobiſqꝫ tāte inquietudinis bellum
indicis· Non ſic fili erit non ſic/ ſed
eodē pignore quo aduerſarium tu
um confudiſti/eo te aggrediar ne/
ceſſe ē· Obediētia em̄ qua ī hoc cā
po certamīs viriliter dimicaſti/ꝗ
et pacē perpetuam tibi procurauit
eciā frībꝫ et ſociis tuis pacē procu
rabit· Tuncqꝫ dictus prior accedēs
ad tumulum eius/ait· In virtute
ſancte obedientie fili mi tibi preci/
pio/quatinus ſicut in vita tua m̄
ſemper obediens fuiſti·ſic et nūc ep
iſtas/nec ullum miraculum de cete
ro facere preſumas· O magnum
miraculū Nā poſt predictū precep
tū/nullum ad eius ſepulcrū mira/
culum fuit fcūm Et qui in vita ſu
a pfcē obediuit/poſt mortē eciam o
bedire nō negauit Ecce ꝗntū pla/
cet deo ut obediatᷣ/nō ſolū ſibi/ſed
eciā vicario ſuo qui ē loco ſui auri
ga et ductor aīarū in curru obediē
tie· Per oppoſitū vero/quātū deo
diſpliceat nō obedire xp̄i vices ge
rēti pꝫ ex h exēplo· Exᵐ· Scri/
bitᷣ in libro de apibꝫ/ꝙ venerabilᷣ
fulco de gandauo natus/et canoni/
cus apud inſulas/rogatus a mgrō
iacobo de vitriaco/legato et predi/
catore crucis/contra albigenſes/ut
ſecum crucem per flandriam predi
caret/renuit· Cui cū inſiſteret p aī
cos ut eūdē audiēt ī negocio eccꝉie
tā neceſſario et deuoto/renuit ille
ꝫᵒ/et nullo mō h ſe fcuꝝ aſſeruit·

Tunc magiſter iacobus / illū magis preceptum timere conſidere · et ego inquit precipio vobis auctoritate qua fungor / ut in noīe ihū xpī in remiſſionem omniū pccto℞ vro℞ iſtud negocium aſſumatis Cui ille · nullo inquit modo illud aſſumam · et ego rogo vos ut nequaꝙ̄ me de hoc vlterius fatigetis / Mox mgr̄ iacobus grauiter cōmotus ī corde. et fere uſqꝫ ad lacrimas turbatus ait illi / Cū vtiqꝫ digne poſſem auctoritate m̄ commiſſa vos excoīcare / et omni beneficio priuare inobediētia cōtumacem · nolo tn̄ / ne tm̄ grauamen tāto viro videar ingerere Rogo tamen deū q̄ oīm̄ cordium inſpector eſt / quatinꝰ reddat vos n̄ ſolum ad iſtud quod ſpernitis / ſed prorſus ad omne opus inutilem. Mira res Mox ad hec verba / quartana febris cum fluxu ventris inuaſit eum / et uſqꝫ ad finem vite ſue per xxv. annos irremediabiliter fatigauit / Et vide mirum dei iudicium de hoc viro · Cum enim talis et tantus eſſet / ut ei dominus iheſꝰ criſtus ante mortē quaſi recenter extēſus in cruce viſibiliter appareret · et eū an̄ finem menſis auguſti prediceret moriturum / nullomodo tamen dominus illi parcere voluit / quin eū pro inobedientia tāto tēporis ſpacio flagellaret · Nos igitur his et ſimilibus exemplis edocti. maneamus in curru obedientie / et trahamꝰ fide / ſpe / et caritate / · xp̄o aut eius vicario nos ducente · quatenꝰ ad ſupernā grāz vbi obediētia ſūme regnat / et dn̄at feliciť pduram Per eūdē ductorē nr̄m viuētē et regnātē in ſcl'a ſclo℞ AMEN ·

Sermo viceſimuſſextus ·

VT igitur / h materia de voluntate nr̄a ſubiciēda / p verā obediētiā diuīe voluntati / finaliť concludatur Videdū eſt de quatuor rote currus obediētie / ſine quibꝰ / ſciz obediētia / aut inutilis eſt / aut caſura · nec valēs voluntatē ſalubriť ducere / Sūt aūt iſte q̄tuor rote / prudentia / hylaritas / humilitas et conſtātia / ut videlicet obediatur prudenter / hylariter · humliter et cōſtanter / Igitur prima rota currꝰ obediētie eſt prudentia Nā prudenter eſt obediēdū. ut obediētia deo placeat · eo ꝙ prudenter deus ſibi ſeruiri vult / ut dicit ambroſius / Idem dicit iheronimus / Idcirco de dauid bn̄ dr̄ iᵒ reg. xviijᵒ · In ōnibus vijs ſuis dauid prudenť agebat / et dominꝰ erat cū eo Vn̄ et pſalmiſta dicit Prudentē me feciſti mandato tuo / ſcilicet ad obediēdum / Cōſiſtit autē prudētia obediētie / in hoc / eo ꝙ per obediētiā nullum malum cōmittatur / qꝛ vera obediētia non obligat ad malum. Iō gregꝰ. in moralibꝰ bn̄ dicit · Nū q̄ꝫ p obediētiā malū fieri / ꝫ aliqn̄ p obediētiā debet bonū qđ agitur intermitti · Idcirco / prudēť fecerūt emiſſarij ſaulis / qn̄ ſaul precepit eis ut interficerēt ſacerdotes nobe et noluerūt ut dr̄ iᵒ regū xxijᵒ / Ergo / qn̄ p̄cipit hō eciā ſi ſit ſupior cōť p̄ceptū dm̄ / n̄ ē ſibi obediendū Vn̄ petrꝰ et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ioħannes dixerũt principibꝫ ſacer
dotũ · Si iuſtũ ẽ in cõſpectu dei vos
potiꝰ audire ꝙ̃ deũ / iudicate / act. iiij
Itẽ petrus et alij apoſtoli dixerũt.
Obedire oportet magis deo ꝙ̃ ho/
minibus / act. vᵒ Sed ꝗdam non
obediũt ſic deo Sicut ꝓpheta miſ/
ſus a domino in betel · cum habuiſ
ſet preceptũ a domino / ꝙ nõ come/
deret uel biberet in loco illo / et hoc
trãſgreſſus fuiſſet / ꝙ̃uis deceptus
a ꝓpheta ſeniore / percuſſus et occiſꝰ
fuit a leone Vt dicit̃ iijᵒ regũ xiijᵒ
Quidam vero obediũt in malo / ut
doech ydumeus obediuit ſauli tru
cidãdo ſacerdotes · vt dicit̃ iᵒ. regũ
xxijᵒ / Et ſicut ſerui abſolon obedi
erũt dño ſuo amon interficiẽdo / ut
dicit̃ ijᵒ. regũ xiijᵒ Quidam vero
ſequũtur ꝓprium iudicium / et non iu
dicium ſui p̃lati / innitẽtes ꝓprio ſen
ſui · Exᵐ · Sic ceſarius ſcribit
de quodam monacho ciſtercieñ or/
dinis / cui egrotãti abbas ſuus pre
cepit comedere carnes / Sed ille per
tinax in ſuo ſenſu / abbati precipi/
enti non acquieuit · Qui ſtatim in
rabiem verſus · ĩ agrũ cucurrit V
bi canẽ mortuum inueniens / car/
nes eꝰ crudas ⁊ fetidas auidiſſiẽ
comedere cepit · Exᵐ · Itẽ idem
ceſarius ſcribit de quodam mona/
cho domus de hemroede dcĩ ordinis
noĩe daniel / ꝙ licet ſancte vite fu/
erit / tamen quadam Vice piſcem ſi
bi ab abbate ſuo miſſum comedere
recuſauit / ſeq̃nti vero nocte in cho/
ro dyabolũ iuxᵒ ſe vidit · et in cõfuſi
onẽ ipſius eũdẽ piſcem manducare
Pro qua ĩobediẽtia / poſtea ſatiſfe/
cit · Exᵐ · Itẽ grego. in dyalo/
go ſcribit / ꝙ cum ꝗdam ſbdyacoꝰ
agapitꝰ noĩe veniſſet ad monaſte
riũ beati benedicti / et paruũ olei ſibi
dari petiuiſſet / beatus benedictus
hoc modicum olei quod remãſerat
ſibi dari precepit · Sꝫ monachus ꝗ
cellariũ regebat / hoc audiẽs nõ im
pleuit Quod cũ idem ſanctus cõpe
rit / iuſſit ut vas vitreum in quo o
leum erat per feneſtrã eiceret / ne ĩ
cellario aliquid ꝓ inobediẽtiam re
maneret Factumq̃ʒ eſt Sꝫ idẽ vas
ſup ſaxa ꝓiectum / ꝙ̃uis vitreũ nõ
fuit fractũ · nec oleũ ab eo deflux
it · quod rurſũ precepit petẽti tribui
monachũq̃ʒ inobedientem corã om
nibꝫ increpauit · Exᵐ · Itẽ legit̃
de ſcõ iohanne pr̃iarcha alexan/
drino / qui elemoſinarius fuit cog
noĩatus / ꝙ quadam vice / quidam
olim diues ſed depauperatus / ei ex
poſuit ſuam calamitatẽ Cui ſanc/
tus pater precepit dari xv libras
auri · Diſpenſatores aũt ꝑᵐ ſenſũ
ſuum hoc nimium eſtimantes / dede
rũt ei quĩq̃ʒ libras auri · Deiñ ꝗdã
vidua venit / et ſcõ prĩ preſentauit
lr̃ãm / in q̃ cõtinebatur ꝙ ei daret
quĩgẽtas libras auri · Tũc accerſi
tis diſpenſatoribus queſiuit quan
tũ dediſſent pauperi / qui dixerunt
quĩdecim libras mentiẽdo · Cũq̃ʒ p
inhabitãtẽ in ſe ſpiritũ cognouiſſꝫ
eos fuiſſe mentitos / accerſita vi/
dua queſiuit an ſolum quĩgentas
libras dare propoſuiſſet Reſpõdꝫ
Ego manũ mea ſcpſi xv cẽtenaria
ꝫ inueni .x. cẽtenaria deleta. Tunc
ſtupefcũ ĩtra me dixi Vtiꝫ volũtas

dei non eſt plus dare q̄ʒ quīqʒ Tūc
pr̄iarcha eos dure arguit Ipſi ve/
ro indulgentiam petētes/ſe michil
tale poſtmodū acturos ꝓmiſerunt
¶ Ex hijs oīb9 exemplis cōcludi
tur/ꝙ nullus ſubditus debet cōtra
ſuum p̄latū proprio ſenſui inniti.
ubi non eſt exp̄ſſe cōtra volūtatē
dei quod precipitur· ¶ Secūda ro/
ta obediētie eſt hylaritas/Nam hi
lariter eſt deo obediēdū Ideo iª ad
cor̄. ixº dicitur Hylarē datorem di
ligit deus Et ecc̄i. xxxvº dr̄ In ō/
ni dato/hylarē fac vultū tuum De
hoc eciam dicit bernardus/Sereni
tas in vultu/dulcedo in ſermonib9/
multum colorant obediētiam Hec
hylaritas/voluntariū facit ut ho/
mo dicat cum p̄s Voluntarie ſacri
ficabo tibi Sic ad rō. viº dr̄ Obe/
diſtis ex corde/in eam formam in
qua traditi eſtis Sine hac volūta
ria hylaritate obedientia non pla
cet Vn̄ augꝰ dicit Ille munerū re/
promiſſor/in ſuo ope recuſat coac/
tū Et gregorius dicit Non placēt
deo coacta ſeruitia Itē Hec hyla/
ritas omnem dilationem excludit
Vn̄ bernardus in meditatōib9 ſuis
dicit/ Perfectus obediens/moram
neſcit/nec mandatū procraſtinat.
parat aures auditui/ oculos viſui
aures voci/ manus opi/pedes itine
ri/· et ſic totū ſe colligit/ ut ex toto
mandatū impleat imperātis/¶ Item·
ipſa ad omnia paratū facit/· ſic ut
homo dicat deo illud auguſtini Da
quod iubes/ et iube quod vis· Ideo
bernardꝰ ī ſuis meditatōib9 dicit.
verus obediens/ſuum velle dat/ et
ſuum nolle· ¶ Sed quidam/non hy/
lariter nec alacriter/ſed quaſi inui
te et coacte obediunt/· et ideo freq̄n/
ter murmurant/ſimiles noue rote
que non eſt vncta/et eūdo ſtrepitū
et ſtridorem facit· Ideo ecc̄i. xxxiijº
bene dicitur/· Precordia fatui qua
ſi rota carri· Ipſi nāqʒ intus mur/
murant/ et ex habūdantia cordis
murmurāt ore/Sic filij iſrahel m̄/
murabant cōtra deū in deſerto/ de
quib9 dicit augꝰ. ſup iohannem/ꝙ
de nulla re magis offēdiſſe deū po/
pulus ille dictus eſt/· q̄ cōt̄ deum
murmurādo· Ideo ad ephesios viº
dr̄ Omnia facite ſine murmuratō
ne ·¶ Exm̄· ¶ De huiuſmodi hylari
tate vel alacritate obediēdi/· dicit
ceſarius/ꝙ in hemroede que eſt do
mus ordinis ciſtercien̄/cū cōuerſi
piſa meſſuerāt ꝛ pluuiam timerēt/
dixerūt priori ·Niſi totus cōuētus
exeat ꝛ piſa vertat/pibunt Cumꝫ
prior ōnib9 qui ire poſſent ad agrū
ire preciperet/· frater quidam ſim/
plex infirmus de infirmitorio exi/
ens/ex multo feruore obedientie.
ante omnes feſtinabat· Qui cū ad
agrū veniſſꝫ/piſa ī oculis eius mi
rū in modum per totū agrū ſe ver/
tebāt· Ipſe vero humiliter deo gra
tias agens priori ſibi occurrēti dix
it/piſa eſſe verſa/nec oportere quē
q̄ fatigari· ¶ Itē· ¶ ſeuerus in ſuo
dyalogo ſcribit/ꝙ cū quidam ī egip
to vellet quoddā monaſteriū īgre
di/ abbas propoſuit illi graues eē
labores fratrū/ſuaqʒ imperia im/
portabilia Ille vero michil territꝰ/
oēꝫ patientiā et obedientiā ꝓmiſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Quod probare mgr̄ nō diſtulit/ ca
ſu ſiquidē clibanus ꝓpe ardebat/ q̄
multo igne ſuccenſꝰ coquēdis pa/
nibus parabatur Hunc ergo ma/
giſter aduenā illū iubet ītrare Nec
diſtulit ille parere precepto/ ꝑ me/
dias flām̄as ingreditur. Que mox
audaci fide victe ceſſere vemēti Et
q̄ putabat᷑ arſurus velud q̊dā fri.
gido rore perfuſus ꝑmanſit illeſus
Exm. Greḡ. eciā in ſuo dyalo/
go dicit/ ꝙ cum quadam vice btūs
benedictꝰ ī cella cōſiſteret/ placidꝰ
puer ad hauriendam aq̄m egreſſus
eſt Qui vas quod tenuerat ī aq̄m
nicaute ſubmittēs. Ipſe q̊ꝫ caden/
do ſubſecutus eſt. Quē mox vnda
rapuit/ et pene in unius ſagitte iac
tum eū a terra introꝛſū traxit. Sz
vir dei hoc agnoſcens/ maurū feſti
ne vocat᷑ dicens Frater maure cur
re/ qꝛ puer qui ad hauriēdū aquā
perrexit/ in lacū cecidit/ eumqꝫ lon/
gius vnda trapit. Benedictōe itaqꝫ
percepta/ ad patris ſui imperium
maurus concitus perrexit/ atqꝫ uſ/
qꝫ ad locum quo ab vnda duceba/
tur/ puer per terrā ſe ire exiſtimās
ſup aquā cucurrit/ eūqꝫ ꝑ capillos
tenuit/ rapidoqꝫ curſu rediit. Qui
mox ut terrā tetigit/ ad ſe reuerſꝰ
poſt tergū reſpexit/ et qꝛ ſup aquas
cucurriſſet agnouit. Qd ut vir dei
benedictꝰ ipſo referēte cognouit/ H
obediētie illius deputauit. Patet
igitur/ ꝙ bonū ſit hylariter alacri/
ter/ ac prōpto animo ſine dilatōe
obedire. Tercia rota obedientie
eſt humilitas/ nam humilr̄ ē obe/
diēdum De hoc dicit aug̃. in libro
de ciuitate dei/ Obediētia/ niſi humi
lium eſſe nō poteſt Sic fuit de pē
qui de ſeipſo dixit. Ut iumētū fac/
tus ſum apud te/ Sic de ſaluatore
nrō dicitur ad phil. ijo Humiliauit
ſemetipſū/ fcūs obediēs/ De huiuſ
modi humili obediētia dt bern. ſu
ꝑ miſſus eſt/ Diſce homo obedire.
diſce terra ſubdi/ diſce puluis ob/
tēperare. De auctore tuo loquens
euāgeliſta/ et erat inquit ſubditꝰ
illis/ haud dubiū quin Marie ⁊ io
ſeph. Et poſt pauca Erubeſce ſup
be cinis/ deꝰ ſe humiliat/ et tu te ex
altas/ deus ſe hoībus ſubdit/ et tu
dominari hominibꝫ geſtiens/ tuo te
prepōis auctori. Quotiens em̄ ho
minibꝫ preeſſe deſidero/ totiēs deum
meum preire cōtēdo/ Deus inq̄ cui
angeli ſubditi ſūt/ cui principatus
et poteſtates obediunt/ ſubditus e
rat marie Si hominis o homo de/
dignaris exēplum imitari/ certe n̄
erit tibi indignū ſequi auctorem tu
um Hec bernardꝰ/ Obediamus ḡ
humiliter/ agnoſcētes nos nō eſſe
dignos/ ut ſimꝰ et appellemur ſer/
ui dei/ iuxta illud Luce xvijo. Cū fe/
ceritis oīa q̄ precepta ſūt vobis/ di
cite/ ſerui inutiles ſumꝰ Vn̄ ſamu/
el vocatus a dn̄o dixit. Loq̄re dn̄e.
qꝛ audit ſeruꝰ tuꝰ ut dr̄ io reg̃ iijo
Ac ſi dixiſſet/ Precipe tu tanq̄ dn̄s/
⁊ ego audiā obediendo tanq̄ ſeruus
Sed quidam ꝓpt᷑ ſupbiam cordis
dedignantur humilr̄ obedire. Qui
vtiqꝫ deberent attendere illud deut.
xvijo. Qui ſuperbierit nolens obe/
dire/ ſacerdotis imperio morietur.
Itē illud deutron. viceſimoprimo

Si genuerit homo filiũ cõtumacẽ
et ꝓteruũ/ qui non audiat pr̃is ac
matris ĩperiũ ⁊ penitus obedire ꝯ
tẽpſerit/ lapidib; obruet eum po-
pulus. ¶Qđ bonum ſit humiliter
obedire/ patet ex hoc/ ꝙ ſancti ma-
gis elegerũt humiliter ſubeſſe/ ꝙ̃
p̃eſſe. magis volebãt obtẽperare
ꝙ̃ p̃cipere/ diſcere ꝙ̃ docere/ corri-
gi ꝙ̃ corrigere. ¶Ex^m. ¶Et h̄ ſatis
patet in illo ſcõ abbate/ q̃ pinicius
dicebat^r/ qui ut ait iohãnes caſſia
nꝰ/ cũ eẽt cuiuſdã magni cenobij
p̃ſbiter in egipto/ cũctis honorabi
lis/ vidẽs ſe ꝓpt h̄ humilitatẽ non
poſſe exercere/ nec hr̃e quo virtu-
tẽ deſiderate ſbiectionis impleret/
clam fugiẽs de cenobio/ ſolus in the
baydis ultimas partes ſeceſſit. I-
biq; ſumpta ſeculari veſte/ monaſ
terium tabennenſiotarũ expetijt.
quod ſciebat cũctis eſſe diſtrictius/
et in quo credidit ſe facile poſſe ce
lari/ Vbi diutiſſime pſeuerans pre
foribus/ cum multo deſpectu dilatꝰ
fuit Dixerũt enim/ ꝙ ipſe decrepi
tus ſenex/ ingredi cenobiũ poſtula
ret/ eo tẽpore q̊ iã nec ſuis volup-
tatib; deſeruire valeret/ ac ne hoc q̃
de ip̃m cauſa religionis expetere aſ
ſerebãt/ ſed famis ⁊ inopie neceſſi
tate conſtrictum Tãdem admiſſus
fuit/ et ei tãꝙ̃ ſeni nulliq; opi apto
orti cura mandatur Quã ſub alio
fratre iuniore qui eum ſibi creditũ
tenebat exercẽs/ ſic ei ſubdebatur.
ut non ſolum ea q̃ ad orti curam p
timebant/ Verumeciam vniuerſa
officia que cunctis erant aſpera.
uel ĩdigna/ tota q̊tidie ſedulitate
cõpleret. Qđ plura eciam de nocte ꝯ
ſurgens/ ita furtim efficiebat/ ut
auctorem operis nemo deprehende-
ret. Cumq; ibidẽ biẽnio deliteſcens
diſperſis vbiq; fratribus/ per vni
uerſam egiptum quereret^r/ a quo
dam tandem viſus vix potuit pre
vilitate habitus ac officij humili
tate quod gerebat agnoſci. Nã ſar
culo laxabat olerib; terram/ deĩde
ſtercus humeris ſuis aduectans.
eorũ radicib; ingerebat. hec intu-
ens frater/ ad pedes eius procidit.
⁊ magnum ſtuporẽ cũctis frĩbus ĩ
cuſſit/ cum eius nomen quod apđ
ipſos quoq; magna fuerat opinioẽ
cõpertum prodidiſſet. A quo vniu̅
ſi fratres prioris ignorantie veniã
poſtulantes/ ꝙ eũ in tãto tẽpore ĩt
iuniores ac paruulos deputaſſent.
inuitum ac flentẽ/ ꝙ inuidia dya-
boli digna ſibi fuiſſet conuerſatioẽ
atq; humilitate fraudatus/ quam
diutiſſime req̃ſitã tãdẽ ſe inueniſſe
gaudebat/ nec meruiſſe vitã ſuam
in illa quam arripuerat ſubiectioẽ
finire/ ad propriũ cenobium redux
erũt. ¶Ex^m. ¶Sic legitur/ de illo fa
moſo doctore alano/ ꝙ ſciz deſiderio
humilis ſubiectionis ꝓdiotã laycũ
ſe ſimulans/ in quodam monaſterio
ſb habitu conuerſi tã diu dilituit/
quouſq; hereticis inualeſcentibus
ipſe deo diſponente dep̃hẽſus fuit
et hereticos confutauit. ¶Quarta
rota in curru obediẽtie/ eſt conſtã
tia ſiue ſtabilitas. ¶Si enim hec ro
ta frãgeretur aut deficeret/ neccẽ fo
ret currũ obediẽtie cadere. Hãc ſta
bilem obediẽtiã/ docuit ſaluator nr̃

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

qui factꝰ fuit obediēs vſqꝫ ad mor
tē ad phil'. ijᵒ. Sup quo dᵗ Bnar.
Mementote frēs / xp̄s ne pderet o
bediētiam / perdidit vitam. Vñ ip
ſe dixit. que placita ſunt ei facio
ſemper Jo. viijᵒ. Et Bnar. in qua
dam ep̄la dicit / Obediētie virtꝰ
ſemper militat. Sed heu pauci ſunt
q̄ in pfcā obediētia pſtabilit̄ pma
neāt. Vñ Bernar. in q̄dam ſermone
dicit. O q̄ pauci inueniuntur in hac
perfecte obediētie forma / qui ſuam
ita abiecerūt voluntatem. ut non
q̄dq̄d ipſi ſed quid dominꝰ velit o
mi hora requirant / dicentes ſine in
termiſſione cū apoſtolo Dñe quid
me vis facere. Hec Bnar. Multi
naqꝫ deo ad tēpus obediūt / ꝛ māda
ta eius obſeruant / ſed añ finē defi
ciūt. Qui merito poſſunt timere ne
maledictionē incurrant. iux̄ illud
pſ'. Maledicti qui declināt a mā
datis tuis. Et iux̄ illud deut'. xxvijᵒ
Maledictꝰ q̄ nō pmanet in ſermo
nibꝰ legis huiꝰ / nec ope eos pficit.
Ad ꝓpoſitū iſtud / poſſunt appli
cari ea que de pſeuerātia dicta ſūt
in ſermone xximᵒ. De ſtabili o
bedientia / ſeuerus in ſuo dyalogo
tale ponit exᵐ. Exᵐ. Quidam
venit ad abbatē cuiuſdam monaſ
terij in egipto ut reciperet. Et cū
prima lex ſcilicet obedientia ei ꝓ
poneretur / et ille perpetē ad omnia
polliceretur. caſu abbas ſtoracinā
virgam iāpridē aridam manu gere
bat / hanc ſolo fixit. atqꝫ illi aduene
id opis imponit / ut tam diu vgule
aquam irriguam miniſtraret / do
nec quod contra naturam erat / ſo
lo arente lignum aridum vireſceret
Subiectus aduena duro legis im
perio / aquam propriis humeris q̊
tidie conuehebat / que a nilo flumi
ne per duo miliaria petebatur. Jāz
emenſo anni ſpacio / labor non ceſ
ſabat operantis / et de fructu operis
ſpes eſſe non poterat. ſed tamen o
bedientie virtus in labore durabat
Sequēs quoqꝫ annus / vanum la
borem affecti fratris illudit. Ter
cio demum ſuccedentium tēporū la
bente curriculo / cū neqꝫ nocte neqꝫ
die aquarius ille ceſſaret opator.
Virga floruit / et productis ramis
virentibus germinarat / cuius ar
buſtula ſeruata fuit ibidem ī teſti
moniū / quātum obedientia mereā
t'. Sit igit' obedientia / cōſtās vſqꝫ
ad mortē. Exᵐ. Legit' eīn de ca
priolo / ꝙ cū mr̄ eū ducit ad paſcua
cū pede tāgit eū / et ſignat ei locum
paſcue / in quo loco et circa eū paſci
t' / nec inde recedit. Et ſi venatores
veniāt / locum ſuum nō deſerit / ꝙ ſe
capi permittit. dans nobis exem
plum ut obedientes ſimꝰ vſqꝫ ad
mortē. Exᵐ. Legit' in libro de il
luſtribꝰ viris ordinis ciſtercieñ / ꝙ
cū q̄dam vice btūs Bernar̄. frēm ī
firmū viſitaret poſt cōpletoriū / ꝛ
videret eū morti vicinum / precepit
ei dicens. Vt bene ſit tibi / et eterna
lit' viuas in terra viuentiū ad q̄m
ingdiens poſſidebam. In noīe dñi
nrī ihu xp̄i tibi precipio / quatenus
vſqꝫ ad horam diuini oficij exſpec
tes nos. Qd cum eger facere ānue
ret / pater ſanctꝰ abijt ī dormitoriū
Mox vero ut ſignum ad vigilias

pulſari cepit/ pulſata eſt eciam ta
bula et eger deceſſit· Nos igitur
prudēter/ hylariter/ humiliter et ꝯ
ſtāter/ obediētes ſimꝰ dicētes illd
Iere. xlijº/· Voci domini dei noſtri
obediemus/ ut bene ſit nobis/ ſcili
cet in preſenti per gratiam/ et in fu
turo ꝑ gloriam Preſtāte dn̄o nr̄o
ihesu xp̄o/ qui eſt cum patre ⁊ ſpū
ſcō ſupbn̄dictꝰ in ſcl̄a· AMEN·

Sermo viceſimusſeptimꝰ·

PANEM Noſtrū q̄tidi
anū da nobꝭ hodie/· Hec
eſt quarta principalis
petitio dominice oratio
nis/ Pro quo notandum eſt/· ꝙ li
cet pater noſter celeſtis ſolem ſu
um oriri facit ſuper iuſtos et iniuſ
tos/ ⁊ paſcat bonos et malos/· et ō
nibus ſua neceſſaria mira largita
te tribuat· tamē ꝙ neceſſarijs nr̄is
eciā que dare vult nos petere docu
it/ et dicere/ panem noſtrum· etc̄/ Et
notāter dicitᷣ hodie/ ut q̄tidie peta
mus ea/ q̄bus quotidie indigemꝰ
Et ne nimia ſollicitudīe temporali
a queramus/· ideo docem̄ dicere ho
die/ quaſi de craſtino nō debeamus
nimis eſſe ſolliciti/· cum neſciamꝰ
utrū cras victuri ſimus/ aut quid
craſtina dies ſit paritura· Suffi
cit enim diei malicia ſua/ Et eſt no
tādum/ ꝙ in propoſito nomine pa
nis/ intelligūtur omnia neceſſaria
vite ut dicit criſoſtomꝰ in expoſi
tione predictorum verborū/ Et ſc̄m
auguſtinum ī epiſtola ad probam·
nomine panis/ intelliguntur neceſ
ſaria ad uictum et veſtitum· de qui
bus dicit apoſtolus prima ad thi̇ō
vltimo/ Habentes alimenta et qui
bus tegamur/ hijs contēti ſimus.
Verū eſt tamen/ ꝙ ſpecialr̄ noīe
panis omnis cibus nutritiuus ho
minis ī propoſito poteſt accipi· Nā
talis modus loquēdi fuit olim ſa
tis vſitatus/· vn̄ dauid dixit miphi
boſeth/ Cōedes panē in mēſa mea
ſemp/ ijº reg̃. ixº/ Et ſic de alijs/ Vt
igitᷣ pfecte cognoſcamꝰ/ q̄s ſit iſte
panis q̄tidianus/ q̄m omni die pete
re debemꝰ· Nōndū eſt/ ꝙ quadru
plex eſt paīs q̄ntū ad ꝓpoſitū ſuf
ficit/ Viz nature· doctrine· grē· ⁊ glo
rie· De iſto q̄druplici pane eſt ſi
gillatim dicēdū/ et primo de paē na
ture· Panis igitur nature/ eſt cibꝰ
corporalꝭ/ q̊ hō corporalr̄ nutritᷣ· De
quo pē̄ dicit Non vidi iuſtū derelic
tum/ nec ſemen eius querens pa
nem Et eze. iiijº dr̄ Cōterā bacu
lū panis in ihruſalē/ et cōedēt pa
nem in pōdere et ſollicitudine/ De
hꝯ pane nature/ quatuor ſūt cōſide
randa· videlicet/ quia ē cum labore
acquirendus/· cum moderamine ſu
mendus/· cum gratiarum actione
percipiendus/· et cum caritate diſ
tribuendus· Primo dico/ ꝙ paīs
nature ſiue cibus corporalis/ eſt cū
labore acquirendus/· Vnde ade tā
ꝙ ſe q̄ꝫ ꝙ toto ſemine ſuo dictum
fuit a domino· In ſudore vultus tui
veſceris pane tuo/ donec reuerta
ris in terram de qua ſumptus es.
quia terra es et in terram ibis ut
dicitur geneſis tercio Ac ſi dixiſſet
dominus Quia in ſtatu innocētie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

in quo te creaui non remanſiſti/ nõ
manebis in terra quietis in qua te
poſui/ et ubi abſq; labore graui viꝛp
iſſes Sed quia tranſgrediendo p̄/
cepta mea peccaſti/ ideo eiectus de
terra quietis/ in terram laboris ci
bum tuum cum labore conquires.
Hinc eſt/ ꝙ homo angelis compara
tus/ et ipſis quodammodo ſimilis
effectus/ poſtq̄ꝫ peccauit ut iumen
tum ſcilicet quod ad laborem quo
tidianum conſtrīgitur eſt reputa/
tus Ideo pſalmiſta dixit Ut iumē
tum factus ſum apud te/ Itē homo
cum in honore eſſet non intellexit.
comparatus eſt iumentis inſipiē/
tibꝫ/ et ſimilis factus eſt illis/ Qui
hunc panem fideliter acquirunt ⁊
pro ipſo laborant/ quatenus deo
ſincero corde ſeruiant/ eciam feli/
ces ſunt apud deum Unde pſalmiſ
ta dicit Labores manuum tuarum
qꝛ/ manducabis/ beatus es/ ſcilicet
ī preſenti/ et bene tibi erit/ ſcilicet
in futuro/ · quia per fidelem laborē
ad requiem eternam peruenitur.
iuxta illud apoca. xiiiȷ̊/ Amodo iā
dicit ſpiritus ut requieſcant a labo
ribus ſuis · Exemplum · De h
dicit ceſarius/ ꝙ in quodam monaſ
terio/ ordinis ciſtercienſis/ nomine
aruſberch/ erat quidam ſcriptor ri
cardus nomine/ anglicus natione ·
qui multos libros ſpe celeſtis mer
cedis ibidem ſcripſit · Huius tumba
poſt mortem cum fuiſſet .xx. ānis
mortuus aperta fuit et dextra eiꝰ
ſic integra ac uiuida reperta/ ac ſi
fuiſſet recenṫ de corpore abciſa/ · cū
tamen reſiduum corporis fuiſſꝫ pe
nitus in cinerē redactū · Eſt autē
t̄plex labor/ ꝑ q̊ requies dabit᷑ ī rḡ
no celorū/ Primꝰ eſt bonus ſcꝫ la/
bor fidelis ꝑ ſuſtētatōe vite/ Se/
cūdus eſt melior/ ſcꝫ in exercitio v̄
tutū/ Tercius eſt optimꝰ/ ſcꝫ ꝑ ꝯmu
ni bono eccl̄ie uel xp̄ianitate/ q̄ eciā
ꝑ gr̄a dei · Ideo in hac valle labori
oſa/ debet q̄libꝫ laborare/ q̄tenꝰ dignꝰ
ſit pane ſuo Unde apoſ. ſatis ſollicite
ad hūc laborē hortabat᷑ vbo ⁊ ex/
emplo/ ipſe nāq; ait · iª ad teſſ. iiȷ̊
Operamini manibꝫ vr̄is/ ſicut p̄cepi/
mꝰ vob · Itē/ iiª ad teſſ. iiȷ̊/ Ipſi ſci
tis q̄madmodū oporteat imitari nos
q̄m n̄ inq̄eti fuimꝰ int̄ vos/ neq; gr̄tis
panē māducauimꝰ ab aliquo/ ſed
in labore ⁊ fatigatōe/ nocte et die o
perātes ne quē v̄rm grauaremꝰ/ Se
q̄t᷑ poſt Nā cū eſſemꝰ apd̄ vos/ hoc
denūciabamꝰ vobis/ · q̄m ſi q̄s non
vult oparī/ nec māducet/ Itē apl̄s
dixit epheſiis · Argentū et aurum
et veſtem nullius concupiui ipſi ſci
tis Quoniā ad ea que michi opus
erant/ et his qui mecum ſūt/ miniſ
trauerūt manus iſte ut dr̄ act. xxº
Unde/ de forti muliere bene dicitur
prou. vltimo/ Panē ocioſa nō cōe/
dit/ Itē de fructu manuum ſuarum
plantauit vineā/ id eſt edificauit
ſeu ornauit eccl̄iam/ Itē · date ei de
fructu manuū ſuarū ⁊ laudēt eam
in portis opera eius · Hic eſt/ ꝙ ocio
ſitas multū eſt fugiēda/ qꝛ ocioſus
gratis ꝑmmo verius/ male ac iniſ
te comedit panē ſuum · Et quod aliȷ̈
laborioſe cōquirūt h ipſe ocioſe cō
ſumit · Exᵐ · De hoc in libro de
apibꝫ tale ponitur exemplū/ Erat

quidam inuenis q̄ pioꝝ fratrum
ſuoꝝ/labore manuū viuebat/ipſe ve
ro ſegnis ocio vacabat ꝫ tedio Et
factum eſt animaduerſione diuina/
ut eo cū patre ꝫ frīb; ad mēſam ſe
dēte/cibi ut ei ſoli videbatur vterē
ꝛ in angues/ſapore tamē rerū dele/
ctiū nō mutato Hoc cū aliq̄t dies
cōtinuaret/tādem mutato uite ꝓ/
poſito liberatus fuit· Exᵐ· Ce/
ſarius eciā ſcribit ꝙ q̄dā monachus
ordis ciſterciēſis cū eſſz infirmus
ꝫ moriturus/rogabat ab illo q̄ ei ꝓ
miſerat ut infra xxx dies poſt mor/
tem ei appareret· Et reſpōdit ꝙ ſic
faceret ſi ei conceſſum foret· Trice
ſima die poſt mortem eius apparu
it alteri oranti dicens Ecce h̄ ſū ſi
cut ꝓmiſi tibi Erat a cingulo ſur/
ſum tam veſte q̄ꝫ corpore ut videba
ꝛ clarus valde/crura vero eius ul/
cerosa et q̄ſi carbo nigerrima· Re
quiſitus de ſtatu ſuo ait Tormen
ta q̄ in cruribꝫ ſuſtinui nulla ligua
poſſꝫ exprimere/ eo ꝙ frequēter de
labore māſi/nulla certa ncc̄itate me
cogente/rogo ergo ut ꝓ me oretur
quia ſpero me cito fore liberandū.
Et cum liberatus fuero/iterū tibi
in hoc loco apparebo Qd ꝫ fcm̄ fu
it· ¶ Secundo principaliter dico/ꝙ
panis nature ſiue corporalis/eſt cū
moderamine ſumēdus/ ut ſcilicet
diſcretio aſſit/ne ꝑ defectum homo
ſuccūbat/ aut ꝑ ſuperfluitatem ad
mala ꝓruat· Debet eñ ſumi/ut na
tura ſuſtētetur/nō ut ad pcc̄m ꝓ
uocet· Indiget q̄dē corpus natura
li nutrimēto/qꝛ ꝑᵐ phos q̄tidie de
fluit/ et aliquid ſui deperditur ꝓ/

ter actionem mutuam primarum
qualitatum in corpore/Sꝫ ꝑ mode
ratū nutrimētum/illud deꝑditum
reſtauraꝛ/et natura reformaꝛ· nec
req̄rit natura ſuꝑfluitatē/cū modi
cis ſit cōtēta/ Dicit eñ boetius ij°
de cōſolatōe phie/ ꝓſa vª/ Paucis
minimiſqꝫ natura cōtēta eſt Cuius
ſatietatē ſi ſuperfluis urgere velis
aut iniocūdū quod infuderis fiet ā
noxium Hec ille/ Vn̄ qn̄ ſuꝑfluitas
adeſt/natura grauabiꝛ/ mali hu/
mores generabūꝛ/infirmitates creſ
cent/ꝫ quod grauius eſt aīe vires
obtundētur ꝫ debilibunꝛ· ꝫ quod
grauiſſimū eſt/anima faciliꝛ ad di
uerſa pcc̄ā corruet · ¶ Quod ſatis
patuit in balthaſar rege babilonis/
q̄ in cōuiuio ſuo deo cōtumeliā fecit/
vaſa ſancta ꝓphanauit/ et deos ſu/
os laudauit· Qua ꝓpꝛ eadē nocte in
terfectus fuit/ut dꝛ daniel v°/Eci
ā de herode antipa legiꝛ/ꝙ in cōuiui
o temere iurauit/ ꝫ iohānem bap
tiſtam decollari fecit· ut dꝛ Marci
vi°/ Sic eciā dꝛ exo. xxxij°· Et alle
gaꝛ ab apl̄o iª ad corꝛ x°/Sedit po
pulus comedere ꝫ bibere/ ꝫ ſurrex
erunt ludere/id eſt ydolatriam cō/
mittere/Ecce ꝙ exceſſus cibi ꝫ po
tus ꝓuocauit filios iſrahel ad max
imum pcc̄m Nā moyſes dixit aa
ron frī ſuo· Quid tibi fecit h̄ ꝑplus/
ut induceres ſuꝑ eos pcc̄m maxi
mum exodi xxxij°/ Qꝫ autē exceſ/
ſus cibi ſit cauſa malorū/patet per
metriſtam/qui dixit Veſtis culta.
cibꝫ largus/iocus/ ocia/ſompnus E
neruant aīos/luxuriāqꝫ fouēt· In/
ꝛ q̄/cibꝫ largus plus ceteris operatur·

Quo contra ꝑ eundē dicit· Paup
menſa/labor/ſompnꝰ breuis/aſpa
veſtis ꝑurificāt aīam/ luxuriāqȝ
domāt ·Ex^{m} De exceſſu ī cibo ꝛ
guloſo deſiderio ceſar. ponit h̄ exē
plum/ꝙ in domo ordinis ciſterciēſ
que hemroede dr̄/erat quidam ſac̄
dos ad ordīez receptꝰ karolꝰ noīe
Hic inſtinctu dẏaboli/ut gule ſatiſ
faceret ꝛ carnes cōederet/ infirmi
tates ſepe ſimulauit/pede claudica
uit/ꝛ lecto decubuit·De q̊ uiſū ē cui
dam ſancto monacho ibidē/ꝙ dẏa-
bolus ſeq̄bat̄ eū claudicās· Et qn̄
coquinā īſpexit ſollicitus de cibo/dẏ
abolus ſimiliter inſpexit/ꝛ ſic ī geſ
tib3 ſuis ſe illi cōformauit/tādē tn̄
ante ꝓfeſſionem reuerſꝰ fuit ad
ollas egipti/Hic eſt ꝙ ordo carthu
ſieñ/ad vitādū ſupfluitates cibor̄/
et ad precauēdum huiuſmodi ſimu
latōes/ eſum carniū omnib3 ſc3 tā
infirmis ꝙ̄ ſanis interdicit/Quam
laudabilem cōſuetudinē carnales
et guloſi uituperāt/reprobāt/ꝛ im
piam dicere n̄ formidant/odiētes h̄
fieri ab alijs/qd̄ ipſi facere nō pn̄t
vel nolunt Cōtra quos magiſter
iohānes cācellariꝰ pariſiēſ mgr̄ in
theologia/q̄ndam t̄ctatū cōpoſuit.
qui incipit Egregio uiro ꝛc̄·Simi
liter mgr̄ arnoldus de uilla noua.
elegantē tractatum edidit/quē eci
am ꝓ carthuſiēſib3 allegat iohā-
nes andree in ſua nouella· Quā
tum autem/carentia carnium deo
placeat/oſtenſum fuit in quodam
pulcerrimo miraculo/ꝓut ſcribitur
in libello de ortu et de curſu carthu
ſienſis ordinis/Nam quidam epiſ-
copi/ꝛ alij prelati/venerūt inuiſere
carthuſiam an̄ quinquageſimam
Viſitātes igitur fratres/ꝛ inuenī
entes multos debiles ꝛ infirmos.
carētie carniū h̄ aſſcribebant/rogā
tes priorem/ut ob preſentiam ipo-
rū infirmis carnes darentur/·Qd̄
cū prior rēnueret/rogabant priorē
ut ſaltem pro eis carnes afferen-
tur/ſperantes ꝙ allatis carnibus
prior deberet eis aſſentire/ꝙ infir-
mi comederent eas Conſentiente
igitur priore/ allate ſunt diuerſe
ſpecies carnium/de gratianopoli·A
pertis igitur ſarcinis quibus car-
nes fuerant impoſite/reperte fue-
rūt ille carnes in veros ꝛ optimos
piſces cōmutate/colore/odore/ꝛ ſa
pore/Quo uiſo exhẏlaratus prior
dixit/uidetis clare venerendi domp
ni/ꝙ dominus non vult nos carni
bus vti/Stupent dompni/ꝛ de licē
tia prioris toti cōuentui ex eiſdem
piſcibus miniſtratur·Et ecce mi-
raculū miraculo ſuccedit/quia q̊t-
quot infirmi ꝛ debiles inde veſce-
bant̄/fuerunt ſanati · Tercio pn̄
cipalr̄ dico/ꝙ panis nature vel cor-
poral̄/eſt cū grāꝝ actione pcipiēdꝰ/
quia eſt donum dei/ qui non ſolum
animā ſed ꝛ corpus procurat/ꝛ ei
de neceſſarijs prouidet/Quod ē cōt̄
quoſdam hereticos/qui aſſerebant
deum corpora nō feciſſe ·Si em̄ cor
pora non feciſſet/ea nō cōſeruaret
nec nutriret/nec ꝓtegeret/ꝛ ꝑ cō-
ſequēs illa que de terra germināt
et in arboribus creſcunt ad ſuſten
tamētū corporis/ n̄ eſſēt a deo/nec
xp̄s haberet verū corpus humanū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

nec deberet ſequi aliqua corporum
reſurrectio aut glorificatio Iſtam
gratiarum actionem docuit domi/
nus/qui anteq̄ cibaret populum
gratias egit·Vnde Iohannis ſex/
to dicitur·Accepit ergo iheſus pa/
nes/ꝛ cum gratias egiſſet/ diſtri/
buit diſcumbentibus/Item poſt ci
bum conſueuit gratias agere quia
Mathei viceſimoſexto ꝛ Marci de
cimoquarto dicit' q̄ hymno dicto
exierūt in montē oliuarū·Vñ cre/
dit' ei cōſuetudinariū fuiſſe/Ex h
venit in cōſuetudinem ut cibꝫ pri/
uſq̄ a nobis ſumatur/benedicatur:
ꝛ cū ſumptus fuerit/ deo gratiarū
actio reddat'·Ideo bene dicit' iª ad
corīthios xº/Siue mādůcatis ſiue
bibite/omnia ī gloriā deo facite Si
ne igit' bñdicam9 ante ſumptio/
nem ſiue gratias agam9 poſt ſūp
tionem/ſemper deus glorificatur.
/Valet eciam benedictio ciborum
vel gratiarum actio contra dyabo/
lum/ne in ſumendo cibum vel poſt
q̄ ſūptus fuerit cadat homo in pec
cata/aut dyabolus in eo aliquam
ptātē recipiat·/Exᵐ·/De h gre
gorius in dyalogo tale ponit exem
plum·Quedam dei famula ex mo/
naſterio virginum/ quod erat ſb
cura equicij uiri dei in valerie par/
tibꝫ ortū īgͤſſa eſt/ que lactucam
conſpiciens eam concupiuit/eamꝫ
ſigno crucis benedicere oblita/ani
de momordit·ſed arrepta a dyabo/
lo ꝓtinus cecidit Cūq꞉ vexaretur.
eidem patri equicio ſub celeritate
nūciatū eſt/ ut veniret concitus ꝛ
orando ſuccurreret Mox ut ortum
idē pater ingreſſ9 eſt/cepit ex eius
ore quaſi ſatiſfaciēs ipſe qui hanc
arripuerat dyabolus clamare di/
cēs·Ego q̄d feci Ego q̄d feci·Se/
debam ſup lactucā/ venit illa et mo
mordit me/Cui cum graui īdigna
tione uir dei precepit ut abcederet.
et locum in oīpotētis famula ñ ha
beret Qui protin9 abceſſit/nec eā
cōtingere ultra preualuit·Quar
to ꝑncipaliter dico/q̄ panis nature
ſiue corporalis eſt liberaliter diſtri
buendus/Eſt enim tāq̄ ſemen ſe/
minatum in agrū/id eſt in paupes·
quod ortū/ facit fructū multiplicē
De hac diſtributōe panis corpora
lis dicit' yſaie lviiiº/Frange eſuri
ēti panem tuum/et egenos vagoſꝫ
induc ī domum tuam·Cum uideris
nudum/operi eum/ꝛ carnē tuā ne
deſpexeris Et ſubdit' fructus Tūc
erūpet quaſi mane lumen tuū·ꝛ ſa
nitas tua citius orietur Et anteibit
faciem tuā iuſticia tua/ꝛ gloria do
mini colliget te Tunc inuocabis ꝛ
dominus exaudiet·clamab ꝛ dices
ecce aſſum/Et poſt pauca Cum ef
fuderis eſurienti animam tuam ꝛ
animam afflictam repleueris/ori
etur ī tenebris lux tua·et tenebre
tue erunt ſicut meridies Et requi
em dabit tibi dñs deus tuus ſemp·
et implebit ſplendoribus animam
tuā Hec ibi/Ecce q̄ mltiplex fruc
t9 ſeq̄t' ꝛ c̄ſcit/ex pane paupibꝫ diſ
ſtributo/De h eciā dr̄ tho. iiiiº Ex
ſubſtātia tua fac elemoſinā/ ꝛ no
li auertere faciē tuā ab ullo paupe
Ita eīm fiet/ut nec aūtat' a te faci/
es dñi/quō potueris ita eſto miſers

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Si multū tibi fuerit/ habundant̄
tribue/ et ſi exiguū fuerit/ eciā exi
guum libenter impartiri ſtude· Pri
mum enim bonum theſaurizas tibi
in tēpore neceſſitate· Itē ibidē/ Panem
tuū cū eſurientibꝫ ⁊ egenis comede
Et pſᵉ dicit/ quod et apoſtolꝰ aſſu
mit/ iiᵃ ad cor. ixᵒ/ Diſperſit/ dedit
pauperibꝫ etc̄· Et iob xxiᵒ dicit Si nega
ui qd̄ volebāt pauperibꝫ/ et oculos vi
due expectare feci· ſi comedi buc
cellā meam ſolus/ et nō comedit
pupillus ex ea· Ideo eccleſiaſtes xiᵒ dici
tur Mitte panē tuū ſuper trāſeuntes a
quas/ et poſt multa tēpora inuenies il
lum/ Ubi per trāſeuntes aquas/ intel
liguntur pauperes/ qui multas fluc
tuationes ⁊ motꝰ ſuſtinent in ſua
paupertate· Sup has aquas debet mit
ti panis/ id eſt eis debet dari Et ta
lis panis/ poſt multa tēpora inue
nietur/ quia merces pro eo reddetur
in die iudicii quādo dominus dicet
venite benedicti patris mei· etc̄· Eſu
riui enī et dediſtis michi māducare
etc̄· Mt xxvᵒ/ Unde frequēter comp
tum eſt/ ꝙ eciam dominꝰ in hac vi
ta cētuplū reddidit/ quia dātes elemo
ſinas pauperibꝫ tēpore famis iterdū
horrea ſeu granaria ſua que iā va
cuata erant repperierūt repleta.

// Exemplum· // Legitur enī eciā in croni
cis imperatorū/ ꝙ tyberius ſcḋs xpianiſ
ſimus imperator/ qui imperauit an
no quīgētesimo lxxxᵒ/ largiſſime
dedit elmoſinas/ in tātū ꝙ eciā im
peratrix ipſum reprehendit ſuper hoc et
arguit Cui ipſe dulciter reſpōndit
ꝙ non deberet turbari/ quia dominꝰ
habundanter deberet prouidere Qd̄
et fecit· Nam quadam vice ābulās
in palacio ſuo/ quod pauimētatum
fuit lapidibꝫ diuerſimode artificia
liter ſculptis Uidit inter alios v
num/ cui ſignū crucis fuit inſculptū
Et ſtās/ dixit hec vel ſimilia verba
Ecce ſignum crucis/ quod pingimꝰ
in frontibus noſtris/ poſitū eſt hic
ut pedibꝫ conculcetur· Et precepit
ſtatim illum lapidem erui· Sub q̊
inuenit aliū lapidem/ ⁊ ſub illo ter
cium cum ſimili ſigno Et cum om
nes tres lapides eſſent eruti et am
moti/ īuenit plus ꝙ̄ mille cētenari
a auri· Et poſtea ī alio loco īuenit
eciā theſaurū maximū· // Exemplum/ Le
gitur eciā de iohāne elemoſinario/ q̄
fuit patriarcha alexādrinꝰ/ ꝙ qua
dam vice audiebatur pie contēdere
cum dn̄o noſtro Nam dn̄s increpat
eum de nimia diſtributiōe bonorū
eccleſie in pauperes Et ipſe reſpō
dit· O domine/ quare m̄ tribuis iſta
bona Reſpōdit dn̄s Quāto plus
dederis et diſtribueris/ tāto plꝰ ti
bi dabo Et ait ille Bene domine.
Tu dabis m̄/ et ego diſtribuam vi
deamus/ videamꝰ quis nr̄m prius fa
tigetur et ceſſet· // Per oppoſitū ve
ro/ q̄ panē indigentibꝫ nō tribuūt.
tā in preſenti ꝙ̄ in futuro deficient
In preſenti namqꝫ/ dominus detra
het eis manū/ et bona que alias da
turus eſſet nō dabit· // Exemplum/ De hoc
ceſarius tale ponit exemplum/ Abbas q̄dā
nigri ordinis/ hoſpitalis erat valde
et largꝰ in pauperes/ ⁊ benedixit
dominus domui eius et habūdauit
Cui ſucceſſit quidam tenax/ qui
beneficia pauperū minorauit Cōtigit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

igitꝛ ut ſubtracta pietate erga pau
peres / dominus eciam manū ſuam
ſubtraheret / ⁊ domus puenit ad mḡ
nam inopiā / breui tẽpore Die igitꝛ
q̄dam / venit quidam venerãde cani
ciei ad portariū / petens hoſpicium
Quo uix ſuſcepto / dixit portarius
Non te ſcãdalizet bone vir / ꝙ tam
negligẽter te procuro / quia neceſ/
ſitas in cauſa eſt · Vidi ſtatū hui9
monaſterij / ꝙ ſi veniſſet epiſcop9
cū magno comitatu bene ſuſceptus
et tractat9 fuiſſet / Reſpondit ille
Duo frẽs ſunt / · quorū vno expul
ſo / alter ſecutus eſt / · videlicet date
et dabitꝛ vobis Quo dicto / ſtatim
diſparuit · Portarius autem cū eſ/
ſet layc9 / abbati et fribꝫ audita
narrauit / · et vocabula expreſſit.
At illi hoſpitalitate reſumpta . ite
rum ꝓfecerūt / In futuro eciã dñs
ei manus ſubtrahet · qđ ſatꝫ patu/
it ĩ diuite epulone / cui gutta aque
fuit denegata ut dr̄ lu. xvi° · / De
mus ꝯ̃ panẽ corporalẽ / · q̄ten9 dñs
nob̄ mercedẽ / nõ ſolū in p̄nti ꝫ in fu
turo retribuat Qui ẽ benedictus ĩ
ſecula A M E N ·

Sermo viceſimuſoctauus /

POſtq̄ꝫ dictum eſt de pa
ne naturali ſiue mate/
riali : dicendum eſt nūc
de pane doctrinali / qui ẽ
verbum dei / · quem ſcilicet panem q̊
tidie debemus petere / ut per ipſum
anima noſtra nutriri et viuere va
leat Iſte panis / tanto nobilior et
magis ſollicite querẽdus eſt / q̄ꝫ pa
nis corporalis / q̄nto nobilior ẽ aĩa
q̄ꝫ corpus · Ad hunc panẽ vocat nos
diuina ſapientia dicens Venite cõ
edite panem meum ꝓu. ix° / Et li/
cet omnes homines ad hunc panẽ
ſint vocati / ſoli tamen humiles in/
de perfecte nutriuntur ⁊ ſatiantur
Cui enim mundus cū ſuis ꝓ̄pis ⁊
delicijs ſapit · illi vbū dei min9 ſa/
pit / hūt nãq̃ palatū cordis infectū
Ideo pẽ. bū dꝛ Edent pauperes et
ſaturabuntur · Cui ſub alijs verbis
ſimile dr̄ Mt xi° / Pauperes euan
gelizantur id eſt docentur · Et ĩ ꝑ
ſona xp̄i dr̄ ẏſa. lxi° / Spiritus do/
mini ſuper me / propter quod vnx/
it me / · euangelizare paupibꝫ miſit
me · Quod eciam dñs legit in ſina
goga nazareth ex libro ẏſaie ſibi
preſentato / · ut dr̄ Lu. iiij° Sic illi
paupes erant refecti / id eſt docti et
ſcientia pleni / de quibꝫ Iaco. ij° dr̄
Nonne deus elegit paupes in hoc
mundo . diuites aūt in fide · Vt igi
tꝛ hūc panem ardenter eſuriamus /
et diligentꝛ petam9 / debem9 attẽde
re q̄tuor vtilitates ĩ hoc pane vel ci
bo doctrinali · Prima eſt / ꝙ doctri
na uel vbum dei / eſt cibus vitalis
Nã ſolet uiuificare animã in pecca
tis mortuam / · et cõſeruare animã
in gratia viuentẽ · Primū patet / qꝛ
peccator freq̄uẽtꝛ audiẽs verbū dei /
mouetꝛ ad cõtritionem / ⁊ emẽdati/
onem ſuorū peccatorū Tãgitꝛ em̄
verbo dei intrĩſicus / · et conſciẽtia e9
ſuſcitatur reprehendere ⁊ accuſare
ipſū / · ⁊ ſic concipit ꝓpoſitum emẽ
dandi peccata cõmiſſa / ⁊ abſtinẽ/
di deinceps a peccatis Et cum aĩa
dolet atq̃ compūgitꝛ interius / · tūc

ſanatur ymmo viuificatur Vñ eze
xxxiijº dr̃ Cũ auerterit ſe impius
ab impietate ſua etc̃ / ipſe aĩaz ſu/
am viuificabit Qꝫ autẽ h̾ fiat per
vbũ dei pꝫ p illd pẽ. Miſit vbũ
ſuum ꝫ ſanauit eos / ꝫ eripuit eos
de interitõibꝫ eorũ / Ideo ꝫ alibi dr
pẽ. Eloquiũ tuum viuificauit me
Hoc inſinuatur ecc̃. xxixº ubi dr̃.
Inicium uite hoĩs / panis ꝫ aqua
Panis ſcilicet doctrine vel verbi dei
ꝫ aqua ſapientie ſalutaris / Secũ
dũ pꝫ quia iuſtus homo qui iã per
grãm viuit / p vbũ dei cõfortatr et
ĩ vita cõſeruatr Vñ ad ghab. iijº / ꝫ
ad heb. xº dr̃ / Iuſtus ex fide viuit.
Sed ꝓm apoſtolũ ad rõ. xº / Fides
ex auditu / auditus aũt p vbũ dei.
Et qꝛ verbum dei animã viuificat /
et in vita conſeruat Ideo dicitr pa
nis vite ſeu panis viuus. Hinc pe/
trus dixit Domine ad quẽ ibimꝰ
verba vite eẽne habes io. viº / Qd
cõſonat illi dicto euangelico / verba
que ego locutus ſum vobis / ſpiri/
tus et vita ſunt Io. viº / et ad heb.
iiijº dr̃. Viuus eſt ſermo dei / Bene
ergo dr̃ deut. viijº / ꝫ Mt iiijº. Nõ
in ſolo pane viuit hõ / ſed in õni v
bo quod ꝓcedit de ore dei. Ac ſi dica
tur / qꝫ ſicut corporaliter viuit paẽ
corporali / ſic ſpiritualit̃ viuit paẽ
ſpirituali qui eſt verbum dei / Nec
mirum / ſi verba dei habeant virtutẽ
vitalem et viuificantem / cum pro/
cedant ab ipſo deo / qui eſt vita p/
fectiſſima / ĩ ſe / et fons vite quo ad
creaturas. ¶ Secunda vtilitas v
bi dei eſt / qꝫ confortat hominem ſi/
cut panis. Vnde de ipſo poteſt dici / il

lud pſalmiſte Panis cor hominis
confirmet. Confortat enim triſtes
ne deſperẽt. tẽtatos ne ſuccũbãt.
et bene operantes / ne deficiant / Et
hoc eſt ad ſimilitudinem panis cor/
poralis / Nam infirmi mouentur cõ
edere / ut confortentur / ꝫ leuius ſuſ
tineant. pugnaturi temperate re/
ficiuntur / ut fortiter pugnent / et
vincant / ambulantes frequenter
comedunt / ut trãſeant et viam ſu/
am facilius peragant Ideo pẽ dicr
Verbo domini celi firmati ſũt. / Itẽ
Confirma me in verbis tuis. Vnde
de ſapiẽte qui verbo dei plenus eſt /
dicitur. prou. xxiiijº Vir ſapiens for
tis eſt / ꝫ vir doctus robuſtus et va
lidus. Nec mirum / qm̃ omnium po/
tẽtior eſt ſapiẽtia ſap. xº / Dico igi
tr / qꝫ ad ſimilitudiẽꝫ paĩs corporal /
vbũ dei cõfortat triſtes / eos cõſolã
do ne deſperẽt Vñ pẽ. dicit. In ver
bũ tuũ ſupſperaui. Itẽ Memor eſ/
to vbi tui ſeruo tuo / ĩ q̊ m̃ ſpẽ dediſ
ti Hec me cõſolata eſt in humilita
te mea Et iª ad teſſ. iiijº. Itaqꝫ ꝯ
ſolamini inuicem ĩ verbis iſtis / Itẽ.
confortat tẽtatos et ĩpugnatos / ne
vincantur ſed vincant. Sapiẽtia
enĩ vincit maliciã / ſcilicet mediãte
verbo dei ut dr̃ ſap. vijº. / Item ver
bum dei eſt gladius ſpũs / ut dicitr
ad ephe. viº / Et ad heb. iiijº dicitr
qꝫ ſermo dei eſt efficax et penetra/
bilior omni gladio ancipiti. Idcir/
co apoſtoli et doctores / per verbum
dei vicerunt et ſubiugauerunt fere
totum mundum Ipſi enĩ p fidẽ vi
cerunt regna Ad heb. xiº Per fidẽ /
ſcilicet quam p verbũ dei docuerũt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Hunc gladium verbi dei/ habuit be
atus iohannes baptiſta/ ĩ cuius ꝑ
ſona dicit᷑ pſa. xlix° Poſuit os me
um ut gladium acutũ Sic confor
tati fuerũt apľi quibus dñs dixit
Ego dabo vobis os/ id eſt verbum
⁊ ſapiẽtiã cui nõ poterũt reſiſtere
⁊ cõtdicere omnes aduerſarij veſ/
tri lu. xxi° Et de btõ ſtephano dr̃
act. vi° ꝙ diſputãtes cũ ſtephano
nõ poterãt reſiſtere ſapiẽtie et ſpi
ritui qui loquebatur. Itẽ verbum
dei cõfortat bñ opãtes De h᷒ d᷑ gre
g9. in moralibꝫ Panis/ ſacra ſcrip
tura nõ incõuenieñt accipit᷑/ q̃ mẽ/
tẽ reficit/ eiꝗ boni opis vires pb᷑et
Idcirco ad hũc ſenſũ cõuenieñt᷑ ex
poni pt̃ illđ geñ xviii° Ponã buc/
cellã panis et cõfortate cor veſtrũ
poſtea trãſibitis Sꝫ quicũꝗ hunc
panẽ vbi dei neggligit accipe/ abſꝫ
dubio debilitabit᷑ ĩ uires aĩe ⁊ defi
ciet · Iõ pš. in pſona talis hoĩs di
cit Percuſſ9 ſũ ut fenũ ⁊ aruit cor
meũ/ ecce defectũ Et ſubdit᷑ cã illi9
cũ dr̃ Quia oblitus ſũ comedere pa
nẽ meum Tercia vtilitas vbi dei
eſt/ ꝙ illuminat intellectũ. In ſig/
nũ h9 dr̃ lu. ul° de duobꝫ diſcipľis
Cognouerũt eũ in fractõe pañs/ et
bñ dr̃ in fractõe pañs/ qꝛ vbũ dei ſi
ne doctrina/ qñ frãgit᷑/ tũc bñ ſap᷑
⁊ illũat intellectũ Frãgit᷑ aũt/ qñ
ſaĉ ſcriptura exponit᷑ et declarat᷑.
⁊ q̃ clauſa latebãt reſerãt᷑ Sic au
g9. d᷑ de qũꝗ panibꝫ/ qbꝫ dñs quĩ
ꝗ milia hoĩm ſatiauit/ ꝙ qñ ĩtegri
portabãt᷑/ nemo fuit ĩde nutrit9 ꝉ
ſatiat9: ꝟ qñ dñs eos fregit/ ⁊ qñ
eo iubẽte apponebãt᷑/ tũc ſapiebãt
nutriebãt/ ſatiabãt/ c̃ſcebãt eciã et
valde multiplicabãt᷑ Sic ut d᷑ au
guſtinus de qũꝗ libris moyſi/ q̃s
iudei puerili ſenſu portant ⁊ trac/
tant: ſed clauſa ſunt eis miſteria
quia panes integros portant. Cũ
vero franguntur/ id eſt miſtice in/
telliguntur ⁊ exponuntur/ mirabi
liter multiplicantur ⁊ reficiunt. I
deo pũ. nono bñ dr̃/ panis abſcon/
ditus .i. doctrina miſtica/ vel ſpũa/
lis latẽs ſub doctrina lrãli ſuauior
eſt Et pũ. xx° dr̃ Aperi oculos tu
os .i. applica intellectũ tuũ ad in/
telligẽdũ ⁊ ſaturare panibꝫ/ id eſt
verb᷒ dei et documentis ſpũalibus.
De huiuſmodi illuminatõe vbi de
i/ dicit pš. declaratio ſermonum tu
orũ illũat/ et intellectũ dat paruu
lis/ .i. humilibꝫ uel abiectis in h᷒
ſeculo/ qꝛ tales habent intellectum
magis depuratũ/ ⁊ min9 obſcura
tũ tenebris mũdi/ Itẽ dicit pš. Lu
c̃na pedibꝫ meis vbũ tuũ/ ⁊ lumẽ
ſemite meis. Et bñ/ verbum dei ap
pellatur lumen/ qꝛ lumini corpora
li multũ aſſimilatur. Vñ lumẽ cor
porale illũat aerẽ/ verbũ dei illũat
aĩaꝫ. Lumẽ corporale facit oclos cor
porales clare videre/ ⁊ vbũ dei ocu
los ſpũales. Lumẽ corporale delec
tabile ẽ nature corporali/ ⁊ vbũ
dei ſpũi/ lumẽ corporale qđ potiſſi
mum ẽ apud nos/ a ſole ꝓcedit/ et
verbũ dei a deo/ lumen corporale fu
gat tenebras exteriores/ et verbũ
dei tenebras interiores/ id eſt erro
res. Lumen corporale alleuiat mor
bos/ et verbum dei expellit peccata
. lumen corporale/ illuminat multos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

tā bene ſicut paucos / ꝛ verbum dei
inſtruit omnes audientes Lumen
corporale debilibꝫ oculis ē ḡue / et
vbū dei malis ac peruerſis hoībꝫ.
Lumen corporale nō inquinatᷣ ſor
dibꝫ quas tāgit / ꝛ verbū dei nō pol
luitur vicijs malorum hoīm · ¶ Pe
tamus igitᷣ hūc panē / ymmo mul
tiplices panes doctrine vel vbi dei.
Et dicamꝰ dn̄o Amice / cōmoda m̄
tres panes Lu. xiº / vbum em̄ dm̄ /
nutrit tres vires anime · Nutrit nā
ꝗꝫ vim rōlem / eo ꝙ oñdit diſcretio
nē boni et mali / ꝛ ad quē finē vtrū
ꝗꝫ perducat / Nutrit vim cōcupiſcibi
lem / eo ꝙ trahit ad bonū virtutis
ꝛ finaliter ad gloriam · Nutrit vim
iraſcibilem / qꝛ retrahit a malo et
horrere facit dampnationē / Et hos
panes debemus libenter impartiri
fratribꝫ noſtris ut inde nutriantᷣ
quia diſtributi creſcūt / ¶ ſed heu treñ
iiiº lamentabiliter dr̄ Paruuli pe
tierūt panem et non erat qui frā/
geret eis · ¶ Quarta vtilitas ver/
bi dei eſt / ꝙ mouet hominē ad cari
tatē · Inflammat em̄ affectū / quē
reficit · ideo pſalmiſta dicit Eloqui
um domini īflāmauit eum / Et hoc
ſenſerūt illi duo diſcipuli / cū ꝗbꝫ do
minus ābulabat poſt reſurrectio/
nem ſuam Nam dicebant Nōne cor
noſtrū ardēs erat ī nobis / dū loq̄/
retur nobis in via / · ac ſi dixiſſent
Nos ſenſimus in cordibꝫ nr̄is / quē
dam ardorē ex verb̄ eius Ideo pē.
dicit Ignitum eloquium tuum ve
hementer Et dominus ꝑ ꝓphetam
dᵗ Nōq̄d nō vba mea ſūt ꝗ̄i ignis /
et quaſi malleus cōterens petram
Jeremie xxiiiº / Hic eſt / ꝙ verba de
i dicuntur liq̄facere · iux̄ illud pſal
miſte · emittet verbum ſuum et liq̄/
faciet ea Et ſpōſa dixit Aīa mea
liqueſcā ē ut dilectus locutꝰ ē cāt
vº / Hoc apparuit ſatis in apl̄is / ꝗ
audiētes breue verbū diuine voca
tioīs / ſtatim relictis oībꝫ ſecuti ſue
rūt eum · Senſerūt em̄ mediante
vbo eius / actiuitatē quādā diuine
vtutis ī cordibꝫ ſuis / qua īmutati
ꝛ quodammō inflammati fuerunt
Talis eſt ignis caritatꝭ / de ꝗ dr̄ le
uitici viº / Ignis ī altari meo ſemper
ardebit · quem nutriet ſacerdos / ſb
ijciēs ligna mane per ſingulos di
es · Sacerdos ſubijcit ligna ad nu
trimentū ignis / quando quis ꝑ ver
bū dei inflammat corda audientiū ·
Sic em̄ ſancti doctores dicūtᷣ hrē
igita verba · Vn̄ gregꝰ. ſup eze. dᵗ
Recte verba ꝓdicatorū / ſcintille ap
pellate ſūt / qꝛ eos quos in corde te/
tigerit accendunt · ¶ Sic de helya dr̄
ecclᵢ. xlviiiº / Surrexit helyas ꝓphe
ta quaſi ignis / ꝛ verbum illius ꝗ̄ſi
facula ardebat · ¶ Exᵐ · ¶ Vn̄ de ſcō
baſilio epō legitur / ꝙ ꝗdam ſanctꝰ
heremita effrē nomine / cū veniſſꝫ
ad ſanctū baſiliū / vidit linguam ig
neam ꝑ os eius loquētē · ꝛ ait Ve/
re magnus baſilius / vere ſpūs ſcūs
loq̄tᷣ ꝑ os eiꝰ · In ſignū huiꝰ / ſpūs
ſcūs vēit in liguis igneis ī diſcipu
los dn̄i / ꝗ̄tinꝰ eos intꝰ ardere ꝛ fo
ris ardētia vba loq̄ faceret · ¶ Ut igi
tᷣ / aīa nrā ꝑ dictū panē vbi dei rfec
ta / ꝓdictas quatuor vtilitates cōſe
ꝗ̄tur / debemꝰ diligentᷣ attēdere dul
cedinē huiꝰ panis ꝭ cibi / ꝗ̄m vtiꝫ pē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

guſtauit qui dixit R dulcia fau-
cibus meis eloquia tua/ ſup mel
ori meo/ Ideo debemus ipſum pete-
re/ et querere/ et ſumere ſcilicet li-
benter audiendo verbum dei/ R V
tile vero ſit audire verbum dei/ pa-
tet ex hoc/ quia facit hominē eſſe
filium dei/ aut ſaltem ſignificat eū
eſſe filium dei Ideo iohannis octa
uo dicitur Qui eſt ex deo verba dei
audit Propterea vos non auditis
quia ex deo non eſtis/ Cui ſimile di
citur prima Jo. iiijᵒ/ videlicet Qui
nouit deum audit nos/ qui non eſt
ex deo non audit nos· In h cognoſ
cimus ſpiritum veritatis et ſpiri-
tū erroris/ Sic pauls et barnabas
dixerūt iudeis/ Vobis oportebat pri
mum loqui verbū dei/ ſed qz repu
liſtis illud/ et indignos iudicaſtis
vos eterne vite/ Ecce conuertim
ad gentes Et ſequitur poſt pauca
Audientes autē gentes gauiſe ſūt/
et glorificauerunt verbum/ et cre-
diderunt quotquot p̄ordinati erāt
ad vitam eternam/ R malum ve
ro ſit nolle audire vbum dei/ patet
p hoc exēplum·/ Exᵐ·/ Narrat ia
cobs de vitriaco/ q erat quidam ruſ
ticus q nūq̄ volebat audire verbū
dei· Qui cū eſſz mortus et ad eccle
ſiam delatus/ ſacerdos et aliȷ̄ cleri
ci officiū funerale legendo z cantā
do facerent/ ymago crucifixi cepit
obturare aures ſuas manibȝ a cru/
ce ſeperatis· Quod cum omnes cir
cūſtantes aſpicerent z mirarentur/
ait ſacerdos ad populum· Vos ſcitis/
q iſte nūq̄ voluit audire verbum
dei/ et ideo eſt modo in manu dya-
boli/ propt̄ quod deus obturat au
res ſuas/ ne audiat preces quas p
eo fundimus· Secundo dico/ q
verbum dei auditum/ eſt memorie
commendandum/ et diligent̄ ſeruā
dum/ ac frequēt̄ ruminandū/ quia
tunc ſapit/ mouet/ z īmutat· Vnde
Luce xiᵒ dr̄/ Beati qui audiunt v
bum dei/ z cuſtodiūt illud Et iob
vᵒ dr̄ Auditū mente pertracta· Itē
iob xxiijᵒ/ In ſinu meo abſcondi v
ba oris eius Et deutro. xiᵒ dicitur
Ponite verba mea ī cordibȝ veſtris/
z in animis vr̄is/ z int̄ oculos veſ
tros collocate· Et pſalmiſta dᵗ· In
corde meo abſcōdi eloquia tua/ R
malum autē ſit verbum dei in me-
moria non retinere/ dᵗ gregorius ī
omelia/ Verba dei que aure pcipite
mente retinete Cibus enim mentē
eſt ſermo dei Et ſubdit Et quaſi
acceptus cibus/ ſtomacho languē
ti reicitur/ quando auditus ſermo
in ventre memorie non retinet̄/ Sz
quiſquis alimenta non retinet hu
ius profecto uita deſperatur Eter
ne ergo mortis piculum formidate/
ſi cibum quidē ſancte exhortatōis
percipitis/ ſed verba vite z alimē-
ta iuſticie in memoria non tenetis
Hec gregs· Tercio dico/ q verbū
domini auditū z in memoria ſerua
tum/ debet z opere pficī· Quid em̄
pdeſt ſemē in terra ſemīatū ac t̄re
incluſū/ de q fructs nulls pullulat
Jō· Mᵗ vijᵒ bn̄ dr̄ Ois qui audit
vba dei z facit ea/ aſſimilabit̄ viro
ſapiēti/ Et p oppoſitū ibidē dr̄ Ois
q audit vba dei z n̄ facit ea/ aſſimi
labit̄ uiro ſtulto Vn̄ beata maria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

bene dixit miniſtris in nuptijs/ qđ
eciam omnibꝫ nobis attrahere poſ
ſumus videlicet Quodcūqꝫ dixerit
vobis facite Jo. ij° Hoc eſt autē ve
raciter verbum dei cuſtodire ſcili/
cet ope īplere/ De h̄ dicit augꝰ ſu
per pſalmiſtam/ Cuſtoditio verboꝝ
dei/ intelligenda eſt opatio p̄cepto
rū/ fruſtra enim cuſtodiūtur memo
ria/ ſi non cuſtodiātur et vita. Hec
augꝰ Quicūqꝫ ergo panem verbi
dei receperit/ eum non occultet ſed
diſtribuat/ quia dn̄s auaros et te
naces dedignatᷣ poſſeſſores/ quia
vult ut panis qui gratis datur ḡ
tis eciam diſtribuatur Exm̄ Le
gitur enim de beato bernardo/ put
ip̄e refert in quodam ſermone ſup
cātica/ ꝙ cum inter loquendum ex
hijs que ſuggerebat ſpiritus/ et ſi
non infideli minus tamen fidenti
animo quedam reſeruaret/ ut habe
ret quod diceret denuo tractaturꝰ/
ecce vox ad eum venit dicēs Do/
nec iſtud tenueris/ aliud non acci/
pies Et licet ſeminator verbi dei/ a
liquando modicū aut nullū fructū
inueniat/ non tamen ceſſare debet.
quia ut dicit metriſta/ Sepe dat v
na dies/ quod totus denegat ānus
Exm̄ Sic enim contigit beato
bernardo/ ut ſcribitur in libro de il
luſtribus viris ordinis ciſtercieñ
quadam vice Vir domini beatus b̄
nardus/ pariſius rogatu ſtudentiū
ſcolas ingreſſus/ verbū vite ſemi/
nauit/ ſpecialiter de cōtēptu mūdi.
et de voluntaria paupertate. Com/
pleto ſermone/ cum nemo cōuerte
retur triſtis abceſſit Et ingrediēs
hoſpiciū orauit/ et validiſſiā cōpūc
tione totus in lacrimas reſolueba
tur/ ac ſi ex culpa ſua contigiſſet.
ꝙ nemo conuerſus fuit. Mane igi
tur facto/ die ſequenti cum ſcolas
repetiſſet/ et iterū verbū dei propo/
ſuiſſꝫ/ finito ſermone/ plurimi ex
clericis conuerſi fuerūt/ quos om
nes cōductis vehiculis/ ad clare/
uallem trāſmiſit. Qui omnipotēti
deo deinceps ſeruientes/ eternam
gloriam adepti ſūt. Preſtante dn̄o
nrō ihū xp̄o qui eſt verbum dei in
creatū et ſuperbenedictum in ſecu/
lorum ſecula A M E N.

Sermo viceſimuſnonus/

Tercius panis/ quem q̊
tidie debemus petere et
deſiderare/ quando in ora
tione dominica dicimus
Panem noſtrū q̊tidianum da nob
hodie/ Eſt ipſū ſacramētū altaris/
quo non ſolum viui/ ſed et mortui
exiſtentes in purgatorio nutriun
tur et adiuuantur/ viui ſcilicet ut
proficiant/ ⁊ mortui ut liberētᷣ. Iſ
te panis nutrit ⁊ reficit animam/ e
ciam q̄uis viſibilit̄ in os non ſu/
matur Et ideo non eſt neceſſe hūc
panē q̊tidie corporalr̄ recipere/ ſꝫ q̊/
tidie petēdus/ ut saltē ſpiritualiter
⁊ inuiſiblr̄ recipiatur in os anime
Deſiderium namqꝫ anime/ ē aptio
oris eius/ cui ſacramentū inuiſibilr̄
immittitur/ quando grā dei que p̱
ſacramentū confertur/ ei infunditᷣ
Vnde q̊ciencūqꝫ ille panis offertur
in eccleſia pro omnibꝫ exiſtentibꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

in grã ⁊ nõdum gaudẽtib⁹ in pñia
ſic offert᷑ ut oĩb⁹ ꝓficiat ⁊ omnes
eo participẽt Et ſicut cibo corpora
li oĩa mẽbra ſana nutriunt᷑ ſic ve/
riſimiliter credẽdũ eſt ꝙ ſacramẽ
tũ dominicum a ſacerdote ſũptum.
ſingulis eccleſie mẽbris ſanis / .i. ĩ
gratia exiſtentib⁹ ꝓficiat ad ſalu
tem · Iſte eſt ergo panis verus.
panis viuus ⁊ uitalis / multo ex/
cellentior ꝙ̃ verbum dei / niſi forte ve
lim⁹ loq̃ de verbo dei ĩcreato · Nam
verbum dei quod nos proferimus /
non eſt deus / ſed iſte panis reali/
ter et veraciter eſt deus · Vnde criſ/
tus dixit Ego ſum panis vite qui
venit ad me non ezuriet · Johannis
ſexto Item ibidem Ego ſũ panis vi
u⁹ q̃ de celo deſcẽdi · Si quis man/
ducauerit ex pane / viuet in eternũ
Et panis quem ego dabo caro mea
eſt pro mundi vita Ad hunc panẽ
ſuperbenedictum debem⁹ quotidie
diligenter preparari / et ſpecialiter
quando ipſum ſacramentaliter re
cipere volumus / quatinus ipſum
digne recipientes / fructũ eius id ẽ
grãm dei ſalubriter percipiam⁹ / et
ꝑ ipſũ ad regnum celorũ felicit᷑ ã/
bulando ꝑueniamus · Eſt enim vi
aticum id ẽ cibus viatorũ / quo v/
tuntur in via preſentis uite / quo
uſq₃ illuc perueniant / ubi nõ ſicut
hic ſub velamine / ſed ſine medio ⁊
velamine in perpetuum perfruant᷑
Preſtat namq₃ gratiam in preſen
ti qua ad gloriam peruenit᷑ Qua/
propter eucariſtia / id eſt bona gra
tia per quamdam excellẽtiam aut
prerogatiuam nominat᷑ · Nã ꝙ̃uis

in omnib⁹ ſacramentis digne ſuſcep
tis / grã dei conferatur / ſꝫ illã dif
finitionem quam ponit aug⁹ libro
de doctrina xp̃iana / · Sacramẽtum
eſt inuiſibilis grẽ / uiſibilis forma:
tamen in ſacramẽto eucariſtie / ſin
gularius ⁊ copioſius grã dat᷑ / ubi
ille veraciter ſumitur / qui eſt fons
⁊ origo totius grẽ · Vt igitur hũc
ſupbenedictum panẽ digne ⁊ ſalu
brit᷑ percipiamus / et ꝑ ipſũ diuina
gratia nutriamur ⁊ ſaginemur / de
bemus ad ipſum diligent᷑ ꝑ̃parari.
· Eſt eñ panis nobis a deo paratus
et excellenter preparatus / in quo
maxime potẽtiam / ſapientiam / et
bonitatem conſiderare poſſumus.
Ideo de preparatione huius panis
dicit pſalmiſta · Paraſti in dulcedi
ne tua pauperi deus · Itẽ · paraſti in
conſpectu meo menſam aduerſus
eos qui tribulant me Et ſapiẽtie
xvi° dicit᷑ · Paratum panem de ce/
lo preſtitiſti eis / õne delectamentũ
in ſe habentẽ / et õnis ſaporis ſuaui
tatẽ / Subſtãtiam eñ ⁊ dulcedĩem
tuam quã ĩ filios habes / oſtẽdebas
Et licet hoc ad lrãm ſcriptũ ſit / de
manna / quo paſti fuerunt filij iſra
hel in deſerto / tamẽ q̃z illud fuit fi
gura ſacramenti eucariſtie / idcco
non incõgrue de ipſo ſacramẽto dr̃
⁊ aſſumitur Et q̃z iſtud ſacm̃entũ
eſt panis angelorũ iuxta illd̃ pꝫ·
Panem ãgelorũ mãducauit hõ / et
illd̃ ſap̃. xvi° Angelorũ eſca nut᷑/
uiſti ꝑp̃lm tuum · Ideo quaſdã ãge
licas ꝑ̃parationes d̃et hõ hr̃e / id ẽ
quaſdã cõformitates d̃et hr̃e cum
ãgelis / q̃tin⁹ dign⁹ ſit eorũ cibum

accipere Idē nāq; eſt iſte cibꝰ ange
lorum ⁊ hominū/ q̄uis alit̄ ab hijs
⁊ illis ſumat᷑· Sumit᷑ enim ab an
gelis ſine velamīe· Ab hominibꝰ ve
ro/ q̄uis ſancti ſint in hac uita non
ſumitur niſi velatus· Itē ab āgelꝭ
accipitur ſine intermiſſione· ab ho/
minibꝰ vero n̄ niſi certis locis ⁊ tē/
poribus· Itē ab hominibꝰ meritorie·
ab angelis autē beatifice· Prima
igit᷑ preparatio hominis ad hūc pa
nē ſumendū/ eſt mūdicia/ ⁊ ſpecia/
lit̄ quo ad aīam· Eſt eñ panis mū
diſſimꝰ/ ⁊ omnino īpolutus· Ideo
volens eum digne ſumere debet eſ/
ſe mūdus ⁊ īmaculatus· In ſignū
huiꝰ ſaluator nr̄ lauit pedes diſci/
pulorum ſuoꝝ/ priuſq̄ traderet eis
ſacramētum Io. xiijo· Poſtq̄ eñ
agnum paſcalē cum diſcipulꝭ ſuis
manducauerat opſeruando ⁊ adi/
plendo legem/ ſurrexit a cena ⁊ la
uit pedes ipſorū· Et petro ignorāti
miſterium/ ⁊ renuenti lauari ab eo
terribilit̄ dixit· Si nō lauero te nō
habebꝭ partē mecū· Tunc cū recu/
buiſſꝫ/ iterū inſtituit ⁊ dedit eis cor
pus et ſanguinē ſuum/ Nullus er/
go accedat ad ſacramentū niſi lotꝰ
a crimine· Et hoc figuratū fuit in
veteri teſtamento/ ubi oīs immū/
dus excludebatur ab eſu agni paſ/
calis/ ut patet numerorū ixo/ Nulli
eciā niſi mūdo/ licebat edere panem
ſanctificatū· Quātomagis debent
eſſe mūdi/ q̄ deum in ſpē pānis volūt
recipere· Ve igit᷑ eis/ qui cū ſordibꝰ
peccatorum accedunt ad menſam
domini/ ⁊ hunc cibum ſuſcipiunt.
Tales ſunt ſimiles iude tradito/
ri/ qui cum propoſito tradendi do/
minum/ ſuſcepit hoc ſacramentum
Nam creditur q̄ a domino fuit lo/
tus/ et ſacramentum acceperit an/
teq̄ exiuit· Illa tamē buccella q̄m
ſibi dominus intinctam porrexit ut
dr̄ Io. xiijo/ non fuit ſacramentū
ſcḋm doctores· Item tales ſunt ſimi/
les illis/ qui aliquem magnum do
minum ad ſe venientē ſuſcipiunt/ ⁊
ipſum ſuſceptū ad īmundum ⁊ fe/
tidum ſtabulū ponūt· Nichil enim
ita fetet corā domino aut ſordet/ ſi/
cut peccatum ⁊ peccator· Ideo/ pec
cator ſumens ſacramentū q̄tum ī
ſe eſt/ xp̄m maculat/ licet tamen ip
ſum maculare non poſſit· Itē
ve ⁊ maxime ve/ miſeris ſacerdotibꝰ·
qui peccatis maculati/ non verētur
illḋ glorioſum ⁊ mundiſſimum ſa/
cramētum cōſecrare/ tractare ⁊ ſu
mere· Qui vtinam attenderent/ q̄
oza fuit percuſſꝰ a domino/ eo q̄ ar
cham tetigiſſꝫ/ ut dicitur ijo regū
vio/ Et/ io parali xiijo· Vn̄ in veteri
lege p̄ceptū fuit/ ut ſacerdotes an
teq̄ accederēt ad altare/ lauarent
manus ⁊ pedes/ ut dicit᷑ exodi xlo
Et ne aliquam maculam haberēt
in facie/ Erant ſpecula poſita circa
labrum/ ut facies ſuas conſidera/
rent/ ut dicitur exodi xxxviijo/ Et
leuitici xxio dicitur/ q̄ dominus lo/
quebatur ad moyſem dicens· Loq̄
re ad aaron· Homo de ſemine tuo p̄
familias/ qui habuerit maculam.
non offeret panes deo ſuo/ nec acce
det ad miniſterium eius· Pꝫ ergo/
q̄ grauiter peccet ſacerdos/ qui ſor
dibus peccatorū īquinatꝰ accedit

ad altare Et ideo dominus freq̃n
ter horribilit̃ tales eciã in hac uita
puniuit · ¶ Ex^m^ · ¶ De hoc dr̃ in li
bro/de apibꝫ/ꝙ in ptibꝫ brabantie
quidam fuit ſacerdos lubricus et ĩ
mundus/qui immũdo ore fere quo
tidie celebrãs/ hũc ſanctiſſimũ pa
nem ſumere nõ verebat̃· Cuius os
circa mentum ⁊ naſum cum lingua
ſic computruit/ ut pre fetore vix
poſſet ab amiciſſimis tolerari· ¶ Ali
us ut ibidẽ dr̃ ſacerdos fuit in gal
lia/cuiꝰ manus in miſſa ſup aram
extẽſe/igne celeſti uſqꝫ ad cubitos
cõbuſte fuerunt et conſumpte ¶ Si
mile dicit ceſarius contigiſſe pari
ſius in eccliesia beate marie· Sed
ille falſo noĩe ſacerdotis celebrat̃
¶ Secũda preparatio ad hũc panem
ſumendum/eſt fides integra· Nã h̃
ſacramentum ſine fide nullatenus
eſt accipiendum Credere em̃ opor
tet accedentẽ ad deum/ ut dr̃ ad he
breos xiᵒ Debet autẽ firmiter cre
dere/ꝙ ibi recipiat ſub ſpẽbꝫ ſacra
mentalibꝫ xp̃m/ita realit̃ ⁊ veraci
t̃ verũ deum ⁊ hominem/ſicut natꝰ
fuit ex uirgine/ pependit in cruce.
⁊ nũc ſedet ad dextrã maieſtatẽ in
excelſis· ¶ Et licet velatus ſit ſpeci
ebus alienis/ nõ minꝰ eſt tñ ibi ve
ritas ſubſtãtie ſue/cui ſpẽs ille ac
cidẽtales nichil addunt vel demunt/
nec inherẽt/nec informãt/ſed ſolũ
modo circũtegunt ⁊ occultant· Qđ
vtiqꝫ poſſibile ẽ deo/qꝛ q̃ totũ mũ
dũ ⁊ oẽs creaturas in eſſe ꝓduxit/
et ꝑ^m^ quaſcũqꝫ formas/ figuras.
et ſpecies voluit/eas formauit ⁊ or
dinauit Ipſe indubitanter poteſt

ſeipſum ſub quibuſcũqꝫ figuris ⁊
ſpeciebus vel formis prout ſibi pla
cet cõprehendere· ¶ Sed iſte modus
ſibi magis placuit/ut quoniam ſe
ipſũ dare voluit hominibus in eſcã
hoc faceret ſub ſpeciebus cibi com
munioris ⁊ magis vſitati/ ſcilicet
panis ⁊ vini· Et ſic hõ credens hoc
quod foris nõ ſentit/magis meret̃
apđ deum· Nam ſicut ꝑ^m^ gregoriũ
Fides ñ habet meritũ cui ratio hu
mana p̃bet expimentum· Sic ꝑ op
poſitũ fides ẽ meritoria/q̃ naturali
bꝫ rõnibꝫ non ꝓbat̃· Fides em̃/ẽ ſb
ſtãtia ſperãdarũ rerũ argumẽtũ ñ
apparẽtum/ut dr̃ ad heb. xiᵒ/ Et be
ati q̃ non viderũt ⁊ c̃diderunt· Io.
xxᵒ Nec ſufficit ſola fides ad dig
ne ſuſcipiendum hũc panẽ/ꝑ requi
rit̃ eciã baptiſmꝰ ſi poſſit hẽri Qđ
figuratũ fuit in filijs iſrahel/q̃ nõ
mãducauerũt mãna ñ poſtq̃ trãſ
ierũt mare rubrũ/ubi baptizati fu
erũt in nube ⁊ in mari/ ut dicit· iᵃ
ad cor̃. xᵒ/ Accedamus ergo cũ ve
ro corde in plenitudine fidei ſciꝫ ad
h̃ ſacramẽtũ ut dr̃ ad heb. xᵒ/ Qui
ḡ nõ credunt ea q̃ de h̃ pane c̃dẽda
ſũt/nõ accedant ad ipſũ/qꝛ ſine fide
ĩpoſſibile ẽ placere deo/ad heb. ixᵒ
¶ In ſignũ hꝰ oĩs alienigena exclu
debat̃ ab eſu agni paſcal̃ ut dr̃ exo
di xijᵒ/ Eſt autẽ alienigena/q̃ ñ eſt
de cognitione criſtiana per fidem ⁊
baptiſmum/nec renatus ex xp̃o et
eccleſia· Idcirco infideles/nõ filij ꝑ
canes appellãt̃ De quibꝫ dñs dix
it· Nõ eſt bonum ſumere panẽ filio
rũ/⁊ mittere canibꝫ·ut dr̃ Mt̃ xvᵒ
Nõ ẽ dubitãdũ/ quĩ q̃libꝫ ſacerdos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

quantumcumqꝫ malus conſecret.
dummodo perfecta fide ⁊ ſm̄ formā
eccleſie officium faciat· Exēplū
De hoc legitur in legenda ſanc
ti hugonis lincomienſis epiſcopi.
ordinis carthuſienſis· ꝙ in franci
a quidam ſacerdos ſecularis in q̄=
dam villa celebrauit/ qui male et
turpiter vixit Cum autem veniſ=
ſet ad hoc/ ut ſacramentum dn̄icū
eleuatū ſuper calicē diuidere deberet/
dubitare cepit an hoc eſſet verum
corpus criſti/ ⁊ hoc ſpecialiter ꝓp=
ter reprobam vitam ſuam heſitās/
ſcilicet vtrum talis peccator qua=
lem ſe cognouit/ conſecrare poſſet
Et ecce ſtatim ipſum ſacramentū
in manu ſua pro medietate verte=
batur in crudam carnem/ reliqua
parte eius tenente formam panis.
priſtinam/ et tn̄ manſit q̄ſi cōtinu=
um quoddam ⁊ indiuiſum· Quo vi
ſo ſacerdos perterritus totum di=
miſit in calicem/ ⁊ ſubito ſacramē
tum ſanguinis/ fuit mutatum in
cruorem/ ac ſi de aliquo corpore ꝑ
fluxiſſet Et tunc ſacerdos ille con
firmatus in fide/ per totam vitam
penitentiam egit· Tercia prepa=
ratio ad ſumendum hunc panem.
eſt interior deuotio/ q̄ homo ferven
ter et deſideranter ipſum ſumere de
bet dicens/ Veniat dilectus meus
in ortum ſuum Canticorum quin=
to/ Itē· inueni quem diligit anima
mea Cāticorum tercio/ Eſt enim ci
bus dulcis ⁊ delectabilis/ ideo cum
appetitu et deſiderio/ id eſt cum in=
teriori deuotione ſumendus/ Nam
eſt panis pinguis/ ꝑinguedine ſci

licet diuine dulcedinis/ et prebebᵗ
delicias regibus/ geneſis quadra=
geſimonono/· De huius cibi ſua
tate/ dicitur in legenda de ſacramē
to/ Suauitatē denīqꝫ huius ſacra=
mēti nullus exꝑmere ſufficit/ ꝑ qᵈ
ſpiritualis dulcedo ī ſuo fonte guſ
tatᵗ· Hoc eciam patet ſapieᶜ· xvi°.
ut ſuperius allegatum eſt/ ſcꝫ pa=
ratum panē ⁊c̄· Ideo pſalmiſta di=
cit Guſtate ⁊ videte quoniam ſu
auis eſt dominus Itē cibauit illos
ex adipe frumēti/ ⁊ de petra melle
ſaturauit eos Petra aūt erat xp̄s
iª ad cor̄. x° Iſta vero dulcedo non
ſentitur ore corporis ſed anime/ et
ſentitur ſm̄ exigentiam deuotionis/
quia illa prouocat appetitum ani
me et facit cibum dulcem dulciter
ſapere Nam q̄to deuotior eſt anima/
tāto ceteris paribus/ cibus iſte dl
cius ſapit· Quod figuratum fuit ī
māna/ quod ſapiebat vnicuiqꝫ ſm̄
deſiderium ſuum/ ut dᵗ auguſtinus
Cui conſonat illud ſapieᶜ· x°/ De=
ſeruiens vniuſcuiuſqꝫ volūtati/ ad
quod quis volebat cōuertebatᵗ/ Sꝫ
queritᵗ/ quare quilibꝫ hunc cibum
ſumens non ſentit hanc dulcedinē
in anima/ Reſpondetᵗ ꝙ illius cau=
ſa eſt/ vel peccatum quod inficit li
guam anime/ vel aliena creatura=
rum affectio/ vel defectus deuotio=
nis/ que deberet appetitum prouo=
care/ vel ſpecialis diſpenſatio dei/ ne
forſan homo talem dulcedinem ſen
tiens in elationem moueatur· Ideo
magis ſibi congruit eam non ſen=
tire/ ut humilietᵗ in timore· Exᵐ
Inueitᵗ alᵗ/ ꝙ q̄buſdā pſoīs deuote

hunc panem ſumentibꝫ cōceſſum
eſt eciam corporalit̄ mirā dulcedi/
nem ſentire/ Item hoc dicit ceſarius
ꝙ domina alepdis prima abbatiſſa
domus ordinis ciſterſienſis in ciui
tate weſtphalie que monaſteriū
dr̄/ quotiēſcūꝗ corpus dn̄i ſūpſit.
non panis ſoliditatem/ nec panis
ſaporem ſenſit/ ſed ipſū ſacramētū
quaſi fauus mellis liquidus in uē
trem eius fluxit· ac mira ſuauita/
te eius interiora repleuit· / Ex^m^.
Noui ꝛ ego quamdam ꝟginem ſe
cularem deuotam/ que tāta deuoti
one ſūpſit ſacramentū/· ꝙ ſtatim
facta fuit in exceſſu mentꝭ/ nichil
ſentiēs foris/ ꝫ intus mira iocūdi/
tate replebat· Et quando poſt ſpa
cium dimidie hore vel circa ad ſe re
diit/ nichil de ſacramento ī ore rep
perit/ quia interim ipſa neſciente.
conſumptum fuit· Quarta pre/
paratio ad ſumendum hunc panē
eſt/ debita reuerentia ſibi exhibita
/ Eſt enim rationabile/ ut rex regū
dominus dominantium/ veniēs ad
pauperem/ cum omni reuerentia re
cipiatur ab eo/ Si enim reueren/
ter deo ſeruire debemus/ iuxta illd̄
ad hebreos duodecimo/ Seruiam9
deo cum metu et reuerētia· Quāto
magis debemus ipſum cum reuerē
tia ſuſcipere/ Iſtam autem reuerē/
tiam exhibemus ei/ quando nos er
ga ipſum humiliamus· Nam ante/
ꝙ̄ recipiatur/ debet homo humiliter
dicere Domine non ſum dign9 ut
intres ſub tectum meum/· Mathei
octauo/ Cum vero recipit^r^ dicat hu
militer/· Vnde hoc michi/ ut veniat

dominus meus ad ſeruum ſuū ꝓxi
mo ad viliſſimum ꝟmiculum/ Et
poſtꝙ̄ receptus fuerit/ dicat humi/
liter cū pſalmiſta· Ne derelinquas
me domine deus meus ne diſcedas
a me Vel illud ecā. xxiii^o^/ Domi/
ne pater ꝛ dominator vite mee/ ne
dereliquas me Vel illd̄ dictū iacob
patriarche/ Non dimittam te niſi be/
dixeris michi/ Sic non faciunt il/
li qui reuerent̄ ut apparet r̄cipiunt
xp̄m/ ſed ſtatim ad peccata relabū
tur/· et non ſolum eum non retinēt/
ſed quod grauius eſt/ eciam ipſū
expellunt/ facientes ei maiorem cō
tumeliā in expellendo/ ꝙ̄ prius fe/
cerant reuerentiam in ſuſcipiendo
/ Exhibeamus igitur reuerenti/
am ſacramento/· ut digne ſumere
mereamur/ et ut omni tēpore fruc
tum ex eo percipiamus/ ipſum v/
biꝗ humilit̄ ꝛ reuerēt̄ veneremur
/ Ex^m^/ Quātum autē hoc deo pla
ceat/ oſtenſum fuit in q̊dam milite·
qui ut ceſarius ſcribit quandocūꝫ
corpus domini eleuari vel differri
uidit/ ꝓſtratus illud adorauit Cū
ꝗ quadam die in platea equitaret
lutoſa/ et precioſis eſſet veſtibus
indutus/ obuium habuit corpus do
mini· Qui de equo proſiliens in lu/
to flexis genibus corpus criſti ad
orauit Factumꝗ eſt/ ut eo ſurgen/
te/ nec minima gutta aque/ nec ꝗd
ꝙ̄ luti veſtibus eius adhereret/ I/
gitur/ ꝑ^m^ predictas quatuor prepa
rationes/ conemur quantum poſ/
ſumus/ nos ad ipſum ſacramentū
preparare/ quia digne ſumentibꝫ vi
tam confert ſempiternam/ iuxͣ illd̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Io vi° / Qui manducat hunc panē
viuet in eternum / Sed indigne ſu-
mentib9 mortem ꝛ dampnationem
operatur / et cibus uitalis fit eis mor
taliſſimum venenum. ꝛ quod dig-
nis erat uiaticū ad regnū celorum
deducit eos in infernū Et h nō fa
cit ſacramentū ex ſui natura / ſed
ex uicio recipientis · ut dicit criſoſ-
tomus Probet igit̄ ſeipſum homo
ut ipſū digne ſuſcipiat / et regnum
cōſequatur perpetuum Per domi-
num noſtrum ihesum criſtum viuē
tem et regnantem per infinita ſecu
lorum ſecula · A M E N ·

Sermo triceſimus

Q Uartus panis quoti-
die petendus eſt / panis
glorie / de quo dicitur Lu
ce decimoquarto Bea-
tus qui manducabit panem in rēg
no dei · Si ergo beatus eſt ille qui
in futuro ſcꝫ in regno dei mandu-
cabit hunc panem / quantomagis
beatus dicetur / qui iam de facto ip
ſum manducat · Hic panis man-
ducatur in nuptijs agni celeſtis / de
quibus nuptijs dicitur apocalipſis
decimonono / Beati q̄ ad cenā nup-
tiarū agni vocati ſunt · Nec eſt iſte
panis aliud / q̄ ipſe deus / trinus et
vnus / in quo eſſentialiter ꝓmmo
qui veraciter eſt ſumma dulcedo in
creaturis diſperſa / ortum habet et
inicium / Hec dulcedo que deus eſt.
cibus eſt omnium beatorum in pa
tria. cibus eſt filiorum regni / quē
ſumunt de menſa domini / cibus eſt
nobis ab eterno preparatus in ce-
na magna domini / ad quam voca-
ti ſumus · Hunc panem dulciſſi-
mum debem9 deſideranter eſurire.
diligenter petere / et pro ipſo fer-
uenter laborare · De quo tria poſ-
ſumus conſiderare / ſcilicet quia
dulciter ſapit / mirabiliter reficit /
et efficaciter operatur · Primo
ergo dico · ꝙ iſte panis dulciter ſa-
pit / quia eſt fons dulcedinis / qui
ſeipſum / totum / plene / nude / et ſi
ne medio beate infundit / et eos dl
ciſſime replet · Que dulcedo tanta
eſt / ꝙ maiorem nec intellectus in
telligere / nec affectus deſiderare
poteſt Tanta eſt / ꝙ reſpectu ipſi-
us omnis alia dulcedo minor eſt.
q̄ punctum reſpectu celi / aut gra-
num arene reſpectu totius terre.
aut gutta aque reſpectu totius ma
ris · Tanta eſt / ꝙ omnis dulce-
do per creaturas diſperſa illi com-
parata / potius dicenda eſt amari-
tudo q̄ dulcedo Et quid dicam Tā-
ta eſt / ꝙ propter eam obtinendā
beati omnem tranſitoriam delecta
tionem contempſerunt / nullum la
borem refugerunt / nullam penam
horruerunt · Secundo dico / ꝙ iſte
panis mirabiliter reficit · quia bea
tos ſine ceſſatione nutrit / ſine faſ-
tidio ſatiat / et ſine defectu eſurire
facit Nutrit inquam ſine ceſſatio-
ne mirabiliter / quia nec conſumi-
tur / nec deficit / nec minuitur / nec
alteratur / nec mutatur in illis.
quos nutrit / ſed eos in ſe tranſfor
mat · Vnde ſic dicit auguſtinus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

perſona dei·Cibus ſum grandium.
id eſt perfectorum Creſce / ⁊ man-
ducabis me / nec tu me mutabis in
te / ſed tu mutaberis in me Et in h
differt panis iſte / a pane vel cibo cor
porali / Nam cibus corporalis con-
ſumitur / alteratur / et digeritur / et
tandem in ſubſtantiam ipſius ali
ti corporaliter et realiter conuerti
tur Sed oppoſitum eſt de pane ce-
leſti / Item / mirabile eſt ꝙ panis ce
leſtis ſine faſtidio ſatiat·Beati nã
ꝗ qui eo nutriuntur ſũt ſemper ſa
tiati·Iuxta illud pſalmiſte Sati-
abor cum apparuerit gloria tua Et
tamen propter ſatietatem non ha
bent faſtidium cibi·Et ideo / ſine ceſ
ſatione manducant ꝗ̃uis ſint ſati
ati / Sic autem non eſt de cibo cor-
porali · qui quantumcumꝗ ſit bo-
nus ⁊ dulcis / tamen ſatiatis eſt in
fiſtidio / Item · mirabile eſt ꝙ pa-
nis celeſtis ſine defectu generat e
ſuriem / quia beati continuum ha-
bent appetitum ⁊ deſiderium ad il-
lum panem / ſicut famelici ad bonũ
cibum·Et tamẽ ipſum panem ꝗm
eſuriunt / iam de facto manducant
⁊ eo ſatiantur · Sic non eſt de cibo
corporali / · quia ſatiatis non gene-
rat appetitum vel eſuriẽ / ymmo ſi
eſt eſuries aut appetitus / ſignum
eſt defectus et non ſaturitatis·De
hac eſurie cibi celeſtis / dicitur Ec
cleſiaſtici viceſimoquarto / in perſo
na ſapientie increate que deus eſt /
⁊ cibus beatorum Qui edunt me
adhuc eſurient / · ⁊ qui bibunt me
adhuc ſitient· / Sed diceret quis·
quia oppoſitum huius dicitur de be

atis / yſaye quadrageſimoquarto
Non eſurient neꝗ ſitient amplius
·Item / dicitur apocalipſis ſeptimo
eciam idem / Reſpondetur / ꝙ beati
non eſuriunt neꝗ ſitiunt / quaſi de
fectum patientes· Sed dicuntur e
ſurire ⁊ ſitire / quaſi ſine faſtidio et
cum ingenti deſiderio / auide pane ce
leſti fruentes Vnde appetitum ſeu
deſiderium tantum habent et ſem-
per habebunt / quantum in princi-
pio ſue glorie habere ceperũt / Ter
cio dico ꝙ iſte panis mirabiliter o
peratur / · et ſpecialiter in hoc ꝙ om-
nes beatos ita uitaliter confortat /
et in uita conſeruat / ut ſemper vi-
uant / et nunꝙ̃ moriantur · Idcirco
bene dicitur panis vite · / Pro quo
notandum / ꝙ quilibet predictorum
panum / poteſt dici panis vite / ꝙ̃ꝙ̃
aliter et aliter / Nam panis nature
dicitur panis vite / quia vitam cor
poralem ſiue naturalem cõſeruat.
/ Secundus ſcilicet panis doctri
ne / dicitur panis uite quia animam
uiuificat ⁊ in ſpirituali uita con-
fortat · / Tercius ſcilicet panis eu
cariſtie / dicitur panis uite / quia ui
tam gratie confert in preſenti / et ve
raciter eſt deus / qui eſt vita ani-
me · / Quartꝰ ſcilicet panis glori
e dicitur panis uite / quia vitam cõ
fert eternam / et reficit beatos in pa
tria / · et eſt ecian realiter ⁊ veraci-
ter deus / qui ſeipſum ſine velami-
ne preſtat beatis in cibum · / Iſte
igitur quartus panis / excellenter
poteſt dici panis uite / · quia criſtus
qui in hac via eſt uita anime per
gratiam / erit multo nobilius et fe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

licius in patria/ vita anime ꝑ glo
riam Ideo ad colocenſes tercio dic*t*
apoſtolus Vita veſtra abſcondita
eſt/cum criſto in deo/Cum autem ap
paruerit criſtus/ vita veſtra/tunc
et vos apparebitis cum ipſo in glo
ria· ¶Iſte panis glorie/deſignatus
eſt per lignum vite/quod eſt in pa
radiſo terreſtri Quod ideo lignum
vite dicitur/quia fructus eius fre
quenter ſumptus non ſolum con=
ſeruat/ ſed eciam prolongat vitã
corporalem/· ſic ꝙ homo frequen=
ter inde comedens perpetuare poſ=
ſet vitam corporalem·Non eſt er=
go mirum/ꝙ fruitio illa dulciſſi=
ma diuinitatis in patria/ conſer=
uat beatos in vita/ ſine fine dura
tura·Et hoc eſt quod dominica vo
ce promittitur vincenti/cum dicitur
apocalipſis ſecundo·Vincenti dabo
edere de ligno vite· id eſt de ipſa di
uinitate· quod ſcilicet lignum eſt
in paradiſo dei mei/ non quidem ter
reſtri/ ſed celeſti·¶Sed circa pre/
dicta queritur· quomodo panis il=
le celeſtis debeat dici panis noſter
quotidianus/ videlicet quomodo di
catur noſter/ quem non habemus
et quomodo dicatur quotidianus·
quem non quotidie accipimꝰ· ẽm
mo quem nec ſemel quidem in tota
vita noſtra meremur accipere/Reſ
pondetur dupliciter· ¶Primo/ꝙ pa
nis glorie nõ dicitur panis noſter
quotidianus/ quaſi eum quotidie
recipiamus Sed dicitur quotidia
nus quia quotidie debemus ipſum
ezurire et petere/· ⁊ pro ipſo debe=
mus laborare et pati per totam vi

tam noſtram/Dicitur et noſter qui
a eſt nobis exhibitus/⁊ quodam/
modo preſentatus/ quem habemꝰ
non in re ſed in ſpe/· non in poſſeſſi
one ſed in expectatione/· non iam
datum ſed ꝓmiſſum/· ad quem ſi
ne intermiſſione tendere/ et quem
quotidiano deſiderio debemus appe
tere· ¶ Secundum hunc modum/
ſaluator noſter dixit/cum ſcilicet aſ
cendiſſet montem prout ſcribi/
tur Mathei quinto/Beati paupe=
res ſpiritu/· et beati qui perſecuti=
onem patiuntur propter iuſticiam
Et ſubiunxit cauſam beatitudinis
vtrorumqꝫ/· quoniam ipſorum eſt
regnum celorum Ecce ꝙ voce do/
minica pauperum/⁊ patientium ꝓ
iuſticia/ dicitur eſſe regnum celo/
rum/· quod tamen hic non habent/
ſed in patria poſſidebunt· ¶Aliter
poteſt reſponderi/⁊ forte melius et
ſubtilius/· ꝙ licet ĩ hac vita panẽ
illum glorie non plene recipiamꝰ/
cum non ſedeamus ad menſam do/
mini cum beatis/tamẽ micas quaſ
dam ab illa mẽſa domini noſtri de
cidentes tamꝙ catelli ſub menſa do
minorum colligere debemus/Et ut
manifeſtius intelligatur quod di/
cere volo/ꝗdam ſpiritualis dulce/
do quandoqꝫ deuotis hominibus in
funditur/ per quam ipſorum ani/
me mirabiliter alterantur/ ⁊ qua
ſi quodam dulci cibo reficiuntur/⁊
recreantur in tantum/· ut ipſi fiãt
acutiores ad intelligendũ/ feruen
tiores ad amandum/fortiores ad a
gendum/et patientiores ad tolerã
dum Talem ergo ſpiritualem dul

cedinem deſuper anime infuſam/
appello micas decidentes de menſa
domini/ et ab ipſo pane vite. ¶ Ad
hanc ſpiritualem dulcedinem/ in-
uitat nos pſalmiſta dicens Guſ-
tate et videte quoniam ſuauis eſt
dominus Et notanter dicit guſta
te ⁊ non dicit comedite/. quia non
datur hic ad ſaturitatem/ ſed ad
quamdam prelibationem. ¶ Et quia
hec dulcedo guſtata cognoſcitur.
ideo premittitur guſtate/. et tunc
ſubditur videte Unde gregorius di
cit Eius dulcedinem non cognoſci
tis/ quia minime guſtatis. Hanc
dulcedinem pſalmiſta modicū guſ
tauerat/. ⁊ ſtatim quaſi exclamā-
do dixit Quā magna multitudo dul
cedinis tue domine/ quam abſcon
diſti timētibus te Abſcondiſti nā
qꝫ/ quia occulte preſtas eis. vel ab
ſcondiſti in gloria/ quod nondum
tradere vis in via. ¶ Et nota/ ꝙ ad
exprimendum nimietatem illius
dulcedinis/ pſalmiſta non dicit Quā
magna dulcedo/ vel ꝙ̄ multa dul-
cedo tua/. ſed dicit ꝙ̄ magna mul-
titudo dulcedinis tue Sic eciā poſ
ſet dici Quā multa magnitudo dul-
cedinis domine/ De hac dulcedine
dicit ipſa ſapientia dei que deus eſt
Spiritus meus ſuper mel dulcis.
Eccleſiaſtici viceſimoquarto/ Et
ſapientie duodecimo dicitur O ꝙ̄
bonus et ſuauis eſt domine ſpiritus
tuus in nobis. Que due auctorita
tes/ non ſolum de ſpiritu ſancto ſed
eciam de predicta ſpirituali dulce
dine ſunt intelligende. ¶ Hec eſt il
la dulcedo/ que manna dicitur/ ſicut
apocalipſis ſecundo dicitur Uincē
ti dabo manna abſconditum Et be
ne dicitur manna/ quia ſicut man
na pauit ac nutriuit filios iſrahel
in deſerto/ quouſqꝫ pertingerēt ad
terram promiſſionis/ ſic ⁊ hec dul
cedo reficit animam in deſerto hu-
ius mundi quouſqꝫ perueniat ad r̄g
num celorum. ¶ Igitur/ hec dulcedo
panis celeſtis que hic guſtatur de
lectat/ ſed non ſatiat/. ymmo quan
to plus guſtatur tanto plus appe
titum prouocat/. et tanto magis a
mareſcere facit ea que de mundo vel
carne delectant/ De hoc dicit gre-
gorius in omelia/ Qui celeſtis pa-
trie dulcedinem quantum poſſibi
litas admittit perfecte cognouerit.
ea que in terris amauerat/ liben-
ter cuncta derelinquit. Deſerit ha-
bita/ congregata diſpergit Inar-
deſcit in celeſtibus animus. Nichil
in terrenis libet. deforme conſpici-
tur quidquid de terrene rei place-
bat ſpecie Hec gregorius/ Et auguſ
tinus in libro confeſſionum ſic di-
cit Guſtaue ⁊ ezurio/ tetigiſti me
⁊ exarſi Item idem libro eodem/ A-
ge domine ⁊ fac/ ⁊ excita ⁊ reuoca
nos ⁊ rape/ ⁊ flagra ⁊ dulceſce. I-
tem. tu dederas ſagittas acutas/ ⁊
carbones vaſtatores/ nec ſatiabar ī
illis diebus dulcedine mirabili/ cō
ſiderare altitudinem diuini conſi-
lij ſuper ſalutem generis humaī/
¶ Item idem ſcilicet auguſtinus ſu-
per eodem in libro confeſſionum p̄
dicto eciam taliter dicit/ Iheſu criſ
te adiutor meus/ ꝙ̄ ſuaue michi ſubi
to factum eſt/ carere ſuauitatibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

nugarum mearum Et quas amit
tere metus fuerat/ iā dimittere gau
diū erat Eiciebas enim a me/ vera
⁊ tu ſūma ſuauitas Eiciebas eas
⁊ intrabas pro eis/ ōni voluptate
dulcior/ ſed non carni ⁊ ſanguini.
Item/ aliquando introducis me in
affectum multum introrſum neſcio
in quam dulcedinem/ que ſi perfici
atur in me/ neſcio quid aliud ſit ui
ta eterna ſi non ſit illa Hec omnia
auguſtinus in libro confeſſionum
Et hugo de ſancto victore/ libro de
arra anime/ querit in perſona ani
me dicens/ Quid eſt illud dulce qd
in eius/ ſcilicet dei recordatione ali
quando me tangere ſolet/ et tam ve
hementer atq̄ ſuauiter afficere.
ut iā tota quodammodo a memet/
ipſa/ abalienari ⁊ neſcio quo abſ/
trahi īcipiam/ Et reſpondet/ vere/
ille eſt dilectus tuus q̄ viſitat te.
Sed venit inuiſibilis/ venit occul/
tus/ venit incomprehenſibilis/ ve/
nit ut tangat te/ non ut uideatur a
te/ venit ut ammoneat te/ non ut
comprehendatur a te/ venit non ut
totum infundat ſe/ ſed ut guſtan/
dum prebeat ſe/ non ut impleat de
ſideriū/ ſed trahat affectū· Primi/
cias quaſdam porrigit ſue dilecti/
onis/ non plenitudinem exhibet p/
fecte ſacietatis Hec ille· Exem/
plum/ De hac dulcedīe celeſtis pa
nis beatus petrus modicum guſ/
tās in monte thabor/ ſtatim voluit
ibi facere tabernacula/ ut ibi ſemp
manere poſſet/· ut dicitur Mathei
decimoſeptimo Marci nono/ ⁊ Lu/
ce nono/· Ipſe namq̄ oblitus erat

mundi ⁊ omnium deliciarum eius·
ideo volebat ibi eſſe/ īmmo ſuiipſi
ꝯ quodammodo fuit oblitus/ quia
ut marcus ⁊ lucas dicunt/ loque/
batur neſciens quid diceret/· Ecce
qualiter immutatus fuit in breui
momento/ guſtando vix vnam gut
tam illius fluminis/ cuiꝰ impetus
letificat ciuitatem dei/· uel eciam
guſtando vnā paruam micam pa/
nis illius celeſtis/ vnde omnes bea
ti ſatiantur in patria· Exemplū
Sic fuit de maria magdalena/ que
viginti annis huiuſmodi mica vel
gutta celeſtis dulcedinis enutrita/
nullum terrenum cibum percepit.
īmmo huius mundi delectationem
contēpſit ⁊ abhorruit· Et de mł
tis ſanctis legitur/· ꝙ in hac vita
mortali celeſti dulcedīe ſic fuerūt
ſuſtentati/ ꝙ multis diebus abſꝫ
terreno cibo vixerunt· Dominus e
nim terrenas dilicias contēpnen/
tes/ conſueuit celeſtibus reficere.
· Exemplum· De hoc ceſarius
tale ponit exemplum In quadam
domo ſanctimonialium ordinis ciſ/
terciēſis/ vna negglecta fuit ut ei
pitantia ſicut alijs n̄ daretur Que
patienter hoc ſuſtinens/ et negglec
tam ſe gaudens/ deoq̄ gratias a/
gens/ inuiſibilem pitantiam a do/
mino recepit Ex cuius ineffabili
dulcedine os eius/ fauces/ venter
ſic replebantur/ ut nunq̄ aliquid
ſic dulce ſenſerit in tota vita ſua.
Et h̄ q̄tum ad corpus/ Porro/ in
mēte et anima tantam ſenſit ſpi/
ritualem dulcedinem/ ut poſtea di
ceret/ ꝙ ſi huiuſmodi delicias vna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

vice tantum poſſet habere/ liben-
ter omnibus diebus vite ſue pitā
tys carere vellet· ¶ Nos igitur hāc
prelibationem celeſtis panis fer-
uenter queramus/ quatinus per e
am ad plenariam celeſtis refectio/
nis ſatietatem peruenire mereamr.
Preſtante domino noſtro ihesu criſ
to qui cum deo patre et ſpiritu ſanc
to viuit et regnat deus ſuper omni
a bndictꝰ laudabiliſqꝫ in ſeculorū
ſecula· A M E N·

Sermo triceſimuſprimus

ET Dimitte Nobis De
bita Noſtra Sicut Et
Nos dimttimus Debi
toribus Noſtris· ¶ Hec
eſt quinta principalis petitio/ ora-
tionis dominice Que cum magna
ſit ne irrationabilis videatur/ q̄-
dam conditio appoſita eſt/ quam
oportet a nobis fieri Et ſi illa fu-
erit integre et perfecte a nobis ex/
pleta/ tunc confidenter petere poſ/
ſumus/ quia indubitanter effec-
tum petitionis conſequemur· ¶ Id/
circo primo videndum eſt/ de illa
quinta petitione qua dicimus: di-
mitte nobis debita noſtra· Et ut
materia parumper ad edificatio/
nem dilatetur/ videdum eſt de mlt
tis debitis/ quibus obligamur/ et
que ſoluere tenemur/ et ſi illa non
ſoluerimꝰ peccabimus· ¶ Deinde
videndum eſt/ ꝙ illa conditione ap
poſita/ videlicet Sicut et nos di-
mittimus debitoribus noſtris Quā
tum ad primum notandum eſt/ ꝙ
generaliter loquendo/ triplex eſt
debitum noſtrum/ quo ſcilicet obli-
gamur/ videlicet debitum natura/
le/ humanum/ et diuinum· ¶ De-
bitum naturale eſt/ quo nobiſip-
ſis ac proprie nature noſtre ſumus
obligati Et hoc conſiſtit in bono ꝛ
ordinato/ ac debito regimine noſ-
tro/ ut ſcilicet anima ſeruiat deo/ ꝛ
non carni/ et caro ſubſit anime et
non ſequatur ſuas voluptates/ ut
anima eciam frangat ſuam volun
tatem/ et caſtiget ac refrenet car-
nem/ et eam ſibi obedire compel-
lat/ De hoc debito dicitur ad Ro-
manos octauo Debitores ſumus
non carni/ ut ſm̄ carnem viuamꝰ
Si enim ſm̄ carnem vixeritis mo
riemini Si autem ſpiritu facta car
nis mortificaueritis viuetis· Ac ſi
dicatur Debitores eſtis ſpiritui.
et carni veſtre/ non ſic ut caro ſpi/
ritui dominetur/ ſed ut ſpiritu ca/
ro mortificetur/ · ¶ Debitum hu
manum eſt/ quo homines ſibi mu
tuo obligantur/ aliter tamen ꝛ a
liter/ plus aut minus/ ſm̄ exigen
tiam ſuorum ſtatuum· Nam aliter
obligatur ſuperior inferiori/ et ecō
tra inferior aliter obligatur ſupe-
riori· Vt dominus aliter obligatur
ſeruo/ et famulus aliter domino.
Magiſter aliter obligatur diſcipu
lo/ ꝛ diſcipulus aliter magiſtro.
Sic eciam diues aliter obligatur
pauperi/ ꝛ aliter pauper diuiti Et
ſic de pluribus alijs De hoc debito
eſt ſtatim proſequendum· ¶ Debi
tū diuinū eſt/ quo hoīes obligātur
deo/ de quo debito infra in quodam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſermone dicetur. Igitur dimiſſo de
bito naturali de quo non eſt modo tū
ad ꝓpoſitum/ dicēdum eſt de debito
humano. Pro quo notādum eſt/ ꝙ
quatuor ſunt ſtatus hominum/ q̄
bus omnes homines comprehen-
duntur. Nam quidam degunt in h
mundo/ quidam regnant in celo/ q̄
dam torquentur in inferno/ et qui/
dam patiuntur in purgatorio. De
hijs quatuor ſtatibus hominum ē
ſigillatim dicendum/ ut videatur q̊
modo et quibus debitis ſimus eis
obligati. Et in propoſito/ animas
a carne ſolutas eciam voco homi-
nes/ ſcḋm cōmunem modum vulga
rem. Quantū ad primum ſtatū hu
mani generis dico/ ꝙ omnibus ho-
minibus in hoc mundo degentibus
q̄ntum in nobis eſt aliquo modo ſu
mus obligati. Sicut paulus de ſe
dixit Grecis ac barbaris/ ſapiēti/
bus et inſipiētibus debitor ſum/ ad
romanos primo. Sumus autē ho/
minibus omnibus obligati/ tamq̄
confratribus ⁊ conſororibus quo
ad naturam/ tamq̄ comitibꝫ et ſo/
cijs quo ad exilium/ tamq̄ conſor
tibus quo ad pugnam/ et tāq̄ no/
biſcum vocatis ad gloriam. Sꝫ ſpe
cialiter criſtianis plus ceteris ob
ligamur tamq̄ propīquis/ ex bap
tiſmi regeneratione/ tamq̄ cōmē/
bris in corpore eccleſie/ ⁊ tamq̄ cō
diſcipulis in ſcola criſti. Sed q̄/
ritur/ in quo ſimus debitores et ob
ligati omnibus hominibus ſiue c̄ſ
tianis ſiue alijs? Reſpondeo/ ꝙ in
dilectione. Obligamur enim om-
nibus hominibus ipſos diligere/ ⁊

hoc ex precepto domini/ tam vete-
ris q̄ noui teſtamenti. De hoc de-
bito dicitur ad romanos decimo-
tercio. Nemini quidq̄ debeatis niſi
ut inuicem diligatis. Et prima io-
hannis quarto dicitur. Cariſſimi.
ſi deus dilexit nos et nos debemus
id eſt obligamur tamq̄ debitores
inuicem diligere. Hoc debito domi-
nus obligauit nos per preceptum/
et exemplum dicens. Hoc ē precep
tum meum ut diligatis inuicem ſi
cut dilexi vos. Johannis decimo-
quinto. Ubi notandum eſt/ ꝙ domi
nus dicens ſicut dilexi vos/ exhi-
bet et proponit ſuam dilectionē nō
bis in exemplum et formam diligē
di proximum noſtrum/ quia non ō
nis modus diligendi proximum ē
meritorius/ aut cadit ſub precepto.
ymmo aliquis eſt modus vicioſꝰ.
et per preceptum inhibitus/ ut di/
ligere vxorem alterius propter ad
ulterium et huiuſmodi. Idcirco do
minus expreſſe addidit ſicut dilex
i vos. Ac ſi dixiſſet ſcḋm auguſtinū.
Ad hoc amate/ ad quod amaui vos.
Ipſe namq̧ dilexit nos/ ut ſalua/
ret nos/ nec pepercit anime ſue/ q̄n
eam ꝓ ſalute noſtra daret. Sic de
bemus fratres noſtros diligere/ ut
animas noſtras ſi neceſſe ſit ꝓ ip
ſis ponamus/ nō animas nr̄as per
damus/ ſed ut ꝑ eas fr̄es nr̄os lu:
crem̄. Talis eſt forma qua xp̄s di
lexit nos. Ideo iᵃ iohannis iijᵒ dr̄.
In hoc cognouimus caritatem dei
quoniam ille pro nobis animā ſuā
poſuit/ et nos debemus id eſt obli
gamur vel tenemur pro fratribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

noſtris ponere ¶ Vt ergo proximo
noſtro ſuum debitum perſoluamus/
ipſum diligamus Nec ſolum dilec
tionem teneamus corde/ aut expri/
mamus ore/ ſed quod fortius eſt/ ꝛ
quod proximo magis ſubueniit/ ex
hibeamꝰ et opere· Alias enim/ aut
caritas nulla eſſet/ aut manis ¶ De
bemus autem proximo in corpora/
libus neceſſitatibus/ per opera mi/
ſericordie corporalia ſubuenire/ ſed
multo amplius in neceſſitatibus
anime debemus ei ſubuenire/ per o
pera miſericordie ſpiritualia Nam
quanto anima preſtantior eſt cor/
pore/ tantomagis ſolliciti eſſe de/
bemus circa ſalutem anime/ ut ip/
ſa conſeruetur in vita gratie/ et p
ueñiat ad Vitam glorie/ ꝙ̃ circa cor
pus ut ipſum conſeruetur in Vita
naturali · ¶ Debeuus vero prox
imo duo debita principalia pro ſa/
lute anime ſue/ Videlicet retractio
nem a malo/ et promotionē ad bo
num · ¶ Ad hec duo debita/ nos ob
ligat fraterna caritas/ et diuinum
preceptum/ quia ſic criſtus dilex/
it nos · ¶ Primo igitur/ debemus
et tenemur proximum noſtrum a
malo retrahere preſenti/ ne malum
perpetue dampnationis īcidat/ Et
hoc dupliciter/ quia ſi ſtat et impug
natur/ debemus eum tenere ne ca
dat Et ſi lapſus eſt/ debemus eum
ſubleuare ut ſurgat· Sic enim fa/
cimus eum cauere peccatum com/
mittendum/ et emendare malum
commiſſum · ¶ Primo dico/ ꝙ debe/
mus proximum tenere ne cadat.
ipſum confortando/ conſolando/ et

inſtruendo ac exhortādo/ ne in tēp
tatione ſuccumbat · Sic dominus
dixit petro Et tu aliquando conū/
ſus/ confirma fratres tuos Luce vi
ceſimoſecūdo· Et apo. tercio cuidā
dictum fuit Eſto vigilās/ et confir
ma cetera/ que moritura erant ¶ Si
ergo quis ſtās tēptetur aduerſita
tibus/ confortari debet/ ꝛ ſibi pro/
ponēdū eſt/ ut ex illa modica tribu
latōe q̄ ſibi g̃uis Videtur/ perpēdet
intolerabilia tormēta inferni ꝛ ſit
patiens nec cadat in iram aut inui
diam/ aut Vite ſue tedium aut cō/
tumeliam dei vel ſanctorum/ aut e
ciam propoſitum malignandi ¶ Si
vero temptatᷣ Voluptatibus/ ꝛ pſ
peritas ſibi arridet/ premuniendꝰ
eſt/ ut auertat affectum ab eis/ et
ꝙ attendat/ ꝙ nulla ſint ōmia trāſ
itoria que temporaliter delectant
poſtꝙ̃ tranſierunt ac ſi ventus ac
fumus aut ſompnium fuiſſent· Et
ut caueat a ſuperbia/ vana gloria
auaricia/ gula/ luxuria/ inepta le
ticia/ ꝛ a diſſolutis moribus · ¶ I/
gitur/ ſtantes ammonendi ſunt ne
cadant· Qui enim cadit ſpirituali
ter/ cadit in peccatum/ cadit a deo
ꝛ a gratia dei/ et a iure celeſtis pa/
trie/ ipſe cadit in manus dyaboli.
ꝛ captiuatᷣ/ cadit in lutū/ et macu
latᷣ/ cadit in gladiū ꝛ occiditᷣ ¶ De
hac cōfortatiōe dicitᷣ yſa. xxxvº.
Confortate manus diſſolutas/ ꝛ
genua debilia roborate/ dicite/ pu/
ſillanimes/ confortamini · ¶ Homo
namqꝫ habet manus diſſolutas.
quando remiſſus eſt ad bonum o/
pus Genua habet debilia/ quando

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

pronus eſt ad lapſum Puſillani-
mis vero eſt/ quando timet n̄ poſſe
ſubſiſtere quū cadat Sed heu q̄dā
ꝓximum ſtantē nō ſuſtinēt/ nec a
caſu p̄ſeruant/ ſed magis ſunt ſi-
bi cauſa ruine· Nam quidam viden
tes proximum caſurum/ et valētes
ipſum a caſu preſeruare/ permittūt
ipſum cadere/ quod eſt vnū de pec
catis alienis/ quia tales non ob-
ſtāt malo cui obſtare poſſunt· ym
mo quod peius eſt/ eciam de caſu a
liorum letantur/ ꝛ fiunt rei de ca-
ſu aliorum/ quem tamen effectua
liter non faciunt Utinam tales at
tenderent illud ꝓuerbiorum xxiiii°
ubi dr̄ Cū ceciderit inimicus tuus ne
gaudeas/ ꝛ in ruina eius ne exul-
tet cor tuū Alij cadūt cū cadēte ſcz
q̄ ex caſu alterius/ ꝓuocāt̄ ad ma
lum videntes eum male agere/ et
nichil triſte ſibi accidere Tales ſo
lent dicere Ecce ille vel ille hoc uel
illud fecit/ et ego poſſum ſimiliter
facere· Quid michi eueniet magis
q̄ȝ illi Iſti ſunt tanq̄ȝ ceci ſequentes
cecum ductorem/ ꝛ cum eo caden-
tes Ipſi deſignati ſunt per filios iſ
rahel/ qui cadente ieroboam in ydo
latriam cadebant cum eo· Tercij
caſuros impellunt vel deiciunt/ ut
cadant/ ſcilicet qui alios inducunt
ad peccata verbo/ facto/ vel malo ex
emplo/ ſicut ieroboam qui pecca-
uit et peccare fecit iſrahel ut dicitur
tercio regum decimotercio· Unde be
ne ieroboam interpretatur diuiſio
populi· Secundo dico q̄ debemus
proximum iam lapſum ſubleuare
ut reſurgat· Qui enim ſpirituali-
ter lapſus eſt/ ſeipſum erigere nō
poteſt/ ſed adiutorio indiget/ et ſb
leuandus eſt· Unde deutronomij vi
ceſimoſecundo dicitur Si videris
azinum fratris tui aut bouem ce
cidiſſe in via non deſpicies ſed ſub
leuabis cū eo· Et exodi viceſimo-
tercio dicitur· Si videris azinum
odientis te iacere ſub onere/ non
ptrāſibis ſed ſbleuabis ꝛ cum eo
Si igit̄ ſubleuandum eſt iumen-
tū ſub onere lapſum/ q̄to magis ho
mo qui ceciderit ſub onere peccato-
rū ꝛ gemens dicit· Quoniam iniq̄-
tates mee ſupgreſſe ſūt caput me
um ꝛ ſicut onus graue grauate ſūt
ſuper me De huiuſmodi lapſis di
cit pſalmiſta Ipſi obligati ſunt ꝛ
ceciderunt Talibꝫ ſic iacētibus dicē
dum eſt q̄ malū eſt cadere/ peius ē
diu iacere/ ſꝫ peſſimū eſt nolle ſur-
gere· Nā cadere frequent̄ cōtingit
ex infirmitate vel ignorātia/ iacere
ex accidia vel torpore/ ſꝫ nolle ſur-
gere ex malicia vel deſpatione Pro
ponat̄ ḡ eis q̄ q̄to diutius q̄s iacet
tanto plus deum offendit/ dyabolū
letificat/ ſeipſum laqueis inuoluit
tempus amittit/ ꝛ maiorē ſibi dāp
nationem acquirit· Sed heu qui
dam proximum lapſum/ non ſub-
leuant/ nec eum a peccatis reuocāt
Nam videntes eum ptrāſeunt/ di-
mittētes eum Ac ſi vellet dicere/ e
go nō deieci eum/ quid ad me ut eū
erigā Ipſe ē cā ſue ruine/ ſurgat ſi
velit· Tales faciūt ſicut ſacdos et
leuita/ q̄ videntes hoīem ſpoliatū ꝛ
vulneratū in via iacentem/ tanq̄ȝ
alieni receſſerūt dimittentes eum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Quos dominus oſtendit reprehen
ſibiles/ preferens eis ſamaritanũ
qui miſericordiam fecit in eum/ ut
dicitur Luce x° · ¶ Alij tenent iacẽ
tes ne ſurgant/ ſcilicet qui laudant
⁊ commendant vicia eorũ/ · Quod
cõqueritur pſalmiſta dicens Qm̃
laudatur peccator in deſiderijs aĩe
ſue/ ⁊ iniquꝰ bñdicitur · Et ſi vicia
ſint notoria/ excuſant ea vel mnꝰ
ponderari faciunt/ ad excuſandas
excuſationes in peccatis Et hoc eſt
vnum de peccatis alienis/ ſcilicet
peccatorem propt̃ peccata ſua lau/
dare · ¶ Tercij vero/ eos qui in luto
peccatorum proſtrati iacent/ pro/
fundius calcant/ ſcilicet qui inflam
mant eos ad peiora facienda/ aut q̄
diſſuadent penitentiam/ aut eciam
qui in deſperationem mittunt · Hij
deſignantur per iezabel/ que ahab
regem ad multa mala traxit/ ut
patet tercio Regum vltimo/ Sed
vterqꝫ male perijt/ quia ahab oc
ciſus fuit in prelio/ ut patet tercio
Regum vltimo · Et iezabel deorſũ
precipitata/ et equis conculcata.
⁊ a canibus comeſta fuit/ ut dicit᷑
quarto Regum nono · ¶ Sic igitur
patet/ ꝙ illi poſſunt dici conculcari
qui ad peiora trahuntur/ de qua cõ
culcatione poteſt intelligi illđ pſal
miſte/ Miſerere mei deus/ quoniam
conculcauit me homo · Item concul
cauerunt me inimici mei tota die.
· Et hec de primo principali · ¶ Se
cundo principaliter/ debemus prox
imum ad bonum ⁊ in bono promo
uere/ quatinus ad eternam glori/
am perueniat Et hoc debemus per

duo opera facere/ Nam debemus e/
um abſtrahere a mundo ⁊ ab infe/
rioribus/ ⁊ debemus eum trahere
ad deum et ad ſuperiora/ · ¶ Quãtũ
ad primum/ debemus proximum ſol
licitare ut fugiat mundum/ ⁊ ea q̃
mundi ſunt Vnde j.ª Johãnis ij°.
dr̃ Nolite diligere mũdum neqꝫ ea
que in mundo ſunt Si quis dilig᷑
mundum/ non eſt caritas patris in
eo Quoniam omne quod eſt ĩ mũ/
do/ concupiſcentia carnis eſt/ ⁊ cõ/
cupiſcentia oculorum ⁊ ſuperbia
vite Et iacobi quarto dicitur · Neſ
citis quia amicicia huiꝰ mundi in/
imica eſt deo Quicũqꝫ ergo volue/
rit amicus eſſe huius ſeculi inimi
cus dei conſtituitur/ ¶ Conſideretur
igitur mundus plenus laqueis et
periculis/ doloribus et anguſtijs.
temptationibus et peccatis Conſi
deretur q̄ ſit doloſus q̄ tenebroſus
q̄ lubricus ¶ Conſideretur eciam ꝙ
mundus diligentes ſe excecat/ in/
herentes maculat/ et ſibi confiden
tes confundit/ ¶ Ex huiuſmodi con/
ſiderationibus/ incipit mundus in
animo areſcere ubi floruerat/ vileſ
cere qui placuerat/ ⁊ amareſcere q̄
dulciter ſapuerat Et ſic homo ab
hominatur quod amauerat/ deſe/
rit cui inheſerat/ Et cõtempnit cui
ſeruierat Et conſequenter homo
bona facere proponit/ propoſita in
choat/ inchoata perficit · ¶ Incipit
enim in eo eſſe timor domini/ qui
eum iuuat quodammodo et compel/
lit · Timet namqꝫ/ ne tamq̄ ſer/
uus inutilis/ proiciatur in tene
bras exteriores/ · ne tãq̄ ſterilis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

maledictionem incurrat/ne tanq̄
arbor infructuoſa excidatur ꝛ ī ig
nem mittatur/Per hec igit̄ ꝛ hӱs
ſimilia debemus ꝓximũ abſtrahere
a mundo/ꝛ ab eius amore/Quantũ
ad ẓ^m debemus ꝓximum dulcit̄ tra
here ut ſe cõuertat ad deum/ꝛ ad
ſupiora/Proponatur igitur ſibi.
ꝙ gloria celeſtis in qua deus uide/
t̄ ꝛ poſſidet̄/eſt magna multiplex
ꝛ longa Tam magna eſt/ꝙ eſt in
cõprehenſibilis: tã multiplex/ꝙ ē
innumerabilis/ꝛ tã longa/ꝙ ē in
terminabilis. Currat igitur homo
ut mereatur brauium/laboret ut
accipiat diurnum denariũ/et fide/
lit̄ ſeruiat/ut intret in dm̄ ſui gau
diũ/Sic ergo inardeſcet in celeſtibꝫ
animus/cõuertēs ſe ad deum ſince
ra fide/plena ſpe/et perfecta carita
te/Sed heu quidam trahũt alios a
deo ad mũdum/quibꝫ diſplicet h̄ ab
alӱs fieri quod ipſi facere nolunt.
et ſic cõcipiunt odiũ ī corde ſuo/cōt̄
ſalutem alterius/deinde odium cõ
ceptum/foris oſtēdũt diſſuadētes
aut impedientes bonum ab alӱs fi
eri/tādem vero cum bonum alienũ
impedire non poſſunt nitũtur illud
deprauare/male interpretari/ꝛ eo
rum famam detrahendo denigrare.
que vtiqꝫ ſũt opera penitus dyabo
lica/qꝛ directe cõtra honorem dei et
ſalutē proximi/Tales igit̄/in hoc
ꝙ conantur proximum ad mundũ
trahere vel in eo detinere/ſimiles
ſũt egiptӱs/qui hebreos primo no
lebant a ſe dimittere/et poſtea eos
dimiſſos inſequebantur/ut eos re
traherent/ꝑ ōnes pierunt in mari
rubro/ut dr̄ exodi decimo quarto
In hoc vero ꝙ impedire conantur
eos ne bonum agant et ad deũ tē/
dant/ſimiles ſunt amalechitis/q̄
filӱs iſrahel tēdentibus ad terram
ꝓmiſſionis bellum intulerunt/ut
eos impedirent ut dr̄ exo. xvij^o et
ob hoc uſqꝫ ad internitōez deleti fu
erũt ut dr̄/1° Regum xv^o/Iſtud ē
ergo debitum caritatis/quo quiſqꝫ
obligat̄ ꝓximo ſuo/ſecũ ī h̄ mũdo
degenti/quod vnuſquiſqꝫ ſoluere
pro ſuo poſſe conetur ne debitũ ca
dat in delictum/De huiuſmodi de/
bito caritatis/ſcilicet trahendi ꝓx
imum a malo ad bonum/ſcribit̄ ta
le exemplũ in paradiſo heraclidis
epiſcopi./Ex^m./Dicit̄ enim ibi.
ꝙ quidam ſerapino nomine vendi
dit ſe paganis mimis/id eſt luſori
bus/pro xx. ſolidis/quos occulte
ſeruans/dominis ſuis fideliſſime ſ
uiuit/ꝛ in pane ꝛ aqua q̊tidie ieiu
nans/ſacras ſcripturas legere nō
ceſſabat. Cum autē domini ſui uide
rēt bonam vitam eius/et fidele ſer
uicium/cõuerſi fuerunt ad dominũ
Et cum baptizati eſſent/dimiſerũt
actus theatrales ꝛ ſancte deinceps
vixerũt/Serapion vero vidēs eos
conuerſos/obtulit eis pecuniam q̄
ſe vendiderat/ꝛ ſic liber ab eis diſ/
ceſſit/licet libenter eum ſecum te/
nuiſſet/ꝛ ſibi tāq̄ patri obediſſet
./Similiter in lacedemonia/cũ
uidiſſet vnum de primoribꝫ ciuium/
et omnes de domo eius manicheos/
in eadē domo ſe vendidit/ꝛ ꝑ bien/
nium deo ſeruiuit/ꝛ interī ipſum
dominum domus/et omnem eius

familiam ab execrabili errore con
uertit ad veram fidē dm̄ noſtri ihe
ſu xp̄i qui eſt benedictus in ſecula
A　M　E　N

Sermo triceſimusſecūdus·

Viſo debito quo ꝓximis
nr̄is in hac vita degen
tibus obligamur·Vidē
dum eſt de multiplici de
bito nr̄o/ quo illis qui ex hac vita
migrauerunt obligamur/Quorum
ſcilicet quidam regnant in gloria.
quidam torquent̄ in inferno/ꝛ q̄dā
ſuſtinent in purgatorio·Igit̄/q̄
tū ad beatos in pr̄ia regnantes/di
co/ꝙ ipſis debitores et obligati ſu
mus/non ut eis ſuccurramꝰ in ali
quibꝫ neceſſitatibꝫ vel defectibꝫ cū
tali ſuccurſu non indigeant Sed ī
duobus eis obligamur tamq̄ debi
tores·//Primū eſt/ut eos honore/
mus·quia honore digni ſūt quorū
vita honeſta fuit·et finis glorio
ſus Ideo ps̄· dicit·Michi autē ni
mis honorificati ſūt amici tui deus
//Scdꝫ ē ut deū glorificemus/ꝛ lau
demꝰ pro ipſis/ꝛ ipſorū gloria·Nō
eñ ipſi poſſūt ſufficiēter et plene
deum laudare ꝛ honorare/ pro gr̄a
que vltra ꝛ ſup̄ meritū ipſis colla
ta ē·Ideo valde gratū habent/ut ꝓ
ipſis dominū glorificemꝰ·Sicut e/
nim ps̄. dixit ad dominū/Adiciā ſu
per omnem laudē tuam/ id eſt au/
gebo laudem tuam/·ſic homo debet
dicere/non ſolū verbo/ ſed et facto/
beatis·Adiciā ſuper omnem grati
arum actionem/quā deo facitis/in

hoc ſcilicet ꝙ eciam propter glori
am veſtrā laudo deū·//Laudemus
igitur dominū in ſanctis eius·qꝛ
ſuā īeffabilem bonitatē eis lar/
giflue exhibuit·Laudeꝰ ꝛ ſanctos
in domino/quia ipſo concedēte ꝛ co
operante regnum celorum poſſide/
re meruerūt·Idcirco ſancta eccleſi
a inſtituit feſta ſanctorum celebra
ri/viz ut dominus laudetur in ſanc
tis ſuis ꝛ ipſi laudentur in domino
Et quando hoc facimꝰ/tunc ſumꝰ
quodammodo adiutores beatorum/
ꝛ quamdam caritatē exhibemꝰ ip
ſis·Sed querit̄·quomō ad id ſu
mus obligati ut dicatur debitū noſ
trum/Reſpondet̄·ꝙ multis de cau/
ſis iſtud dicit̄ eſſe debitū noſtrum
//Primo/debemꝰ eos honorare/qꝛ
honorant̄ a deo·Rationabile eſt e
nim/ꝙ ſeruꝰ nō contēpnat ſed ho
noret quem dn̄s ſuus honorat·Qꝛ
autē deus eos honoret/patet per il
lud dictū ſaluatoris Jo.xijᵒ·Si q̄s
michi miniſtrauerit/ſcilicet in hac
vita honorificabit eū pater meus
qui ē in celis/Sꝫ vbi/·vtiqꝫ in reg
no celorum Et/1ᵒ Regum ijᵒ dicit̄
Quicūqꝫ honorificauerit me glori
ficabo eum·Et qꝛ beati ſūt fratres
noſtri/idcirco debemus eis frater/
nam caritatē oſtendere/ut deo ꝓ ip
ſis ꝛ ipſorum gloria gr̄as referamꝰ
//Scdo/qꝛ ipſi ſine intermiſſione o
rant pro nobis·Cognoſcunt enim
miſerias noſtras/pericula ꝛ neceſ
ſitates multo clarius q̄ nos·Ideo/
ex caritate quam ad nos plenarie
gerunt/mouēt̄ orare ꝓ nobis De
hoc dicit̄ apo. vᵒ/Quatuor aīalia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

⁊ vigītiquatuor ſeniores/ per que
⁊ per quos tota congregatio beato
rum intelligitur/ceciderunt coram
agno/ habentes ſinguli chÿtha/
ras ⁊ phialas aureas plenas odo
ramentorū que ſūt orationes ſanc
torum/ Itē apocalipſis octauo dici
tur Aſcendit fumus incenſorū de o
rationibus ſanctorum de manu an
geli coram deo/ Et ſi dicatur/ ꝙ hꝯ
ſit intelligēdum de orationibꝫ ſanc
torum in hoc mundo degentium et
non in celo regnantium· Reſponde
o/ ꝙ ſi ſancti in hac vita ſic orāt ꝓ
ſuis fratribus/ quantomagis bea
ti in patria/ qui ut dictum eſt pleni
us agnoſcūt neceſſitates noſtras
⁊ maiori caritate afficiuntꝰ ad nos
ꝙ̄ ſancti ī hac vita degētes· Ter
tio/ quia beati gaudent ⁊ nobis cō/
ḡtulāt/ qn̄ conuertimꝰ a peccatis/ et
vitam emendamus/ac per bona v
tutum exercitia ſalutem noſtram
operamur/ Vident enim nos eſſe cō
ciues ſuos futuros/ ⁊ ad eos per vi
tam bonam tendere/ ⁊ ſic congratu
lantur nobis/ et noſtrum aduentū
deſiderant· Nam ſi gaudium eſt an
gelis in celo ſuper vno peccatore pe
nitentiam agente/ ut dicitur Luce
decimoquinto/ quantomagis gau/
dium erit confratribus noſtris/ q
aliquando conſortes noſtri fuerūt
in hoc exilio/ et nos exſpectant/ cum
ſine nobis eorum gloria nō erit cō
ſummata/ Si ergo ipſi gaudent de
ſalute noſtra/ nos debemus gaude
re/ et cum gaudio laudare deum/ de
gloria ipſorum· Quarto/ quia ip
ſi nobis reliquerunt veſtigia ſalute

eterne/ per vitam exemplarem/ per
doctrinam ſalutarem/ ex contemp
tum terrenorum/ ⁊ tolerātiam paſ
ſionum/ ac ſi non ſolum verbis ſed
⁊ vita dixiſſent· Aſpicite nos ⁊ ꝯ
ſiderate/ quia ſic precedimꝯ ad glo
riam/ ſic ſequimini· Vnde/ qui bonū
exemplum alteri prebet/ quantum
in ſe eſt alterum trahit/ ⁊ viam do
cet/ ad regnum celorum· Idcirco il
le alter ſiue ſequatur ſiue non/ ob
ligatur tn̄ ipſi ad ḡtiarum actionē
Exemplum· De honore cuidā
ſancto per quemdam exhibito ta/
le exemplum ponitur in libro de a
pibꝫ/ In theutonia miles quidam
ad deponendam herbam de prato/ cō
duxerat falcatores· Illis ergo fal
cantibus/ in vigilia cuiuſdam ſanc
ti cum veſpere pulſarentur/· vnus
eorū dixit· Deſiſtamus ab opere/ qr
veſpere pulſantur Illis vero nolen
tibꝫ ⁊ ſociū deridentibꝫ/ ceſſauit ab o
pere· Tercio autē die ad opus redi
ens/ cum eum longe poſt alios re/
tro falcare oporteret/ riſus ⁊ cha/
chinnos patienter ſuſtinuit· Mox
vero/ vbi manum ad falcem poſuit
dragmam auream mire ac inuiſe la
titudinis ante ſe in ſurculo grami
num pendentem vidit Curuatis er
go humiliter genibus dominum be
nedixit· Quo clamāte/ accurrerūt
ſocij/ accurrit ⁊ miles/ pratorum do
minus/· vident miraculum/ ſcriptu
ramqꝫ miles litteratus ī nūmo voce
pria legit· Que ut īterp̄tari potuit
h cōtinebat Manꝯ dei me cōpegit·
⁊ in donū me redegit/ paupi q n̄ in/
fregit/ diē ſancto celebrem· Hanc

dragmam uxor militis/ centum ſe-
re marcis erga pauperem emit/ et
multis ad honorem dei poſtmodum
oſtendit· ¶ Centum ad dampnatos
dico/ ꝙ eis proprie nō obligamur
quia eos liberare non poſſumꝰ/ nec
ſubuenire Niſi quis forte dicere ve
lit/ ꝙ remittendo eis iniurias vel ca
lumpnias aut perſecutiones/ quas
alicui in corpore/ aut rebus/ aut fa
ma/ aut aliter intulerunt/ aut reſ/
titutionem faciendo/ iniuſte acqui
ſitorum/ eorum tormenta releuen
tur Sed huiuſmodi remiſſio vtiqꝫ
debet fieri ſiue eis ſubueniat ſiue nō
Hoc tamen certum eſt ꝙ oratio ꝓ
dampnatis facta penitus eis non
prodeſt· Idcirco auguſtinus dicit ꝙ
ſi matrem ſuam ſciret eſſe damp/
natam/ non plus pro ea oraret/ ꝙ̄
pro dyabolo· ¶ Exemplū ¶ Legitur i
libro de apibus/ ꝙ ſancta maria de
ognies rogabat dominum cum la/
crimis/ ut de anima matris ſue de
functe eam certificaret ¶ Quadam
igitur die infra miſſam horrore cō
cuſſa/ vidit prope ſe quaſi ſpiritū
tenebroſum ſtare/ ¶ Factoqꝫ ſigno
crucis queſiuit quid eſſet Reſpon
dit/ ego ſum mater tua perpetuo
dampnata Maria queſiuit cauſā
dampnationis Et cum dixiſſet/ ꝙ
de iniuſte acquiſitis ⁊ vſuris ſcien
ter vixiſſet ſtatim diſparuit Quo
audito maria flere ceſſauit/ ⁊ iuſ/
tum iudicem benedixit/ eiqꝫ in ſen
tentia concordauit· ¶ Exemplū Ce
ſarius tamē ponit quoddam exem
plum/ ex quo videtur ſatis patere.
ꝙ per reſtitutionem male acquiſi-
torum/ aliquando dampnatorum
pena minuatur· Ait enim ꝙ mortuo
ludouico lantgrauio haſſie/ qui fu
erat predo/ tirānus/ exactor populi
ſpoliator eccleſiarū/ ⁊ plenus vicijs
filius eius ludouicus magna mu/
nera promiſit/ ſi quis ei ſtatum pa
tris ſui veraciter oſtenderet· Unde
miles quidam acceſſit ad fratrem
ſuum clericum nigromanticum et
vix precibus obtinuit/ ut dyabolū
aduocaret/ ⁊ de hac re ꝗreret· Quo
vocato dixit clericus· Penitet me
tanto tempore receſſiſſe a te· Indi
ca michi obſecro Ubi ſit anima do
mini mei lantgrauij Ait demō Si
vis mecū pergere/ ego tibi eam oſ
tēdam/ At ille vtiqꝫ facerem/ ſi poſ
ſem abſqꝫ periculo meo· Cui demō
Iuro tibi per altiſſimum et per eiꝰ
tremendum iudicium/ quia te inco
lumem ducam ⁊ reducam· Igitur
demon duxit eum ad portam infer
ni/ vbi vidit horrēda loca et diuer
ſa penarum genera/ ⁊ demonē quē
dam ſedētē ſuper puteum opertum
⁊ clamantem ad demonem qui eū
portauit· Quis eſt ille quē portas
Adduc eū huc Cui reſpondit Ami
cus nr̄ ē/ cui iuraui ut eū nō lederem
ſed oſtenderem ſibi animam domi/
ni ſui/ ⁊ reducerem· Tunc operculo
amoto/ demon ille tam valide bu/
cinauit quaſi cum tuba/ ꝙ clerico
videbatur totus mundus ſonare.
Poſt horam vero cū flāma ſulfure
a lantḡuius aſcendit/ ⁊ clerico dix
it· Preſto ſum ille miſer lantgraui
us/ ⁊ vtinā nūꝗ̄ natꝰ Cui clericꝰ
Miſſus ſū a filio vrō videre ſtatū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

veſtrum/ et ſibi renunciare Cui ille·
ſtatum meum vides Si tamē filij
mei bona eccl'iarū p me ipſis dere/
licta reſtituerēt/ levius hēre Et h
dic p ſigno eis / qd nemo novit ni
ſi ego et ipſi/ Accepto igit' ſigno/ ꝛ
lantgravio remmerſo/ clericꝰ p de
monem reductus eſt· verba patris
filijs retulit/ et ſignum dixit Sed
illi ſignum agnoſcentes/ bona reſti
tuere noluerūt Clericus vero ordi
nem ciſtercieñ. dimiſſis omnib. in
travit· ¶Exᵐ· ¶Audivi ego de q̊/
dā divite ꝛ notabili viro/ q̄ morti
appropīquās/ ſeniorēm filiū ſuū io
hānē noīe/ quem ꝛ ego novi/ ad ſe
vocavit eiqꝫ dixit· ꝙ unam curtim
quā expreſſit īiuſte poſſediſſe ſup
plicās ut eam reſtitueret· Cui filiꝰ
hec uel ſimilia vba reſpōdit Pater/
vos fuiſtis homo prudens/ et bene
ac iuſte vixiſtis/ non credo ꝙ aliq̄
bona male acquiſita poſſideretis· Et
ſic patre decedente/ filius eandē cur
tim poſſedit· nullāqꝫ reſtitutionē
fecit· ¶Predictis tamen nō obſtā
tib/ nos ſtatum dampnatorum cō
ſiderātes/ duo documēta inde ħere
debemus· ¶Primum ē/ ut abiciaꝰ/
fugiamꝰ/ et caveamꝰ pccā morta/
lia/ que ad tā horrēdū et miſerabi/
lem finem perducūt/ Et licet ſint tē
poraliter cōmiſſa/ tamen eternam
penā iuſte merētur Et hoc ideo/ qꝛ
pccōr peccāuit cōtra bonū infinitū.
Idcirco p pccūm incurrit penā int
minatā/ Itē/ qꝛ ignis inferni nō eſt
purgatorius ſꝫ ſolū punitivꝰ Ideo
pccā ſemp remanēt/ et p cōſequēs
pena nō ceſſabit/ Itē· qꝛ poſt hāc vi
tā/ nec eſt locus nec tempus peni/
tētie/ ideo non fit remiſſio pccōrum
¶Alias rationes omitto cā brevita
tis· ¶Secūdū documētū/ qd ſolli/
cite debeꝰ timere/ occultū dei iudiciū
ē/ p qd multi dampnati ſunt/ qui ſa
tis bene in vita ſua vixerūt/ ſed cir
ca finē peccaverūt/ ꝛ ī peccato mōr
li mortui fuerūt· Multi vero p oppo
ſitū/ diu male vixerunt/ ſed circa fi
nem penitētes dampnationem illā
evaſerūt· Ideo pſalmiſta bñ dicit.
Iudicia tua abiſſus multa Quia
eñi diſcutere ꝛ pſcrutari nō potuit
equitatem divinorum iudiciorum.
ideo appellavit ea abiſſum Nec ſo/
lum abiſſum/ ſꝫ ꝛ abiſſum multā.
id eſt multiplicem vel multiformē·
¶Timeamus g̊ iudicia dei/ ſicut pē.
de ſe dicit A iudicijs eñi tuis timui
Et petamus cū pſalmiſta dicētes.
Non intres in iudiciū cū ſervo tuo
¶Eſt tamen quoddam iudiciū mīe.
dei deſiderabile/ ſcꝫ iudiciū mīe/ cuiꝰ
documētum magis trahitur a bea
te q̄ dampnate· Unde pē. Iudicia
tua iocunda/ ¶Item/ Letetur mons
ſyon/ et exultent filie iude/ propter
iudicia tua domine· ¶Quantū ad
animas exiſtētes ī purgatorio no
tandum eſt/ ꝙ frequenter in dictꝭ
doctorum/ anime exute a corporib
dicūtur eſſe ī purgatorio/ q̄ diu n̄
ſūt in regno celorum· Nam licet ali
q̄ earum non patiātur ſenſibiliter
aliqua tormenta/ tamē dilatio glīe
et viſionis divine/ ipſis eſt multo
gravius/ et pro purgatorio eis de/
putatur/ quouſqꝫ ad regnum celo
rum pveniant· ¶Alia eñi ſeparata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

a corpore nullam habet requiem ni
ſi in viſione et fruitione dei. Exm̄
De hoc ceſarius tale ponit ex/
emplū in heeſterbach domo ciſter
cieñ ordinis quidam iuuenis mona/
chus wilhelmus nomine/ nobilis ge
nere/ ſed virtute nobilior/ defunctus
eſt/ qui ſtatim poſt mortē cuidam
monacho apparēs/ de ſtatu requiſitus
dixit ſe eē in penis Quo audito cū
alter fleret ꝛ diceret/ ſi tu es in pe
nis qui nunquam peccaſti/ quid de me pec
catore michique ſimilibus erit. Ait.
Noli flere quia nullam penā habeo
niſi quod nondū vidi deum Et adiecit.
Ach quam clarū eſt quod ſtatim videt
ante deū Roga inquit ex parte mea
domnum abbatē/ ut in capitulo pro
me orōnes ad tēpus iniūgat/ ꝛ ip
ſe pro me dicat collectam de ſancto
michahele. Quod cū factum fuiſſet.
ſeptima die apparuit eidē monacho
ꝛ ſe liberatū dixit. Hijs premiſſis nōn
dū ē/ quod aīabus exiſtētibus in purga
torio debemus ꝛ obligamur impēdere ca
ritate ꝛ mīe opa tamquam pauperibus/
hm̄ que dominus iudicabit tam bo
nos quam malos De quibus dicitur ma
thei xxv° Eſuriui enim ꝛ dediſtis m̄
manducare ꝛc. Ipſe namque anime
purgatorij/ eſuriunt ꝛ ſitiunt/ nude
ſūt/ exules ſunt/ infirme ſunt/ ꝛ in
carcerate ſunt Eſuriūt panē filio
rū regnantiū/ ſitiūt fontē aque vite.
petūt indui veſtimento ſalute/ reci/
pi ad hoſpicium celeſte/ curari ab
infirmitatibus .i. penis quas ſuſtinēt
ꝛ liberari de carcere in quo captiui te
nentur. Subueniamus igitur ipſis/ quan
tinus per miſericordiā dei a penis et
carcere liberate/ tranſeāt cū gaudio
de exilio in domum habitationis ſu
perne/ ꝛ ibi induantur veſte glori
e/ ac a cibo ꝛ potu beatorum ppetue ſa/
tientur. Sunt autē ſex ſuffragia
ſiue adiutoria quibus homines in hoc
mundo viuentes poſſunt ſuccurre
re animabus in purgatorio exiſtē
tibus. Primum eſt oratio/ ꝛ ſpe/
cialiter ſi fiat ab hijs qui in grā de
i ſunt/ quia tales faciliter impetrant
non ſolum pro ſe/ ſed ꝛ pro alijs ui
uis et defunctis Unde ij° machabe
orū xij° dicitur Sctā ergo ꝛ ſalubris
eſt cogitatio pro defunctis exora/
re/ ut a peccatis ſoluantur. Secū/
dū eſt ieiuniū/ ꝛ ſpecialiter ad quod ille
viuēs nō eſt obligatus/ quia tūc poteſt hoc
facere pro alio. Si vero quis ieiunet
quando propter preceptum eccleſie
vel alia de cā ieiunare tenetur/ tūc
parum aut michil prodeſt alteri Et
hoc noīe ieiunij intelliguntur omnes
afflictiones corporis/ ut ſūt uigilie
flagellationes/ aſperitates veſtiū
duricia lectorū/ ꝛ ſic de alijs. Ter
cium eſt peregrinatio/ et ſpecialiter
illa que eſt approbata autētica/ et
indulgentijs apoſtolicis decorata.
non ſolum pro facientibus eam/ ſed
ꝛ pro illis pro quibus fit. Sicut ē
peregrinatio ad ſepulcrum domini.
ad limina apoſtolorū/ vel ad ſctm ia
cobum Alie vero peregrinatōes/ que
non ſūt ſic manifeſte preuilegiate
ſūt tamen meritorie. Quartū eſt
elemoſina data pauperibus vel religi
oſis perſonis/ quia tales obligantur
orare pro illis/ pro quibus elemo/
ſina datur. Unde de elemoſina dicitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

thobie iiij° Elemoſina ab oī pccō
ꝛ a morte liberat/ ꝛ non patitur a
nimas ire in tenebras Et poſt pau
ca Ipſa eſt que purgat peccata/ ꝛ
facit inuenire miſericordiam ꝛ vi/
tam eternam. ¶ Quītum eſt obla
tio ad altare/ Vn̄ in veteri teſtamē
to ꝓ certis pccīs delendis/ certe ac
determinate fiebant oblatōes/ Et
ij° machabeorum xij° dicit᷑. ꝙ vir
fortiſſimus iudas collatione facta
xij. milia dragmas argenti miſit
iheroſolimam/ offerri ea ibi ꝓ pec
catꝭ mortuorū Et ſpecialiꝭ valet ad
h oblatio bn̄dicti ſacramenti/ qḋ
ſup oīa ſuffragat᷑ aīabus. ¶ Sex
tū eſt ſatiſſfactio ꝓ defunctis facta.
ut Si qs nō ſoluit debita ſua in ui
ta/ ꝙ illa p aliū ſoluāt᷑ Vel ꝙ leſ
ā dāpnificatꝭ p ipſū ſatiſfiat/ vꝭ ſi
pn̄iam iniūctā in toto vel in pte n̄
ſoluit/ nec pfecit/ ab alio ſoluatur
Et eciam ipſis ꝓdeſt penitētia ab
alio ſponte aſſumpta/ ꝛ pro ipſis
defunctis facta. ¶ De hijs poſſent
multa exempla adduci que cauſa
breuitatꝭ dimitto. ¶ Hijs predictis
modis poſſumus ſuccurrere defūctꝭ
ꝛ pſoluere debitū quo eis obligamr̄.
¶ ipſi namqꝫ ſunt Mendici q̄ ē ſub/
uenire nō pn̄t. ꝛ ſine intermiſſiōe
clamant ad nos/ petētes miſericor
diam/ ac ſi qlibet eorum dicat illḋ
Iob xix° Miſeremī mei/ miſeremī
mei/ ſaltem vos amici mei/ qꝛ ma/
nꝰ dn̄i tetigit me Miſereamr̄ ergo
eorū. qtinꝰ ꝛ deꝰ nr̄i miſereat᷑ in/
dulgēdo culpas nrās/ ꝛ penas pro
eis debitas/ qui eſt ſuper benedictꝰ
in ſecula. A M E N.

Sermo triceſimuſtercius.

Dicto de debito humano
q̊ diuerſis hoīm ſtatibꝫ
diuerſimode ſumꝰ obli
gati/ dicēdum eſt nūc de
debito diuino/. quo ſcilicet ipſi deo
ſumus obligati Quod vtiqꝫ maiꝰ
ꝛ mltiplicius ē ꝙ debitū humanū.
prout infra declarabitur. Sunt
autem multa que nos obligant ꝛ
debitores deo nos faciūt. Primū
eſt bn̄ficiū creationis. ſcilicet quia
nos fecit/ qn̄ non eramꝰ/ et tā no/
biles creaturas fecit/ et oībꝫ alijs
creaturis corporalibꝫ pfecit. Et ꝙ
nos in eē naturali cōſeruat ¶ Prop
t hoc bn̄ficiū obligamr̄ deo de aīma
nrā ad ſui ſīlitudinē fcā/ ꝛ de oībꝫ
potētijs ꝛ viribꝫ anime. De corpe
ꝛ omnibꝫ membris eius. De quīqꝫ
ſenſibꝫ exterioribꝫ De ſanitate for
titudine/ ꝛ perfectione corporis et
mēbrorum. de nutrimēto corporis
q̊tidiano/ ceteriſqꝫ ad neceſſitatem
vtilitatē/ aut cōmoditatē cōceſſis
¶ Itē obligamr̄ deo pro oībꝫ creatu
ris inferiroibus/ eo ꝙ perfectiores
ꝛ nobiliores illis oībꝫ nos fecit ¶ I
tē obligamur pro omnibus creatu
ris que nobis ſeruiunt/ et quodam
modo ſubſunt. ſicut ſunt corpora ce
leſtia elementa ꝛ elementata ¶ Cō/
ſideret ergo hō ꝛ numeret ſi poteſt om
nes creaturas quibus platus eſt.
numeret celos ꝛ orbes/ eorū plane
tas/ ꝛ ſtellas/ nobis ſuis lūibꝫ/ ꝛ mo
tibꝫ/ ꝛ influentijs ſeruiētes. Nume
ret elemēta ꝛ elementata/ ꝛ oīa q̄
ex eis ad uſum noſtrum conſeqm̄

Numeret eciam non ſolum ānos ⁊
dies et horas/ ſed et ōia momenta
vite ſue quibus deus eū ī vita cō
ſeruat et gubernat. ¶ Et cum conſi
derauerit iſta/ fore innumerabilia·
perpendat quātū obligetur deo per
iſtud beneficium creationis/ et con
ſeruationis in eſſe naturali· ¶ Se
cūdū ē bn̄ficiū recreationis ł ſalua
tōis nr̄e/ ſcz ꝙ filius dei pro nobis
factus eſt homo· ī hoc mūdo· xxxiij·
ānis vixit/ laborauit/ paſſus fuit.
et tandem mortuus· ¶ Propter hoc
beneficium/ obligatus eſt homo de
o/ quia deſcendit/ ſe humiliauit/ na
turā humanā noſtrā cū naturalibꝫ
neceſſitatibꝫ et defectibꝰ aſſūpſit/
ouem perditā laborioſiſſime queſi
uit/ ſibi non pepercit/ et tandem per
amariſſimam paſſionem ſponte
toleratā vitā finiuit ¶ Cōſideret igi
tur homo ſi poteſt/ diſtātiā dei ab
hūana natura quo ad dignitatem
et pfectionē/ et īueniet eam īfinitā·
eo ꝙ īfiniti ſunt ğdus ẏmaginabi
les ħm̄ ſub ⁊ ſupra int̄ deū ⁊ homi
nē· Et tamē deus dignatus eſt ſe
ſic humiliare et deſcēdere/ ut huma
nam naturam ſibi copularet/ et in
vnitate perſonali ē vniret ¶ Itē cō
ſideret totum tempus vite criſti/ ⁊
ōnia momēta illius tēporis/ a pāci
pio vſz ad finē pro ſalute noſtra
diſpēſata· Conſideret omnia veſti
gia pedum criſti/ omnia opera/ om/
nes labores/ fatigationes/ ⁊ īcom
moda· ī fame ſiti frigore ⁊ calore ¶ Cō
ſideret ōnes contumelias/ īſidias/
pſecutiones ⁊ obprobria ¶ Cōſideret
et numeret ōnes guttas lacmarū

ſudoris/ et ſanguinis effuſi ¶ Cōſide
ret ōnes liuores/ plagas/ et pūctu
ras/ vgarū/ flagellorū/ ſpinarū/ cū
quinqꝫ vulneribus/ et vniuerſis
paſſionibus interioribus et exteri
oribus/ ac morte crucis turpiſſiā· ⁊
cum inuenerit homo hec eſſe innu
merabilia/ perpendat quātum ſit de
o obligatus· ¶ Tercium eſt bn̄fi
cium exaltationis nature/ ſcz/ ꝙ fi
lius dei/ ī ſua perſona naturā nrāz
collocat᷑ ſup ōnes celos ad dextrā
ſui patris/ eāqꝫ tātū glorificauit ꝙ̄
tum poſſibile eſt creaturam glori
ficari ¶ Vnde homo debitor eſt dei
propter multiplicē gloriam quā
filius dei ſuſcepit/ et habet in natu
ra noſtra/ quia p illā totū genus
humanū eſt nobiliſſime exaltatū·
in tātum ꝙ ħm̄ ğgo. in q̊dam ſer/
mone/ Angeli ptimeſcāt hominem
coram ſe pſterni/ ⁊ eos adorare .i.
excellentē honorem impendere/ pro
ut āte criſti ſaluatoris noſtri aduē
tum ab hominibus ſanctis fieri p
miſerunt/ ut pꝫ de loth et ioſue/ Ti
mēt enim illā naturā corā ſe iacē
pſtratā/ quam venerāt᷑ ſupra ſe ī
xp̄o ſblimatā ¶ Cōſideret igit᷑ hō ſi
poſſit/ ōnes p̄rogatiuas dignitates
⁊ excellētias hūanitatis criſti ſu/
p ōnes creaturas/ et ꝙ in hoc p̄tu
lit hominē āgelis ꝙ hūanam aſſu
mēs naturā/ āgelicā n̄ aſſūpſit ¶ Cō
ſideret/ q̄uo xp̄s tāꝙ aduocatus noſ
ter īterpellat ꝓ nob̄· Et q̄uo beatā
mariā ſororē nrāz ī matrē ſuā ele
gerit/ ad dextrā ſuā ſublimauerit·
⁊ aduocatā nrāz fecerit ¶ Conſide/
ret/ q̊modo deꝰ angelicos ſpiritus

non ſolum ſibi/ ſed ꝛ nobis ſeruire
deputauit/ iuxta illud ad hebre. iº
Omnes ſunt amminiſtratorij ſpi
ritus/ in miniſteriū miſſi ꝓpt eos
qui hereditatem capient ſalutꝫ/ Cō
ſideret eciam/ ꝙ xp̄s non ſolū exuit
nos de poteſtate demonū/ ſed eciam
dedit nobis ptātem ꝛ ṽtutē/ ipſos
ſupandi ꝛ cōculcandi/ Et cū inue
nerit hec ineffabilr̄ nob̄ eſſe ſalu
bria ꝛ gl'oſa/ ꝑpēdat q̄d ꝛ quātum
deo teneat· Quartū ē beneficiū
ditatōis noſtre Nam nos q̄ paupe
res fuimus ſupra modū/ maximis
domis ſuis dotauit ꝛ diuites fecit.
Propt̄ hoc hō̄ debitoꝛ eſt dei de doīs
grē̄/ de domis ſpiritus ſancti/ de ſep
tē̄ ſacramente/ et de meritis criſti.
Conſideret igit̄ homo multiplices
grās dei ſcilicet preuenientes/ cōco
mitātes ꝛ ſb̄ſequētes Nec ſolū da
tas ꝛ acceptas ſed eciam preſen
tatas ꝛ exhibitas/ ꝙ dona dei nos
obligant/ non ſolum que accepimꝰ
ſed eciā ea q̄ nob̄ exhibita fuerūt.
ut acciperemus/ Cōſideret dona ſpi
ritus ſancti/ et q̄̄ multa bona ſp̄s
ſanctꝰ ꝑ ea in nobis operatur/ tā q̄
ad uitā actiuā q̄̄ q̄ ad cōtēplatiuā
Cōſideret ſacramēta ecclīe ꝛ miſ
teria in ipſis cōtēta/ ꝛ quomō̄ ſint
remedia uiciorum ꝛ adiumēta ṽtu
tū/ ꝛ q̄̄ neceſſaria et q̄̄ vtilia ſint
pro ſalute noſtra/ et ſpecialiter q̄̄
dulciter ꝛ q̄̄ efficaciter q̄̄ꝫ ſalub
ter ſacramētū eucariſtie aīam nu
triat ꝛ impinguet/ Conſideret eciā
merita xp̄i/ q̄ ipſe in hac vita non
ſibi/ nō ꝓ ſe/ ſꝫ nob̄ ꝛ ꝓ nob̄ ꝛ nob̄
me ruit/ ꝛ ea in ꝗmūū m̄ris nr̄e ſci

licet ſancte eccleſie tamq̄̄ theſaurū
repoſuit/ ut ad ipſa liberū poſſimꝰ
habere acceſſum Et cū homo cog
noverit hec dona dei eſſe ineſtima
bilia/ perpēdat qualiter ꝛ quātum
deo ſit obligatus· Quītum eſt be
neficiū inſtructionis nr̄e Nā cū aīa
nr̄ā ſine ſapientia ſit creata/ ꝛ tq̄̄
tabula raſa/ nō depicta/ nulla cog
nitōe ſit illūīata/ ꝛ cū oīs ſapiētia
nr̄ā ſit a deo ut dicit̄ ecā̄. iº Sequi
tur ꝙ de oī noticia vel cognitōe nr̄ā
ſumus deo debitores/ Cōſideret igi
t̄ homo vniuerſas criſti doctrinas
quibus veritatem/ fidem ſapiētiā
ꝛ diſcretionem docuit/ quibus vicī
a reprehendit/ ꝛ homines a pecca
tis reuocauit/ quibus ṽtutes cō
mēdauit/ et homines ad eas traxit
ꝛ prouocauit/ quibus eciā de penis
inferni terruit/ ꝛ quibus regnum
celorum promiſit/ Conſideret eciā
que ſancti doctores tā veteris q̄̄ no
ui teſtamenti inſpirāte deo docue
rūt/ que ſcripſerūt/ ꝛ nobis in ſcrip
tis ad ꝑpetuam memoriā reliq̄rūt.
Conſideret nichilominꝰ q̄tidianas
inſpirationes quas deus inſpirat
ꝛ occulte infūdit/ ac ſi magiſtrum
quemdam habeat/ interius ipſum
inceſſanter inſtruentem Et cū in
uenerit omnes has dei doctrinas ī
numerabiles cognoſcat ſe mlt̄ū ob
ligari deo· Sextū ē bn̄ficiū mie
dei in tolerādo pccōre· Non ſolū em̄
tolerat eum q̄n peccat/ ſed eciā to
lerat eum in peccato iacentē ꝛ pccō
pccūm adicientē/ Inſup multis mo
dis ad pn̄iam eum vocare n̄ ceſſat
Cōſideret ergo pccōꝛ magnitudiēꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

et multitudinē dei miſericordie ſup
ipſū ſcʒ magnitudinē et multitudi
nē peccatorū ſuorū / in eo ꝙ nō ſta
tim vindictā infert ꝓ peccatis ꝑpe
tratis · Alias eñ creature deberent
cōtra ipſū inſurgere / et vīdicare in
iuriā deo factam Et exigēte iuſtici
a dei / deberet in pūcto deſcendere ī in
fernū / Cōſideret eciam / ꝑ q̄ntū tp̄s
et per q̊t momenta tēporū deus eū
tolerauit / quaſi patiēter exſpectās
emendationē ipſi9 ⁊ cōuerſionem
Ac ſi velit deus oſtendere / ꝙ inuite
facere debeat vltionem de ipſo / Cō
ſideret nichilomi9 / quā multis ⁊ di
uerſꝭ modis tā occulte q̄ꝫ manifeſ
te deus eum vocet / trahat / moueat /
et moneat intus et foris · Interdū
dure cōminationibꝫ ⁊ flagellis · In
terdū vero blande ꝓmiſſionibꝫ et
beneficiīs · Nunc terret ut homo ti
meat · nūc blāditur ne deſperet Et
ī hīs ōmibus poteſt homo ꝑpēdere /
q̄ꝫtum deo teneatur · Septimū ē
beneficiū defenſionis a malo quod
homini ſupueniret et accideret ſi de
us eum nō cuſtodiret / Cōſideret igi
tur homo / ꝙ a multis malis corpo
ralibus deus eū preſeruauit et pre
ſeruat / ſcʒ ab īfirmitatibꝫ leſuris.
lapſibus. preſſuris. et alīs mul/
tis homini penitus ignotis / Conſide
ret eciā / ꝙ in anima preſeruatus ē
et preſeruatur a multis peccatis / a
q̄ꝫuibus tēptationibus / q̄bus facili
ter potuiſſet et poſſet ſuperari · Nec
ꝑmittit ſicut nec vnq̄ꝫ ꝑmiſit eum
tēptari ſupra id quod poteſt · Et
quod amplius eſt / ipſū adiuuat cō
ſolatur / cōfortat ⁊ vīcere facit ſicᵗ

et ſemꝑ q̄ꝫtum in ſe fuit fecit / Con
ſideret inſuper / ꝙ quo / ad exteriora bo
na preſeruauit et preſeruat eum a
multis dampnis et periculis. ab ī
famia et a malo nomine / Cōſideret
nichilominus / quomodo ille mille
artifex diabolus ſine intmiſſione
circuit hominem tāq̄ꝫ leo rugiens
q̄rens quē deuoret Cōtra cuius in/
ſidias. aſtutias. fraudes · infeſta
tiones. et īpugnationes / null9 ſub
ſiſtere poſſet / niſi a deo ſpecialiter
et ſingulariť cuſtodireť · Ipſe nāq̄ꝫ
diabolus ē valde potēs / ⁊ ex natura
et eciam per experiētiā lōgā aſtut9 /
ex malicia ſeuiſſim9. et ex inuidia
eſt homini multū īfeſtus et īportu
n9 · Octauū ē bñficiū q̄tificatōis
nā venientes ad ſe benigne recipit /
peccata eis remittit / gratiā īfūdit /
et heredes regni celeſtis conſtituit
Conſideret igitur homo abiſſum di
uine bonitatis ī ſe et ſue benigita
tis in nobis / eo ꝙ peccatorem qui
contumaciter ab eo receſſit dorſū
ſibi ī faciem dedit / eum audire con
tempſit / et in multis eum alīs
eciam ſcienter offendit · ꝙ inquam
illum aliquando reuertentem ꝑm
mo contractum ⁊ quaſi compul/
ſū dulciť ⁊ benigne recipit ⁊ oſcu/
latť / Conſideret / que / qualia / quāta
⁊ quot pccā remittit Quis pccā q̄
cōmiſit plene diſcernere / pōderare
numerare / ſufficiat / certe null9 · di
cit eñ pſalmiſta Comprehenderūt
me iniquitates mee / ⁊ non potui ut
viderem / · Multiplicate ſunt ſuper
capillos capitis mei / ⁊ cetera / Et
manaſſes rex iuda / per flagellum

captiuitatis in cognitionem ſui et
ſuorum peccatorum veniens legi-
tur dixiſſe Peccatã ſuper numerũ
arene maris multiplicate ſunt in
iquitates mee ¶ Et dato ꝙ quis poſ
ſet numerare peccata oris / ⁊ opis.
quis numerare poterit peccata cor
dis. Dato eciam ꝙ aliquis omnia
peccata cordis / ⁊ oris / ⁊ operis poſ
ſet diſcernere et numerare / quis
eciam diſcernere poterit aut nume
rare peccata omiſſionis / ⁊ amiſſi-
onis quibus homo bona que potuit
vel debuit facere non fecit / ſed omi
ſit / quibus eciam tempus amiſit.
et bona que prius habuerat. ¶ Con-
ſideret eciam gratiam poſt remiſſi
onem peccatorum infuſam / ⁊ quo-
modo per eam multa bona facere ꝓ
poſuit / et propoſita ad effectum ꝑ-
duxit / in virtutibus ſe exercuit / a
malis ſe abſtinuit / et ampliorem
gratiam ſibi dari promeruit ¶ Con-
ſideret eciam inſuper quomodo ſit a
tormentis inferni que promeruit
quodammodo liberatus ⁊ quitatꝰ.
Obligatur enim deo non minus ꝙ
eum tormenta que meruit intrare
non permiſit / ꝙ̃ ſi ab ipſis tormē-
tis eum liberaſſet ¶ Quis igitur illa
tormenta perfecte conſiderare ⁊ pō
derare ad omnia ſufficiat / que tã
multa ⁊ magna ⁊ grauia ſunt / ꝙ
intoleraabilia eſſē dicãť / ⁊ tamē
miſeros ea tolerare et ſuſtinere o-
porteat. Et ſpecialiter illo conſide-
rato / ꝙ ipſa perpetua ſunt ⁊ nullo
fine determinanda. ¶ Tandem eci-
am / conſideret quomodo porta celi
ſibi eſt aperta ⁊ peruia / ⁊ ꝙ ipſe ī
ter ciues illius ſuperne ciuitatis tã
ꝙ̃ heres ⁊ conciuis eſt deputatus.
¶ Et eciam numeret ac ponderet ꝙ̃-
tum poſſit / ꝙ̃ magna / ꝙ̃ multa / ꝙ̃
infinita / et ꝙ̃ interminabila ſint il
la celorum gaudia / que deus prepa
rauit omnibus diligentibus ſe Et
cum illa comprehendere ⁊ perſcru
tari non ſufficiat / aduertat quã-
tum deo debeat ⁊ teneatur Et ſi ho
mo nunꝙ̃ ea que ſibi preparata
ſunt accipiat / tamen obligatur de
o qui illa ſibi preparauit ⁊ eum ad
illa poſſidenda vocauit. ¶ Ex pre-
dictis omnibus manifeſtum eſt ꝯ
ſideranti ꝙ̃ modicum ymmo quaſi
nichil eſt totum quod facimus / reſ
pectu illius quod facere tenemur.
¶ De hoc dicit criſoſtomus in qua-
dam omelia Si totum tēpus vite
huius occupent obſequia / laudes te
neant / gratiarum actiones īſiſtãt
non poteris rcompēſare quod debes.
Sit excellens hominum meritum
ſit nature iura conſeruans / ſit le-
gum iuſſis optemperans / fidem im
pleat / iuſticiam teneat / virtutes
exerceat / dampnat vicia / exemplũ
ſemetipſum imitantibus prebeat.
nichil eſt reſpectu eius quod debet
Hec ille. ¶ Hec et huiuſmodi debi
ta ineffabilia ⁊ īſcrutabilia / q̃bꝫ de
o ſumꝰ obligati / hũerũt ſcĩ pre ocu
lis / q̃ ꝓ aliquali recōpēſatōe ⁊ gra
tiarũ actōe / mundũ ⁊ oīa deſidera
bila mũdi cōtēpſerũt / ſeipſos ⁊ ſu-
a mēbra ſeruicio dei deputauerũt.
Inſup etiã ꝓ xpo grauiſſima ⁊ a
mariſſiã tormēta pertulerũt / mor
tēqꝫ corporalem non ſolũ patienter

ſed et alacꝛ̃ ac deſiderãt̃ ſubierunt
Et tñ in hijs õibus / ſe q̃ſi nichil
reſpectu debiti ſui ſe feciſſe aut ſuſ
tinuiſſe reputauerũt / Et quoniam
de hoc in cronicis in hiſtorijs et in
legẽdis ſãctorũ / inumera ponũt̃ ex
ẽpla Jdeo de huiuſmodi exẽplorũ
poſitione ſupſedeo pro p̃ſenti / Hoc
tamẽ ĩ fine dicere dignũ iudico / ut
ad minus q̃tũ poſſumꝰ debitũ noſ
trũ agnoſcamus / p̃ oculꝭ habeamꝰ
et p̃õderemꝰ / ac deo noſtro cũ alacri
tate ſpiritus ſeruiamꝰ · Et cũ oĩa
que p̃cepta ſunt nobis / et que poſ
ſumus fecerimus / inutiles ſeruos
dei nos eſtimemus Et ut aliquid
deo pro vniuerſis beneficijs ſuis
rependamus / humiliter ad abiſſalẽ
theſaurũ meritorũ xp̃i recurramꝰ ·
et ex illo tãq̃ de ſuo / non tamq̃ de
noſtro / debitũ noſtrũ aliqualiter
ſoluamus Jp̃o eodẽ dño ihesu xp̃o
hoc p̃ſtãte qui ſuper omnia eſt be
nedictus ĩ ſc̃la AMEN

Sermo triceſimuſquartus

D Ictũ ẽ ſuperius / de mul
tiplici debito / quo deo et
proximo noſtro ſumus
obligati / · et q̃ ſi huiuſ /
modi debitũ ñ ſoluerīꝰ peccemꝰ / · et
debitũ noſtrũ aggũuemus et accu
mulemus Propter quod dominus
nos docuit quotidie petendo dicere
Dimitte nobis debita noſtra / id eſt
remitte et indulge peccata quibus
te offendimus / non faciendo quod
facere tenemur / vel faciendo quod
facere ꝓhibemur · / Jdcirco nunc
dicere reſtat de illa ꝯditione / quam
dñs huic petitioni appoſuit Videli
cet / Sicut et nos dimittimꝰ debito
ribꝰ nr̃is / Eſt eñ quĩta petitio nr̃ã
ĩ oratione dñica ſic cõdicionata / q̃
tinꝰ ſit rationabilis ⁊ a dño merea
t̃ exaudiri Nã irrõnabilꝭ petitio ñ
ẽ digna merito exaudiri · / Si g̃ vo
luꝰ a dño nob̃ dimitti debita nr̃ã / q̃
multa ⁊ magna ſũt · dimittamꝰ de
bitoribꝫ nr̃is ea q̃ pauca ⁊ ꝑua ſũt
Sũt aũt multa / q̃ nos merito moue
re debẽt ut dimittamꝰ debitoribus
nr̃is / Primũ ẽ / naturalꝭ cõformitas
Nã ab eodẽ cõditore eq̃ ꝑfecti q̊ ad
aĩaꝫ creati ſumꝰ ex eiſdẽ elemẽtis
ſumꝰ corꝑalit̃ plaſmati / ab eiſdẽ
p̃mis parẽtibꝫ ſumus generati / eo
dẽ baptiſmate ſumꝰ renati / eodẽ ſã
guine ſumꝰ redẽpti / et ad eãdẽ glo
riã ſumus vocati · Quorũ p̃ma ra
cõformitatẽ corporalis nature et a
lia ra cõformitatẽ ſpiritualis gr̃e
repreſentãt Jdeo merito debemus
inuicẽ diligere ſicut in neceſſitati
bus inuicẽ ſuccurramꝰ / et debita
mutuo dimittamus / Ex hac cõfor
mitate nature uel gr̃e / trahũt̃ tres
regule fraťne caritatis / q̃ poſſunt
dici naturales uel legales / ꝑmmo
verius diuine / Prima eſt / q̃ ꝓximũ
nr̃m debemꝰ diligere ſicut noſmet
ip̃os / pꝫ h̃ rg̃la Mt̃ xxij° / et lu. x°
et q̃uis leuiti. xix° dicat̃ Diliges
amicũ tuũ ſic̃ teip̃ꝫ / tñ lxx.ª ĩt̃p̃tes
trãſtulerũt · diliges ꝓxim̃ / ⁊ c̃ · ꝑ hãc
ꝯpellimꝰ dimittere debitoribꝫ nr̃is
Nã ſicut vellemꝰ nos eſſe ſine debi
te Sic eciã debemꝰ velle de ꝓximis ·
⁊ ſi h̃ volumꝰ / tũc dĩttiꝰ eis debita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Et facis eos ſine debitis eẽ q̃ntum
in nobis ē· Vñ ſi nõ dimittim⁹ eis/
q̃ oĩno nõ diligim⁹ ꝓximos/ q̃ non
diligim⁹ eos ſicut nos/ Scda regu
la eſt/ ut faciam⁹ ꝓximis noſtris
ſicut vellem⁹ nob̃ fieri ab eis Hec
regula h̃etur/ Mt vijº/ vbi dicitur
· Oĩa q̃cũq̃ vultis ut faciãt vob̃
homines/ ꝛ vos facite illis Hoc eſt
enim lex ꝛ prophete hec ibi· Per
hanc regulam/ aſtringimur debi-
toribus noſtris debita dimittere/ q̃
ſic vellem⁹ et gratũ h̃rem⁹ ut fa-
ceret nob̃· Quis eñ tã pũſus ē ini
micus caritati ꝛ pacis/ q̃ nõ vult ſi
bi dimitti q̃relã quã ꝓxim⁹ hʒ for
te cõtra eũ. Et ſi hoc nõ velit/ videt̃
eẽ ĩhuman⁹ et hoſtis huãne natu-
re./ Tercia regl̃a ē/ ut non faciam⁹
ꝓximis nr̃is quod nõ vellem⁹ nob̃
fieri ab eis Hec regl̃a h̃r thobie 4º
vbi dicit̃. Quod ab alio odis tibi
fieri/ vide ne alteri q̃ñ facias/ Per
hãc regl̃aʒ quã ille bonus pr̃ docu-
it filiũ/ aſtrĩgimur nullũ debitũ re-
tinere ꝓximis in cordib⁹ nr̃is/ quia
h̃ ñ vellemus nob̃ fieri· Secũdũ
p̃ncipale motiuũ ꝓximo dimittẽdi
ē exẽplũ xp̃i/ q̃ nos vbo docuit et ex
ẽplo/ ut dimittam⁹ debitoribus noſ
tris· Primo nãq̃ docuit vbo/ nã
illã cõditionẽ appoſuit ĩ orõne quã
ꝯpoſuit/ ut patet Mt vjº/ et lu. xiº
Vñ cũ petrus dixiſſet dño Dñe q̃-
tiens peccabit in me frat̃ meus et
dimittã ei· vſq̃ ſepties· Dñs r̃ndit
Nõ dico tibi uſq̃ ſepties/ ꝫ uſq̃ ſep
tuageſies ſepties· ut patet Mt 18º
In quibus tamen verbis dominus
ſcd̃m auguſtinũ/ nõ ĩtendebat ponere

terminũ finalẽ ſeu extremũ/ ſic q̃ ſi
q̃s peccaret cõtra aliquẽ vltra ſep
tuagies ſepties ſibi nõ deberet re-
mitti/ eo q̃ ille malus ſeruus qui
noluit cẽtũ denarios id ē cẽtũ delicta
remittere/ rep̃hẽſus et punitus fu
it a dño ut patet· Mt xviijº/ Sed
per ſeptenariũ vndecies replicatũ/
intelligit̃· vniuerſitas delictorum
· Item/ domin⁹ docuit facto/ nam
peccatores qui deliq̃runt cõtra ipſũ
benigne ſuſcepit/ peccata remiſit/ et
eciã penã q̃ corporalẽ ĩfirmitatem
ꝓpter peccata inflictã abſtulit· I-
tem cũ crucifigeret̃/ pro crucifixori
bus orauit dicens· Pater dimitte
eis q̃ȝ neſciũt q̃d faciũt· lu. xxiijº
Nec dubium/ quia ipſe q̃ntum in ſe
fuit eis remiſerit pro quibus orat̃
Et quia dominus non fruſtra nec
inaniter aut infructuoſe orationẽ
fudit Dicunt quidã ut in euange
lio nazareorum legitur/· q̃ vigo
re illius orationis quam dominus
cum crucifigeret̃ effudit/ cõuerſa
fuerunt illa tria milia hominum
in die pentecoſtes/ ut ſcribitur act̃
ijº/ Quod licet ſcriptura ſacra ꝛ ca
nonica non aſſerat/ non tamen om
nino reprobandum videtur · Hoc
exemplo/ beatus ſtephanus ꝓtho
martir ꝛ primus imitator xp̃iſti
per paſſionem mortis cum lapida-
retur/ flexis genibus orauit dicẽs
Domine ne ſtatuas illis hoc
peccatum act̃ vijº · Et virtute il
lius orationis/ legitur ſaulus per
ſecutor fuiſſe cõuerſus/ et paulus
p̃dicator · Similit̃ legit̃ de Iaco
bo minore/ p̃cipitato de pĩna tẽpli

et de multis aliis ſanctis / ꝙ nõ ſolũ
ſuis pſecutoribꝰ dimiſerũt / ſʒ eciã
pro illis orauerũt. ¶ Terciũ pñci
pale motiuũ dimittẽdi ꝓximo / ẽ p̃
ceptũ dñicũ / qđ vtiqꝫ magis obliga
re videtur ꝙ̃ eius exemplum uł do
cumẽtũ. Ipẽ namqꝫ dixit Mãdatũ
nouũ do vobis / ut diligatis inuicẽ ſi
cut dilexi vos Jo. xiiio / Item / io. xv.
Hoc eſt p̃ceptũ meum ut diligatis
inuicem / ſicut dilexi vos / Item ibi
de / Hec mãdo vobis ut diligatis in/
uicẽ / Certũ ẽ autẽ / ꝙ q̃ nõ dimittit
delicta ł debita / non diligit ſed ma
gis odit ꝓximũ. Ideo facit cõtra p̃
ceptũ domini / Nec valet / ſi q̃s dicat
hoc intelligẽdum fore de amicis. cũ
dominus eciam exp̃ſſe p̃cepit in
imicos diligere eis benefacere ⁊ ꝓ
eis orare / ut pꝫ mt vo. / Nullus eñ
cordialiť diligit aliũ / nec efficaciť
orat pro eo / nec ſponte benefacit ei
cui non vult dimittere uł ĩdulgere
¶ Eciam nõ fuiſſꝫ neceſſariũ p̃cep
tũ datũ / ut diligeremꝰ amicos aut
benefactores / quia ad hoc natura
inclinat / ⁊ iuſticia cõpellit. Vbi eciã
homo modicũ uł nichil mereretur
Vnde mt vo dicitur / Si diligitis eos
qui vos diligũt / quam mercedẽ ha
bebitis. Nõne et publicani h̃ faciũt.
¶ Et ſi dicať pẽ dicit / Iniquos odio
habui. Nec hoc dicit / quaſi male fe/
cerit ſʒ potius ꝙ in hoc voluntatẽ de
i impleuerit et ſe deo cõformauerit
qui odit iniquos. Iuxta illud pẽ
Odiſti omnes qui operãtur iniqui
tatem / ¶ Rñdeť / ꝙ pẽ intendit dice
re ꝙ iniquorũ iniquitatẽ odio ha/
buit / ſicut alibi exp̃ſſius diť. Iniq̃
tatem odio habui Non eñ odienda
ẽ natura quã deꝰ fecit / et cõſeruat.
ſed iniq̃tas quã homo cõtra volũ/
tatẽ dei ꝑpetrauit Et hoc itẽ dť pẽ
dicẽs Nõne qui oderũt te dñe oderã /
et ſuper inimicos tuos tabeſcebam
Perfecto odio oderam illos / Eſt au
tẽ pfectũ odiũ / quo oditur iniq̃tas.
quã hõ ſʒm voluntatẽ diaboli ꝑpeť /
et tamen non odiť natura quã de
non odit / iux̃ illud ſap̃. xio. Nichil
odiſti eorũ que feciſti. ¶ Quartũ
pñcipale motiuum dimittẽdi ꝓx
imo / eſt remiſſio peccatorum nr̃orũ
Ideo in orõne dñica dicimꝰ Dimit
te nobis de. noſ. ſi. et n. d. d. noſ.
De hoc dicitur mt vio / Si dimiſe
ritis hominibus peccata eorum / di
mittet et vobis pater veſter celeſ
tis peccata veſtra / Itẽ mt xio / Cũ
ſtabitis ad orandũ. dimittite ſi qđ
habetis aduerſus aliquem / ut et
pater veſter qui eſt in celis dimit
tat vobis peccata veſtra. Et luce
vio diciť Dimittite ⁊ dimittemini
Sup quo dicit gregoriꝰ ĩ omelia
Memẽtote ꝙ morimur / dimittite
et dimittetur vobis / Ecce et debeť
nobis et debemus Dimittamus er
go quod debetur nobis / ut dimitta
tur quod debeť a nobis hec gregorius.
Et eccleſiaſtici xxviiio / diciť Re/
linque proximo tuo nocenti te / et
tunc deprecanti tibi peccata ſoluẽ/
r / Contingit autem iſtud ex illa r̃
gula dominica In qua mẽſura mẽ
ſi fueritis remetietur vobis Ma.
ſeptimo Marci quĩto ⁊ Luce ſexto
Que quidem regula non eſt intel/
ligenda de omnimoda equalitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

mēſure qſi deus preciſe tātū ⁊ nō ā
plius remittat nobis / quantū nos
proximo / cum ipſe remittat nobis
debitū decem miliū talentorum / qn̄
nos remittimꝰ proximo debitū cē/
tū denariorū Sz dēt intelligi de ſi/
militudine vel cōformitate menſu
re / ſiue de proporcionabili equita/
te / ut ſi nos ex toto remittimꝰ / ꝓx
imo / tunc ſimiliter vel cōformiter
deus ex toto remittet nobis / Cui ſi
mile eſt hoc quod ieronimꝰ in ome
lia dicit · ſic demqꝫ et illū qui de qn̄
qꝫ talentis decē fecerat / et qui de du
obus quatuor ſimili accepit gau/
dio / nō cōſiderās lucri magitudinē
ſed ſtudij volūtatem Hec ille / Si/
cut ergo illorum duorū ſeruorū fuit ꝯ
forme lucrum ſed non equale / ſic ē
⁊ in propoſito · Sic eciam de vi/
dua paupcula / q̄ tātū duo minuta
miſit in gazophilaciū · dixit domi/
nus Amen dico vobis / quoniam ui
dua hec pauper plus omnibus mi/
ſit Marci duodecimo / Nec tamē plꝰ
miſit ꝙ̄ diuites / conſiderando quā
titatem oblationis / ſed conſideran
do ſtatum mittentium quo ad ex/
teriora / ⁊ affectum uel deuotionem
quo ad interiora · Quintum prin
cipale motiuum dimittendi proxi/
mo / eſt / ꝙ homo qui n̄ remittit mul
tiplex malum incurrit · Primum
eſt / ꝙ deus nō remittit ei Vnde ma
thei vndecimo dicit Nā ſi non di/
miſeritis / nec pater veſter dimittet
vobis peccata veſtra De h̄ dicitur
ecc̄i. xxviijᵒ Homo hōi ſeruat irā.
⁊ a deo querit medelam · In homi/
nem ſimilem ſibi non habet miſe/
ricordiam / ⁊ ipſe de peccatis ſuis de
precabitur · Ipſe dum caro ſit reſer
uat iram / ⁊ propiciationem querit
a deo / Quis exorabit pro delictis
illius Hec ibi / Et ieronimus ſuper
matheum dicit O formidoloſa ſen/
tencia Si parua frībus non dimit
timus / magna nobis a deo non di/
mittuntur / Et augꝰ dicit / ꝙ dicēdo
Dimitte nobis debita noſtra ſicut
⁊ nos dimittimus debitoribus noſ
tris / petimus contra nos / ſi non re/
mittimus proximis noſtris / Sz q̄
dam cauteloſe pretermittūt hanc
clauſulam Sicut e. n. d. d. n. / Cō
tra quos gregꝰ. in omelia dicit ſic
Aduocatus nr̄ / precem nobis in cā
nrā cōpoſuit / ⁊ ipſe eiuſdē cē iudex
eſt qui aduocatus Preci autē quā
compoſuit / conditionem inſeruit.
dicēs · Dimitte nobis d. n. ſi. / ⁊c̄
Quia ergo ipſe iudex venit / q̄ ad/
uocatus inſtitit / ipſe precem exau
dit quam fecit · Aut ergo non faci/
entes dicimus / dimitte nobis debi
ta nrā ⁊c̄ / ⁊ noſmetipſos hoc dicē
do ligamus amplius · aut fortaſſe
hanc conditionem intermittimus /
⁊ aduocatus nr̄ precem quā cōpo/
ſuit n̄ recognoſcit / atz apd̄ ſe ꝯtingꝰ
dicit Scio qd̄ monui / nō eſt ipſa o/
ratio quam feci Hec gregꝰ. / Alij n̄
omnino pretermittūt / dictā clauſu
lam / ſed aliqualiter immutāt · Nā
vbi deberēt dicere / ſicut et n. ⁊c̄ / di
cunt ſic · melius ꝙ̄ nos dimittimꝰ.
Iſti ſūt valde ꝓſūptuoſi / qꝛ volūt o
ratōnē dn̄icā meliorare / ac ſi dn̄s de
fectuoſe vel male ipſam fecerit Et
ſic ipſi ꝓpt̄ ſuā maliciā cōtra alios

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

tenēdam conātur verba diuina cor
rūpere Et abſq; dubio deū magis
offendunt ſic orādo / ꝙ ſi orationem
illam omnino non dicerent · ¶ Se
cūdum malū eſt / ꝙ homo ſuas ora
tiones ĩutiles facit · Nā qui deū offē
dit nichil ĩpetrat Vnde yſidorus di
cit Duobus modis orõ ĩpeditur ne
ĩpetrare valeat poſtulata · Hoc eſt ·
ſi adhuc q̄ſq; mala cõmittit / aut ſi
delinquenti ſibi debita non dimittit
Et ſi quis dicat ego dimitto quia
nullā vindictam faciā ĩ eum. non
eñ intēdo ſibi malū facere aut no
cere Dico ꝙ hoc nõ ſufficit: ſed o/
portet ꝙ ex corde dimittatur Deꝰ
eñ intuetur cor / ⁊ corā deo ille vlti
onē facit de altero / qui iram vel in/
dignationē ſeruat in corde / qui eiꝰ
dilationē a corde ſuo excludit quē
diligere tenetur / qui malis vel ad
uerſitatibꝫ ꝓximi gaudet / et de ꝓſ
peritatibꝫ eius dolet ¶ Sed forte ad
huc aliq̄s dicēt Ego remitto ex cor
de · ſed tñ volo ſeruare in memoria
Dico / ꝙ illud ſeruare ē cõtᷓ carita
tē · Nā hoc eſt / velle p̄ oculis habere
et mente reuoluere qd̄ alter ſibi
fecerit / ut ſēp in eo renouetur ⁊ ſuſ
citetᷣ ira vel diſplicētia aut motus
indignationis cõtra aliũ / ut ſem
p fratna dilectio excludatur · Et
hoc eſt / quaſi fouere ignem ne ex
tinguatur / ſuſcitare canē ut latret ·
ꝓuocare diabolum ut eum magis
temptet ¶ Stultus ergo talis eſt / quia
gladium in ſe tenet quo leditur.
venenū occultat quo inficitur. ⁊ ĩ/
firmitatem fouet qua moritur.
¶ Terciū malū eſt / ꝙ deus peccata
iam dimiſſa reuocat · Quod ſatis
patet / in exēplo de ſeruo qui decē mi
lia talentorū debebat / cui ſupplicāti
dominus omne debitum dimiſerat
Sed quia cõſeruo ſibi debēti ⁊ ſup
plicāti ſimilr̄ nõ fecit · Ideo dñs õ/
ne debitū ꝑus dimiſſū ab ipſo ex/
egit vſz ad nouiſſimū quadrātem ·
ut dicitur mᵗ xviijᵒ / · Vbi dominus
cõcludēdo dicit · Sic et pater meus
celeſtis faciet vobis / ſi non dimiſe
ritis vnuſq̄ſq; fratri ſuo de cordibꝫ
veſtris · Ex illa ſcz regula Eadē
menſura ⁊c̄ Vnde augꝰ de verbis
dñi dicit · Dicit tibi deꝰ / dimitte ⁊ di
mittitᵣ tibi · Si ergo prior dimiſi /
dimitte vel poſtea · Nam ſi non di
miſeris / reuocabo te et q̄dq̄d dimi
ſeram replicabo tibi Et gᵉgorius ĩ
moralibus dicit · Si hoc ꝙ in nos
delinquitur ex corde non dimittimꝰ ·
et illud rurſus exigitur qd̄ nobis
per penitētiam dimiſſum gaudeba
mus ¶ Sed hic q̄rit / vtrū peccatū
iam dimiſſū a deo poſſit realiter re
dire ¶ Poteſt rñderi ꝙ ñ / qꝛ ſcḋ qd̄ di
miſſū et p pñiaꝫ deletū ē nꝯ latenꝰ r̄
uiuiſcit ꝗ reuertitᵣ realiter q̊ ad cl
pā uꝯ reatū ꝟ q̊ ad penā quā ſup ſe
r̄ducᵗ ⁊ r̄uocat q̄ ꝓximo ñ dimittᵗ
¶ Vel poteſt clarius ſic dici · ꝙ illa ĩg̃/
titudo illiꝰ cui dimiſſa ſūt pccā / q̄
ſcz deo ĩgtus eſt / ⁊ illa duricia ſeu
inimīa qua proximo ſuo dimittere
non vult / tā grauis eſt ⁊ tā diſpli
cens deo ⁊ tātis penis punienda ac
ſi pctā dimiſſa eſſent reuocata / vn
de ſi placet de hac materia latius.
iiijᵒ ſentētiarum diſtinctione xxijᵃ
¶ Exemplum · ¶ De remiſſione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

proximo facta ſcribitur in libro a/
pum tale exemplum/ Quidam no
bil᷑/ cum ociſorem fratris obuium
haberet/ cōmotus extraxit gladi/
um ut eum occideret. Et ille reus
clamauit Miſerere mei nobiliſſimē
vir/ propt᷑ illum qui tui et omniū
miſertus/ mundū ſua morte rede/
mit/ Statim ille nobilis retraxit
manum cum gladio/ Sz cū ipſum
increparēt/ sui/ iterum extēdit gla
dium ut eum occideret Tunc reus
proſtratus/ propt᷑ remiſſionē pec/
catorum ſuorū miſericordiā petiȷt.
Et cū ille nobil᷑ 2o manum ſuam
retraxiſſet/ iterum increpatus a ſu
is voluit eum occidere Tunc ait re
us Ob euaſionem anguſtie extre
mi iudicij veniam peto Tunc nobi
lis ille cum lacrimis dixit Et ego
prorſus frīs mortem tibi indulgeo
Nec mora/ eadē die/ idem nobilis ec
cleſiam intrauit ut miſſam audi/
ret/ et cū ter genua flexiſſet/ viſa ē
a quodam ſancto viro/ ymago cru
cifixi ad ſingulas genuflectiones
illi nobili humiliter caput ſuum ī
clinaſſe Quem ille ſanctus vir in
terrogans/ z rei veritatē audiens
ad meliora prouocauit. Exēplū
Sed de illo qui indulgere noluit ni
ſi caſtigatus/ in eodē libro de apib᷒
ſcribit᷑/ ꝙ iacobus de vitriaco ſedis
ap᷑lice legatus/ quadam vice paci/
ficare volens quoſdam inimicos/ il
lum qui iniuriam paſſus fuit roga
uit ſemel et iterū eciam proſtrat᷒/
ut iniuriatori remitteret. Sz cum
ille rennueret/ contriſtato iacobo
z orāte/ rebellis ille pluries ī ter

ram decidit/ z euerſis oculis cruo/
rem ſpumās/ ſpectaculum fcūm fu
it hominib᷒ Orāte vero ꝓ ipſo dic
to iacobo/ ſtatim cōualuit/ z currēs
ad iniuriatorē ſuū cū lacrimis ve/
niam petiȷt/ z in oſcula eius ruens
omnes in lacrimas z in laudē dei ↄ
mouit. Dimittamus ergo debi/
torib᷒ nrīs/ ut et debita noſtra nob᷑
dimittant᷑ Per dominum noſtrum
ihesum xp̄m viuētē z regnātē in ſe
cula ſeculorum A M E N.

Sermo triceſimuſqūtus

ET Ne Nos Inducas In
Temptationem/ Hec ē
ſexta principalis petitio
orōnis dn̄ice/ Circa quā
notādum ē/ ꝙ merito poteſt dubi/
tari quare dominus docuerat nos
petere ut non induceremur in tēp/
tationem/ cum ipſe temptari volu
erit/ z tēptatori locum/ z tēpus/ et
occaſionem dederit tēptandi Si e/
nim bona eſt temptatio/ quare de/
bemus eam abhorrere/ ut petam᷒
non induci in eam. Si vero mala ē/
quare ſaluator noſter temptari vo
luit in quo malum cadere ł locum
habere non potuit. Si bona eſt tēp
tatio/ quare dominus ante paſſio/
nem ſuam dixit diſcipulis ſuis O
rate ut non intretis in temptatio/
nem/ ut dicit᷑ Mt xxvio Mar. 14o
z luce viciſimoſecundo/ Si vero eſt
mala q̄re dicitur iacobi primo Be
atus vir qui ſuffert tēptationem.
Respondet᷑ ꝙ nō eſt malū tēp/
tari/ ſed eſt malum in tēptatione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſuccūbere et vinci· vñ xp̄s fuit tēp
tatus ſed non ſuperatus Qui aūt
ſic tēptatur ut ſupet᷑ Ille dicitur ī
duci ł intrare in tēptationem· quia
tēptatio q̊dāmodo inuoluit uł ab
ſorbet eū Sed adhuc q̄rit᷑ quomo
do dominus dicat᷑ īducere ī tēptati
onē cū ſit malū hominen vinci in
temptacione Certū eſt autē ꝙ deꝰ
nullius mali eſt cauſa· Eſt enim
deus ductor fidelis et optimus ī cu
ius perſona dicitur· puerbiorū iiiº
Ducam te per ſemitas equitatis
Qui eciā cuilibꝫ nr̄m videtur dice
re Sequere me et qui ſequit᷑ me nō
ambulat ī tenebris· De quo eciam
dicit᷑ ſapie xº Juſtū dedux᷑ dn̄s p
vias rectas Si ḡ deꝰ bn̄ duc᷑ ſcꝫ p
viā rcāz ꝛ ad finē optimū q̄re peti
mꝰ ne īducat nos ī tēptationē Si
ḡ īduci in tēptationē ē malū tūc h̄
vtiqꝫ ipē nō facit q̄ tā bonꝰ ductor
eſt Si vero eſt bonū tūc nō debemꝰ
ipſū petere ne nos inducat ī tēpta
tionē Rn̄det᷑ ꝙ deus nō ꝓp̄e indu
cit hoīez in tēptationē ſic ꝙ cauſa
liť et effectie facit hominē ſupari
Sꝫ dicit᷑ īducere ob hoc ꝙ pmittit
hominē īduci· Nā pmittit hominē
tēptari Qui dum temptatur q̄nqꝫ
ſponte cōſentit. ꝛ acquieſcit tēpta
tori et temptacionē eius admittit
Sic deus dicit᷑ h̄ facere qđ pmittit
fieri Que pmiſſio tn̄ eſt ꝓpter ali
quē bonū finem Et veriſimiliter
credendum eſt ꝙ ſi nullū bonum eli
ci poſſet vel ſequi ex tēptatione de
us nullatenus eā fieri pmitteret
Scd̄m hūc modum dominus dixit
Ego indurabo cor pharaonis id ē
indurari pmittam· exodi vijº Ipſe
namqꝫ pharao ex propria malicia
permittente domino ſponte cor ſu
um indurauit Nam· exodi octauo
dicitur· Videns autem pharao ꝙ
data eſſet requies ingrauauit cor
ſuum et non audiuit eos ſcilicet mo
iſem et aaron Vnde in moralibus
gregorius dicit· Obduraſſe domi
nus cor pharaonis deſcribitur non
ꝙ ipſe duriciam intulit Sed ꝙ ex
igētibus meritis eius nulla illud
deſup īfuſi timoris ſēſibilitate mol
liuit· De hac pmiſſione eciam Job
dix᷑ Manꝰ dn̄i tetig᷑ me Job xixº
Et hoc dyabolus prius expertierat
dicens ad dominum Extende pau-
lulum manum tuam ꝛ tange cūc-
ta que poſſidet Item· mitte manū
tuam ꝛ tange os eius ꝛ carnem.
Et certum eſt ꝙ dominus effecti-
ue ꝛ immediate q̊ eciam precipien
do non tetigit iob ſed dyabolꝰ do-
mino pmittente Inducit᷑ ḡ hō in
tēptationē per inſtigationem tēp
tatoris ſed tamen non poteſt vin
ci niſi conſentiat ꝛ per conſenſum
voluntarie intret in eam Deinde
queritur quare dominꝰ voluit tēp
tari a dyabolo Reſpondeo ꝙ mul-
tis de cauſis· Prima eſt ut oſten
deret nobis neminem in hac vita
ſine temptatione viuere· Non em̄
inimicus ceſſat aut quieſcat nos ī
pugnare ut decipiat ꝛ deiciat Quē
enim dyabolus intēptatum relin-
quet quādo eciam ſaluatorem noſ
trum in quo nichil mali nichil qđ
ſuum erat repperit tēptare preſūp
ſit· Nemo igitur putet ſe liberū ā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

immunem eſſe a temptatione Et
ſi temptationem non ſentit/tūc pi
culoſiſſime temptatur Signū eſt
enī interioris cecitatis/qua nō vi
det/aut male cōſuetudinis iā indu
rate qua nō ſentit/ vel ꝙ dyabolꝰ
tā plene ſui dn̄atur/ꝙ non hꝫ neccē
ipſum tēptare/Sic piculoſa ē im/
pugnatio/ q̄ nō videtur/nec ſentitᵉ
anq̄ꝫ deiciat ⁊ īterimat/Sic ⁊ infir
mitas piculoſa iudicatur que non
aduertitur/ qꝛ remediū nō queritᵉ·
Vulnus eciā ſolet letale reputari.
qn̄ ꝓfunde inflictū eſt/ et eꝰ dolor n̄
ſentitᵉ/De hac materia ppulcre lo
quitᵉ ber̄./ Ait enim ſic ſuper pē m̄
Qui hītat Hoc p̄moitos vos eſſe
volo/nemīē ſup terrā abſq̄ꝫ tēpta
tōe victurū/ut cui forte tollitᵉ āq̄ al
terā ſecurus aut pauidꝰ magis ex
pectet Et ſic petat ab e a liberari/ut
nunq̄ꝫ ſibi in corpore mortis huiꝰ li
bratem perfectam ſeu requiem au
deat polliceri/Itē idē/in eodē libro.
Tot tēptatōibꝫ plena eſt vita nr̄a·
ut nō immerito tota ipſa tēptatio
debeat appellari/Itē idē in q̄buſdā
dn̄s/Nec mare fluctibꝫ/nec uita iſta
carere pt̄ tēptatōibꝫ Et augꝰ. ſup
pſalte. dicit· Vita nr̄a/in peꝛgnati
one hac/ nō poteſt eſſe ſine tēpta
tione· //Secūda cauſa dn̄ice temp
tationis ē/ut temptatorē ſuum ſcꝫ
dyabolum ſuperaret et confunderet
ac ſuperatum ⁊ confuſum foras e
iceret Ipſe namq̄ꝫ filius dei venit ī
hunc mundū ⁊ apparuit ut diſſol/
uerēt opa dyaboli/ut dicitᵉ 1ᵃ io. iii°
Et qꝛ dyabolꝰ p̄mos pentes tep/
taᵗ ⁊ tēptādo ſupauit·Voluit xp̄s
ab ipſo temptari/quatinꝰ ip̄e dy/
abolus vinceretur/· Rationabile
nāq̄ꝫ fuit/ut qui fallaciter tēptādo
decepit/eciam fallaciter ſue decepti
onis fraude caperetur Conuerſus
enim fuit dolor eius in caput ſuū.
⁊ incidit in foueā quā fecit/ac la/
q̄o quē parauit pedibꝫ alienis ipſe
met laqueatꝰ fuit/et tq̄ꝫ aman ip̄o
patibulo qd̄ ad ſuſpēdēdum alterū
parauerat et erexerat ſuſpenſus fu
it//Creditur enim ꝙ idem dyabolꝰ
ſcilicet lucifer/qui primos parētes
tēptauerat in paradiſo et vicerat.
poſtea xpriſtum temptauit/ et vic
tus fuit/ut dicitur in compēdio the
ologie//Vn̄ ſicut criſtus morte ſua
mortem nr̄am deſtruxit/ſic tēptati
one ſua malum temptationis pri/
morum parentū deleuit· //Tercia
cā dominice tēptationis eſt/ut nobꝫ
exemplum humilitatē et patientie
mōſtraret·Si enī filius dei humili
auit ſe pro nobꝫ ut tēptari ſe pate/
retur a dyabolo/merito debemꝰ eciā
ā humilr̄ et patienter ſuſtinē tēp/
tatōes/ſi nobis ſupueniāt/nec enī
debemꝰ contriſtari aut deſperare.
quaſi ſimꝰ derelicti a dn̄o/⁊ t̄diti ī
manꝰ dyaboli/cū ipſe dominus p/
ſonaliter temptationes ſuſtinue/
rit/ac electos ſuos multē tēptatio
nibꝫ vexari pmiſerit//Aſpiciamus
ergo ad tēptatōez domini/q̄ꝫ humi
lr̄ aſſumi ⁊ duci a dyabolo ſe pmi
ſit/quē tn̄ ſolo nutu ſi voluiſſet in
abyſſum dimerſiſſꝫ/Et q̄re h eſt/n̄
ut ſiᵗ in tota uita ſua ſic eciā in hoc
facto/ nobis exemplum imitatōis
preberet//Nec indignū videri debet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ꝙ filius ſic a diabolo ſe ꝑmiſit du
ci et temptari/ qui eciam poſtmodū
ut dicit gregorius in omelia a mē
bris eius voluit crucifigi/ Certum
eſt em̄ ꝙ diabolus caput eſt ōniū
iniquorum. ſicut xpriſtus caput
eſt ōnium bonorum. ergo crucifix
ores xpriſti erant membra diaboli
Non ergo dolere debet homo de tēp
tatione/ ſed gaudere et gaudendo re
ſiſtere/ ac reſiſtendo ſuperare· Hinc
eſt ꝙ iacobi ꝑmo dicitur · Omne
gaudium exiſtimate fratres/ cum
ī temptationes varias incideritis:
ſcientes/ ꝙ probatio fidei veſtre pa
tientiam operatur// Sic apoſtolus/
cū rogaſſet dominū t'bus vicibus
ut auferret ſibi ſtimulum carnis
ſue/ et dominus ſibi rn̄diſſet/ ꝙ ſuf
ficere deberet ei gr̄tia ſua/ eo ꝙ vtꝰ
in īfirmitate perficitur/ patienter
ſuſtinuit flagellum tēptatiōīs/ in
tm̄ ut inde gl'aret' dicens· libenter
igitur gloriabor in īfirmitatibus
meis/ ut dicit' iª ad chor. xijº// Ut
igit' tāto cōfidētius tēptatiōēs ag
grediamꝛ/ et tanto fortius ſuſtinea
mus/ diſtinguēdū eſt de temptatio
nibus/ et diſcutiende ſunt ac conſide
rande: quia quilibet audacter ag
greditur hoſtem/ cuius aſtutias ⁊
inſidias clare preuidet ⁊ diſcernit
// Poteſt autē diſtīgui duplex hoīs
temptatio/ vna ſcꝫ actiua/ qua tēp
tat ⁊ alia paſſiua/ qua temptatur
// Tēptatio actiua ē mala/ maxime
ſi homo temptet deum Nam deutº
nomij viº dicitur Non temptabis
dominum deum tuum Et hoc idem
dominꝰ aſſūpſit cōt' diabolū/ ut pꝫ·
mr'. iiijº/ et luce iiijº/ Ideo iudith oc
tauo dicit' Qui eſtis vos qui temp
tatis dominū Non eſt iſte ſermo qui
miſericordiā ꝓuocet. ſed potiꝰ qui
iram excitet. et furorem accendat
Unde et achaz Licet alias malus
eſſet/ tn̄ in hoc ſe bn̄ et religioſe pu
tabat dicere qd' dixit· Non petam/ et
non tēptabo dominū/ yſaias ſeptiº
// In ſignū huiꝰ filij yſrahel ī deſerto
deū tēptātes/ qu'it offēderūt eū Iō
dn̄s dixit · Qui tēptauerūt me iā
ꝑ decē vices/ nec obedierūt voci mee/
non videbūt terram ꝓ q̄ iuraui pa
t'bus eorū/ numerorū xiiij/ Cui cōſo
nat pſ' dicēs Hodie ſi vocē eiꝰ au
dieritꝭ ⁊c· Seq't'/ q'bꝫ iuraui ī ira me
a ſi ītroibūt ī reqē meā·// De illis
tēptatoribꝫ dicit pſ' Tēptauerunt
deum in cordibus ſuis ⁊c· // Ubi et
poſt ſequitur Ignis accēſus eſt in
iacob/ ⁊ ira aſcēdit in iſrl' · Itē pſ'
dicit Et cōuerſi ſūt/ et tēptauerūt
deū/ ⁊ ſcm̄ iſrl' exacerbauerūt· Ideo
apoſtolus docet nos cauere ab hu
iuſmōi tēptatōibꝫ/ dicēs· Neqꝫ tēp
temꝰ xp̄m ſic' et qdā eorū tēpta
uerūt et a ſerpētibus pierūt/ ut dici
t' iª ad chor' xº// Alia eſt tempta
tio nr̄a paſſiua ſcꝫ q̄ tēptamꝛ Et il
la ē m'tiplex/ nā qdā f'a ſup' ſcꝫ a
deo/ qdam ab ītra/ ſcꝫ a propria na
tura vel carne/ qdam ab extra ſcꝫ
a mundo ⁊ ab hominibus/ quedam
ab infra ſcꝫ a dyabolo/ cuius locꝰ
proprius eſt in inferno// Primo igit'
deus tēptat hoīēꝫ/ non ut ad malū
trahat qd' intēditur/ ia. iº ubi dici
t' Nemo cū temptat' dicat ꝙ a deo
tēptet' Deꝰ em̄/ intēptator malorꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

eſt Ipſe autem neminem temptat
Hec ibi/ Sed tamē deus tēptat ho
minē ut probet· Ideo pſalmiſta di
cit Proba me domine ⁊ tēpta me.
Sic temptauit abraham precipi/
ens ut immolaret filium ſuum/ ut
dicitur geneſis xxij^o· Sed poteſt
aliquis dicere· quid indiget deus ꝓ
batione/ qui nouit eciam abſcondi/
ta cordis/ et quem nulla latet cogi
tatio/ Reſpondetur/ ꝙ deus non tēp
tat nec probat hominē/ ut ipſe cog/
noſcat aliquid quod prius non no
uit/ ſed ut alijs innoteſcat q̄d ſit ī
tali homine/ quod tamen prius ip
ſi deo notum fuit/ quatinus illud
foris appareat quod prius ītus la/
tebat/ et hoc propter exemplum a
liorum/ Item/ ut homo ſeipſū agnoſ
cat Et hoc modo intelligitur illud
quod dominus dixit abrahe Nunc
cognoui ꝙ timeas deum/ id eſt in ef
fectu te foris oſtendere feci/ quod ꝑ
us ī affectu veraciter agnoui Nūc
apparet in exhibtione operis/ quod
prius latuit in cogitatione cordis·
Sic deus temptauit vel temptari
permiſit thobiam ꝑ cecitatem/ qua
tinus eius patiencia magis appa/
reret alijs in exemplum· Unde tho
bi ij^o dicitur Hanc autē temptati/
tionem ſcilicet cecitatis/ ideo ꝑmiſit
deus euenire illi ſcilicet thobie/ ut
poſteris daret exemplum patiētie
eius/ ſicut et ſancti iob· Iob ergo ⁊
thobias in temptatione fuerūt in
uenti patientes/ et abraham ī tēp
tatione fuit inuentus fidelis/ ut di
citur i^o machabeorum ij^o/ De hu/
iuſmodi temptatione dei dicit^r deu

tro. xi^o Temptat vos dn̄s deꝰ veſ/
ter/ ut palam ſciat/ id ē ſcire faciat
vtrū diligatis eū an nō in corde urō
⁊ ī tota aīma vrā Et iudith viij^o
dicit^r Temptati ſūt prēs noſtri/ ut
probarētur ſi vero colerēt deū ſuū
Et ſapiē^e iij^o de iuſtis dicit^r Deꝰ tēp
tauit illos/ ⁊ inuenit eos dignos ſe
· Ex^m/ Sic deus tēptauit theobal
dum comitem carnotēſem/ ac ble/
ſenſem/ de quo dicit^r in libro de api
bꝫ/ ꝙ cū in hyeme horrēda cum mā
ne per viam pergeret/ obuium ha/
buit paupere nudum Quo clamā/
te/ ait comes/ q̄d petis Cui pauper·
da m̄ capam ſiue mantellum Qua
data/ dixit comes Si q̄d vis am
plius/ petas Et paup Da m̄ tuni/
cā tuam Deinde/ petijt pilleū capitꝭ
Tūc comes paululū erubeſcēs/ qꝛ
caluꝰ erat· ait Nunc cariſſimē/ nimis
inſiſtis/ qꝛ hoc carere non poſſum.
Hoc dicto/ relictis veſtibꝫ paup eua/
nuit/ Comes vero de equo deſcēdēs
lamētabilit^r plāgebat/ ⁊ poſtea ōi
petenti ſe. tribuit· Secundo dico
ꝙ ꝓpa natura tēptat hominez/ qꝛ
caro temptat ſpm̄/ ſenſualitas rō
nem ut alliciat/ qꝛ caro ⁊ ſenſuali
tas/ eo ꝙ pn̄tes delcātiōes diligūt
⁊ q̄rūt Jō ſpiritū vel rōnem quan
tum pn̄t trahunt ⁊ inclināt/ ut im
memor futurorꝫ/ preſentibꝫ delcēt^r
Ideo ia. i^o/ dicit^r· Unuſq̄ſqꝫ tēptat^r
a cōcupiſcē^a ſua abſtractꝰ ⁊ illcūs
Iſtam temptatōez ſenſit apls di
cēs/ ad ro. vij^o/ Condelctor legi dei
ſc^m interiorem hominem· video aūt
aliam legem in membris meis/ re
pugnantem legi mentis mee/ et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

captiuãtẽ me in lege peccati q̃ ẽ in
membris meis Infelix ego homo
q̃s me liberabit a corpe mortis huiꝰ
Spũs aũt poteſt ⁊ dẽt examinare
et tẽptare ſuã ſenſualitatẽ. Et ſi
inuenerit eã maliuolã ⁊ deceptori
am non ſeq̃t eam nec acquieſcat
ei ſed magis refrenet ⁊ caſtiget eã
De h̃ dicit eccã. xxxvij°. Fili mi in
vita tua tempta animã tuam id ẽ
ſenſualitatẽ Et ſi neq̃m fuerit ne
des illi poteſtatẽ Item eccã. xviij°
dicit Poſt cõcupiſcẽtias tuas non
eas et a voluptate tua auertere
Si preſtes anime tue cõcupiſcẽti
as eius faciet te ĩ gaudiũ inimicis
tuis venire. Tercio dico q̃ homo
temptatur a mũdo et ab hominibꝰ
mũdo deditis Vñ auguſ ĩ q̊dã ſmõe
duplicẽ aciẽ ꝓducit mũdus cõtra
milites xp̃i. Blãdit̃ eñ ut decipi
at terret ut frãgat Et tñ ut idẽ ad
dyoſcoꝛ dic̃ Periculoſioꝛ eſt mun
dus iſte blandus quã moleſtus ⁊
magis cauendꝰ cũ ſe allicit diligi
q̃ꝫ cum ãmonet cogit q̃ꝫ contempni
Eſt autem mundus plenꝰ laque
is tẽptationũ Vñ et ſaluatoꝛ noſ
ter multipliciter a mundo ⁊ ab ho
minibus fuit temptatus pro ut
euãgelium narrat Ideo ãte paſſi
onẽ ſuã dixit diſcipulis ſuis Vos
eſtis q̃ pmãſiſtis mecũ in tempta
tionibus meis ut dicit̃ luce. xxij°
Quarto dico q̃ homo temptat̃
a diabolo ſicut patuit ĩ temptatio
nibus q̃bus xp̃iſtꝰ tẽptatus fu
it a diabolo Sic ⁊ petrus dix̃ ana
nie. Cur temptauit ſathanas coꝛ
tuum act̃. quinto Ipſe vero diabo
lus vtitur mundo et carne quaſi
q̃buſdam inſtrumentis ſiue mediĳs
q̃bus ſp̃m quẽ p ſe vincere nõ p̃t
frequẽt̃ decipit et ſuperat Et hoc
poteſt oñdi q̃buſdã exemplis Pri
mo nãq̃ꝫ diabolꝰ vtit̃ carne ad tẽp
tãdum Vt p3 de ap̃lo q̃ dic̃ Da
tus ẽ michi ſtimulus carnis mee
angelus ſathane qui me colaphi
ſet ut dicit̃ ij̃ᵃ ad coꝛ. xij° Exẽ
plũ. Legit̃ eñ de ſancto hugone
lincolinienſi epiſcopo carthuſienſis
ordinis in legenda ſua ⁊ ĩ cronicis
carthuſieñ q̃ cũ receptus eſſet ad
ordinẽ. et p̃mo cellam ĩtraret ſubi
to ſenſit carnis temptationẽ. que
eciam longo tẽpore q̊tidie ipſũ af
fligebat. Fuit aũt tãta ⁊ tã impoꝛ
tuna ut mallet gehẽnalibus flam
mis tradi q̃ tantis ſuppliciĳs vrge
ri. Ad plenũ autẽ huiuſmodi con
greſſus. nemo referre poſſet q̃bus
lacrimis q̃tis gemitibus q̃ crebra
confeſſione q̃ aſpera flagellatiõe
vel diuinũ expetierit adiutoriũ vel
coꝛ cõtriuerit ꝓꝓ̃ corpus crucian
do Demum athlete foꝛtiſſĩo ꝓſtra
to q̃dem ſed nõ ſupato tenuis ſopoꝛ
obrepſit Continuo vero velut in ex
taſi poſitus. virum dei qui eum ſuſ
ceperat ad oꝛdinem vidit ſanctum
ſcilicet baſilium olim prioꝛẽ carthu
ſie vultu ⁊ amictu ãgelico radiãtẽ
aſtitiſſe ſibi ſeq̃ꝫ voce blãda alloq̃n
tẽ. Quid t̃ ẽ fili mi cariſſĩe. ſurge ⁊
velle tuũ fiducialit̃ enarra. Ille ve
ro ad eũ ait. O p̃r bone ⁊ nutritoꝛ pi
iſſĩe affligit me uſq̃ꝫ ad moꝛtẽ lex
pc̃ã ⁊ moꝛte q̃ eſt in mẽbris meis
Et ñ moꝛe ſolito auxilieris michi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

en morietur puer tuus/ vix dictũ
compleuit/· et ecce inquit ſanctus.
auxiliabor tibi·Moxq̃ʒ pater ſcã no
uacula quã manu tenere videbat/
viſceribꝫ eius q̃i ſtrumã igneam ĩ
de viſus ẽ exſecuiſſe/lõgiuſq̃ʒ extᷓ
cellã ꝓieciſſe·Dataq̃ʒ bñdictione me
dicus diſceſſit Eger vero ſanatus/
et ad ſe reuerſus/ſompno fugien-
te receſſit·letuſq̃ʒ ſupra modum. de
oſtenſa ſibi claritate nutricij ſui ĩ
corde et in carne mirabiliter ſe rep
perit immutatum·¶Quo modo ve
ro dyabolus vtatur mundo/et va-
nitatibus eius ad temptandũ/ſpe-
cialiter expiuntur nouicij mũdũ de
ſerẽtes·q̃bꝫ dyabolꝯ ſpecies vanita/
tũ mundi multiplicitᷓ adducit/ut e
os ad ſeculũ retᷓhat·¶Exᵐ·Vñ/cõ
tigit quemdam in domo colonie or
dinis carthuſienſis/recipi in mona
chum·qui ĩdutus die ſancti thome
apl̃i/tã grauitᷓ tẽptatus fuit a dy
abolo/ꝙ die natiuitatᷓ dñi voluit rᷓ
dire ad ſeculum/·Sed vix precibꝫ
prioris ⁊ aliorum acquieuit/expec
tare diem ſequentem Temptatio
ne vero non ceſſante/die ſancti ſte/
phani reuerſꝯ fuit ad domũ·Cir
ca feſtum autẽ epyphanie ꝓxime
ſeq̃ns/redijt/et ꝓſtratꝯ cũ lacrimis
ſe petijt iterum ad ordinem recipi.
Quod cum non obtinuiſſet/retulit·
ꝙ in nocte precedẽte diẽ ſcĩ ſtepha
ni/vidiſſet ĩ ſõpnis/q̃i totũ monaſ
teriũ plenũ nigris canibꝫ eũ de mo
naſterio fugantibꝫ Iſtd audiui ab
illo q̃ tũc tẽporis monachꝯ erãt ĩ ea
dẽ domo·¶Exᵐ/Sicitᷓ in domo ꝑe
tueri/ordinis carthuſieñ/quidam

nouicius meynardus noĩe fuit a/
dyabolo tẽptatus/ſed nõ ſic ſupatꝯ
Nam ſic tẽptatus fuit/ꝙ ſi aliq̃n/
tum pecunie habuiſſet ſtatim exi-
uiſſꝫ·Vnde ex habundantia cordis
eciam ore ad ſeipſũ dixit·Si hrẽm
x. florenos/ego/nõ manerẽ hic diu
tius ſed exirẽ Et cum in cella ſua
neſcio quid quereret/inuenit in q̊/
loco x. florenos/quaſi recentᷓ mo/
netatos et bonos auro·Quos cũ ĩ
ueniſſet/et fraudem dyaboli cogno
uiſſꝫ/confortatus fuit in domino:
⁊ profeſſionem faciẽs/q̃ꝫ pluribꝫ h̃
ad edificationem narrãs/pſeuera
uit ĩ ordine xliij. annis uſq̃ʒ ad mor
tem·In cuius locum/ego licet ĩdig
nus receptus fui/Preſtante domi/
no nrõ iheſu xp̃o/cui laus ſit ⁊ glᷓa
in ſecula· ·A M E N·

Sermo triceſimuſſextus/

POſtq̃ʒ in ſmone ꝑcedẽ/
ti/dcũm ẽ de varijs mo/
dis q̃bꝫ hõ tẽptatᷓ·nũc
ſpecialitᷓ dicendum eſt de
tẽptatõibꝫ dyabolicis/que plus ce
teris ſunt piculoſe/⁊ que fere oĩbꝫ
alijs tẽptationibus ſe immiſcent.
Vt igitᷓ dyabolicas tẽptatões
agnoſcamꝯ/⁊ agnitas ſupemꝯ/no
tãdum eſt/ꝙ dyabolꝯ ñ oẽs hoĩes
eodẽ mõ tẽptat ſed diuerſimode/.i.
alios ⁊ alios/ alitᷓ ⁊ alitᷓ·Non eñ
ſimili mõ bonos temptat ⁊ malos/
ſapiẽtes/⁊ ſimplices/diuites ⁊ pau
pes/ſenes et iuuenes/et ſic de alijs
ꝑ vnũquemq̃ʒ ſic aggreditᷓ ꝓut cẽdit
eum poſſe ſupari·¶Poteſt igitur

diſtingui q̄druplex tēptatio ꝑ᷑ ſi
militudinē q̄tuor elemētorū· Nam
q̄dā pt̄ dici ignea. q̄dā aerea. q̄dā
aquea. et q̄dam t̄rea. ſiue t̄reſtris
Tēptatio ignea q̄ fit per adūſita
tes et calamitates ac paſſiones q̄
nes natureq̄ꝫ cōt̄rias q̄ licet nō ſp
a diabolo ꝓueniat ſed qn̄qꝫ a deo
flagellāte uł a natura deficiēte uł
a mundo pſequēte ſeu alit̄ q̄liter-
cūqꝫ Diabolus tamen frequenter
immiſcet ſe talibus et ſuis prauis
ſuggeſtionibꝫ tales paſſiones īto
lerabiles oſtēdit ſuggerēs nō eas
hominē meruiſſe ſed iniuſte eas ſi
bi illatas eſſe vel eueniſſe et ſic fa
cit hominē īpatientē· Pro quo no
tādum ꝙ impatientia in t̄bulatio
nibꝫ triplex malū facit homini ſcꝫ
malū dāpni. malū pene et malum
culpe Primo igit̄ īpatientia opera
tur malum dāpni qꝛ ꝓuat hominē
ōni merito ꝛ ōni p̄mio qd̄ acq̄rere
ac cōſequi deberet p t̄bulationes ſi
patiens eſſet immo qd̄ peius ē eci
am deſtruit ꝛ ānichilat bona q̄ ꝓus
opatus eſt· Et facit eū amittere il
la q̄ diu bene operando collegit Vn
de gregorius in paſtoralibus dicit·
Impatientes dum perturbationi
ſue minime obſiſtūt eciam ſi qua
a ſe trāſquilla mente fuerant bene
geſta cōfundunt et im ꝓuiſo īpul
ſu deſtruūt q̄dq̄d forſitan diu labo
re ꝓuido ꝯſtruxerūt hec gregori
us Bene igitur dicitur prouerbio
rum decimonono· Qui impatiens
eſt ſuſtinebit dampnum Secundo
impatientia operatur penam· nam
ip̄a tribulaciones interius auget
·facit enim hoc eſſe graue et quaſi
intolerabile qd̄ ſuſtinetur eo ꝙ pe
nitus inuite et contra voluntatem
ſuſtinetur Vnde ſicut patientia al
leuiat tribulationes et paſſioues
·ſic impatientia eas aggreuat· Pa
tientia namqꝫ in tribulacionibus
eſt quaſi mel ī cibo qd̄ cibum ama
rum aut inſipidum facit eſſe dul
cem et ſapidum quia patientia tri
bulationem amaram facit dulcem
Per oppoſitum vero īpatiētia eſt q̄
ſi fel in cibo amaro faciens ipſum
magis amarum qꝛ īpatientia tribu
lationes et paſſiones amaras ma
gis amaritat ī tantum ut fiat ama
ritudo amariſſima · Tercio impa
tientia operat̄ culpam. ē eñ cauſa
multorū peccatorū. nam per eam
cōmittit̄ peccatū m̄murationis cōt̄
deum· Sicut filij yſrahel frequēt̄
ī deſto m̄murauerūt cōt̄ deū qn̄cūqꝫ
āquē defectū patiebāt̄· De q̄bus
auguſtinus dicit ꝙ ī nullo magis
deum offendiſſe credēdi ſūt ꝙ̄ cōt̄
deū murmurādo· Et iō ꝯuiſſiē pu
niti ꝛ frequēt̄ morte nichilati fue
rūt Vn̄· ꝓpt̄ m̄muratōes eorū xl.
ānis in deſto fuerūt quſqꝫ plus ꝙ̄
ſexcēta milia bellatorū morerēt̄
in deſerto nec terram promiſſionis
intrare meruerunt Itē p impatien
tiam quandoqꝫ blaſphematur deus.
ꝛ xp̄i paſſio mors ſanguis vulne
ra ꝛ ſingula mēbra corporis Et eci
ā ipſius aīa cōtumelioſe ac obprobo
ſe nominat̄ Propter qd̄ deus tales
frequēt̄ tradidit īcōtinēti ꝛ repro
bam mortē Item p īpatientiā hō
qn̄qꝫ ledit proximum ſuum verbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

conuiciando/comminando/defectus
ſuos improperando/mendaciter ſi/
bi malum imponendo/ deridendo/de
trahendo/ et ipſum inquietādo/ ac
frequenter ad iram vel rancorem
commouendo Et quod peius eſt/e
ciam factis perſequendo/ꝑmmo qđ
peſſimū eſt eciā occidēdo Sic caym
cōmotus/occidit abel frēm ſuū/ ge
neß iiijº/Simeon ⁊ leui occiderūt ſi
chimitas/ geñ.xxxiiijº/Saul ira/
tus cōt̄ dauid ꝗrebat eū occidere/iº
reg̃.xviijº/⁊ infra Amā irat9 cōt̄
mardocheū machinabatur ut totū
gen9 iudeorū ī rgno aſſueri una die
delēt̄ heſ.iijº/Nabugodonoſor rex
babiloīs/irat9/miſit tres īnocētes
iuuenes ī fornacē ignis/daniel iijº
Antiochus irat9 ⁊ ꝗ̄i ſpirās/Volt̄
iħrl'z facere cōgeriē ſepulcri iudeo/
orum ijº machab.ixº/Herodes rex
iratus/occidit infantes/Mt̄ ijº/Et
ſic tyrāni irati ⁊ cōmoti cōt̄ ſanc/
tos/diuerſis et exquiſitis tormētis
afflictos occiderūt/Itē/p impatiē/
tiam homo quoqꝫ ledit ſeipſū/ñ ſolū
ꝙ corporaliter indiſponit̄/ et quoqꝫ
infirmitatem incurrit/ꝫ eciā quod
peius ꝑmmo peſſimū eſt/ incidit in
deſperationem et ſeipſū occidit·Sic
achitofel ſeipſū ſuſpendit/ ut dicit̄
ijº reg̃.xvijº/Sic herodes rx/ꝓpt̄
īfirmitates ſuas ſeipſū vulnerat̄/
et occidiſſet ſi nepos eius nō obſti
tiſſet/ut dicit̄ ī hyſtoria ſcolaſtica
Sic ⁊ cuſtos carceris in quo paul9
et ſiles erant incluſi/ et philippis
putās effugiſſe apoſtolos/euagi/
nato gladio ſe occidiſſet/niſi paul9
ꝓhibuiſſz/ut dicit̄ act.xviº/Et
ſic plura rex geſtarū exēᵃ poſſent
ad ꝓpoſitū duci·Ex predictis li/
quet/ꝙ ignis tribulatōis aut paſſi
onis aut aduerſitatꝫ occurrētꝫ/ꝗ̃/
uit̄ affligit ⁊ cruciat/et mł̄ta mala
opatur/qñ per impatientiā mouet̄
⁊ hominem cōmouet Dyabol9 eñ
p malū flatū/id eſt p ſuggeſtiōes.
ſuas hominem ꝓuocat ad īpatiē/
tiā/et ſic ignē tribulationis vel paſ
ſionis per igneum flatum ſuum au
get/et grauiter ardere facit Idcirco
de ipſo dyabolo voce dominica dici/
t̄ iob xliº/De ore eius lampades ꝓ
cedunt/ſicut tede ignis accenſe/Itē
ibidem poſt/Alitus eius prunas ar
dere facit:⁊ flamma de ore e9 egre
ditur De hoc igne dyabolico/dicit̄
yſaie ixº/Succēſa eſt ꝗ̄i ignis īpie
tas/veprem et ſpinam vorabit Hō
namqꝫ impatiens/ſuccenſus eſt a
dyabolo/et vepres et ſpinas intus
gerit pungentes ⁊ grauiter arden
tes/Seqm̄t̄ ergo ex predictis/ꝙ li
cet ignea tēptatio tribulationum
et paſſionū in ſe nō ſit mala/tñ per
igneum flatum dyaboli qui ſcꝫ im
patientiā immittit/hominibꝫ mł̄tū
eſt nociua·Sꝫ licet/huiuſmodi
tēptatio ignea per impatientiā no
ceat/ tamen ſi p patientiam temp/
peretur multum eſt vtilis ⁊ profi/
cua/Propter qđ dominus amicos
ſuos multis paſſioībꝫ et tribulatōi
bꝫ tetigit ⁊ vexari pmiſit/ſit̄ et ad
huc ꝗ̊tidie facit·Sunt aūt qua
tuor vtilitates tribulationis pati
enter tolerate/que conſiderari poſ
ſūt ī igne naturali Nā ignis natu
ral/illūiat/purgat/accēdt̄/⁊ ſurſū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

trahit / Sic vereͣ tribulatio patiē
ter tolerata Illuminat ītellectum /
purgat cōſcientiam. accēdit affec
tū. ⁊ ſurſū trahit mentem / Illumi
nat quippe per cognitionem. purgat
per viciorum expulſionem. accen
dit per dilationem. et ſurſū trahit
per ſupnorum appetitionem · // Pri
ma igit̄ vtilitas tribulatiōis patiē
ter tolerate ē / qꝛ ipſa ad īſtar ignis
naturalis lucēte ⁊ lumē diffūdēte
illuminat intellectū ad ꝯgnitionē
Vn̄ ie. xxxi° dicitur / vexatio dabit
ītellectū auditui ſcꝫ interiori // Do
cet autē ignis tribulationis homi
nem ⁊ facit eum merito cognoſcere
// Primo / docet hominē cognoſcere ꝓ
priā fragilitatē ſeu īfirmitatē / Nā q
ſine tribulatione ſe fortē et patiētem
eſtimat / in tribulatione frequēter defi
cit / et ſuā fragilitatē fateri cogitur
Q̄diu enim qs non īpugnat̄ for
tis videtur / ſꝫ cum īpugnat̄ tūc for
titudo eius probatur De hoc dicit
grego. ſic Ideo tēptari pmittimur /
ut qui ex diuino munere ꝓfecimꝰ·
et qd ſimꝰ ex ꝓpria infirmitate me
moremur Et hec cognitio facit ut
homo de ſe ſemp humiliter ſentiat
et nec ſe extollat nec de ſe cōfidat
// Secundo illuminat ad ꝯgnoſcē
dum propria peccata · Nam homo
tribulationes patiens debet intra
re in ſemetipſum et iudicare ſe ſuis
peccatis illas meruiſſe · Sic filii iſ
rahel in tribulatione poſiti dixerunt
Merito hec patimur qꝛ peccauiꝰ in
fratrē nr̄m videntes anguſtiā ani
me eiꝰ dū depcaret̄ nos et nō audi
uiꝰ · Ideo venit ſup nos tribulatio
ut dicit̄ gen̄. xlii° / Sic filii iſrahel
qn̄ patiebantur ab hoſtibus / cōſue
uerūt dicere · peccauimꝰ cū patribꝰ
noſtris / iniuſte egimus iniquitatem
fecimus Ideo gregoriꝰ dicit Tunc
illata cōuicia bn̄ toleramus / cū in
ſecreto mētis ad mala ppetrata re
currimꝰ · // Tercio illūiat ad cog
noſcendū deū et iuſticiam eius Sic
pharao / qui prius dixerat · quis eſt
dominus / neſcio dominum · exo. v°
Poſtea flagellis eruditꝰ dix̄ · Iuſ
tus dn̄s. ego et populus meus im
pii / exo. ix° · // Sic nabugodonoſor
rex babilonis / manaſſes rex iude / ⁊
anthiochus illuſtris / a dn̄o perculſſi /
deuenerūt ad cognoſcendum deum
quem prius attendere noluerunt / ut
patet de nabugodonoſor / daniel iiii°
De manaſſe / ii° pali xxxiii° / de an
thiocho / ii° macha. ix° · // Quarto
illūiat ad cognoſcēdū fallaciā mū
di · / Nā mundus qui in ꝓſperitate
blāditur / in aduſitate affligit · In
ꝓſpitate ſe amicum falſe ſimilat /
In aduerſitate verum hoſtem ſe
probat · In proſpitate mel veneno
ſum / In aduerſitate venenum nu
dū ꝓpinat // Et qd latebat in ꝓſpi
tate / hoc innoteſcit in aduerſitate ·
// Se plenū tribulationibꝰ oñdēs docet
ſe nō eſſe amādū · Vn̄ grḡꝰ · Ipſe mū
dꝰ / dū tot amaritudībꝰ nos cruciat
dū tot calaītates īgeminat / qd ali
ud niſi ut nō amet̄ clamat · // Quīn
to illūiat ad ꝯgnoſcēdū ſeuiciā dia
boli Ipſe nāqꝫ ī mūdo regnās mẜte
afflictiōibꝰ nos fatigat / qtiꝰ ad ma
lū trahat / Se em̄ tāqꝫ tirānꝰ ī hoc mūdo
violētus ut leo rapiēs ⁊ rugiēs / et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

querēs quem deuoret Vnde/quem
blandicijs vincere ñ poteſt. aduer
ſitatibus impugnat/quatinꝯ tri/
bulationibꝫ fractus et ſuparatus/ſi
bi ſubſternat' Jdeo/in ꝓſpitatibꝫ
non agnoſcimus eius ſeuiciam/ſed
in aduerſitatibꝫ Sed tamen eius
fraudulētā nequiciam magis ī ꝓſ
peris ꝙ̄ in aduerſis poſſumus ag/
noſcere · Sexto/illuminat/ad cog
noſcendum amaritudinem penarū
inferni/arguendo a minori ad ma/
ius ſic Si iſta tēporalis et q̄i mo/
mētanea t̄bulatio/tā ḡuis ē ad to
lerādū/qd erit tūc de illa ḡuiſſiā ꝛ
perpetua pena inferni· Tota nāqꝫ t̄
bulatio pn̄s/quātūcūꝫ ḡuis videa
t'/ē quaſi ūbra t̄ quaſi ignis pictꝰ
ad ignē infernalē· Et oīs pena mū
di/eſt quaſi ludꝰ ꝛ ſolaciū reſpectu
penaꝝ inferni/Si ḡ deꝰ hic dure vi
det' punire vbi miſericorditer par
tit/qualiter putas punit/vbi diſ/
tricte iudicat Vnde gregorius/Per
huius tēporis flagella/ſignificat
deus/quomodo percuſſurus ēs qn̄ ñ
parcēs iudicas/qui ſic diſtricte mō
percutis qn̄ parcis· Septimo/il/
lūīat/ad agnoſcendū dulcediēꝫ ce/
leſtē· nā p vnum contrariorū alte
rū cognoſcitur/Si ḡ ḡuis eſt nob
preſens t̄bulatio/cogitemus ꝙ̄ dē
cis ſit celeſtis gloria/vbi penitus nl
la tribulatio eſt/ymmo nec alicꝰ
rei diſplicētia De hoc auguſtinus
dicit Cum moleſtie ī huiꝰ vite fra
gilitate crebreſcūt/eternam reqē
nos deſiderare cōpellunt· Et iero.
dicit Neqꝫ electis ſuis in hac vita ꝓ
miſit deus gaudia delectationis/ſed
amaritudinem tribulatiōis/ut mo
re medicine p amarum poculum re
deant ad dulcedinem eterne ſalutē
Secūda vtilitas tribulatōis ē/
ꝙ purgat cōſciētiam a ſordibꝫ pec
catorū/ſicut ignis purgat metalla
Vn̄ numerorū xxxiᵒ dicit'· Omne
qd trāſire poteſt p flāmā/igne pur
gabit' Trāſit autē homo p flāmā
ꝛ non cōburitur/ſed purgat'· qui
tribulationes ſuſtinet/ꝫ non ſupa
tur Sicut ergo per ignem/impuri
tas metallorum aufertur· ſicut p
flagellum vel tribulā/frumētū a
paleis excutit'· ſic' p amarā medi
cinam/eger ab infirmitate curat'.
ſicut p limā/rubigo ferri abradit'·
ſi' p ſcobam de domo ſordes eiciūt'.
ꝛ ſi' vinum ā oleum p calcationē
aut preſſionem ab acinis extrahi
tur· ſic cōnſcientia/per tribulatio/
nem patienter toleratam/a pcāis
emundatur· Jſte eſt ignis purga/
torius in hac vita/ꝙ ſi qs purga/
tus fuerit/aliā penā purgatorij pꝰ
hanc vitam non ſuſtinebit/Et ꝙ̄
difficilis ſit iſte ignis purgatorius
pn̄tē tribulatōis/futuro purgato
rio/pꝫ p auguſtinum/ſic dicentem
Hic ignis ſcilicet purgatorius poſt
hanc vitam/ꝛ ſi non ſit eternꝰ/mi
ro tamen modo grauis eſt Supeāt
eīn oēꝫ penam quā ūnꝙ̄ homo paſ
ſus eſt in hac vita/vel pati poteſt·
Tercia utilitas tribulatiōis ē/ꝙ
accēdit vel inflāmat ad modū ignis
naturalis/Accēdit autē ad dilcōēꝫ
dei/et hoc ideo/quia tribulatio per/
miſſione diuina flagellans homi/
nem/certū eſt ſignum dilectōis/ꝙ̄

deus diligit hominem ergo merito
debet homo ex hoc moueri ad dili
gēdū deū In ſignum huius ipē di
cit Ego q̊s amo arguo et caſtigo
apo. iijᵒ Et ad hebreos xijᵒ dicitur
. Quem diligit dominus caſtigat.
flagellat autē ōnem filium quem
recipit Cui ſimile eſt illud prouer
biorꝝ iijᵒ. Quem diligit dn̄s corri
pit et quaſi ī filio cōplacet ſibi. Et
eccleſiaſtici xxxᵒ dicitur. Qui dili
git filium aſſiduat ei flagella ut
letetur in nouiſſimo ſuo Sic de a-
braham dicitur Judith octauo A
braham pater noſter temptatus
ē et ꝑ multas tribulationes ꝓba
tus amicus dei effectus eſt diliga
mus ergo deum qui pro magno be
neficio et ſigno amicicie nos hic fla
gellat ut imperpetuum parcat. Vn
de ijᵒ machabeorū ſexto dicit᷑. Nō
ſinere peccatoribꝫ ex ſentēcia age
re ſꝫ ſtatī vltiones adhibere mag
ni beneficij indicium eſt. Quar
ta vtilitas tribulationis eſt q̄ꝫ tri
bulatio ad modum ignis facit aſ
cendere ſurſum id eſt peruenire ad
regnum celorum. De hoc dicitur
luce vltimo Nonne ſic oportuit pa
ti xpriſtum et ita intrare in glori
am ſuā Et actuū decimoquarto di
cit᷑. Per multas tribulationes opor
tet nos intrare in regnum dei. Et
pſalmiſta dicit. Caſtigans caſtiga
uit me dominus ſequitur. Hec porta
domini iuſti intrabunt in eam. Et
baruth quarto dicit᷑. Qui induxit
nobis mala ipſe rurſum adducet
nobis ſempiternam iocunditatem
cum ſalute Hec eſt anguſta porta

et arta via que ducit ad vitam et
quam pauci inueniunt ut dicitur
mathei ſeptimo. De hac via dᵗ
bernardus in quodam ſermone
Hec eſt via vite tribulatio pre-
ſens via glorie via ciuitatis habi
taculi via regni. Hec igitur ſunt
dicta de temptatione ignea que ꝓ
uenit generaliter ex tribulatōibꝫ
paſſioībꝫ et afflictōibꝫ q̄bꝫ homo do
loroſe impugnatur. Et licet non
ſemper huiuſmodi temptatio fiat
effectualiter a diabolo ipſe tamen
eidem q̄ntum poteſt ſuum venenū
īmiſcet et malum ignem ſuum īſuf
flat ut hominem faciat impatientē
et igne quo probari et purgari de
beret comburatur Hac temptatōe
diabolus eciam ſaluatorem noſtrū
impetijt Nam per ſua membra id
eſt per malos homines ipſum fe-
re ꝑ totā vitā ſuā īſidijs cōtumelijs
blaſphemijs ꝛ deriſiōibꝫ ac tādem
ꝯuiſſia paſſiōe acbiſſia q̄ꝫ morte
pſequēs īpugnare n̄ deſtit᷑: ſic ꝛ
aītos dei tā vetis q̄ꝫ noui teſtamēti
eciā corꝑalit̄ afflixᵗ ꝛ ſeuiſſimas
plagas īflixit. Exᵐ. Ex q̄bꝫ ſpe
cialiter beatam katerinam de ſe-
nis martiriſauit. Nam uti eiꝰ legē
da ſcribitur tam diu et tā ꝯiuter
fuit corporaliter ſed tamen inuiſi
biliter flagellata ꝛ multis penis
affecta q̄ꝫ per eas vitam finiuit.
Et ſic ipſa non ſolum virgo criſti
deſpōſata ſed eciam martir a demo
nibꝫ martiriſata regnum celorū fe
liciter intrauit cum xp̄o ſine fine
regnatura Qui eſt cū p̄re ꝛ ſp̄ū ſcō
benedc̄ūs in ſecula. AMEN.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Sermo triceſimuſſeptimus

SEcunda temptatio po/
teſt dici aerea/ qua ſcz
quis per elationem ⁊ p
ābitionem īpugnatur/
ut ſcz ſeipſū extollendo vanā glaꝫ
querat/ aut dignitatē/ aut ſubli/
mitatem altioris ſtatus deſideret.
Ex hac tēptatiōe generatur ī aīa
radix iniqua ſupbie. Vñ pullulat
contemptus aut odium Supbia e
nim eorū qui te oderūt aſcēdit ſem
per/ ut dicit pſ̄. Et hec tēptatio be
ne cōparatur aeri/ Nā ſicut aer le
uis eſt et vacuus videtur ꝗ̄ inanis:
ſic iſta tēptatio facit hoīez ꝗ̊dāmō
leuē ut aſcēſum querat. ⁊ facit eū
inanē et vacuum gratia dei/ ꝟ vici
is plenū. In hoc aere id ē ī hac tēp
tatione aut in corde ſupbo ⁊ elato/
volāt aues celi id eſt dyaboli/ q̄ ſe
men bonum verbi dei aut inſpirati
onis eius comedētes/ id eſt annich
ilātes/ ⁊ ſua ſtercora id eſt fedas
ſuggeſtiones immittentes. Itē
in hoc aere ſunt venti ⁊ nubes Per
ventos intelligendo laudem ⁊ com
mendationem hominum ac adu/
latoria verba/ q̄bꝫ ſupbi ⁊ ambici
oſi pflātur ⁊ mouētur ſicut vētilo
giū ſupra turrī ad oēz vētū moue
tur ⁊ vertitur/ Per nubes vero ītel
ligūtur ignorāc̄ ⁊ excecatio/ qꝛ hu
iuſmodi hoīes/ nec deū volunt ag/
noſcere aut eius maieſtatem time
re/ nec ꝓpriam vtilitatē ꝗ̄ fragilita
tem volunt cōſiderare. Itē ex h̄ ae
re procedunt tonitrua ⁊ fulmina.
id eſt violenta opera/ quibꝫ terrētˀ
⁊ leduntur homines. Volūt enim
ſupbi ⁊ ambicioſi non ſolum hono
rari/ ſed eciam timeri/ ideo ſeuiunt
cōtra proximum ⁊ ipſū iniuſte per
ſequūtur. Item/ ex hoc aere cadūt
pluuie/ grādīes/ et niues/ id ē mlˀ/
tiformia verba Nam ſupbi ⁊ ābici/
oſi effundūt pluuias/ id eſt verba
iactantie ⁊ extollentie/ grandines
id eſt verba dura ⁊ comminatoria
aſpera ⁊ contumelioſa/ niues id ē
verba falſe iuſticie/ quia ſemper nō
ſolum factis/ ſed eciam verbis nitū
tˀ reputari iuſti Oſtēdūt eīm ſe iuſ
tos foris/ cū intus ſint iniuſti/ ſicut
nix videtˀ alba ⁊ munda/ ꝟ tamen
realiꝭ ⁊ veraciter eſt aqua īmun/
da/ ſicut patet quādo liq̄fit ⁊ reſol
uitˀ Iſti ergo homines aerei .i. ſu/
perbi ⁊ ambicioſi ſeipſos quātum
poſſunt erigunt/ ut preſint/ ut domi
nentˀ/ ut regant/ ut reputentur et
mḡnificentur ab hominibꝫ Ipſi q̄n
tum in ipſis eſt deū inhonorāt/ ꝓx
imos cōtempnūt/ ⁊ ſe miſerabiliꝭ
occidunt Nam a deo deiciuntˀ iuxta
illud pſalmiſte Deiciſti eos dum
alleuarētˀ Et beata maria dixit.
Diſperſit ſupbos mēte cordis ſui.
Lu. iᵒ Nec mir̄ qꝛ ſupbi ſūt īimici
dei de quibꝫ pſ̄. dicit Supbia eorū
qui te oderunt aſcendit ſemper/ Et
bernardus in quodam ſermone/ di
cit. Dico vobis qꝛ omnis ſupbꝰ extol
litur ſup̄ deum/ Itē idem/ elatus q̄n
tū in ſe ē deum inhonorat/ n̄ colit de
ū/ ꝟ aduerſus deū extollitur/ īpius
plane et īfidelis. De huiuſmodi īi
micis ⁊ q̄ūo ad nichilū redigātur
dicit pſ̄. Inimici vero domini mox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ut honorificati fuerīt ⁊ exaltati de
ficientes quēadmodum fumus defi
cient/ Item ſuperbi ⁊ ābitioſi deici
ūtur a diabolo/ qui ad modū lucta
torum illum quem eleuat proſter
nit et deorſum trahit De ipō nāq; di
cit abac. i° Totū ſubleuauit ī ha
mo/ traxit illud in ſagena ſua. Et
apoca. xij° dicitur/ ꝙ cauda draco
nis trahebat terciā ptē ſtellarū ⁊ miſit
eas ī terrā. Sic exaltat Julianū
in īperium/ et deiecit a fide/ et traxit
ad multa vicia/ Item/ ſuperbi et ā
bitioſi per ſe cadunt Vnde iere. 1°
dicit. Cadet ſuperbus et corruet/ et
non erit qui reſuſcitet eum. Nā mi
ro ſed tamē vero modo/ elatio vel ā
bitio ꝗ hominem quodāmodo leuē
facit ut eleuetur et aſcendat/ ipſū
eleuatū grauem facit ne diu ſurſū
ſubſiſtat/ ꝫ ut neceſſe ſit ipm deſcē
dere ⁊ cadere Sicut vapor aque al
leuiatus ⁊ ſubtiliatus aſcendit/ ꝫ
ſuperius exiſtens ingroſſatur ⁊ ḡ
uatur ac deſcendit/ ſic ⁊ ē de ſuperbo
Nā quia locus ꝓprius ſupbie/ nō ē
ſurſum ſed deorſū ſcz in inferno/ ide
o conatur deſcendere et ſecum deor
ſū trahere quē inanit et vane prius
erexerat/ Ex predictis ſequitur/ ꝙ
de ſuperbo et ambitioſo bene et con
gruenter intelligitur illud pē. Vi
di īpium ſuperexaltatum ⁊ eleua
tum ſicut cedros libani Et tranſi
ui Et ecce nō erat/ Tranſiui ſcz mo
dicū exſpectādo/ et finē eꝰ cōſiderā
do Sequitur Queſiui eum ⁊ ñ eſt
inuētus locus eius. quia deiectus
detractus et delapſus fuit/ De hu
iuſmodi defectione deiectione vel ca

ſu ſupborum ⁊ ābitioſorum/ multa
repiūtur exempla in ſcripturis au
tenticis. Primum ē de lucifero qui
ſuperbiendo appetijt ſimilitudinē
dei ꝫ ſtatim proiectus corruit Vn/
de yſa. xiiij° dicit Quomodo cecidiſ
ti de celo lucifer/ qui mane orieba
ris Corruiſti in terram/ qui vulne
rabas gētes/ ꝗ dixiſti ī corde tuo In
celum cōſcēdā/ ſup aſtra celi exalta
bo ſoliū meū Sedebo in mōte teſta
mēti ī lateribꝫ aqlonis. aſcēdā ſup
altitudinē nubiū/ ſimilis ero altiſſi
mo. Verūptamē/ in īfernū detraheris
in ꝓfundū laci. hec ibi/ Itē ibid/ De
tracta ē ad īferos ſupbia tua/ cōcidit
cadauer tuū/ Et bene appellatur ca
dauer/ quia propter ſuperbiam ſu
am et ambitionē. de pulcherrimo
angelo factus fuit ſubito turpiſſi
mus et fediſſimus dyabolus. Pro
iectus fuit draco ille magnus/ ſer
pens antiquus/ qui vocatur diabo
lus et ſathanas/ ut dicit apo. xij°
Quem ſaluator noſter/ dixit ſe ui
diſſe ſicut fulgur cadentem de celo
ut dicit lu. x°/ Itē de ipō eze. xxviij
In multitudīe negociationis tue re
pleta ſūt īteriora tua īiqtate/ ⁊ pec
caſti Et eieci te de mōte ſcō dei/ ⁊ p
didi te o cherub ꝓtegēs de medio
lapidū ignitorum Eleuatum ē cor
tuū ī decore tuo/ ⁊ pdidiſti ſapiētiā
tuā ī decore tuo. In trām ꝓieci te
⁊c. Ecce/ ꝙ lucifer dicitur corruiſſe.
dicit eciam detractus/ eiectus aut
ꝓiectus fuiſſe. Scdm exēplū eſt
de adam et eua/ Qui ex eo ꝙ concu
pierūt altitudinē cōtra dei volūtatē/
ſcz ſimilitudinem dei in ſciendo. et

ob hoc tranſgreſſi fuerunt precep
tum dei ut dicit genesis tercio· So
la tamen eua dicitur peccaſſe in am
bitione/ ſed ambo preterierūt p̄cep/
tū dei/ ambo igit extruſi fuerūt de pa
radiſo/ ⁊ cū tota poſteritate ſua fu
erūt exheredi tati· ¶ Terciū exem/
plū de dathā ⁊ abirō ⁊ chore/ q̄ de/
ſiderātes altū ſtatū ſiue ſublimita
tē ſurrexerūt cōtra moyſen ⁊ aarō
Dathā em̄ ⁊ abyrō/ ex eo ꝙ erāt
de tribu ruben p̄mogeniti iſrahelis/
ideo volebant preeſſe populo ⁊ ip/
ſū regere ſicut moyſes· et hoc prop
t̄ primogenituram ſui primogeni/
toris/ Chore vero/ aſpirabat ad pō/
tificiū/ reputās ſe ad hoc ita ydone
um ſicut aaron/ cum ⁊ ipſe eſſz de
tribu leui Sed ōnes male pierūt:
q2 dathan ⁊ abyron rupta t̄ra ſub
pedibꝫ eorum deſcenderunt viui in
infernum· Chore vero et cōplices ſu
os celeſtis ignis egreſſus a dn̄o cō/
buſſit/ ut pz nume. xvi°· ¶ Quar
tū exemplum eſt/ de abimelech fi/
lio gedeonis ex ancilla/ q̄ inclinat
viros ſichimitas ad hoc/ ut eū cō/
ſtitueret regem/ ⁊ cōducte viris va
gis ⁊ miſeris īterfecit lxx. fratres
ſuos/ ⁊ tribus annis regnauit· Sz
a muliere p fragmen mole ɔfrac
tum fuit caput eius/ ⁊ ab armige
ro ſuo interfectus miſere periit/ ut
pz Iudi. ix°· ¶ Quītū exēm eſt de
abſolon/ qui aſpirat ad regnū iſra
hel patre ſuo adhuc viuente/ ⁊ ꝓp
t̄ hoc attractis ſibi multis de ꝓplo.
perſequebatur patrem/ fedans lec/
tum eius concūbendo publice cum
cōcubinis patris ſui· Et cū ɋreret

occidere patrem ſuum/ iuſto dei iudi
cio ſuſpenſus proprijs capillis ad
quercum interfectus fuit a ioab ⁊
ab armigeris eꝯ/ ut ſcribit ij° reg
xv° et infra· ¶ Sextū exēplū eſt/
de adonia filio dauid/ qui regnare
voluit patre adhuc viuente· Quē
pꝰ obitū patris/ cum adhuc ſubtili
ter aſpiraret ad regnū/ eo ꝙ ſenior
eſſz ſalomone/ ſalomon fecit occi/
di/ ut pz iij° reg. i° ⁊ ij°· ¶ Septi/
mum exēm eſt/ de aman ſupbiſſimō/
qui indignatus ꝙ mardocheꝰ nō ē
flecteret genua nec adoraret/ īdux
it regem aſſuerū ut interfici iuberet
oēs iudeos in ſuo regno longe latez
cōſtitutos Sz domino ſuū ꝓplm ꝓ
tegente/ aman ſuſpēſus fuit in pa/
tibulo/ quod ipſe parari fecerat/ ut
in eo mardocheus ſuſpenderetur/ ut
patet heſter iij° ⁊ vij°· ¶ Octauū
exemplū eſt/ de herode agrippa/ qui
in tantam elatus fuit ſuperbiā/ ut
eciam honorem dei ſibi oblatum nō
recuſaret/ ſed applauderet populo
clamanti voces dei ⁊ nō hoīs Sz
protinus ab angelo percuſſus fuit
⁊ conſumptus vermibꝫ expirauit
ut dicit act. xij°/ Et ſic innotuit/
quia gloria hominis ſuperbi ſter/
cus et vermis eſt Hodie enim ex/
tollitur/ ⁊ cras non inuenietur/ ut
dicit i° machab. ij°/ Ecce quomō
predā ſuperbi ⁊ ambicioſi deiecti fu
erūt/ et miſerabiliter pierūt/ ¶ Soli
tamen adam ⁊ eua ex ōnibꝫ p̄dictꝭ
penitētes/ ⁊ longā penā ſuſtinētes/
īuenerūt miſericordie locū apd̄ deū
¶ Nonū exēm erit de antixpo/ q̄ extol
let ſup omne qd̄ dicitur deus aut

qd̕ colit̃ ita ut in tēplo dei ſedeat
oſtendens ſe tanꝗ̄ ipſe ſit deꝰ· Quē
dn̄s ihesus interficiet ſpū oris ſui/ et
deſtruet illuſtratione aduētus ſui·
ut dicit̃ ijª ad theſſ ijº/ Ex p̄dictis
patet/ ꝙ̄ periculoſa ſit iſta tempta
tio aerea/ id eſt elationis et ambiti
onis. quia diabolus ſciens cauſam
ſue ruine/ ſubtiliter per eam homi
nes temptat. et innumerabiles
ſuperat et proſternit·/ Eſt autem
ſuperbus et ambitioſus/ ſicut veſi
ca inflata/ que ſi pungatur modi
cum et perforetur ſtatim laxatur
⁊ omnem tumorem amittit·Aut ſi
cut bulla ſuper aquam que ſtatim
cum inflata fuerit ānichilatur/ ā
ſicut fumus in altum tendens/ qui
modico vento agitatus perit ⁊ defi
cit ab oculis intuentium/ Aut ſicut
auis ſurſum volans/ q̄ a falcone uł
accipitre deicitur et occiditur/ Sup
bus eciam vel ambitioſus/ ſi qua
bona habet gratie dei vel bonorum
operum ōmino perdit/ quia q̄dq̄d bo
ni habet oſtendat quatenus appa
reat et laudetur· Sed ex hoc amit
tit quod habet/ Quia ſcḋm btūz gre
goriū in omelia/ Depredari deſide
rat/ qui thezaurum publice portat
in via/ Eſt em̄ ſimilis galline/ q̄ cū
ouū poſuerit/ totā domum ſuis cla
moribus replet/ ⁊ propter hoc ouū
ſuū perdit/ De elatione uel ſupbia
ſatis pulchre loquitur hugo in de
clauſtro anime/ ſic dicēs Quatuor
ꝯhūt currū elatiōis· ſcz amor domi
nandi. et amor ꝓp̄e laudis. cōtēp
tus/ ⁊ īobedientia/ rote ſunt. Iactā
tia. ⁊ arrogantia. verboſitas. ⁊ le
uitas/ Auriga eſt ſpiritꝰ ſuperbie
/ Amatores huius mūdi ferūtur in
hoc curru/ Infrenes ſūt equi/ volu
biles rote/ auriga ē puerſus/ ⁊ qui
portatur infirmus/ hec ille/ hac tēp
tatione diabolus xpriſtum temp
tauit/ quando dixit· ſi filius dei es
mitte te deorſum Mathei iiijº/ ⁊ lu
ce quarto/ Ac ſi dixiſſet · Si miſe
ris te deorſum coram populo/ et le
ſus non fueris/ laudem et honorem
habebis ab hominibus/ Et ꝙ̄uis
multa exempla huiuſmōi tēptati
onis aeree/ ſint tacte ſuperius/ tn̄
ad maiorē īſtructionem ſimpliciū/
dicam ad huc duo exempla· / Pri
mum/ ſcilicet de quodam temptato
ꝑ ābitionē et victo: ⁊ aliud de quo
dam temptato per ambitionem et
vincente · / Exēplum· / Primū
eſt grego. qui in iiijº dyalogoꝝ libº
ſcribit/ ꝙ cū ſabine camuſine vrb
epi/ vita in longo ſenio trahētur/
eius archidiaconus ābitione adi
piſcendi epiſcopatus accenſus/ eū
extīguere veneno molitus ē· Qui
cum vni e pueris eius animum cor
rupiſſet/ ut mixtum vinum ei cum
veneno in poculo preberet/ refectio
nis hora cum iam vir dei ad eden
dum diſcumberet/ ei p̄miſſus corrup
tꝰ puer hº qd̕ ab archidiacono eꝰ
acceperat veneni poculum obtulit
/ Cui ſtatim venerabilis epiſcopus
dixit Bibe tu hoc qd̕ michi biben
dum prebes· / Tremefactus puer/
deprehenſum ſe eſſe ſentiens. ma
luit hº moriturus bibere ꝙ̄ penas
ꝓ illa tanti homicidij culpa tolera
re· Cūqꝫ ſibi ad os duceret calicem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Vir dñi cōpeſcuit eum dicens Non bibas/ da michi et ego bibam Sed vade dic ei qui illᵭ tibi dedit Ego q̄de venenum bibo/ ꝫ tu ep̄s nō eris Facto igit̄ ſigno crucis/ venenū ep̄s bibit ſecurus Eadēq̄ hora in alio loco/ quo inerat archidiaconus eiꝰ defunctus eſt/ ac ſi per os epiſcopi ad archidiaconi viſcera venena illa tranſiſſent. Exēplū. Secūdum exemplū eſt ſeueri/ q̄ in ſuo dyalogo ſcribit/ ꝙ q̄dā ſanctus fugandorum demonum incredibili poteſtate p̄ditus/ nō ſolum preſens. nec verbo tātum/ ſed abſens q̄ꝫ interdum cilicij ſui fimbrijs aut epiſtolis miſſis/ corpora obſeſſa curabat Et dum miro modo frequentaret̄ a pplis ex toto ad eum orbe cōuenientib9 Inſuper eciam a p̄fectis ꝛ comitib9 diuerſarūq̄ ptātum iudicib9/ qui ferebat̄ eciā omni potu abſtinere/ ꝛ pro cibo ſeptē tātū ca/ ricis ſuſtētari/ ut ex vtute honor. ita ex honore vanitas cepit obrepere Quod malum ille ubi primū potuit in ſe ſētire ꝛ graſſari diu inter tūq̄ diſcutere conatus eſt. Sed repelli penitus vel tacita cōſciētia/ vanitas perſeuerāte vtute nō potuit Vbiq̄ nomen eius demones fatebantur excludere a ſe cōfluētes populos non valebat virus interi latēs ſerpebat in pectore/ ꝛ cuius nutu ex aliorum corporib9 demones fugabant̄/ ſeipſum occulte cogitationib9 vanitate non potuit purgare. Totis igitur precib9 cōuerſus ad deum fertur oraſſe ut pmiſſa in ſe menſib9 q̄nq̄ dyaboli poteſtate/ ſi

milis hijs fieret quos ipſe curauerat Quid multis morer Ille prepotēs/ ille ſignis atq̄ vtutib9 toto oriente vulgatus/ ille ad cuiꝰ limina populi ante cōfluxerūt/ ad cuiꝰ fores ſūme iſtius ſeculi ſe proſtrauerūt poteſtates corceptus a demone eſt tētus in vinculis/ omnia illa que energumini ſolēt ferre perpeſſus. Quīto demum menſe purgatꝰ eſt non tātum demone/ ſed quod illi erat vtilius atq̄ optatius vanitate. Per vtutem domini noſtri iheſu criſti viuentis et regnantis in ſecula ſeculorum. A M E N.

Sermo triceſimuſoctauus.

Tercia temptatio poteſt dici aq̄a. videlicet tēptatio voluptatis carnalis ſiue ſit p luxuriā ſiue p gulā ſiue p alia carnis blādimenta. ſicut ſūt ocium/ quies/ mollicies veſtium aut lectorū/ ſompnus. ſeu queuis alia corporis commoda que nō poſſunt p nature neceſſitatem ſeu euidētē vtilitatē excuſari Et bene huiuſmodi voluptas comparatur aque/ quia ad modum aq̄ fluida eſt et trāſitoria Nam blande et leniter affluit/ q̄n preſentat̄ dulciter ꝛ delectabilit̄ influit/ quādo admittitur ꝛ ſubtilit̄ ac nequit̄ cōfluit/ nec defluit q̄n moroſe retinetur. Hec eſt aqua furtiua. q̄ doloſe dulcit̄ ſapit/ et tamē animā ſubmergit. ſapit ut mel/ ꝫ interficit ut venenum. p dulcedinē allicit ſed p venenum inficit/ īmmo veriꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

inſ̄ficit Jō ꝓu̅. ixº de huiuſmodi a
quis dicitur Aque furtiue dulcio
res ſunt Unde voluptas merito tā̄
q̄ꝑ venenū̄ nō ſolū̄ inficere ſed etiā̄
inſ̄ficere dicit᷑ quia duplicit̄ᷓ induc
mortem ſcz culpe mortalis/iuxta il
lud ad roma. ixº/Prudentia carnis
mors eſt/et eterne dampnationis
Si ſ̄m carnem vixeritis moriemi
ni/Item hec aqua eſt ſordida fetē̄s
et immunda/Caro namq̄ꝫ ex īmū̄
da terra facta/et in immundam ter
ram reſoluenda Delectationibus
gaudet immūdis/et ſic temptatur
et mouetur immūdis cōcupiſcētȷ̄s
Jō pſalmiſta/qui hanc aquam ali
qualiter admiſerat/periculum ani
me ſue ſentiens exclamauit dicē̄s
Saluum me fac deus/quoniam in
trauerunt aque vſq̄ꝫ ad animam
meam Infixus ſum in limo ꝓfun
di Ecce ꝙ illam aquam appellat
limum/id ē̄ ſordidam et īmundam
De hac aqua dicitur ierē̄. ijº/. q̄d
tibi vis ī via egipti/ut bibas aquā̄
turbidam. Per egiptum/intelligi
tur mundus tenebroſus et anguſ
tȷ̄s plenus. Egiptus enim inter
pretatur tenebre vel āguſtia/ via
egipti/eſt ɔmunis vita in hoc mun
do/in q̄ bibitur aqua turbida et ſu
mitur delectatio carnalis/De īmū̄
dicia carnis dicitur iob ſeptimo/In
duta eſt caro mea putredine/et ſor
dibus pulueris Et hugo libro pri
mo de clauſtro anime dicit. Nichil
aliud ē̄ caro cū̄ q̄ tāta ē̄ ſocietas/ni
ſi/ſpuma caro fctā̄ fragili veſtita de
core./Sed q̄d erit q̄n̄ erit cadauer
miſerū̄ ꝛ putdū̄ ꝛ cibꝫ vermiū̄. Si
diligent̄ conſideres/q̄d per os ꝛ na
res. et ceteros corporis meatus
egreditur/vilius ſterquilinium nū̄
q̄ꝑ vidiſti. Si ſingulas eius miſeri
as numerare velis/q̄ꝑ ſit onerata
peccatis/irretita vicȷ̄s/Pruriens
concupiſcentȷ̄s/occupata paſſioni
bus/ polluta illuſionibus/ prona
ſemper in malum/et in omne vici
um procliuis/plenam omni confu/
ſione et ignominia īuenies. hec ille
Ecce q̄lis eſt caro noſtra./Si igi
tur tam feda et immunda eſt caro.
non eſt mirum. ꝙ carnalis concu/
piſcentia inde contrahat feditatē̄
et immundiciam/q̄ tamq̄ꝑ aqua im
munda maculat animam et fedat
templum dei/Item. hec aqua poteſt
dici aqua contradictionis ./Nam
primo contradicit et repugnat criſ
to et vite eius / qui omnem carnis
voluptatem fugit. Non enim delici
oſa/ſed amara et aſpera elegit in
hoc mundo . Xpriſtus enim ut ber
nardus dicit . Elegit q̄d carni mo
leſtius fuit/Item idem bernardus
Stultus eſt/qui putat ad regnum
celorum peruenire poſſe per carnis
delicias/quando xpriſtus aſperam
viā̄ p̄cedē̄do mōſtrauit. Itē̄ idē̄/Nō
decet ſb̄ ſpinato capite/mēbrū̄ deli
catū̄ viuere Hic ē̄ ꝙ voluptas car
nis/īmica ē̄ deo. Vn̄ ad ro. ixº dicit᷑
Sapiē̄ᵃ carnis īmica ē̄ deo/Legi
em̄ dei n̄ ē̄ ſbiecta/nec em̄ p̄t . Qui
āt ī carne ſūt/deo placere n̄ pn̄t. hec
ibi/Scd̄o cōtdic᷑ ſp̄ui/de h̄ ſa. ixº
dicit᷑ . Corpꝰ q̄d corrūpit᷑ aggrauat
aiā̄ꝫ/ꝛ dep̄mit terrena īhabitaº ſē̄
ſū̄ multa cogitantem Et ad gala.

vº dicit / Caro concupiſcit aduerſꝰ
ſpiritum / et / ſpiritus aduerſus car
nem Quod gregꝰ. in mora. expo/
nit dicēs / Caro nrā aciter aduer/
ſus ſpm̄ cōcupiſcit / et aſſidue mur
murat / et īpatiēs eſt diſcipline / nec
rationi obtēperat / nec ullo timore
cohibet· Et augꝰ· ſpūs deficit vbi
caro regeſcit· Tercio ꝯ̄ſtat fere oībꝫ
vtutibꝫ ⁊ vtutū exerciciis Nā fere
oībꝫ viciis viā prebet / et ea in ani
mam introducit vtuteſqꝫ excludit
Vn̄ bernardus· A planta pedis uſqꝫ
ad verticē nō eſt in me ſanitas· to/
tū inficit cōcupiſcenꝰ· lex pccī in ō
nibꝫ mēbris meis īuenit· Vndiqꝫ p
feneſtras mors ītrat cōtēdit / et intus
fomes totius nequicie piculoſius
ſeuit crudelius malignat· Hec ber
nardꝰ / Et gregꝰ. in mora. dt Nos
geſtamus laqueum nrm̄ nobiſcū.
circūferimus inimicū / carnē nrām
loquor de pccō natā / in pccō nutrītā
corruptam nimis ipſa origine / ſed
multo amplius pua cōſuetudīe ui
ciatā / Hec ē ergo aqua ſubmergēs
ſcilicet voluptas / de qua dt ſeneca
in quadam epiſtola Quidam ſe vo
luptatibus mergūt quibus in con
ſuetudinem adductis carere n̄ pñt
Seruiunt itaqꝫ voluptatibus nō
fruunt / et mala ſua quod malorū
vltimum eſt amant Hec illa / Ideo
de voluptuoſis ⁊ carnalibꝫ poteſt
dici illud exo. xvº / Submerſi ſūt
q̄ſi plūbum in aquis vehemētibus
Vn̄ voluptates carnales pmo vel
de dulciter lenit et ſubtilit affluūt
⁊ influūt Sz cū interiora replene
rīt / fortiter agūt in aīam / ⁊ q̄dam/
modo eā captiuā tenēt / et ſcđm diuer
ſa deſideria hinc inde trahūt ⁊ incli
nant / in tm̄ ut hoīes huiuſmodi vo
luptatibꝫ dediti dicere ſoleāt Ego
nō poſſum dimittere / q̄n ſic aut ſic
faciā ſcđm cōcupiſcentias meas / Sz
hec aq̄ voluptate q̄ntum deo diſplicet
et hoī nō ſolū piculoſa ſꝫ et damp/
noſa eſt tm̄ placet dyabolo Ipē nā
qꝫ q̄eſcere ac dormire dr̄ in cordibꝫ
voluptuoſis De ipſo nāqꝫ voce do
minica dicit / Sub vmbra dormit ī
ſecreto calami / in locis humentibꝫ /
id eſt in cordibus voluptuoſis iob
xlº· Vbi per vmbram non immeri/
to oblivio dei deſignatur / quam po/
tiſſime habent voluptuoſi / qui de/
liciis carnis immerſi deum videre
aut non poſſunt aut nolunt· Vnde
gregorius in moralibus / exponens
illud In vmbra mortis ſedent et ē
dicit· In vmbra mortis ſedere / eſt a
diuini amoris noticia in obliuionē
laceſcere / Dr̄ eciam in verbis domi
ni predictis· in ſecreto calami / id ē
in corde pccōris Peccator enim tā
q̄̄ calamus licet foris plenus appa
reat / intus tamen omni gratia ⁊ v
tute vacuus eſt. Vbi ⁊ ſubditur· in
locis vehementibus / id eſt in cordi
bꝫ aq̄s deliciarum ⁊ voluptatū car
nalium replete· Ibi namqꝫ dyabo/
lus dormit / quia ſponte admiſſus
et introductus non expellit / ſꝫ ibidē
pmanere pmittitur / Quo cōtra / de
ſpū īmūdo exeunte vel expulſo ab
hoīe / voce dominica dr̄ Cū īmundꝰ
ſpūs exierit ab homine / ambulat p
loca inaquoſa / id eſt carētꝰ aq̄s deli
ciarū et voluptatū carnaliū / reqē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

querens et non inueniens Lu. vn
decimo Simile fere dicitur mathei
duodecimo ¶ Hanc igitᵘʳ aquam dia
bolus q̄ntum poteſt effundit et hoĩ
bus infundit / quatin9 ipſos ad ſe
trahat. inuoluat. abſorbeat. et ſb
mergat In ſignum huius apoca.
xij° dicitur Et ſerpens id eſt dia
bolus / miſit ex ore ſuo poſt mulie
rem id eſt poſt animam hominis a
quam tamq̄ flumē ¶ Quomodo au
tem diabolus per aquam volupta
tis trahat et ſubmergat / poteſt oſ/
tēdi multis exēplis ex ſacra ſcrip
tura · ¶ Primum exemplum eſt de
diluuio · Nam añ diluuiū hoĩes tā
carnales facti fuerant / et in carna
les voluptates ſic dimerſi fuerant /
q̄ omnis caro corruperat viam ſu
am / eundo ſcilicet poſt concupiſcen
tias ſuas Propter qđ tot9 fere mū
dus quo ad homines ⁊ iumēta ac
volatilia celi delet9 fuit / ſolis ſcʒ il
lis ſaluatis qui erant in archa / ut
patet geneſis ſexto et infra Et me
rito / quia homines generali diluui
o peccatorum ſbmerſi fuerūt Ideo
generali diluuio aq̄rū humanū ge
nus cū aĩalib9 ſibi deſuiētib9 dñs
deleuit · ¶ Secūdū ex^m ē de ſodoma
et alijs quatuor ciuitatib9 vicinis /
in quib9 quia voluptas carnis reg
nabat / in tm̄ ut ibidē decem iuſti nō
poſſent reperiri / · dominus vltionē
exercuit horrēdam ut ſubuerterētᵘʳ /
pluente domino deſuper ignē et ſul
phur / ut dicitᵘʳ geñ. xix° ¶ Vbi notā
dum q̄ vna cauſa ſubuerſionis il
larum ciuitatum fuit / ſaturitas pa
nis .i. guloſitas / ut dicitᵘʳ eze. xvi° /

Gula enī prouocat / ſuſcitat / et fo
uet luxuriā Nam ſicut p ligna creſ
cit et fouetur ignis naturalis / ſic
per guloſam ſuperfluitatem nutri
tur ac augetur libido ¶ Tercium
exemplum eſt / de filijs iſrahel in
deſerto / qui comederunt et biberunt
et ſurrexerunt ludere / exodi xxxij°
Quod apoſtolus exponens de luſu
ẏdolatrie / dicens iª ad chorithe. x°
Neq3 ẏdolatre efficiamini ſicᵘᵗ qui/
dam ex ipſis / quemadmodum ſcrip
tum eſt Sedit populus mādu care
et bibere et ſurrexerūt ludere · Prop
ter quod peccatum / ceciderūt xxiiiª
milia hominū / ut patet exo. xxxij°
¶ Itē filij iſrahel / comedentes et bi/
bentes de ſacrificijs beelphegor / ad
inſtigationem mulierum de madẏ
an / eciam impudice cum eis cōcu/
buerunt / Quapropter / quaſi xxiiij
milia hominum occiſa fuerunt / quā
do ſcilicet phinees filius eleazari
occidit zambri de tribu ſẏmeonis
cū ſcorto madianitide / ut dr̄ numē.
xxv° / Et iſta trāſgreſſio filiorū iſ
rahel / ortū habuit ex cōſilio balahā
quod balach dedit regi moabitarū ·
ſcʒ ut filij iſrahel per mulieres pul
cras / et per ſuperfluitatem ciborum
inducerentur ad irritandum deum
Ideo apocalipſis ſecundo dicitᵘʳ / an
gelo / id eſt epiſcopo pgami ecclie.
Habeo aduerſū te pauca: q2 habes
illic tenentes doctrinam balaham ·
qui docebat balach mittere ſcanda
lum corā filijs iſrahel / edere et forni
cari · ¶ Quartū exemplū eſt de fili
is beniamin / de quib9 dicitur iudicū
decimonono / et viceſimo / q̄ xpī ſuā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

carnalitatem et impudicam libidi
nem quam exercuerunt in vxorem
leuite uſq ad mortem eius/ tota il
la tribus/ exceptis ſexcentis viris
deleta fuit/ interfectis/ vigintiqū
q̄ milibus viris educentibus gla
dium/ ⁊ fortiſſimis/ occiſis eciā mu
lieribus et paruulis/ et ciuitatibus
ac villis eorum combuſtis· Quin
tū exemplum eſt de olopherne qui
ardens in concupiſcentiam iudith.
et nimia ebrietate ſopitus/ ab ipſa
fuit proprio pugione decollatus ut
dicit̄ iudith xij° et xiij°/· Sextū
exēplum eſt de herode antipa/ filio
herodis magni/ qui abſortus libidi
ne herodiadē uxorem philippi fra-
tris ſui eidem abſtulit/ ſibiq copu-
lauit/ cōtra rationē et naturā et le
gem dei Qui in tantam deuenit ve
ſaniam/ ut machinatione eiuſdem
herodiadis beatum iohannem bap
tiſtam fecit in carcere decollari/ ca
putq eius filie herodiadis p mer
cede ſaltationis dari/ ut patet mar̄
vi° et mat. xiiij° Iſte herodes legi
tur a ceſare gayo miſſus vienam
in exilium/ vbi cum herodiade miſe
rabiliter vixit et vitam finiuit·
Septimum exemplum eſt de fla-
uio duce romanorum/ de quo iero/
nimus ſic dicit/ in omelya/ Legimꝰ
in hyſtoria romana· flauium ducē
romanū/ q accubanti iuxta ſe me
retricule/ que nunq̄ vidiſſe ſe dix
it hominem decollatum/ aſſenſus
ſit ut reus quidam capitalis crimi
nis in conuiuio truncaretur/ a cēſo
ribꝰ pulſum curia/ q epulas ſan-
guini miſcuerit et mortē q̄uis nox/
ij hominis in alterius delicias p̄ſti
terit/ ut homicidiū et libido miſcerē
tur· Hac tēptatione aq̄a dyabo/
lus xp̄m tēptauit/ quando dixit ei
eſurienti Si filius dei es dic ut la/
pides iſti panes fiant Mathei iiij°
et Luce iiij°/ Et licet n̄ fuiſſet ma-
lum ſi dominꝰ feciſſet ſicut ille tēp
tator ſuggeſſit/ tamen dominus h̄
facere noluit ad dyaboli ſuggeſti/
onem/ dans nobis exemplū/ ut quā
tumcūq bonū videat̄ nob̄ qd̄ dya/
bolus ſuggerit· ſemper habeamus
illud ſuſpectum/ eo q intentio ſug
gerētis eſt mala/ qui eciam ſub ſpe
cie boni ſuā malicioſam fraudē ſolet
occultare/ Et nota q dyabolus criſ
tum temptauit de gula· et q̄ in h̄
eum ſuperare non potuit/ ideo de lux
uria eum temptare non preſūpſit.
Nam minus mala videtur gula q̄
luxuria/ quia gula vel neceſſitate
nature vel vtilitate deo meliꝰ ſuu
endi/ coloratius uł apparentius ui
det̄ excuſari q̄ luxuria Et q̄uis
ſuperius multa ſint exempla pre/
tacta de huiuſmodi temptatione/ tū
ob informationem ſimplicium/ q̄/
dam recentius facta ſunt recitāda.
Exemplū/ De tēptatione luxu
rie ſatis legimus de ſancto bn̄dicto/
prout gregorius ſcribit in ij° dya-
logi/ q tā grauiter tēptatus fuit.
in principio conuerſionis ſue/ de q̄
dam muliere quam aliqn̄ viderat
q deliberauit redire ad ſcłm/ Sz ī
ſpirāte dn̄o ī ſe reuſus tā diu nudū
ſe volutabat int̄ ſpinas ⁊ tribulos
q̊uſq tota tēptatio illa fuit in ipō
extincta· Ex^m De bt̄o eciā āthonio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſcribit beatus athanaſius / ꝙ in ꝓn
cipio ſue cõuerſionis cū īpugnatus
a ſpiritu fornicationis ei reſiſteret /
tandē diabolus ī ſpecie nigri pueri
ante eum proſtratus apparuit / ⁊ ſe
ab eo victum cōfeſſus fuit · ¶ Ex
emplum / In libro de apibus ſcribi
tur / ꝙ cum q̄dam epiſcopus impa
torem fredericū de īpudicicia argu
eret / ille foris patienter ſuſcipiens /
ſed intus fremens / vni ſuarū cōcu
binarū precepit ut epiſcopū ad cō
cubitū prouocaret · Quod vbi illa
attēptauit / vir ſanctus maxillam
eius manu ſua tā valide ꝑcuſſit ut
eam in terram elideret / ꝓpt̄ qd̄ īpa
tor virū dei poſtmodū ī magna re/
uerentia habuit · ¶ Exēplū ī eodē
libro ſcribitur / ꝙ q̄dam predicator
dominicus nomine / et olim ſocius
ſancti dn̄ici in hiſpania fuit · Cuius
famā q̄dam meretrix vidit et audi
uit / et diabolo inſtigāte regi promi
ſit ut eum ad peccatū alliceret · Fix
it igitur ſe contritam / et cum lacri
mis dicto fratri cōfeſſa publicam
egit penitētiam / et habitu mutato
hūilitatē et obedientiam oſtendit ·
Tandē cū quotidie corā eo fleret /
et ille cōſolando cauſas lac̄marum
ſuarum inq̄reret / et ſe facturū q̄dq̄d
pro ſalute ſua poſſet promitteret /
illa quaſi gratias agens / laſciuis
oculis petiuit pro ſalute ſua ut ſe/
mel ſecū cōcūberet · Mox ille dolū
diaboli intelligēs / aſſignauit ei tē
pꝰ et locū / ⁊ ipē iteri ſupplicit̄ do
minū exorat̄ · Mulier āt ītimat̄ rḡi
et ſuis q̄d egt̄ · Tpe āt ſtatuto venit̄
illa pulſat̄ / ⁊ itͦ miſſa fuit · Tūc vir
dei poſuit̄ ſe ſup carbones ī magnꝰ q̄n
titate ibi ſuccēſos / dicēs Ecce lecꝰ
tali opere dignꝰ / hic cuba mecū / aliū
n̄ habebit · Mox mulier q̄ĭ mortua
cecid̄t · Milites vero ex īſidiis irru
ētes ⁊ hͦ vidētes / petierūt veniā · Et
niſi vir dei reſtitiſſet / mulierē ī eiſdē
carbonibus conbuſiſſēt · Ipſe nāq̄
nec in corpore nec in veſtibus fuit
vſtus · ¶ Exemplum de gula / ſcri
bit theodorus / ꝙ quidam monachꝰ
gula temptatus / ſimulās ſe abſti
nentem / ī occulto frequenter com
edit · Infirmatus autem et in ex/
tremis conſtitutꝰ / clamabat dicēs
ꝙ diabolus in ſpecie draconis eum
abſorberet / ⁊ ꝙ manus ⁊ pedes eiꝰ
iam ligauerit / et os eius in ore ſuo
poſuerit animam eius abſorbens /
et hoc dicens exſpirauit · ¶ Exem
plum / Ceſarius ſcribit / ꝙ quidam
cōuſus cellerarius ordinis p̄mon
ſtratēſiū / deſiderio carnes edendi tēp
tatus ⁊ victus / die q̄dam aſſaturā
ſibi p̄paratā cellariū ītrans occul
te cōmedit · Quem mox diabolus
rapuit / et in tecto cāpanilis poſuit ·
vbi cū hereret / et caſū ptimeſceret
clamauit / valide fratrū auxiliū pe/
tens · Quē vidētes aſcēdebant / et fo
ramine ī tecto facto ad ſe t̄hebāt
¶ Exēplū / Legit̄ eciā / ꝙ q̄dā cōuſꝰ
cellerariꝰ tēptatꝰ pꝰ ꝯpletoriū po
tare / cū iret vſꝰ cellariū ut ſuū deſi
deriū pficeret / ⁊ q̄dā altare p̄teri
ēs ꝓfūde īclinaēt / tēptator dixit̄ ei
Niſi tā ꝓfūde īclinaſſes / ego potū
tibi ꝓpinaſſē quē ī tota vita tua
n̄ digeſſiſſes · et ſic ille cōuſꝰ ad ſe
reuſꝰ / a talibꝫ trāſg̃ſſioībꝫ ſtuduit

abſtinere/ p gratiam dn̄i nr̄i iheſu
xp̄i qui eſt cum patre et ſpiritu ſanc
to benedcu̅s in ſecula. A M E N.

Sermo triceſimuſnonus.

Quarta temptatio/ poteſt
dici terrea ſiue terreſtris.
ſcȝ q̄ eſt de bonis terrenis
ꝛ tra̅ſitorijs acquire̅dis
vel poſſidendis/ et co̅i nomine appel
latur te̅ptatio auaricie/ q̄propter
auari poſſunt dici terrei vel terreſ
tres/ ymmo q̄libȝ auarus poteſt di
ci tra. Pro q̄ no̅ndum ꝙ tribȝ mo
dis ho̅ terra appellat̄/ ſcȝ ratione
materialis co̅ditionis/ ro̅ne co̅uer
ſatoi̅s v̄tuoſe/ et ratio̅e viciose ope
ratoi̅s. Quātu̅ ad primu̅ dico ꝙ
quilibȝ ho̅ poteſt dici terra/ q̄ cor
pꝰ eiꝰ materialiter de tra eſt ꝛ in
tra̅ co̅uitet̄/ ut hēt̄ gen̄. ij°. et iij°.
De h̄ eciam dr̄ ecc̄a. xvij°/ Deꝰ de
tra creauit hoīem ꝛ iteru̅ co̅uertit
illum in ip̄am/ Itē ecc̄a. xl° dr̄. Oia
que de tra ſunt in tra̅ co̅uertēt̄. I/
deo ſupbo homini p increpatione̅ dr̄
Quid ſupbis tra et cinis/ ecc̄a. x°
Eſt em̄ homo fcu̅s de tra. et erit ci
nis tre/ ideo merito appellat̄ terra
Ad hu̅c ſenſu̅ hoī dr̄ iere. xxij°. Ter
ra/ terra/ terra/ audi ſmone̅ dn̄i. V
bi ter dr̄ terra/ ad inſinua̅du̅ ꝙ ho̅
de tra eſt originalr̄/ et terra eſt ac/
tualr̄/ et in terra̅ co̅uertet̄ finalit̄
Iſta tn̄ treitas/ nec ē p ſe hoī meri
toria/ nec demeritoria/ q̄ ē genera
lis oī hoī ſiue bono ſiue malo. Qr
tu̅ ad ꝛm dico/ ꝙ q̄libȝ bonus ho̅ pt̄
appellari tra. Vn̄ ps̄. dicit. Ois t
ra adoret te ds ꝛ pſallat t. Ip̄a ē t
ra bona/ q̄ recipit ſemē et multipli
cē fructu̅ reddit/ Dr̄ autē bonꝰ ho̅
terra/ ꝓpt̄ quaſdam ꝓpetates tre.
laudabiles/ q̄ ſatis co̅formes ſu̅t ui
te et ſtatui boni hoīs. Terra na̅
ꝙ eſt fixa et imobil̄/ Sic et q̄libet
bonꝰ/ dʒ eſſe firmꝰ et ſtabil̄ in boi
tate/ nec dʒ moueri a̅ flecti p oēm
ventu̅ te̅ptatoi̅s ad modu̅ aru̅dinis/
quia nec ad dextram nec ad ſiniſ/
tram debet incuruari/ nec debet bla̅
dis allici/ nec triſtibus frangi/ nec
proſperitate debet erigi/ nec aduer
ſitate deici. Hec eſt terra de qua
dicit pſalmiſta Fundaſti terram ꝛ
permanet/ Itē Fundaſti terram ſu
per ſtabilitatē ſuam/ Item Terra
habet in ſe metalla/ gemmas/ et la
pides ſiue ſaxa/ quibus deſignant̄
diuerſe varieꝗ ſpecies virtutum.
ſcilicet ta̅ cognitiuarum q̄ actiua/
rum et paſſiuarum. Quas ecia̅ in
ſe occultat/ q̄ bonus homo no̅ vult
videri t apparere/ ȝ magis eē vult
in occulto/ h̄ns pre oculis illd̄ Mt̄
v°/ Pater tuus q̄ videt in abſco̅di
to reddet tibi/ Itē tra emittit ꝛ ef/
fu̅dit largit̄ fo̅tes et flu̅ia/ q̄bȝ exu
bera̅s doctrina deſignat̄. Boni na̅/
ꝙ licet v̄tutes ſuas occultēt/ ta/
men proximum docere et edificare
quantu̅ poſſunt conant̄. Vn̄ ꝓu̅bi
oru̅ v° dr̄ Diriuēt̄ fo̅tes tui foras.
ꝛ in plateis diuide aquas/ Itē ter
ra iter omnia elementa magis eſt
fructuoſa. Sic bonꝰ homo ſp cona
t̄ bn̄ agere ac meritorie opari. iux̄
illd̄ ap̄li ad cor. i° In oī ope bono
fructifica̅s. Vn̄ bt̄a maꝛ q̄ optimu̅

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

fructū ꝓtulit dicit͛ t͛ra bn̄dicta de
q̄ p̄s̄ dicit Benedixiſti dn̄e t͛ram
tuam Et infra Dominus dabit͛ be
nignitatē et t͛ra noſtra dabit fruc
tū ſuum De q̄ eciam yſayas p̄dix
erat Rorate celi deſup ꝛc̄ · Aperia
tur t͛ra et germinet ſaluatorē · yſa
xlv° Quod exponens auguſtinus
dicit Aperiatur terra/audiat ma/
ria et germinet ſaluatorem et pari
et ihesū · ¶ Quantū ad t͛ciū dico ꝙ
q̄libꝫ homo malus et ſpecialit͛ aua
rus poteſt dici terra eo ꝙ amat t͛rā
Dicit em̄ auguſtinꝰ/Talis ē q̄ſqꝫ/
qualis eſt eius dilectio · Si t͛rā di
ligis t͛ra eris id ē terra appellabe
ris ¶ Specialit͛ tamē auarus dicit͛
t͛ra ꝓpt͛ ꝓpetates quaſdā t͛re q̄ pec
catori et ſpecialit͛ auaro p̄nt ſatis
aptari · ¶ Prima ꝓpetas eſt ꝙ t͛ra
eſt imunda nigra et deformis ꝛ eſt
quaſi ſentina ōniū ſordiū in eā cō
fluentium Sic reuera eſt de auaro
Ipſe nāqꝫ niger eſt et imundus ut
puta rebꝫ terrenis limoſis et imū
dis inuolutus p̄bens in ſe fere ōni
bus vicijs liberū introitū ꝛ īfluxū
Radix em̄ ōniū malorū eſt cupidi
tas ut dicit͛ ia ad thi. vi° Unde ex
hac radice peſtifera ōniū fere pec
catorum genera prodeunt Ex ipſa
procedūt furta ſpolia ꝛ latrocinia
fraudes mendacia et periuria rerū
ſophiſticatiōes/ mala lucra et ludi
prohibiti ¶ Quid dicam de uſura lai
corum de ſimonia clericorum et de
ꝓpetate religioſorum · Unde freq̄ē
tius contentiones odia et guerre
inter homines niſi ex deſiderio rerū
mundanarum Bene igit͛ dicit ḡgꝰ ·
in moralibus Cui cupiditas domi
nari dicitur/ſubiectus malis omni
bus demonſtratur · Itē dicit augꝰ.
in de libero arbit͛o Et addit de aua
ricia omnia mala oriūtur et pccō/
rum omnium ſpine producuntur
· De auaricia dicit ieronimꝰ. in qua
dam epiſtola Cum cetera vicia ſe
neſcente homine ſeneſcāt: ſola a/
uaricia iuueneſcit · ¶ Secunda ꝓp̄
etas terre eſt ꝙ ipſa eſt dura Sic
reuera auarus eſt durus in ſe/nec
acquieſcens diuine īſpirationi/nec
ꝓpe rationi nec alterꝰ āmonitōni/
ut moleſcat et liq̄fiat ad penitētiā/
ad cōuſionē morū ſuorū ad opati/
onē v̄tutū · Eſt eciā ꝓximo durꝰ/
cuius non miſeret͛/cui nō ſubuenit
ſed quē magis dāpnificat · Vn̄ in
nocētius in de vilitate conditionis
humane dicit · Auarus offendit de
um proximū et ſeipſū · nā deo deti
net de vita/ · ꝓxio denegat neceſſa
ria · ſibi ſbt͛hit oportuna/deo īgtus/
ꝓximo impiꝰ. ſibi crudel͛. Hec ille ·
Nec mirū q̄ꝛ ſicut cōgregat ſibi the
zaurū terrenū ſic thezauriſat ſup
ſe irā dm̄ Implet domū exterioribꝫ
rebꝫ t͛nſitorijs ꝛ domū iteriorē vi/
cijs · ¶ Tercia ꝓpetas terre eſt ꝙ
ipa eſt ḡuis ſemper tendens et tra
hens deorſum Et quāto res aliqua
plus habet de terra materialiter/
tanto ceteris paribus eſt grauior
et promior ad deſcenſum · ¶ Sic re
uera auaricia trahit deorſum ad
terrena bona/ et terrena negocia
· Ideo de auaris et terrenorum a/
matoribus dicit pſalmiſta · Filij
hominum vſqꝫ q̄ graui corde ut qd

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

diligitiſ vanitatē et queritis mēda
cium Auaricia ergo reddit animā
grauem/ ut ſupernis bonis relictis
adhereat inferioribus· Vn̄ gregꝰ.
in mora. dᵗ Pccm̄ auariᵉ/ mentē
quā infecerit ita grauē reddit/ ut
ad appetēda ſublimia attolli n̄ poſ
ſit· Idcirco ſiᵗ apls in pſona iuſto
rū dᵗ ad phil. iiiᵒ/ Nrā cōuſaᵒ in ce
lis ē Sic ī perſona auarorꝫ dᵗ pē.
Rm̄ humiliata eſt in puluere aīa
nrā/ conglutinatꝰ eſt in terra ven/
ter nr̄· Auarꝰ ergo cōtemptꝭ celeſ
tibus q̄rit terrena pro ppetuis bo/
nis inheret trāſitoriis· ⁊ exiliū deſi
derat inhabitare pro patria/ Sed
ve ſibi ⁊ iterū ve/ quādo hᶜ terrena
deſerere cōpellet᷑/ quibus inheſerat:
et illa celeſtia pcipere non poterit.
que contēpſerat· Quarta prop
etas terre eſt/ qꝛ ipſa eſt frigida.
Parum enim aut nichil caloris i/
trinſecus recipit/ q̄uis ſol per totū
diem lumen ſuum calefactiuum ſu
p eam diffundat· Sic auarus/ deū
ex corde non diligit nec colit/ propꝫ
ipſū ſcilicet deum/ aut ꝓpter ſalutē
propriam· Sed ſi quid diuini amo
ris in ipſo eſt/ hoc ſolum eſt ſupfi/
cialiter et propter bona exteriora.
Nec mirum/ quia cor ſuum penitus
effundit ſuper bona tēporalia· Hic
eſt qꝛ apoſtolus appellat auariciā/
ſeruitutem dyabolorum/· ad ephe.
vᵒ/ et ad colocenſes iiiᵒ/ Cuius cau
ſa eſt/· qꝛ auarus ſeruit pecunie/ et
nō deo niſi ꝓpꝫ pecuniā Vn̄ dominꝰ
dixit Non poteſtis deo ſeruire et mā
mone Mᵗ viᵒ· Ex predictis igi/
tᵘ patet q̄ fugienda ſit auaricia/ et
q̄ntum reſiſtendum ſit huic terre
temptationi per quam homo effici
tur terra mala ⁊ reproba/ que ma
ledictio propīa ē/ et cuius finis erit
in cōbuſtionē/ ut dr̄ ad heb. viᵒ Ti
meat ḡ homo/ et caueat ne ſit terra
et deuoretur a dyabolo/ qꝛ ſerpenti
eſt data terra ad cōmedendū q̄n do/
minꝰ dixit ſerpenti/ ymmo dyabolo·
trā cōmedes/ gen. iiiᵒ· Iō augꝰ. ī de a
gone xpiano dicit· Nō ſimꝰ terra.
ſi nolumus māducari a ſerpēte/ Et
notādū eſt/ qꝛ bᵐ augᵐ in q̊dā ſer
mone. Nō ſolū auarus ē q̄ rapit a
liena/ ſed et ille qui cupide ſeruat
ſua· Ideo poſſunt diſtingui due ſpe
cies auaricie/ quarū vna conſiſtit
in cupida rērum tpaliū acquiſitiōe·
ſecūda in tenaci eorum poſſeſſione
Et ſic prima ſpecies poteſt dici cu/
piditas/ ſecunda tenacitas· Vtraqꝫ
tamen conſueuit appellari auarici
a/ Et licet omnis hō tenax ſit cōi/
ter cupidus/ non tn̄ oīs cupidꝰ eſt
tenax/· qꝛ multi auare colligūt et
prodigalr̄ expendunt/· Nam multi
ex prodigalitate mouēt᷑ cupide col
ligere· Eſt autem auaricia ſūmo
pere fugienda/ quia ſtultum facit
hominem/ vnde ſtulticia auari mꝉ
tipliciter apparet/ Primo/ qꝛ aīaꝫ ſu
ā vendit ꝓ vili pcio ecc̄i. xᵒ· Auaro
nichil ē ſceleſtius Hic eīn aīaꝫ ſu/
ā venalē habet· Secūdo/ quia ſitit
et talem potū bibit/ vnde ſitꝫ nō ce
datur nec ceſſat ꝫ magis creſcit· iō
cōparat᷑ ydropico· Tercio/ qꝛ ignē
conatur extinguere per impoſitiōeꝫ
ꝯbuſtibiliū/ cū tn̄ inde magis auge
atur Vn̄ iero. dicit Modū nō ha/

bet auaricia nec capiendo expletur
ſed incitatur · ¶ Quarto quia qui-
eſcere deſiderat et letari / et tñ q̃rit
labores ꝫ dolores· nã de diuite aua
ro dicitur eccleſiaſtes ij° / Cũcti di
es eius doloribus et erumpnis ple
ni ſunt / nec per noctẽ mẽte requieſcit·
¶ Quinto / exonerari cupit / et tamẽ
cotidie magis et magis ſe onerat
De hoc dicit auguſtinus in de doc
trina xpriſtiana Quid eſt ꝙ dicis·
ego diues ille pauper / ſarcinã tuam
cõmẽdas / pondꝰ tuũ laudas· ¶ Sex
to quia ditari vult / ꝫ tamen ſe pau
perem facit· De hoc dicit ſeneca in
epiſtola quadã· Non eſt pauper qui
minus habet / ſꝫ qui plus cupit· Nec
qui plus habet / ſed qui minus cu-
pit diues eſt · ¶ Septimo vult eſ-
ſe liber ſed tamẽ voluntarie ſe li-
gari et laqueari pmittit · Vnde iª
ad thimo. vltimo dicit· Qui volũt
diuites fieri / incidunt in temptati
onem et in laqueum diaboli· ¶ Itẽ·
auaricia eſt fugienda / quia mltas
habet cõparationes ſatis deteſtabi
les· ¶ Primo nãqꝫ / auarus cõparatur
inferno / quia nũq̃ ſatiatur De hoc
dicitur abacuc ij° / Dilatauit qua-
ſi infernus animam ſuã· Et augꝰ
in q̃dam epła ſic dicit· Auarus vir in
ferno ſimilis eſt· Infernꝰ enĩ / q̃tos
cũqꝫ deuoret nũq̃ dicit ſatis ẽ· ſic
ꝫ ſi õnes thezauri confluxerunt
in auarum · ¶ Secundo comparatur
morti / eo ꝙ nũq̃ deuorare ceſſat· Vñ
abacuc ſecundo dicitur Ipſe quaſi
mors non adimplebitur · ¶ Tercio
cõparatur mari / quia oĩa flumina
intrant mare / et mare non redũdat·

eccleſiaſtes primo · ¶ Quarto cõpa
ratur cani iacenti ſuper fenum / qđ
ipſe nõ comedit / tamẽ nõ pmittit a
lias beſtias ĩde comedere· ¶ Quinto
cõparatur talpe q̃ terrã ĩcũuoluit
et ſuper ſe aggerat· Vnde abacuc ſe
cundo dicitur· Ve ei / qui multiplicat
nõ ſua · vſqꝫquo aggrauat contra
ſe denſum lutum · ¶ Sexto compa
ratur aranee / q̃ ſe euiſcerat / ut te-
lam faciat et muſcas capiat · Ideo /
de talibus poteſt dici illud pſal'e
q̃dragesimonono · Telas aranee
texuerunt · ¶ Septimo cõparatur
ſacco pertruſo· id eſt ĩferius pfora
to / cui q̃dq̃d ſuperius ĩmittitur in-
ferius egreditur / et ſic nũq̃ imple-
bitur Vñ aggei p̃mo dr̃ Qui mer
cedes congregauit / miſit eas in ſac
culum ptruſum / Item / auaricia me
rito fugienda eſt / attendẽdo diuerſa
exempla auarorum / qui propter
auariciam miſere perierunt · ¶ Pri
mũ exẽplum eſt / de balaam q̃ ꝓpter
ea que ei rex moabitarum ꝓmiſe-
rat / dedit malum cõſiliũ cõtra filios
iſrahel / ut tactũ ẽ in ſmone p̃cedẽti·
et habetur· numeroꝝ xxiiij° ꝫ xxiiij°/
Et ĩ epła iude dicitur· Ve illis q̃ ĩ vi
am caym abierũt / et errore balaã
mercede effuſi ſũt· Ecce q̃ nõ fuit
auſus maledicẽ ꝓplo iſrahel / quẽ
cognouit bñdictũ a deo · Et paulo
añ dixerat· Moriatur aĩa mea mor
te iuſtorũ / et fiãt nouiſſĩa mea ho-
rũ ſimilia· dedit cõtra eos cõſiliũ peſſi-
mũ ꝫ h̄ ꝓpter munera / Sꝫ iſte balaã
male perijt / qꝛ cũ madianitis occiſꝰ
fuit gladio a filijs iſrahel / ut patet
numerorũ xxxi°· ¶ Secũdũ exẽplũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

eſt de achar filio charmi qui furtū
fecit in iherico et ſumpſit de anathe
mate Propter quod dominus ira
tus toti populo quoſdam tradidit
in manus hoſtium Sz idem achar
deprehenſus et confeſſus lapidat9
fuit et omnia que ipſis erant igne
conſumpta fuerunt ut dicitur ioſu
e ſeptimo et octauo. Tercium ex
emplum ē de gyeſi miniſtro helizei
prophete qui recepit dona a naa-
man ſyro contra voluntatem dicti
prophete et mētitus fuit primo na
aman et poſtea elizeo propt̄ qđ
lepra naaman adheſit ei et ſemini
ei9 ut dicit᷑ iiii° regū v°. Quar
tū exemplum eſt de elyodoro miſſo
a celenco rege aſye ſpoliare tēplū
in iheruſalem Sz diuinit9 ad mor
tē percuſſus fuit Qui tamen p̄cib9
et oblatione onie pontificis conua-
luit ut dr̄ ii° machabeorum tercio
Quintum exemplum eſt de quibuſ
dam iudeis qui pecunia corrupti q̄ſ
dam hoſtes euadere permiſerūt ſ
ipſis poſtmodum ab hoſtibus inter-
fectis predicta pecunia ſub veſtib9
eorum fuit repta Et ob hoc alii ti
more concuſſi iuſtū iudicē bñdixerūt
agnoſcentes q᷑ ppt̄ illam pecuniā
corruiſſent ut pz ii° machabeorū
x° et xii° Sextū exemplū eſt de iu-
da ſcarioth qui ppt̄ pecuniā dn̄m
tradidit ut oēs euangeliſte teſtā
t᷑. Sz poſtea ſeipſū laqueo ſuſpen
dit ut dicitur Mt xxvi° et act. i°
Septimū exemplum eſt de ana
nia et ſaphira vxore ei9 q̄ vendito
agro ſuo partem precii tulerūt ad
pedes apoſtolorum et partem pro

ſeipſis occulte reſeruabant menti-
entes ſe totū attuliſſe Sed ab a-
poſtolo petro correpti ſubito corru
erūt et expirauerūt ut dicit᷑ act.
v°. Octauum exm̄ eſt de ſimone
mago qui petro et iohanni apoſto
lis in ſamaria obtulit pecuniā ut
haberet ptātē dandi ſpm̄ ſanctum per
manuum ſuarū īpoſitionē Volēs p
pecunia ſpm̄ ſcm̄ aliis dare ⁊ q̊dā
modo vendere Quod petrus p ſpm̄
agnoſcēs dixit ei Pecunia tua te-
cū ſit in perditionem ut dr̄ actuū
viii° Sz ipſe male periit ut dr̄ ī le
gēda ſanctorū petri et pauli. Ex
p̄dcīs ſatis patet q̄ mala ſit auari-
cia et q̄ piculoſa ſit iſta tēptatio
terrea Qua tn̄ tēptatione dyabo-
lus xp̄m tēptare p̄ſūpſit qn̄ ipſum
duxit in montē excelſum et pmiſit
ſe ei daturū omnia regna mundi ſi
cadens eum adoraret ut dicit᷑ Mt
iiii° et Luce iiii° . Et licet multa
ſint exēpla ex ſacra ſcriptura tac
ta in deteſtationem auaricie tn̄ p
ter ſimplices quedam exēpla mo-
derniora tāgam. Exm̄ In libro
de illuſtrib9 viris ordinis ciſtercieñ
ſcribit᷑ q̄ quidam abbas ciſtercienſ
quādam ſcē vite vginē religioſam
rogauit ut peteret ſibi reuelari q̄d
in ordine ciſtercieñ magis contrariū
puritati vere religionis irrepſiſſz
Que accepte inducie ⁊ fuſis iterū
ad dn̄m p̄cib9 abbati poſtea reſpō-
dit Sciatis domine tria eſſe in ordi
ne veſtro que ſpecialit᷑ oculos ſum
me maieſtatis offendunt. Viz mul
tiplicationem agrorum ſuperfluita
tē edificiorum et laſciuiā vocum. ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

quorū p̄mo reꝑbatur auaricia· ¶
Exemplū· Ceſarius eciā ī ſuo dya-
logo ſcribit de q̊dam p̄ore clareual
lenſi bono et religioſo/ quí poſt mor
tem apparuit ancille dei atzelline/
dicens ſe in magnis penis eſſe/ ſo
lum ꝓpter hoc ꝙ nimis ſolliatus
fuit ampliare poſſeſſiones monaſ
terij/ Sed tamē in ꝓxima ſolēpni
tate beate marie/ dixit ſe liberādū
·¶ Exemplū· ¶ Idē ceſarius ſcribᵗ/ ꝙ
erat q̄dā cōuerſus ordīs p̄monſtra
tenſ/ auarus/ qui in exterioribus
ſciolus ⁊ ſollicitus/ agrum agro ⁊
vineam vinee cōiūgens/ de anime
vero ſalute modicū ſollicitus erat
Qd̄ prepoſitus ſuus videns dixit
ei Ego veni ad ordinem ut peccata
mea defleam Tu autem q̄re veniſ-
ti/ Reſp̄odit cōuerſus/ dn̄e ſimili de
cauſa veni ad ordinē Et ait p̄poſi-
tus/ q̄re igitᵣ nō cōtinuas eccleſiam
ut orando vigilādo ac ieiunādo deū
pro peccatis dep̄ceris· Tu enim vici
nos exheredas/ et dē ſū lutū cōtᵣ te cō
gregas Reſp̄odit cōuerſus Bona
illa q̄ cōparo agris ꝉ vineis/ eccle
ſie noſtre ſunt vicina Et p̄poſitus
ait Et cū illa empta fuerīt/ neceſſe
erit ut eciā emas illa q̄ emptis cō
iungūtur/ et ſic cōſequēter vſq3 ad
mare alia/ ⁊ ſic auaricie tue nullū
finem pones Mane igitur ī clauſ
tro/ frequēta eccleſiam/ et pro pec-
catis tuis plange Exſpecta parum
et ſatis habebis de terra ſubtus te/
ſupra te et intra te/ Et cum quidā
de ſenioribus dicerent prepoſito· ſi
cōuerſus iſte āmotus fuerit/ bona
noſtra pibunt ·Reſpondit/ melius

eſt bona exteriora perire q̄ꝫ animā
eius· Bene et religioſe dixit/ quia
pro anima hominis et nō pro bonis
exterioribus poſuit animam ſuam
ſaluator noſter dominus noſter ihe
ſus xpriſtus/ qui eſt benedictus in
ſecula ſeculorum AMEN·

Sermo q̄drageſimus/

Poſtq̄ꝫ dictū ē de multipli
ci tēptatōe/ q̄ homo tēp
tatur : Vidēdum ē q̄re
deus hominē tēptari p
mittit/ nec ſolū tēptari ſed et ſupa
ri· Pro q̊ notādū eſt/ ꝙ temptari
de ſe non eſt malum/ ut alias dictū
fuit Sed in temptatione ſuccūbe
re ⁊ vici/ malū eſt· Et licz de9 p ſe
⁊ effectīe n̄ faciat hominē vici/ ip
ſe tn̄ hᵒ fieri pmittit/ Qd̄ vtiq3 n̄ per
mitteret/ niſi ꝓpᵗ bonū· nā ſicut diui
na boītas michil p ſe formalitᵣ agᵗ
niſi bonū/ ſic michil pmittit fieri ni
ſi ꝓpᵗ boᵐ/ Hoc em̄ ctiſſime tenēdū
ē/ ꝙ illd̄ qd̄ nec boᵐ eēt ī ſe nec vn̄
poſſ3 aliqd̄ bonū elici vꝉ ſeq̄/ deus
nullomō fieri pmitteret Qui em̄ to
tum mundum ſua boītate gubnat·
vtiq3 in ſuo regimine hoc eſſe non
permitteret/ qd̄ nec bonum eſt/ nec
aliqd̄ boītatis habet/ nec ad aliquē
bonum vſū trahi poteſt· Et hoc vi
detᵣ intēdere boetius iiiᵒ de cōſolaᵒꝭ
philoſophie ꝓſa vᵃ dicēs/ Quoni
am bonus mūdū rector tēpat/ cūcta
recte fieri ne dubites Idcirco con
gruum et vtile videtur/ ut cōſidereg·
q̄ et quāta bona homini ꝓueniant
vel prouenire poſſint ex tēptatiōe/

eciam ſi a malis temptatoribꝫ/ et
ſalutem ſuam odientibꝫ/ utputa de
monibꝫ fiat· ¶ Primum bonũ eſt ꝙ
tēptatio hominem erudit et exper
tũ facit Nam per experientiam tēp
tationis/ illa diſcit et agnoſcere in/
cipit que prius ignorauit· Ideo ec/
cleſiaſtici xxxiiiͦ dicitur Qui non
eſt tēptatus quid ſcit? Itē ibidem
Qui ñ ē tēptatꝰ/ pauca recognoſcit
Et ſpecialiť tēptatio facit hominē
cognoſcere ſeipſum/· que cognitio/
eſt ars artium et ſcienᵃ ſcientiarũ
Vñ bnar. dicit/ Stude cognoſcere
te o homo/ qꝛ multo melior ꝛ lauda
bilior es ſi te cognoſcis/ ꝙ ſi te neg
glecto cognoſceres vagos recurſꝰ
ſiderum/ vires herbarum/ complec
tiones hominum/ naturas anima/
liũ/ et haberes omnium noticiã ce/
leſtium et ťreſtrium· Specialiť ta/
men/ tēptatio facit hominem ſuam
infirmitatem agnoſcere/ et p̃ oculis
habere/ Que ſcilicet cogitio/ exclu/
dit preſumptionem et elationem.
ac vanam ſui extollentiam/ et facit
humiliter recurrere a ſeipſo ad de
um Vñ caſſiodorus dicit Magnus
acceſſus ad deũ/ eſt cõſideratio ĩfir
mitate ſue/ atꝫ in ſuis viribꝫ ã me/
rite nullam faduciam habere· Tũc
em̃ incipit adeſſe virtus diuina/ qñ
deficere incipit humana p̃ſũptio/ hᵉ
ille/ Et origenes dicit Suauius et
ſubtilius cõtēplatur maieſtatē di/
uinam/ qui verius humilis cognoſ/
cit infirmitatem ſuã Et gregꝰ. di
cit· Magna perfectio ē/ ſue ĩperfec/
tionis cognitio/ Et hᵉ cognitio ꝓce
dit ex temptatione· quia ibi expi/
tur homo/ ꝙ ſit fragilis ad reſiſtē
dum/ ad ſtandum et reſurgēdum.
Vnde gregorius in moralibus dicᵗ
Ideo temptari permittimur· ut qui
ex diuino munere profecimus/ eciã
quid ſimus ex ꝓ̃pa ĩfirmitate me/
moremur/ Et auguſtinus ſup pſal
miſtã dᵗ Tantũ admittiť diabolꝰ
tēptare/ quantum tibi ꝓdeſt. ut ex
erceaeris/ ut proberis/ ut qui teipſũ
neſciebas/ a teipſo inueniaris/ Hec
cognitio/ multum humiliat hominē
Nam ſicut ex ignorantia ſui homo
in ſuperbiam erigitur/ ſic ex cogni
tione ſui humiliatur/ De hoc dicit
gregorius· Cum temptamur vici
is/ diuina diſpenſatione nobiſcum
agitur/ ne virtutibus quibus ꝓ/
ficimus extollamur· Sic apoſtolꝰ
de ſe fatetur dicens/ ſecũda ad cor.
duodecimo/ Ne magnitudo reuelati
onum extollat me/ datus eſt michi
ſtimulus carnis mee· ¶ Secundũ
bonum ſeu vtilitas temptationis
eſt/ ꝙ per eã deus glorificatur· nã ꝑ
temptationem mouetur homo ho
norare deum/ quem prius contēpſit
et poſtmodum experiť ſibi fore tã
neceſſarium/ ꝙ niſi ꝑ ipſũ nõ poſ/
ſit euadere certamen temptationis
quin ſuperetur/ Glorificatur autē
deus per hominem tēptatum/ ex e/
o ꝙ dyabolus tēptat eum/ ut eum
ducat ad peccatum/· et per peccatũ
ad dampnationem in contēptũ dei/
cũ homo ſit ẏmago dei vel ad ẏma
ginem eius factus/ Et quia deũ in
ſeipſo perſequi et ledere non poteſt/
ipſum perſequitur/ et dehoneſtare
querit ĩ ſua ẏmagine· Ideo ſi homo

foꝛtiter reſiſtat diabolo quãdo tẽp
tatur deum honorat in cuius cauſa
foꝛtiter ſtat et ſe ſuperari non per/
mittit Eciam homo tẽptatus glo
rificat deum in hoc ꝙ eius auxiliũ
humiliter implorat· Jdeo pſalmiſta
in perſona dei dicit ·Jnuoca me ĩ die
tribulationis eruam te ⁊ honorifi
cabis me· Jdeo bernardus bene cõ
ſulit dicens Cum temptationis ĩ/
petum ſentimus ſtatim fugiamus
ad deum et humiliter poſtulemus
auxilium Jtem homo temptatus
glorificat deum in hoc ꝙ temptati/
onem ſuperans gratias agit deo to
tam victoriam aſſcribẽs ei· Juxta
illud ſapientie decimo· Victricẽ ma
num tuam laudauerunt pariter·
Sic apoſtolꝰ iᵃ ad choriteos xvᵒ
dicit Deo autem gratias qui dedᵗ
nobis victoriam per xpriſtum ihe
ſum dominum noſtrum Et hoc in/
tendit pſalmiſta dicens· Jn te id ẽ
mediante te eripiar a temptatio/
ne· Tercium bonum ſeu vtilitas
temptationis eſt ꝙ angelos letifi
cat Jpſi namq̧ ſunt conmilitones
noſtri in bello ſpirituali et nos ad
hoc electi ſumus ut eorum conſoꝛ/
tes et coheredes ſumus in regno ce
leſti· Jdcirco congratulantur no/
bis et colletantur quando foꝛtiter
hoſtibus noſtris· qui et ipſorũ hoſ
tes ſunt repugnamus· Si enim
gaudium eſt angelis dei ſuper vno
peccatore penitentiam agente ut
dicitur luce decimoquĩto· Q̃toma
gis gaudium erit eis ſuper vno ho
mine foꝛtiter ſtante. viriliter re/
ſiſtente. ⁊ glorioſe vincente Si ã
geli gaudent quando a malo cõuer
timur q̃tomagis quando in bono
proficimus et ad malum non reũ/
ti conamur Vnde origenes ĩ q̃dã
omelia dicit· Agunt angeli diem
feſtum letantes ſuper hijs qui re/
fugientes conſoꝛtia demonum per
virtutum exercitia angelicis ſe
feſtinant ſociare conſoꝛtijs· Et me
rito quia vident demones qui olĩ
erant eorum conſoꝛtes in regno et
propter maliciam ſuam eiecti ſũt
impugnare homines ad hoc crea/
tos ut in locum lapſorum recipian
tur angelicam ⁊ reſtaurent ruinã
Et vident ꝙ fragiles homines de
mones ſuperant et ipſis demonibꝫ
inuitis in eorum locum aſſumi me
rentur· Quartum bonũ ſeu vti/
litas temptationis eſt ꝙ ipſa di/
abolum confundat et contriſtet ſcꝫ
quando homo temptatus eſt non
ſuccumbit ſed vincit· Confundiᵗ
enim diabolus ex hoc ꝙ ipſe in celo
ſtare noluit et homo in terra non
cadit Jpſe qui angelicam perfecti
onem habuit cecidit et homo fragi
litate humana labilis ſtat· Jpſe
cecidit de celo ĩ t̃rã hõ aſcendit de t̃
ra in celum Jpſe non impugnatꝰ
nec ab extra temptatus peccauit·
Homo tam ab intra q̃ ab extra tẽp
tationibus vexatus reluctatur et
reſiſtit· Confunditur eciam diabo
lus ꝙ ipſe ſuperbus· Vincitur ab
hũili· Jp̃e potẽs vinciᵗ ab infirmo
Jp̃e aſtutꝰ ⁊ mille artifex vinciᵗ a
ſĩplici· ⁊ ſic ad ſui ꝯfuſionẽ illuditᵗ
freq̃nt̃ ab hõibꝫ· vñ dᵗ ps̃ Draco iſ
te q̃m foꝛmaſti ⁊c̃· De hac ꝯfuſiõe

dicit pſalmiſta Erubeſcant et con
turbentur vehementer omnes ⁊c̃
Item pſalmiſta dicit Confūdant
et reuereantur ſimul qui querunt
animam meam ut auferant eam
Item ieremie xvij° dicit Confun
dantur qui me perſequūtur/ ſcz tēp
tando/ et non confūdar ego ſcz ſuc
cumbendo· Sed caueat homo/ ne a
demonibus ſubſannetur et deridea
tur/ ſcz ſi ſuccubuerit ī tēptatione
Sicut pſalmiſta dit Tēptauerūt
me/ ſubſānauerūt me ſubſannatio
ne/ frenduerūt ſup me dētibus ſuis
De hoc dicit gregorius in omelia
Niſi contra malignos ſpiritus ſol
licite vigilemus/ ipſos deriſores pa
timur/ quos ad malū perſuaſores
habemus ¶ Quintum bonum ſeu
vtilitas temptationis eſt/ ꝙ ipſa
bonum timorem incutit· Oſtendit
enim/ ꝙ ſtatus hominis eſt incer
tus/ ut ſi nunc videatur ſtare/ qđ in
certum ē et neſcitur vtrum per tēp
tationem ſit caſurus· Temptatio
namqꝫ hominis docet/ ut homo non
ſit ſecurus in hac vita/ quia qui ſe
curos ſe eſſe credunt periculoſius
ſtant et a diabolo grauius et ma
gis impugnātur Quibus congru
it illđ apoſtoli Cū em̄ dixerīt pax
⁊ ſecuritas/ tunc repentin9 eis ſup
ueniet interitus/ ut dicit prima ad
teſſ. qūto/ Vnde bn̄ dicit ꝓūbiorꝝ
xxviij° Beatus homo qui ſemper
eſt pauidus/ Timeat igitur homo
qui eſt in medio inimicorum/ ſine ī
termiſſione ipſum impugnantium/
in medio laqueorum vbiqꝫ expan
ſorum/ in medio gladiorum ac arcu
um ad occidendum preparatorum
Non ergo dormiat homo ſed vigilet/
quia hoſtis eum impugnans non
dormit. non fatigatur. non penit9
recedit. q̃uis interdum ceſſare vi
deatur· Vn̄ valde bn̄ dt auguſtin9
in libro cōfeſſionū/ Nemo ſecurus
debet eſſe ī hac vita/ q̄ tota tempta
tio ē Et gg9 ī mor. dicit· Electi q̄
diu ī hac vita ſūt/ ſecuritatē ꝯfidē
tiā nō ꝑmittunt· hoſtis em̄ oīb3 cōt
tēptamēta ſuſpecti/ occulti hoſtis
inſidias metuūt· Nā mrē ſepe gue
picalū fuit īcauta ſecuritas/ ut cal
lidi hoſtis īſidias/ n̄ tēptati ꝫ iā ꝓ
ſtrati ꝯgnoſcerēt h gg9/ Jō pē dit
A timore īimici eripe aīāz meā· Nō
dict eripe aīāz meā ab īimico/ uꝛ a
tēptatione ipi9/ ꝫ a tīore/ ut timeā
deū et ſb eius tmore n̄ timeā īimi
cū· ¶ Sextum bonum ſeu vtilitas
temptationis ē/ ꝙ ipſa facit homi
nem ſollicitū et feruidum ad bene
operandum· Nam excitat eū a dor
mitatione accidie/ et torporem men
te excludit· ſicut homines/ quando
ad pugnandum prouocantur/ et iā
nunc impugnantur omnem deſidi
am a ſe repellunt· Vnde glo. ſuper
illud pſalmiſte/ Proba me domine
et tempta me/ ſic dicit · Ideo pē
dicit/ tempta me/ quia niſi tempta
ret negglligentes eſſemus Cui cō
cordat yſidorus in de ſummo bono
dicens· Vtile eſt ſeruo dei/ poſt cō
uerſionem temptari· quatinus a
torpore negglligentie ſollicitantib3
vicijs ad virtutes animum per ex
cercicium preparat viciorū hec ille
Sic equ9 calcarib3 ſtimulatꝛ/ q̄tis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

fortius ⁊ velocius vadat Sic abra
ham temptatus inuentus fuit fide
lis ut dr̄ iº macha. ijº. Et neemie
ixº Fidelis ſcꝫ in ope qui volūtatē
dei perfecit. Et ſic per temptationē
motꝰ fuit ad Btutes ⁊ ad obediē͂
opera. Et ſicut pš de īfirmitatibꝫ
dicit Multiplicate ſūt īfirmitates
eoꝝ poſtea accelerauerūt ſcꝫ ad bo
na opa et ꝑ ea ad deū. ſic ſiꝉiter pōt
dici de temptationibꝫ. ¶ Septimū
bonū ſeu vtilitas temptatiōis eſt
ꝙ per eā homo meret͛ eternā glori
am. Vnde dn̄s et deus noſter q̄ nos
vocauit in eternā gloriā ſuam per
mittit nos ab hoſtibꝫ noſtris īpug
nari et temptari ꝯtinue nos non
credentes eis ſed fortiter reſiſten
tes atqꝫ triūphantes mereamur
ab eo coronari Qui em̄ ſua largiſ
ſima bonitate nobis regnū celorū
dare paratus eſt: vult ut etiā ipſo
adiuuāte et cooperante aliqualiter
ipſū mereamur Quia dic͛ pš. Tu
reddis vnicuiqꝫ iuxta opa ſua. De
hac mercede tēptatis et vincētibꝫ
ꝓmiſſa vel danda dicit͛ Ja. iº. Be
atus vir qui ſuffert tēptationem
quoniā cū ꝓbatus fuerit accipiet
coronā vite ⁊c̄ Et ijª ad chor. ijº
dicit͛. Non coronabitur niſi qui legi
time certauerit. Ille vero dicitur
legitime certare qui in certamine
nō ſuccūbit. Et ideo idē apoſtolus
de ſe ipſo dicit. Bonū certamē cer
taui ⁊c̄. In reliquo repoſita eſt m̄
corona iuſticie quā reddet m̄ ī illa
die Juſtus iudex ijª ad thimo. vlº
Et apo. ijº Inter multa bona pro
miſſa vincētibus dicitur. Qui vi
cerit dabo ei ſedere mecum in thro
no meo ſicut ego vici et ſedi cum
patre meo in throno eius. De hoc
etiā dicit͛ thobie tercio Hoc habet
pro certo omnis qui colit te. quia
vita eius ſi in ꝓbatione fuerit id
eſt in tēptatione probata corona
bitur Sic ergo inimicus noſter ꝑ
tēptationes nos impugnās ſi fue
rit a nobis ſuperatus coronam no
bis magnifice fabricat licet īuitus
et pt̄er intētionem ſuam Vnde pš
Supra dorſum meū fabricauerūt
peccatores De hac corona noſtra
ſi victoriā habuerꝭ dic͛ auguſtiꝰ
ſuꝑ pſalmum Hortat͛ deus ut pug
nes et adiuuat vt vīcas Certamē
ſpectat. et deficientē ſubleuat. ⁊ vī
cētem coronat Cui alludit bnar.
ſuper Qui habitat dicēs Ipſe deꝰ
hortatur ut pugnemus. adiuuat
ut vincamus. certantes ſpectat de
ficientes ſubleuat. vincentes coro
nat. Vnde cuidam dicitur apocalip
ſis ſecūdo Eſto fidelis vſqꝫ ad mor
tem. ſcꝫ certando et reſiſtendo et da
bo tibi coronam vite. ¶ Exemplū.
¶ Huiuſmodi vtilitates temptatio
nis habuit p̄ oculis diſcipulus cu
iuſdam ſenioris. de quo legitur in
vitaſpatrum qui ſcilicet grauiter
impugnabatur a ſpiritu fornicati
onis ſed ipſe viriliter reſiſtebat
auxiliante dei gratia. Senior autē
videns eum ita laborantem dixit
ei. Si vis o fili depcor dominū ut
auferat a te iſtam temptationem
ſeu impugnationem. Ille vero reſ
pondit. Et ſi laborem bene et per
fecte ſuſtineo. tm̄ īde fructū ꝑcipio

quia per occaſionem huius ampli
us ieiunijs vigilijs ⁊ orationibꝫ in
tendo· Verumptamen ores deum ut
det michi virtutē ſuſtinendi et cer
tādi legittime · Exemplum De
corona vero quam temptati ⁊ vin
centes merētur ceſarius tale poīt
exemplū Erat quidam monachꝰ
ciſterciēſis qui quadam nocte g̃
uiter tēptatus carnaliter fere ad
conſenſū peccati reſtitit viriliter ⁊
vicit ſalubriter In eadem ebdoma
da veīt quidam cōuerſus de grāgia
ad priorem domus dicēs ei ſecrete
Domine in hac ebdomada viſum
eſt michi in ſompnis / ꝙ fortis co/
lumpna ſtaret coram me / cui ferrū
quoddam fuit infixum in quo pen/
debat pulcerrima corona quaſi co/
rona imperatoris · Et affuit q̄dam
pulcerrimus dominus qui ambabꝫ
manibꝫ tulit coronam de colūpna.
deditq; illam in maībꝫ meis dicens
Accipe coronam iſtam / et defer eā
illi monacho deſignans eum ex no
mine quia hac nocte meruit illā Que
ſitū eſt autem et inuentum ꝙ in il
la nocte ſic temptatus fuerat / et re
ſiſtendo vicerat / et ob hoc coronā
meruerat · Coronam ſcilicet non il
iam in viſione oſtenſam / ſed in rg
no celorum recipiendam Quam no
bis poſt huius miſere vite tempta
tiones plene tribuere dignetur fi
lius dei cum prē ⁊ ſpiritu ſancto be
nedictus laudabilis et glorioſus ſu
perexaltatusq; in ſecula · AMEN

Sermo q̄drageſimuſprimus

Poſtq̄ȝ dicte ſūt vtilita/
tes tēptationum ꝓpter
q̄s indubitāter deus ꝑ
mittit hominē tēptari·
Dicēdum eſt nūc de diuerſis mod'
q̄bus diabolus hominē tēptat et ī
pugnat · Et hoc ideo quia ipſis ag
nitis ⁊ p̄ oculis habitis poſſit ho
mo diabolicis tēptationibus tāto
melius et facilius repugnare et re
ſiſtere · Notādum eſt igitur ꝙ o
lim diabolꝰ eciā q̊ſdam electos ap
te et per violētiā impugnauit ſicᵗ
de ſācto āthonio et q̄buſdam alijs
ſanctis legitᵗ· Unde grego. in mora
libus dicit Cuius diabolus inter/
ne felicitatis beatitudinē perdidit·
nature tamen ſbtilitatē non ami
ſit cuius adhuc viribꝫ hūana om
nia ſupat· Cui cōſonat illud dictū
dominicū · Nō eſt poteſtas ſup t̄rā
q̄ ei cōpetur ut dicitᵗ iob xliº Sed
modernis tēporibꝫ diabolus raro
queq̄ȝ per violētiā inuadit· Nā p̄us
deus noſter vidēs ſuā ſeuiciā ⁊ for
titudinē ac noſtrā fragilitatē hoc
fieri non ꝑmittit ut dicetᵗ in ſequē
ti ſmone vel eciā ex hoc ꝙ diabolꝰ
per occultas tēptationes citius et
g̃uiꝰ hominē deiecit q̄ȝ per manifeſ
tas inuaſiones Idcirco nūc ad cal
lida cōuertitur argumēta et doloſa
ſua ſubtilitate hominē impugnat
et īuadit Ut igitur ab ip̄o nō ſupe
mur debemꝰ diuerſos tēptationū
ſuarū modos aduertere · Nā nō vno
modo ōnes homines nec vnū homi
nem ſemp eodē modo tēptat / ſꝫ ali
os et alios aliť ⁊ aliť· ymmo vnū
et eundē hominē diuerſis tēporibꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

temptat· Primus igit᷑ mod⁹ dia
bolice tēptationis ē ꝙ q̄ſi ↄtinue ho
minē impugnat/ quāqȝ leuius quāqȝ
grauius/ quandoqȝ per ſe/ quāqȝ per
aliqua media· Ideo iob dixit Qui
me comedunt non dormiunt· Job
xxxᵒ/ Qđ licet ſupficialit᷑ de vmib
corp⁹ eius putridū rodentib⁹ poſſit
forſitā intelligi/ tū de demōib⁹ ipm
torquētib⁹ et ipſius mētē ad impati
ētiam ducere conātib⁹ melius ītel
ligit᷑ Unde leo papa dicit Non deſi
nit antiq⁹ hoſtis tēptationū laq̄
os vbiqȝ ꝓtendere· Qđ ps̄ videtur
inſinuare dicens· Tota die impug
nās tribulauit me/ ↄculcauerūt me
īmici tota die Hinc ġgᵍ dᵗ Diabo
l⁹ aſſidua tēptaᵒᵉ· nos tēptat/ ut
ſaltē tedio vīcat/ Cauſam h⁹ ponit
bernardus in quodam ſermone/ di
cēs/ ꝙ callidiſſimo ſerpenti nullum
aliđ deſiderium eſt/ nullum ſtudiū
nullum negociū/ niſi fūdere ſangui
nem animarū/ id eſt niſi aīas iugu
lare ⁊ ꝑdere· Nunc per peccata mor
talia/ et poſtea per mortē ſempiter
nā· Et ſi quādoqȝ ceſſat actuali tēp
tatione/ hoc facit ut hominē īcautū
et improuiſum poſtea ſuperet/ De
hoc dicit gregorius in omelia/ Cal
lidus aduerſarius/ ab aperto certa
mine interim recedens/ in ſecreta co
gitatione tempus deceptionis inq̄
rit Et qui publicum bellum perdi/
dit/ ad exhibendas occulte īſidias
exardeſcit Et beda ſuper lucam di/
cit/ Sepe ātiquus hoſtis/ poſtq̄ mē
ti noſtre tēptationū certamē īflix
erit/ ab ipſo ſuo certamine ad tem
pus recedit· nō ut illate malicie fi/
nem ꝓbeat/ ſed ut corda que per qui
etē ſecura reddiderat repente redi/
ens facilius inopinatus irrumpat·
¶ Secūdus modus eſt/ ꝙ diabol⁹
cōſiderat naturā et inclinationem
hominis/ ut vbi viderit eū uł min⁹
cautū vel magis debilē/ ibi inuadit·
ſicut faciūt qui caſtrū aliqđ capere
nitūt᷑ Cōſiderāt eñ loca īfirmiora
vel min⁹ cuſtodita/ et ibi laborant
ut intrent· Sic et fur/ conſiderat cō
ditionē domus/ et vbi facilius et ſe
curius poteſt intrare ibi intrat ad
furandum Sic et metriſta dicit·
Sepes calcat᷑/ vbi pronior eē vide
tur· De hoc dicit yſidorus in de ſūᵒ
bono· Diabol⁹ quāqȝ decipere queq̄
querit/ naturā vniuſcuiuſqȝ intēdᵗ
et ide applicat· Vñ aptū hominē ad
peccādū ꝓſpexerit· ¶ Itē idē Ex ea
parte diabol⁹ hoīez tēptat/ q̄ eos fa
cile ad vicia īclinare cōſpicᵗ h̄ ille·
Nā alit᷑ tēptat/ quē ad ſupbiā no/
uit inclinatū/ alit᷑ quē ad luxuriā·
alit᷑ quē ad īuidiā ⁊ ſic de aliȷs/ Itē·
aliter tēptat ſanguineos/ alit᷑ cole
ricos ⁊c̄· ¶ Itē alit᷑ diuites et aliter
paupes· alit᷑ ſenes alit᷑ iuuenes· alit᷑
ſanos ⁊ alit᷑ īfirmos et ſic de aliȷs
Cauſa ē· qꝛ cū naturā hoīs agnoſ
cat/ et cui vicio magis inclinat⁹ ſit
ex natura. tali vicio tēptat eū/ et
vtit᷑ natura ꝓ ſuo īſtrumēto ut fa
cili⁹ vīcat/ eo ꝙ naturā ñ ſibi rpug
nātē ſed alludētē rpiat· ¶ Tercius
mod⁹ ē/ ꝙ diabol⁹ conat᷑ cōgnoſce
re cogitatōes hoīnū· Nā licȝ ſua ſa
gaci ſbtilitaᵉ· facilit᷑ naturā corpis
dephēdᵗ/ ñ tū cogitatōes mētē niſi
ꝑ ſigᵃ q̄dā exteriora ↄgnoſcē valet·

Solus enim deus clare intuet᷑ cor
da hominum/ et nouit cogitationes
eorum De hoc auguſtinus libro de
diffinitionibus eccleſiaſticorū dog
matum ſic dͭ. Internas anime co/
gitationes dyabolum non videre c̄
ti ſumus/ſed motu eas corporis et
affectionum indicijs ab illo cognoſ
ci experimento didicimus/Secreta
autē cordis/ſolus ille nouit ad quē
dicitur Tu ſolus noſti corda filio/
rū hominum Hec augꝰ/Et qꝛ oēs
opationes exteriores/ex cogitatōi
bꝫ quaſi ex occulte radicibꝫ ꝓdeūt.
ſic ꝙ iuxta qualitatē cogitatōnū.
opatōes ſunt iudicāde. Ideo dyabo
lꝰ ſatagit p ipſas opatōes/radices
intrinſecas cognoſcere/cognitas ī
ficere/īfectas ad mala exteriora t̄
here/Scit enī qꝛ de radice mala nō
prodeunt bona mala/id ē poma. At
tēdit enim dyabolus et cōſiderat/qđ
homo frequenter loq̄t᷑/et exinde iu
dicat quid homo hēat ī corde. Scit
nāqꝫ ſcriptū eſſe. qꝛ ex habūdanͣ
cordis os loquitur. Mͭ xijº Item
ibidem/Bonꝰ hō de bono theſauro
cordis ſui profert bona/et malꝰ ho
mo de malo theſauro cordis ſui ꝓ/
fert mala/Item conſiderat/quid ho
mo frequentius operetur/ et perpē
dit radicē ſui operis. Scit enī ſcrip
tū eſſe/quia omnis arbor bōa frcūs
bonos fat᷑/et oīs arbor mala frcūs
malos facit/Mͭ vijº. Vbi ſᵐ au/
guſtinū/ per arborē deſignatur hō/
et per fructꝰ opa/Item conſiderat
mores/conſuetudines/ſtudia/et oc
cupatōes/ex qͣbꝫ diiudicat īteriora
Vnde gregorius in moralibus dic᷑
Antiqꝰ hoſtis intuet᷑ vniuſcuiuſ/
qꝫ mores/cui uicio ſint ꝓpinqui/et
illa apponit añ faciem ad que faci/
lius nouit īclinare mētē/Et leo pa
pa ī ſmone dͭ/Antiqꝰ hoſtis oīm
diſcutit mores/omniū ventilat cās
oīm ſcrutat᷑ affcūs/et ibi q̄rit cās
nocēdi/ vbi uiderit queqꝫ diligētiꝰ
occupari. Quartus modus eſt ꝙ
dyabolꝰ īprimit mēti hūane quaſi
p vim/ſpecies fantaſticas et mira
biles/et q̄nqꝫ ſordidas et abhomi/
nabiles/quādoqꝫ vero ſatis pīculo
ſas/ut blaſphemie vel perfidie/qui
bus eā mouet et ad malum trahit
Et diligēt᷑ cōſiderat mēbra exteri
ora/guſtꝰ/motꝰ et diſpōes eorū/ut
agnoſcat an ſuū ſemē qđ īmiſit ad
mittat᷑/admiſſum radicet᷑/radica/
tū pullulet. Et iſtđ eſt malū ſemē/
qđ inimicꝰ hō in agro ſeīauit/et bo
no ſemini ſupſeīauit/. vñ creuit zi
zania/ut dr̄ mathei xiijº/Per hmōi
tamē ſpecies fantaſticas a dyabo/
lo immiſſas aut impreſſas/ homo
ñ peccat/niſi cōſenſū exhibeat. Nam
uidere t̄ audiē malū/ ñ ē de ſe malū
q̄ demeritoriū/ ſi nulla delcātō t̄ ite
rior cōſenſꝰ aſſit. Vñ et ſaluator nr̄
multa mala uidit et audit᷑. Depac
ciens et occaſionalr̄ pūt tñ hmōi
fantaſmata eſſe mala/ſcʒ rōe īcuſ
todie cordis. Per quā hīs fātaſma
tibꝫ liberior pꝫ ingreſſus/De hac
materia uide ī ſmone xliijº/Vbi ple
niꝰ agit᷑ de cogtatōibus vicioſis/
Quītꝰ modꝰ eſt/ꝙ dyabolꝰ dolo
ſe cōſulit ꝛ pſuadet Et qꝛ ſcit ꝙ hu
manꝰ affcūs nūq̄ fert᷑ ñ ī bonū t̄
apparēs boᵐ/nec qđq̄ alit᷑ acceptꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Ideo diabolus volẽs hoīnẽ decipe
per malũ conſiliũ pſentat aliquẽ
colorẽ bonum et vtilem / qtinus id
conſiliũ ſuũ ñ refutet· Et ſic occul
tat venenum ſub melle. laqueum
ſub granis. hamum ſub eſca / Ca
ueamus autẽ iſtũ cõſiliariũ et eiꝰ
conſilia / de quo dicit' eccl. xxxvijº.
A malo cõſiliario ſerua aīam tuã
Cõſulit aũt diabolꝰ et pſuadet dolo
ſe / tbus modis· Primo nãqꝫ / pſua
det malũ ꝑpter aliqḋ bonũ / ſiue ſb
ſpecie alicuiꝰ boni Sic pſuadꝫ aua
ro colligere / ꝑpter dare elemoſinã·
guloſe comedere propter cõfortari
ad ſuiendũ deo / et vltionẽ facere
ꝑpter iuſticiã· Secũdo / pſuadet bo
nũ propter malũ finẽ / nõ ꝙ bonũ
de ſe habeat malũ finẽ / ſꝫ ꝑ abuſũ
trhit' bonũ ad malũ finẽ· Sic eciã
ꝑ accidens / malũ qñqꝫ trahit ad bo
num finẽ / Scḋm hũc modum / diabolꝰ
homines inconſtantes / pſuadere co
natur ingredi religionẽ / qſi ad ſer
uiendũ deo Sed ipſe intendit ut de
beant apoſtotare / ſic pſuadet mlta
bona vouere / quaſi ꝑpter maiꝰ me
ritũ habẽdũ Sed ipſe ſperat / ꝙ de/
beat fieri tnſgreſſio votorũ· Sic
eciã pſuadꝫ ĩdiſcrete ieiunare / qua
ſi ꝑpter caſtigationẽ carnis / ſed ip
ſe qrit deſtructionẽ vel ſaltẽ debili/
tatem nature / ne ſuiat deo · Ter
cio / perſuadet minꝰ bonũ eligi / qua
tinus maius bonũ ĩpediat'· Sic cle
rico habili deo ſuire in ſacdotio / p/
ſuadet vxorẽ ducere · Sic / volenti
dare elemoſinã / pſuadꝫ dari paupi
magis dilcõ / licꝫ minꝰ indigẽti Sic /
volẽti peẽgnationẽ facere / pſuadet

ut domi maneat / et eccleſiam qete
viſitet / huiuſmõi doloſas perſuaſio
nes et dyabolica conſilia / attendit
apoſtolus ijª. ad chor'. xiº / Ipſe ſa/
thanas / tnſfigurat ſe in angelum
lucis· Sathanas vero / iterpretat'
aduerſarius. vel cõtrarius / vel tnſ
greſſor facture· Ipſe namqꝫ ab ini/
cio tranſgreſſor voluntatis diuine /
ſubtiliter aduerſatur nobis· Nam
ad modũ ſcorpionis blanditur / fa/
ciem oſtendens ſe quaſi angelũ lu
cis / ſed cauda interficit oſtendens ſe
ſathanam id eſt aduerſariũ · Eſt
enĩ veraciter ſathanas / ſed apparẽ
ter ãgelus lucis · Sextꝰ modus
eſt / ꝙ ipſe dyabolus õne bonũ homi
nis conat' iterimere / et hoīnẽ ſpo
liare / ſpoliatũ vulnerare / et vulne
ratũ vix ſemiuiuũ relinqre / Et h fa
cit tbus modis· Nã ꝑmo mõ / bonã
voluntatẽ hominis quã cõcepit tã
ꝙ̃ bonum ſemen a dño ſeminatũ
tollit et mortificat / nec ipſum ferre
fructũ permittit · Secũdo bonũ
inceptũ conat' ĩpedire / ſicis phara
oni / q̃ p̃cep't ut õnes maſculi ĩfãtes
hebreoꝝ ſtatim ĩ aquã mitterent'
· vel · herodi q̃ poſtmodũ innocentes
pueros occidi precepit Occiditur
autẽ infans innocẽs in nobis / quã
do bonũ opꝰ ĩceptũ ĩpeditur ul' dit
titur · Tercio / boñ ẽ ĩceptũ et cõti/
nue adauctũ / qḋ nec ĩ ꝑncipio nec
ĩ medio depuaẽ ul' ĩterimẽ potu't / ad
malũ finẽ ꝑducẽ l' ꝑthẽ ſtudꝫ. ut
ſcꝫ ĩ fine corrũpat· Nã ꝑpoĩt añ ocu
los q̃uitatẽ opis / varietatẽ ĩpedimẽ
torũ ul' obſtaculorũ / lõgitudꝫ tpis /
ſufficiẽciã bonorũ iã fctõꝝ / ꝫ huiuſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

modi et ſic facit hoīez an̄ finē deſi
cere ⁊ a mercede vacuari/ Eſt igit̄
mal9 ī pricipio/ peior ī medio. ꝓ peſ
ſim9 ī fiē/ Ecce qualit̄ ꝓpēs ātiq9 ī
ſidiat̄ calcaneo nrō .i. fini opis nrī
boni/ ut dcm̄ fuit ei a dn̄o gen̄ iiiᵒ.
Sz tn̄ pl9 īſidiat̄ fini uite nrē/ qꝛ
n̄ dubitat ꝙ quales fuerim9 ī fine
repti tales iudicabim̄. Vn̄ ꝓſ. ī de
ſūmo bono dit̄/ Vnūquēz de9 de ſuo
fine nō de uita p̄terita iudicat/ Itē
idē ibidē/ De9 n̄ reſpicit quales an̄
vixerim9/ ꝓ quales ēca finē uite e
rim9. Jō dyabol9 tūc ſubtiliſſiē iſi
diat̄ hoī/ De h̄ dt̄ ggg9. ſic/ Sciēn̄/
ꝙ dyabol9 plerūz eis quos cepit tē
graviores culpas ingerit/ cū p̄ntis
vite t̄mino appropīquare cognoſct̄

Septimus mod9 ē/ ꝙ dyabol9
hominē facit pplexum/ ut neſciat
qd potius eligere vel qd r̄ſpuere de
beat. Cauſa huj9 ē/ qꝛ qn̄ homo p/
plexus ē/ tūc iudiciū rōis in eo cō/
funditur et decipit̄/ ac volūtas per
ꝯſenſū capitur. Cu9 ſimile videmus
de piſcib9. Nā qn̄ ſūt in vivarijs/ et
fūdus limoſ9 et lutoſus cōmouet̄/
et aqua t̄bat̄ tē aſcēdūt/ qꝛ ī aqua
turbida clare uidē n̄ pn̄t et ſic faci
lr̄ capiūtur. Sic ē ⁊ ī ꝓpoſito. Et
hāc pplexitatē opatur dyabol9 du
ob9 modis/ ſcz in iudicio rōis et ī ag
greſſu opis. Primo nāqꝫ in iudi/
cio rōis/ nā q̊ſdam nō multū illūia
tos facit ſcrutari altiora ſe/ ⁊ ocu/
lū intelligētie in ſolē defigere. Sz
qꝛ ſcrutator maieſtatē oppmetur a
gl̄a/ ipſi repellūtur ⁊ obſcurātur
Sicz varios erroēs admittūt/ et ſe
quūtur/ q̊rū multi ēca fidē naufra
gāt̄ errātes/ et ī errorē mittēs/ nā
q̄ veritatē n̄ cognoſct̄ et iſ ōra nō q̄
rit/ ꝓ ſuo ſenſui vel iudicio cōfidit.
abſqꝫ dubio facilr̄ a veritate trami
te deuiat/ Itē 2ᵒ pplexū fāt hoīez
in aggreſſu opis/ ut neſciat qd fa/
cere vel dimittere debeat. Trahit e
nim deus vna cū cōſcietia ad bonū
Dyabol9 vero/ vna cū natura t̄hit
ad oppoſitū malū/ et ſic hō n̄ bn̄ diſ
cernens t̄ctū dei et tractū dyaboli/ p
plex9 fit/ et frequēter ſeqtur dya
bolū/ Iſta pplexitas/ ē quaſi q̊ddā
rethe dyabolicū/ p hūc mūdū expā
ſū/ qd īfinite laqis et īuolutōibus
plenū ē ad capiendū incautos/ Hu
iuſmodi pplexitatū ſūmū remediū
ē/ alicui viro bono et exp̄to ſuā ncā
tatē humilr̄ exponere/ et ꝓm̄ e9 iu/
diciū ec cōſiliū ſe dirigere. Octa
u9 mod9 ē/ ꝙ dyabol9 malū cōmiſ
ſū excuſat/ quatin9 min9 ꝓdētur/
et hō min9 ſe a cōſili caueat/ ꝓ ut
ꝓmior ſit ad ſile cōmittēdū/ Excu/
ſat āt/ l̄ p ignorātiā/ vel p hūaz fra
gilitatē/ l̄ ꝓpt̄ cauere malū aliud.
l̄ ꝓpt̄ pacē alioꝝ tenēdā/ ā faciēdā/ l̄
ꝓpt̄ ſeq̄ cōſuetudiēz alioꝝ/ et ſic de
ꝯſilib9/ Sz qd valeat excuſatō ab
ext̄/ qn̄ cōſciēa ꝯuīt accuſat ab it̄.
Attēdam9 q̄ veracē potis accuſat
cē/ ſcz cōſcietiā ab ītra/ ꝙ fallacē ex
cuſatorem ſcz dyabolum ab extra
Nec ſolum dyabolus excuſat malū
hominis peccōris/ ſed eciam doloſe
cōmēdat bonum hominis iuſti. Et
h̄ ideo/ ut talis homo inaniter gl̄e/
tur/ de bono ſuo/ et p inanem gl̄am
n̄ ſolum pdat bonum qd fecerat/ ꝓ
eciā grave pccūz elatiōis īcurrat.

Sic cōtig^r pharizeo q̄ talr̄ decep/
tus fuerat a dyabolo vn̄ b^{ti} augꝰ
Nū hō vicit vnā tēptationē dyabo
lꝰ ſuggerit ſibi Euge euge ꝙ bene
ꝯtaſti ꝙ bn̄ viciſti ꝙtū excedis ali
os ꝙti meriti es apd̄ deū: ſed rn̄de
at illi aīa iuſti pē ferāt ꝯfeſti cō/
fuſionē ſuā q̄ dicunt m̄ euge euge
Ex predictis q̄ aliqualr̄ pȝ ꝙ mlt
tifoꝛr̄ dyabolꝰ tēptat hoīes ut ſi
foꝛte p vnā temptationē n̄ vicerit
vincat p aliā de h̄ legit Ex^{m} in
vitaſpꝛm̄ de btō machario ꝙ qua/
dā vice vidit dyabolum trāſeūtē ī
habitu hoīs hn̄tē lineū veſtimētū
laceratū p cuiꝰ foꝛamīa pēdebāt ā
pulle z dix^t ei. q̄ vadis Et i^e vado
potionaē frēs Cui macharius quare
tot portas āpullas Rn̄d^t guſtum
frībꝰ porto z ſi vnū alicui n̄ placet
offerā aliud q̄ tciū z ſic per ordinē
uſqꝫquo aliquod placeat Cū autē
dyabolus rediret dixit ei machari
us qd feciſti Rn̄dit oēs ſactifica
ti ſunt et nemo michi acqeuit niſi
vnus theotiſtus nomine Surgēs
autē macharius iuit ad monaſte
riū et fratrē temptatū viſitans z
ſic inueniens eum ſua exhortatio/
ne confoꝛtauit Poſtea iterum ma
charius videns dyabolum venien/
tem dixit Quo vadis Cui ille ad
fratres vado Reūtenti vero dixit
ſenex Quid faciūt frēs illi Cui dia
bolꝰ ait male qꝛ oēs ſcā ſūt Et qd
ē maiꝰ malū vnū quē habebā ami
ſi et oībꝰ ſanctioꝛ ē fctūs Qd au/
diēs ſenex grās egit deo q̄ ē ſup ō/
ia bn̄dictꝰ ī ſecula ſeculoꝝ amē

Sermo qdrageſimuſſecūdꝰ

Premiſſis hijs q̄ de temp
tatōe dcā ſūt nō videt
inutile dicere qbꝰ auxili
is hō pt huiuſmōi tēp
tatoribꝰ z tēptatōibꝰ rſiſtē z rpug
nare quatiꝰ n̄ ſolū maneamꝰ iuic
ti ſꝫ z victoriā obtineaꝰ Sūt autē
mlta q̄ hō dēt p̄ ocul̄ hr̄e ī tēptati
oībꝰ z qbꝰ armari dēt ꝯ diabolū
Primū ē mltiplex vtilitas qm̄ hō
tēptatꝰ z n̄ victus ꝯſeqt̄ Nā ꝙto
qs plenꝰ z clarꝰ p̄pēdt vtilitatē
ſue opatōis t paſſiōis tāto feruē
tius opat z patiētiꝰ tolerat Sed
qꝛ de huiꝰ oi mltiplici vtilitate dic
tū ē ī ſmo^e xl^o iō de ia nūc ſupſedē
dū ē Scdm ē aſſiſtētia dei q̄ pnci/
palr̄ adē ut iuuet ut ꝓtegat ut ad
uerſarijs reſiſtat nec pmittat eos
plus impugnare ꝙ homini poſſit
ꝓdeſſe Ideo pē dicit Scuto circū/
dabit te veritas eiꝰ ſcȝ dei de hmōi
adiutoꝛio di dr̄ in perſona dei apo.
iii^o Ego te ſeruabo ab hora tempta
tionis que ventura eſt in vniuer
ſum oꝛbem temptare habitantes
in terra Et eſt nobis magna cōſo
latio ꝙ dyabolus ꝙtūcūqꝫ ſit po/
tēs z ſupbꝰ nichil tn̄ ī hoīe pt agē
niſi pmiſſus a deo nec vincere niſi
admiſſus ab hoīe Vn̄ ꝯ ſcm̄ iob n̄
nichil potuit agē ſcȝ nec bona exte
rioꝛa tollēdo nec filios occidēdo nec
carnē eius tangendo niſi expreſſe
pmiſſus a deo nec mirum cū nec
poꝛcos intrare potuerit aut preſūp
ſerit niſi prius petita et obtenta li
centia a domino ut dicitur Mathei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

vim° Mar. v° et Lu. viij° De h
dᵗ ambroſius ſic. Sine pmiſſione
dei dyabolum nocere nō poſſe cog-
noſcas / ne dyaboli potētiā magis
timeas ꝗ̄ diuinitate offēſam. Et
aug9. ſuper pſalmiſtā dᵗ Dyabo-
lus plerūꝫ vult nocere et nō poteſt /
qꝛ ptās iſta ſub ptāte eſt. Nā ſi no
cē tāᵐ poſſet quāᵐ vult / aliq̄s ēlcōꝝ
non remaneret. Bñdcūs ſit ꝗ̄ dn̄s
deus nr̄ / q̄ nobis fideliꝰ adeſt in cer-
tamīe adiuuās / ꝯfortās et ꝓtegēs /
nec pmittēs nos pl9 īpugnari / ꝗ̄
poſſum9 tolerare. Jō bene dr̄ iª ad
cor. x° / Fidelꝭ deus q̄ nō patietᵘ vos
tēptari ſup̄ id qd̄ poteſtis / ſed faciet
eciā cū temptatōe prouētū ut poſ-
ſitis ſuſtinere. ¶ Tercium eſt paſ-
ſio criſti / quia homo tēptatus debet
corde cōfugere ad paſſionem xp̄i.
ut confortetur / et dyabol9 fugiat ā
ſuperetur. Ipſe namꝗ timet crucē.
et paſſionē xp̄i ſicut puer timet v-
gam qua pcuſſus eſt. Vnde de ipſo
poteſt dici illud pſa. xxx° Paueb̄ᵗ
aſſur virga pcuſſus. Aſſur inter-
pretatur negociator / et deſignat dy-
abolum / Confortatur autem homo
ex paſſione criſti / vel eciam memo
ria eius / qꝛ cogitat ſe pro ſuo domi
no merito debere pati et fortiꝰ age-
re / qui tā grauia pro ipſo ſuſtinuit.
Ideo iª petri iiij° bene dicitur Xp̄o
paſſo in carne / ꝛ vos eadē cogitatōe
armamini. Et apl's ad heb. xij° dᵗ /
Recogitate eū qui talē adūſus ſe
metipſū a pccōribꝫ ſuſtinuit cōtͣdcō
nem / ut nō fatigemini animis vrīs
deficientes. Sequitᵘ poſt Nūdū em̄
uſꝗ ad ſanguinē reſtitiſtis. Sic de

ſanctis dicitur apocolipſis xij° Ip
ſi vicerūt eum / ſcꝫ dyabolum ꝓpter
ſanguinem agni. Vn̄ bernardus ſu
p cātica dᵗ. Vult benignus dux de-
uoti ſui militis vultum et oculos ī
ſua ſuſtolli vulnera / ut illius ex hͦ
animum erigat / et exemplo ſui red
dat fortiorem / De huiuſmodi cōfor
tatōe noſtra p paſſionem criſti et
memoriā eius / bernardus ſuper cā
tica. poſtꝗ̄ multa puncta paſſioīs
criſti premiſerat ſubiūxit / Hec me
erigunt in aduerſis / in ꝓſpis rep-
mant / et inter leta triſtiaꝗ uite pn̄
tis / via regia incedēte tutum p̄bent
vtrobiꝗ ducatum. Hinc et inde ma
la imminentia propulſando / Item
idem ſup cantica / Columba mea ait
in foraminibꝫ petre / foramina petre
vulnera xp̄i / petͣ criſtus. Quidnā
boni in petraſ. In petra exaltatus
in petra ſecurus / in petra firm9 ſto
Securus ab hoſte / fortis a caſu / ꝛ
hoc qm̄ exaltatus a terra. Seq̄tur
poſt. Et rauera / ubi tuta firmaꝗ ī
firmis reges / niſi in vulneribꝫ ſal-
uatoris. Tāto illic ſecurior hito / ꝗ̄
to iꝰ potētior ē ad ſaluādū. Fremit
mūd9 / p̄mit corp9 / dyabol9 īſidiatᵘ
n̄ cado / qm̄ fūdat9 ſū ſup̄ firmā pe
trā / Hec bnr̄. ¶ Quartū ē āgelica
ꝓtectio ſiue angelicū p̄ſidiū / q̄ vi
gilant in cuſtodia nrā et adiuuant
cōtͣ adūſarios. De h dᵗ pē. ſic An
gelꝭ ſuis mādaᵗ de te / ut cuſtodiāt
te ī oībꝫ vijs tuis. In manibꝫ porta
būt te etc̄. / Sup aſpidē et baſiliſcū
etc̄. / Primo nāꝗ generalꝛ ſtāt ꝓ
no h cōtͣ hoſtes noſtros / et ſpeciali
ter / illi qui de choro poteſtatum ſūt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Nã illorũ ſpirituũ ꝓꝓetas ẽ arcere
ſpiritꝰ malignos et ipis rẽſiſtẽ / ipi
nãqꝫ ſũt milites xpriſti et cõmilito
nes nrĩ / Preterea ſpẽalit̃ q̃libꝫ hõ
habꝫ ab ortu ſuo bonũ ãgelũ ad ſu
ĩ cuſtodiã delegatũ et deputatũ / qui
tãq̃ obediẽs miles xpĩ et fidel̃ cuſ/
tos nr̃ nos ſñ itmiſſiõe cuſtodit̃. ꝓ
muit. ĩſtruit. arãt / cõfortat. cõſola
t̃. et adiuuat · Vñ de ãgelica cuſto
dia dicit̃ yſa. lxij° / Sup muros tu
os ihr̃l̃m cuſtodes cõſtitui Sup q̃
v° dit̃ b. / Benignꝰ es dñe q̃ ñ es
cõtẽtꝰ nr̃oꝝ fragilitate muroꝝ / ſed
ipis hoĩm cuſtodibꝫ ãgelicã cuſto/
diã ſuppoĩs / De huiuſmõi ãgelico
ꝓſidio hẽmꝰ / Ex̃ꝫ ĩ ãgelo / q̃ p co/
lũpnã nub̃ edux̃t filios iſrl̃ ex egip
to / q̃ etiã ĩtpoſuit ſe ĩt filios iſrl̃ ⁊
egiptios / et edux̃t filios iſrl̃ p me
diũ maris rubri / et egiptios ſbmer
ſit ut dicit̃ exodi. xiiij · / Applica ad
tẽptatõẽs dyaboli ſi placet · / Item
· / Exẽplũ habemꝰ / de helizeo / qui
puero ſuo videti ſyros miſſos ad ca
piẽdum ipm helizeum dix̃t / noli ti
mere / plures eñ nobiſcũ ſũt q̃ cum
illis · Et cũ helizeꝰ oraſſꝫ / puer vi
dit mõtẽ plenũ eq̃rũ et curruũ ig/
neorũ ĩ ccuitu helizei / ut dicit̃ iiij̃
re. vi° / Itẽ / hẽmꝰ / Ex̃ꝫ de tribꝫ pue
ris ĩ fornace / q̃s ãgelus deſcẽdit ab
igne refrigerans fornacẽ dani. iij°
Et q̃d per fornacẽ / niſi corpus hũa
nũ accipiatur / q̃d facilit̃ ĩcẽditur ⁊
animã ĩcẽdit · / Itẽ / patẽt exempla
de iuda machabeo / qui adiutus fuit /
et victoriam habuit per angelicũ
adiutorium prius cõtra thimothe
um / et poſtea contra liſiam / ut patꝫ
ij° machabeoꝝ. x° et xi° · ¶ Quĩtũ
ẽ ſuffragium ſanctorum / cum criſ/
to regnantium · Ipſi namqꝫ clarꝰ
q̃ nos vident temptationes noſ/
tras / et picula diuerſa / habentes p̃
ocul̃ q̃ qualia ⁊ quãta ipſi ſuſtinu
erunt / et quomodo per aquam ⁊ ig
nem tranſierunt / q̃uſqꝫ dñs educe/
ret eos et ĩduceret in refrigerium ·
ideo / motu caritatis cõpatiuntur no
bis ſuis fratribus tam laborioſe
certantibus / et periculoſe ĩpugnate ·
et indubitanter orant pro nobis
/ Sicut exempli grã / legit̃ ij° mach
vltimo / Qr iude machabeo in viſi
one apparuit onias olim ſummus
ſacerdos / cum Ieremia ꝓpheta / di
cẽs ad iudam / Hic ẽ fratrũ amator
et populi iſrahel / Hic eſt qui multũ
orat pro populo et vniuerſa ſanc/
ta ciuitate / Ieremias ꝓpheta dei ·
Vbi ⁊ ſubditur / q̃ viderit Ieremiã
extendiſſe dextram / et dediſſe iude
gladiũ aureum ac dicentem · Accipe
ſanctum gladium munꝰ a deo / quo
deicies aduerſarios populi mei iſ/
rahel / Sic ſancti adiuuãt nos coti
die / magis cõtra ſpũales hoſtes q̃
ꝰ carnales hoſtes / Ideo debemꝰ ſcõs
hõrarẽ / ut tãtomagis obligẽt̃ nos
adiuuarẽ / ⁊ debemꝰ auxiliũ eorũ hu
militer et cõfidẽter petere / ſicut p̃s
fecit qui dixit Leuaui oculos meos
in mõtes / vñ veniet auxliũ m̃ · Vbi
per montes / intelliguntur ſancti in
celo regnantes · Nam licet ſint de t̃
ra ſunt / tamen ſicut montes ſupra
terram exaltati / deo propinqui / et
radijs veri ſolis illuſtrati Ad tales
igitur montes / p̃s leuauit oculos

interiores p deſiderium et humilē
petitōnem/ Recurramus igit' ad e
orum ſubſidiū qꝛ ſi in hac vita fu/
erūt miſericordes/ caritatiui/ benig
ni et in neceſſitatibꝫ ſuccurrētes/ q̄nto
magis nūc maiꝫ et caritatē oñdēt
inuocātibꝫ eos. ❡ Sextū eſt meritū
eccleſie/ Ipſa nāqꝫ tanq̄ fidelis et bona
mr̄/ orat ſine intermiſſiōe p ſuis filijs
tā quib' īpugnate. Qđ deſignatū ē
per illā cananeā q̄ clamabat ad do
minum dicēs Miſerere mei fili da
uid filia mea male demōio vexat'
Mt' xv° Hec cananea ē ſcā eccleſia
cuius filia id eſt fidelis anima/ ma
le vexatur a demonio/ id eſt piculo
ſe tēptatur/ Et nōndum/ ꝙ ſancta
eccleſia ſub ſpecie cananee mr̄na af
fectione mota/ petit miām ſibi dicēs
Miſerere mei ꝛc. Et tamē intēdit
liberationē filie/ id eſt anime xp̄i/
ane/ quia miſerias et tēptationes
ſuarū filiarum ſibi maternaliter
aſſcribit/ et pro earū remedio labo
rat ac ſi pro ſe indigeret. Et ſicut il
la chananea nō ceſſat petere quouſ/
qꝫ impetraret qđ voluit/ ſic eccleſia/
quis interdū repulſam pati videa
tur/ nō tamē ſuis filijs ꝛ filiabꝫ ſuc
currere ceſſat ſuis p̄cibꝫ et meritis/ quo
uſqꝫ exaudit'. Et ut mr̄ nrā p nobis
orans exaudiatur/ debem9 nos qui
filij ſumus fideliter eam adiuuare
ne fruſtra oret pro nobis/ Debem9
concordes eſſe/ et vniti per caritatē.
quia virtus vnita fortior eſt q̄ diſ
perſa/ et ſic debemus concorditer al
terutrum ad iuuare/ et pro inuicē o
rare ut ſaluemur. frater enim qui
adiuuatur a fratre/ quaſi ciuitas
firma. p̄u. xviij° Item gregorius
in moralibus dicit. Electorum mul
titudinem/ eo maligni ſpiritus per
timeſcūt/ quo eos p concordiam v
nitos cōtra ſe et conglobatos cōſpi
ciunt. ❡ Septimū eſt/ libertas noſ
tre voluntatis/ q̄ talis ac tāta eſt.
ꝙ dyabol9 eam inuitā flectere non
poſſit/ ad hāc vel ad illā ptē. Si eñ
poſſet violētiā īferre volūtati/ et e
ā p vim trahere ad malū/ tūc homo ī
hoc nō peccaret/ nullus eñ peccat
inuit9/ cū omne peccatū ſit actio vo
lūtaria ut dicit. Sic etiam/ ſi quis
per vim cōpelleretur bonū opus fa
cere/ ipſe non mereret'/ eo ꝙ nullus
inuitus bene agit Jō de dyabolo dr̄
Non eſt timendus hoſtis/ qui nō p̄t
vincere niſi volentem. Et aūt dya/
bol9 timēdus et nō timēdus Timen
dus/ ne decipiat; ſ; nō timēd9/ quaſi p
violentiam ſternat. Timenda eſt
eius aſtutia/ ſed nō eius potentia.
timēdus tanq̄ apparēs āgel9 lucis
ſed nō timend9 tanq̄ ſathanas .i. ad
uerſarius. Et aūt homo ſic armat9
ſpiritualiter/ etiā ſ'm grām natura
lē ſiue cōmunē/ ꝙ habet rōem diſ/
cernētem/ ꝛ volūtatem libere accep
tātē aut refutātē Et p hec arma po
teſt homo reſiſtere dyabolo/ cōcur
rente tamen aliqua ſpeciali dei grā
Ve igitur illi/ qui hec arma ſponte
abicit/ et in tēptatiōe ſuccūbit. Cui
poteſt de9 dicere p increpatōez/ illud
Boetij ij° de cōſolatōe phie pro ij.ª
Talia tibi contuleram9 arma/ que
niſi prius abieciſſes/ inuicta te fir/
mitate tuerent'. Vtatur ergo hō ſua li/
btate/ et ſi temptet' ſeipm refrenet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

tēptatori reſiſtat ei ꝙ nō conſenti
at et victoriā habebit· ¶ Octauū
ē clamor ꝓpe oratiōis nō em̄ debe/
mꝰ cōtētari velle ī gn̄ali ſuffragio
eccīe ſʒ vnuſqͥſqꝫ ꝓ ut ſe ſenſerit ī/
pugnari nō deſinat pro ſe et ſui li/
beratōe rogaē· Et iō ꝑmittitur ho
mo quādoqꝫ grauiter tēptari quati/
nꝰ neceſſitate cōpulſus cōfugiat
orādo ad dominū Iſte ē ſpūal' cla
mor q̊ quis magis corde q̄ ore cla
mat cōt' hoſtes ſuos· Vn̄ qn̄ hoſtes
audiūt īuocatōnē dn̄i qui pn̄s eſt
et cuius cā ſit ctamē timēt ⁊ fugi
ūt· Sic fur fugit de domo qn̄ pr̄fai
lias clamat Sic fugit et lupus a
grege ouiū qn̄ audit clamorē paſ/
toris Audit q̄ dn̄s nos ī orōne cla
mātes ⁊ liberat Vn̄ filij iſrl' qn̄cū
qꝫ ꝓpt pccā ſua tditi fuert ī manꝰ
hoſtiū et afflicti tunc clamauerūt
ad dominū cū tbularet' et de neceſſi
tatibus liberauit eos· Ideo ps̄ dic'
Laudās īuocabo dominū ⁊ ab īimi
cis meis ſaluus ero Sic ij^a mach
vltimo dicit' Et iudas et q̄ cū ipo
erāt īuocato dn̄o deo ꝑ orōes con/
greſſi ſunt· Ideo Iudith iiij^o dicit·
Memores eſtote ſerui dei moyſi q̄
amalech confidentem ī virtute ſu
a et in potentia ſua et in exercitu
ſuo et in turribꝫ ſuis et in equitibꝫ
ſuis nō ferro pugnando ſed ꝑcibꝫ/
ſanctis orando deiecit Vn̄ bnardꝰ
Cū tēptatōis īpetū ſentis ī cogita
tōe ſtatī fugiamꝰ ad deū et hūilit
poſtulēꝰ auxiliū Et augꝰ ī de dif/
fitōibꝫ dic'· Nullum credimus niſi
orantem auxilium promereri· Et
hoc dominus promiſit per pſalmiſ

tam dicens Inuoca me in die tbu
lationis eruā te Itē· clamabit ad
me et exaudiam eum cum ipſo ſū
in tribulatione eripiā eum et glori
ficabo eum · ¶ Nonum ē conſidera
tio finis ſcilicet ad quem certamē
tēptatōnis ꝑduc'· Vnde bellatores
q̄to plus ſperāt de victoria glām
et timent de ruina ignominiā tāto
fortiꝰ pugnāt· In certaīe aūt tēpta
tionis eſt gloria ꝓpoſita vincēti et
ignominia victo Nam vincēs coro
nabit' et victus ꝯtēpnabit'· Vincēti
dabitur vita ꝑpetua ⁊ victo mors
ſempiterna· Vincens exaltabitur
ad regnum et victus iudicabitur
ad patibulum· Bene igit' dicit' ec
leſiaſtici decimoquīto Ante homi/
nem vita et mors bonum et malū·
qd' placuerit ei dabitur illi Sic q̄
habet homo duas vias ſibi ꝓpoſi/
tas q̄rum alterā neccē eſt ꝑambula
re ſcʒ viam vite et viam morte· vi
am vite intrat qui vincit viam ve
ro mortis qui vincitur Perpēdat
igitur homo per temptationem im
pugnatus ꝙ ſi vicat duplex bo^m
ꝯſeq̄t' q̄ʒ lib' f' ab inferno et glām
habebit in regno Si vero victus
fuerit duplex malum incurrit qui
a ꝑuat' regno celorū ac adiudicat'
īferno De hijs duabꝫ vijs d' me
triſta quidam Eſt tibi ꝓpoſita vi
a mortis vel via vite Quā vis in
troeas iſta vel illa patʒ Ex^m Ex
predictis patent multa et diuerſa
adiumenta et refugia quibꝫ homo
tēptatus poteſt adiuuari hmōi ad
iumētis et ſbſidijs adiuta fuit q̄dā
vgo deuota ⁊ ſcē vite quā eo īſcko

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

familiariter agnoui Ipſa nāz pi/
culoſe tēptata/cōfugit ad dn̄m/ad
paſſionē xp̄i/ad eccl'iam ad orōez
et ad huiuſmodi ſubſidia p̄dcā Hāc
virginem dyabolus ſubtilit' vincere
volens/ ut cognouit eam ſimplicē
et verecūdā/ei frequent' in ſp̄e boni
angeli cū tāta claritate apparuit.
ut eciā eadē claritate dyabolica noc
t'no tpe pſalteriū ſuū legēt/ Tādē
dyabolꝰ vidēs eā ſimplicē et facili
ter ſeducibilē/pſuaſit ei ut ſeip̄az
ſubmergeret/ et ſic ſine medio ad
gloriā ꝑtingeret/ Quod cū facere
decreuiſſet/incidit ei ut primꝰ miſ/
ſam audiret/et ſe dn̄o recōmēdaret
In illa vero miſſa/cū ſacerdos cor/
pus dn̄icū eleuaret/ vidit in maīb3
eius n̄ ſp̄em panis ſꝫ criſtū in cruce
pendentē· Quapropter perterrita et
ꝑplexa/quēdam ſacerdotē acceſſit
et ei q̄d ꝓpoſuerit ⁊ quid viderit re
uelauit· A quo cōfortata et īſtruc
ta/ſtuduit cautius poſtmodū dya/
bolicis ſuggeſtiōib3 nō tā̄ facil' ac
q̄eſcē· Adiuuāte ac ꝓtegēte ipſam
dn̄o nr̄o ih̄ū xp̄o/q̄ eſt benedc̄us in
ſecula A M E N·

Sermo q̄dragesimuſt'cius·

Sed Libera Nos A Ma
lo· Hec eſt ſeptima et
vltima petitio dn̄ice orō
nis/qua petimus malū
nob' auferri· Pro q̊ nōndū eſt/ꝙ
duplex ē malū/ſcz malum culpe ⁊
malū pene/malū pene ē/qđ hō ſp̄ō
te ꝉ īuite patit' ī hac uita ꝉ ī futurā
Poſſumꝰ aūt ſecure petere/ut libe/
rem̄ .i. liberi ſimꝰ et p̄ſeruem̄ a ma
lo pene futurē/ut ſcz in hac uita ſic
purgem̄/ut ſine pena ſpūs pꝰ mor
tē trāſeat in regem· Sed de malo
pene p̄ntis/nō eſt ſemp ſecurū pete
re liberatōem/· q2 frequēt' īfligitur
hoīb3 deo faciente aut pmittēte ꝓpt'
gr'am dei aut ſalutē hoīm· Poteſt
tn̄ homo petere liberationez a tali
malo/ſub conditione/ſcz ſi deo pla/
ceat/ vel ſi ſibiipſi ſalubris ſit tal'
liberatō· Malū culpe/ē ip̄m pecca
tū/a q̊ neceſſe hēmus petere libera
tōez/ q2 licet p nos maculem̄/ n̄ tn̄
p nos mundari poſſumꝰ/ et licet p
nos ſimꝰ lapſi/p nos tn̄ n̄ valemꝰ
reſurgere/ et licet ſponte nr̄a ſimus
a dyabolo captiuati et ligati/nō tn̄
poſſumus niſi a dn̄o liberari ⁊ ſol/
ui· Vt aūt iſtud malū culpe clari
us agnoſcat'/et agnitū fugiat'· ēca
ipſū eſt aliquātulū nūc inſiſtēdū.
Nōndū eſt q̊ꝙ ꝙ pccm̄ ſaltē mōrle
ē quaſi gradꝰ deſcendēdi ī īfernū.
Et q2 diuerſa ſūt pccā/ pz ꝙ diuſi
ſūt gradꝰ in infernū deſcendēdi/Et
ut tāto clarius loq̄r de diuerſitate
maloꝝ a quib3 petimꝰ liberari/ima
ginoꝛ quaſi ſcalā deſcendētē ad īfer
nū/ſic ꝙ cacumen eiꝰ tāgat hoīez
vel hūanū genus/aut uitā hoīs/⁊
inferioꝛ pars tāgat infernū· In q̄
ſcala imaginoꝛ q̄ſi duo latera ſiue
ligna lateralia/a dextris ⁊ a ſiniſ
tris/a ſūmo ſcale uſq3 ad imū eꝰ ꝓ
tēſa/que g̊dus pccōꝝ ex vtroq3 la
tere ſuſtinēt/Sūt aūt h' duo late/
ra ſiue ligna lateralia/illa duo q̄ ī
q̊lib3 pccō mortali ſūt/ ſcz auerſio
a bono/et q̊uſio ad malū/Hēt aūt h'·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſcala ſeptē gdus ſcd̄m diuſitates pec
catorū/ex q̄bꝫ grauiora pccā tenēt g
dus īferiores et leuiora ſuperiores
Sūt aūt iſti ſeptē gd9 pccōrū· ma
la cogitatō/ mala locutō/mala ope
ratō/mala cōſuetudo/obſtinatō/deſ
peratio/ ꝫfiak īpeītētia/de hīs ſep
tē gdibꝫ pccōrū ē ſingillatī dicēdū
Et pmo de gradu cogitatōis ma/
le/Sciendū ē g ꝙ cogitatōnes nrē
ſūt quaſi qdā radices operū exteri
orū Sicut em̄ radices ſigūt̄ ī tra
et occultāt̄ et ext̄ germināt ac pro
ducūt fructū/ſic cogitatōes ſūt in
corde fixe et abſcōdite/a q̄bꝫ opa ex
teriora pducūt/De hoc dicit ggg9
in moralibꝫ Quid radicū noīe/niſi
labentes cogitatōes accipi9/q̄ ī oc
culto prodeūt/ ſed in oſtēſiōe opm
p aptū ſurgūt/Itē idem in morali/
bꝫ/Rō radix arbori/hoc vnicuiqꝫ ſu
a cogitatō eſt/Item idem/per radi
cem occulta cogitatio deſignat̄/qui
a per hoc qd̄ ītus nō cernitur erū/
pit foras qd̄ non videbatur/Ex hu
iuſmōi radice/procedūt fruct9 boni
vel mali/ſcd̄m exigētiam ꝫ qu alitatē
ipſi9 Nā ſi radix ſancta ꝫ rami· Ad
ro·xᵒ Et per oppoſitū/ſi radix ma/
la et rami/Ad hanc radicem operū
nrōrum id eſt ad cogitatōnes/dn̄s
reſpicit/quādo iudicat hominē ſcd̄m
opa ſua·Iudicat em̄ fructū ſcd̄m ra
dices/id eſt interiora p exteīora·Ho
mines vero vidēt ea q̄ foris videt̄
et per ea iudicāt īteriora/Idcirco/do
minus in iudicio ſuo non fallitur.
Homines vero frequēter falluntur
Igitur cogitatō mala et vicioſa po
teſt rationabiliter poni pro primo
gradu ī ſcala vicōrū/eo ꝙ ab ipſa ra
dicitus omnia vicia trahunt ortū
Vn̄ iere. viᵒ dicit̄ Adducam mal a
ſup populum iſtū fructum cogita/
tionis eorū Vbi pphēta loqͣtur de
malis pene/adductis ꝓpter pccā ex
cogitōibus orta Et ſap. iijᵒ· dr̄ Im
pij ſcd̄m q̄ cogitauerunt correptōnē
habebūt/Sūt āt quatuor gn̄a pec
catorū ī cogitatōibꝫ/qͦrū ſcd̄m cōſiſtit
ī ſimplici ẏmagiatione vel cogitati
one/alia vero tria cōſiſtūt in cōſenſu
Primū g genus peccati qd̄ in co
gitatione cōſiſtit/ē vag9 diſcurſus
mētis/ꝓpter īcuſtodiā cordis ſicut
Iob xvijᵒ dr̄ Cogitatōes mee diſ
ſipate ſunt Et iob xxᵒ/Cogitatōes
mee varie ſibi ſuccedūt/et mens in
diuerſa rapitur· Vnde/qn̄ cor nō eſt
bene cuſtoditum/tūc cogitationes
per immiſſiones frequēter āgelo/
rū malorū admittūtur/et mens fo
ris qdāmodo vaga ꝫ qetis impati/
ens diſcurrit/colligēdo ſpecies inu
tiles et vanas et puerīles et quaſi
ſompniales/Sicut ecc̄i. xviᵒ dicit̄
Qui minoratur corde/cogitat īani
a/et vir īprudens et errās cogitat
ſtulta Et ad romanos pᵒ dicitur
Euanuerunt in cogitationibꝫ ſuis
Item/cogitatiōibꝫ vanis et vagis ī
miſcētur intertociens ſpēs immunde/
vel carnales ſpecies delcātiōis· vel
diſplicentie elationis· vel contemp
tus et huiuſmōi/per quas affect9
qn̄qꝫ mouetur vel afficitur· Et ſic
mēs currit de vno ad aliud quaſi ī
ſana vel fatua/et vnumqdqꝫ ad qd̄
ſe conuertit mittit eam ad aliud/ꝫ
ſic ꝯſequenter illd̄ ad aliud/qͦuſqꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

in ſe confuſa et inanis reuertatur
ad ſeipſam Sic ſolz fieri de pueris/
q̄ ut exercitati fiant et aſtuti/ mit/
tūt ad aliquā domū ꝓ raſilio/ vel
rethe muſcarū/ ⁊ homines de domo
illa mittūt eos ad aliā/ et ſic ulte/
rius/ q̊uſqꝫ tādem uidētes ſe deriſos ⁊
illuſos/ reuertātur cōfuſi ad domū
ꝓꝓ̄ā/ Nec ſolū mens per diſcurſum il
luditur/ ſed eciam quandoqꝫ corrū
pitur· Sicut dina filia iacob/ egreſ
ſa ut videret mulieres regionis/ op
preſſa et corrupta fuit a ſichen/ ut
dicitur geneſis xxxiiij° Expone ad
propoſitū· Patet ergo/ ꝙ pccūm
ſe faciliter immiſceat iſtis vagis ⁊
effrenatis cogitatōibꝫ· Nec mirum/
qꝛ mens p diūſa diſcurrens multa
contingit īmunda/ maculās manꝰ
⁊ pedes Qui em̄ tāgit picem inqui
nabitur ab illa eccā. xiij° Et ſic de
us elōgatur ab illa mente/ iuꝫ illd
ſap. i° Spūs ſanctus auferet ſe a
cogitatōibꝫ que ſūt ſine intellectu.
De huiuſmodi vanis cogitatōibꝫ
dicit ſeneca libro de quatuor virtu
tibus Cogitatōes vagas et inuti/
les ⁊ velud ſompno ſimiles nō re/
cipias/ quibꝫ ſi aīz oblectaueris cū
oīa diſpoſueris triſtis remanēbis.
Et gregorius in moralibꝫ dᶜ· Mag
no ſtudio/ ſupflue cogtatōes āpu/
tāde ſunt Igitur cōtra eiuſmodi e/
uagationem cordis/ neceſſaria eſt
diligēs cuſtodia eius/ et fixio circa
aliquod bonū et ſalubre/ ut ſcilicet
homo frequent cogitet de uita vel
paſſioē xp̄i/ de futuro iudicio/ de tor
mētꝭ inferni/ et de gloria celeſti· ſic
ꝙ q̊tiēſcūqꝫ ſenſerit ſe diſtractū ſp

recurrat ad illd bonū tāqꝫ ad cētrū
in corde fixū· Vn̄ bn̄ dr̄ ꝓu. iiij° Oi
cuſtodia ſerua cor tuū/ qm̄ ex ipſo
vita procedit/ Itē ꝓūbiorū xxiij°.
dicitur Prebe fili mi cor tuū michi
Et licet cor omni mobili ſit mobi/
lius/ et omni lubrico lubricoſius/ ut
dicit hugo iij° de anima· tamen re/
frenari poteſt ne euagetᶜ/ et eiꝰ va
ge cogitationes poſſunt reſcindi/ ⁊
amputari · Exᵐ Sic de dompno
ſtephano ſecūdo abbati ciſtercien̄
dicitᶜ in libro de illuſtribus viris.
ordinis ciſtercien̄/ ꝙ de veſpe lcā col
latōe/ itrās eccleſiā cōſueuit hoſtiū
eccꝉie manu tenere/ et digitꝭ fortiꝭ
premere Cūqꝫ vnus frm̄ h̄ cōſide/
raret/ interrogauit eum quid p hoc
notaret Qui dixit/ ſe omnes cogi/
tatioēs ex officio per diem admiſ/
ſas ibidē relinquere· et eis precipe.
ut ipſū ibi uſqꝫ pꝰ primā alterius
diei exſpectēt · Exᵐ Sile fere le
gitᶜ de ſcō hugone licomienſi epō/ ꝙ
cū eſſet ꝓcurator domꝰ carthuſie/
et aſcenderet domū ſupiorē/ deponēs
cappam eāqꝫ ſuper ꝑticā ſuſpendēs
reliquit in ea omnes cogitatōes ⁊
occupationes extꝛ̄neas/ ut ipſū non
inquietarēt/ quouſqꝫ cappā reīdue
ret · Igitᶜ· homo poſt vagos mētꝭ
diſcurſus/ reuertatᶜ ad ſeipſū/ et fi
at cautior ī cuſtodia ſui qꝫ priꝰ fuit
Sic ꝑſa. xl° dr̄ Redite ꝑuaricato
res ad cor/ Et qꝛ h̄ opatᶜ timor dn̄i
Jō eccā. xxi° dr̄ Qui timet deū cō
uertur ad cor ſuum/ Quis aūt fruc
tus inde ſequatur/ dicit pſalmiſta
ſic Audiam quid loquatᶜ in me do
minꝰ deꝰ/ qm̄ loquetᶜ pacē ī plebē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſuā et ſup ſanctos ſuos/ et in eos q̄
gu̇ertūtur ad cor· ¶ Secūdū geng
peccati/ in cogitatōne/ cōſiſtit ī vici/
oſa delectatōne/ et cōſenſu in illam
Nam q̄dā/ licet n̄ velint peccatū lux
urie cōmittere quo ad actū exterio
rē/ tamē immūdas ſpēs illius actg
voluūt et r̄uoluūt cū delcātōe moro
ſa/ eciā ex delibēatōe/ et cōt̄ r̄morſū
cōſcīētie· Et ſi tale peccatū ē mōr
le ē ca qđ ſic moroſe delcāntur/ pec/
cāt mortalit̄ ſic cōſentiēdo ī delcāti
onē· Tales em̄ ſikes ſūt illis/ q̄ lu/
tū fetidū voluūt ⁊ ē cūuoluūt ⁊ cō
t̄ctāt/ ex q̊ fedātur/ ⁊ maior fetor fo
ras effūditur· Vn̄s dn̄s ic̊pādo p
pphetā dit̄· Vſq̄ᵹq̊ morabūtur ī te
cogitatōes noxie· Je. iiijᵒ./ ſup q̊ dt̄
grḡg ī mor̄. Nō r̄prehēdt̄ pphā cur
cogitatōes nr̄e veiūt/ ꝫ cur īmorā/
tur Qui em̄ hoſtē admiſſū n̄ ſtatī
expellit/ malū hoſpitē detinet/ et ſe
piculo expōit Q̄ tomagis/ ſi eū aī
cabilit̄ tractet/ ⁊ cōplacētiā ī eo ha
beat// n̄ ḡ īmorem̄ talibꝫ cogitatōi/
bꝫ/ ꝫ expellamg a nob/ q̄ꝛ deo diſpli
cēt cū eig officiū defēdāt· iō pu. dr̄
xvᵒ/ Abhoīatō dn̄i/ cogitatōes ma
le Et h̄ leui. xvᵒ dr̄ Docebite fili/
os Vrōs/ ut caueāt īmūdiciā/ ⁊ nō
moriātur ī ſordibꝫ ſuis cū polluerīt
tabnaculū meū// Expone ad pꝓoſi
tū Vn̄ de talibꝫ/ ſic vltꝭg īmūde de/
lcāntibꝫ/ pt̄ dici illđ eze. xiiijᵒ/ Fili/
hoīs/ Viri iſti poſuerūt immūdicias
ſuas ī cordibꝫ ſuis/ ⁊ ſcādalū īiq̄ta
tē ſue ſtatuerūt cōt̄ faciē ſuā/ Ter
ciū geng pcā cogitatōis ē pleng g
ſenſus ī opg malū et viciosū· Iſte
cōſenſus/ tā clare peccatū ē/ q̄ excu
ſationem non admittit Qui enim
ſic cōſentit/ intendit opus perficere
cum poterit Et h̄ deus q̄ eſt īſpec
tor cordis/ pro facto reputat· Ipſe
namq̄ᵹ iudicat opera exteriora/ ꝫᵐ
conſenſum voluntatis ab intra/ iō
augg. ſup pſalmum dt̄· Quidq̄d
vis et n̄ potes/ deus factū cōputat
// vide de hoc ſup̈ ſermone xxᵒ/· Per
hunc ergo conſenſum in opus mor
tale/ anima moritur id ē mortalit̄
peccat// Et ideo cōſulendum ē ei/ ut
reſurgat in domo/ anteq̄ᵹ extra fe/
ratur in opus· Melius ē enim ſer
pentē occidere in vaſe/ quā nutre q̊
uſq̄ᵹ foris occidat// De huiuſmōi cō
ſenſu docuit thobias filium ſuum/
ut ipſū nō admitteret dicēs· Caue/
ne aliq̄n peccato cōſentias/ et pret̄
mittas precepta dei/ thobie quarto
Propt̄ hunc conſenſū/ fiunt hoīes
rei morte aliorū/ licet ope nō īterfi
ciāt eos· Sic nabugodonoſor/ fecit
ſe reum morte t̄um puerorū· Amā
morte iudeoꝝ Et herodes/ morte xī
·et nt̄lg eorū ope pfect̄ qđ facē tēp
taut̄· ¶ Quartū geg pcā cogitatō
nis/ ē cōſenſus ī peccatū alterig/ ut
q̄n q̄s letatur q̄ alius peccat/ ut ſi
q̄s īt̄ficiat hoīez/ alter h̄ vidēs aut
audiēs ſi conſentiat corde et cogi/
tat/ h̄ ego non feciſſem/ ſed placet
michi q̄ ſic factum eſt· talis vtiq̄ᵹ
per conſenſum et approbationē fit
reus mortis alterius·// Et hoc eſt
vnum de peccatis alienis/ que cōti
nentur in hīs verſibus/ Iuſſio/ cō
ſilium/ conſenſus/ palpo/ recurſus.
participans/ mutus/ nō obſtās/ non
manifeſtās// De hmōi cōſenſu dr̄

ad roma. i° / Digni ſunt morte / nõ
ſolum qui faciũt ea / ꝭ ꝗ cõſentiũt
facientibus / Cui conſonat quidam
verſificator dicẽs // Si ꝗs delinquit
ut paulꝰ apłs ĩquit Qui cõſentit
ei fit reꝰ ipſe rei // Sic paulꝰ pccãt
cõt̃ ſtephanũ· Nã licet eũ ꝓpis maĩ
bꝫ ñ lapidauit / cõſenſit tñ lapidãti
bꝫ Vñ act. vij° dr̃ / Saulꝰ at̃ erat
cõſentiẽs neci eiꝰ / ſcz ſtephani / Sz
circa hãc materiã / de mĺtiplici ꝯſen
ſu orit̃ q̃ſtio· Nã q̃ri pt̃ / de cogitatõi
bꝫ blaſphemie / vel deſpectõis / ꝗ cõtu
melie cõt̃ deũ / aut ſanctos eꝰ / quas
hõ frequenter habet / ꝗuis eis re/
luctet̃· An ſcz ſint g̃ues / et utrũ ex
cõſenſu ꝓcedant // Rñt̃· ꝙ tales co
gitationes nõ ſunt tãtum graues
et ponderande q̃tum homini videt̃ /
et hoc propter mĺtas rõnes · // Pri
ma eſt / quia huiuſmodi cogitatões
ſũt doloroſe et amare / et nõ ſunt de
lcãbiles / et ꝗꝛ in eis hõ magis af
fligit̃ q̃ꝫ delectat̃ / videt̃ ꝙ magis
ſint pena q̃ꝫ culpa · // Secũda rõ eſt /
ꝗꝛ dolor quẽ ſentit hõ in huiuſmodi
cogitatõibꝫ ſubito inſurgẽtibꝫ / ſur/
git ex bono fonte / ſcz ex timore diui
ne offenſe / et nõ directe ex remmu
ratione cõſcientie · Timet enim hõ·
ꝙ huiuſmodi cogitatõibꝫ ꝯſentiat /
et ſic dolorẽ ſentit · // Tercia rõ eſt
ꝗꝛ hõ non cõſentit ex deliberatione·
ymmo quãdo ſeipſum ꝑ deliberatõ
nẽ examinat / vtrũ ex ꝓpoſito velit
eis cõſentire / nullatenus cõſentire
vult / ymmo vellet talibꝫ cogitatõi
bꝫ carere / et h̃ venit ex cõſenſu deli/
beratiuo ſꝫᵐ quem deus iudicabit.
// Quarta rõ ẽ / ꝗꝛ dyabolꝰ q̃i violẽ
t̃ eas ĩp̃mit mẽti / ſperãs ꝙ eodẽ ve
neno ꝗ ipſe plenꝰ eſt poſſit aĩam
inficere· Nec fefellit eũ ſpes ſua ex
toto / ꝗꝛ q̃ꝫplures homines huiuſmo
di cogitationibꝫ vexati, reputãt e/
as nõ naturales ꝗ huãnas / ꝭ dyа
bolicas / Ideo ꝓ nimio timore ⁊ hor/
rore ac pudore / nõ detegũt eas in ꝯ
feſſione· Et ſic frequẽt̃ cadũt ĩ deſ
perationem et finalr̃ peunt // Sz q̃
ritur / Vñ eſt ꝙ hõ primo ſentiens
huiuſmodi cogitationes ⁊ eis cupi
ens reniti / ſentit ſe quaſi cõſentire
ꝗ cõſenſiſſe / Rñtur / ꝙ ibi ñ ẽ cõſen
ſus deliberatiuꝰ culpabił / ꝗꝛ dyabo
lus ĩmittẽs et imprimens tales co
gitationes horribiles / appoĩt q̃i q̃m
dam cõſenſũ Proponit nãqꝫ cibum
mortiferũ / ſcilicet cogitatioẽs blaſ
phemie / et apponit condimẽtum vel
ſalſam ſcz motũ cuiuſdam cõſenſꝰ
vt homini videt̃· Et hoc ideo / ut pu
tet ſe cõſenſiſſe in blaſphemiam ⁊
ſic quaſi deſperet / et poſtea ex deli/
beratõe blaſphemet· Diabolus enĩ /
eo ꝙ ſpũs eſt / vicinĩſſiẽ ſe applicat
aĩe humane / et tam ſubtilr̃ ſibi ſug
gerit et immittit cogitatões malas·
ut homini videat̃ ꝙ ille cogitãtões
oriantur ex ꝓꝓo corde abſqꝫ immiſ
ſione cuiuſcũqꝫ // Sũmum aũt reme
diũ ꝯt̃ hmõi cogitatões horribiles /
ẽ cuſtodia cordis / ut alias dictũ fu
it / Itẽ / bona occupatio · // Exᵐ· // Vñ
legitur ꝙ btũs ãthoniꝰ quadã vi
ce dixit ad dñm Dñe volo ſaluus
fieri / et ñ pmittũt me cogitationes
mee Et ſurgẽs exijt foras / et uidit
quẽdã ſedentẽ et opantẽ · deinde ſur
gentem et orantẽ· Erat aũt ange

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

lꝰ dm̄ et dixᵗ ei ſic fac ꝛ ſaluꝰ eris
Itē ut hō nō curet huiuſmōi tēpta
tōes ꝫ ĩnſeat ac ſi audiat canē la
trātē et nō mordētē · De hꝰ legiᵗ
ĩ Vitaſpr̄m ꝙ q̄dā iuueis cogitati
ōnibꝫ blaſpēie ĝuiᵗ vexatꝰ vēit ad
quēdā ſenē reuelās ſibi tēptatōes
ſuas· Cui ꝯformato ſenex ꝯſuluit
ut eas ñ curaret ꝫ cū ſentiēt eas re
mitteret eas ad diabolū et diceret·
maligne ſpūs blaſpēia ſit ſup te ꝛ
ſic liberatꝰ fuit p grāz dm̄ nr̄i ihe
ſu xi. Qui ē bñdictꝰ ĩ ſecula Amē·

Sermo q̄drageſimuſq̄rtus

Secūdus gradꝰ in ſcala
pctōrū ē pct̄m locutōis
a q̊ petiꝰ liberari cū dici
mꝰ Sz libera nos a malo Pro quo
notādū ꝙ loq̄la data ē hoi ꝓpt̄ vti
litatē ꝛ neceſſitatē ſcz ut alt̄i poſ
ſit ſigificare ꝯceptū mētɛ: ſz p ma
lū vſū ad mlt̄a mala ĩhiᵗ· Sic ꝙ
ligua eſt ĩſtrumētū mlt̄orū pccōrū
Et q꞉ ex habūdātia cordis os loq̄
ᵗ ut diciᵗ ma. xijᵒ· Idcirco locutio
mala ſeq̄tᵗ cogitatōez malā Sūt
aūt mlt̄e ſpēs pccōrū locutōis q̄ tñ
ad ſex pñt rduci· Nā ē locutio vana
magniloqua/ imūda/ doloſa/ offēſi
ua/ ꝛ maledica Et eodē mō pñt de
noīari ligue p q̄s hmōi locutōnes
exp̄muntᵗ Prima ḡ ligua pt̄ dici va
na q̄ ſcz ꝓfert ĩania. ĩ vtilia pueri
lia/ ā ĩptinētia· Ex q̄bꝫ pt̄ pp̄di le
uitas cordis Hec ligua ē garrula
vaga ꝛ ĩſtabiĩ irrefrenata ĩcuſto
dita ꝛ habūdās ĩ vbꝫ ocioſis Vbi
frequēt pccūz ſe ĩmiſcet Scd̄a lin
gua pt̄ dici magiloqua de q̄ dᵗ pſ̄
Diſpdat dñs v̄niuſa labia doloſa
ꝛ liguā magiloquā Hec loq̄tᵗ vᵃ
ſupbie arrogātie extollentie iactā
tie pſūptōis ꝛ vane glīe· Tercia
ligua pt̄ dici ĩmūda ſcz q̄ loq̄tᵗ vᵃ
turpia de rbꝫ ut actibꝫ inhoneſtis
Ipa loq̄tᵗ ſcurrilitates leuitates
ridicula/ ioca/ ꝛ vᵃ ĩtentia ut alli
ciētia ad pccā carnalia· Quarta
ligua pt̄ dici doloſa ſcz q̄ loq̄tur mē
dacia vᵃ fraudulētia ſiĩatōes adu
latōes vanas cōmēdatōes audiēti
um hec ē biptita dicēs vnū h ꝛ ḡtra
ñ ibi ꝓmittēs mlt̄a et faciēs pau
ca foris oñdēs amiciciā et itꝰ tegēs
odiū preſentes laudās ꝛ abſentibꝫ
dētrhēs· De hmōi ligua dr̄ ie. ixᵒ
Extēderūt liguā q̄i arcū mēdacīj
ꝛ ñ veritatē docuerūt eni liguā ſu
ā loqui mendaciū · Quinta eſt li
gua mordax ſcz qua ꝓximꝰ ledi
tur Hec ligua loq̄tur cōuicia male
dcōes deriſioēs· Ipſa cōminatur cō
tēdit reuelat ſecreta/ ſcādala mlt̄i
plicat defectus improperat · Ipſa
detrahit/ et vituperat/ accuſat in
nocentes/ reos excuſans: et ſemi
nat diſcordias Qui hanc linguam
habent gerunt gladium et arcum
in ore Vnde pſalmiſta · Gladium
euaginauerunt peccatores intēde
runt arcum ſuum ꝛc Item exacue
runt ut gladium linguas ſuas in
tenderunt arcum ſuum· Sexta
eſt lingua impia ſcilicet deum im
pugnans per quam quis murmu
rat contra deum aut reprehēdit de
ū aut ipſum inhonorat et blaſphe
mat· Hec ligua ꝓfert ignomīioſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

criſti paſſionem/ mortē/ ſanguinē.
vulnera/ crucē. et ſingula menbra
corporis eius rurſum crucifigens.
filium dei et oſtentui habens. De
huiuſmodi lingua vel locutōe dn̄s
increpauit iudeos ipſū blaſphemā
tes dicēs. Progenies viparū q̄uo
poteſtis bona loqui cum ſitis mali.
Mt xij°. Ut aūt tāto diligentius
vitemus peccata oris/ et ut petamus
liberari a malo lingue. videnda ſūt
mala que facit lingua viciosa et ef
frenis. Primum malū eſt ꝙ ipſa
maculat hominem iuxta illd Mt.
xv° Que procedūt de ore/ de corde
exeunt/ et ea coinquinant hominē
Ideo iacobi iij° dicit. lingua conſti
tuit in membris noſtris que ma-
culat totū corpus. Certum eſt aūt
ꝙ maculat animam p diuerſa pec
cata/ ſicut ſupra tactum eſt. Dicit
tamen eciam maculare corpus/ qr
fere vniuerſa membra tā interio-
ra q̄ exteriora inducit frequenter
ad peccata/ In figura huius dicitur
numerorū xix° ꝙ vas quod nō ha
buerit coopculum nec ligaturā de-
ſuper/ immundum erit. Homo eī ef
fundēs verba mala et viciosa/ eſt q̄ſi
vas ſine coopculo vel clauſura deſu
p id eſt in ore/. Secūdum malū
eſt ꝙ mala lingua facit hominem
quaſi beſtialem. Unde homo prop-
ter eam comparatur cani/ et canis
appellatur/. latrat enim/ et mordet
id ē mordacia vba loquitur. Ideo/ do
minus de iudeis qui p linguam eū
crucifixerūt et ei inſultauerūt dr p
pſalmiſtam Circundederūt me ca-
nes multi/ Itē comparat porco/ qui
poſuit os ſuum ad lutū/ et vbi roſ-
trū poſuerit ibi totum ſe īuoluit.
Ante hmōi porcos/ nō ſūt mitten-
de margarite. ut dicit Mt vij°/ I-
tē/ comparatur equo effreni et indo
mito/ qui īpetuoſe currēs homines
ledit et eciam ſeipſum. Ideo ia. iij°
dr Si quis in verbo non offēdit/ h
perfectus eſt vir. Poteſt enim fre
no circūducere totū corpus. Si aūt
frenos equis in ore mittimus/ ad ꝯ
ſentiendum nobis et omne corpus
eorum circūferimus/ Itē/ compara
tur ſerpenti vel aſpidi habenti ve-
nenum in ore quo intoxicat homi-
nes/ Ideo de talibus dr pſalmiſta.
Acuerūt linguam ſuam ſicut ſer-
pētes/ Itē. venenū aſpidum ſub la-
biys eorum Et iacobi iij° dr. Lingua/
eſt inquietum malū/ plena veneno
mortifero/ Un̄ bernardus dr Unus
eſt qui loquitur/ et vnū tātum ver
bum profert/ et tamen vnū verbū
vno momento prolatū/ multitu-
dinis audientium dū aures inficit
animas interficit. Tercium ma
lum eſt/ ꝙ lingua mala inflammat
hominem igne diabolico/ et inferna
li. Que eīm īflāmat/ patet eccī. xxiij°
Ubi dr Hō nequā/ in ore carnis ſu
e nō deſinet donec incendat ignem.
Itē xxviij°/ Si ſufflaueris/ q̄ſi ig-
nis exardebit Qd ad lrāz/ de lingua
intelligit. Et iaco. iij° dr Ecce q̄n
tus ignis/ q̄ magnam ſiluā incēdit.
et lingua ignis eſt/ Que autē lingua
habeat ignem dyabolicū ſiue infer
nalem/ patet iaco. iij°/ vbi dr Lin
gua inflāmat rotā natiuitatis nrē.
īflammata a iehenna Ubi p rotam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

natiuitatis noſtre intelligitur cur
ſus vel circuitus vite noſtre. Qui
ergo talem linguam habet/ vtiq̃ȝ ẽ
ſufflatorium dyaboli/ quo dyabolꝰ
vtitur quaſi q̊dam ſufflatorio. Jd
circo/ merito deputabitur/ cũ eo ad
ignem infernalẽ Jta ut ei dici poſ/
ſit illd Mt xxvi° Vere tu ex illis
ſcȝ demonib9 es/ nã et loq̃la tua ma
nifeſtum te facit. ¶ Quartum ma
lum eſt/ ꝙ facit et oſtendit hoĩnnẽ
eſſe ſtultum Eſt enim ſtultus/ qꝛ
ſecreta ſua manifeſtat inimicis ſu
is/ et ſic inimici eũ facilius pñt cap
tiuare Jtem eſt ſtultꝰ/ qꝛ cor gerit
in ore/ id eſt quod cogitat corde to/
tum profert ore Totum enim ſpi
ritum ſuum profert ſtultus/ ut dr̃
prouerbiorum xxix° De hac ſtul/
ticia dicitur eccẽ. xxi° Jn ore fatu
orum cor illorum/ et in corde ſapien
tum os illorum. Jtem eſt ſtultus.
quia omnem gratiã quã habet ef
fundit/ Vñ eccĩ. xxi° dr̃ Gratie fa
tuorum effundẽt/ Cui cõſonat Ber/
nardꝰ dicẽs. Sermo leuis eſt/ ſed
aptiſſimum euacuandis cordibus
inſtrumentũ Jtẽ quis nõ diceret il
lum fore ſtultum/ q̃ portat gladiũ
ignem/ et venenũ in ore/ ut alios le
dat/ ſed ſeipſum prius et magis q̃
alios Jdeo bñ dr̃ eccãſ͛. v° Jn mt̃
tis ſermonib9 inuenietur ſtulticia
Jtem x° Stultus verba multipli/
cat. ¶ Quintũ malũ eſt/ ꝙ hõ lin/
guoſus ut timẽdũ eſt indigne reci
pit ſacramentũ corporis dñici ĩ os/
et ſup linguã ſuã/ quam facilit̃ lax
are ſolet cõtra voluntatẽ dei/ ad be
neplacitum dyaboli. Jpſe quodam

modo ſimilis eſt iude traditori/ qui
eodem ore quo criſtum vendiderat.
ſecũ manducauit/ et ut a pluribus
aſſeritur eciã ſacramentũ accepit.
Et eodẽ ore/ amiciciã foris p oſcu/
lum/ et inimiciciã p traditionẽ oñ/
dit Timeãt g̊ linguoſi/ ne criſtum
ad ſui dampnatõeȝ recipiãt/ qui to
tiens ipſũ ore ſuo g̃uiter offendunt
¶ Sextũ malũ eſt/ ꝙ talis homo
facit opa oris ſui deo diſplicẽꝰ/ ac ĩ
utilia q̃tũ in ipſis eſt Sunt autẽ
quatuor opa oris in loquẽdo/ quib9
homo notabilr̃ mereri poteſt Pri/
mum eſt ꝯfeſſio pccõrũ ſuorũ. Sȝ
q̃uo poteſt homo deo placere p cõ/
feſſionẽ oris/ quo quotidie peccat.
et eum offendit. Deſinat ergo ho
mo p linguam peccare/ ſi vult deũ
p ipſam placare. ¶ Secũdũ eſt/ in
ſtructio vel doctrina Sed dñs corri
pit illos/ qui docẽt p linguã viciosã
ſm̃ illd pſ͛. Peccatori autem dix
it deus/ quare tu enarras iuſticias
meas/ Seq̃tur poſt pauca Os tuũ
habũdauit malicia/ et lingua tua ꝯ
cĩnabit dolos Sedẽs aduerſus fra
trem tuum loq̃baris. ¶ Terciũ eſt.
orõ Nam cum orõ ſit quaſi nũcius
miſſus ad deũ/ ſi effundatur p lin/
guam malã nichil ĩpetrabit. Talis
enĩ orõ/ eſt quaſi incenſum fetens
coram deo/ de quo dr̃ yſaye i° Incẽ/
ſum/ abhominatõ eſt michi Seq̃r
poſt Cũ multiplicaueritt orõnẽ nõ
exaudiam. ¶ Quartũ eſt laus/ vel
gratiarum actio/ ſed ꝙ nõ placeat
deo p linguã malã/ patet eccã. xv°
vbi dr̃. Nõ eſt ſpecioſa laus in ore
pccõris. Hinc eſt/ ꝙ deus frequẽter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

puniuit horribili vltiōe linguoſos
et maleloquentes. Exm. Dicit
enī petrus damianus φ quidam cle
ricus ſupbꝰ in burgundia quādam
eccl'iam ſancti mauritij aſſiſtēte ſi
bi ptāte vſurpauit. Et cū quadā
die audiret in fine euāgelij dici. q
ſe humiliat exaltabitur. deriſit et ait.
falſū eſt. nam ſi ego meis aduerſa
rijs me humiliaſſem tot hodie diuiti
as nō haberem. Et ecce cōtinuo ful
men inſtar gladij in os eius introiuit.
et eū ꝓtinus extinxit. Exm. Legi
tur et nume. xvi° φ dathā et abyrō
cōtumelioſe rn̄dētes moyſi t̄ra ab
ſorbuit et deſcēderūt viui in infernū.
Exm. Hijs exēplis ſimilia ſcribit
btūs cyrillus ierosolimorū epūs φ
cū in ſamaria quidam miſer nomē
ſcī ieronimi blaſphemaret mox ful
men de celo cecidit et eum interemit.
Exm. Itē in tyro cū tres ludere
cepiſſent ad taxillos dixerūt. Quā
tūcūqꝫ vis exerce vim ieronime qꝛ
te inuito ludum alacriter finiemus.
Statimqꝫ cū ludum inciperent ter
ra ſe aperiens eos abſorbuit. Nec
ſolum malum eſt loqui malum. ſꝫ
eciā audire et n̄ prohibere. Exm.
Legitur enī φ quidam epūs ſatis
bonus in ſe ī h̄ reprehenſibilis erat.
φ habebat quēdam clericū maledi
cū et detractorē. cuius vba cū audi
ret ipſū n̄ reprehendit. Vtroqꝫ mortu
o clericus fuit dāpnatus. epūs ductus
ad purgatoriū. Vbi int̄ cetera epūs g̃
uit patiebatur fetorē peſſimū aſcēdē
tē in faciē eius ab ore clerici. Multa
poſſent exēpla de vicio lingue adduci
q̄ ptrāſeo. Hijs premiſſis videndū

eſt de q̇buſdam remedijs cont̄ dāpna
male lingue. Primū igitur remedi
um eſt documētū nature. qd̄ t̄plex
inuenit. Primū documētū ē φ hō i
ter oīa aīalia ſcḋm exigentiā corpis
minimū habꝫ os. ut dicit ariſtotiles
ij° de aīalibus. Ad inſinuādū φ ho
mo moderatius dꝫ vti ore ſiue ad lo
quēdū ſiue ad reficiēdū φ̄ alia aīa
lia. Scḋz eſt φ licet homo habeat
duas aures. ſolum tamē vnum hꝫ
os. quatinus ſcilicet ſit tardior ad
loquendum φ̄ ad audiendum iuxͣ
illud iaco. i°. Sit autē omnis hō
velox ad audiendum et tardus ad
loquendū. Vel ex eo φ hō pt̄ qn̄qꝫ
audire bonū et malū ſic tn̄ ut ma
lo nō cōſentiat. ſꝫ nō dꝫ loqui niſi
ſolū bonum. Vn̄ poeta dicit. Cur natu
ra duas aures. os cōtulit vnū. Nā
qꝫ potes audire duplū. vix dicere
ſimplum. Terciū ē φ natura de
dit ori clauſurā ſic φ hō nāl'r clau
dit os poſtq̄ locutus ē. Scḋz re
mediū eſt petere deū ꝓ cuſtodia o
ris ſicut pſ̄. petijt dicēs. Pone dn̄e
cuſtodiā ori meo et hoſtiū circūſtāc̄
labijs meis. Et merito qꝛ dm̄ ē gu
bernare linguā. pū. xvi°. Nec ſo
lū dꝫ petē ſꝫ eciā diligētiā ſuā ap
ponere ſicut pſ̄. fecit qui dicit Ob
mutui et humilatus ſū et ſilui a bonis.
Iō pū. xiij° dr̄ Qui cuſtodit os ſu
ū cuſtodit aīam ſuā. Itē xxi°. Qui
cuſtodit os ſuū et linguam ſuā cuſ
todit ab anguſtijs animā ſuā. Vn̄
igitur dicit ambroſius ſuper lucam.
Aperi os tuum. ſꝫ prius ut aperia
tur iplora. Sic pſalmiſta fecit dicēs
Dn̄e labia mea apies. Terciū

remediū ē cōſuetudo p̄meditādi di
cēda ⁊ deliberādi Vñ iero. dr̄ Prius
veīat ſmo ad limā q̄ ad liguā. dn̄t
eīn v̄ba bñ p̄pōderari añq̄ effūdāt
⁊ pōdeata dn̄t ēcūcidi ⁊ ēcīcīſa de
bēt decēto mō pferri Jō ecc̄. xxi° dr̄
V̄ba prudētiū ſtatēa pōdēabūt. Itē
xxviii° Verbis tuis facite ſtate
rā. ꝓpterea ñ dēt hō eē p̄ceps ad lo
quēdū q̄ talis ñ bñ deliberat. Vñ
ps̄ cuidā exprobrādo dr̄ dilexiſti
ōnia v̄ba p̄cipitatōis ligua doloſa.
ꝓpterea deſtruet te deus ī finē. Sic
vulgarit̄ dr̄. q̄ hō dēt hr̄e guttur
gruis q̄ ē auis hñs collū lōgū. i. ñ
dēt ſubito pferre v̄ba ſ; ea bñ exaī
nare ac ſi tēſeāt p lōgū collū p̄uſ/
q̄ ptingāt ad os. Quartū r̄mediū
ē refrenatio ligue ⁊ aſſuefactio ta
cēdi ut conetur raro uł pauca loq̄
Vñ ecc̄s v° dr̄. Ne temere q̄d loq̄/
ris neq; cor tuū ſit velox ad pferē
dū ſ°nē corā dño deus eīn in celo
⁊ tu ſup terrā Jdēco ſit pauci ſmo
nes tui Et ecc̄. xxviii° dr̄. Ori tu
o facito hoſtia Jſtud ē ponere cul
trū in guttere tuo .i. v̄ba ocioſa et
inutilia p̄cidere. Vñ pū. xxiii° ſta
tue cultrū in gutture tuo ſi tñ ha/
bes ptātē in aīaz tuā. Quītū re/
mediū ē vitatio gule ſcz cōmeſſa/
tōis et ebrietate. Nā guloſitas lax
at liguā ad loquēdū et obtōdit ra
tōnē ne bñ diſcernat q̄d dicat ā q̄d
inde ſequi poſſit ſ; ſit hō incōſidera
tꝰ ⁊ habūdās in v̄b. Sic baltha
ſar rex babilōis et qui cū eo erāt ī
cōuiuio laudabāt ydola q̄ſi ī cōtu/
meliā dei celi. ut dr̄ da. v° Et diues
epulo cruciabatur ī ligua ꝓpt loq̄

citatē ut dr̄ grḡꝰ ī ome Vñ it̄ filias
gule młtiloqū cōnueāt ut dr̄ ī cō
pēdio theologie. Sextū remediū ē
cōſideratō młtorū malorū ex mala li
gua pueiētiū de q̄bꝫ ſup̄ dc̄ūz ē q̄to
eīn q̄s magis cōſiderat et pōderat
picula alterius rei uł actiōis tāto
magis eā trepidat acceptare Cōſi
deret g̊ hō illd̄ pū. xiii° Qui īmode
ratꝰ ē ad loquēdū ſentiet mala et
illd̄ pū. x° Jn młtiloq̄o non deerit
peccatum. Et illd̄ pſalmiſte Vir li
guoſus non dirigetur ī terra Et
per oppoſitū poteſt homo de ſilēti o
conſiderare bona que prouenīunt
ex ſilentio vel ex refrenatione lin/
gue dicit̄ enim yſaye xxxii° Cul/
tus iuſticie ſilentiū Cuius eciā di/
cit catho Nam nulli tacuiſſe nocet
nocet eſſe locutum. Cui cōſonat ā
broſius libro de officiis dicēs. Ego
plures vidi pcc̄ūz loquēdo incidiſ/
ſe vix quēq̄ tacēdo Quia g̊ mors
et vita ſunt in manibꝫ ligue ut dr̄
pū. xiii° Et q̄ ex verbis tuis iuſ/
tificaberis et ex verbis tuis cōdēp
naberis ut dr̄ mathei xii°. Jdcirco
lingua refrenāda eſt ne verbis ſu
pereffluat. Nam diſcreta taciturni
tas quietē generat intꝰ et ext̄. mē
tem letificat. ad contēplādū homi
nem leuat. ad diligendū accendit.
ad bene agēdū monet ad patiēdū
ꝓpt̄ iuſticiā corroborat deoq; pla/
cet ⁊ ab eo facilit̄ īpet̄t. De hoc in
libro de apibꝫ tale ponit̄. Exēplū
Quidam monachus ordinis ſanc
ti benedicti xvi. annis tenuit ſilen
tium in quodā monaſterio braban
tie cum autem in eodē monaſterio

ğuiſſimū īcēdiū ğſſaret et hūanū
auxilium deeēt Jlle mōchus dixit
Stes ignis hac hora flāma cōqui
eſcas Mox ȝ ignis ſtetit flāma ex
tincta fuit · Ex^m Sed et de ſcdo
pho legit' ꝙ cū ſex locutus fuiſſz·
et ex hoc mater eius p̄ pudore mo
reret' ſibi legē impoſuit ut nūꝗ̄ lo
ꝗ̄retur· Quā ſcz legē vſqȝ ad mor
tē ſuauit· Nā adano impatori eum
ſalutanti michil rūd' Et cum nec
vbis pſuaſoriȷs nec minis nec iuſ
ſionibus a dicto īpatore induci poſ
ſet ad loquendū· iratus imprator
precepit ut aut loꝗ̄retur aut decol
laretur· Occulte tn̄ dix' ſpiculato
ri ꝙ ſi tīore mortꝫ loꝗ̄retur decolla
ret eū· ſimantē reduceret eū ad ſe
Cūqȝ ſpiculator ēſem leuaſſet dix'
O ſcde ꝗ̄re morieris loꝗ̄re ⁊ viues
Jlle vero vitā puipēdens ceruicem
extēdit et ictum gladiȷ expectauit
Quē ſpiculator ad īparatorē redu
cēs dixit eū uſqȝ ad mortē ſilentiū
tenuiſſe Refrenes igitur linguā
noſtrā a malis et nociuis ne phs
iſte adducatur contra nos in teſti
moniū et ad cumulū dampnatōis
quā a nobis auītat filiꝰ dei bene
dictus in ſecula · AMEN ·

Sermo ꝗ̄drageſimuſquītus ·

Tercius ğdꝰ deſcēdēdi ad
īfernū ī ſcala pctōrū ē
opatō mala a ꝗ̄ petimꝰ
liberari qn̄ dicimꝰ ſꝫ libea
nos a malo ⁊ h̄ merito ī tcio pōit'
loco . Nā licz cogitatō mala ſ' ğuis·
et locutō ğuior: opatō tn̄ ceteris pa
ribꝫ ē ğuiſſia eo ꝙ p eā mala volū
tas ē cōſūmata· ſicqȝ ex radice ma
la pcedꝫ fructus peior Eſt enim o
peratio grauior et peior ī reb3 malꝫ
ꝙ̄ locutō qꝛ ꝗ locutꝰ ē malū facere
poteſt ymmo tenetur illud dimit
tere ⁊ opere non implere etiā ſi p
miſiſſet aut iuramento formaſſet
ſe facturum· Sic dauid quando ira
tus iurauerat ſe occiſurum nabel
et deſtructurum omnia que ipſius
erant in ſe reuerſus non fecit ope
re qd mente conceperat et ſermo
ne ac iuramento firmauerat· nec
tamē legitur vnqꝫ doluiſſe ſꝫ ma
gis deū laudaſſe de h̄ ꝙ ſuū iura
mētū nō īpleuit ut patz ſatꝫ iº rḡ.
xxvº · Vnde qui malum iurat pec
cat et ſi opere perficit qd iurauit i
terum peccat dupliciter igitur pec
cat ſcilicet quia male iurat et ma
le operatur· et nec iuramentū excu
ſat opus nec opus iuramētū· Qui
vero non implet qd male iurauit ſo
lū habet penitere de iuramēto Jdē
co n̄ excuſat' herodes ꝗ puelle ſal
tāti temere pmiſit cū iuramento.
et īpſe qd iurauerat implet'· n̄ em p
miſſio ꝟ iuramētū cogit ad malū a
gendū Alias ꝗlibet volēs malum
agere poſſet premittere iuramētū·
et ſic pretendere excuſationē operis
ſui mali Vide ſi placet de hac ma
teria latiꝰ in quarto ſentenciarū
diſtinctōe vltima Et in ſmone bt̄i
auguſtini de decollatione beati . io.
baptiſte ac in omeliȷs beati ieromi
ni ⁊ bede ſuper euangelio de decol
latione · Et nota ꝙ ſicut nullus
obligatur pmiſſiōe uꝫ iuramēto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

malū agere· ſic nullus obligat᷑ ꝟ
dimittere vel omittere/ qꝺ direcͤ po/
teſt ſibi eē cū ſalutis· Nam ſi qͤs in
raret nūq̄ꝫ bene agere/ ā deo ꝑuire/ ā
pīiam agere/ nō ꝓpter hoc eēt ob/
ligatus illa nō facere· Exēᵐ· Sic
legit᷑ de ſcō Hugone licomēſi epō in
legēda ſua/ ꝙ cū dyaconus eēt ī q̄
dam monaſterio regulariū/ ſub ma
nu cuiuſdam ꝑoris ipſū miro affcū
diligentis/ et audiret magnam fa/
mam ſanctitate carthuſiētium pe/
tijt dcūꝫ ꝑorē ut aſſumpto eo car
thuſiā viſitaret· Quo cū veniſſꝫ/ et
vidiſſꝫ ſanctā cōuſationē ſeruorū
dei/ totus īmutatus et īflāmatus/
cordiali affcū deſiderabat ⁊ aſpira
bat ad illam cōuerſationem/ Sꝫ cū
prior ſuus regreſſus ad ſuū monaſ
terium vidiſſet eum ſic īmutatum/
valde doluit/ et īſtātiſſime petijt ut
ſibi promitteret ꝙ eo viuēte car/
thuſiā non adiret· Ipſe vero dolore
ac petitione prioris motꝰ/ data ma
nu promiſit qꝺ exigebat/ quo fac
to/ ſcūs Hugo doluit valde ſe ſic ꝓ/
miſiſſe/ et creſcēte in ipſo flāma cō
uerſatōis deſiderate/ ꝑplexus val/
de quid ageret/ rogat᷑ dnm/ ut ſciēt
quid ſalubrius eēt ſibi faciendum·
Et ecce illuxit ſibi radius diſcretō
nis· Ac ſi qͤs ei intꝰ dixiſſꝫ/ n̄ tene
ris ſeruare ꝓmiſſum ꝯᷓ ſalutē ex/
actū· Vn̄ cōfortatꝰ clā diſceſſit/ car
thuſiā venit/ cum gaudio receptꝰ ⁊
indutus fuit· Et īterrogatꝰ poſtea
an de violatōe illiꝰ ꝓmiſſiōis do/
lorē aut ſcrupulū conſcieᷓ habue/
rit· Reſpōdit/ ſe nūq̄ꝫ inde dolorē/ ꝟ
gaudiū habuiſſe· vn̄ tātū ꝑfectum

ſalutē accepiſſet· Ubꝰ nō inutilr̄
premiſſis/ videdū eſt de opatiōe ma
la que merito fugienda eſt/ eo ꝙ de
o diſplicet/ Propt̄ quod deꝰ cū in/
dignatōe malos oparios a ſe repel
lit dicens/ nūq̄ꝫ noui vos· diſcedite
a me omnes q̄ operamini iniquita
tē. Mt vijᵒ· Nec mirum/ quia cōfi/
tentur ſe noſſe deum· factis autem
negāt/ ut dr̄ ad titum iᵒ/ De tali/
bus dᵗ pſalmiſta/ Da illis ꝟᵐ opa
eorū/ et ꝟᵐ nequiciam adīuentōm
ipſorū· ꝟᵐ opa manuū eorū tbue il
lis· redde retbutōem ipſorū ipſis.
Qm̄ n̄ intellexerūt opa dm̄/ et in o
pera manuū eius deſtrues illos· et
n̄ edificab eos/ Poſſumꝰ aūt q̄tuor
cās alias ꝯſiderare/ ꝓpt̄ q̄s malū o
pꝰ ē fugiēdū/ Prima cā ē/ qꝛ ꝯue ē
et amaritudinē inducit· Nā licet fa
cile ⁊ dulce uideat᷑ ī ꝑmo aggꝛeſſu·
tn̄ in ꝓgꝛeſſu cōtinue magis et ma
gis ꝯuat et amareſcit/ et trahit ad
finē amariſſimū In figura huius
dr̄ exo. ᵒ ſic Oderāt filios iſrl̄ e/
giptij et affligebāt/ illudētes eis/ at
qꝫ ad amaritudinē ꝓducebāt uitā
eorū/ opibꝫ duris luti ⁊ lateris/ Ad
ꝓpoſitū/ p egiptios/ intelligūtur de
mones/ quibus preeſt ille pharao
ſcilicet lucifer/ qui eſt rex ſup oēs
filios ſuperbie Egiptius quippe ī/
terpretatur tenebroſus/ Per filios
vero iſrahel/ intelliguntur fideles.
qui deum per fidem agnoſcunt/ De
mones ergo odiūt fideles odio peſ
ſimo/ quia q̄runt eos mortificare.
morte dampnatōis· Iō pſalmiſta
dicit Odio iniquo oderunt me/· Et
demones affligūt fideles/ illudētes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

eis id eſt doloſe deridẽtes Promit/
tũt em̃ delectationẽ/ et ſoluũt afflic
tionẽ/ et ad amaritudinẽ perducũt
vitã eorum/ ſcʒ poſtꝗ̃ peccatũ cõmi
ſerũt Vñ ie. ijᵒ dr̃ Scito et vide/ qꝛ
malum et amarũ ẽ te reliquiſſe do
minum deũ tuum/ et nõ eſſe timo/
rẽ eius apud te/ Sequitur/ i opibꝫ
duris/ qꝛ pccũm eſt opus durũ et ꝗ̃
ue in tm̃/ ꝙ pccõr q̃nqꝫ maiore labo
re ⁊ difficultate ſeruit dyabolo ꝗ̃
bonus hõ deo · Exᵐ· Sic ꝗ̃ nomi
quoſdam raptores qui tẽpore hye/
mali rapinam exercẽtes/ cũ propꝭ
inclementiam aeris/ eſſent multũ
indiſpoſiti et corporalr̃ afflicti/ dix
erũt/ ꝙ maiori difficultate et g̃ui/
oribus laboribus pertingerent ad
dampnationem/ ꝗ̃ religioſi ad rg
num celorum· Verum dixerunt/ ge
mentes de miſero ſtatu ſuo/ ſ; heu
vitam non emendantes/ Idcirco/
dampnati cõgrũtur in inferno/ di/
cẽtes illud ſapiẽ. vᵒ/ Laſſati ſumꝰ
in via iniquitate et ꝑditionis/ ãbu
lauimꝰ vias difficiles· Per oppo
ſitũ vero bonũ opus facile et dulce
eſt Nec mirũ/ qꝛ ibi deus ẽ adiutor
in oꝑando Vñ ad phil. iᵒ dicitur.
Qui cepit in vobis opus bonũ ꝑfi
ciet Itẽ ijᵒ/ Deus eſt qui oꝑatur i
vobis/ et velle/ et perficere/ ꝓ bona
voluñtate· Iõ yſaye xxviᵒ dr̃ Om/
nia em̃ oꝑa nr̃a ſcʒ bona/ operatus
eſt nobis/ Hãc facilitatem bñ oꝑã
di dominus oſtendit dicens Iugũ
meum ſuaue eſt/ et onus meũ leue
Mt xiᵒ/ Ipſe nãqꝫ inuitat nos ad
ambulãdũ et ducit nos/ ponit nos
ad oꝑandum et ipſe cooꝑatur/ im/
ponit onus ſuꝑ nos/ et ipſũ portat.
Bene igitur dr̃/ iª iohãnis quĩto.
Mãdata eius grauia ñ ſũt· ¶ Se
cũda cauſa fugiendi malũ opus/ ẽ.
ꝙ ipſum eſt vile ⁊ immundũ· Vnde
i auctoritate ſuperius allegata dr̃·
in operibus duris luti et lateris· Iõ
ieremye ijᵒ/ per increpationẽ dicitur
anime peccatrici Qm̃ vilis fcã es
nimis/ Et ei cõgruit illud ſapiẽtie
ꝑ vᵒ/ Luto vilior facta eſt vita eius
Et quia peccatum eſt imundũ/ iõ
maculat animã· Sicut voce domini
ca dicitur yſaye ijᵒ Maculata es i
iq̃tate tua corã me· Nec mirũ/ ſi pec
catũ eſt imũdũ et maculat/ qꝛ ipſũ
eſt quaſi ſputũ dyaboli Ipſe nãqꝫ
cũ ſit totus inquinatus et imundꝰ/
pccũʒ quaſi quãdã imũdiciã ex ſe
proicit vel emittit/ qñ ſuggerit hõi
ut peccet/ Homo vero maculatur/ qñ
ei cõſentit/ et hoc oꝑe ꝑficit qđ dya
bolus ei ſuggeſſit/ Hinc ẽ/ ꝙ pccõr
fetet/ nõ ſolum corã deo ſed coram
ãgelis et ſcĩs eius · Exᵐ/ Nõ pʒ
in exemplo/ quod legitur in vitaſ/
patrum/ viʒ ꝙ quidam ſenex am/
bulauit ꝑ viam/ comitãte angelo.
in ſpecie humana Et cũ iueniſſent
q̃ddã cadauer putridũ i via/ ſenex
ille obſtruxit nares/ ſed angelꝰ nõ
obſtruxit· Poſtea obuiauit eis q̃/
dam iuuenis decorus et ornatus/ et
tũc angelus obſtruxit nares ſuas
Interrogatus aũt angelus a ſene
de hoc mirãte· Reſpõdit/ ꝙ illud ca
dauer nõ fetebat coram eo / in q̃ nl̃
lum malũ erat/ ſed ille iuuenis/ qꝛ
pccõr erat/ idcirco fetebat coram eo
Nec mirum/ ſi angelus talẽ fetorẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſenſit cū de ſac̄ v̄gine kathꝛīa de
ſenis dicat᷑ ī legēda ſua ꝙ q̄dā vi
ce loq̄bat᷑ cū ea et magnā honeſta
tē foꝛis tā ī actibꝫ q̄ ī veſtibꝫ oñde
bat Sed kathꝛīa ſp ab ea faciē a
v̄tit·ſic ꝙ illa mulier faciē eius ex
oppoſito videre nō potuit Qd cū ꝯ
feſſoꝛ dicte v̄ginis q̄ pñs erat vi/
dens et ām̄iraretur iq̄ſiuit diligē
ter de cōuerſatōne dicte mulieris
et cōpit ipſam fuiſſe cōcubinā cu/
iuſdā prelati Et cū h̄ poſtmodū ei
de·v̄gini diceret ipſa r̄ndit Si vos
ſenſiſſetis fetorē q̄ ego ſenſi dū lo
q̄batur michi vos vomitū feciſſetis
Per oppoitū opꝰ boꝫ ē honeſtū et
glorioſū·nā p ipſū ſuitur deo cui ſ
uire regnare ē Vñ ſancta agatha
bene dixit·Sūma genuitas ī xp̄i
ſuitute cōprobatur·Jō pu̇.vi° de
forti muliere dr̄·laudāt eā ī portis
opa eius Et ecā xiiii dr̄·Omne o
pus electū iuſtificabit᷑ ꝛ q̄ opatur
illd̄ hōrabitur ī illo·Et ad ro·ii°
dr̄ Gloria honoꝛ et pax ōni opāti
bonū·Opus ſ̄ boꝫ ornat aīaꝫ ꝛ re
dolet corā deo et ſc̄os eiꝰ ut de ipſa
poſſit dici illd̄ cañ.iiii° Odoꝛ veſti
mtorū tuorū ſicut odoꝛ thuris·❡
·Tercia cā fugiēdi opꝰ malū ē ꝙ ip
ſū ē iutile et infructuoſū·Vñ de ma
le opantibꝫ dr̄ ſap.iii° Vacua eſt
ſpes illorū et laboꝛes ſine fructu
Et pſa.lix° dr̄ Telas aranee tex
uerūt ꝛ ſeq̄tur pꝰ opa eorū opa ī
utilia Et ie.li° dr̄·Vana ſūt opa eo
rum et riſu digna·Jdeo bene conſu
lit apoſtolus ad eph̄ v° dicens·no
lite cōicare infructuoſis operibus
tenebrarum·❡Exꝫ hāc infructu
oſitatē opm malorum habuit bar
laam pre oculis de quo legitur ī le
gēda eius et ioſaphat ꝙ ioſaphat
filius regis in die iṫrogauit eū di
cens·dic m̄ pater quot ānos habes
At ille Annorū ſū xlv Ad quē Jo
ſaphat ait·Amplius michi appares
quā lxx annorū·Et ille Si a nati
uitate mea annos vis dicere bene
eſtimaſti Sed nullomodo a me in
menſura vite āni ſunt qui in vani
tate mūdi expenſi ſunt·Tūc em̄ in
īteriori homine mortuꝰ erā ꝛ ānos
morte nūq̄ vite noīnabo ſcḋm hunc
ſcḋm.dr̄ i° re.xiii ꝙ ſaul duobus ā
nis regnauerit de q̄ tn̄ dr̄ ī hiſtoria
ſcolaſtica ꝙ circa xx annos regna
uerit ſcꝫ a die vnctōnis vſq; ad di
em morte ſue Sed ſolum duobus
annis regnaſſe dicitur ſcꝫ quibus
bonus fuit et obediēs deo ſed aliis
ānis plus tyrānizaſſe dr̄ q̄ regnaſ
ſe dici poteſt Per oppoſitum vero
opꝰ bonū fructuoſū ē ꝛ vtile q2 per
ipſū ad ſalutē ꝑtīgitur·Jō ad ph̄.
ii° dr̄ Cū metu ꝛ timoꝛe et tremoꝛe
ſalutē veſtram operamini ſcꝫ bonū
operando Et pūbioꝝ xii° dr̄ Qui
opatur terrā ſuā ſaturabitur pai
bus Jtē xiiii° Jn ōni tēpore bono
habūdantia Et ecā.xx° dr̄ Qui o
peratur terrā ſuā ialtabit aceruū
frugū ❡Quarta cā fugiēdi malū
opus ē ꝙ ipſū ē ſine q̄ete quā tn̄
naturalit̄ homo deſiderat·Tollit
em̄ opꝰ malū quietē ab anima et
eā q̄ſcere nō pmittit et trahit in
hac vita de malo in peius Et poſt
hanc vitā trahit ad penā Jn hac
vita n̄ habꝫ peccatoꝛ q̄etē a malo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

culpe/ et in vita futura non habe-
bit quietem a malo pene· Hic ñ ceſ
ſat malum agere/ et ibi nõ ceſſab^t
malũ ſuſtinere Ideo iere. xvi^o dr̃.
Seruiete dñs alienis die ac nocte/
qui nõ dabunt vobis requiem· Et
pſalmiſta dicit Et laborabit in et
nũ ſcz agendo vel patiendo/ et viuet
adhuc in finem De miſero/ q̃ ſiue
agendo ſiue patiẽdo letificat demo
nes/ et ſeruit eis/ et nunq̃ quieſcit
Vñ cũ dyabolus nũq̃ q̃eſcat a ma
lo quãtũ in ipſo ẽ/ ſic et ſuos q̃s ad
pccm̃ trahit nunq̃ q̃eſcere pmit
tit/ qr̃ p̃ter h̃ qd̃ remorſu conſcien^e
intus amaritudinẽ habent/ nec ĩ deo
nec in ſeipſis/ nec ĩ aliis creaturis
quietẽ habent/ eciã eos ĩpugnat ꝛ
ĩfeſtat et ad priora ꝓuocat· Nec ali
quis ſibi fiduciã aut ſecuritatẽ ꝓ
mittit/ q̃ diu ſic ab hoſte ſuo vexat^r
Nã et cedri libani/ cõtinuis ictibꝫ de
iciuntur Propter quod augꝰ. dicit
ꝙ nouerit illos cecidiſſe/ de q̃bꝫ mi-
nus putaſſet q̃ de ambro. et iero.
¶De hoc/ in libro q̃ dr̃ paradiſus he-
raclidis/ tale ponit· ¶Exemplũ·
Erat quidã monachus ptholome
us noĩe/ qui xv. annis in maximo
vixit rigore Cui tamẽ dyabolus ĩ
miſit/ nullã eſſẽ ꝓuidẽtiã dei/ ꝫ oĩa
ſuis motibus ferri/· et ſic dubitare
cepit de mercede futura· Qui tãdẽ a
dyabolo ſupatus/ deſertũ deſeruit/ ꝛ
in publicũ ꝓcedẽs/ voracitati ꝛ eb
rietati ſe totũ cõmiſit/· Et fcũs fuit
miſerãdũ ſpectaculũ xp̃ianorũ/ ridi
diculũ paganorũ/ offendiculum dei/
inſtrumẽtum dyaboli/ et cibꝫ ignis
inferni· ¶Per oppoſitum/ opus bo-
num breue eſt/ et terminabitur ad
quietẽ ſine termino· Vñ apo. xiiii^o
de bene opãtibꝫ dr̃· Amõ iã d^r ſpũs
ut r̃quieſcãt a laboribus ſuis/ opa
em̃ illorum ſequũtur illos/ ſcz ñ ad
laborẽ habendũ/ ſed mercedẽ recipi
ẽdã· Sic ecc̃i. vl^o dr̃/ Videte ocul
vr̃is qr̃ modicũ laboraui/ et inueni
michi requiẽ multã/ Idcirco/ b^{tus} dic
tũ iero. Nullum tempus longũ/ nul
lus labor durus videri dẽt/ q̃ eterni
tate gl'a acquiritur/· vbi ſcz eſt per
fecta et ꝑpetua requies· Quam no
bis cõcedat miſericors deus/ bñdic-
tus in ſecula· A M E N·

Sermo q̃dragesimusſextus

Quartus gradꝰ in ſcala
peccatorum/ qua ad ĩfer
num deſcenditur/ eſt ma
la conſuetudo/ que ex o
peratione ſequitur/ per hoc ꝙ vnũ
peccatum ſemel commiſſum/ trah^t
ad aliud ſimile perpetrandum· Et
hec grauior eſt/ q̃ ſimplex operatõ
Ipſa nãqꝫ non fit ñ ex operatione
frequenter iterata/ Sunt autẽ mul
ta mala/ in mala conſuetudine/ ꝓp
ter que merito debemꝰ petere et di
cere Libera nos a malo/ ſcz cõſuetu
dinis ¶Primũ eſt/ corruptio nature.
et mala inclinatio eius· Ipſa nãqꝫ
cõſuetudo/ ſic ĩclinat naturã/ ut na
tura deficiat et cõſuetudo p̃ualeat
Ideo ariſtotiles ii^o ethicorum dicit
Conſuetudo/ eſt quaſi altera natu
ra Et auguſtinus libro de muſica
dicit Conſuetudo/ quaſi ſecunda fa
bricata eſt natura Hinc eſt/ ꝙ vix

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

poteſt homo etiam cũ magna diffi
cultate conſueta relinquere. Unde
ſeneca i q̃dã epl̃a dicit. Grauiſſi
mũ eſt imperiũ cõſuetudĩs. Et au
g9. ſup p^m dic^t. Vicere cõſuetudĩez
ẽ dura pugna Et yſodor9 lib^o ſo
liloq̃oꝝ d^t. Difficile ẽ pcã cõſuetu
dĩez vincere. puus vſqȝ vix abole
tur aſſidua cõſuetudo. Viciũ ĩ natu
rã cõũtit animꝰ ſceleribꝫ aſtrictus
ut aſſuetꝰ vix ab eis diuelli pt. iõ
pu̇. xxij^o dr̃. Prouⁿbiũ ẽ adoleſcẽs
iuxta viã ſuã eciã cũ ſenuerit nõ
recedet ab ea Et ie^r. xiij^o dicit. Si
mutare pt ethiops pellẽ ſuã ꝛ par
dꝰ varietates ſuas ſic poteritis bñ
facere cũ didiceritis malũ. Ex^m. Vñ
de alexãdro mag^o d^t beda in de tẽ
plo ſalamõis. Greca narrat hiſto
ria alexãdrũ potẽtiſſimũ regẽ orb
ꝫ dñatorẽ et ĩ moribꝫ ꝛ in ĩceſſu ñ
potuiſſe carere viciĩs qbꝫ puulus
fuerat ĩbutꝰ. Cauſã hmõi dic^t ba
ſilius in regula ſua qm̃ ſcȝ mos lõ
go tpe cõfirmatꝰ vim q̃dãmõ ob
tinet nature. Ideo ut idẽ d^t. Nõ p
uus ẽ labor ut ſe aliq̃s a priori nõ bo
na cõſuetudine reflectat ꝛ reuocet
Vñ ꝫ dicit augꝰ. dũ cõſuetudini ñ
reſiſtit^r fit neceſſitas. Vñ cõſueti ĩ
malis qñ dr̃ eis ut dittãt cõſuetu
dinẽ malã ſolẽt dicẽ ñ poſſumꝰ. Scdȝ
malũ ẽ excecatõ rõis ut hõ nõ iudi
cet malũ eẽ malũ ã eẽ tm̃ malũ q̃
tũ ẽ et ſic hõ vult excuſare ſuũ vi
ciũ in toto uł ĩ pte ad excuſãdas
excuſatões in pcãs. qr mẽtit^r iniq̃
tas ſibi. Nõ em̃ cõſuetudo mala mi
nuit vicia q̃ ex cõſuetudĩe fiũt. Si
cut bona cõſuetudo nõ minuit bona

opa q̃ fiũt p cõſuetudinẽ. De hmõi
excecatõe d^t augꝰ. ĩ enchiridion.
Peccata q̃uis magna et horrẽda
cũ in cõſuetudine venerĩt ã pua ã
nulla eẽ credunt^r vſqȝ adeo ut ñ ſo
lũ nõ occultãda verũ eciã predicã
da diffamãdaqȝ videãt^r. Itẽ idẽ in
q̃dã ſmone. Nolite frẽs mei cõtẽp
nere in qbꝫ forte cõſuetudinẽ iã fe
ciſtis. Omne em̃ pccm̃ vileſcit et
fit hoĩ q̃ſi nullũ ſit Vñ nõ vileſcit
hoĩ peccatũ quaſi vile appareat ei
ꝫ q̃ſi nullis ſit reputatõis ã põde
ris. Nã qñ deus diu ſuſtinet et nõ ul
ciſcit^r tũc tãto minꝰ põderatur pec
catũ. Sed tieãt tales qbꝫ tãto grã
orẽ vltõnẽ deus faciet q̃to maiorẽ
patiẽtiã plonga^t ut d^t g̃gꝰ. De q̃
eciã tale. Ex^m. in iiij^o dyalog̃. In
puĩcia valerie q̃dã curialis iuuẽcu
lã in ſabbo paſcali de fonte ſuſcep^t
et ſecũ illa nocte manere voluit ea
demqȝ nocte ĩpudice pdid^t. Qui die
paſche balneo ſe lauãs ad eccleſiã
cũ tiore pceſſit qr pudore ſe abſẽ
tare nõ audebat. Et cũ die illa nul
la ſup eã vltio diuina facta eẽt ſe
cunda die minus timuit. factum ẽ
ut per ſex dies continuos letus ac
ſecurus procederet eſtimans q̃ ſce
lus eius dominus aut non vidiſſet
aut viſum miſericorditer dimiſiſſȝ.
die autem ſeptimo ſubita morte de
functus eſt. Cumqȝ ſepulture tra
ditus fuiſſet per longum tempus
cunctis videntibus de ſepulchro ip
ſius flamma exijt et tam diu oſſa
eius concremauit quouſqȝ omne
ſepulchrum conſumeret. Terci
ũ malũ cõſuetudis ẽ. q̃ cõſuetudo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

mala trahit de malo in peius/ quo/
uſqꝫ ducat in finē peſſimū Nam ex
quo excecat peccatorē ut dcūm eſt.
ſeqˀt ꝙ nō pōderādo pccūm cōmiſ/
ſū/ nō multū curat cauere pccūm cō
mittēdū Hoc nāqꝫ gnāle eſt in pec
cato/ ꝙ peccatum cōmiſſum ē ꝑpara
mētū et q̄ſi via ad aliud pccūz cō/
mittēdū· Unde pccā ſibimet q̊dam/
modo cohērēt/ ſicut cathena ex diū
ſis circulis ſeſe cōplectētibus fab/
cata/ Peccatū eñ cōmiſſum ꝛ p cō
ſuetudinē frequenter iteratū/ fāt
hoīez quaſi inclinatū ꝛ ꝓnū adpec
candū/ et excludit diuinū auxilium
qd̊ poſſz hō reſiſtere· paratz dyabo
lo viā/ ut liberum habeat acceſſum
et ingreſſum De huiuſmodi cohe/
rētia pccōꝝ dr̄ ꝑſape v° Ve q̄ tra/
hitis iniq̄tātē in funiculis vanita/
te/ et quaſi vinculū plauſtri pecca/
tum Sup quo dicit gloſa· Merito/
iniquitas ī funiculꝭ vanitatꝭ trahi
tur. q꞉ peccata peccatꝭ connectūtˀ.
Et inania ſūt ut fila aranearū· Sz
ſi exire volumus tāqꝫ filis ſolidiſ/
ſimis tenemur Hec gloſa· ¶ Quar
tū malum eſt/ ꝙ conſuetudo mala
ſepelit hominē in peccatis/ et lapidē
grauem ſupponit ne ſurgere vale/
at · Unde auguſtinus ſup Mattheū
dicit Moles impoſita ſepulcro/ ip
ſa ē vis dura cōſuetudinis qua ꝓ/
mitur aīa/ nec reſurgere nec aſpi
rare pmittitˀ· De h̄ eciā dt gregō.
in mora./ Sepe nōnulli a ꝑuis acti
bꝫ exire cupiūt/ ſed q꞉ eorū pōdere
ꝓmuntur in male cōſuetudinis car
cere a ſemetipſis exire nō pñt Idē
co augꝰ. ī quadam omelia/ loquēs

de ꝭbꝫ mortuis q̊s dñs legitˀ ſuſci/
taſſe/ dt/ ꝙ p lazarū ſepultū ſb la
pide fetētem ꝛ ligatum/ intelligitˀ
pccōr qui peccatū in conſuetudinē
duxit/ Circa quam conſideratiōem
poſſuꝰ quatuor cōſiderare/ de mala
conſuetudine peccādi. et hoc p com
paratōnem ad lazarum/ Primum
ē/ ꝙ talis pccōr ſepultus eſt Nō eñ
ſolū eſt mortuus in domo p conſēſū·
nec ſolum eductus foras p extrīſe
cā opationem/ ſed eciā ſepultus p
inueteratam cō ſu e tudinē malam
Sic anima diuitꝭ epulonis/ que h̄
ſepulta fuit in vicꝭs p conſuetu/
dinem/ pꝰ mortē eciā fuit ſepulta ī
inferno p dampnationē· De hmōi
mortuis dicitˀ Mt. viij° Sequere
me/ et dimitte mortuos ſepelire mor
tuos ſuos· Mortuus enim ſepelit
mortuum. quādo vnus pcōr trahit
aliū ad malā conſuetudinē/ Scdm
eſt/ ꝙ habet lapidem ſuperpoſitum
quia cōſuetudo tāqꝫ grauiſſiā mo
les deprimit hominem/ nec ſinit eū
ſurgere· Hoc ſenſit pſalmiſta dicēs
Quoniam iniquitates mee ſuper/
greſſe ſunt caput meū/ et ſicut onꝰ
graue grauate ſūt ſup me· Ad iſtd̄
onus augendū et aggrauādū/ mit
tit et īducit dyabolus homines/ di
cēs ſicut pharao dixit filijs iſrahel
Ite ad onera vrā/ exo. v° Terciū
eſt/ ꝙ fetet· Nec mirū ē/ q꞉ īmūdꝰ ē
Ipſe nāz p opationē malam ceci/
dit in lutū/ ſed p cōſuetudinē voluit
et reuoluit ſe/ ut nō ſolū ſordeat ſed
et fetet· Ideo de eo poteſt dici/ fe/
tet/ quia quatriduanus eſt/ id ē mꝭ
totiens peccauit· ¶ Quartum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ꝙ habet manus et pedes ligatos ī
ſtitit/ Per ꝯſuetudīeȝe m̄ ligat᷑ hō
peccōr/ ut nec afficiatur ad bonū ne
operetur bonū/ habꝫ enim diabolus
eū cōpeditū et ligatum manibus ⁊
pedibus male cōſuetudinis/ fortiſ/
ſimis ligaturis· ꝓpter qđ apls ſcri
bit ÿª ad th. ÿº/ Reſipiſcant a la
queis diaboli/ a quo captiui tenen
tur ad ipſius voluntatem/ Caue/
at ergo quilibet homo conſuetudi
nem peccandi/ et ſi iam in ea detine
tur/ reſipiſcat et reuertatur ad do/
minū/ qui diſrūpit vincula dyabo/
li/ dūmodo tamen anima non reluc
tetur domino quaſi volens mane/
re ſub laqueo/ Qđ heu multi faciūt·
qui ſcilicet non ſolum ſe ligari per
mittunt/ ſed nec diſſolui volūt· ꝓm
mo per conſuetudinem malam ſe
fortius illigant et illaqueāt/ Sed
īdubitanter/ qui tales ſūt .i. qui cō
ſuetudinē malam dimittere nolūt
ſed fortiter āplectuntur· Primo/
offēdūt deū ḡuit᷑· ſic ꝙ cū magª dif
ficultate placari p̄t Qđ patuit in
figura de lazaro/ vbi mediator noſ
ter ih̄s xp̄s magnā difficultatem
oñdit īſuſcitādo· nā lacrimatus fuit/
oculos ī celū ad prēȝ erex᷑/ et mag
no clamore ipſū euocauit/ quorum
nullum xpriſtus fecit in ſuſcitatio
ne aliorū quos a morte reſuſcitau᷑.
Nec mirū/ quia p cōſuetudinē ma/
lā/ natura quā deus cōdidit corrū/
pitur/ īſpiratio dei contēpnitur/ cō
ſcientie remorſus nō curatur/ et ti
mor dei tollitur· Itē/ nocet ꝓximo/ q̄
eū offēdūt ul᷑ ſcādalizāt/ malū exᵉᵐ
dāt/ publice peccare n̄ erubeſcūt/ et

ſic alios ad peccata trahunt· Itē
valde confortant diabolum/ et tena
citer adherere ſibi faciūt/ difficul/
ter enim diabolus dimittit locum
quē per longam conſuetudinē diu
poſſedit/ domum quā diu inhabita
uit/ et vas quo diu iam vſus eſt ad
ſuum libitum/ In ſignum huius/
diſcipuli non poterant eicere demo
nium/ qđ ab infantia poſſiderat ho
minē· ut dr̄ mar. ixº/ Itē/ ſeipſos ī
abiles faciūt ad purgatōnē a pec/
catis Sicut ferrū diu rubigine cor
roſū/ vix p̄t purgari a rubigīe/ Et
arbor q̄ lōgo tēpore incuruata ē in
creſcendo/ vix poteſt rectificari· Et
īfirmitas īueterata/ vix p̄t curari.
lāguor em̄ prolixior ḡuat medicū/
breuē languorem precidit medicꝰ
ut dicit᷑ ecci. xº· Jō ibidē bñ cōſuli/
tur Ante lāguorē adhibe medici/
nā/ Si q̄ s tñ ī malā ꝯſuetudinē de
uenit/ nō deſpet/ ꝫ petat dñm dicēs
libera me a malo· Nā ſicut dñs la/
zarū ſepultū ſuſcitauit corpaliter·
ſic p̄t et ipſū hoīem ſuſcitare ſpūa/
lit᷑ Vñ eze. xxxvijº/ Voce dnīca dr̄
Aperiā tumulos veſtros/ et educā
vos de ſepulcris veſtris/ et ſcietis.
quia ego dominus/ cū aperuero ſe/
pulc̈ vrā/ et eduxero vos de tumul᷑
vris ꝑpłs meus/ dedero ſpm̄ meum
in vob̄ ⁊ vixeritis· Que vba/ licet
ad litterā poſſūt intelligi de gene/
rali corporum reſuſcitatione/ tamē
cōueni enter de ſpirituali aīarū re
ſuſcitatōe intelligunt᷑/ q̄ ſepulte fu
erūt ſub lapide ꝯſuetudinis/ Nec ſo
lū dʒ homo petere dñm ut liberet e
ū/ ſed eciam reluctari conſuetudini

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

male vñ aug9. in quodam ſmone
vbi docet cauere cõſuetudinẽ iurã
di/dicit/laborare debere et cõfligere
re aduerſus cõſuetudinẽ vr̃am ma
lam/Malã/malã/et valde malam·
et tollere iurationem de oribus veſ
tris//Et ipſe ponit exemplũ de ſe/
ipſo dicẽs Scio graue eſſe cõſuetu
dini vr̃e/ſed et graue fuit cõſuetu/
dini nr̃e Timendo deũ/abſtulimus
iurationẽ de ore nr̃o//Ecce vobiſcũ
viuimus/quis nos aliqñ audiuit iu
rãtem· Nũquid dñõ cõſueuerã ali
quãdo iurare//at vbi legi/timui
et luctatus ſũ cõtra conſuetudinẽ
meã·In ipſa luctatõe inuocaui do/
minũ adiutorẽ·Preſtitit m̃ dñs ad
iutoriũ ñ iurãdi/nichil m̃ facilius eſt
q̃ nõ iurare Hec aug9·//Ex^m/De
mala ↄſuetudie q̃ piculoſa ꝫ ↄ̃uis
ſit in monaſteriis/btũs cirill9 ihe
roſolimorũ ep̃s/ſcribit i q̃dam ep̃la
ad btũm aug^m. dicẽs//q̃ apd ſupi
orẽ thebaydẽ/fuit q̃ddam monaſte
riũ monialiũ cõtinue recluſarũ· in
quo erãt pene ducẽte dñe honeſte
religionis/et multarũ virtutũ/hoc
ſolũ excepto q̃ iſtruẽte dyabolo h̃
ibidẽ ſeruabat abuſio/ut nlla i mo
nialẽ reciperẽt niſi certa ſũma pecu
nie ſecũ iret·Erat autem inter eas
vna etate grãdeua/deo deuote ſerui
ens/que ſola hoc viciũ abhorrebat
Quadam igitur nocte ſanctus Je/
ronimus apparuit ei orãti/p̃cipiẽs·
ut cõuocatis abbatiſſa ac monia/
libus diceret eis/q̃ ab inueterato
vicio ceſſarẽt/alias diuinã vltionẽ
cito expectarẽt·Que ſũmo dilucu/
lo pulſans tintinabulũ oẽs fecit in

capitulo conuenire·et ſurgens ea
q̃ viderat et audierat omnibus pate
fecit·Statim moniales eã cũ irri/
ſione clamabant fatuam/et h̃ ebri
etate nimia ſompniaſſe/Deĩde trãſ
actis x. diebus/iterũ btũs Jeroni/
mus dc̃e moniali apparuit ut prius/
et dicẽs ſe ieronimum eẽ/ſed cũ pul
ſata nola cõuentus conueniſſz/et
illa ſurgeret/añq̃ verba inciperet õ
nes cũ cachinnatõe magna receſſe
rũt//Deĩde iterũ poſt tres dies btũs
iero. eidẽ apparuit/p̃cipiẽs/ut rece
deret de monaſterio Jpſa tamẽ pe/
tẽte p̃miſit btũs ieroni. ut adhuc
conuẽtui diceret ut prius/et ſtatim
diſcederet·Qd cum illa facere vel/
let/et conuẽtũ conuocaſſz ut prius/
abbatiſſa irata p̃cepit eã de monaſ
terio expelli·et ſi vellet deſiſtere ab
incepte recipet·Cũ igitur dc̃a mo/
nialis dolẽs et flens monaſterium
exiſſet/ꝫ vix limẽ hoſtii tranſiſſet/
totũ illud monaſteriũ ſubito corru
it et omnes moniales oppſſit//Abi
ciamus igit malã conſuetudinẽ/ ne
diuina mĩa nos peccãtes diu tole/
rans grauem vltionem ſiue in p̃n
ti ſiue in futuro nobis inferat·Ad
iuuãte nos ſaluatore nr̃o ihũ xp̃o
qui eſt bñdc̃us in ſecula AMEN·

Sermo q̄dragesimusſeptim9

Quintus grad9/in ſcala
pccõrũ qua deſcenditur
in infernũ/eſt ĩduratio
ſiue obſtinatio/q̃ ẽ vnũ
de pccĩs in ſpiritũ ſanctum/quia bo
nitati diuine reſiſtit et repugnat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Hec induratõ vel obſtinatio freq̄n
ter ḡnatur ex mala cõſuetudīe· Nā
qui p malā conſuetudinem inuete
ratus eſt malo / ſic induratur / ꝙ ſi
ne nimis ſine blandiciꝭs tāgat᷑ ut
ſe emendet / ñ magis cedit ꝙ̄ lapis
cedit digito· Unde increpationes ñ
admittit / minis nõ monetur / vin-
dictam non timet / promiſſiones bo
norum preſentium vel futurorum
contempnit / Ab iſto malo debem9
quotidie petere liberationem / ne ſci
licet induceremur in malo / aut ſi ī
durati ſum9 de9 emolliat cor nr̄m
Sūt autē quatuor mala / q̄ obſti
natio vel īduratõ fāt hōi / Primū ē
ꝙ hoīem facit eſſe dyabolicū / dya-
bolus eñi in ſua malicia ſic obſti-
natus ē / ꝙ nec vult nec pt̄ inflecti
ł molliri ā īmutari Vñ de ipſo vo-
ce dñica dr̄· Cor eius indurabitur
quaſi lapis / et ſtringet᷑ quaſi mal
leatoris incus· iob xl° Et bñ cõpa
rat᷑ lapidi et incudi / q᷑ lapis ñ pt̄
molliri vł liqfieri / ſic nec dyabolus
vult molliri p penitētiam ſine do-
lorem de pccīs ſuis· Incus et quā-
tūcūqꝫ feriatur ñ molleſcit / ꝫ ma-
gis cõſtringit᷑· Sic dyabol9 q̄uis
grauiſſimas penas tolerat nõ ta-
men ceſſat / ſed magis īardeſcit pec
care· Unde ibidem ſubditur / quaſi
ſtipulam eſtimabit malleum· Ac
ſi dicatur Non plus poteſt malle9
penarum in ipſo agere / ad emenda
tionem / ꝙ̄ ſtipula in lapide vel fer
ro / Caueat igitur homo hoc pecca
tum dyabolicum / ne ſecum cõdēp-
netur· Secundum malum eſt / ꝙ
facit hominē reſiſtere ſpiritui ſanc
to / qui ſua dulci inſpiratione homi
nem vult moueri a malo ad bonū
Idcirco beatus ſtephanus p incre
pationem dixit iudeis / Dura ceruice
et incircuncīſis cordibꝫ et auribus
Vos ſemp ſpiritui ſancto reſtitiſtꝭ·
ut dicitur actuū vij° Et intelligū
t᷑ hec et ſimilia verba / nõ de duricia
ceruicis corporalis / ſed interioris.
Sic per duram ceruicē ītelligitur
inflexibilis et indurata voluntas
· Tercium malum eſt / ꝙ facit ho
minē dei mādata contēpnere / deoqꝫ
rebellem et inobedientē eē Vñ ie.
xix° dicitur / · Indurauerūt ceruicē
ſuā / et nõ audiuerūt ſermones me
os· Et iiij° regū xvij° dicit᷑· Indu-
rauerunt ceruicem ſuā / iux̄ ceruicē
patrū ſuorū / qui noluerunt obedire
dño deo ſuo· Idcc̄o dñs dixit moyſi
Cerno / ꝙ ppl̄s iſte dure ceruicis ſit
exodi xxxij° / Et hoc idcirco / q᷑ no
luerunt obedire domino Et p yſa.
dicit· Audite me duro corde / qui lō-
ge eſtis a iuſticia yſaye xlvi° Au
dite me / ſcilicet precepta mea reci-
piendo / et ea pficiendo / Sꝫ quia nõ
audierunt / ideo p eundem ꝓphetam
dicitur Durus es tu / et neru9 fer
reus ceruix tua / et frons tua erea·
transgreſſorem de ventre vocaui te /
yſaye xlviij°· Quartū malum ē /
ꝙ obſtinatio ad malū finē perduc᷑
Scriptū ē eñi / ꝓuerbiorū xxviij°.
Qui mente eſt dure / corruet in ma
lū Et ecc̄i. iij° / Cor durū male hē-
bit in nouiſſīo Nā ꝑm duriciā cord /
erūt tormēta dura · Iſtis malis
cõſideratis / fugias obſtinatõez tāꝙ̄
dyabolicum venenum / et ꝯſiderem9

patientiã dei noſtri expectante ut
ad eum reuertamur/ne de nobis di
cat/illð ie. ỽº. Indurauerũt facies
ſuas ſup̃ petram/ ꝛ noluerũt reuer
ti. Ideo gg̃9 in quadã omelia/ dul/
citer hortatur nos dicens// Penſa/
te fratres kariſſimi/ quia cõcluſit
dei pietas durciam veſtrã/ non eſt
iam q̃d excuſatõnis homo ĩueniat·
deus deſpicit ꝛ expectat/ cõtempni
ſe videt et reuocat Sed nemo hãc
eius lõganimitatẽ neggligat/ quia
tanto diſtrictiorem in iudicio iuſti
ciã exigit/ q̃to lõgiorẽ patiẽtiã ãte
iudiciũ p̃lõgau. Seq̃t poſt Nã q̃s
diu ut conuertantur tolerat· nõ cõ
uerſos durius dampnat hec gg̃os
// Nec deſperet homo deſperatus/ quia
dominus per ezechielẽ dic Auferã
cor lapideum de carne eorũ ꝛ dabo
eis cor carneum eze. xiº// Sike ƀ in
pſona ſcða dicit eze. xxxviº/ Auſe
rã cor lapideũ de carne veſtra ꝛ da
bo vobis ꝛc./ Potẽs ẽ eñ deus vt a
it beat9 Io. baptiſta/ de lapidibus
ſuſcitare filios abrahe/ ut dr̃ m. mº
ꝛ lu. mº/ Sic ſcũs iob ĩ pſona pccõ
rũ dix/ deus molliuit cor meũ iob
xxmº· // Deus autem quatuor mo
dis mollit cor durum· // Primo ſcz
per incuſſionẽ timoris dñi· vñ gg̃9
dicit/ ꝙ ex diuino munere/ cor molle
dicit/ quia ſuperni iudicij timore pe
netratur· Iõ pẽ petyt dicẽs Confi
ge timore tuo carnes meas/ a iudi
cijs eñ tuis timui De h̃ ĩ libº de a
pibꝫ tale ponit// Exᵐ// In ãglia/ p̃
dicãte quodã bono et ſancto viro/ q̃
dã mulier peccatrix amariſſie cõt
ta/ et timore dei percuſſa/ cum lacri/
mis exclamauit Miſerere mei ſer
ue dei/ audi me miſeram/ et abſolue
a peccatis· Tũc ille ut potuit eam
conpeſcuit/ et vſqꝫ poſt ſermonẽ ex
pectare precepit// Quid plura· iterũ
poſt paululũ cũ clamore ſurrexit/ ꝛ
petijt mox audiri· // Sed cũ ſacðos
ſtatim ſermonem finiendum pro/
mitteret/ illaqꝫ parum quieſceret·
ſurrexit tercio/ et clamans horrifi/
ce cecidit in faciem eius et expira
uit· Turbatus ergo predicator/ ro/
gat õnes cũ lacĩmis orare dominũ/
ut alicui q̃d factum eſſet de anima
peccatricis oſtenderet· Interim ve/
ro idem predicator clauſus in cellu
la per tres dies nec dormiuit/ nec
q̃dꝙ̃ guſtauit· ſed in oratione per
manſit// tercia ergo nocte anima de
functe lucidior ſole apparuit oranti
dicens· Aſſum/ anima ꝓ qua oras·
ab omni pena ſoluta ſum/ nichil reſ
tat niſi ſtatim ad ſuperos euolare
Et cum ille heſitaret/ dix anima
hoc ſignum tibi ꝙ non decipieris/
// Quidam magiſter iohannes/ in p
tibus brabantie ĩ monaſterio de o
gmes leodieñ dyoc/ hac hora obijt·
Et ſicut ĩ vita/ ſemper circa afflic
tos et pauperes pius fu/ ita ꝛ nũc
cum poſt mortem ante locum pur/
gatorij in quo cũ ĩnumerabili mlt
titudĩe detinebat/ eius felix anima
ab angelis deferretur/ et ibidem mlt
tos recognoſceret quorum auctor
ſalute extiterat/ pietate cõmotus
pro eis dominum exorauit· Et ex
auditus eſt/ non tantum pro illis
pro quibꝫ orauerat/ ſed et pro mlt/
tis/ cum quibus et ego pariter libe/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

rata ſum Et hijs dictis / ab oculis
eiꝰ euanuit· Ipſe vero nũcio direc
to / eadẽ die et hora beatũ virũ migraſ
ſe cognouit· ¶ Secũdo mollit cor du
rũ deus / ꝑ aliqđ ſignũ exterius oſ/
tẽſũ· Sic corda ĩfidelĩũ ſaxis duri/
ora / viſis miraculis xp̄i ⁊ diſcipu/
lorũ eiꝰ ac aliorũ ſuorũ dei / molli/
ta fuerũt et conuerſa· ¶ Exm̄· Vnde
et ceſarius ſcribit / ꝙ alardꝰ mona
chus ĩ heſterbach / habebat materte
rã noĩe Juttã / ſatis leuẽ et laſciuã / ꝫ
tamẽ corpe caſtã /· hec cũ q̃dam die
cũ ſororibus luderet / germanꝰ eiꝰ
magne grauitate clericus affuit / do/
lensq̃ de leuitate ſororis / ſilicem
ſolidiſſimum tulit et ait· Prius ſcĩ
detur lapis iſte in manu mea ꝙ ſo
ror mea iutta ſtabilis fiat / et morĩ
alis / deſignans eius durum et incõ
uertibile cor ad deum· ¶ Sed deus
oſtendit / ꝙ de lapidibus poteſt fa
cere filios abrahe / quia ſilex mox
inſcindebatur ĩ manu eius· Qđ iut
ta videns / ſeculo valedixit / et mo/
naſterium ſanctimonialium intra
uit· ¶ Tercio / mollit deus cor durũ
per flagellum / ⁊ extrinſecam caſti
gationem· Ipſe namq̃ / aduerſita/
tibus quandoq̃ tangit obſtinatos
et emollit eos· ¶ In ſignum huius
moyſes percuſſit petram / et efflux
erunt aque / ut dicitur exodi. xvijᵒ
et numerorum viceſimo / de hac dixit
pſalmiſta / percuſſit petram et flux
erunt aque· Item interrupit pe/
tram in heremo / et adaquauit eos
velut in abyſſo multa / et eduxit a/
quam de petra ⁊ cetera· ¶ Sic fuit
de manaſſe / qui monitionibus pro

phetarum non acquieſcens tamq̃
induratus / multis et grauiſſimis
peccatis irritauit deũ / in tãtum ut
plateas iheruſalem rubricaret cũ
ſanguine prophetarum· Vnde de eo
ſicut dicitᵗ ijᵃ paralipᵒ xxxiijᵒ / Ma/
naſſes ſeduxit iudam / et habitato
res iheruſalem / ut faceret malũ ſu/
ꝑ ões gẽtes quas ſubuerterat do
minꝰ a facie filiorũ iſrł· locutꝰq̃ eſt
dñs ad eũ ⁊ ꝓplm illiꝰ / et attẽdẽ no
luerũt· idcirco ſupinduxit eis prin/
cipes et excercitus regis aſſyriorũ·
ceperuntq̃ manaſſem / et vinctum
cathenis atq̃ cõpedibus duxerunt
babilonem· Qui poſtq̃ coanguſta
tus eſt / orauit dominum deum ſuũ /
et egit penitentiam valde coram de
o patrum ſuorum / deprecatusq̃ eſt
eum / et obſecrauit intente / et exau/
diuit orationem eius· reduxitq̃ eũ
in iheruſalem in regnum ſuum Et
cognouit manaſſes ꝙ dominꝰ ip/
ſe eſt deus· hec ibi· ¶ Exemplũ / Et
de preſbitero caſſij epiſcopi narni
enſis / licet non fuerit obſtinatus in
malo / tamen quia mandato domini
ſemel et iterum non obediuit / ſic ſcĩ
bit gregorius in quadam omelia.
ꝙ dñs tcia nocte ſibi apparẽs / ver
addidᵗ verbera / ⁊ tam diſtricta cede
mactatꝰ ẽ / ut ĩ eo duriciã cordis e
molliret vulnera corpis / ¶ Sed heu /
q̃dã flagellãtᵗ a dño / ꝫ parũ ãt nich
il emolliũtᵗ Sic pharao rex egip/
ti mkte / flagellis tactꝰ duriciã cordꝭ
nõ depoſuit / ꝫ tãdẽ cũ excercitu ſuo
deſcendit in profundum q̃ſi lapis
Et merito deſcẽdit / q̃ſi lapis / q̃ tãq̃
lapis ĩduratus fuit· ¶ Exm̄· Nomi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

et ego quemdam iohannem barde
wyckz noīe minus deū timētē· qui
quadam nocte ludēs ad taxillos et
pdēs pessima verba euomuit Et fu
ribundus ſurgēs et ſtans in ianua
domus vidit a foris quēdam horri
bilem venientē et percutientem eum
grauiſſime in faciem· Qui retro ce
cidit tanq̄ iumētū et amiſſo ſenſu.
grauiſſime torq̄batur in lingua ſu
a· ſic ꝙ illa tātum creuit ꝛ inſpiſ⸗
ſabatur in ore ſuo ut eam emitte⸗
re non poſſet quātūcūq; hiaret· Tā
dem aliis pro eo orantibꝫ et vota vo
uentibꝫ post triduū cōualuit ¶ Sed
audi mirabile· Nam poſtea interro
gatus de illo quod ſibi cōtigerat a
it quaſi ſubſanādo Quid factū eſt?
Si prius cōſueui parū iurare amo
do iurabo multum· ¶ Quarto deus
mollit cor durum ꝑ ammonitionē
aliquam intrīſecā aut extrīſecam
¶ De āmonitione intrīſeca ſatis pa⸗
tuit in maria magdalena q̄ in pec
catis obſtinata cū intrīſecus tāge
retur fecit ac ſi dixiſſet cū ꝓpheta
Audiā quid loquat̄ in me dn̄s me
us Et venit ad dn̄m et ſic emolli⸗
ta fuit ut lacrimis ſuis rigaret pe
des dn̄i ut dr̄ Lu vii°· ¶ Ex^m Si⸗
militer in libro de apibꝫ legitur de
magiſtro iohanne de niuella ꝙ cū
agonizaret vicinꝰ morti eo veſpe
quo de nocte defunctꝰ fuit quidam
vir vagus et nudus ex hiis q̊s ri⸗
baldos dicimꝰ interiꝰ tactus ꝛ mo
tus venit ad domū in qua vir dei de
cūbebat petēs cōfiteri ſcō viro Sꝫ
reſponſū fuit ꝙ nō poſſet· Illo vero
cum dolore recedēte quēdam ex cir

cūſedentibꝫ vir ſanctus aduocabat
dicēs· Reducite illum ad me quem
repuliſtis· Quo audito mirati ꝛ cō
fuſi omnes hominē illū reduxerūt
Qui cū omni diligentia cōfeſſione
facta et abſolutione recepta diſceſ⸗
ſit· Tunc dixit btūs vir· Nollē pro
mille marcis me hominē illum nō
audiſſe Et vide quo frcū· Vix em̄
ꝑ quartā partem diſceſſerat a do
mo· et ecce repentina morte ꝑcuſſꝰ
cecidit mortuus ¶ Iſte fuit idē mgr̄
iohannes de quo ſupradixi· ꝙ ani
mam peccatricis liberauit a purga
torio · ¶ De āmonitione nō ſolum
intrīſeca ſed eciā extrīſeca legi ex
exēplū ſatis terribile · ¶ Tempore
nāq; ottonis imperatoris in famo⸗
ſa ciuitate ſaxonie que partinopo⸗
lis dicit̄· vulgariterq; meydeburch
appellat̄· fuit quidam ſcolaris ru⸗
dis ingenii hudo noīe q̄ quadam di
e dolens de verberibꝫ q̄ ob ruditatē
ſuſtinuit frequenter intrās eccle
ſiam orauit coram q̊dam altari cū
lacrimis et obdormiuit audiuitꝫ be
atā mariam ſibi dicētem ꝙ ꝓpter
preces ſuas eſſet ſibi cōceſſa ple⸗
nitudo ſcientie et ſi bn̄ vteretur ea
eſſet ſecū habiturus gloriā ſi vero
male tūc eſſꝫ ſibi ad maiorē damp
nationē Euigilās igit̄ inuenit ſe ī
mutatum in virum ſapiētiſſimum
ita ꝙ poterat dicere cū pē· Super
omnes docētes me intellexi· Quo
diuulgato poſtmodum fuit fcūs ar
chiepūs meydeburgēſis ¶ Et primo
quidem ſatis bene ſe rexit ſed paula
tim decidēs et defluēs ad vicia pri⸗
mo occulte poſtea publice vicioſſiſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ſime vixit in tātū ꝙ ſtat9 ecc̄e ſb ipſo multū defecit Tādē q̄dā canonicus orans in ecc̄a de nocte vidit corporeis ocul̄ videntē dn̄m nr̄m cū maria matre ſua ⁊ maxīa mltitudīe āgelorū ⁊ ſcōrū Et cū ſediſſēt ſurrexit btūs mauricius patron9 eccleſie ⁊ toti9 dioc̄ et cōq̄rebat̄ de vdone archiep̄o· Et ſtatī p̄cipiēte dn̄o allat9 fuit de lcō ſuo vbi iacuit cū q̄dā abbatiſſa ⁊ data ſētencia a dn̄o. decollat9 fuit corā altari Quo facto tota illa cōgregatio diſceſſit Eadē nocte oſtēſa fuit capellano ſuo horribilis dāpnatō· vidit eīn̄ dormiēs ī cāpis ext̄ ciuitatē animā ei9 p̄ſētari pricipi cuidā tenebrarū cui magn̄ā mltitudo demonū obtēpabat Et cū ille pricepe tenebrarū aīaz ī dolo ſalutaret ⁊ regraciaret̄ de fideli ſuicio ſuo et illa tacēt Juſſ̄t eā duci ad locū ē p̄parātū ⁊ reduci Que cū r̄duceret̄ apparuit tota ignea et videns ſe dāpnatā maledixit deo ⁊ ſc̄īs eius ſibi ipſi et ōib3 creaturis· Cachinātibus autē demoībus et dicētibus ·Ecce q̄ bene ſcit cantum noſtrum· cum magno ſtrepitu reducta fuit ad locum ſuum Mane facto inuentum fuit cadauer eius iuxta altare et ꝓiectū extra ciuitatem Sed vbicūq3 erat. ibi demones ludebāt cū cadauere· Tādē proiectum fuit in aquā ⁊ ōnes piſces p mag̃ ſpaciū moriebāt̄ q̄uſq3 extractū ī q̄ddā deſertū fuit deportatū Et nō ad ꝓpoſitū noſtrū ꝙ admoītus fuit eciam ad extra nā tribus noctibus āte hāc dampnationem quando fuit occupatus in ope luxurioſo audiuit vocem dicentem ſibi· Ceſſa de ludo q̄r luſiſti ſatis vdo· Sed ipſe obſtīatus non curauit Nos igitur huiuſmodi obſtinatōnem fugiamus ne ſic a domino iudicemur et dampnemur Adiuuāte nos domino noſtro ih̄u x° in ſeculum benedicto· Amē·

Sermo q̄dragesimus octauus

Sextus gradus in ſcala peccatorū qua deſcēdit̄ in īfernū ē deſpatō que frequēt̄ cōſueuit ſequi obſtīatōez· Mēs eīn̄ obſtīata vel īdurata pcc̄ās putat īpoſſibile eē̄ ut emolliatur ⁊ altētur ⁊ ſic īcid̄t ī dſpatōez ⁊ pmanz ī pcc̄ās· immo q̄d peig ē ꝓced̄t pl9 ⁊ pl9 de malo ī peig .n̄ eīn̄ curat eīn̄dare pccā q̄ fec̄t ⁊ r̄manet ī eis ⁊ ipſa ī eo· Nec curat cauere pccā q̄ n̄ fec̄t ⁊ ſic facilit̄ īcidit ī ea· Sic ie̊r. 18° de q̄b9dā dr̄ dixerunt deſpauim9 .p9 cogitatōnes noſtras ibim9 et vnuſq̄ſq3 cogitatōnem cordis ſui praui faciemus Deſpatio q̄ grauis ſit patet ex hoc ꝙ deſperans magnam irreuerentiam facit deo et offendit ipſum quia putat deum vel non poſſe vel nō velle remittere peccata· Et ſic deum eſtīmat vel impotentē vel maliuolum quorū vtrumq3 ē blaſphema contra deum et ideo peccatum iſtud cōputatur inter peccata in ſpm̄ ſanctū· Vnde iudas magis offendit deum deſperando q̄ prius tradendo ut dic̄t Jeronim9 ſup p̄ēm̄ Itē iſtō pccāz valde placz dyabolo

facit eīm hominem ſibi valde confor
mem cū ipſe penitus de ſalute ſua
deſperet· Idcirco conatur pctōre t-
here in deſperationem Vn̄ criſoſto.
dicit Intellige cariſſime qz iō dy-
abolꝰ deſperatōem ſubicit ī pctō ut
ſpē nobis abſcidat· q̄ ē ſalutis nr̄e ā
chora vite nr̄e fundamētū dux iti
neris quo itur ad celum Itē iſtud
pccm̄ multum nocet hoī Alienat
eīm hominē quodammō a ſe· De h
dr gregorius in moralibus Quem
deſperatio obruit a cordis ſui hita
culo foras mittit et redire introrſꝰ
non valet quia fuſus exterius ad
deteriora quotidie impulſus cadit
Eciam hominem excludit a regno
et trahit ad infernū· De h dr cri-
ſoſtomꝰ Illius eterne ciuitatis ianu
as nob deſperatio claudit ſpes apit
Et yſido. in de ſūmo bono dr Per-
petrare flagiciū aliquod mors eſt
aīe ſed deſperare eſt in infernū deſ
cēdere Itē idē dicit Qui de pctō deſ
perat plus de deſperatōe q̄z de pctō
cadit Sunt autē multe cauſe deſ-
peratiōis quas attendere debemꝰ
ne deſperationem cauſent in nobis
Prima eſt quātitas pctōrū cōmiſ
ſorū in magnitudine et multitudie
vn̄ mouetur hō ad quēdam timorē
inordinatū quo nimis timet iuſti-
ciā dei deſperās de venia et miſericor
dia· Habens eīm p̄ oculis quātita
tē pctōꝶ cōmiſſorū et cōſiderās ex
vna parte iuſtū iudicem. et ex alia
parte ſe fore inutilē operariū et q̄
ſi nichil boni faciētē Eſtimat ſe fo
re condempnandum et ſic deſperat.
Sic fuit de cayn q̄ dixit Maior eſt
iniquitas mea q̄z ut veniam merear
gen. iiij° Sic eciā iudas propter
grauitatē peccati deſperauit et pe-
riit q̄ ſi nō deſperaſſet ad miam ve
nire potuiſſet· Vn̄ auguſtinꝰ libro
de utilitate penitētie dr· Nemo deſ-
peret· iudam ꝓditorē nō tā ſcelus
qd cōmiſit q̄z indulgentie deſperatō
fecit penitus interire Item idē li-
bro de ſymbolo Timeat bonꝰ ne pe
reat per ſupbiam et malus non deſ
peret per multā maliciam Solet ꝫ
quibuſdam p cōmiſſum grāue pccūz
quidā pudor intolerabilis opante
dyabolo ante oculos mētis p̄ntari.
et in deſperatōem trahere· Iō videtr
q̄ achitofel ſeipſū ſuſpēderit qz pu
dor immiſcuit ſe grauitati pcā eius
Vt elicitur ex ij° regū xvij°· Se
cūda cauſa eſt multitudo et magni
tudo tēptatōnū· Dyabolus eīm tēp
tās hominē aut videns eū tēptari.
ſtatim ſuggerit q̄ h ſit ſignū dāp
natōis ſue et q̄ ſit a dn̄o derelictꝰ·
cū tn̄ tēptatio ſit ſignum dilectio-
nis dei quia qui diligit filiū ſuum
conſtanter erudit prouerbi. xiij°
Sic deus erudit nos p tēptatōes.
Itē temptatio eſt ſignū q̄ hō eua
ſerit laqueū dyaboli dū eīm aliqs ē
in carcere vnus ſolus ſufficit eū
cuſtodire· Si vero euaſerit ōnes ī
ſequūtur eum Sic pharao cū exē
citu ſuo īſeqbatur hebreos fugien
tes ut dr exo. xiiij°· Vn̄ grgꝰ dr q̄ di
abolꝰ illos pulſare negligit qs iuē
qeto poſſidē ſe ſētit Itē tēptatō ē
cuſtodia humilitatis Sicut paulꝰ
temptatus fuit ne magnitudo re-
uelatōnū extolleret eū vt patz ij°

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ad chor. xij°. Tercia cā ē freq̄ns
caſus ſiue recidiua°. Sʒ ꝑpt̄ h̄ ñ ē
iacēdū in pccō p deſperationem ſed
reſurgendum totiēs q̄tiens homi-
nem cadere contingent. ſcriptū ē eñ
prouer. xxiiij° Septies cadet iuſ-
tus et reſurget Si ergo iuſtus to-
tiens cadit, quid mirum ſi peccator
frequenter cadᵗ. Unde ſicut freq̄ns
caſus facit eum aliqualiter ꝓnum
ad lapſū, ſic conatus ſurgendi fa-
cit eū facilē ſurgere et non pmittit
eū deſperare. Quarta cā ē nimia
et inordinata triſticia. Vñ prouer.
xv° dicitur In merore animi deici
tur ſpiritus, ſcilicet in ꝓfundum
deſperatōis. Ideo ecc̄i. xiiij° dr̄ Fe-
lix q̄ nō habuit animi triſticiā ⁊ ñ
excidit a ſpe ſua. Itē xxx° Triſtici
ā ñ des aīe tue, et nō affligas te-
metipſum in conſilio tuo Itē ibidē
Triſticiā lōge expelle a te, multos
eñ occidit triſticia. et ñ ē utilitas ī
illa Itē xxxviij° A ſtīcia feſtinʒ
mors Sūt autē multa remedia deſ
peratōis que gn̄alr̄ poſſunt reduci
ad q̄tuor. Primū eſt miā dei et ꝯ
ſideratio eius. Ipſa nāʒ miſericordi
ter tolerauit hominē quādo peccatᵗ
et in pcc̄is diu permanſit. Inſup e-
ciā multa bona fecit ei Ideo pē. dᵗ
Miſerere mei deus ſ. m. m. t. et c̄
Et ſ. m. ⁊c̄. Ideo bnar̄. dᵗ. Nullꝰ
deſperet ꝓpter pccōrū ſuorū nume
roſitatē Excedit eñ pietas domi-
ni nr̄i ih̄ū criſti omnem quātitatē
Itē idem Omnis malicia ad miāʒ
dei ſicut ſcintilla in medio maris ⁊
caſſiodorus dicit Quiſquis diuinā
clementiam conſiderat, de venia ne

latenus diffidere pt̄ Et ecc̄i. xvij°
dicitur Q̄ magna miſericordia do
mini et propiciatio illius cōuerten
tibus ad ſe Nō igitur deſperet ho-
mo aſpiciēs miſericordiam dei. cui
ꝓpium eſt miſereri ſemper ⁊ pcere:
et cuius miſericordia eſt infinita.
et q̄ſi abiſſus multa. Nr̄a vero pec-
cata nō ſūt infinita Itē. deus miſe
ricorditer multa bn̄ficia preſtitit.
et q̊tidie preſtat pccōri ex quibꝫ po
teſt homo ppēdere q̄ promptꝰ ſit ī
indulgere peccata. Ipſe namqꝫ pec
catoribꝫ ñ ſolum nullā vltionē ītu
lit ſed inſup multa bona fecit q̄ti-
nue hō nō deſperet. Vñ grego. ī mo
ralibꝫ dᵗ. Dum mēs accepta bona
cōſiderat, adūſa que tolerat nō ac
cuſat: nec deſperatione frāgitᵗ, que
tātorum munerū conſolatione ro
boratᵗ. q̄ ſpē de futuris recipit, dum
trāſacta beneficia recognoſcit Pē-
ſandum eſt quāti eſt picuili trāſac
ta munera cernere ⁊ futura deſpe-
rare Hec gregꝰ. Scd̄m ē memo
ria paſſionis criſti, que vtiʒ tot ⁊
tāta quot et quāta paſſus eſt. non
vult quātū in ſe ē fruſtra ſe eē paſ
ſū q̊ ad aliquē hominem. pmmo ſi
eius paſſio ñ ſufficeret adhuc vel
let pati ꝓ ſalute hoīm De h̄ reme
dio dᵗ bnar̄. Peccaui pccūʒ grāde.
turbabitᵗ conſciētia ſed nō pertur-
babitur. vulnerum eñ dn̄i recorda
bitur Quid eñ tā efficax ad curā
da cōſciēᵉ vulnera: q̄ xp̄i vulne
rū ſedula maditatō: Hec bnar̄. De
hac medicina vulneꝝ nr̄oꝝ dᵗ au
gꝰ. libro cōfeſſ. Merito ſpes vali
da ī xp̄o ē. q̄ ſanabᵗ deꝰ lāguores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

meos per ipſū Seq̄t' Alioquī deſ/
parē multi em̄ et magis ſūt lāguo
res mei multi ꝛ magni ſūt ꝑ āplior
medicina tua· ¶ Terciū remediū
ē adiutoriū beatorū in patria Nam
ſi āgeli gaudēt de cōuſione et pn̄itē
tia pccōris tunc vtiq̄ potius inter
cedunt pro ipſis et auxilium preſ
tant ut conuertantur· ¶ Item alij
ſancti qui preſtolantur aduentum
noſtrum et ſine nobis conſumma/
tam gloriam non habebunt indu/
bitanter quātū poſſunt adiuuant
nos ut a peccatis mundati et bonis
operibus adornati ad eos merea/
mur pertingere· Eſpecialit̄ beata
virgo maria que eſt ſpes deſpera/
torū regina miſericordie et mater
noſtra et propter ſalutem noſtrā
cognoſcit ſe ī matrē filij dei electā
et reginā ac dominā ſuper omnes
creaturas conſtitutam Que ꝙ̄ ſe/
pe deſpatos a profundo deſperatō/
nis eripuit et deo recōſiliauit ſicut
in multis legit' exēplis· ¶ Quar
tum adiutoriū eſt ab eccleſia que
per medicinam ſacramentorū ꝛ ſpe
cialiter per medicinā penitentie ſb
uenit pccōribus ut curat eos· Joh̄
climacus dicit Penitentia eſt fili
a ſpei negatio deſpatōis Et bnar.
dicit Iniciū reuertendi ad dominū
penitentia eſt Item idē Omnia ſi
quidē in confeſſione lauātur et hec
ablutō ī quādā inocētiā rputabi
t'· ¶ Quis nāq̄ pccōrū deſpare pt̄ ſi
attēdat ꝙ̄ multiplicit̄ ſit idulgenti
a pmiſſa ꝑpt̄ peītētiā dr̄ em̄ eze.
xviij° Cōuertimini et agite peītēti
am ab ōnib3 iiq̄tatib3 vrīs ꝛ n̄ erit
vob̄ ī ruinā iiq̄tas· Et ſap. xi° dr̄
dn̄o diſſimlās pccā hoīz ꝑpt̄ peītē
tiā Et eccā. xij° dr̄ Altiſſimꝰ odio
habz pccōres ꝛ miſtus ē peītētib3
Jō bn̄ dt' yſidorus Nullus dēt deſ/
perare veīam eciam ſi circa finem
vite ad penitentiam conuertatur
¶ Eciam eccleſia ſuccurrit quotidie
peccatorib3 per orationes quas ge
neralit̄ ꝗ̄ ſpālit̄ pro ipſis facit O
rat em̄ quotidie pro ſuis filijs īfir
mis ecīā ſi per deſpatōnē ad mor/
tē dāpnatōis tendant· ¶ Exm̄ Et
ꝗ̄s inde fructus ſeq̄t' ecīā deſpatis
patz de q̄dā iuuene q̄ theodorus di
cebat ¶ Iſte nāz ut dt' ġgꝰ. ī iiij° dy
alogoꝝ ꝛ ī duab3 omelijs· ¶ Exēm=
Fuit in q̄dam mōſterio ī habitu ſe
culari ſecutus illuc fratrem ſuum
mōchū ſcē ꝛ bone cōuerſatiōis dic
tus aūt theodorus erat ōnīo diſſimilis
frī ſuo q̄ erat leuis ītōpoītꝰ ꝗ̄uis
ōnib3 nullūz rſpctūz ſalute oñdēs
nec aliq̄d de ſalute ſua volēs audi
re bona nō ſolū facere ſed ecīā audi
re non poterat nūq̄ ſe ſcē ad conū
ſatōis hitū velle iurādo iraſcēdo de
ridēdo teſtabat'· Percuſſo aūt eo in
firmitate et iā q̄ſi agonizāte cōue/
nerūt frēs ut ꝓ ipſo deum orarent
Tunc ipſe repente cepit clamare
Recedite· Recedite ecce draconi
ad deuorandum datus ſum q̄ ꝑpt̄
veſtrā pſentiā me deuorare nō pt̄
Caput meū iā ī ore ſuo abſorbuit·
date locum ut me amplius nō cru
ciet ſed faciat q̄d facturus ē· Si ei
ad deuorādū datꝰ ſū q̄re ꝓpter vos
moras patiar· ¶ Oratibus aūt ꝓ eo
fratribus cū lacrimis Eger ſubito

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

clamat Gratias ago deo meo Ec
ce draco qui me acceperat ad deuo/
randum/fugit/orationibus veſtris
expulſus ſtare non potuit/pro pec
catis meis/nō ītercedite/quia cōu/
ti iam paratus ſum et ſecularē vi
tam funditus relinquere Ecce q̄lr
ter iſte deſperatus orationibꝫ fuit
adiutus· Exm̄ Legitur de q̄dam
deſpāte īfirmo/quē q̄dā ſacdos mi
rabili ſubtilitate monuit ad penitē/
tiā· Nā idē infirmus nullatenꝰ vo/
luit confiteri/nec q̄dq̄ audire de cō
feſſione/et ob hoc noluit ut aliquis
ſacerdos aut religioſus eum viſi/
taret· Qd quidam ſacerdos audiēs/
de eius dāpnatōe dolēs/ acceſſū pe
tijt ꝫ tādē licz difficult̄ admiſſus
fuit/ea tn̄ cōditōe ut michil ſibi de
cōfeſſione diceret· Cumqꝫ ſecū loq̄
retur de multis/dictus ſacerdos q̄/
ſiuit an vellet peccata ſua pro pecu
nia vendere· Quo reſpondente ꝙ v
tiqꝫ/et ſi ea vellet emere Ayt ſacer
dos· ego emā Quid/cōmercium fe/
cerunt/quo facto cum eger ſpem ſa
lutis ex hoc iam conciperet et exhi
laratus eſſet/dixit ſacerdos Ecce
iam accepi omnis peccatorum tuorū/
et ꝓ eis me oportet ſatiſſacere/nec
poſſum niſi cognoſcam ea· neceſſe
ē m̄ ḡ ꝙ oſtendas m̄ qd̄ emerem/et
dicas michi peccata tua Eger vero
qꝛ iā intus mutatus fuit/ꝫ deſpa/
tōnē depoſuit/totā vitā ſuā cepit e
uoluere et euomere· Cui īterim do
minus cōtulit cōtritōnē/ſic ut cum
multis lacr̄mis pccā ſua recitaret
Tūc ſacdos gauiſꝰ plenius eum ī
ſtruxit/et quali ītētōe h̄ cōmerciū

ſecū fecerit expoſuit/ꝫ ſic eū plene
cōtritū ꝫ confeſſum abſoluit/ꝫ vt
q̄ꝫ exoneratus fuit· Exm̄ Sike
cōmerciū/ſed nō ſiki ītētōne/fecit q̄
dam curatus in oeſtfriſia/ Audiui
nāqꝫ/ꝙ ibidem q̄dam peccator īfir
matꝰ ꝫ de ſalute ſua quaſi deſpās/
viſitatus fuit a ſuo curato· Qui
curatus/trepidanti īfirmo dixit/ꝙ
ſi vellet ſibi dare equū ſuū/ipſe reci
peret pccā ſua ſup ſe· Qd dixt nō
ꝓpter ſalutem infirmi/ſed ut equū
haberet· Qd īfirmus acceptaut/ꝫ
facto pacto/defunctus eſt· Cūqꝫ ſa/
cerdos ſacris indutē veſtibus offi
ciū funerale pro ipſo faceret/ viſi/
bilit̄ corā populo eductus fuit ſur
ſum per teſtitudinem eccleſie/fac/
to magno foramine ī teſtitudīe/ꝫ
poſtea idē ſacerdos nuſq̄ cōparuit
Nos igitur deſperatōnem fugien/
tes/proximum q̄tū valemus a deſ
peratione trahamus/ q̄tinus in do
mino ſperans veniam et gratiam
in preſenti/ꝫ gloriam in futuro cō
ſequatur/per miſericordiā domini
noſtri ihesu xpriſti/viuentis et reg
nantis ī ſecula ſeculorum· Amen·

Sermo q̄drageſimuſnonus

Septimus g̃dus in ſcala
pccōrū/et īfimꝰ deſcēdē/
di in infernum/eſt fina
lis impenitentia/ſcilicz
quando peccator ī fine vite ſue nō
vult penitere/qd̄ eſt in ſpiritū ſāc
tum Et ſeq̄tur deſperationē/quia
nemo recuſat ī fine penitere/maxi
me ſi cognoſcat aut eſtimet mortē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

ĩminere· Hec finalis impenitẽtia/
peccm̄ eſt dyabolicū/ qꝛ dyabolus h̄
pccō plenꝰ ē/ et ad h̄ conatur tote
viribꝰ hoīem trahere ·Ipſe nãqꝫ īſi
diatᵣ calcaneo nrō .i. fini vite nr̄e
Vn̄ dyabolꝰ in fine vel ĉca finē vi
te nr̄e/ piculoſiſſime hoīem īfeſtat/
qn̄ vires humane deficiūt/ ſciēs ꝙ
ꝓm exigētiā finis homo iudicatur·
et oīa a fine appellãtᵣ Et dyabolꝰ
quandoqꝫ p totam vitam hominis/
cōſiderat aliquid p quod ī fine poſ
ſit eū ſuperare/· Ideo/ piculoſum eſt
valde penitētiam uſqꝫ in finē defer
re/ quia eſt ſe ponere ad piculū fi/
nalis impenitentie/ ⁊ conſequēter
perpetue dampnationis Item· hoc
peccm̄ oīa bona p̄terita penitꝰ mor
tificat et oblinioni t̄dit/ ſicut de ta
li homine dr̄ ezechie. xviijo/ Oēs
iuſticie eius quas opatus eſt n̄ re
cordabuntᵣ Itē· hoc peccm̄ ſine me
dio ducit ad infernū Eſt enim vl/
timus gdus ſcale peccōrum/ tãgēs
infernū/· a q̊ ſine medio deſcēditur
in infernū q̄ꝛ cito vita finitur De
hac finali ipenitētia nōndū ē/ ꝙ ip
ſa procedit ex radice ſupbie et ple
na eſt contemptu· Unde prouerbi.
xviijo dicitur· Impius cū in ꝓfun
dum venerit peccōrum/ contempnit·
et ſequetur eū ignominia ⁊ obpro
briū· Ubi per impiū/ ſatis apte peccōr
ipenitens poteſt intelligi/ ut ſtatim
patebit/ qui in profundum venit/ eo
ꝙ inferno ꝓximus ſit Contēpnit
autē peccator ipenitens multa/ ꝓp/
ter quem contemptum merito ipi
us appellatur· et facit ſe contemp/
tibilem/ quia quos contempnit ab

eis contempnetur· Iuxͣ illud xxxo
Qui ſpernis nonne ⁊ ipſe ſperneris
Cum fatigatus deſieris contemp/
nere cōtempneris Contempnit au
tē deū/ beatos in pr̄ia/ paſſionē xp̄i/
eccl̄iam/ et eꝰ ſacr̄mēta/ p̄ces ac me
rita/ correptōes et informatōes/ et
ſemetipſū· Primo dico ꝙ peccōr fi
naliter impenitēs cōtempnit deū.
Nã deus eū patienter toleratᵣ ⁊ tole/
rat/ t̄hit/ monet/ et exſpectat/ ut eū
recipiat/ q̄ſi deſiderãs eius ſalutē ⁊
inuite ipſū dampnans Ipſe dat ei
locū et tempꝰ penitentie/ ſꝫ fruſtra
qꝛ miſer ſe cōtemptibilr̄ audit a de
o/ De loco dr̄ Iob xxiiijo/ Dedit e
i deꝰ locū penitenᵉ/ et ipſe abutitur
eo in ſupbiã De tpe dicitur/ apoca
lipſis ijo Dedi illi tempꝰ ut peni/
tentiã agēt/ et n̄ vult penitere De
utroqꝫ ſcꝫ tpe et loco dr̄ ſap. xio.
Dãs tempꝰ et locū p q̄ mutari pn̄t
a malicia Idcirco hmōi temptator
dei/ grauiter deum irritat/ et irã eꝰ
ſup ſe accumulat/ magis offendēs
p ſuam ipenitentiam finalem/ q̄ꝛ p
omnia peccã que p prius ppetrauit
Vn̄ ad ro. ijo tali peccatori dr̄ Ig/
noras quoniã benignitas dei ad pe
nitentiam te adducit/ id eſt trahit
et vocat/· Tu aūt ꝓm duriciam tuã
et ipenitens cor tuū/ theſauriſas ti
bi irã in die ire/ ⁊ reuelationis iuſti
iudicij dei/ Tunc enim ꝯtempnetur
a deo/ quando ꝓicietur in infernum
cum dyabolo ⁊ angelis eius/ dicēte
iuſto iudice Diſcedite a me male
dcī in ignē etnū ⁊c· Secūdo di/
co/ ꝙ cōtēpnit beatos ī pr̄ia/ et glo
riã r̄gni celeſtis Ipſi nãqꝫ deſiderãt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

aduentum eius in ſocietatem ipſo
rum parati ſibi ferre auxiliũ Sed
ipſe miſer auertit oculos ſuos ne
conſideret ſibi gloriam exhibitam
et ſanctos ipſius ſalutem deſideran
tes Nec ſolum contẽpnit conſidera
re gloriã beatorũ ſed eciã tormẽta
dãpnatorũ ne timore cõcuciat͛ Cõ
tempnit ergo gloriã beatorũ et ab
ea recedit et contempnit videre pe
nam dampnatorũ et eidẽ appĩquat
Sed veniet tẽpus quo penitere nõ
poſſit et ſanctorũ ſuffragia libent͛
haberet ſed tũc refutabitur Ter
cio dico ꝙ contẽpnit ſanctam eccle
ſiã et eius p̃ces ac merita ex q̃ tñ
ſpũaliter renatus eſt et ĩ eius gre
mio nutritus ſaltem ſi ſit xp̃ianꝰ
Et ſic contempnit matrem et facit
contra preceptũ domini qui prece
pit matrẽ et patrem honorari ſicut
ſcribitur exo. xx° et deut° v° Non
ergo honorat patrem et matrem q̃
contra preceptũ patris contẽpnit
matrẽ· Idcirco contẽpnetur a ma
tre quãdo abſcindetur a corpore ec
cleſie tãꝗ̃ putridum menbrum et
abicietur nec vnꝗ̃ aliqd̕ ſubſidiũ
ab eccleſia ſperare poterit Quar
to cõtẽpnit ꝓpriſti paſſionẽ et mor
tẽ nõ curãs ſed magis ꝑuipẽdẽs ꝙ
xp̃s pro ipſo et ipſius ſalute nõ ſo
lum incarnatus eſt et in hoc exilio
conuerſatus ſed eciam paſſus cru
cifixus et mortuus ẽ· Ideo de ipſo
poteſt dici ſicut de quibuſdam dici
tur ad heb. ſex° Rurſus crucifigẽ
tes ſibimetipſis filium dei et oſten
tui habentes Talis ẽ ille qui paſ
ſionem ꝑuipendit ꝛ õi merito paſ
ſionis eius indignum ſe facit pro
quo xpriſtus gratis mortuus eſt
Dicitur autem rurſum crucifige
re xpriſtum quia talia facere non
ceſſat et in eis ꝑmanet ꝓpter que
tollenda xpriſtus crucifixus fuit
Sed tempus veniet qñ xp̃s oñdet
ei cicat͛ces vulnerũ ſuorũ et ſigna
paſſiõis ſue ad ipſiꝰ magnã cõfu
ſionẽ ꝛ ad oñſionẽ iuſte dãpnatõ
nis ſue· Quĩto cõtẽpnit ĩforma
tões et correptões qͥbꝫ tã ab intͣ ꝗ̃
ab extra corripit͛ ꝛ arguit͛ ẏmmo
qd̕ peius ẽ odit ſe corripiẽtẽ· Vñ de
talibus dicitur amos quĩto Odio
habuerunt in porta corripientem
Sed de talibus qꝛ dicit͛ ꝓũ. xxix°
Viro qui corripiẽtẽ dura ceruice cõ
tempnit r̃pẽtinꝰ ſuꝑueniet ĩteritꝰ
et eũ ſanitas nõ ſequet͛ Nõ fecit ſi
cut pẽ qui dicit Corripiet me iuſtꝰ
in mĩa et crepabit me· Vñ poeta di
cit Argue cõſultũ te diligit argue
ſtultũ Auertit vultũ nec ſe dimit
tit multũ· Sed veniet tempus qñ
hmõi correptões ꝛ ĩformatões
q̃s cõtẽpſit ſtabũt ꝯ ipſũ ĩ teſtĩo
nia ad cumulũ dãpnatõis ſue Sic
bnardus in ep̄ka ad robtũ nepotẽ
ſuũ dͭ ſic cõcludẽdo Fili dilẽiſſie de
us in iudicio de hijs meis lr̃is ma
iorẽ tibi habet ĩferre dãpnatõnẽ
ſi nullã in te r̃pperit ex eis emẽda
tõnẽ Sexto dico ꝙ cõtẽpnit ſeipſũ
ĩmo vẽacit͛ odit iux̄ illd̕ pẽͤ Qui
at͛ diligit ĩiq̃tatẽ odit aĩaz ſuã dili
git em̃ ĩiq̃tatẽ q̃ eã deſerẽ nõ vult
odit em̃ aĩaz ſuã qꝛ ſpõte et ſciẽt͛ ẽ
ei cã ꝑpetue dãpnatõnis Si enim
ſignũ odij ẽ ꝙ vnꝰ aliũ corꝑaliter

occidit/ ꝙ̃tomagis ſignū ꝗuiſſimi
odij eſt animā ꝓpriam perpetua mor
te intermere Quis nō diceret īſer
nū/qui nollet curari/odire ſanita-
tē et diligere infirmitatē ¶ Certū ē
aūt/ꝙ penitētia eſt ſūma medicina
cōtra morbos pccōꝝ/quibꝫ aīa leta
lit̄ infirmat̄ De hoc ẏſi. d̄ ī libro
de ſummo bono ſic·Penitentia·eſt
medicamētū vulneris/ſpes ſalutꝭ·
ꝑ quam peccatores ſaluāt̄ ꝑ quā
deus ad miām prouocatur Et ut
multa paucis verbis cōprehendam·
peccator īpenitēs/eſt vulneratus ꝛ
n̄ vult curari/ē maculatꝰ ꝛ n̄ vult
mūdari/ē lapſus ꝛ n̄ vult ſubleua
ri/ē ligatus ꝛ nō vult ſolui/ē cap
tiuatus et non vult liberari·eſt ꝗ
uiter indebitatus ꝛ nō vult acq̄ta
ri/ē abiectus et nō vult reduci/ē ī
ſtatu periculoſo et nō vult ſecura
ri/eſt in ira dei et n̄ vult recōſiliari
¶ Idcirco/ꝑ ſuam maliciā excecatur
ut nō attēdat cōtinuā morte appro
pinquatōem/ et incertitudinem ho
re eius/terribile iudiciū affuturū.
ītolerabilia tormēta inferni Et ſic
miſer improuiſa morte preoccupa/
tꝰ/rapit̄ ad iudiciū et cōdēpnatur.
ac ꝑpetuis tormētꝭ adicit̄ ¶ De hu
iuſmodi miſeriis finalr̄ īpenitentibꝫ/
multa legūtur exēᵃ/ex qͥbꝫ pauca
tāgā·¶ Exᵐ/ Venerabilꝭ beda ī li-
bro de geſtis āglorū ſcribit/ꝙ cōra
dꝰ rex anglorū/quēdam militē īfir
mū ꝛ multū ſibi dilcūm pſonalr̄ vi
ſitauit/eūqꝫ ad cōfeſſionē hortaba
t̄·Qui reſpōdit/ꝙ vtiqꝫ cōfiteri vel
let/ſed ꝙ adhuc nō eſſꝫ necc̄·Alia
die rex regreſſus ad eū/ iterū am-
monuit eum de confeſſione faciēda
Et ait miles/Si modo confiterer.
qd̄ prius nō feci/nō aſcriberetur v
tuti ſꝫ timori ꝛ ignauie ¶ Et cū rex
diceret/hoc eſſe tēptatōem dẏaboli·
n̄ acq̄euit pro tūc cōfiteri ¶ Tercia
die cū rex reuerſus ꝛ ſollicitꝰ de ſa
lute ipſiꝰ/iterū eū ad cōfeſſionem
hortaretur/r̄n̄dit Iā nimis tarde ē
Nā ſentētia cōtra me data eſt/ī ſer
nꝰ m̄ aptus eſt/et mors īminet Et
ſic cum diro eiulatu mortuus fuit
·¶ Exᵐ/ Ceſariꝰ ſcribit/de q̊dā ſac̄/
dote male viuēte/q̄ incidit ī ꝗuē in
firmitatē·et cū nullā fere ꝯtrōez de
pcc̄is hēret/q̄dā cognata eꝰ h̄ cōſi
derās/hortabat̄ eū ad pniaꝫ Cui mi
ſer deſperās ꝛ deſpatꝰ iā morti ap
ꝓpiquās·r̄n̄dit·Vides horreū illd̄
magnū ex oppoſito/n̄ ſūt ī tecto eꝰ
tot calami/q̊t ſūt c̄ca me demones
cōgͥgati/et h̄ dcō mox agonizās ex
ſpirat̄·¶ Exᵐ/ Idē ceſarius ſcribit
ꝙ in frācia q̄dam clericus viciosus/
infirmitate percuſſus fuit· Et cum
ab amicis admoneret̄ ꝯfiteri/ꝛ al
latū eēt corpꝰ dn̄icū/nō acq̄et̄ cōfi
teri ł cōicare/ſꝫ vtens ſe ad parie/
tē ait Tuba canit apd̄ inferos/ea/
mꝰ hic·ſicꝫ miſer exſpirat̄·¶ Exᵐ
¶ Idē eciā ceſariꝰ tale ſcribit exᵐ
terribile/In dẏoceſi traiectēſi/qui
dam vir hildebrādus noīe/trāſiēs
ꝑ quādam ſiluā cū cōciue ſuo/dẏa/
bolo inſtigante occidit eū Qui cō-
prehenſꝰ/et latrociniū dcūꝫ cōfeſſꝰ
rote adiudicatꝰ fuit Cūqꝫ ad mor
tē duceret̄/ curatꝰ illiꝰ ville btolfꝰ
noīe/hortabatur eū ad cōfeſſionē
Sed miſer deſperans confiteri re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

nuit dicēs ſe fore ꝑpetue condemp
nandum Cui dictus Bertolfus ait
Adiuro te per patrem et filium et
ſpiritū ſanctum/ ut infra xxx. hos
dies michi appareas/ et ſine leſiōe
mea de ſtatu tuo me certifices· Qd̄
et ꝓmiſit ſi ei liceret/· Nocte igit̄ q̄
dam/ Bertolfo ṗdcō dormiēte/ mag/
nus ventorū flatus et horribil̄ ſtre
pitus fiebat circa domū eius· Unde
Bertolfus euigilās/· Uidit ianuas
domus violenter apiri/ et ſupdcūz
Hildebrādū in camino ignis ſedere
Qui dixit ei Ecce/ ħ ſū ſicut tibi ꝓ
miſi Eternalr̄ dāpnatus ſū ꝓpter
deſpatōem· Si em̄ egiſſem pniam/
p penā temporalē euaſiſſem eter/
nā· Non em̄ punit deꝰ bis inidipſū
Conſulo tibi/ ut vitā tuam emēdes/
ne ſimilia michi patiaris/ Erat aūt
idem Bertolfus ſacerdos/ non re/ ſ;
nomine tātū/· quia ſine ordinibꝫ ce
lebrauerat· Et cū dcūs Bertolfus
plura īterrogare voluiſſꝫ/ dixit mi
ſer Non licet m̄ diutius hic morari·
Quo dcō impulſus et expulſus/ cū
ſtridore ac maximo eiulatu diſceſ/
ſit/ Bertolfus vero predcūs/ ordinē
ciſtercieñ intrauit/ et uitā ſuā emē
dauit· Uerūptamē/ abbas ſuꝰ nul
latenꝰ īpetrare potuit ab inocētio
papa diſpēſatōem/ ut dcūs Btolfꝰ
ordines ſuſcipet ꝛ celebraret· Nec
mirū· nā cū diu ꝑplm xp̄anū p q̄ſ/
dā ſimulatōes ſacm̄etorū et offici
orū diuinorū ſciēt̄ decepiſſꝫ/ dignū
fuit et rōnabile/ ut ab eorū miniſte
rio in ꝑpetuū abſtineret· Ex ſupꝰ
dictis in ſeptē ſermoībꝫ/ patent ſep
tem gradus pcōꝝ in ſcala damp/
natōis/ per quos/ gradꝰ directe deſ
cēditur in infernum· A quibꝫ gra/
dibꝫ debemꝰ q̊tidie a dn̄o petere libe
ratōem/ et dicere in dominica orōe
Sed libera nos a malo· ſcꝫ ſeptē/
plici predcōꝝ ḡduū/ ut ab illo ma/
lo qd̄ admiſſum et cōmiſſum ē libe
rem̄ p remiſſionē/ et qd̄ nōdū ꝯmiſ
ſū et admiſſum ē p ꝓſuatōez· Per
dn̄m nr̄m ihm criſtū/ viuētē et reg
tē p īfinita ſclorū ſcla· AMEN·

Sermo qūquageſimus

AMEN· Poſtq̄ dcūm
ē de orōe dnīca/ et de vij.
petōibꝫ ī ea contentis/ q̄
totā hoīs ſalutem tā ui
te pn̄tis q̄ future plene cōplectūt̄·
Dicēdum eſt poſtremo/ de hac fina
li cōcluſiōe ſcꝫ Amen/ Quā vtiꝫ do
minꝰ n̄ legit̄ appoſuiſſe/ ſ; ſcā eccle
ſia ex bona cōſuetudine ipſā appo
nere q̄ſi cōcludēdo cōſue̾t· Nōndū
ē aūt/ q̄ amē vocabulum ē hebraycū
et ex hebrayco ſūptū/ ac in aliis li
guis ſcꝫ greca et latina/ et eciā bar
baricis et vulgaribꝫ multū vſitatū
Nec ē veriſile/ q̄ ipſū ſit compoſitū
ab a qd̄ ē ſine/ et mene deſcūs/ q̄i ſi
ne defcū/ ut q̄dam eſtimāt/ qꝛ tūc eſ
ſet fōrtū a greco/ Certū ē aūt/ q̄ lin/
gua hebrayca/ ē ṗa· et antiq̄ſſiā/ et
quaſi mater oīm ligũarū· Nec ē pu
tādum q̄ hebrayca vocabula deſcē
dunt a ḡcis/ Poteſt tamē dici/ q̄ a/
mē ſi dicat̄ ab a et mene/ n̄ ē ꝯpoſi
tio ſ; diriuatio/ ſ; ethimologya/ In
uenit̄ autē hoc vocabulum amen.
duas hēre ſignificatōes· Nā q̄nq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

capitur verbalr̄ et ſignificat idē qđ fiat· ut qñ ī fine alicuius orōis dr̄ amē· vel cū aliqs audit aliqđ qđ deſiderat fieri dᵗ amē· Sic in pſalterio ubi nos hēmꝰ ī latino fiat fiat ī hebrayco dr̄ amē. amē· Alio mō capit᷑ aduerbialr̄ et ſignificat idē qđ vere vel in veritate· Sic accipit᷑ in dictis ſaluatoris q̄ cōſueuit dicē Amē. amē dico vobis· Ubi nōndū ꝙ Iohannes in ſuo euāgelio ſolet geminare amē· dicēdo amē. amē dico vob̄· Expᵒq̄ veriſile videtur ꝙ ſic dñs in loquēdo facere cōſueuerit. Sz alȳ euāgeliſte nō gemināt ipſū forte ut tāto breuiꝰ narrēt verba domini· Et in hac ſignificatione amen qñq3 accipitur nominaliter ſcilicet pro ipſa veritate que filiꝰ dei eſt ut apoca. iiiᵒ dr̄ Hec dᵗ amē teſtis fidelis et verus qui eſt principium creature dei· Sed queritur quare īnṫpretes nō poſuerūt fiat ꝉ vere pro amē· ſed ſiue in greco ſiue ī latīo ſp̄ poſuerūt amē ſicut in hebreo hētur· Rn̄tur ſ̄m britonē· ꝙ in hȳs duobus vocabulis amē· et alleluya propṫ ſanctiorē auctoritatem ſeruatur ātiq̄tas ab apl̄is ſ̄uata· Et ā ſacra nāz ſūt vba· ut io. in apoca. referat ſpiritu reuelāte ſe audiuiſſe vocem celeſtis exercitus tamq̄ȝ vocem aquarum multarum tonitruūq3 validorum dicētē amē ꝛ alleluya· Et propter hoc utrumq3 oportet dici ſic in terris ſicut ī celo reſonat· Et ut brito refert Auguſtinus dicit ꝙ amen nec grecus inṫpres nec latinus vſus ē inṫp̄tari ut honorē haberēt velamēto ſecreti nō ut eſſet ligatū· ſed ne vileſcrēt nudatū· et ſpecialiter ꝓpter reuerētiā dei· qui freq̄nēter ipſo uſus eſt Hec ille· ¶ Hȳs igit᷑ p̄miſſis· nōndū eſt ꝙ amen in fine orōis dn̄ice cōuenientius ꝑ fiat ꝙ̄ pro vere ponit᷑ et accipit᷑ Eſt em̄ vbū optatiuū· et p modū deſiderȳ ōniū p̄cedētiū petitōnū cōcluſiuū· Ipſū eſt vbū breue in l̄ris et ſillabis ſed ē magnū et latū in ſenſu· q̄z oēs petitōes precedētes reſpicit· approbat· et in generali q̊dammodo replicat et iterat· Ac ſi homo p h̊ vbum amen acceptū pro fiat velit inſinuare ꝙ nō ſuperficialiter ſed cordialiter deſideret ea fieri q̄ diuiſim petēdo expreſſit· Ut igitur per hoc verbum optatiuum quod totā oratōem dominicā cōcludit· eciam hoc opus cōcludatur et terminet᷑· et ut finis libelli cōcordet principio· viz ꝙ ſicut in p̄ncipio generalir̄ dictū fuit de oratōe· eciā in fine cōcludatur gn̄aliter de orōe· ideo nūc dicendum eſt de vtilitatibus quas homo cōſeq̄t᷑ orando· quatinus tāto feruentius attentius et frequentiꝰ oremꝰ q̄nto multiplicē fructū orōis magis p̄ oculis habuerimꝰ· ¶ Nōndū ē igit᷑ ꝙ orō debite fōrta mlṫa bona ſalubrit̄ opat᷑ in hoīe· ꝓpter q̄ ſingulariter placet deo· et ipſū quodammō inclinat ad hoīem ut eius volūtatē adimpleat· Sūt autē multe cē ꝓpṫ quas orō deuota deo placet ꝛ hoīi ſalutē opatur· ¶ Prima ē ꝙ orō ē q̄ſi incēſū bn̄ redolens corā deo· Un̄ ps̄. dᵗ Dirigat᷑ orō mea ſicut icēſū in cōſpcū tuo· Et augꝰ. dicit Orō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

orāti ē ſubſidiū/ et deo ſacrificiū Iſ
tud incēſū offertur in altari ſpūa
li illius templi/ de quo dr̄ i° ad cho
ri. iiij° Tēplū dei ſcm̄ ē/ qd̄ eſtis vos
Itē ibidē Neſcitis/ qꝛ tēplū dei eſtis.
et ſpiritus dei habitat in vobis/ Hu9
aūt templi ſunt duo altaria/ ſicut
in tabernaculo dn̄i/ ꝛ in tēplo ſalo
monis fuiſſe legūtur. Ibi nāq; fuit
altare incēſorū interius. et altare
holocauſtorū ſcz exterius. Sic ī tē
plo quod nos ſumus/ hēmus alta
re cordis intrinſecus/ et altare oris
forinſecus. Ideo/ qn̄ ſolo corde oram9/
tūc adoletur incēſū ſup altari intrī
ſeco Qn̄ vero ſolo ore oram9/ tūc ado
letur holocauſtū ſup altari forīſe/
co/ Qn̄ vero corde et ore oramus/ tunc
vtrobiq; offert᷑ hoſtia deo placēs
Et hͤ oblatio/ ut corā deo bn̄ redole
at dēt cremari in igne/ ut poni ſup
carbones ignitos/ .i. dēt pcedere de
corde igne caritatis/ ꝛ feruore deuotō
nis ardēte/ Nō em̄ olim offerēbat᷑ in
cēſū ł holocauſtū/ n̄ p ignē/ ¶ Scd̄a
cā ē/ qꝛ placat deū tollēs ā mitigās
irā e9 Vn̄ ij° mach. i° dr̄ Exaudi
at dn̄s orōes vrās/ et recōſiliet᷑ vo
bis Et ggg9 in omelia dᵗ Vult de9
placari pcib9/ qui ſcit qꝛ portari nō
poſſit iratus. Et ambro. dᵗ Sedu
le pces/ placāt aīm iudicis ad dā
dā miaz. In ſignū h9/ cū moyſes o
raſſz p pplo q̄ fecerat vitulū gfla
tilē/ et deū q̄uit offenderat p ydola
triā/ ſcriptū eſt em̄/ placat9 ē dn̄s.
ne faceret malū qd̄ locutus fuerat
adūſus pplm ſuū/ exo. xxxij°. Qd̄
pē. tāgit dicēs Et dixit/ ut diſpde
ret eos/ ſi n̄ moyſes elc̄us e9 obſti

tiſſz i cōfractōe ī cōſpcū e9/ ut au
terret irā eius ne diſpderet eos/ Itē
exo. xxxij° dr̄/ q dn̄s dixerat mo/
yſi Dimitte me ut iraſcat᷑ furor me9
gᵗ eos Ac ſi dixiſſz. Qz diu rſtite
ris m̄ orādo/ n̄ poteo vltōez facē ī e
os Et de aarō dr̄ ſap. xviij°/ Prope
rat hō ſine q̄rela depcari p pplis.
pferēs ſeruitutis ſue ſcutū/ et p īcē
ſū depcatōem allegans/ reſtitit ire
¶ Quo cōtᵗ/ yſa. cōq̄rit᷑ dicēs. n̄ ē qui
inuocet nomē tuū qui cōſurgat et
teneat te/ yſa. xliiij° Et quādo dn̄s
iratus ī populū ſuum/ noluit flecti/
qm̄ pcuteret eos/ dixᵗ iere. pphete.
noli orare pro populo hoc/ nec aſſu
mas pro eis laudē ꝛ orationem/ ꝛ
nō obſiſtas michi/ qꝛ nō exaudiā
te Ie. vij° Idē fere dr̄ ie. xi° ꝛ xiiij°.
¶ Tercia cauſa ē/ quia oratio pn̄/
tatur deo per miniſterium angelo
rum/ quos cū deus pfecte ꝛ intime
diligat/ orō nrā ipſorū miſterio fit
deo magis accepta. Unde bnard9
Credimus āgelos ſcōs aſtare orā
tibus/ offerre deo pces ꝛ vota ōmū
Sic raphael dixit thobie ſeniori
Quādo orabas cū lacrimis ꝛc. ego
optuli orōnem tuam corā dn̄o tho
bie xij°/ Itē apo. viij° dicit᷑/ Aſcen
dit fumus incēſorū de orōib9 ſanc
torū id ē bonorū hoīm/ de manu an
geli corā deo/ In ſigᵐ huius dr̄ gen̄.
xviij°/ q iacob vidit ī ſōpnis āge/
los deſcēdētes ꝛ aſcēdētes p ſcalā
Qd̄ bnar. exponēs dᵗ/ diſcurrūt ā/
gel9 iter dilcūz ꝛ dilcāz/ vota offe
rēs et dona referēs/ Iſtd̄ miniſteri
ū angelorū qd̄ faciūt pſentādo deo
orōes nrās/ ē nob valde nccāriū et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

vtile Nā ipſi ſciūt quō debeāt vota
nrā deo pñtare ut ſibi placeant et
nos exaudiamur Ipſi eciam appo
nūt de ſuo/ ſcʒ orando pro nob̄ Sic
amicus fidelis/ ſi eſt dilcūs pñcipi/
nō ſolū refert ei deſideriū amici ſui
ſed eciā orat pñcipē ut petitionem
illā admittat ¶ Quarta cā ē/ qꝛ ho
mo ꝑ orōem fiducialr̄ ꝛ familialit̄
loqtur cū deo/ Vñ bnardꝰ Orantē
hominē deo loqui qs dubitet/ Pro
quo nōndum eſt ꝙ duo ſūt colloqa
inter deū et hominem/ ſcʒ lāo et orō·
lāone loqtur deus hoi/ et oſtēdit ei
voluntatē ſuā· orōe vero loquit̄ hō
deo/ et manifeſtat ei deſideriū ſuum
¶ De hoc dᵗ auguſtinus ſuper pē̄ᵐ.
Orō tua locutio eſt ad deū Qñ le
gis deus tibi loqt̄· qñ oras/ cū deo lo
queris Idē fere dᵗ yſido. i de ſūmo
bono Et hec duo colloqia dn̄t per
vices alternatim fieri/ ut viz ho/
mo nec ſēper legat nec ſemper oret·
ſed faciet ſ͛m illud metrum Nūc le
ge nūc ora/ nūc cum feruore labora
·Ideo bnar. dᵗ Formāda ē orō que
lāonē interrūpat Et iero. dᵗ Orōi
lectio/ lectioni ſuccedat orō/ Quan
tū autē iſtud colloqū orōis place/
at deo pʒ cātirorum ijᵒ/ Vbi ſpōſus
introducit̄ dicere ſpōſe· Sonet vox
tua in auribus meis Vox em̄ tua
dulcis· In ſignū huius ſaluator nr̄
perſonaliter orauit/ et nos verbo et
exemplo docuit orare/ ut tactū fuit
in principio huius libelli· ¶ Quīta
cā eſt/ qꝛ per orōem homo curat̄ ac
ſanat̄·/ qui mōrlem morbum cōtrxit
Curatur autē tā ab infirmitate a
nime ꝙ̄ corpis/ De corpali curatōe

hēt̄ frequent̄ in euāgelio Et dñs
dixᵗ yſaye ꝓphete/ ut diceret ezechi
e egrotāti et oranti Audiui orōem
tuam/ et uidi lacrimas tuas/ et ec
ce ſanaui te/ ut dr̄ iiijᵒ reg̃. xxᵒ/ Sic
thobias iunior ꝛ ſara orabāt/ ut ſa
nitas daret̄ eis .i. ꝯſeruaret̄ tho.
viijᵒ/ De curatōe aīe dᵗ iero. Ieiu
nio ſanātur peſtes corpis/ orōe pe
tes mētt/ Sic ſalomō orauit dicēs
Si qs cognouerit plagā cordis ſui
id eſt pccūm/ et extēderit manꝰ ſu
as ſcʒ orādo ꝛ c̄· tu exaudies ī celo
ut dr̄ iijᵒ regū xviijᵒ/ Et ī orōe dñi/
ca petimꝰ Dimitte nob̄ d. n. ꝛ c̄.
¶ De curatōe vtriuſqꝫ ſcʒ aīe et cor
poris dr̄ iacobi vltᵒ/ Orō fidei ſalua
bit infirmū/ et alleuiabit eū/ et ſi
in pcc̄is ſit dimittētur ei Et dominꝰ
dixit paralitico/ fili remittūtur tibi
pccā tua/· ſurge tolle lectū tuum ꝛ
vade in domum tuam· Mᵗ ixᵒ/ mar.
ijᵒ· et lu. vᵒ/· Ille tamē paliticus n̄
legitur vocaliter petiſſe/ ſꝫ q̄ portā
uerāt eū deprecabantur ꝓ eo· ¶ Sex
ta cā ē/ qꝛ orō cōfortat ꝛ corroborat
orantē/ adiuuatur em̄ a dño· Vnde
auguſtinꝰ in de diffinitōib3 dᵗ. Nul
lū credimꝰ/ niſi orātem auxiliū ꝓ/
merert· Nam orō munit hominē ꝯt̄
hoſtes ſuos/ ut n̄ ſupetur/ ſꝫ magis
ſupet/· Ideo dñs docuit nos orando
dicere Et ne nos inducas in tēpta
tōem/ id ē non pmittas nos ītrare
vel induci/ ut alias fuit declaratū.
¶ De huiuſmodi adiutorio dei ꝑ orō
nē habemꝰ mlta exᵃ ī ſac̄ ſcptura
¶ Nā cū moyſes leuaret manꝰ ſuas
ſcʒ orādo deū/ vincebat iſrahel/ exo.
xvijᵒ· Itē iudith/ anqꝫ decollāet ho

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

loferne͞ petiͤt ꝓ ſe orari et ſe ipſa
orõe muniuit/utꝫ Judith viijº/ꝛ ī
fra Itē heſter ut amã oraret orauᵗ
et orari pro ſe fecit/ut dicitᵗ heſter
iiijº/et xiiijº/Item iudas machabe
us pugnaturus/fere ſemꝑ orabat
et ꝓſpere agebat·In pugna tamē
cõtra alchimũ et bachidē expreſſe
nõ legitᵗ oraſſe/ꝛ ibi cecidit et occi
ſꝰ fuit·Vñ igr̃ dᵗ augꝰ.freq̄ns orõ/
munitõ ē aīe Et cſoſ.dᵗ Nichil po
tētiꝰ ē hoīe orāte/Itē idē Quis iuſ
torũ nõ orãdo pugnauᵗ/q̄s ñ hoſtē
orãdo deuicit Et glõ lib nu.dᵗ Plꝰ
valet vnꝰ ſcũs orãdo/q̄ͦ innumeri
pccõres preliãdo/Et hoc patuit de
theodoro īpatore ſeniore/de q̊ dr̃ in
Cronica marti/ꝙ hoſtes ſuos plus
orõe ꝛ ieiunio/q̄ͦ ferro proſtrauit
·Vide h̃ ſi placet ī hyſtoria tptita·
¶Septia cã ē/qr orõ iuuat ꝓximũ
ia.vltio/Orate pro īuicē ut ſalue
mini Vñ paulus/fere in õibus e
piſtolꝭ ſuis ſcribit/ſe orare ꝓ illis
q̄bus ſcribit/ꝛ petit eos orare pro
ipſo/Nec debemus ſolũ orare pro a
micis et benefactoribꝫ/ſed etiã pro
īimicis ꝛ pſecutoribꝫ/iuxͣ illd ma.
vº/Orate pro pſequētibꝫ ꝛ calũp
niãtibꝫ vos/Itē debemꝰ orare ꝓ bōis
et malꝭ/pro bōis ſcꝫ ut pſeuerēt ꝛ
proficiãt Sic xp̄s orauit pro diſci
pulis ſuis dicēs Ego pro eis rogo
nõ pro mũdo/io.xvijº/Itē ibidē/pr̃
ſcē ſerua eos ī noīe tuo q̊s dediſti m̄
¶Pro malis debemꝰ orare/ut cõuͤtãtᵗ ꝛ
nõ peãt Sic dñs orauᵗ ꝓ crucifix
oribꝫ ſuis lu.xxiiij/Sic moyſes ora
uit pro pharaõe ꝛ egiptijs/ut dr̃
exo.ī mltē locis/Sic iob orauit ꝓ

falſis amicis ſuis·Job vltº/ſic omas
põtifex pro eliodoro/ijº ma.iijº/et
ſic de mltē alijs/Itē nõ debemꝰ ſolũ
orare pro viuis ut iã dictũ ē/ſꝫ etiã
pro defũctis Sicut ecc̃ia quotidie
facit Vñ ijº mach.xijº dr̃·Scã et
ſalubris ē cogitatõ pro defũctē ex
orare/Qr̃ ãt deo placet ut pro malꝭ
oremꝰ/pꝫ ꝑ cſoſtomũ dicētē/Pro ſe
orare neceſſitas cogit/pro alijs at̃
frãitate caritas hortatur/dulcior
eſt ante deum orõ/nõ quã neceſſi
tas tranſmittit/ſꝫ quã caritas fra
ternitatis cõmendat·hec ille·¶Qr̃
aũt vtile ſit alteri ut ꝓ eo oremꝰ·
poſſet multis exemplis oñdi/tamē
vnũ ex legēda beate elizabeth lãt
g̃uis tangã·¶Exᵐ·Legitᵗ in eadē
legēda/ꝙ ipſa q̊dam tpe/iuuenem
quēdam ſecularit̃ indutũ ad ſe vo/
cauit et aꝑt·videris nimis diſſolu/
te viuere/cum deberes creatori tuo
ſeruire·velles ne ut pro te dominũ
orarem·Et ille·volo et hoc vehemē
ter expoſco·Cumqꝫ iuueni ut etiã
pro ſe oraret precepiſſet/orationi ſe
dedit·Mox iuuenis alta voce cla
mauit Ceſſate domina ab oratio/
ne tua ceſſate·Sed illa attentius
oraret·Juuenis altius clamans
dixit·Ceſſate domina/quia totus
deficio et comburor·Ipſe namqꝫ tã
to calore fuit ſuccenſus/ut totus
ſudans et fumans/brachia velut
amens iactaret/adeo ut alij accur
rentes eſtum eius ſuis manibus
ferre non poſſent/ut autem beata
elizabeth orationes ſuas ceſſaret
et tunc iuuenis eſtuare deſijt·Qui
rediens ad cor/mũdum dereliquit

et ordinem minorū intrauit. ¶ Oc
taua cā eſt/ qz orō multū torqt dy
abolū De hoc dt augꝰ. in quodam
ſmōe/ Orō eſt demonibus flagellū
Itē idem/ Orō eſt anime ſancte p̄
ſidium/ angelo bono ſolacium/ dy
abolo ſuppliciū deo gratū obſeqūm
Itē idem/ Orōis virtus/ iacula ſb
mouet inimici/ Et criſoſto. ait. hoſ
te dum oras premit'/ dū ceſſas eri
git' ¶ Qz autē orō torqueat dyabo
lū pz ex legēa. btī bartholomei apli/
vbi legit' demoniacū dixiſſe Aple
dei btholomee/ orōes tue incēdūt
me. Hinc ē/ q dyabolꝰ/ quātū pt co
nat' impedire vel interrūpe orōes/
aut aliter inutiles et īfrcūoſas fa
cere. In ſignū cuius/ hō plures fā
taſias ⁊ īutiles cogitatōes ac cor
dis diſtractōes patit' qn̄ vult ora
re/ q̄ aliīs tēpibꝫ. Sz ꝓpter hoc nō
dꝫ qs ab orōe ceſſare. ꝑimmo exo
ceci q clamabat ad dn̄m cū increpa
ret' ab aliīs ut taceret/ multoma
gis clamabat/ Dꝫ maiori cordis fer
uore ad dn̄m clamare. et ſic dyabo
lus clamorē hmōi n̄ ſuſtinēs effu
giet/ ſicut canis p clamorē expelli
t' de domo/ Orōe igit' expellit hō dy
abolum a ſe/ orōe eciā ipſū expellit
qn̄z ab alio/ ſic q illū quē iā ple
ne poſſidere videbatur deſerere cō
pellit/ ¶ De hoc legit' exm̄ multū no
tabile ac cōſolatoriū/ in legēda ſa
cre virginis katherine de ſenis/.
¶ Exm̄. ¶ Legitur enī ibi/ q in ci
uitate ſenēſi/ duo famoſi maleſcō
res morti adiudicati/ ad ɫrorē alio
rū ducebantur ī curru ligati ad pa
los/ qrū carnes ignite forficibꝫ abſ
trahebātur. Ipſi vero maleſcōres/
nec in carcē nec ext̄ poterāt indu
ci ut confiterētur. Sz qd ꝯuiꝰ eāt.
dū ſic torqrēt'/ apte vocibꝫ deū ⁊ ſcōs
eius blaſphemabāt. Cōtigit aūt di
uina ꝓuidēa. diſponēte/. ut dcā ſac̄
vgo eſſz in quadam domo iuxͣ pla
team p quā dcī maleſcōres ducebā
tur. Dcā vero vgo a quadam alia
que ſocia ſua erat noīe alexia/ fuit
vocata ad feneſtrā/ ut iſtd miſera
bile ſpectaculū videret. Que mox
ut vidit retroceſſit/ et ad orōem ꝯ
fugit/ humilit' et attēte ꝓ illis mi
ſeris deū exorās. Fatebat' autē poſ
tea ſuo cōfeſſori/ q in circuitu illo
rum duorū maleſcōrū viderit igē
tē demonum turbam/. qui mentes
illorū ꝯuius incendebant intus q̄
carnifices carnem exterius. Quid
plura. Ipſa ab orōe nō ceſſante/ ſz
diuinā miſericordiā intētiſſīe īplo
rāte/ apparuit ſaluator nr̄ illis mi
ſeris totus vulneratꝰ/ vndiz ſan
guine fluens/ eos ad cōuerſionem
inuitās/ veniam ꝓmittens. Ipſi ve
ro ſtatim īmutati petierūt confeſ
ſorē/ et cū magna contritiōe fuerūt
cōfeſſi/. deinde blaſphemias muta
uerūt ī laudes ſemetipſos accuſan
tes/ et dignos ſe penis illis et ma
ioribꝫ clamātes/ et carnificibꝫ ſuis
grās agētes letātiſſime ꝓceſſerūt
ad mortē/ ¶ Poſt aliquot autē dies
dcā ſacra vgo dū oraret audita fu
it ī orōe dicere. Grās ago tibi dn̄e/
qui liberaſti eos de ſecūdo carcē/.
Et interrogata a ſuo cōfeſſore qd
p hoc notaſſz/ reſpondit/ illorū duo
rū maleſcōrū alias interfectorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

animas eſſe in gloria paradiſi · Ip
ſa namq3 ſicut ante mortem impe-
trauerat eis cõtritionem ſic et poſt
mortem impetrauit eis liberatio
nem apertis inferni ·

¶ Nos igit͛ inſtanter et feruen
ter oremus / ⁊ in quacũq3 neceſſita
te anime vel corporis fuerimus / to
to corde per orationem ad dominum
confugiamus / et precipue or̄dem
dominicam ſemper ad manum ha-
beamus / quia breuiſſima eſt et vti
liſſima / quatinus deo noſtro pla-
centes ĩ hac lacrimarũ valle / veni
am et gratiam / et in celeſti patria
gloriã feliciter cõſequamur · Per
dñm nr̃m ihm criſtum ſaluatorẽ
noſtrũ cũ patre et ſpũ ſcõ viuentẽ
et regnantẽ per infinita ſeculorum
ſecula · A M E N

¶ Finit cõpẽdioſa quidem ſed vtilis ſermonum qũquagita ſup dñicam
or̄dem cõpilatio / correctõis lima ab omni rubiginis neuo q̃ diligẽtiſſime
purgata / p̃ſſorieq3 laudatiſſime ac utiliſſĩe artis fructuoſa inuẽtione ac
curatiſſĩe elaborata / deuotiſſimi preclariſſimiq3 viri ac dñi. dñi hermanni
cognomento de petra de ſcutdorpe oriũdi / diuiniſſimi carthuſiẽſis ordinis
monaſterij circa muros treuericos p̄feſſoris / Qui ex ſuorum ordinatõe ac
mandato p̄latorũ ordinis añdicti ſãmonialib3 ſcẽ anne cenobij iuxta oppi-
dũ brugenſe in flãdria ẽ miſſus vicarius / Quas ubi q̃tuor ſup trigĩta lau-
dabilr̃ rexiſſet annos / felix eius aĩa / corporea ibidẽ mole relicta cõſcẽdit ad
polorũ alta / circa annos poſt xp̃i natale milleq̃dringẽtos duodecim · ¶ Edi
dit p̃terea idem venerabilis pater ſex voluminũ de dñicis atq3 ſc̃is p anni
circulũ emergẽtib3 ſermonũ laudabile opus / ad ſermocinãdi miniſterium
vocatis optabile cũctis · Aliũ itẽ de religioſarũ mulierũ regimine cõſcrip
ſit librũ / Quorũ õmiũ auidos pñtium inſpectio ſermonũ ẽ effectura lcõres.
¶ Preſſum aldenardi p me Arnoldũ ceſaris meoſq3 ſodales dñice ĩcarna-
tionis ſupra $M^{um}cccc^{um}$ ãno lxxx^{o} Vnde ferant laudes cũcta creata deo ·

¶ Quiſq3 ad heliſeos cãpos et prata ſupna
Ire cupis / ducet iſte libellus eo ·
Monſtrabitq3 viam directam / deuia vitans
Et ſalebroſa ſimul et tenebroſa loca
Eſt iter obſtruſum per quod cõſcẽdere celũ
Nitimur / ac illud nos docet iſte liber

¶ Autor ut innoteat / et op9 labor et liber eius
Hunc aldenardum preſſit ob id nitide

Arnoldi manib3 faueat deus arbiter equus
E quibus effluxit vtilis iſte liber

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 36